

Tản mạn về PP giáo dục Waldorf Steiner

Phần 1: Thông tin tổng hợp từ Steiner Việt Nam	11
Website Steiner Vietnam	11
1 Chào mừng bạn!	11
2 Rudolf Steiner	11
3 Hiện tượng học theo Goeth - Goethean Phenomenology	19
4 Nền giáo dục Waldorf Steiner	21
5 Các khóa đào tạo giáo viên Waldorf Steiner tại Việt Nam	24
6 Kết quả nền giáo dục Waldorf Steiner	26
7 Các nguồn thông tin tham khảo về Steiner	27
Phần 2: Thông tin từ Website các trường	29
Thỏ trắng - Nơi trẻ thơ được là trẻ thơ	29
1 Thư ngỏ	29
2 Triết lý và sứ mệnh	31
3 Đội ngũ	31
4 Cỗ ván chuyên môn	32
5 Khóa đào tạo giáo viên màm nôn Steiner	32
6 Cở sở vật chất	33
7 Lịch hoạt động của trẻ	33
8 Triết lý giáo dục Steiner	34
9 Trạng thái mơ màng	35
10 Ý chí và sự bắt chước	36
11 Chơi tự do sáng tạo	36
12 Đồ chơi	37
13 Nhịp điệu và sự lặp lại	38
14 Tivi, máy tính và công nghệ	38
15 Quan điểm về việc học chữ sớm	38
16 Chơi tự do	39
17 Kể chuyện và múa rối	39
18 Sinh hoạt vòng tròn	39
19 Vẽ màu nước	40
20 Vẽ chì sáp	40
21 Nặn sáp ong	40
22 Làm việc nhà	40
23 Lễ hội	40

24	Sinh nhật.....	41
25	Hoạt động ngoài trời.....	41
	Trường mầm non Hà Nội Steiner	42
1	Triết lý & sứ mệnh của mầm non Hà Nội Steiner.....	42
2	Tại sao Steiner?	42
3	10 lí do Mầm non Hà Nội Steiner inspired	44
4	Chương trình học.....	44
5	Lịch hoạt động 1 ngày.....	45
	Phản 3: Các bài viết trên Facebook Pages	47
	Bài viết trên page Hanoi Steiner.....	47
1	Giáo dục Steiner.....	47
2	Bàn về sự phát triển não bộ của trẻ, nhân câu chuyện nuôi dạy con một cách từ tôn.....	47
3	Bạo lực của trẻ con sinh ra từ đâu?	48
4	Phóng sự về phương pháp giáo dục Steiner và cô Thanh Cherry.	49
5	Nghiên cứu sinh viên Warldof Steiner.....	49
6	Trong thế giới trẻ em.....	50
7	Giáo dục Ý Chí, khởi nguồn của đạo đức	51
8	Giáo dục Waldorf: Con đường tới cuộc sống toàn vẹn.....	51
9	Một số câu nói	51
10	Biodynamic.....	51
11	Clip cô Sandra kể truyện	52
12	Cô Sandra làm vườn	52
13	Bà tiên phải bay về nhà hả cô?	52
14	Mẹ ơi, đừng bỏ con cho bác giúp việc.....	53
15	Một bài thơ	53
16	Tắt điện thoại	54
17	Playgroup là gì?	54
18	Một bài hát.....	55
19	Clip kể truyện múa rối	55
20	Trải nghiệm với môi trường Steiner	55
21	Tại sao búp bê trong trường Steiner lại nhìn "ma mị" thế?	56
22	Sự CẢM của bố mẹ	56
23	Video giờ học làm bánh.....	56
24	Thế giới mộng mơ	57
25	Dạy lòng biết ơn cuộc sống trong giờ ăn.....	57
26	Thiết lập kỷ luật cho trẻ với niềm vui và sự hóm hỉnh?	58
27	Kỷ luật cho tình huống nguy hiểm	59

28	Đừng bao giờ nói không!	61
29	Đôi bàn tay khéo léo	61
30	Câu chuyện mẹ vịt dạy con.....	62
31	Clever hands Clever mind	62
32	STEM là gì?.....	63
33	Câu chuyện sinh nhật.....	63
34	Nuôi con lớn khôn bằng những cái ôm.	64
35	Trí tưởng tượng và đồ chơi tại nhà trường Steiner	65
36	Trí tưởng tượng và ý nghĩa của những câu chuyện cổ tích.	66
37	Xử lý với cơn giận dữ của trẻ?	67
38	Nhật ký giờ chơi buổi sáng.....	67
Các bài viết trên page Steiner Việt Nam		69
1	Trẻ con cần được đối mặt với rủi ro.....	69
2	Nhu cầu chơi tự do và những mối đe dọa từ xã hội hiện đại.	69
3	Camera trong lớp học – Sự phi nhân tính!	72
4	Đồ công nghệ	74
5	Trẻ em trong con bão công nghệ.....	78
6	Ý chí và sự bắt chước.....	81
7	Đoạn phim ngắn và cô đọng về giáo dục Steiner/ Waldorf.	81
8	Mẹ thích con chuyện gì cũng kể cho mẹ hay thích con nói dối?	81
9	Trẻ dưới 8 tuổi: nấu ăn hay học chữ?	83
10	Tại sao các trường học Phần Lan luôn dẫn đầu?	84
11	Một học đọc học viết	85
12	Sản phẩm – Quy trình	87
13	Ngôi trường không máy tính tại thung lũng công nghệ cao Silicon.....	89
14	Nhu cầu cấp thiết cho trẻ tự do chơi đùa	92
Các bài viết trên page trường Thỏ Trắng.....		94
1	Chơi tự do.....	94
2	Trẻ em trong con bão công nghệ.....	94
3	Học càng sớm càng tốt. Có chắc không?	95
4	Để trẻ khỏe và thông minh – 7 Nguyên tắc vàng của tiến sĩ Emmi Pikler	96
5	Giáo dục Steiner – Nền giáo dục nhân văn cho thời đại mới.....	97
6	Quan điểm về dạy chữ sớm của giáo dục Steiner	99
7	Đồ chơi của mầm non thỏ trắng Steiner.....	99
8	Trọng tâm của giáo dục Steiner.....	100
9	Việc cho trẻ dưới 7 tuổi tiếp xúc với ngoại ngữ.....	101
10	0-1 tuổi.....	101

11	Trả lời, giải thích?.....	102
12	Kỷ luật một cách sáng tạo.....	102
13	Dạy trẻ chào người lớn	104
14	Thủ công xé giấy	104
15	Các quyển sách rất đáng để đọc.....	104
16	Kể chuyện cho trẻ (3-5 tuổi).....	105
17	Những câu chuyện thần tiên	105
18	Hỏi và phân tích sau khi kể chuyện	106
19	Tạo nề nếp cho trẻ một cách sáng tạo.....	106
20	Một vài lời khuyên hữu ích	109
21	Cha mẹ có thể làm gì để não bộ của trẻ phát triển lành mạnh?	110
22	Để trẻ phát triển lành mạnh	111
23	Ranh giới	112
24	Trẻ thuận tay trái.....	113
25	Lắng nghe	114
26	Một ngày tung bừng cùng với Giáo sư Christoph.....	115
27	Khóc.....	115
28	Sản phẩm – Quy trình	116
29	Tầm quan trọng của hơi ấm	118
30	Tivi.....	119
31	Đi vườn rau!	119
32	Từ chơi đùa đến tư duy	120
33	Đi sâu vào trong ngoại ngữ và hiểu nó từ bên trong. Điều này có nghĩa là gì?	126
34	Nghệ thuật và Sự hòa hợp Cái đầu, Trái tim và Bàn tay	129
35	Mang nhịp điệu vào cuộc sống của con.....	131
36	Các câu hỏi của trẻ.....	132
37	Tầm quan trọng của trò chơi tưởng tượng	135
38	Các khái niệm và thực tiễn của phương pháp tiếp cận Pikler.....	137
39	Chuẩn bị.....	138
40	Sự hỗn loạn trong cuộc sống hàng ngày – lau dọn và quan tâm	139
41	Kỷ luật cho tình huống nguy hiểm	144
42	Chọn truyện cổ tích phù hợp cho lứa tuổi của trẻ.....	145
43	Eurythmy là gì?	148
44	Đồ chơi làm bằng tay cho trẻ.....	149
45	Một số câu nói	150
46	Sự phát triển của học sinh lớp 1	150
47	Lớp 1 – Form Drawing.....	151

48	Lớp 1 – Tiếng Việt	152
49	Lớp 1 – Toán	153
50	Lớp 1 – Thiên nhiên quanh nhà.....	154
51	Lớp 1 – Ngoại ngữ.....	155
52	Notes từ Hội thảo về chăm sóc trẻ 0-3 tuổi	155
53	Lớp 1 - Các bài thơ về thời tiết.....	156
54	Mục tiêu của giáo dục Waldorf	157
55	Bảng tương tác, máy tính và iPad?	157
	Phần 4: Các bài viết trên face cá nhân	160
	Các bài viết của chị Hương Nguyễn.....	160
1	Giới thiệu về chị Hương.....	160
2	Steiner vs. trường chuyên.....	160
3	Giáo dục trẻ một cách tự nhiên - Rousseau và Steiner.....	162
4	Sớm và Nhanh và Nhất!	163
5	Chính trị - khoa học - nghệ thuật?.....	164
6	Ngôi trường nuôi nấng trí tưởng tượng	165
7	Nuôi con từ tốn.....	166
8	Tôn kính con người và vạn vật.....	168
9	Tìm hiểu về phương pháp giáo dục Steiner & Montessori	169
10	Montessori & Steiner: hai nửa đối xứng.....	169
11	Montessori & Steiner. Sự giống và khác nhau trong phương thức thực hành ở bậc mầm non ...	170
12	Nên thức tỉnh sớm (Montessori) hay muộn (Steiner)?	174
13	Phương pháp Steiner ngày càng lan tỏa	175
14	Những ngôi trường mầm non cổ tích.....	178
15	Truyện cổ tích - timeline face	182
16	Nhìn lại một năm – Sự lan tỏa của phương pháp giáo dục Steiner	184
17	Sinh ra ở VN là một định mệnh?	185
18	Chuyện cổ tích cho trẻ em	185
19	Love takes time.....	186
20	Mục tiêu của nền giáo dục Steiner dưới con mắt của phân tâm học	186
21	Làm người	186
	Bài viết từ chị Thảo Nguyễn, trường Thủ Trắng.....	188
	Bài viết từ chị Dung, trường Thủ Trắng.....	188
1	Trí đi học	188
2	Đô thị hóa và con trẻ	189
	Bài viết từ chị Minh, trường Thủ Trắng	191
1	Bàn về giáo dục của Krishnamutri	191

2	Sông mạnh mẽ	191
3	Steiner ở Việt Nam có hay không ư? - Chúng ta phải đi thì mới có đường!	192
4	Steiner Việt Nam - Khung chương trình lớp 1	193
5	Kể chuyện - Story telling	194
6	Truyện cổ tích - Trí tuệ dân gian.....	195
7	Story telling - Kể chuyện phù hợp lứa tuổi	195
8	Chuyện cổ tích - Trí thông thái ngàn xưa.....	197
9	Steiner - Lũ học trò nó thích học.....	198
10	Steiner - Mẹ làm mọi thứ vì mẹ thui	199
11	Thuần hóa chính mẹ	199
12	Healing story - Dingo gian dối (chuyên gia viết)	201
13	Steiner - Healing stories (câu chuyện chữa lành)	203
14	Steiner - Chỉ vì 1 thằng bạo lực?	204
15	Khoá đào tạo giáo viên Steiner tại Việt Nam	207
16	Steiner - V/v quá nhanh, quá nguy hiểm	209
17	Steiner - Làm thủ công	210
18	Here I come	211
19	Steiner Verse - Ngày và Đêm	212
20	Steiner - Bảo vệ tuổi thơ	212
21	Niềm đam mê sáng tạo - Sách Sal Rachele	212
22	Steiner - Về Chuyện cổ tích cho ngày sinh nhật.....	213
23	Steiner - Mục tiêu	213
24	Steiner - Mục tiêu	214
25	Steiner (Waldorf) - 1st note, 1st meeting, 1st impression	214
26	Steiner - bài hát cho trẻ em - Một cho mặt trời vàng.....	218
27	Tâm linh trong phim ảnh	219
28	Children songs - I am the Earth	219
29	Steiner - Diễn giải truyện cổ tích.....	221
30	Steiner - Tìm "vàng" trong truyện cổ tích Việt Nam.....	221
31	Steiner – Lớp 2	224
32	Steiner - Sự phát triển của trẻ 0 - 3 tuổi.....	225
33	Chuyện Tâm Cám và Minh triết Việt	226
34	Chuyện Trê Cóc - Minh triết Việt	230
35	Ngôn ngữ Việt - Minh triết Việt.....	230
36	Trò chơi Ô ăn quan và Kim Mộc Thuỷ Hoả Thổ - Minh triết Việt.....	233
37	Đạo đức và Truyền thống giáo dục Việt với Thuyết Âm dương ngũ hành - Minh triết Việt.....	235
38	Ông Táo trong truyền thuyết và phong tục Việt - Minh triết Việt.....	236

39	Sự tích Bánh chưng bánh dày - Minh triết Việt.....	238
40	Sự tích Chú Cuội - Minh triết Việt	240
41	Nữ Oa vá trời - Minh triết Việt.....	241
42	Lý giải về Tứ bát tử - Minh triết Việt	242
43	Truyền thuyết Con Rồng Cháu Tiên - Minh triết Việt	244
44	Truyện ngụ ngôn Hổ và Mèo, Trí khôn của ta đây và Minh triết Việt	245
45	Truyện cười Thầy đồ tham ăn và Minh triết Việt.....	249
	Bài viết từ chị Linh, trường Thủ Trắng	251
	Bài viết từ Mai Trang, trường Thủ Trắng.....	251
	Bài viết từ chị Minh, học viên khóa	251
	Bài viết từ Ánh, học viên.....	251
	Bài viết từ Trinh Huynh,.....	251
	Bài viết từ Lan Nguyen, ...	251
	Bài viết từ Summer, học viên khóa đào tạo giáo viên mầm non Steiner tại HN	252
1	Một ngày ở Mầm non Steiner	252
2	Cảm thận với những lời khen ngợi!	254
3	Chuyện cổ tích: Thức ăn chữa lành cho tâm hồn trẻ.....	257
4	Kỷ luật yêu thương.....	259
5	Tâm nhìn cho gia đình.....	260
6	Nuôi dưỡng mối quan hệ với con.....	261
7	Bảo vệ không gian và thời gian cho con chơi sáng tạo	261
8	Nhịp điệu hóa công việc của bạn	262
9	Thiết lập một thói quen cho giờ ngủ	263
10	Hãy ra ngoài mỗi ngày.....	264
11	Hát với con	265
12	Sống chậm lại một chút	266
13	Dành ưu tiên cho những bữa ăn vui vẻ	267
	Bài viết từ chị Chíp Chíp, trường Thủ Trắng	269
1	Tính khí	269
2	Hiểu biết về con người	273
3	Lớp 1 oi lớp 1	274
4	Cổ tích cho 5-6 tuổi	275
5	Ngày đầu tiên trẻ đi học lớp 1 hãy kể cho bé truyện cổ tích: Cậu bé và triết khóa vàng	276
6	Tìm lối thoát cho giáo dục.....	276
7	Giác quan nền tảng	277
8	Khi nào con bạn sẵn sàng cho lớp 1	278
9	Lời cảm ơn cuối năm.....	278

10	Học vẽ nét trước khi học chữ.....	279
11	Huyên thuyên về những giấc mơ.....	279
12	Bài tập quan sát.....	280
13	Âm thanh cuộc sống	280
14	Đam mê và tưởng tượng.....	281
15	Phát minh.....	281
16	Sự an ủn	282
17	Nuôi dưỡng đam mê?	282
18	Mỗi tuần một truyện – Nói chào đường	283
19	Rận và bọ chó	283
20	Hoàng tử éch.....	285
21	Morning Verse.....	288
22	Trước khi ngủ	288
23	Tôi tự học.....	289
24	Đọc sách	289
25	Bài hát em chào	290
26	Tâm trí – Trái tim – Bàn tay	290
27	Một thế giới Chân – Thiên – Mỹ.....	291
28	Đay tay.....	292
29	Mỗi tuần một chuyện - Cậu bé bánh gừng	293
30	Nghe và hát	294
31	Lớp học trộn độ tuổi 3-6.....	295
32	Nội tại	296
33	Toán Steiner lớp 1	296
34	Chuyện cái quần	297
35	Rèn luyện ý chí	297
36	Tội nghiệp trẻ con thời nay.....	298
37	Làm đất nặn bằng sáp ong	299
38	Vượt khó.....	299
39	Chuyện xì mũi	300
40	Những cơn giận dữ	300
41	Tam sao.....	301
42	Bệnh ngôi sao	301
43	Sách hay	301
44	Sự phát triển của trẻ	302
45	Harvard ư? Những con “Zombie” xuất chúng.....	303
46	Em yêu Đà Lạt.....	309

47	Nhân một ngày cái tay bị cắn	310
48	Chuyện phụ huynh.....	311
49	Sáng chủ nhật.....	311
50	Nước mía	312
51	Thức ăn là chú lính chì dũng cảm.....	312
52	Luyện học sinh giỏi	313
53	Chiều đón gió.....	313
54	Làm sao để con tập trung.....	314
55	Chuyện ăn	315
56	Một câu trên bảng lớp 1	316
57	Trẻ con cười.....	316
58	Cân nặng	317
59	Sáng	317
60	Trân trọng tự nhiên	317
61	Giấy khen.....	318
62	Nó nói dối	318
63	Trình diễn rối	318
64	Khóc và cười.....	319
65	Về học toán cho lớp 1	319
66	Giới tính?	319
67	Bệnh của bố mẹ	320
68	Chơi	320
69	a	320
70	Cho những ai có con chuẩn bị vào lớp 1 nhé.	321
71	a	321
72	Thích học	321
73	Giáo trình Steiner.....	322
74	Mỗi tuần một truyện	322
75	a	323
76	Sự tích mưa.....	323
77	Tập vẽ	324
78	Chia sẻ của một mẹ.....	324
79	Môi trường giáo dục không áp lực ở Phần Lan	324
	Phần 5: thảo luận trên các group và forum	327
	Group thảo luận Anthroposophy	327
1	Yêu cầu khi bắt đầu một thread mới và khi comment.....	327
2	Vấn đề chuyễn ngữ.....	327

3	Về Anthroposophy	328
4	5 cuốn sách cơ bản về Anthroposophy.....	329
5	Một bài verse.....	330
6	Thảo luận cuốn “The Foundations of Human Experience”	330
7	Body, soul, và spirit (three-fold human being) và physical body, etheric body, astral body, và ego (four-fold human being)	330
8	Từ điển Anthroposophy	332

1. Chào mừng bạn!

Rudolf Joseph Lorenz Steiner là một triết học gia, tác giả, nhà cải cách xã hội, kiến trúc sư và nhà thần bí người Áo.

Xuất thân là một nhà khoa học (tại Viện Công nghệ Vienna), nhận bằng Tiến sĩ Triết học tại Đại học Rostock. Steiner đã cố gắng tìm cách áp dụng sự rõ ràng của cách suy nghĩ đặc trưng trong triết học phuơng Tây để giải đáp các câu hỏi tâm linh, và có vẻ ông đã tìm được. Vào đầu thế kỷ XX, ông thành lập một phong trào tâm linh huyền bí, anthroposophy, với gốc rễ xuất phát từ triết học duy tâm và Thiên Thông Học Đức, sau đó áp dụng vào một loạt các lĩnh vực thực tiễn trong cuộc sống và đạt được nhiều thành tựu, bao gồm:

- Hệ thống giáo dục Steiner/Waldorf
- Nông nghiệp Biodynamic
- Y dược Anthroposophical
- Giáo dục và hỗ trợ người có hoàn cảnh đặc biệt
- Kiến trúc
- Nghệ thuật chuyển động (Eurythmy)
- Tài chính
- Diễn thuyết và kịch

Và nhiều lĩnh vực khác

Hiện nay, số người biết đến và yêu thích Steiner và triết lý Anthroposophy tại Việt Nam đang dần dần tăng lên. Nếu các bạn quan tâm có thể tham gia cùng chúng tôi tại: nhóm thảo luận Anthroposophy. (<https://www.facebook.com/groups/1011527472258558>).

Website này được lập với mục đích chia sẻ những thông tin về Steiner và Anthroposophy, được lập với tư cách cá nhân và không mang tính đại diện tiếng nói cho bất kỳ tổ chức nào. Các bạn nên thận trọng với những thông tin tại đây.

Mọi câu hỏi và đóng góp xin gửi về: minhhaivn@gmail.com.

Trân trọng cảm ơn và chúc các bạn hạnh phúc và bình an!

2. Rudolf Steiner

Thông tin cá nhân

Tên khai sinh Rudolf Joseph Lorenz Steiner,

Sinh: ngày 27 (25?) tháng 2 năm 1861 tại Murakirály, Áo-Hungary (giờ là Donji Kraljevec, Croatia)

Qua đời: ngày 30 tháng 3 năm 1925 (tuổi 64) tại Dornach, Thụy Sĩ

Tốt nghiệp: Viện Công nghệ Vienna, Đại học Rostock (Tiến sĩ, 1891)

Thời đại: thế kỷ 20

Lĩnh vực: Triết học phuơng Tây, Trường nhất nguyên luận, Chính thể luận trong khoa học, Khoa học Goethean, Anthroposophy

Mối quan tâm chính: Siêu hình học, nhận thức luận, triết học của khoa học, esotericism, Kitô giáo

Ý tưởng đáng chú ý: Anthroposophy, y tế anthroposophical, nông nghiệp biodynamic, eurythmy, khoa học tâm linh, giáo dục Waldorf, nghĩa tổng thể trong khoa học

Giới thiệu

Rudolf Joseph Lorenz Steiner (sinh ngày 27 (hoặc 25) tháng 2 năm 1861 [5] - mất 30 tháng 3 1925) là một triết học gia, tác giả, nhà cải cách xã hội, kiến trúc sư và esotericist người Áo [6] [7]. Steiner đã đạt được sự ghi nhận lần đầu tiên vào cuối thế kỷ XIX với tư cách là một nhà phê bình văn học và xuất bản các tác phẩm triết học, bao gồm Triết lý về sự Tự do (The Philosophy of Freedom). Vào đầu thế kỷ XX, ông thành lập một phong trào tâm linh huyền bí, anthroposophy, với gốc rễ xuất phát từ triết học duy tâm và Thiên Thông Học Đức; những ảnh hưởng khác bao gồm khoa học Goethean và Rosicrucianism.

Trong giai đoạn đầu tiên của phong trào này, thiên về triết lý, Steiner đã cố gắng tìm sự tổng hợp giữa khoa học và tâm linh; [8] những thành tựu triết học của những năm này, được ông gọi là khoa học tâm linh, tìm cách áp dụng sự rõ ràng của cách suy nghĩ đặc trưng trong triết học phương Tây vào các câu hỏi tâm linh, [9]:291, phân biệt phương pháp này với phương pháp ông coi là cách tiếp cận mơ hồ với những điều thần bí. Trong giai đoạn thứ hai, bắt đầu từ khoảng năm 1907, ông bắt đầu cộng tác trong một loạt các lĩnh vực thể hiện nghệ thuật, bao gồm kịch, nghệ thuật chuyển động (phát triển một hình thức nghệ thuật mới: eurythmy) và kiến trúc mà đỉnh cao là tòa nhà của viện Goethe, một trung tâm văn hóa chứa các tác phẩm nghệ thuật. Trong giai đoạn thứ ba, bắt đầu từ sau Thế chiến thứ nhất, Steiner đã thiết lập các lĩnh vực có tính ứng dụng, bao gồm giáo dục Waldorf, nông nghiệp biodynamic, và y học anthroposophical. [10]

Steiner chủ trương thiết lập một dạng chủ nghĩa đạo đức cá nhân, và sau này ông đã bổ sung thêm một cách tiếp cận mang tính tinh thần rõ ràng hơn. Nền tảng cho nhận thức luận của ông là thế giới quan của Johann Wolfgang Goethe, trong đó "Suy nghĩ ... không hơn không kém là một cơ quan nhận thức, giống như mắt hoặc tai. Mắt cảm nhận màu sắc và tai cảm nhận âm thanh, suy nghĩ nhận thức tư tưởng." [11] Một ý tưởng thống nhất từ giai đoạn triết học đầu tiên đến định hướng tinh thần sau này của ông là chứng minh rằng không có giới hạn nào là cần thiết dành cho kiến thức của con người. [12]

Tiểu sử

Tuổi thơ và sự giáo dục

Cha của Steiner, Johann (es) Steiner (1829-1910), đã bỏ vị trí người giữ trò chơi [13] tại cho Count Hoyos ở Geras, phía đông bắc Lower Austria để cưới một người hầu gái của gia đình Hoyos, Franziska Blie (1834 Horn- 1918 Horn), một cuộc hôn nhân mà Count đã từ phản đối. Johann trở thành một người vận hành hệ thống điện báo cho tuyến đường sắt phía Nam Áo, và tại thời điểm sinh Rudolf, ông sống ở Kraljevec trong khu vực Muraköz, sau này vùng đất trở thành một phần của Đế quốc Áo (ngày nay là Donji Kraljevec, khu vực Medjimurje, bắc Croatia). Trong hai năm đầu đời của Rudolf, gia đình chuyển nhà hai lần, đầu tiên là đến Modling, gần Vienna, và sau đó đến Pottschach, nằm ở chân đồi của dãy núi Alpö ở Lower Austria. [10]

Steiner đi học trường làng; sau một bất đồng giữa cha ông và các thầy giáo, ông được giáo dục tại nhà trong một thời gian ngắn. Năm 1869, khi Steiner được tám tuổi, gia đình chuyển đến làng Neudorfl và vào tháng 10 năm 1872 Steiner đi học ở trường làng ở đó, sau này chuyển lên trường ở Wiener Neustadt [14]: Chap. 2

Năm 1879, gia đình chuyển đến Inzersdorf để Steiner có thể học ở Viện Công nghệ Vienna, [15], ở đó ông học toán học, vật lý, hóa học, thực vật học, sinh học, văn học và triết học theo một học bỗng 1879-1883, vào cuối giai đoạn đó ông đã rút khỏi viện mà không tốt nghiệp [2]: 446 [16]: 29. Vào năm 1882, một trong những giáo viên của Steiner, Karl Julius Schroer, [14]: Chap. 3, đã gợi giới thiệu Steiner với Joseph Kürschner, trưởng ban biên tập của một ấn bản mới cho các công trình của Goethe, [17]. Joseph sau này đã đề nghị Steiner để trở thành biên tập viên khoa học tự nhiên của ấn bản, [18] một cơ hội thực sự đáng kinh ngạc đối với một sinh viên trẻ mà không cần bất kỳ chứng chỉ học tập hoặc các tác phẩm trước đây [16]: 43

Trước khi vào học tại Viện Công nghệ Vienna, Steiner đã học Kant, Fichte và Schelling. [19]

Trải nghiệm tâm linh đầu tiên

Khi lên chín tuổi, Steiner tin rằng ông đã nhìn thấy phần hồn của một người bác ruột đã chết trong một thị trấn xa xôi yêu cầu ông giúp đỡ khi cả ông lẫn gia đình của mình đều chưa biết về cái chết của người phụ nữ này. [20] Steiner sau đó đã nhớ lại, khi đó ông cảm thấy "một người phải mang kiến thức của thế giới tâm linh trong chính mình sau khi được thành hình ... [cho] Ở đây, một người được phép biết một điều gì đó, thứ

mà chỉ có tâm trí họ tiếp thu được thông qua năng lực của chính nó. Khi trải nghiệm cảm giác này, tôi tìm thấy sự biện minh cho thế giới tâm linh mà tôi đã trải nghiệm. Tôi khẳng định với chính mình rằng có một thế giới không nhìn thấy. "[14]

Steiner cho rằng ở tuổi mười lăm, ông đã đạt được một sự nhận thức đầy đủ về thời gian, thứ ông coi là điều kiện tiên quyết của năng lực linh hội tâm linh (clairvoyance). [19] Năm 21 tuổi, trên tàu đi từ làng đến Vienna, Steiner đã gặp một người trồng thảo dược, Felix Kogutzki, người đã nói về thế giới tâm linh "như một người đã có trải nghiệm trong đó ..." [14]. 39-40 [21] Kogutzki chuyển tải đến Steiner kiến thức về tự nhiên phi học thuật và tâm linh.

Nhà văn và nhà triết gia

Trong năm 1888, nhờ việc làm cho án phẩm về các công trình của Goethe của Kürschner, Steiner đã được mời đến làm biên tập viên tại viện lưu giữ các tác phẩm của Goethe ở Weimar. Steiner ở lại đó đến năm 1896. Bên cạnh việc giới thiệu và bình luận cho bốn tập trong các tác phẩm khoa học của Goethe, Steiner đã viết hai cuốn sách về triết lý của Goethe: Lý thuyết về kiến thức tiềm ẩn trong thế giới quan của Goethe (The Theory of Knowledge Implicit in Goethe's World-Conception - 1886), [22] chúng được Steiner coi là nền tảng tri thức luận và nền tảng cho các công trình sau này của mình, [23] và Quan niệm của Goethe về thế giới (Goethe's Conception of the World - 1897). [24] Trong thời gian này, ông cũng đã hợp tác trong các phiên bản đầy đủ của các tác phẩm của Arthur Schopenhauer và nhà văn Jean Paul và đã viết nhiều bài báo cho các tạp chí khác nhau.

Năm 1891, Steiner nhận bằng tiến sĩ triết học tại Đại học Rostock, cho luận án của ông thảo luận về khái niệm về bản ngã của Fichte (Fichte's concept of the ego), [9] [25] dựa trên (submitted to) Heinrich von Stein, người có 7 cuốn sách về chủ nghĩa Platon được Steiner quý trọng [14]: Chap 14. Luận án của Steiner sau đó được xuất bản dưới hình thức mở rộng cho Chân lý và kiến thức: mở đầu cho Triết lý của Tự do. (tiếng Đức: Wahrheit und Wissenschaft - Vorspiel einer Philosophie der Freiheit"), với lời đề tặng dành cho Eduard von Hartmann [26] Hai năm sau, ông xuất bản cuốn "Die Philosophie der Freiheit" (Triết lý của tự do (The Philosophy of Freedom) hay Triết học về Hoạt động tâm linh - tên tiếng anh được ưa thích của Steiner (The Philosophy of Spiritual Activity)) (1894), một khám phá về nhận thức luận và đạo đức, trong đó đề nghị một cách để con người trở nên tự do về mặt tâm linh (become spiritually free beings). Steiner sau đó nói rằng cuốn sách này ngầm chứa đựng (dưới hình thức triết học) toàn bộ nội dung của cái mà sau này ông đã phát triển một cách rõ ràng với tên gọi anthroposophy. [27]

Năm 1896, Steiner đã từ chối một lời đề nghị từ Elisabeth Förster-Nietzsche để giúp tổ chức viện lưu trữ Nietzsche ở Naumburg. Anh trai của cô vào thời điểm đó không tỉnh táo (compos Mentis). Förster-Nietzsche giới thiệu Steiner vào hội các nhà triết học catatonic; Steiner, xúc động sâu sắc, sau đó đã viết cuốn sách Friedrich Nietzsche, người chiến đấu cho tự do (Friedrich Nietzsche, Fighter for Freedom) [28] Steiner sau đó đã nói rằng:

"Lần đầu tiên tôi tiếp xúc với các tác phẩm của Nietzsche là vào năm 1889. Trước đó tôi chưa bao giờ đọc một dòng nào về chúng. Theo bản chất của những ý tưởng của tôi, được trình bày trong cuốn Triết học về Hoạt động tâm linh, tư tưởng của Nietzsche đã có ảnh hưởng lớn. ... ý tưởng của Nietzsche về 'sự trở lại mãi mãi' ('eternal recurrence') và 'Übermensch' đã đọng lại rất lâu trong tâm trí của tôi. Vì trong những khái niệm này đã phản ánh rằng có một cá tính phải cảm thấy liên quan đến sự phát triển và hạnh phúc của nhân loại cần thiết khi tính cách này được giữ lại từ năm bắt thế giới tâm linh bởi những suy nghĩ hạn chế trong triết học về bản chất đặc trưng cho sự kết thúc của thế kỷ 19 .... Điều gì thu hút tôi đặc biệt là người có thể đọc Nietzsche mà không cần đến khi bắt cứ điều gì mà vẫn có gắng để làm cho người đọc một 'phụ thuộc' của Nietzsche ". [14]: Chap. 18

Năm 1897, Steiner rời viện lưu trữ Weimar và chuyển đến Berlin. Ông trở thành chủ sở hữu một phần, trưởng ban biên tập, và đóng góp tích cực cho tạp chí văn học Magazin für Literatur, nơi ông hy vọng sẽ tìm thấy được độc giả thông cảm với triết lý của mình. Nhiều độc giả xa lánh bởi sự ủng hộ không được ưa chuộng của Steiner cho Émile Zola trong vụ việc Dreyfus [29] và tạp chí mất nhiều độc giả hơn khi Steiner xuất bản một số đoạn trích từ thư của ông với người theo chủ nghĩa vô chính phủ John Henry Mackay. [29] Sự không hài lòng với phong cách biên tập của ông cuối cùng đã dẫn đến việc ông đi khỏi tạp chí.

Năm 1899, Steiner kết hôn với Anna Eunicke; vợ chồng ông ly thân vài năm sau đó. Anna qua đời vào năm 1911.

Cộng đồng theo Theosophical

Năm 1899, Steiner đã xuất bản một bài báo, "Sự khám phá bí mật của Goethe", thảo luận về bản chất bí truyền của câu chuyện cổ tích của Goethe: con rắn xanh và Lily xinh đẹp (The Green Snake and the Beautiful Lily). Điều này đã dẫn đến một lời mời bởi Count và Countess Brockdorff để nói chuyện với một nhóm các nhà Thiên thông học về chủ đề Nietzsche. Steiner sau đó thường xuyên nói chuyện cho các thành viên của hội Theosophical, trở thành người đứng đầu của chi hội ở Đức mới được thành lập vào năm 1902 mà chưa bao giờ chính thức gia nhập vào hội. [9] [30] Cũng nhờ các mối quan hệ trong hội này mà Steiner đã gặp và làm việc với Marie von Sivers, người trở thành vợ thứ hai của ông vào năm 1914. Năm 1904, Steiner được bổ nhiệm bởi Annie Besant trở thành lãnh đạo của Hội Thiên thông học bí truyền ở Đức và Áo.

Ngược lại với Thiên Thông Học chính, Steiner tìm cách xây dựng một cách tiếp cận theo cách của phuơng Tây đối với tâm linh dựa trên triết học và các truyền thống thần bí của văn hóa châu Âu. Chi hội Theosophical tại Đức phát triển nhanh chóng dưới sự lãnh đạo của Steiner khi ông diễn thuyết khắp các nước châu Âu về khoa học tâm linh của mình. Trong thời gian này, Steiner duy trì cách tiếp cận ban đầu, thay thế cho thuật ngữ của bà Blavatsky bằng thuật ngữ của mình, và đặt cơ sở cho các nghiên cứu và giảng dạy về tâm linh của mình dựa trên truyền thống bí truyền và triết học phuơng Tây. Điều này và những sự khác biệt khác, những phát biểu của Steiner khiếu nại Leadbeater và Besant rằng Jiddu Krishnamurti là phuơng tiện của một Maintreya mới, hoặc giáo viên quốc tế, [31] dẫn đến một sự chia rẽ chính thức trong năm 1912-1913, [9] khi Steiner và đa số các thành viên chủ chốt của chi hội tại Đức của Hội Thiên thông học đã chia tay để tạo thành một nhóm mới, Hội Anthroposophical. (Steiner lấy tên "Anthroposophy" từ tên tác phẩm của nhà triết học người Áo Robert von Zimmermann, được xuất bản tại Vienna vào năm 1856. [32])

Hội Anthroposophical và các hoạt động văn hóa của nó

Hội Anthroposophical phát triển nhanh chóng. Thúc đẩy bởi nhu cầu cần phải tìm một nhà nghệ thuật cho các hội nghị hàng năm của họ, trong đó bao gồm các buổi biểu diễn các vở kịch được viết bởi Edouard Schuré và Steiner, hội đã quyết định xây dựng một nhà hát và trung tâm tổ chức sự kiện. Năm 1913, việc xây dựng tòa nhà Goetheanum đầu tiên, tại Dornach, Thụy Sĩ. Tòa nhà được thiết kế bởi Steiner, được hỗ trợ xây dựng bởi của các tình nguyện viên được dạy nghề thủ công hoặc chỉ đơn giản là muôn học các kỹ năng mới. Khi Chiến tranh thế giới thứ nhất bùng nổ vào năm 1914, các tình nguyện viên xây tòa nhà Goetheanum có thể nghe thấy tiếng pháo nổ ở bên ngoài biên giới Thụy Sĩ, nhưng mặc cho chiến tranh, người dân từ khắp châu Âu đã làm việc một cách hòa bình để xây dựng tòa nhà.

Hoạt động giảng dạy của Steiner mở rộng vô cùng với sự khi cuộc chiến kết thúc. Quan trọng nhất, từ năm 1919 trở đi, Steiner bắt đầu làm việc với các thành viên khác của xã hội để thành lập rất nhiều các tổ chức và các hoạt động thực tiễn, bao gồm trường Waldorf đầu tiên, được thành lập năm đó tại Stuttgart, Đức. Đồng thời, tòa nhà Goetheanum phát triển thành một trung tâm văn hóa. Vào đêm giao thừa năm mới, 1922/1923, tòa nhà bị đốt cháy hoàn toàn; báo cáo của cảnh sát chỉ ra hỏa hoạn là nguyên nhân có thể xảy ra [10]: 752 [33]: 796. Steiner ngay lập tức bắt đầu công việc thiết kế một tòa nhà Goetheanum thứ hai - lần này làm bằng bê tông thay cho gỗ - đã được hoàn thành vào năm 1928, ba năm sau khi ông qua đời.

Tại "Hội nghị thành lập" (Foundation Meeting) cho các thành viên tổ chức tại trung tâm Dornach trong dịp Giáng sinh năm 1923, Steiner nói về việc đặt một nền tảng mới cho xã hội trong trái tim của người nghe. Tại cuộc họp, một hội General Anthroposophical mới được thành lập với một ban điều hành mới. Tại cuộc họp này, Steiner cũng thành lập một trường Khoa học tâm linh, dự định đóng vai trò là một "cơ quan của sáng kiến" cho nghiên cứu và là "linh hồn" của Hội Anthroposophical. [34] Ngôi trường này, được dẫn dắt bởi Steiner, bước đầu đã có các ngành anthroposophy phổ thông, giáo dục, y tế, nghệ thuật biểu diễn (eurythmy, lời nói, kịch và âm nhạc), văn học nghệ thuật và nhân văn, toán học, thiên văn học, khoa học và nghệ thuật thị giác (visual arts). Các ngành bổ sung sau là khoa học xã hội, tuổi trẻ và nông nghiệp. [35] [36] [37] Trường Khoa học tâm linh bao gồm các bài tập thiền định được đưa ra bởi Steiner.

Cam kết chính trị và chương trình nghị sự xã hội

Steiner đã trở thành một nhân vật nổi tiếng và gây tranh cãi trong và sau Thế chiến thứ nhất. Trong phản ứng với tình hình thảm khốc trong thời hậu chiến Đức, ông đề xuất cải cách xã hội rộng rãi thông qua việc thiết lập một trật tự xã hội ba phần trong đó văn hóa, chính trị và kinh tế sẽ là ba phần cốt lõi độc lập với nhau. Steiner cho rằng một sự hợp nhất của ba phần cốt lõi đã tạo ra sự cung nhảc và dẫn đến thảm họa như chiến tranh thế giới thứ nhất. Cùng với đó, ông thúc đẩy một giải pháp căn bản trong khu vực tranh chấp Upper Silesia, bị tranh giành bởi Ba Lan và Đức; gợi ý của ông rằng khu vực này nên được trao quyền độc lập tạm thời, dẫn đến việc ông bị công khai buộc tội là một kẻ phản bội nước Đức. [38]

Steiner phản đối đề nghị tạo ra các quốc gia châu Âu mới dựa trên các nhóm dân tộc của Wilson, điều mà ông xem là mở cửa cho chủ nghĩa dân tộc tràn lan. Steiner đề xuất khái niệm "lãnh thổ xã hội" với các tổ chức dân chủ, nơi mọi người dân có thể sinh sống bất chấp nguồn gốc của họ, trong khi nhu cầu của các nhóm dân tộc khác nhau sẽ được đáp ứng bởi các tổ chức văn hóa độc lập. [39]

Các cuộc công kích, bệnh tật và cái chết

Đảng xã hội quốc gia công nhân Đức gia tăng sức mạnh sau chiến tranh thế giới thứ nhất. Năm 1919, một nhà lý luận chính trị của phong trào này, Dietrich Eckart, đã công kích Steiner và cho rằng ông là một Người Do Thái. [40] Năm 1921, Adolf Hitler công kích Steiner trên nhiều mặt trận, trong đó có cáo buộc cho rằng ông là một công cụ của người Do Thái, [41] trong khi những kẻ cực đoan dân tộc khác ở Đức kêu gọi một "cuộc chiến chống lại Steiner". Cùng năm đó, Steiner đã bị đe dọa khi chống lại các ánh hào quang tai hại cho Trung Âu nếu đảng Xã hội Quốc gia lên nắm quyền [40]: 8. Năm 1922, một bài giảng của Steiner tại Munich đã bị gián đoạn khi bom thối đã phát nổ và đèn bị tắt trong khi người dân đổ xô lên sân khấu dường như cố gắng để tấn công Steiner, ông đã thoát một cách an toàn thông qua cửa sau [42] [43]. Không thể để đảm bảo an toàn cho ông, những người tổ chức đã hủy các buổi diễn thuyết tiếp theo của ông [29]. 193 [44]. Năm 1923 đảo chính ở Beer Hall Putsch ở Munich dẫn đến việc Steiner phải bỏ nơi cư trú của ông ở Berlin, nói rằng nếu những người chịu trách nhiệm cho nỗ lực đảo chính [Hitler và những người khác] lên nắm quyền ở Đức, sẽ không còn cơ hội cho ông trở về Đức. [45]

Từ năm 1923 trở đi, Steiner đã có dấu hiệu yếu đuối và bệnh tật. Ông vẫn tiếp tục giảng dạy rộng rãi, và thậm chí đi du lịch; đặc biệt là vào cuối thời gian này, ông thường đưa ra hai, ba hoặc thậm chí bốn bài giảng mỗi ngày cho các khóa học diễn ra đồng thời. Nhiều bài giảng tập trung vào các lĩnh vực thực tế của cuộc sống ví dụ như giáo dục. [46]

Bệnh ngày càng tăng, ông đã tổ chức bài giảng cuối cùng của mình vào cuối tháng chín, năm 1924. Ông tiếp tục viết cuốn tự truyện của mình trong những tháng cuối cùng của cuộc đời; ông qua đời vào ngày 30 tháng 3 năm 1925.

Nghiên cứu tâm linh

Lần đầu tiên Steiner phát biểu công khai về những trải nghiệm và hiện tượng tâm linh là vào năm 1899 trong các bài giảng của mình trước Hội Thiên thông học. Đến năm 1901 ông đã bắt đầu viết các chủ đề về tâm linh, ban đầu dưới hình thức thảo luận về nhân vật lịch sử như các nhà thần bí của thời Trung Cổ. Năm 1904 ông đã thể hiện sự hiểu biết của mình về các chủ đề này trong các bài tiểu luận và sách của mình, trong khi tiếp tục đề cập đến một loạt các nguồn thông tin lịch sử.

"Một thế giới về nhận thức tâm linh đang được thảo luận trong một số tác phẩm mà tôi đã xuất bản từ khi cuốn sách này xuất hiện. Triết lý của Tự do (The Philosophy of Freedom) là cơ sở triết học cho những tác phẩm sau này. Cuốn sách có gắng để cho mọi người thấy rằng những trải nghiệm của suy nghĩ, hiểu đúng là trải nghiệm thực tế về tinh thần. " (Steiner, Triết học của Tự do, hậu quả của nhứt nguyên luận - Philosophy of Freedom, Consequences of Monism).

Steiner muốn áp dụng những gì ông được học về toán học, khoa học, và triết lý để tạo ra những bài thuyết trình chặt chẽ, có kiểm chứng từ những trải nghiệm. [47] Ông tin rằng thông qua việc tự do lựa chọn và rèn luyện về đạo đức và thiền định, bất cứ ai cũng có thể phát triển khả năng để trải nghiệm thế giới tâm linh, bao gồm bản chất cao hơn của chính mình và những người khác [29]. Steiner cho rằng quá trình tự kỷ luật và đào tạo đó sẽ giúp một người trở nên đạo đức hơn, sáng tạo hơn và tự do cá nhân hơn -. tự do với ý thức được khả năng hành động được thúc đẩy bởi tình yêu [48]. Ý tưởng triết học của ông đã bị ảnh

hướng bởi Franz Brentano, [29] người mà ông đã nghiên cứu cùng, [49] cũng như của Fichte, Hegel, Schelling, và cách tiếp cận mang tính hiện tượng của Goethe với khoa học. [29] [50] [51]

Steiner đã tiếp nối Wilhelm Dilthey trong việc sử dụng khái niệm Geisteswissenschaft, thường được dịch là "khoa học tâm linh". [52] Steiner sử dụng khái niệm khoa học tâm linh để mô tả một môn điều trị tinh thần như một cái gì đó thực tế, bắt đầu từ các tiền đề rằng con người có thể thâm nhập vào天堂 sau những thứ có thể cảm nhận được. [53] Ông đề xuất rằng tâm lý học, lịch sử và nhân văn thường được dựa trên việc nắm bắt trực tiếp một ý tưởng thực tế, [54] và cần chú ý đến các giai đoạn cụ thể và văn hóa trong đó cung cấp nét độc đáo của chất tôn giáo trong quá trình tiến hóa của ý thức. Ngược lại với cách tiếp cận thực dụng của William James tới các trải nghiệm tôn giáo và tâm linh, trong đó nhấn mạnh phong cách riêng của từng người, Steiner tập trung vào cách thức trải nghiệm có thể dễ hiểu hơn và tích hợp vào cuộc sống của con người. [55]

Steiner đề xuất rằng một sự hiểu biết về luân hồi và nghiệp là cần thiết để hiểu được tâm lý [56] và rằng hình thức bên ngoài của tự nhiên sẽ dễ hiểu hơn nếu có cái nhìn sâu sắc vào nghiệp trong quá trình tiến hóa của nhân loại. [57] Bắt đầu từ năm 1910, ông mô tả các khía cạnh của nghiệp liên quan đến sức khỏe, các hiện tượng tự nhiên và ý chí tự do, khẳng định một người không bị ràng buộc bởi nghiệp mà có thể vượt qua thông qua việc chủ động nắm lấy bản chất và số phận của chính mình. [58] Trong ra hàng loạt các bài giảng từ tháng hai đến tháng 9 năm 1924, Steiner đã trình bày các nghiên cứu bổ sung về những hóa thân kế tiếp của các cá nhân độc lập khác nhau và mô tả các kỹ thuật ông đã sử dụng để nghiên cứu nghiệp. [46] [59]

Trường học bí truyền

Steiner là người sáng lập và lãnh đạo trong các lĩnh vực sau:

Trường học bí truyền của Hội Thiên thông học (theosophical), được thành lập vào năm 1904. Trường này vẫn tiếp tục hoạt động sau khi tách khỏi hội thiên thông học nhưng đã bị giải tán khi Chiến tranh thế giới thứ nhất bắt đầu.

Một chi nhánh có tên là Mystica Aeterna trong Dòng Masonic Memphis và Mizraim, được Steiner lãnh đạo từ năm 1906 cho đến khoảng năm 1914. Steiner đã thêm vào ý thức Masonic rất nhiều sự tham khảo từ Rosicrucian. [60]

Trường Khoa học tâm linh của Hội Anthroposophical, được thành lập vào năm 1923 như là một phát triển của trường học bí truyền trước đây của ông. Trường này ban đầu được thành lập với một bộ môn chung và bảy bộ môn khác gồm giáo dục, văn học, nghệ thuật biểu diễn, khoa học tự nhiên, y học, nghệ thuật thị giác, và thiên văn học. [35] [37] [61] Steiner đã giảng cho các thành viên của trường bài học đầu tiên để hướng dẫn vào hoạt động bí truyền vào tháng Hai năm 1924. [62] Mặc dù Steiner định phát triển ba "lớp học" của trường này, chỉ có một lớp đầu tiên trong số này đã được phát triển trong suốt thời kỳ của ông (và tiếp tục đến ngày nay). Một văn bản xác thực hoạt động của lớp đầu tiên được xuất bản vào năm 1992. [63]

Các lĩnh vực hoạt động

Sau Chiến tranh thế giới thứ nhất, Steiner đã hoạt động rộng trong nhiều lĩnh vực văn hóa. Ông thành lập một số trường học, trường đầu tiên là trường Waldorf, [64] sau này phát triển thành một mạng lưới các trường học trên toàn thế giới. Ông cũng thành lập một hệ thống nông nghiệp hữu cơ, bây giờ được gọi là nông nghiệp biodynamic, đó là một trong những hình thức đầu tiên của nông nghiệp hữu cơ, và đã đóng góp đáng kể vào sự phát triển của nông nghiệp hữu cơ hiện đại. [65] Hoạt động của ông trong y học đã dẫn đến sự phát triển của một loạt các loại thuốc bắc và các liệu pháp nghệ thuật hỗ trợ và trị liệu sinh học. [66] Nhà cho trẻ em và người lớn bị khuyết tật chậm phát triển tự sinh sống dựa trên chính công việc của mình (bao gồm cả những người trong phong trào Camphill) đang lan tỏa. [67] Các bức tranh của ông đã ảnh hưởng tới Joseph Beuys và nhiều nghệ sĩ hiện đại khác. Hai tòa nhà Goetheanum của ông đã được nói đến rộng rãi như là kiệt tác của kiến trúc hiện đại, [68] [69] [70] [71] [72] và các kiến trúc sư anthroposophical khác đã đóng góp hàng ngàn tòa nhà hiện đại. [73] Một trong những người đầu tiên tổ chức thực hành ngân hàng đạo đức là một ngân hàng anthroposophical hoạt động dựa trên các ý tưởng của Steiner; các tổ chức tài chính xã hội anthroposophical khác đã được thành lập kể từ khi đó.

Các tác phẩm văn học của Steiner là tương đối rộng. Các bài viết của Steiner, được xuất bản trong khoảng bốn mươi tập, bao gồm sách, tiểu luận, kịch ("bí ẩn bộ phim truyền hình"), thơ mantric, và một cuốn tự

truyện. Tập hợp các bài giảng của ông, tạo ra thêm khoảng 300 tập nữa, thảo luận về rất nhiều chủ đề. Các bản vẽ của Steiner, minh họa chủ yếu được thực hiện trên bảng đen trong bài giảng của mình, được thu thập trong một bộ riêng, gồm 28 tập. Nhiều ấn phẩm đã bao quát được các di sản kiến trúc và công trình điêu khắc của ông.

Giáo dục

Khi còn trẻ, Steiner làm gia sư riêng và một giảng viên về lịch sử cho Arbeiterbildungsschule Berlin, [74] một sáng kiến tổ chức lớp học cho người lớn đã đi làm. [75] Không lâu sau đó, ông bắt đầu chia sẻ ý tưởng về giáo dục của mình trong các bài giảng công cộng, [76] mà đỉnh cao là trong một bài luận 1907 về Giáo dục trẻ em (The Education of the Child), trong đó ông mô tả các giai đoạn chính của quá trình phát triển của trẻ, làm nền tảng của phương pháp tiếp cận với giáo dục. [77] Quan niệm về giáo dục của ông đã chịu ảnh hưởng của phương pháp sư phạm Herbartian nổi bật ở châu Âu vào cuối thế kỷ XIX, [74]: 1362, 1390ff [76]. Mặc dù Steiner chỉ trích rằng Herbart không nhận thức đầy đủ được tầm quan trọng của việc giáo dục ý chí và cảm xúc cũng như trí tuệ [78]

Năm 1919, Emil Molt mời ông giảng dạy cho công nhân tại các nhà máy thuốc lá Waldorf-Astoria ở Stuttgart. Những bài giảng này đã dẫn đến một trường học mới, trường Waldorf. Năm 1922, Steiner đã trình bày những ý tưởng này tại một cuộc họp ở Oxford tổ chức bởi Giáo sư Millicent Mackenzie. Hội nghị này đã dẫn đến việc thành lập các trường Waldorf đầu tiên ở Anh [79]. Trong suốt cuộc đời của Steiner, các trường học dựa trên các nguyên tắc giáo dục của ông cũng đã được thành lập tại Hamburg, Essen, The Hague và London. Hiện nay có hơn 1000 trường Waldorf trên toàn thế giới.

Nông nghiệp biodynamic

Năm 1924, một nhóm nông dân lo ngại về tương lai của ngành nông nghiệp đã yêu cầu sự giúp đỡ của Steiner. Steiner trả lời với một loạt bài thuyết trình về một cách tiếp cận mang tính sinh thái và bền vững cho nông nghiệp giúp làm tăng độ phì của đất mà không sử dụng phân bón hóa học và thuốc trừ sâu. [80] Ý tưởng nông nghiệp của Steiner nhanh chóng lan rộng và đã được đưa vào thử nghiệm quốc tế [81] và nông nghiệp biodynamic hiện tại được áp dụng ở châu Âu, [82] Bắc Mỹ, Châu Á [82] và Úc. [83] [84] [85].

Một khía cạnh trung tâm của biodynamics là coi toàn bộ trang trại như một sinh vật, và do đó phải là một hệ thống chủ yếu tự duy trì, tự sản xuất phân bón và thức ăn chăn nuôi. Thực vật hoặc động vật bị bệnh được coi là một triệu chứng của các vấn đề trong toàn bộ cơ thể. Steiner cũng đề nghị thời gian cho các hoạt động nông nghiệp như gieo hạt, làm cỏ, thu hoạch và sử dụng những ảnh hưởng của mặt trăng và các hành tinh đến sự tăng trưởng của cây trồng và vật nuôi; và việc áp dụng các nguyên liệu tự nhiên được chuẩn bị theo những cách cụ thể cho đất, phân bón và các loại cây trồng, với ý định đưa các vi sinh vật, các lực lượng phi vật chất và vi chất vào chu trình hoạt động. Ông khuyến khích người nghe bằng kinh nghiệm của mình hãy kiểm chứng lại các đề xuất của ông, vì ông đã không thực hành để kiểm chứng được. [83]

Y học Anthroposophical

Từ cuối thập niên 1910, Steiner đã làm việc với các bác sĩ để tạo ra một hướng tiếp cận mới với thuốc. Năm 1921, các dược sĩ và bác sĩ tụ tập dưới sự hướng dẫn của Steiner để tạo ra một công ty dược phẩm được gọi là WELEDA, hiện nay đang phân phối các sản phẩm y tế tự nhiên trên toàn thế giới. Vào khoảng thời gian đó, Tiến sĩ Ita Wegman thành lập phòng khám đầu tiên sử dụng thuốc anthroposophic (nay là Wegman Clinic Ita) ở Arlesheim, Thụy Sĩ.

Cải cách xã hội

Trong giai đoạn sau Thế chiến thứ nhất, Steiner đã hoạt động như một giảng viên về cải cách xã hội. Một kiến nghị diễn đạt ý tưởng cơ bản về xã hội của ông đã được lưu hành rộng rãi và có chữ ký của nhiều danh nhân văn hóa đương thời, bao gồm Hermann Hesse.

Trong cuốn sách chính của Steiner về cải cách xã hội, hướng tới đổi mới xã hội (Toward Social Renewal), ông cho rằng các lĩnh vực văn hóa, chính trị và kinh tế của xã hội cần phải làm việc với nhau với tư cách hợp tác nhưng độc lập, mỗi mảng có một nhiệm vụ cụ thể: các tổ chức chính trị cần thiết lập sự bình đẳng về chính trị và bảo vệ các quyền cho con người; các tổ chức văn hóa nên nuôi dưỡng và phát triển tự do các lĩnh vực: khoa học, nghệ thuật, giáo dục và tôn giáo; và các tổ chức kinh tế nên cho phép các nhà sản xuất,

nhà phân phối và người tiêu dùng hợp tác để cung cấp hiệu quả cho nhu cầu của xã hội. [86] Ông thấy việc phân chia trách nhiệm như vậy, thứ ông gọi là ba trật tự xã hội, là một nhiệm vụ quan trọng sẽ tạo ra xu hướng lịch sử hướng tới sự độc lập lẫn nhau của ba lĩnh vực. Steiner cũng đã đề nghị nhiều cải cách xã hội cụ thể.

Steiner đề xuất một "luật cơ bản" của đời sống xã hội:

Sự phồn vinh của một cộng đồng những người làm việc cùng nhau sẽ lớn hơn, từng cá nhân sẽ phàn nàn ít hơn về công việc của mình, tức là nếu anh ta làm nhiều hơn cho đồng nghiệp, thì các nhu cầu của anh ta cũng được đáp ứng nhiều hơn do những người đồng nghiệp của mình. - Steiner, Luật Xã hội cơ bản (The Fundamental Social Law) [87].

Ông trình bày điều này trong phương châm sau: [87]

Đời sống xã hội lành mạnh được tìm thấy

Khi nhìn vào linh hồn của mỗi con người

Thấy cộng đồng trong đó,

Và khi nhìn vào cộng đồng

Nhân đức của mỗi con người đều đang sống

(Lời tuyên thệ và thiền định RSP London 1979 Trans George Adams)

So sánh: "Mỗi người chúng ta đặt thân thể và tất cả sức mạnh của mình phục vụ chỉ đạo tối cao của ý chí chung, và trong khả năng hợp tác của tập thể, chúng ta coi mỗi thành viên là một phần không thể tách rời của cả tập thể" [88].

Kiến trúc và nghệ thuật thị giác

Steiner đã thiết kế 17 tòa nhà, bao gồm cả tòa nhà Goetheanums đầu tiên và thứ hai. Hai tòa nhà này được xây dựng tại Dornach, Thụy Sĩ, ban đầu được dự định để làm không gian sân khấu cũng như một "trường học cho khoa học tâm linh". Ba tòa nhà Steiner đã được liệt kê trong số những tác phẩm quan trọng nhất của kiến trúc hiện đại. [89]

Tác phẩm điêu khắc nổi tiếng nhất của ông là tác phẩm Đại diện của Nhân loại (The Representative of Humanity - 1922), một tác phẩm điêu khắc gỗ cao chín mét, được thực hiện trong một dự án hợp tác với nhà điêu khắc Edith Maryon. Điều này đã được dự định sẽ được đặt trong tòa nhà Goetheanum đầu tiên. Nó thể hiện đáng Kito đứng tự do ở giữa, giữ một sự cân bằng giữa Lucifer và Ahriman, đại diện cho hai xu hướng đối lập của sự mở rộng và thu hẹp. [90] [91] [92]. Nó được dự định thể hiện Chúa Kitô như cảm và bàng quan khi chúng sinh tiếp cận ông phải tự đánh giá chính mình, ngược lại với ý thức của Michelangelo về Phán xét cuối cùng. [93] Các tác phẩm điêu khắc hiện đang được trưng bày vĩnh viễn tại tòa nhà Goetheanum.

Nghệ thuật biểu diễn

Steiner đã viết bốn vở kịch bí ẩn, giữa năm 1909 và 1913: Cánh cửa của sự khai tâm (The Portal of Initiation), Sự quản thúc của tâm hồn (The Souls' Probation), Người bảo vệ của ngưỡng cửa (The Guardian of the Threshold) và Sự thức tỉnh của tâm hồn (The Soul's Awakening), mô phỏng theo bộ phim truyền hình bí truyền của Edouard Schuré, Maurice Maeterlinck, và Johann Wolfgang von Goethe [96]. Các vở kịch của Steiner tiếp tục được diễn bởi các nhóm anthroposophical ở các nước khác nhau, đáng chú ý nhất (theo bản gốc tiếng Đức) tại Dornach, Thụy Sĩ và (theo bản dịch tiếng Anh) tại Spring Valley, New York và ở Stroud và Stourbridge ở Anh

Với sự hợp tác với Marie von Sivers, Steiner cũng thành lập một cách tiếp cận mới cho diễn xuất, kể chuyện, và đọc thơ. Khóa học công khai cuối cùng của ông, được đưa ra vào năm 1924, dưới dạng diễn văn và kịch. Các bài phát biểu về Anthroposophic thường kéo dài bốn năm và được cấp một văn bằng được công nhận. Chủ đề bao gồm: phân biệt các phong cách sử thi, lời thoại, thơ ca kịch, ngôn ngữ cử chỉ và lời nói; một cách khác có thể gọi là bài phát biểu sáng tạo hoặc định hình diễn văn (speech formation)

(Sprachgestaltung). Sinh viên tốt nghiệp được nhận bằng tốt nghiệp Goetheanum cho phép họ lựa chọn để theo đuổi một khóa huấn luyện về diễn thuyết theo Anthroposophical.

Nam diễn viên và đạo diễn Nga Michael Chekhov lấy công trình của Steiner để đặt nền tảng cho phương pháp của mình. [97] [98]

Cùng với Marie von Sivers, Rudolf Steiner cũng phát triển nghệ thuật nhịp điệu (eurythmy), đôi khi được gọi là "lời nói và bài hát có thể nhìn thấy". Theo các nguyên tắc của nhịp điệu, có những nguyên mẫu dịch chuyển hoặc cử chỉ tương ứng với mọi khía cạnh của lời - những âm thanh (âm vị), nhịp điệu, và các chức năng ngữ pháp - cho mọi "chất lượng linh hồn" - niềm vui, nỗi tuyệt vọng, đau, v.v... - và đến mọi khía cạnh của âm nhạc - tông, nhịp, giai điệu và hòa âm.

Hiện tượng học theo Goeth - Goethean Phenomenology

Nông nghiệp biodynamic được sinh ra từ một phương pháp khoa học khác biệt, với những thứ chúng ta đã quen với. J. W. von Goethe, không chỉ là "người quan sát và những hiện tượng quan sát được có sự liên kết không thể tách rời", mà còn cách tiếp cận tới sự hiểu biết là rất khác.

Các phương pháp được sử dụng trong các ngành khoa học vô cơ là hình thành một ý tưởng hay giả thuyết và sau đó thiết lập các thí nghiệm để chứng minh hay bác bỏ nó. Đối với vật lý và hóa học phương pháp này hiệu quả một cách kỳ diệu, nhưng trong khoa học xã hội, phương pháp này không giúp tiết lộ ra đáp án vì các quá trình xảy ra một cách tinh tế hơn rất nhiều. Dự báo thời tiết trước 14 ngày thường sai, và thuyết tiến hóa của Darwin không giải thích lý do tại sao sự tiến hóa đã biến mất trong vụ nổ hoành tráng và sau đó là những sự tiến hóa đột ngột.

Dự báo thời tiết cho rằng quá trình chúng ta thấy đang diễn ra hiện nay sẽ tiếp tục - nhưng thời tiết tự nó không hoạt động theo cách đó. Chu trình mới phát sinh và những chu trình khác biến mất, mặc dù vậy một trạng thái cân bằng nhất định dường như chiếm ưu thế nơi các thái cực cân bằng lẫn nhau.

Thuyết tiến hóa của Darwin giả định sự tồn tại của loài thích nghi tốt nhất, nhưng điều này không giải thích được sự tuyệt chủng hàng loạt hoặc sự gia tăng dữ dội tiếp theo của những loài mới để lập đà khoẳng trống. Rõ ràng có gì đó lớn hơn là sự tồn tại của loài thích nghi tốt nhất đã tham gia vào quá trình tái thiết.

Những nghiên cứu về nông nghiệp đòi hỏi phải có một cách tiếp cận khác hoặc một cách tiếp cận bổ sung, được gọi là "Hiện tượng học" (phenomenology). Phương pháp này tìm hiểu cách các hiện tượng diễn ra theo thời gian tuân theo một mô hình chỉ có thể được nhìn thấy khi toàn bộ trường quan sát đều được chú ý theo dõi. Một khi các hành vi của lĩnh vực này được xem xét như một khối thống nhất, sự xuất hiện và phát triển của các hiện tượng trong tương lai có thể được dự đoán với một xác suất nào đó. Bất kỳ nỗ lực tạo thành một giả thuyết trước khi nhìn thấy những bức tranh lớn là vô ích bởi vì các phương pháp tiếp cận hiện tượng khoa học không dựa trên mối quan hệ nhân quả theo cách mà môn vật lý và hóa học thể hiện.

Lý thuyết về sự hỗn loạn

Khoa học tiến hóa theo những cách thú vị. Rất nhiều thành phần cho sự thay đổi đang bị chặn lại bởi vì những người cầm đầu chính quyền trong các lĩnh vực của họ thường bảo vệ những khám phá và niềm tin có lợi cho danh tiếng của họ, và những niềm tin đó trở thành những giáo điều chi phối sự kiềm duyệt của những người đồng cấp và đàn áp sự đổi mới. Một trong những kiến trúc sư đầu tiên của vật lý lượng tử, Wolfgang Pauli, mô tả quan tính khó thay đổi này với những nhận xét châm biếm: "Khoa học trở thành một đám tang ngay tại thời điểm nó phát triển". Tuy nhiên, sự thay đổi là không thể kìm nén, và nếu nó không xảy ra theo thời gian, thiết lập một đường đi, thì một đại lộ mới sẽ phát sinh. Điều này xảy ra vào giữa những năm 1950 khi Edward Lorenz, một nhà toán học làm việc trên máy tính để xây dựng mô hình dự báo thời tiết, ông phát hiện ra thứ được gọi là "hiệu ứng cánh bướm", theo đó ngay cả những thay đổi nhỏ nhất có thể tạo ra những kết quả rất khác nhau ở cấp độ rộng lớn. Tuy nhiên, kết quả không phải là ngẫu nhiên vì chúng dao động xung quanh một cái gì đó rất mạnh và khó hiểu, nó được biết đến như một yếu tố "thu hút lạ" (strange attractor). Điều này đã dẫn đến một ngành khoa học mới về sự hỗn loạn, sinh ra từ việc máy tính của Lorenz bị hỏng. Sự thu hút, dẫn đến các kết quả đường như khác nhau của một mô hình tổng thể được coi là kỳ lạ bởi vì chúng ta thường không biết tại sao sự hấp dẫn lại xảy ra. Tuy nhiên, hiện tượng học thừa nhận sự thu hút này có tồn tại ngay cả khi không quan sát được mối quan hệ nhân - quả nào. Lý thuyết hỗn loạn cũng

giải thích cách liệu pháp vi lượng đồng căn hoạt động, giống như một sự thay đổi rất nhỏ tại một điểm có thể ảnh hưởng đến sự thay đổi trên quy mô lớn nói chung (in the medium).

Hiện tượng học

Theo một nghĩa rộng, hiện tượng giúp người quan sát nắm bắt các mô hình nguyên mẫu đằng sau những hiện tượng sống. Các nguyên mẫu chỉ có thể trở nên rõ ràng ở phần cuối của một chuỗi dài các quan sát có ý định tiết lộ một sự tương đồng và sự thu hút. Thiết lập các thí nghiệm để chứng minh hoặc bác bỏ một giả thuyết sẽ không giúp ích nhiều bởi vì những thí nghiệm như vậy cho thấy sự khác biệt thay vì những thứ chung.

Luận điểm của Goethe, sự thay đổi hình dạng của cây là câu chuyện về những thứ cây làm. Đó là một ví dụ về việc nghiên cứu tất cả các loại cây cho đến khi các tính chất cơ bản của quá trình diễn ra trong cây xuất hiện.

Để chỉnh sửa bài báo khoa học của Goethe, Rudolf Steiner đã thực hiện một nghiên cứu sâu về hiện tượng học, mà nếu thiếu nó thì phương pháp biodynamic có thể không bao giờ được sinh ra. Trong trường hợp các phương pháp tiêu chuẩn đi từ giả thuyết đến thực nghiệm và kết luận dựa trên sự khác biệt, bản chất của hiện tượng học là tìm sự trùng hợp, điểm thu hút, sự đồng bộ và sự tương tự. Hai sự kiện cho thấy sự tương đồng có thể dễ dàng trở thành một phần của một tổng thể lớn hơn chưa được nhận thức. Sự đồng bộ về thời gian của các sự kiện gợi ý các tính chất của một bức tranh lớn hơn. Cách tiếp cận của Goet là tiếp tục tìm kiếm sự trùng hợp, điểm thu hút, sự đồng bộ và sự tương tự cho đến khi hình ảnh lớn hơn xuất hiện.

Ví dụ, trong cuốn sách của ông về khí hậu, Dennis Klocek nói:

"Quỹ đạo Mặt Trăng là một hiện tượng có nhịp điệu. Sự di chuyển của khói không khí cũng là một hiện tượng có nhịp điệu. Sự tiếp nối của các chuyển động của Mặt trăng và sự thay đổi đột ngột trong khói không khí ổn định giúp cho việc theo dõi các chuyển động của Mặt Trăng có thể thực hiện được bằng cách quan sát khí quyển ở bắc bán cầu.

Từ quan điểm của Goet về hiện tượng học, thật khó để từ chối sự đồng bộ giữa các tháng, mùa, các sự kiện thời tiết và sự mất mùa hay vụ mùa bội thu và những chuyển động tương đối của mặt trời, mặt trăng và các hành tinh so với trái đất trong bối cảnh vũ trụ đầy sao.

Liên tục quan sát

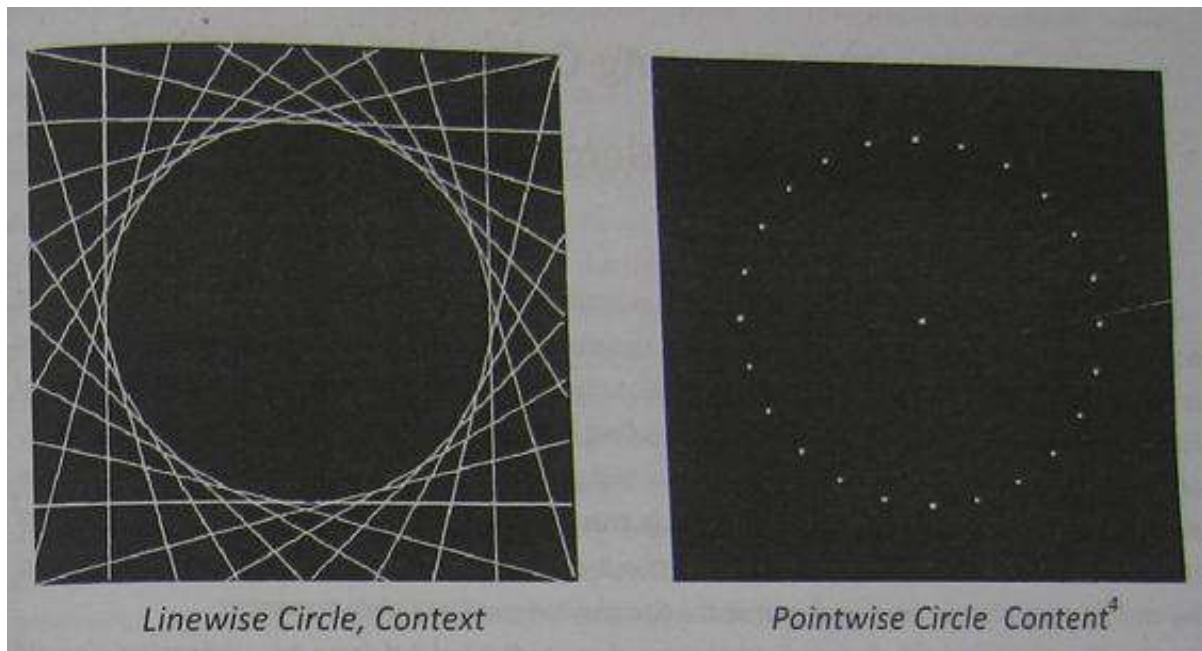
Đối với lý thuyết hiện tượng học của Goet, quá trình quan sát không bao giờ kết thúc, và chúng ta không thể tìm thấy sự hài lòng trong việc gọi các xác chết của một con bướm đóng hộp là chính nó. Một con bướm sống đang thở đôi khi ở dạng một quả trứng, hoặc có thể nó là một con sâu bướm hay một con nhộng tùy thuộc vào hoàn cảnh của mình. Cho dù chúng ta quan sát con bướm như thế nào thì sự thay đổi vẫn luôn xảy ra. Nếu không, thì những gì chúng ta thấy là chỉ là một đối tượng chết mà khi đặt tên cho nó là bướm thì nó đã chết. Chỉ cần nhìn vào một quả trứng bướm, những gì đang có, để đoán xem nó sẽ nở thành loại sâu bướm gì, ở đâu, nó sẽ đi đâu và ăn gì? Ở sâu bướm, chúng ta nhìn thấy gì để đoán xem nó sẽ trở thành con gì? Các phép biến đổi diễn ra ngắn gọn và triệt để. Phản gốc không tự nó bộc lộ thân cây, vỏ cây, lá hoặc quả của nó. Chưa hết, trong mỗi cây có chứa một cấu trúc (Gestalt - mô hình tổ chức) bao gồm tất cả các giai đoạn và hình thức mà loại cây đó sẽ phát triển và cách nó phản ứng với môi trường nơi hạt giống của nó được gieo vào. Cấu trúc này chỉ thể hiện ra sau một quá trình quan sát lâu dài các cây trong càng nhiều tình huống và hoàn cảnh càng tốt, kể cả các cách ra hat của nó và nơi nó được phát tán đi. Nhà lý sinh Rupert Sheldrake gọi cấu trúc này là lĩnh vực morphogenetic của sinh vật. Quá trình quan sát là không bao giờ thật sự hoàn chỉnh vì ngày càng có nhiều hình ảnh lớn hơn và lớn hơn nữa xuất hiện theo thời gian.

Thực tế của chúng ta, hy vọng của chúng ta

Từ quan điểm hiện tượng học của Goethean, sự hẹn hò của các quá trình địa chất theo khung thời gian của những gì chúng ta biết trong vài trăm năm qua giống như nghiên cứu một con chó mười tuổi và dự đoán trông nó thế nào khi được 1 tuổi dựa trên sự thay đổi của nó trong 3 tháng. Điều này không thể cho biết tốc độ tăng trưởng của nó khi còn là một con chó con, hành vi thời còn trẻ của nó hoặc sự lão hóa trong những năm cuối đời. Để tính toán chu kỳ sống của chó và hình dung quá khứ và tương lai dựa trên một vài tháng quan sát của một con chó mười tuổi là một sự sai lầm giống như cố gắng dự đoán thời tiết năm sau dựa trên

những quan sát thời tiết hiện tại trong vài ngày của vùng Gold Coast ở Queensland. Một bức tranh lớn hơn và một sự hiểu biết rộng lớn hơn phải xuất hiện để đạt được sự hiểu biết, đơn giản là thế.

Nhiệm vụ này không phải là vô vọng, và nông nghiệp biodynamic, được sinh ra từ hiện tượng học của Goet, đã có một sự khởi đầu đầy hứa hẹn khi nhìn thấy bức tranh lớn hơn đằng sau nông nghiệp.

Hai hình ảnh trên, lấy từ tác phẩm "Cây giữa mặt trời và Trái đất" viết bởi George Adams và Olive Whicher, đều đại diện cho khái niệm vòng tròn. Bức bên phải, được vẽ từ một vòng tròn mô tả chu vi của vòng tròn, theo công thức $C = 2 \times \pi \times r$. Điều này giúp ta hiểu nội dung của vòng tròn. Hình Linewise bên trái được rút ra từ quan điểm của hình học phi ơ cơ lít, trong đó mô tả chu vi như một chức năng của vòng quay, một đường tiếp tuyến với đường tròn và mở rộng đến vô cùng theo hai hướng, quay 1 vòng 360 độ quanh tâm của vòng tròn. Điều này có thể được thực hiện bằng giải tích và vị trí của vòng tròn. Đây là 2 khái niệm của vòng tròn. Rudolf Steiner nhận ra rằng chúng ta không thể hy vọng phát triển một sự hiểu biết về cuộc sống và các sinh vật sống trừ khi chúng ta sử dụng cả hai quan điểm: nội dung bên trong và bối cảnh bên ngoài. Thiên văn học cung cấp một cách nhìn về bối cảnh bên ngoài, và điều này cho chúng ta một khuôn khổ cho thời gian và địa điểm của các quan sát mà chúng ta có thể sử dụng để thảo luận về hiện tượng học trong nông nghiệp. Rõ ràng là các vị trí dịch chuyển của mặt trời, mặt trăng và các hành tinh trên nền của vũ trụ và các ngôi sao chuyển động xung quanh chúng ta, là một nhân tố quyết định đối với những gì đang diễn ra trong chúng ta và trong các trang trại và khu vườn của chúng ta. Phản ứng của chúng ta với bối cảnh này là những gì tạo nên chính chúng ta và những thứ chúng ta trồng.

(Minh họa từ Cây giữa Mặt trời và Trái đất bởi George Adams và Olive Whicher)

3. Nền giáo dục Waldorf Steiner

Giáo dục Waldorf là một phương thức giáo dục dựa vào lý thuyết nuôi dạy trẻ của triết gia người Áo Rudolf Steiner.

Việc học ở đây sử dụng nhiều phương pháp suy nghĩ, hay ít nhất nó là phương thức của những môn học khác nhau kết hợp với thực hành, nghệ thuật hay những yếu tố thuộc về nhận thức. Giáo dục Waldorf đặc biệt nhấn mạnh vai trò của trí tưởng tượng, phát triển suy nghĩ bao gồm những yếu tố sáng tạo cũng như phân tích. Mục đích của phương thức giáo dục này là cung cấp cho trẻ một nền tảng cơ bản cho sự phát triển đạo đức, thành một cá thể toàn vẹn và góp phần hoàn thiện số phận của nó. Nhà trường cũng như giáo viên có tự do nhất định trong việc đưa ra chương trình dạy học. Trường học Waldorf đầu tiên được thành lập vào năm 1919 cho con em những người công nhân làm việc trong nhà máy thuộc là Waldorf-Astoria ở Stuttgart

(Đức). Đến năm 2009 đã có khoảng 994 trường học Waldorf ở 60 quốc gia khác nhau trên thế giới và đến năm 2001 có khoảng 1400 nhà trẻ cũng như 120 viện nghiên cứu phương thức giáo dục đặc biệt này [6]. Ngoài ra cũng có rất nhiều trường công và trường tư thực dựa trên mô hình trường Waldorf, những ý tưởng của Waldorf cũng được áp dụng ít hay nhiều trong việc mở rộng các mô hình trường học tại Mỹ ngày nay.

3.1. Giáo dục học và lý thuyết về sự phát triển của trẻ em

Cấu trúc của phương thức giáo dục Waldorf dựa trên lý thuyết dạy học của Steiner về sự phát triển của trẻ em. Lý thuyết này miêu tả 3 quá trình phát triển chính của trẻ, mà mỗi quá trình đòi hỏi những phương pháp giáo dục riêng:

Việc học từ thời thơ ấu chủ yếu dựa trên những điều trải qua, việc bắt chước và cảm giác. Việc giáo dục thời kỳ này đặc biệt nhấn mạnh việc học thông những hoạt động thực tế của trẻ.

Việc học (giai đoạn trẻ từ 7-14 tuổi) được so sánh giống như một thứ nghệ thuật và sáng tạo. Trong những năm này việc giáo dục nhấn mạnh việc phát triển cuộc sống tình cảm, cảm xúc nghệ thuật của đứa trẻ thông qua những cách biểu hiện và thị giác khác nhau đối với nghệ thuật.

Trong quá trình trưởng thành, tâm quan trọng trong sự phát triển hiểu biết trí óc và lý tưởng đạo đức (ví dụ như trách nhiệm xã hội) có vai trò đặc biệt đối với sự phát triển khả năng suy nghĩ trừ tượng, ý kiến, và các khái niệm. Trường học Waldorf cũng có những nguyên tắc giống như nhiều trường học khác nhưng bên cạnh đó nó cũng có những phương pháp riêng trong việc giảng dạy của mình. Đặc biệt những trường học dạy theo phương pháp Waldorf được tài trợ bởi chính phủ có thể bị đòi hỏi tuân theo một chương trình hợp nhất trong giảng dạy

3.1.1 Giai đoạn từ lúc sinh ra đến lúc đi nhà trẻ (6-7) tuổi

Trường học Waldorf đặt vấn đề học từ giai đoạn thời thơ ấu thông qua sự bắt chước và ví dụ. Trẻ được học trong một môi trường lớp học giống như ở nhà, mà ở đó các cá thể bị được làm từ tự nhiên. Một môi trường như thế theo lý thuyết giáo dục của Waldorf là tốt cho sự phát triển về thể chất, cảm xúc, cũng như trí óc của đứa trẻ. Những trò chơi ngoài trời cũng được áp dụng một cách rộng rãi trong trường học với mục đích là để cung cấp cho đứa trẻ những sự trải nghiệm của tự nhiên, thời tiết và mùa trong năm. Trong những ngôi trường Waldorf thì việc phát triển khả năng ngôn ngữ của trẻ là thông qua những bài hát, bài thơ hay trò chơi vận động. Những điều này bao gồm cả thời gian kể chuyện hàng ngày của giáo viên. Dụng cụ đồ chơi được làm từ những nguồn tự nhiên có thể biến đổi cho những mục đích khác nhau. Những con búp bê của trường Waldorf thường được làm một cách đơn giản để trẻ có thể sử dụng và cung cấp khả năng sáng tạo cũng như trí tưởng tượng của nó. Trường học Waldorf không khuyến khích nhà trẻ và học sinh các lớp tiểu học sử dụng những thiết bị điện tử như là tivi, máy tính hay băng đĩa nhạc vì họ tin rằng những điều này là không có lợi cho sự phát triển của đứa trẻ trong những năm đầu này. Sự giáo dục cũng nhấn mạnh những trải nghiệm sớm cho trẻ thông qua những hoạt động hàng ngày trong cuộc sống bao gồm lễ hội.

3.1.2. Giáo dục phổ thông từ 6/7- 14 tuổi

Trong những ngôi trường Waldorf thì trẻ bắt đầu học tiểu học khi gần 7 tuổi hoặc được 7 tuổi. Trường tiểu học tập trung vào một chương trình giảng dạy dựa vào nghệ thuật để phát triển trí óc, nó bao gồm những môn nghệ thuật thuộc về thị giác, kịch, các môn di chuyên nghệ thuật, âm nhạc với các dụng cụ hoặc là giọng hát. Trong những năm tiểu học trẻ thường được học 2 ngoại ngữ. Xuyên suốt những năm tiểu học, những khái niệm đầu tiên được giới thiệu thông qua những câu chuyện hay hình ảnh, những giới thiệu về giáo dục được kết hợp cùng với những tác phẩm nghệ thuật hay âm nhạc. Ở đây có sự phụ thuộc rất nhỏ vào các quyển sách chuẩn, thay vào đó mỗi đứa trẻ có điều kiện để phát huy tính tự sáng tạo. Một ngày học thường được bắt đầu bằng một tiếng rưỡi tới 2 tiếng học lý thuyết về một đề tài, mà đề tài này thường được kéo dài trong một khoảng thời gian từ 1 tháng rưỡi đến 2 tháng. Một điều đặc biệt của trường Waldorf là mỗi giáo viên sẽ theo một lớp trong suốt những năm tiểu học để dạy những kiến thức cơ bản nhất [14]. Giáo viên của trường Waldorf sử dụng khái niệm của 4 tính khí để giúp cho việc phân tích, hiểu, liên kết với cách cư xử cũng như tính cách của đứa trẻ dưới sự dạy dỗ của họ. Bốn tính cách: nóng giận, phớt lờ (lạnh lùng), sầu muộn và lạc quan được coi như đặc trưng cho bốn tính cách của con người và mỗi bản tính có phương thức riêng để trao đổi và liên lạc với thế giới bên ngoài. Việc giáo dục của Waldorf cho phép sự khác nhau dựa trên mỗi cá nhân trong việc học, với sự mong đợi rằng một đứa trẻ sẽ nắm chặt được một khái niệm hay

đạt được một kỹ năng khi mà nó đã sẵn sàng. Ở đây yếu tố hợp tác là được đề cao hơn yếu tố cạnh tranh. Phương pháp giáo dục này cũng đề cao việc mở rộng giáo dục thể chất, thể thao đồng đội hay cạnh tranh ở những lớp cao hơn.

3.1.3. Giáo dục trung học

Hầu hết các trường Waldorf, học sinh học trung học khi bước sang tuổi 14. Ở đây mỗi môn học sẽ có một giáo viên chuyên ngành về môn đó giảng dạy. Việc giáo dục bây giờ tập trung hơn vào các môn khoa học, nhưng học sinh vẫn có thời gian để tham gia vào các hoạt động văn hóa, nghệ thuật, âm nhạc và học nghề. Học sinh được khuyến khích phát triển lối suy nghĩ riêng và sáng tạo của riêng mình. Chương trình giảng dạy được tổ chức để giúp sinh viên phát triển một giác quan về năng lực, trách nhiệm và mục đích, để nâng cao một sự hiểu biết về nguyên tắc đạo đức, và để xây dựng tính cách có trách nhiệm xã hội.

3.2. Những vấn đề thuộc về tổ chức và kỷ luật của trường Waldorf

Mỗi trường học Rudolf Steiner là một tổ chức tự trị mà được tổ chức dựa trên tinh túi thiện, ở đó là không có sự quản lý mà ta thường thấy. Những quyết định về giáo dục và tổ chức được quyết định bởi cuộc họp giáo viên hàng tuần cùng với sự tham gia của giám đốc điều hành và nhân viên y tế của trường. Sau đó những lĩnh vực đặc biệt trong công việc lại được chia nhỏ hơn trong các nhóm. Giám đốc điều hành là người chịu trách nhiệm về vấn đề kinh tế. Ngoài ra trong trường còn có những tổ chức hội đặc biệt mà người tham gia thường là phụ huynh học sinh.

3.3. Tính sáng tạo và tính nghệ thuật trong trường học Waldorf

Một nghiên cứu về khả năng vẽ tranh giữ trẻ em của trường Waldorf và các trường khác đã chỉ ra rằng: Cách dạy nghệ thuật ở trường Waldorf không chỉ tạo cho trẻ một khả năng sáng tạo hơn trong bản vẽ cũng như cách dùng màu mà các bản vẽ còn chi tiết và chính xác hơn. Các nghiên cứu khác cũng chỉ ra rằng học sinh Waldorf có điểm số cao hơn trong các kỳ kiểm tra Creative Thinking Ability hơn là các học sinh ở các trường công lập. Một ví dụ khác về sự thành công của giáo dục Waldorf là trường T.E. Mathews Community ở Yuba Counti, California dành cho những học sinh không có khả năng. Ngôi trường này chuyển sang phương pháp Steiner vào những năm 90. Năm 1999 nghiên cứu đã chỉ ra rằng học sinh ở đây trở nên tiến bộ trong việc nghe giảng, và vì thế có kết quả tốt hơn trong việc học cũng như các mối quan hệ xã hội trở nên tốt hơn. Nghiên cứu này cũng chứng minh sự kết hợp hiệu quả giữa các tiết học cũng như các hoạt động khác, đó là cách tốt nhất để học sinh phát triển khả năng của mình. Nghiên cứu cũng chỉ ra những tiến bộ của học sinh trong việc học toán, tính cộng đồng.. Giáo sư Robert Peterkin coi giáo dục Waldorf như là một phương pháp giáo dục mà có thể áp dụng cho tất cả học sinh. Thomas Nielsen cẩn nhắc những cách tiếp cận trong phương pháp dạy học sáng tạo của Waldorf (kể chuyện, nghệ thuật, thảo luận và sự cảm thông) có những tác động theo hướng khuyến khích đối với sự phát triển về thẩm mỹ, tinh thần, thể lực và trí óc và có đề nghị là những môn này nên được dùng trong hướng đào tạo chủ đạo. Một vài phương pháp giáo dục của Waldorf cũng được tiếp thu bởi những giáo viên của cả trường tư và trường công. Giáo dục Waldorf khuyến khích việc dạy học theo phương thức truyền miệng, việc tập đọc và tập viết được hoãn lại cho đến khi trẻ 7 tuổi. Trong khi học sinh ở các trường khác thì ngay ở những lớp học đầu tiên đã có thể đọc bài một cách rất tốt thậm chí ngay từ khi còn đi nhà trẻ, trong khi học sinh Waldorf thi mãi đến năm lớp 3 mới biết đọc. Nhưng giáo viên tại trường Waldorf không lo lắng về điều đó. Kết hợp cùng với những điều khác biệt khác của Waldorf, ví dụ như học sinh đi học muộn hơn một năm so với bình thường, điều này có nghĩa là học sinh mãi tới năm 9 hoặc 10 tuổi mới biết đọc, chậm hơn một vài năm so với người cùng lứa tuổi. Chính vì thế mà không có gì ngạc nhiên khi nhiều phụ huynh học sinh tỏ ra lo lắng. Họ cho con chuyển trường vì mãi tới năm lớp 3 mà đứa trẻ mới biết đọc. Trước khi dạy trẻ cách phát âm và nhận mặt chữ thì ở trường Waldorf bọn trẻ được học cách yêu ngôn ngữ. Điều này dường như là rất hiệu quả ngay cả trong các trường công. Barbara Warren một giáo viên tại trường John Morse ở Sacramento nói rằng, sau 2 năm ứng dụng phương pháp dạy học Waldorf ở học sinh lớp 4 của cô(mà đa phần là người thiểu số) thì số học sinh có thể đọc kha lên tăng từ 45% đến 85%: „Tôi bắt đầu dừng việc bắt các em đọc nhiều, thay vào đó tôi hay kể chuyện hay đọc thơ cho các em nghe và chúng trở nên rất thích nghe chuyện. Nhiều phụ huynh nói rằng con của họ ở đây có thể là học đọc chậm hơn so với các học sinh khác nhưng chúng bắt kịp rất nhanh ở lớp 3 hoặc 4 và có được những kết quả đáng khen. Một nghiên cứu khác của Sebastian Suggate tìm kiếm sự khác biệt giữa việc học từ năm 5 tuổi và năm 7 tuổi, nhưng không tìm thấy có sự khác biệt nào. Tiến sĩ Suggate

tiến hành hai cuộc nghiên cứu, một ở nhiều quốc gia so sánh giữa học sinh ở trường Waldorf và học sinh ở trường quốc lập. Mặc dù học sinh ở trường Waldorf học đọc muộn hơn (năm 7 tuổi) so với học sinh khác (năm 5 tuổi) nhưng học sinh Waldorf bắt kịp rất nhanh sau đó đặc biệt vào giai đoạn khi được 11 tuổi. Trên thực tế có rất nhiều người là diễn viên, ca sĩ, đạo diễn nổi tiếng ở khắp mọi nơi trên thế giới là được giáo dục ở những ngôi trường Waldorf.

3.4. Các nghiên cứu về giáo dục Waldorf tại một số nước

Tại Úc: Một nghiên cứu rộng khắp với nhiều sinh viên tại 3 trường học Steiner lớn nhất ở Úc được đảm nhận bởi Jennifer Gidley vào những năm 90 nghiên cứu quan điểm và cách nhìn nhận của những sinh viên học tại Steiner về tương lai... Những phát hiện được tóm tắt dưới đây được rút ra từ một vài nghiên cứu trong một số lĩnh vực của sinh viên lúc đó: Sinh viên Waldorf có khả năng phát triển một cách dồi dào và chi tiết hơn về tương lai của họ hơn là những sinh viên khác. Khoảng $\frac{3}{4}$ sinh viên có khả năng tưởng tượng ra rằng sẽ có những sự phát triển tích cực trong tương lai ở lĩnh vực phát triển kinh tế và con người. Trong khi đó 2/3 tin rằng sẽ có những thay đổi khả quan trong lĩnh vực phát triển môi trường. Xã hội là cách tốt nhất để giải quyết các vấn đề hơn là theo con đường kĩ thuật. Trong một xã hội được mường tượng là không có chiến tranh thì những tưởng tượng của họ chủ yếu liên quan đến những sự cải tiến trong mối quan hệ giữa người với người và giải quyết sự mâu thuẫn thông qua giao tiếp hơn là ngồi tưởng tượng đơn thuần với các hình ảnh. 75% sinh viên có rất nhiều sáng kiến về những gì cần thay đổi cần thiết cho sự phát triển của con người, nó bao gồm những chính sách thay đổi tích cực, những thay đổi giá trị về tinh thần, chăm sóc và giáo dục. Không giống như nhiều sinh viên khác lo lắng về sự phá hoại môi trường, sự bất công hay sự đe dọa của chiến tranh, hầu hết các sinh viên của Steiner đều có niềm tin sáng tạo nên một tương lai mà họ mong muốn. Một điều thú vị là không có sự khác biệt về giới tính trong những hình dung về tương lai cũng như trong sự giàu nghèo của sinh viên.

Một nghiên cứu tại Úc đã chỉ ra rằng sinh viên tại các trường Waldorf là có kết quả tốt hơn các sinh viên khác trong các lĩnh vực thuộc về con người và khoa học. Vào năm 2008 Hiệp Hội Các Trường Waldorf ở Úc đã tài trợ cho dự án nghiên cứu các mối quan hệ giữa giáo dục Steiner và các thuyết trình giáo dục liên quan trong thế kỷ 21. Báo cáo này có tên là Turning Tides: Creating Dialogue between Rudolf Steiner and 21st Century Academic Discourses

Các khóa đào tạo giáo viên Waldorf Steiner tại Việt Nam

Tại Việt Nam hiện nay có 3 khóa học song song, đều là khóa đào tạo giáo viên Steiner bán thời gian trong 3 năm, chia làm 6 đợt học (6 module), mỗi đợt học trong 2 tuần liên tục, học trong giờ hành chính, 1 năm học 2 đợt, thường vào tháng 2,3 và tháng 7,8. Hiện nay một số module đã qua nhưng các học viên đến sau có thể vẫn tham gia toàn bộ khóa học được, các module đã qua có thể học bù cùng khóa sau, hoặc có thể học từng module theo nhu cầu và khả năng của mình.

Giảng viên: tất cả các giảng viên đều là các giảng viên của hiệp hội IASWECE (International Association for Steiner/Waldorf Early Childhood Education) là hiệp hội thế giới về giáo dục mầm non Steiner. Các giảng viên thường có nhiều năm kinh nghiệm trực tiếp giảng dạy và đào tạo.

Ngôn ngữ học: có phiên dịch tại tất cả các buổi học (ngoại trừ các môn do cô Thanh Cherry dạy vì cô có thể nói được tiếng Việt).

Bằng cấp:

1. Chứng chỉ Giáo viên mầm non Steiner, do Melbourne Rudolf Steiner Teaching Seminar chứng nhận.

Với 672h lý thuyết, 112h thực tập đứng lớp, hơn 480h thực hành làm bài tập lớn (hơn 10 bài tập dự án), học viên sẽ được cấp Chứng chỉ Giáo viên mầm non Steiner, do Melbourne Rudolf Steiner Teaching Seminar chứng nhận. Bằng cấp này được chính phủ Úc công nhận. Giáo viên có bằng cấp này đủ điều kiện giảng dạy trong hệ thống giáo dục công lập và tư thục ở Úc, cũng như toàn bộ hệ thống các trường Steiner tại Úc, và Việt Nam.

Melbourne Rudolf Steiner Teaching Seminar là cơ quan chuyên tổ chức các khóa đào tạo giáo viên Steiner tại Úc từ hơn 40 năm nay. Không chỉ giáo viên theo đuổi nền giáo dục Steiner theo học tại đây, mà rất nhiều giáo viên của các trường công lập, tư thục khác trên toàn nước Úc cũng đã tham gia các khóa học của

Melbourne Rudolf Steiner Teaching Seminar, với bằng cấp được công nhận bởi toàn bộ hệ thống giáo dục Úc.

Tham khảo: <http://steinerseminar.net.au/about-us/>

2. Chứng chỉ của IASWECE

Với cùng điều kiện trên, nếu học viên hoàn thành khóa thực tập tại một trong số các trường mầm non Steiner đạt tiêu chuẩn của IASWECE sẽ nhận được chứng chỉ của IASWECE. Bằng cấp này được công nhận và có giá trị trên toàn thế giới. Giáo viên có bằng cấp này đủ điều kiện giảng dạy tại toàn bộ các trường mầm non Steiner trên khắp thế giới, và được chấp nhận trong hệ thống giáo dục công ở một số nước. Hiện ở Việt Nam chưa có trường mầm non nào đạt tiêu chuẩn của IASWECE, học viên buộc phải có trình độ tiếng Anh đủ tốt để đi thực tập tại nước ngoài và chịu toàn bộ chi phí liên quan.

HỌC PHÍ & HỌC BỐNG

Học phí toàn khóa học: 90,000,000vnd (chưa bao gồm chi phí đi lại, ăn ở các kì thực tập ở nước ngoài).

Học viên tham gia một vài module chọn lọc (không cấp bằng): đóng học phí theo từng module: 20,000,000vnd/module, đóng khi ghi danh.

Hiện nay các học viên đang được nhận học bổng nên chỉ phải đóng 55,000,000vnd/khóa; hoặc 15,000,000vnd/module.

Học phí toàn khóa đóng làm 3 đợt:

- Đợt 1: đóng 40% học phí khi ghi danh,
- Đợt 2: đóng 30% học phí trước khi bắt đầu module 2,
- Đợt 3: đóng 30% còn lại trước khi bắt đầu module 3.

Học phí theo module đóng khi ghi danh và trước thời gian bắt đầu của từng module.

Nhóm học viên học từng module nếu đăng ký theo nhóm từ 3 người trở lên sẽ được giảm 10%, chỉ còn 13.500.000 vnd/người (áp dụng cho Hà Nội. TP Hồ Chí Minh chưa hỏi).

Tại Việt Nam hiện nay có 3 khóa học song song:

1. Khóa đào tạo giáo viên mầm non Waldorf Steiner tại Hà Nội

Lúc đầu khóa đào tạo giáo viên Waldorf Steiner chỉ được tổ chức trong TP Hồ Chí Minh. Tuy nhiên, sau khi tham dự và thấy nội dung quá hay, quá cần thiết, các học viên ở Hà Nội đã quyết tâm động viên ban tổ chức tổ chức thêm tại Hà Nội, rất may là các giảng viên đều sắp xếp được thời gian, nhờ đó mà chúng ta có khóa học tại Hà Nội. Khóa học ở Hà Nội sẽ diễn ra song song với khóa học ở TP Hồ Chí Minh và module 1 sẽ được dậy cuối cùng.

Module 3 sẽ diễn ra từ 10/7 đến 23/7 tại Erato School of Music & Performing Arts, 30 Đoàn Thị Điểm, Hà Nội.

Module 3 đặc biệt thú vị với các nội dung chính: Kể truyện - Sáng tác truyện - Trí khôn của những câu chuyện cổ tích – Nguyên mẫu của truyện cổ tích – Các câu chuyện phù hợp cho việc điều trị, chữa lành cho trẻ - Hoạt động thủ công làm búp bê - Nghệ thuật múa - Kỷ luật sáng tạo - Các nét tính khí của trẻ.

Các học viên có thể đăng ký học từng Module, hoặc đăng ký học toàn khóa, các module đã bị bỏ qua sẽ được học bù cùng với khóa sau.

Liên hệ đăng ký: Chị Hương, Trường mầm non Hà Nội Steiner, 32 lô 2A, Trung Yên 11, Cầu Giấy, Hà Nội. Email: huong026@gmail.com. Điện thoại: 0978532826

Địa điểm học: Trường nhạc Erato Hà Nội. Địa chỉ: 30 Đoàn Thị Điểm, Hà Nội.

Thông tin đầy đủ: <https://goo.gl/k14pxX>

Tối CN (10/7), từ 19.30 đến 20.30 sẽ diễn ra buổi ra mắt, giao lưu với các giảng viên của khóa học. Địa điểm: trường Erato, 30 Đoàn Thị Điểm. Buổi này miễn phí nhé. Mời mọi người đến tham dự.

2. Khóa đào tạo giáo viên mầm non Waldorf Steiner tại TP Hồ Chí Minh

Khóa học đã qua 2 module, module 3 với các nội dung chính: Kể truyện - Sáng tác truyện - Trí khôn của những câu chuyện cổ tích – Nguyên mẫu của truyện cổ tích – Các câu chuyện phù hợp cho việc điều trị, chữa lành cho trẻ - Hoạt động thủ công làm búp bê - Nghệ thuật múa - Kỹ luật sáng tạo - Các nét tính khí của trẻ. sẽ diễn ra từ ngày 5/7/2016 đến 17/7/2016.

Liên hệ đăng ký: Cô Dung/ Cô Thảo, Mầm non Thủ Trắng, Địa chỉ: 305/12 Nguyễn Trọng Tuyển, P.10, Q.Phú Nhuận, TP.HCM.

Điện thoại: 08 3997 9429. Email: caodunghvhc@yahoo.com.vn, nguyenthao_1982@yahoo.com.

Thông tin đầy đủ: <https://goo.gl/o1LQop>

3. Khóa đào tạo giáo viên tiểu học Waldorf Steiner tại TP Hồ Chí Minh

Khóa học đã qua 1 module, module 2 sẽ diễn ra từ ngày 8/8/2016 đến 19/8/2016, học các nội dung dành cho lớp 2. Mỗi module là 1 lớp.

Liên hệ đăng ký: Cô Dung/ Cô Thảo, Mầm non Thủ Trắng, Địa chỉ: 305/12 Nguyễn Trọng Tuyển, P.10, Q.Phú Nhuận, TP.HCM.

Điện thoại: 08 3997 9429. Email: caodunghvhc@yahoo.com.vn, nguyenthao_1982@yahoo.com.

Thông tin khóa học và đăng ký: <https://goo.gl/5E5eWQ>

Kết quả nền giáo dục Waldorf Steiner

Một chia sẻ ngắn gọn từ chị Huong Nguyen sau khi dự đại hội Steiner tại Nhật về là: 19 tuổi mà chúng nó biết rõ mình là ai, muốn gì, định hướng cuộc đời như thế nào, dự buổi biểu diễn dàn nhạc của học sinh cấp 2 mà như dự một show diễn của các nghệ sĩ thực sự, còn vào lớp xem tranh đang treo thì cứ như dự triển lãm tranh, từng bức tranh đều sống động cuốn hút theo một nét riêng. Và điều đặc biệt là tất cả những điều này đều tồn tại ở tất cả các em chứ không phải chỉ một vài cá nhân nổi trội.

Mình: Hi. Đời sống văn hóa phong phú là thứ mà chúng ta đang thiếu, cả người lớn và trẻ em Việt Nam đều cần được chữa lành, nền giáo dục Steiner là giải pháp. Dưới đây là trích dẫn một phần từ bài báo cáo.

Kể từ sự ra đời của trường trung học Waldorf trên lục địa này vào đầu những năm 1940, giáo viên Waldorf và cha mẹ chúng đã đặt ra câu hỏi: Điều gì xảy ra với những sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf sau khi chúng rời khỏi trường trung học? Đến nay, hầu hết các câu trả lời cho câu hỏi này đã có những dự đoán, ít nhất là khi nhìn vào sự phát triển của phong trào giáo dục Waldorf Bắc Mỹ: trong thập kỷ này đã tăng lên con số tổng cộng 37 trường. Giờ đây, một cuộc khảo sát kéo dài hơn 60 năm về sinh viên tốt nghiệp Waldorf mới được công bố, cung cấp một bức tranh chi tiết về những nơi sinh viên Waldorf đi và những gì chúng làm.

Cuộc khảo sát mô tả những gì sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf thích nghiên cứu nhất, ngành nghề họ chọn, họ nghĩ gì về nền giáo dục Waldorf đã được học, và những giá trị của họ khi là người trưởng thành. Cuộc khảo sát (chưa có cuộc khảo sát tương tự nào được thực hiện trước đó ở Bắc Mỹ) đã được thực hiện bởi Viện Nghiên cứu Giáo dục Waldorf và song song với một nghiên cứu gần đây của sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf của Đức và Thụy Sĩ. Cuộc khảo sát ở Bắc Mỹ ghi lại chi tiết cuộc sống ở đại học, cuộc sống trong công việc và cuộc sống cá nhân của sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf, bắt đầu với các lớp cao cấp (cấp 3) của trường Waldorf đầu tiên vào năm 1943 và kết thúc với các lớp học của năm 2005.

Dựa trên một mẫu khoảng 550 sinh viên đến từ 26 trường trung học Waldorf với các lớp tại Hoa Kỳ và Canada, các cuộc khảo sát cho thấy đa số sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf có chung ba đặc điểm chủ yếu sau:

- Sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf đánh giá cao cơ hội tự suy nghĩ cho bản thân và đưa những ý tưởng mới của họ vào thực tiễn. Họ đánh giá cao và thực hành việc học tập suốt đời và có tính thẩm mỹ cao.
- Sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf trân trọng mối quan hệ lâu dài của con người và họ tìm kiếm cơ hội để giúp đỡ người khác.

- Sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf cảm thấy rằng họ được hướng dẫn bởi một la bàn đạo đức bên trong giúp họ điều hướng các thử nghiệm và thách thức trong công việc và cuộc sống cá nhân của họ. Họ đưa những nguyên tắc đạo đức cao vào công việc mình đã chọn.

Link download bản dịch tiếng Việt của bản tóm tắt kết quả khảo sát: <https://goo.gl/TFe0YK>

Link download bản tóm tắt kết quả khảo sát (Tiếng Anh): <https://goo.gl/1J7y8j>

Link download bản đầy đủ kết quả khảo sát (Tiếng Anh): <https://goo.gl/1rec81>

Các nguồn thông tin tham khảo về Steiner

Tiếng Việt

Thỏ trăng - Nơi trẻ thơ được là trẻ thơ.

<http://thotrangsteiner.edu.vn/>

Trường mầm non Hà Nội Steiner

<http://hanoisteiner.edu.vn/>

Page Hanoi Steiner

<https://www.facebook.com/hanoisteiner/?ref=bookmarks>

Page Steiner Việt nam

<https://www.facebook.com/Steiner-VI%E1%BB%86T-NAM-1518313671766226/>

Page trường Thỏ Trăng

<https://www.facebook.com/thotrang.kindergarten/>

Chị Hương Nguyễn

<https://www.facebook.com/profile.php?id=601563991&fref=ts>

Chị Thảo Nguyễn, trường Thỏ Trăng.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=765769115>

Chị Dung, trường Thỏ Trăng

<https://www.facebook.com/cao.dung.946?fref=nf>

Chị Minh, trường Thỏ Trăng

<https://www.facebook.com/minh.phanle.98>

Chị Linh, trường Thỏ Trăng

<https://www.facebook.com/nguyenlinh3980>

Mai Trang, trường Thỏ Trăng

<https://www.facebook.com/mtht616>

Chị Minh, học viên khóa ...

<https://www.facebook.com/nguyetminh.arc?fref=nf>

Bài viết từ Trinh Huynh,

<https://www.facebook.com/hndtrinh?fref=nf>

Bài viết từ Lan Nguyen,

<https://www.facebook.com/profile.php?id=804269599&fref=nf>

Group Nghiên cứu Steiner

<https://www.facebook.com/groups/859076174210057/>

Group Thảo luận Anthroposophy

<https://www.facebook.com/groups/1011527472258558/?fref=ts>

Tiếng Anh

<http://www.ecswe.net/>

<http://www.iaswece.org/home/>

<http://www.rsarchive.org/Books/>

<https://rudolfsteinerquotes.wordpress.com/>

<http://www.steinereducation.edu.au/>

<http://www.anthroposophy.org/rudolf-steiner-library/>

<http://www.rudolfsteineraudio.com/>

<http://www.waldorflibrary.org/>

Tài liệu mình sưu tầm được

<https://drive.google.com/drive/folders/0BwC-DzQHna6ATkRtOVRYM3UzYnM?usp=sharing>

Thỏ Trắng - Nơi trẻ thơ được là trẻ thơ.

<http://thotrangsteiner.edu.vn/>

1. THU' NGỎ

Kính gửi Quý Phụ huynh của Mầm non Thỏ Trắng

Mầm non Thỏ Trắng kính chúc Quý Phụ huynh và gia đình nhiều sức khỏe, hạnh phúc và bình an.

Nhân dịp năm cũ qua đi, năm mới sắp đến, Mầm non Thỏ Trắng xin được có vài lời muốn gửi đến Quý Phụ huynh. Thư dài nhưng không mất nhiều thời gian để đọc. Rất mong Quý Phụ huynh lưu tâm.

Chúng ta đang sống trong thời đại vật chất phát triển vô cùng mạnh mẽ, bên cạnh những tiện nghi do những vật chất này đem lại, ngày càng có nhiều bất lợi gây ra đối với đời sống tinh thần của gia đình và trẻ nhỏ. Trẻ bị “tấn công” bởi quá nhiều thứ từ lối sống vội vã, thị trường. Nếu Quý Phụ huynh lưu tâm, sẽ nhận ra ngày càng nhiều vấn đề xảy ra ở trẻ em với mức độ ngày càng nghiêm trọng: khó ăn, khó ngủ, hung hăng, dễ cáu gắt nồng giật, xanh xao, yếu ớt, biếng vận động, thu mình không thích giao tiếp, chậm nói, thiếu tập trung, tăng động, tự kỷ, trầm cảm...

Gia đình vẫn là cái nôi lớn nhất trong sự hình thành nhân cách của trẻ. Nếu không có sự hợp tác của Quý Phụ huynh, những nỗ lực nuôi dạy trẻ của chúng tôi sẽ là vô ích. Vì vậy, để trẻ được sống trong môi trường an toàn, hạnh phúc và được lớn lên khỏe mạnh, tự tin, thương yêu và tin tưởng vào thế giới xung quanh mình, chúng tôi tha thiết đề nghị Quý Phụ huynh cùng thống nhất và hợp tác với nhà trường những điều sau đây,:

1.1 Yêu thương

Trẻ không bao giờ có lỗi và cũng không bao giờ muôn mình bị người lớn xem là đứa trẻ hư. Những hành động, hành vi của trẻ đều có lý do, có thể do cơ thể, tinh thần mệt mỏi vì thiếu ngủ, thiếu chất, hoặc do tính cách riêng của mỗi em từ khi mới sinh, hoặc do trẻ bắt chước từ môi trường bên ngoài (gia đình, hàng xóm, nơi công cộng ...).

Vì vậy, dù trẻ có hành xử thế nào, chúng tôi khuyến khích phụ huynh hãy luôn yêu thương, và kiên nhẫn hướng dẫn cho trẻ những hành vi đúng. Đừng cáu gắt, nồng giật và dán cho trẻ những cái “nhăn” quây phá, hú hồn, lì lợm, bướng bỉnh... gây tổn thương sâu sắc và ảnh hưởng tiêu cực đến lòng tự tin vào bản thân, tự tin vào một thế giới tốt đẹp.

1.2 Tôn trọng

Trẻ được sinh ra với đầy đủ những năng lực của một con người. Mỗi đứa trẻ là một tính cách riêng biệt với những phẩm chất, tiềm năng riêng biệt và hoàn toàn có quyền được tôn trọng. Xin đừng xem trẻ là những sinh vật nhỏ bé, yếu ớt và bắt lực phải dựa dẫm hoàn toàn vào những người lớn hoặc xem trẻ là vật sở hữu riêng. Xin đừng lấy quyền của người lớn và với cái nhìn thiên cận của người lớn để ép buộc, cầm cản trong mọi chuyện, từ ăn uống, ngủ nghỉ đến chơi đùa, hoặc xâm phạm đến cơ thể của trẻ, hoặc đưa ra những phán xét gây tổn thương đến tinh thần trẻ, vùi dập đi những tiềm năng bên trong cần được khai mở của trẻ.

1.3 Tầm gương cho trẻ

Trẻ sinh ra chính là để giáo dục người lớn. Trẻ như tờ giấy trắng, chúng bắt chước và hấp thu tất cả mọi thứ xung quanh mình. Những dấu ấn lên tờ giấy trắng này đều do người lớn tạo ra. Muốn giáo dục trẻ, người lớn trước hết phải tự giáo dục chính mình và làm gương cho trẻ. Muốn tạo ra đứa trẻ tốt, trước hết hãy là người tốt. Trẻ làm điều này, điều kia không phải vì chúng ta bắt trẻ làm, mà vì trẻ nhìn thấy chúng ta làm.

Chẳng hạn, nếu chúng ta bắt trẻ phải chào người lớn trong khi gặp cha gặp mẹ, gặp người lớn tuổi hơn chúng ta không chào thì điều chúng ta bắt trẻ làm liệu có ý nghĩa không? Kể cả chúng ta cậy quyền của những người lớn để ra lệnh trẻ phải chào thì trẻ vẫn chào, nhưng sau đó thì sao? Chúng ta tạo ra những con người giả dối, yếm thế, không làm những điều tự mình thấy đúng và tự mình muốn làm, mà làm vì sợ hay để được người khác khen.

1.4 Bảo vệ nhu cầu cơ bản của trẻ

Được ăn, được ngủ, được chơi, được chạy nhảy, vui đùa, tìm hiểu thế giới xung quanh để phát triển thể chất và tinh thần bằng cách riêng của mình là nhu cầu cơ bản và là niềm vui thích vô tận của tuổi thơ.

Hãy thiết lập chế độ ăn ngủ hợp lý và đảm bảo giờ giấc sinh hoạt của trẻ được nhất quán cũng như cho trẻ đi học đúng giờ và tránh nghỉ học. Điều này tạo ra nhịp điệu vững chắc bên trong con người trẻ để trẻ khỏe mạnh, vui tươi và tự tin.

Giúp con tránh xa với những thực phẩm độc hại như thực phẩm ăn nhanh, thực phẩm đóng hộp. Những thứ này chứa nhiều hóa chất gây ra nhiều căn bệnh thời đại và làm trẻ dậy thì sớm. Ngành công nghiệp thực phẩm này không bao giờ xem trọng nhu cầu thật của trẻ mà chỉ có một mối quan tâm duy nhất: lợi nhuận. Hãy tinh táo trước những quảng cáo rầm rộ, quy mô và đe dọa mật của họ.

Đừng cố ép trẻ phải tăng cân và chiều cao bằng cách buộc trẻ phải ăn thật nhiều dù chúng có muốn hay không. Đừng đánh giá trẻ qua mỗi số cân. Trẻ có nhiều thứ hơn thế và cần nhiều thứ hơn thế. Đừng chỉ để ý đến cân nặng mà hãy quan tâm đến tâm tư tình cảm của trẻ. Xin phân biệt rõ giữa to mập và cứng cáp, con có thể gầy hơn bạn khác nhưng nó luôn tươi vui, nhanh nhẹn, linh hoạt, đó chính là đứa trẻ khỏe mạnh. Từ người lớn hãy thoải mái, đừng tạo áp lực cho chính mình và cho trẻ, để trẻ cũng được thoải mái, vui vẻ.

Hạn chế đưa con đến những nơi ồn ào náo nhiệt như đám tiệc, rạp chiếu phim, chương trình ca nhạc, tấu hài... Giác quan của trẻ còn rất non nớt, nhạy cảm và cần được bảo vệ không cho bị kích động thái quá cho đến khi phát triển hoàn thiện. Hơn nữa, những hoạt động trên quá xa lạ và gây ảnh hưởng tiêu cực đến thế giới vốn yên bình của trẻ.

Tạo nhiều cơ hội để trẻ tiếp xúc với thiên nhiên và hạn chế tối đa việc cho trẻ xem tivi hay bắt cứ màn hình công nghệ nào. Chúng ta có thể yêu công nghệ nhưng công nghệ không hề yêu con chúng ta, đó là một điều chắc chắn. Thời gian ngồi trước màn hình công nghệ lấy hết thời gian chơi bổ ích khác và nhồi vào đầu trẻ những hình ảnh mà sau đó chúng phải vất vả để tiêu hóa qua những trò chơi quá khích.

1.5 Không nóng vội

Mỗi giai đoạn phát triển của trẻ cần được hiểu biết và tôn trọng để có thể phát huy được tối ưu những năng lực, tiềm năng của từng giai đoạn. Người lớn cần kiên nhẫn chờ đợi, cho trẻ thời gian và không gian để trải qua trọn vẹn sự phát triển ở từng giai đoạn trước khi bước sang giai đoạn kế tiếp. Không biết từ khi nào, trẻ được dạy chữ ngày càng sớm, và ngày càng dưới nhiều hình thức mang nhãn mác “học mà chơi”. Khái niệm “chơi” ở đây được hiểu hoàn toàn khác với nhu cầu chơi thực sự của trẻ nhỏ, là hoạt động được phát xuất từ trẻ và được chính trẻ quyết định và điều khiển theo mục đích chơi của mình. Qua chơi, trẻ học được vô số thứ trong thế giới riêng, và bằng cách riêng của chúng. Khi trẻ phải ngồi lại học chữ, dù có là dưới hình thức kể chuyện, hát, nhảy múa, tô màu, vẽ, cắt giấy... thì thời gian chơi quý giá này đã bị lấy mất.

1.6 Một thế giới tốt đẹp

Trong thế giới trẻ thơ, tất cả đều tốt đẹp, mọi sự đều an ủn, mọi người đều yêu thương nhau, mọi câu chuyện đều kết thúc có hậu. Chúng ta CHƯA cần cho trẻ biết mặt trái của thế giới, về cái ác, thiên tai, chiến tranh, thù hận, cướp bóc, nạn đói... Rồi chúng ta sẽ cho trẻ biết khi chúng đủ cứng cáp trong tâm trí. Xin đừng đưa những câu chuyện thường ngày của người lớn như kiếm tiền, đi chơi, cãi vã, đánh ghen, trộm cắp, ... vào thế giới của trẻ. Giữ trẻ tránh xa những phim ảnh, game bạo lực của phe thiện ác phục thù nhau, của đấu súng, đánh gươm... Tránh đưa con mình vào những hoạt động có tính chất hơn thua như phiếu bé ngoan, giải thưởng này, huy chương nọ, hoặc so sánh con mình với bạn để “khích” tính tự ái với mong muốn điều đó giúp trẻ tiến bộ hơn. Thực chất, những điều này ít có khả năng giúp trẻ có gắng để tiến bộ một cách tích cực, ngược lại, nó gieo mầm cho những ganh ghét, tranh đua, thắng thua, tạo ra cái nhìn thiếu nhân ái giữa người với người, bôi đen tâm hồn trong sáng của trẻ.

Thay vào đó, hãy công nhận nỗ lực của trẻ và khuyến khích trẻ hoàn thiện bản thân mỗi ngày, điều này giúp xây dựng nền tảng của những con người biết sống vì mình và vì mọi người.

Hãy cho trẻ một môi trường êm đềm, an ủn, ấm áp chúng trong tình yêu thương ấm áp, chân thành. Đây là nền tảng chắc chắn nhất để đứa trẻ lớn lên hạnh phúc, mạnh mẽ, có thể đương đầu với những khó khăn trong cuộc sống. Những đứa trẻ này khi đối mặt với những mặt trái của cuộc sống, ngược lại với suy nghĩ của

nhiều người rằng chúng sẽ nhanh chóng gục ngã vì không được chuẩn bị từ trước, sẽ tìm mọi cách để làm cho thế giới tốt đẹp hơn. Đó là giá trị không thể đo lường của việc gieo cho trẻ niềm tin chắc chắn về một thế giới tốt đẹp khi còn tuổi ấu thơ.

Trong lối sống cuồng như ngày nay, những điều đã đề cập ở trên thực sự không dễ dàng để thực hiện. Nhưng chẳng phải chúng ta luôn muôn những điều tốt đẹp nhất cho con mình sao?

Hãy là những ông bố, bà mẹ hiểu biết, dũng cảm và kiên cường trước bối cảnh có quá nhiều thông tin, quá nhiều giá trị, quá nhiều trào lưu làm chúng ta choáng ngợp.

Hãy chung tay đem đến cho trẻ một tuổi thơ bình yên, hanh phúc và ý nghĩa để trẻ có một nền tảng chắc chắn trước khi bước ra thế giới rộng lớn đầy thử thách ngoài kia.

Hãy dạy trẻ biết yêu thương, chia sẻ, biết ơn những thứ dành cho mình, sống có trách nhiệm với bản thân và mọi người trước khi dạy chúng thông minh và kiềm tiền giỏi, vì những giá trị của một con người tử tế sẽ làm cho trẻ biết cách tạo dựng cuộc sống hạnh phúc cho mình và cho mọi người.

Là cha mẹ, chúng ta chỉ mong con mình sống hạnh phúc dù ở hoàn cảnh nào, đúng không ạ!

Xin chân thành cảm ơn sự đồng lòng của Quý Phụ huynh.

Trân trọng,

Tập thể Mầm non Thỏ Trắng

2. TRIẾT LÝ VÀ SỨ MỆNH

2.1 TRIẾT LÝ

Phương pháp giáo dục của Mầm non Thỏ Trắng lấy cảm hứng từ triết lý giáo dục Steiner, nền giáo dục hàng đầu trên thế giới tôn trọng và bảo vệ sự phát triển tự nhiên của trẻ.

Chúng tôi tin tưởng rằng:

- Giáo dục phải chú trọng vào toàn bộ con người trẻ, đó là phần thể chất, tâm hồn và cái tôi.
- Mỗi đứa trẻ là một con người với những tính cách, phẩm chất và tiềm năng riêng biệt.
- Mỗi giai đoạn phát triển của trẻ cần được hiểu biết và tôn trọng để có thể phát huy được tối ưu những năng lực ứng với từng giai đoạn.
- Chúng ta tạo ra môi trường; môi trường tạo ra trẻ.
- Giáo viên Mầm non luôn trau dồi, phát triển bản thân để xứng đáng được đứng trước trẻ.
- Người lớn cần chậm rãi và kiên nhẫn cho trẻ thời gian và không gian để trẻ làm công việc của mình trong những năm đầu đời, đó là tự do vui chơi, tự do khám phá và tự do phát triển. Đây chính là nền tảng vững chắc tạo nên những đứa trẻ mạnh mẽ có thể đương đầu với bất cứ khó khăn nào trong cuộc đời về sau.

2.2 SỨ MỆNH

“Mang nền giáo dục mầm non Steiner đến với mọi trẻ em Việt Nam”

3. ĐỘI NGŨ

Thành viên sáng lập ra Mầm non Thỏ Trắng là bà Thanh Cherry và bà Lê Thị Ngọc Sương.

Bà Thanh Cherry có trên 40 năm kinh nghiệm làm việc với giáo dục Steiner. Bà cùng cộng sự thành lập một trường mầm non tư thục Steiner tại Úc và trở thành giáo viên Mẫu giáo tại đây hơn 23 năm. Bà đã tham gia nhiều khóa đào tạo trong nước và quốc tế về giáo viên Mẫu giáo và Tiểu học, và lấy bằng Thạc sĩ Giáo dục Mầm non tại Đại học Western Sydney, Úc. Bà là Tổng điều phối cho Chương trình Đào tạo và Cố vấn Chuyên môn Giáo viên Mầm non (WECC) và là thành viên Hiệp hội Giáo dục Mầm non Steiner/ Waldorf Quốc tế (IASWECE). Hiện bà đang tổ chức các chương trình giảng dạy, trực tiếp tuyển chọn các chuyên gia đào tạo cho những khóa đào tạo bán thời gian ba năm tại nhiều thành phố ở Trung Quốc, Hồng Kong và Việt Nam, đồng thời bà cũng là cố vấn chuyên môn của nhiều trường mầm non Steiner tại khắp các nước Châu Á.

Bà Lê Thị Ngọc Suong lấy bằng Giáo viên Mầm non Steiner tại trường Rudolf Steiner Melbourne ở Úc vào năm 2000 và có trên 10 năm kinh nghiệm là giáo viên mầm non.

Các thành viên của Thổ Trắng là những người có trách nhiệm, tận tụy và được đào tạo bài bản theo chương trình của khóa đào tạo giáo viên mầm non Steiner 3 năm được giảng dạy bởi những chuyên gia giáo dục Steiner từ khắp nơi trên thế giới. Khóa học này dự kiến sẽ kết thúc vào khoảng cuối tháng 6 năm 2015.

Chúng tôi đều đặn tổ chức các cuộc họp nội bộ và những buổi hội thảo để ghi nhớ, thẩm nhuần triết lý giáo dục mình đang theo, và tâm niệm một điều: luôn tự giáo dục, phát triển bản thân để xứng đáng được đứng trước trẻ.

3.1 CỐ VẤN CHUYÊN MÔN

Chúng tôi được sự hỗ trợ nhiệt tình và tận tâm của các cố vấn chuyên môn; các cố vấn này tham gia dự giờ tất cả các hoạt động trong lớp học và đưa ra những lời khuyên, chỉ dạy nhằm giúp hoàn thiện chất lượng giáo dục của Mầm non Thổ Trắng để đạt được tiêu chuẩn giáo dục Steiner toàn cầu.

Cố vấn Chuyên môn Chính: Bà Thanh Cherry

Cố vấn Chuyên môn khác:

Bà Hannah Gucci: Có trên 40 năm kinh nghiệm là giáo viên mầm non và đào tạo giáo viên mầm non Steiner ở Úc, Hồng Kong và Việt Nam. Bà cũng là cố vấn chuyên môn cho một số trường mầm non Steiner tại Trung Quốc, Hồng Kong và Việt Nam.

Bà Ronit Koerner: Có trên 20 năm kinh nghiệm làm việc trong nền giáo dục mầm non Steiner và trên 6 năm kinh nghiệm làm cố vấn chuyên môn tại nhiều trường Steiner ở Trung Quốc và Việt Nam.

KHÓA ĐÀO TẠO GIÁO VIÊN MÀM NON STEINER

Các thành viên của Thổ Trắng đang tham gia Khóa Đào tạo Giáo viên Mầm non bán thời gian ba năm theo Tiêu chuẩn Steiner tại Việt Nam. Khóa học được dự kiến sẽ kết thúc vào tháng 6 năm 2015 với chứng chỉ được công nhận bởi Hiệp hội Giáo dục Mầm non Steiner/Waldorf Quốc tế (IASWECE).

Những chuyên gia đào tạo khóa học này đều có trên 15 năm kinh nghiệm và đến từ cộng đồng giáo dục Steiner khắp các nước trên thế giới như Úc, Mỹ, Thụy Sĩ, Anh, Đức, Thái Lan...

Bà Thanh Cherry – Cố vấn Chuyên môn Chính của Mầm non Thổ Trắng.

Bà Hannah Gauci – Cố vấn Chuyên môn của Mầm non Thổ Trắng.

Bà Ronit Koerner – Cố vấn Chuyên môn của Mầm non Thổ Trắng.

Bà Marjorie Theyer – Giáo viên mầm non và chuyên gia đào tạo giáo viên mầm non Steiner trên 40 năm kinh nghiệm.

Bà Barbara Balwin – Chuyên gia về trẻ em có nhu cầu đặc biệt với hơn 20 năm kinh nghiệm. Bà làm việc nhiều nơi trên thế giới, và hiện nay chủ yếu là ở Trung Quốc.

Bà Shirley Bell – Giáo viên mầm non và chuyên gia đào tạo giáo viên mầm non trên 25 năm kinh nghiệm. Hiện bà đang giảng dạy và làm cố vấn chuyên môn tại các trường Steiner tại Trung Quốc và Việt Nam.

Bà Sally Martin – Nghệ sĩ vẽ tranh, làm việc trong lĩnh vực nghệ thuật theo triết lý Steiner (Anthroposophy) hơn 30 năm làm việc. Sở trường của bà là trị liệu tâm lý bằng màu sắc.

Bà Kathryn Kelly – Giáo viên mầm non và chuyên gia Eurythmy trên 15 năm kinh nghiệm.

Bà Abhisiree Charanjanaphet – Giáo viên mầm non trên 15 năm kinh nghiệm với sở trường về thủ công. Hiện tại bà đang tham gia nhiều khóa đào tạo giáo viên tại Trung Quốc, Hồng Kong và Việt Nam.

Bà Elizabeth Swiser – Giáo viên âm nhạc và chuyên gia đào tạo giáo viên về âm nhạc trên 30 năm kinh nghiệm.

Bà Dede Callichy – Giáo viên âm nhạc trên 40 năm kinh nghiệm và chuyên gia đào tạo giáo viên về âm nhạc tại Úc và nhiều nước khác trên thế giới.

Bà Trudis Brueckner – Giáo viên Mầm non trên 25 kinh nghiệm tại Đức. Hiện tại bà tham gia đào tạo giáo viên mầm non và làm cố vấn chuyên môn tại một số trường Steiner tại Trung Quốc.

Bà Terry Funk – Giáo viên âm nhạc trên 20 năm kinh nghiệm và chuyên gia đào tạo giáo viên về âm nhạc tại Úc và nhiều nước trên thế giới.

Ông Mike Burton – Nhà ngôn ngữ, soạn kịch, chuyên gia trị liệu tâm lý bằng ngôn ngữ, làm việc với giáo dục Steiner trên 35 năm.

Ông John Stolfo – Nghệ sĩ vẽ tranh và tường, làm việc trong lĩnh vực nghệ thuật theo triết lý Steiner (Anthroposophy) hơn 30 năm.

CƠ SỞ VẬT CHẤT

Lớp học

Lớp học được thiết kế với vật liệu tự nhiên và màu sắc tươi tắn, hài hòa và là thiên đường chơi tưởng tượng của trẻ. Đối với chúng tôi, tri thức quan trọng nhưng trí tưởng tượng còn quan trọng hơn gấp bội, vì tri thức giới hạn còn trí tưởng tượng thì vô hạn. Với trí tưởng tượng, trẻ có thể làm bất cứ thứ gì chúng muốn để phục vụ mục đích của mình.

Những đồ chơi từ gỗ, hạt thông, vỏ sò, đá và các tấm vải màu mèo gọi những trò chơi tưởng tượng. Các đồ chơi bằng chất liệu tự nhiên trong phòng khuyến khích tính sáng tạo và linh hoạt vì trẻ có thể biến chúng thành nhà cửa, xe hơi, tiền, thức ăn hay bất cứ thứ gì chúng đã biết trong cuộc sống hàng ngày để phục vụ hoạt động chơi của chúng.

Chúng tôi có hai lớp: lớp nhỏ nhận trẻ từ 9 tháng đến dưới 3 tuổi, tối đa 12 trẻ và có 3 cô chăm sóc; lớp lớn nhận trẻ từ trên 3 tuổi đến 5 tuổi, tối đa 20 trẻ và có 3 cô chăm sóc.

Đồ chơi & Học cụ

Chúng tôi nói không với đồ nhựa và chất tổng hợp khác; những tấm lụa và vải được nhuộm từ bột màu hoàn toàn từ thiên nhiên và không độc hại; đặc biệt, những học cụ như chì sáp, sáp ong, màu nước, len, vải nỉ, lông cừu... đều được làm từ nguyên liệu thiên nhiên và đem về từ Đức và Úc.

Chúng tôi không khuyến khích trẻ mang đồ chơi từ nhà đến trường. Chúng tôi nỗ lực đem lại môi trường tạo cơ hội cho trí tưởng tượng phát triển và tin rằng không phải đồ chơi nào cũng phục vụ được mục đích này. Một số đồ chơi đặc biệt mang từ nhà có thể cản trở việc chơi sáng tạo cũng sự giao tiếp với nhau trong nhóm chơi tại lớp. Hơn nữa, đồ chơi ở nhà thường mắc tiền và khi bị bỏ quên hoặc thất lạc sẽ khiến trẻ có thể rất khổ não.

Camera

Chúng tôi không sử dụng camera trong bất kỳ khu vực nào của trường học. Đối với chúng tôi, tôn trọng là phương châm chúng tôi áp dụng cho trẻ, và cho tất cả thành viên của trường. Chúng tôi tin con người chỉ làm việc hết mình khi được tin tưởng và tôn trọng.

LỊCH HOẠT ĐỘNG CỦA TRẺ

Lớp Mẫu giáo (3 – 5 tuổi)

7h30 – 8h30 Ăn sáng, sữa chua, Chơi tự do ngoài sân

8h30 – 10h15 Uống sữa, Hoạt động nghệ thuật và chơi tự do sáng tạo trong lớp

10h35 – 10h50 Sinh hoạt vòng tròn theo chủ đề

10h50 – 12h00 Ăn trưa, rửa chén

12h00 – 12h15 Kể chuyện

12h15 – 14h30 Ngủ trưa

14h30 – 14h40 Dọn dẹp, uống nước, vệ sinh

14h40 – 15h00 Vẽ màu sáp tự do

15h00 – 15h45	Ăn xế, uống nước trái cây, Giặt khăn ăn
15h45 – 16h00	Sinh hoạt vòng tròn, Chuyền nến, Uống sữa.
16h00 – 16h30	Chơi tự do ngoài sân và ra về.

Hoạt động nghệ thuật:

Thứ Hai:	Vẽ màu nước
Thứ Ba:	Nặn sáp ong
Thứ Tư:	Đi công viên
Thứ Năm:	Làm bánh
Thứ Sáu:	Lau dọn lớp, phơi đồ dùng, đồ chơi
Thứ Bảy:	Tự do

Lớp Nhà trẻ (9 tháng – dưới 3 tuổi)

7h00 – 8h30	Ăn sáng, sữa chua, Chơi tự do ngoài sân
8h30 – 10h00	Uống sữa, Chơi tự do trong lớp
10h00 – 10h10	Sinh hoạt vòng tròn
10h10 – 11:10	Ăn trưa
11h10 – 11h20	Kể chuyện
11h20 – 14h30	Ngủ trưa
14h30 – 14h50	Dọn dẹp, đi vệ sinh, uống nước
14h50 – 15h20	Ăn xế
15h20 – 15h30	Vẽ màu sáp tự do
15h30 – 15h40	Sinh hoạt vòng tròn
15h40 – 16h00	Uống sữa
16h00 – 16h30	Chơi tự do ngoài sân và ra về.

TRIẾT LÝ GIÁO DỤC STEINER

Vào đầu thập niên 1900, nhà Giáo dục, Triết gia và Tiến sĩ người Áo Rudolf Steiner mong muốn tạo nên một hình thức giáo dục mới giúp học sinh đạt được tư duy rõ ràng, cảm xúc tinh tế và ý chí mạnh mẽ. Sau buổi diễn thuyết của ông, thính giả đã thỉnh cầu ông mở trường học cho con họ, và vào năm 1919, trường học Steiner đầu tiên được thành lập tại nước Đức.

Ngày nay, tại hơn 60 quốc gia, có trên 1.039 trường học, 2.000 trường mẫu giáo và gần 700 trung tâm theo triết lý Steiner chăm sóc trẻ từ sơ sinh đến 18 tuổi.

Nền giáo dục Steiner dựa trên cái nhìn sâu sắc về cuộc sống và bản chất con người. Triết lý của ông được gọi là Anthroposophy (tạm dịch: Hiểu biết về con người). Theo Steiner, sự phát triển của con người được chia làm 3 giai đoạn, mỗi giai đoạn ứng với 7 năm (0-7, 7-14, 14-21 tuổi). Ở mỗi giai đoạn khác nhau, trẻ có những tiềm năng và nội lực phát triển khác nhau, và vì vậy cách học và chương trình được thiết kế cũng khác nhau nhằm đáp ứng sự phát triển trong từng giai đoạn của chúng.

Giáo dục Steiner chú trọng vào toàn bộ đứa trẻ, cân bằng mọi sự phát triển trong con người chúng chứ không chỉ riêng phần trí não. Mục tiêu của giáo dục Steiner tạo ra một người trưởng thành có đầy đủ những kỹ năng, kiến thức, và giá trị nội tâm mạnh mẽ, một con người hài hòa và cân bằng trong cảm xúc để được tự do lựa chọn tương lai, tự tin và bền bỉ theo đuổi đến cùng những gì đã lựa chọn.

Rudolf Steiner tin rằng những yếu tố then chốt giúp trẻ nhỏ phát triển lành mạnh là:

Tình yêu thương – giống như hơi ấm của gà mẹ giúp trứng gà nở, tình yêu thương ám áp và sự tôn trọng của giáo viên ấp ủ, bảo bọc và giúp trẻ “nở hoa”.

Môi trường nuôi dưỡng, chăm sóc các giác quan – những chi tiết được chọn lựa và sắp đặt cẩn thận, từ màu sắc, âm thanh, chất liệu... tất cả đều nhẹ nhàng và được làm từ thiên nhiên nuôi dưỡng sức sống của trẻ đang trong giai đoạn phát triển mạnh mẽ và giúp trẻ cảm nhận được vẻ đẹp của thế giới tự nhiên.

Những trải nghiệm trong hoạt động nghệ thuật và sáng tạo như vẽ màu nước, nặn sáp ong, vẽ chì sáp...

Giáo viên luôn có những lao động bằng tay chân (dọn dẹp, chuẩn bị thức ăn, làm đồ chơi...) để kích thích sự bắt chước của trẻ. Được nhìn thấy người lớn lao động bằng đôi tay hoặc làm một công việc đòi hỏi kỹ năng, sự tập trung và tính kiên nhẫn là một hình mẫu tuyệt vời cho đứa trẻ thích quan sát và giúp trẻ rèn luyện khả năng giữ vững sức mạnh ý chí.

Chơi tự do – trong khi chơi tự do, trẻ học được vô số thứ, từ khả năng ngôn ngữ, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng giải quyết tình huống đến sự cảm thông, nhường nhịn, lắng nghe, kỹ năng hành xử, khả năng kiểm soát bản thân và hợp tác với bạn bè; bên cạnh đó, trẻ có cơ hội lành mạnh để phát triển sức tưởng tượng, sáng tạo và rèn luyện ý chí của mình. Quan trọng hơn là những điều này thấm vào cả con người trẻ một cách tự nhiên, trong thế giới riêng của trẻ, và trẻ thực sự thỏa mãn.

Bảo vệ những năng lực của tuổi thơ – trường mẫu giáo Steiner là nơi trẻ được là chính mình thông qua môi trường thân thuộc ám áp như ở nhà. Người lớn cần kiên nhẫn chờ đợi, cho trẻ thời gian và không gian để trải qua trọn vẹn sự phát triển ở từng giai đoạn trước khi bước sang giai đoạn kế tiếp.

TRẠNG THÁI MƠ MÀNG

Theo Steiner, trẻ sẽ trải qua trạng thái mơ màng trong khoảng 7 năm đầu, nhưng mạnh nhất là khoảng trước 3 tuổi. Trạng thái mơ màng là trạng thái trẻ chưa có ý thức về bản thân, về cái tôi, về suy nghĩ của riêng mình, cũng như chưa có ý thức rõ rệt về thế giới xung quanh; lúc này trẻ thấy mình với mọi người và thế giới xung quanh là một.

Trạng thái mơ màng cực kỳ quan trọng, nó bảo vệ và cho trẻ năng lực để có thể học mọi thứ đầu đời một cách dễ dàng như học trườn, học bò, học đứng, học đi, học nói... Chúng ta quen với việc trẻ con sinh ra thì phải biết làm tất cả thứ ấy nên thấy những việc này quá đỗi bình thường, nhưng thực ra đây là những công việc phi thường đòi hỏi những nỗ lực phi thường mà trạng thái mơ màng đóng vai trò tiếp thêm năng lượng cho trẻ. Ví dụ như trẻ ở tuổi bắt đầu tập nói có thể nói bắt cứ ngôn ngữ nào nếu được để đúng vào môi trường của ngôn ngữ đó, thậm chí có thể nói được 2,3 thứ tiếng một cách dễ dàng; nhưng khi đã có ý thức của người trưởng thành, việc học thêm một ngoại ngữ là điều không hề dễ dàng (trừ những trường hợp đặc biệt).

Trạng thái mơ màng bảo vệ để trẻ phát triển một cách tự nhiên, ấp ủ mọi sức sống, nguồn lực để cuối cùng khả năng tiềm ẩn sẽ được khai mở, cũng giống như hạt giống hấp thu mọi dưỡng chất và các điều kiện cần thiết để cuối cùng có thể nảy mầm khỏe mạnh. Trạng thái mơ màng còn là một “liều thuốc” giúp quá trình thích nghi cơ thể của trẻ trở nên dễ chịu hơn, giúp trẻ quên đi phần nào những khó khăn của quá trình này. Và tất cả những điều này sẽ tạo nên một nền tảng vững chắc và ảnh hưởng đến suốt phần đời còn lại của trẻ.

Vì những lý do trên, Steiner kêu gọi hãy bảo vệ trạng thái mơ màng này càng lâu càng tốt cho đến khi nào nó mất đi một cách tự nhiên. Làm sao để bảo vệ trạng thái này? Hãy tạo một môi trường xung quanh trẻ êm dịu, từ màu sắc, âm thanh, đến cách người lớn di chuyển, làm việc, nói năng, đối xử với trẻ và đối xử với nhau, tất cả phải nhẹ nhàng và chân thật. Cô giáo có thể ngoài mặt dịu dàng với trẻ nhưng trong lòng cô đang tức giận, vậy sự dịu dàng này vô nghĩa vì trẻ cảm nhận được sự tức giận cũng như mọi cảm xúc khác của cô và ảnh hưởng mạnh bởi toàn bộ những cảm xúc này.

Ý CHÍ VÀ SỰ BẮT CHƯỚC

Ở giai đoạn này, trẻ có một ý chí mãnh liệt và một bản năng bắt chước.

Trẻ học mọi thứ và khám phá thế giới xung quanh mình thông qua bắt chước, qua các giác quan. Chúng ta không chỉ dạy, chỉ hướng dẫn khi cần thiết, nhiệm vụ của chúng ta là tạo một môi trường lành mạnh để trẻ bắt chước và tự tìm hiểu, học hỏi. Chính môi trường xung quanh tạo ra trẻ, trẻ làm một việc vì trẻ thấy người khác làm việc đó, không phải vì người lớn bảo trẻ phải làm việc đó. Trẻ không chỉ bắt chước những gì chúng ta làm, chúng bắt chước luôn cả thái độ, tình cảm và suy nghĩ của chúng ta. Chúng ta không thể che dấu bất cứ điều gì trước trẻ; chúng ta trong suốt trước trẻ. Trẻ đặc biệt đang tìm hiểu về thế giới xung quanh, hãy cho trẻ thấy thế giới này là tốt đẹp, nhờ đó chúng thấy an toàn và tự tin; khi đã thấy an toàn và tự tin, trẻ sẽ làm mọi thứ tốt nhất.

Trong trường Mầm non Steiner, giáo viên cùng trẻ dọn dẹp, nấu ăn, nướng bánh, dọn bàn ăn, và dùng thức ăn đã cùng nhau chế biến. Trẻ rất thích giúp đỡ và qua các hoạt động này, chúng phát triển hàng loạt các kỹ năng vận động, như sự khéo léo của đôi tay và phối hợp giữa tay và mắt. Sự hiện diện của một người lớn làm việc tạo nên một môi trường giúp trẻ trở nên tích cực và độc lập. Được nhìn thấy người lớn lao động bằng đôi tay hoặc làm một công việc đòi hỏi kỹ năng, sự tập trung và tính kiên nhẫn là một hình mẫu tuyệt vời cho đứa trẻ thích quan sát và giúp trẻ rèn luyện khả năng giữ vững sức mạnh ý chí. Cách người lớn làm việc, cách họ sử dụng công cụ và nguyên liệu, thậm chí là những cử chỉ và ngôn ngữ cơ thể, tất cả những điều này đều được trẻ nhiệt tình ghi nhận và tiếp thu.

Ý chí giúp trẻ làm đi làm lại một việc không chán, đó là giúp cách trẻ học và khám phá thế giới. Và việc học này, cũng như những sự phát triển khác của trẻ, đều có tốc độ riêng, lịch trình riêng, lịch trình này không giống nhau đối với tất cả trẻ và không thể bắt ép. Chúng ta cần tôn trọng con người và sự sự phát triển riêng của mỗi trẻ, đừng nén sốt ruột, thúc ép trẻ làm những điều vượt quá sức của chúng; thậm chí nếu trẻ có làm được đi nữa thì việc này sẽ để lại ảnh hưởng bất lợi to lớn lên thể chất và tinh thần của trẻ. Tại sao lại tập đi cho trẻ khi trẻ không cần tập thì sau rốt vẫn có thể đi được. Khi thời gian chín muồi, chúng sẽ muốn đi và sẽ tìm mọi cách để đi, dù có xe tập đi hay không, dù chúng ta có dắt tay cho trẻ đi hay không, trẻ vẫn sẽ đi được, chúng sẽ bám vào bất cứ vật nào để di chuyển, đó chính là ý chí muốn đi, ý chí này sẽ bị làm yếu đi nếu chúng ta bày sẵn mọi thứ và tước mất “sự thôi thúc và có gắng tìm đủ mọi cách để đi được” của trẻ. Tất cả những vận động của trẻ, dù là lật, trườn, bò, đứng, đi, đều là kết quả của sự kết hợp hoàn hảo giữa sự phát triển chín muồi của các cơ vận động, sự thôi thúc trong lòng và ý chí mạnh mẽ của trẻ; và tất cả đều cần có thời gian. Và khi trẻ đi được trên đôi chân của mình qua nhiều cố gắng, thử thách, hãy hình dung chúng thỏa mãn và sung sướng như thế nào; cảm giác sung sướng này là thành quả, là món quà vô cùng ý nghĩa cho công sức trẻ đã bỏ ra. Điều này xây dựng lòng tự tin vững chắc nơi trẻ: trẻ muốn làm và sẽ làm được; chính sự tự tin này sẽ có ảnh hưởng tích cực đến trẻ đến suốt cuộc đời. Vai trò của người lớn là tạo ra một môi trường an bình hoàn hảo, một tình yêu thương chân thành, sự hỗ trợ, thái độ khuyến khích và trân trọng cùng sự hướng dẫn khi trẻ cần.

CHOI TỰ DO SÁNG TẠO

Chơi là hoạt động chính và là công việc nghiêm túc của trẻ. Trường mầm non Steiner là thiên đường phục vụ hoạt động chơi, là nơi trẻ có thể tự do chơi tưởng tượng và sáng tạo trong thế giới riêng của mình.

Mỗi ngày trẻ cần có thời gian và không gian chơi tự do sáng tạo. Các nghiên cứu cho thấy rằng những trẻ chơi giỏi thể hiện sự đồng cảm với người khác nhiều hơn và ít hung hăng hơn; chúng có khả năng đặt mình vào vị trí người khác, ít sợ hãi, buồn bã và mệt mỏi.

Chơi là hoạt động được bắt đầu và dẫn dắt bởi chính trẻ và “trẻ tự giáo dục mình qua chơi”, vì vậy, khi trẻ chơi, người lớn lùi lại và chỉ can thiệp khi thật cần thiết, tức là khi trẻ không giải quyết được mâu thuẫn với bạn hoặc khi trẻ chơi đi theo chiều hướng không tích cực.

Chơi được khởi xướng chính trong con người của trẻ; thường là một cách vô thức và tự phát. Thường chúng ta không nghe trẻ nói “trò chơi này kết thúc rồi, tiếp theo chúng ta sẽ chơi trò khác”; chơi là một dòng chảy tự do và liên tục. Khi kết thúc một trò chơi và chuyển sang trò khác, trẻ phải cảm thấy thỏa mãn. Hãy hình dung công việc của một nghệ sĩ. Một nghệ sĩ lấy ý tưởng và cảm hứng từ bên trong con người họ và thể hiện ra thế giới bên ngoài. Khi trẻ chơi, tâm trạng của chúng giống hệt như tâm trạng của một nghệ sĩ đang sáng

tác. Một đứa bé đang chơi với ngón tay và ngón chân của mình hay một trẻ nhỏ đang kéo bàn và ghép lại để làm pháo đài, tất cả đều không khác lúc Shakespeare đang sáng tác tác phẩm của ông. Và chắc chắn rằng ông không muốn có một ai đứng bên cạnh chỉ bảo ông phải viết như thế nào cho chính tác phẩm của mình.

Khi trẻ chơi tự do, chúng học được vô số kỹ năng, từ khả năng ngôn ngữ, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng giải quyết tình huống đến sự cảm thông, nhường nhịn, lắng nghe, kỹ năng hành xử, khả năng kiểm soát bản thân và hợp tác với bạn bè; bên cạnh đó, trẻ có cơ hội lành mạnh để phát triển sức tưởng tượng và sáng tạo và rèn luyện ý chí của mình. Quan trọng hơn là những gì trẻ học được như đã kể diễn ra một cách hoàn toàn tự nhiên, trong thế giới riêng của trẻ, và trẻ thực sự thỏa mãn, trong khi đối với hoạt động chơi có sự dẫn dắt và can thiệp của người lớn, những điều này không xảy ra. Và những gì đạt được sẽ có sức ảnh hưởng sâu sắc và tích cực đến suốt cuộc đời của trẻ.

Chơi quan trọng vì đó là thứ trẻ làm rất giỏi, và vì vậy, chơi xây dựng sự tôn trọng và lòng tự tin vào bản thân.

Có một sự bí ẩn trong hoạt động chơi tự do. Nếu bạn hỏi người lớn về ký ức tươi đẹp nhất về trò chơi thời thơ ấu, câu trả lời của hầu hết là được chơi tự do ở những nơi thiên nhiên như trong bụi rậm, đồng cỏ, kẽn rạch... mà không bị người lớn dòm ngó hay can thiệp.

ĐỒ CHƠI

Đồ chơi trong mầm non Steiner không có hình thù quá cụ thể với mục đích giúp phát huy trí tưởng tượng của trẻ. Một khúc gỗ có thể là bánh mì hay bàn ăn, có thể là xe hơi, đôi khi lại được biến thành chiếc thuyền. Những chiếc ghế có thể xếp thành hàng dài với nhau tạo thành xe lửa nhiều toa, hoặc có thể quay lại với nhau thành ngôi nhà. Tấm vải có khi là chăn cho búp bê và ngay sau đó lại trở thành tấm khăn choàng của nàng công chúa. Chính sự đơn giản, gợi mở đầy linh hoạt của những món đồ chơi trong trường mầm non Steiner kích thích trí tưởng tượng của trẻ phát triển mạnh mẽ. Ngược lại, giáo dục Steiner gọi những con búp bê được trang điểm mắt môi kỹ càng là những đồ chơi “xấu xí” tước đi những hình ảnh từ trí tưởng tượng của trẻ. Những gì người lớn chúng ta cho là đẹp thật ra lại phá hủy khả năng thẩm mỹ của trẻ đồng thời không cho cơ hội phát huy sức tưởng tượng của trẻ và vì vậy, ý chí của trẻ cũng bị mất đi cơ hội làm việc; và trẻ lớn lên với một ý chí lộn xộn khiến ảnh hưởng đến cuộc đời về sau của chúng.

Đồ chơi trong trường mẫu giáo Steiner hoàn toàn được làm từ nguyên vật liệu tự nhiên vì chúng đẹp và đem đến sự trải nghiệm phong phú mà vật liệu nhựa không thể nào có được. Vật liệu tự nhiên luôn thay đổi và mang trong nó một sức sống, đó là phẩm chất quan trọng đối với trẻ nhỏ vì nó giúp nuôi dưỡng các giác quan và sức sống đang phát triển của trẻ. Ví dụ trẻ được nhìn thấy, chạm vào và cảm nhận được chất gỗ ở một cái bàn bằng gỗ, nhưng ở cái bàn bằng nhựa, nó trông không thật và đó là một bức tranh cứng nhắc đối với trẻ. Tất cả những thứ bằng nhựa, ni lông hay polyester hay bất cứ chất tổng hợp nào đều thuộc về thế giới khoáng vật, nó có hình thù vật chất nhưng không có sức sống, hơi ấm đối với trẻ, trong khi gỗ thuộc về thế giới thực vật, mang trong mình nó sức sống và sức sống là yếu tố lành mạnh bồi dưỡng sức khỏe của trẻ.

Đôi khi phụ huynh băn khoăn liệu trẻ có chán không khi chơi cũng những thứ đồ chơi đơn giản như vậy trong suốt những năm học mầm non. Và họ nghĩ nhiều khi phải đổi sang đồ chơi khác nhiều chi tiết hơn để trẻ khỏi chán. Nhưng những giáo viên Steiner có thể khẳng định rằng trải nghiệm của trẻ ở những độ tuổi khác nhau sẽ khác nhau, chúng sẽ nhìn một món đồ chơi ở nhiều góc cạnh khác nhau và sử dụng những phần khác nhau của cùng món đồ chơi này để phục vụ cho nhiều trò chơi và những trải nghiệm khác nhau của chúng. Chính khả năng sử dụng cùng một món đồ chơi vào nhiều trò chơi khác nhau làm phát triển sức tưởng tượng của trẻ và sự tự do làm điều mình thích, giúp trẻ trở thành một con người tự do khi trưởng thành.

Không tốn nhiều tiền để chế tạo ra những món đồ chơi đơn giản trong khi thời đại ngày nay có đủ các kiểu đồ chơi mắc tiền và chưa hẳn lành mạnh, rất nhiều trong số đó gắn mác “đồ chơi giáo dục” để móc túi phụ huynh. Ngành công nghiệp sản xuất đồ chơi đã và đang kiểm được bộn tiền nhờ khai thác phụ huynh; những người chủ trương làm việc này với mục tiêu lớn nhất, đó là kiếm tiền, còn sự quan tâm và hiểu biết sâu sắc về nhu cầu thực sự của trẻ thật ra là điều xa vời đối với họ. Rõ ràng đây là kiểu lợi dụng trẻ em để kiếm tiền

và nó tạo ra cả một thế hệ tương lai với cái nhìn méo mó về cuộc sống. Trẻ lớn lên và phát triển lành mạnh không hề cần những thứ đồ chơi như vậy.

Rudolf Steiner cũng nói về trò xếp hình khối “Những đồ chơi có dạng hình học này chỉ có một số ít cách để sắp xếp chúng lại với nhau. Khi cho trẻ những đồ chơi kiểu này, chúng ta đang khiến não của trẻ phát triển theo những dạng cố định và cứng nhắc”. Trẻ nhỏ là những sinh vật rất nhạy cảm với môi trường xung quanh; não của chúng được hình thành dựa trên những thứ xung quanh chúng. Những đồ chơi “kích thích trí thông minh” như trò xếp hình Lego chỉ cho trẻ duy nhất một cách xếp để ra đúng hình được chọn; chính điều này cản trở sự phát huy tính tưởng tượng, sức sáng tạo và tính linh hoạt của quá trình phát triển não bộ. Người ta nghĩ Lego là trò chơi sáng tạo vì bạn có thể tạo ra nhiều thứ từ nó, nhưng chỉ có ích ở một vài phương diện nào đó cho trẻ lớn hơn, không phải cho trẻ nhỏ ở độ tuổi mẫu giáo. Trẻ nhỏ cần những đồ chơi mềm mại và có nhiều hình thù để giải phóng não bộ trong quá trình hình thành. Não của chúng ta vẫn đang thay đổi thường xuyên nhưng cấu trúc của nó được định hình ở độ tuổi rất sớm. Nếu những cấu trúc này được định hình một cách cứng nhắc khi trẻ còn nhỏ thì sau này sẽ có rất ít những thay đổi và sự thay đổi nếu có cũng không phong phú nữa.

NHỊP ĐIỆU VÀ SỰ LẮP LẠI

Nhịp điệu, sự lắp lại, và hình mẫu để bắt chước là ba yếu tố tạo nên nền tảng giáo dục trẻ.

Nhịp điệu giúp chúng ta nuôi dưỡng đứa trẻ, và làm việc với các nhịp điệu là phương pháp hoàn hảo trong việc nuôi dưỡng trẻ nhỏ. Nhịp điệu có mặt ở khắp mọi nơi, hơi thở (hít vào, thở ra), nhịp đập của trái tim, ngày và đêm, bốn mùa... Thứ gì có sức sống, thứ ấy đều có nhịp điệu. Nếu chúng ta sống thuận theo nhịp điệu, chúng ta sống có cân bằng và có khả năng vượt qua những giai đoạn khó khăn trong cuộc sống.

Nhịp điệu giúp trẻ hòa mình vào thế giới xung quanh và hỗ trợ sự phát triển ý chí. Một số trẻ có ý chí rất mạnh nhưng chưa kiểm soát được, và vì thế gây ra sự mất trật tự trong nhà trẻ như xô đẩy, đánh hay cắn bạn. Những trẻ có ý chí mạnh cần được bảo vệ để phát triển một cách lành mạnh. Nhịp điệu và nè nép trong lớp học giúp đạt được trật tự và kiểm soát được những ý chí mạnh mẽ một cách tự nhiên và có lợi cho trẻ. Đồng thời, những hoạt động nhịp nhàng lại cũng có thể giúp một số trẻ lại có ý chí yếu, thường bô cuộc sớm và không có sự bền chí.

Khi trẻ biết rõ các nhịp điệu trong nhà trẻ, chúng yêu thích những nhịp điệu đó, và điều này giúp phát triển sức sống cho trẻ một cách lành mạnh. Nhịp điệu tạo ra một môi trường an toàn và yên ổn cho trẻ, giúp việc học hỏi của trẻ hiệu quả hơn và giảm đi một số kỷ luật khác.

TIVI, MÁY TÍNH VÀ CÔNG NGHỆ

Trẻ nên được hạn chế tối đa việc tiếp xúc với tivi, máy vi tính và các thiết bị công nghệ cao khác. Các thiết bị này lấy đi thời gian chơi và hoạt động lành mạnh khác, lấy đi cơ hội tiếp xúc với thế giới thực bên ngoài, không chỉ cản trở sự phát triển sức sống của trẻ mà còn có thể khiến trẻ “đóng chặt mình” và mất dần đi khả năng lắng nghe, thông cảm đối với người khác khi lớn lên.

Trong các thiết bị này, những hình ảnh đã được “cố định”, không có cơ hội để phát huy trí tưởng tượng của trẻ. Hình ảnh của đa phần phim hoạt hình đều được thiết kế kỳ dị, không liên hệ gì với thế giới thực bên ngoài khiến trẻ bối rối và mất liên hệ với thế giới bên ngoài. Bên cạnh đó, màu sắc, âm thanh, chuyển động hình ảnh của các thiết bị này gây kích động đối với các giác quan, ảnh hưởng bất lợi đến sự hoàn thiện của chúng, ảnh hưởng bất lợi đến sự tư duy logic, là một trong những nguyên nhân chính gây chứng khó tập trung, khó đọc khi trẻ lớn lên.

Dù chương trình giáo dục trên tivi hay máy vi tính có bô ích đến đâu, chúng tôi vẫn khuyến khích phụ huynh không cho trẻ xem, thay vào đó, hãy để trẻ tiếp xúc với thế giới tự nhiên bên ngoài (với sự sắp xếp và chọn lựa cẩn thận của người lớn), bằng cách này trẻ học về thế giới xung quanh chúng một cách lành mạnh và hiệu quả nhất.

QUAN ĐIỂM VỀ VIỆC HỌC CHỮ SỐM

Một trong những nguyên tắc bất di bất dịch của giáo dục Steiner là không dạy trẻ học viết và đọc trước 7 tuổi. Việc học sớm có cái giá của nó – đó là sự bồn chồn, căng thẳng và mất niềm yêu thích học tập trong những giai đoạn sau này.

Chương trình giáo dục mầm non Steiner nuôi dưỡng và bảo vệ thế giới tưởng tượng của trẻ vì đây được xem là nền tảng cho sự phát triển lành mạnh; việc đánh thức ý thức của trẻ thông qua sự chỉ dạy, đặt câu hỏi và nhắc nhở trực tiếp đi ngược lại với điều này.

Chúng tôi đợi trẻ tự khám phá, tự “thức giấc”, từ từ có ý thức và bắt đầu tự đặt câu hỏi, tất cả tùy thuộc lịch trình phát triển của riêng con người chúng. Mặc dù giáo viên có thể trả lời câu hỏi của trẻ, nhưng câu hỏi này ngay lúc đầu bắt nguồn từ trải nghiệm riêng và sự tự học hỏi của trẻ. Những khái niệm toán học và ngôn ngữ được lồng vào hoạt động hàng ngày tại trường và vì vậy chúng được gắn trong những hoàn cảnh có ý nghĩa. Tương tự như vậy, mọi thứ trẻ trải nghiệm trong nhà trẻ thúc đẩy tình yêu ngôn ngữ và sự phát triển từ vựng phong phú. Đây chính là nền tảng vững chắc cho sự học đọc và viết của trẻ.

“Mặc dù điều tối cần thiết là con người cần có đầy đủ ý thức khi trưởng thành, trẻ con thì lại cần được để càng lâu càng tốt trong trạng thái yên bình, mờ màng của thế giới tưởng tượng vốn sê mê đi khi qua độ tuổi áu thơ. Vì nếu chúng ta cho cơ thể trẻ lớn mạnh mẽ và bảo vệ não bộ của chúng không bị kích thích bởi những tri thức, khi trưởng thành trẻ sẽ phát triển theo cách não bộ được phát huy đầy đủ chức năng và được sử dụng một cách tối ưu” (Rudolf Steiner).

CHƠI TỰ DO

Chơi tự do là công việc chính trong bảy năm đầu đời của trẻ. Trẻ học tất cả mọi thứ qua chơi tự do và học với sự yêu thích, niềm đam mê, trong thế giới riêng của chúng và bằng cách riêng của chúng.

Chúng tôi nỗ lực tạo ra môi trường phục vụ việc chơi tự do của trẻ. Tất cả đều được chăm chút, từ vật liệu, màu sắc, cách sắp xếp bài trí đồ chơi, những công việc cô làm và tinh thần làm việc của cô trong giờ chơi, bầu không khí xung quanh trẻ...

KỂ CHUYỆN VÀ MÚA RÓI

Kể chuyện đóng vai trò rất quan trọng trong giáo dục trẻ. Chuyện kể giúp trẻ hiểu về thế giới xung quanh mình, về cách mọi người ứng xử với nhau, giúp trẻ phát triển khả năng ngôn ngữ và khả năng tư duy tình cảm, cho chúng thấy vẻ đẹp của ngôn ngữ và trở nên thích thú với ngôn ngữ, từ đó chúng có thể sử dụng ngôn ngữ một cách thành thạo. Đối với trẻ từ hai tuổi trở lên, từ ngữ gọi lên hình ảnh; vì vậy, một điều rất quan trọng là trẻ được nghe cô kể và xem múa rối chứ không phải chỉ đọc truyện từ sách có hình ảnh, vì điều này giúp trẻ xây dựng trí tưởng tượng phong phú. Đây là nền tảng để từ 3 đến 4 tuổi, trẻ có thể sống trong một thế giới thần kỳ của sự tưởng tượng, là tiền đề quan trọng cho trẻ phát huy tính sáng tạo của mình.

Khi kể chuyện cho trẻ nghe, chúng ta thực sự đang trao cho trẻ một món quà quý giá. Thế giới quá ồn ào và đôi khi trẻ đóng chặt mình; những câu chuyện giúp trẻ mở lòng yêu thương, giúp chúng cân bằng, an ủn và tự tin vì qua những câu chuyện, chúng sẽ thấy thế giới xung quanh là một nơi thật tốt đẹp.

Giờ kể chuyện luôn được sắp đặt một cách long trọng và có phần linh thiêng. Đèn sáng được làm mờ đi và nến được thắp lên, cô sẽ vừa hát vừa kéo mờ tấm vải lụa phủ lên bàn kể chuyện nơi có những con rối được sắp sẵn. Cho đến khi trẻ ổn định và yên lặng, cô bắt đầu câu chuyện. Khi câu chuyện kết thúc, cô sẽ đàm một bài nhạc ngắn, từ từ phủ tấm lụa trở lại và tắt đèn. Tất cả đều được thực hiện một cách chậm rãi, từ tốn, yên lặng và không có động tác thừa. Trẻ như được uống câu chuyện vào khắp thân thể chúng, đem lại cảm giác thỏa mãn và bình yên.

Tuy nhiên nhiều người nói “Kể chuyện cho trẻ thì cũng hay nhưng chúng tôi chỉ muốn trẻ thông minh”. Vậy những người này cần biết một câu nói của nhà bác học Albert Einstein, người được xem là một trong những người thông minh nhất thế giới: “Nếu bạn muốn con mình thông minh, hãy kể chuyện thần tiên cho chúng nghe. Nếu bạn muốn con mình thông minh hơn nữa, hãy kể nhiều câu chuyện thần tiên hơn nữa cho chúng nghe. Vì nếu bạn có thông tin, bạn chỉ có thể làm những gì liên quan đến thông tin đó, nhưng nếu bạn có trí tưởng tượng, bạn có thể làm tất cả mọi thứ.”

SINH HOẠT VÒNG TRÒN

Sinh hoạt vòng tròn giúp chúng ta đưa ngôn ngữ, âm nhạc và nhịp điệu đến cho trẻ, nó tăng cường các kỹ năng vận động và kích thích sự bắt chước của trẻ thông qua nhìn thấy các cử chỉ, vận động của cô. Sinh hoạt vòng tròn được xem là hoạt động “hít vào” và thường được sắp sau giờ chơi tự do (là hoạt động “thở ra”)

nhằm cân bằng hoạt động của trẻ để giúp trẻ phát triển một cách lành mạnh về thể chất và tinh thần. Một sinh hoạt vòng tròn không nên quá 15 phút và một chủ đề thường được lập lại trong khoảng 3 tuần.

Những chủ đề trong sinh hoạt vòng tròn không nằm ngoài những gì xảy ra xung quanh trẻ, có thể là một chuyến về quê đi hái xoài, một buổi sáng thức dậy làm vệ sinh sạch sẽ và tung tăng đến trường, một buổi đi câu cá được lội suối, ngắm hoa, bắt bướm..., những lễ hội trong năm như Tết, Trung thu...hoặc sự thay đổi mùa màng. Trẻ được nhảy lên hụp xuống, được lăn tròn, được nhón chân hay đậm chân thích, hát to hay thì thầm, cười thật to sau đó cười khúc khích, đi thật chậm và đột ngột chạy nhanh, thu nhỏ và sau đó mở thật rộng vòng tròn, nghĩa là trẻ được trải nghiệm tất cả các vận động của cơ thể ở hai dạng đối lập để có được nhịp điệu, dưới sự dẫn dắt của cô.

VẼ MÀU NUỐC

Chúng tôi không dạy trẻ cách pha màu, cách vẽ hay giảng giải về màu sắc. Trẻ tự do khám phá, cảm nhận và sống với màu sắc qua những dải cọ ngẫu hứng của chúng; màu sắc tự chuyển đổi và biến hóa dưới mắt của trẻ và vì vậy để lại trải nghiệm sâu sắc trong con người chúng.

Giờ vẽ màu nước tạo một số khó khăn cho giáo viên trong khâu chuẩn bị và tiến hành nhưng đem lại nhiều lợi ích vô cùng to lớn cho trẻ. Trẻ học được cách vẽ từ những màu sắc sống động và trải nghiệm của bản thân hơn là bắt chước những hình mẫu có sẵn. Đó là tiền đề vững chắc cho trí tưởng tượng phong phú của trẻ sau này.

VẼ CHÌ SÁP

Chì sáp được làm từ nguyên liệu hoàn toàn tự nhiên, vì vậy chúng cho ra những màu sắc tự nhiên và đẹp chân thật.

Khi trẻ được tự do vẽ không có sự can thiệp hoặc ảnh hưởng của người lớn, chúng diễn tả những gì chúng thích hoặc tự cảm nhận. Những bức vẽ này thể hiện rất nhiều điều, đó là sự phát triển của trẻ (một nghiên cứu của giáo dục Steiner cho thấy trẻ dưới 7 tuổi, ở những độ tuổi khác nhau đều vẽ những đường nét có hình dạng giống nhau), những trải nghiệm, những cảm nhận sâu kín bên trong con người trẻ...

NẶN SÁP ONG

Trẻ được dùng màu sáp mình thích và tự do nặn bất cứ thứ gì mình muốn. Có quan sát giờ nặn sáp của trẻ chúng ta mới thấy trí tưởng tượng của trẻ phong phú hơn người lớn chúng ta rất nhiều. Những sản phẩm nặn xong sẽ được trưng bày trên tủ trong lớp học cho đến giờ nặn sáp tuần sau.

Hoạt động này giúp nuôi dưỡng xúc giác của trẻ, rèn luyện sự khéo léo, dẻo dai và khả năng tạo hình của đôi bàn tay, đem đến sự áp dụng cho sức sống cơ thể qua bàn tay nhờ vận động và sự hàn gắn tự nhiên của sáp ong. Điều này giúp phát triển thể chất trẻ một cách hiệu quả và lành mạnh.

LÀM VIỆC NHÀ

Tại Thỏ Trắng, trẻ được rửa chén và giặt khăn ăn của mình sau khi ăn, được cùng các bạn quét nhà, lau bàn ghế mỗi tuần, được cùng cô sơ chế thức ăn như cắt rau củ quả, bóc vỏ trứng, nặn bánh mì, vắt cơm nắm, cuốn sushi... và trẻ đặc biệt thích thú và đầy hào hứng với những hoạt động này.

Chúng tôi muốn trẻ học cách sử dụng cơ thể và học cách giúp đỡ những người khác, giúp trẻ tự tin về khả năng làm việc của mình. Đó là nền tảng của tinh thần trách nhiệm, sự cảm thông, biết chia sẻ, gắn kết mối quan hệ gia đình.

Những công việc nhà luôn có nhịp điệu: hãy nhìn hoạt động như giặt đồ, lau nhà, rửa chén, quét nhà, đó là những cử động đều đặn, nhịp nhàng và sự đều đặn, nhịp nhàng này là liều thuốc xoa dịu tâm hồn trẻ, xây dựng một tâm hồn mạnh mẽ, hài hòa và cân bằng.

LỄ HỘI

Lễ hội, cùng với những mùa trong năm, hình thành nên nhịp điệu của năm. Lễ hội giúp trẻ hiểu biết về nền văn hóa nơi mình sống và về thế giới thiên nhiên xung quanh trẻ. Những lễ hội được tổ chức cẩn thận đem đến cho trẻ nhiều trải nghiệm thú vị, nuôi dưỡng sức sống và tâm hồn trẻ, đem đến sự tin tưởng rằng thế giới này là một nơi tốt đẹp.

Những lễ hội chính tổ chức trong Mâm non Thỏ Trắng là Tết, Mùa thu hoạch, Trung Thu và Giáng sinh. Một số lễ hội khác là ngày Giỗ tổ Hùng Vương, 8-3, Ngày nhà giáo.

SINH NHẬT

Sinh nhật là dấu ấn được trẻ yêu thích nhất trong cuộc đời. Các lễ hội khác có thể đặc biệt nhưng sinh nhật là sự kiện đánh dấu chặng phát triển của riêng trẻ.

Tiệc sinh nhật của trẻ được tổ chức ám cúng và riêng biệt cho từng trẻ. Bánh sinh nhật được trang trí tự làm, trang trí cùng hoa tươi và nến; trẻ được mặc áo thiên thần, đội vương miện, quây quần cùng các bạn nghe kể câu chuyện về sự ra đời của mình, về niềm hạnh phúc và sự chào đón của mọi người đối với mình.

HOẠT ĐỘNG NGOÀI TRỜI

Trẻ được tự do vui chơi, tự do trải nghiệm hoạt động của cơ thể, tự do khám phá thiên nhiên, không e dè, không sợ bị la rầy, phán xét hay cảm đoán. Thiên nhiên luôn là đê tài đầy hứng thú và yêu thích của trẻ, chúng có thể tụm lại cùng nhau thật lâu chỉ để quan sát một con ốc sên hoặc một con éch nhỏ đầy chăm chú, và hàng loạt những câu chuyện và đốí thoại diễn ra xoay quanh bạn ốc sên và bạn éch nhỏ này.

Chính những điều này giúp trẻ học được rất nhiều điều trong sự vui thích của chúng và thâm thấu vào cả con người, giúp phát triển cả thể chất và tinh thần của trẻ một cách lành mạnh.

Triết lý & sứ mệnh của mầm non Hà Nội Steiner

Trong khi nền giáo dục Việt Nam đang loay hoay và thiếu một triết lý giáo dục mạch lạc, xuyên suốt; trong khi các xã hội phát triển như Mỹ như Nhật đang gặp phải nhiều vấn đề trong chính sự phát triển do thiếu cái nhìn sâu sắc về con người; chúng tôi tiếp cận nền giáo dục Steiner và tìm thấy trong nó một triết lý về con người giản dị, sáng rõ: con người tự do và nhân văn. Chữ tự do hiểu một cách sâu sắc: tự do với uy quyền, tự do với mọi tưởng thưởng hay trừng phạt, tự do với chính sự ái ngã để thênh thang phát triển bản thân trong niềm vui hân hoan. Chữ nhân văn hiểu cho rõ hơn: đứa trẻ được học cách tôn trọng từng cá thể ngoài mình, được học cách hỗ trợ bạn bè cùng phát triển, được sống trong bầu không khí của lòng biết ơn và sự tôn trọng không chỉ con người mà tôn trọng mọi sự sống, vạn vật.

Điều đặc biệt hơn nữa trong nền giáo dục này: triết lý giáo dục không phải là một vài tính từ vẽ lên cho đep cho sang, triết lý giáo dục mà họ theo đuổi hiển hiện thông nhất và xuyên suốt trong mọi bài học, từng môn học, từng con người tham gia vào môi trường giáo dục.

Bỏ qua chủ nghĩa vật chất, đi xa hơn chủ nghĩa dân tộc, rộng hơn khái niệm công dân toàn cầu; mỗi đứa trẻ được giáo dục trong tình yêu thương và kỷ luật nội tại sâu sắc để trở nên trước tiên là một con người có đam mê, có khả năng bền bỉ theo đuổi đam mê để hạnh phúc, sau đó là con người tự do, con người nhân văn trong mối quan hệ tổng hòa của các sự sống.

Với tinh thần đó, chúng tôi mong mỏi rằng từ ngôi trường bé nhỏ này cảm hứng có thể được lan truyền rộng và sâu để nhiều phụ huynh, nhiều anh chị em bạn bè làm giáo dục, có thêm chút lửa để bước tiếp và có bạn đồng hành trên con đường đem lại những giá trị bền vững cho trẻ em, cho chính chúng ta.

Tại sao Steiner?

Tại sao giờ học cần nhịp điệu?

Sự điều hòa của nhịp điệu: nhanh - chậm, làm việc nhóm – làm việc cá nhân, ... từng ngày xây dựng cho trẻ trạng thái “well-being”, một tâm hồn an vui trong một cơ thể khỏe khoắn. Trẻ con có nhu cầu mạnh mẽ và độ nhạy cảm cao về trật tự, không chỉ là trật tự trong không gian mà còn là trật tự về thời gian. Tính nhịp điệu theo ngày, theo tuần, theo mùa, theo năm đảm bảo trật tự này cho trẻ, tạo cho trẻ cảm giác an toàn, thân thuộc.

Tại sao chương trình học cần lặp lại?

Một câu chuyện có thể được lặp lại một vài tuần; việc làm bánh có thể diễn ra hàng tuần và lặp lại theo đúng lịch,... Tất cả những sự “cố ý” này là bởi giáo viên Steiner hiểu: trẻ con không phải là người lớn thu nhỏ. Trẻ có nhu cầu và cần thiết phải được chơi mãi một trò chơi, nghe mãi một câu chuyện... Đó là bản năng tốt đẹp của trẻ thơ. Tự nhiên tạo ra nhu cầu này ở con người trong giai đoạn tuổi thơ nhằm bồi đắp sự bền chí, khả năng vượt khó, khả năng tạo ra và điều khiển mong muốn làm việc khi trở nên là con người trưởng thành. Sự lặp lại đem đến cho trẻ những trải nghiệm sâu lắng, in vào tiềm thức trẻ những kí ức đẹp của tuổi thơ. Một tuổi thơ đẹp như một chân móng chắc chắn cho một tâm hồn an nhiên, lành mạnh; như bộ rễ tảo rộng và cắm sâu vào đất để chuẩn bị cho một cái cây lớn lên mạnh mẽ, có khả năng vượt qua giông bão.

Tại sao đồ chơi mở, trẻ chơi tự định hướng?

Trẻ con tự nhiên có khả năng sáng tạo vô biên. Giai đoạn từ 3-7 tuổi là giai đoạn mà trí tưởng tượng phát triển mạnh mẽ nhất, chứ không phải tư duy logic, hay IQ. Giờ chơi hàng ngày, trẻ được chơi tự định hướng, giáo viên chỉ là người tạo ra môi trường hoặc nhiều nhất là gợi ý chứ không chỉ huy cuộc chơi. Thêm nữa, việc dùng toàn bộ đồ chơi “mở”, tức một món đồ không có duy nhất một chức năng làm sẵn, một con búp bê tối giản chi tiết có thể biến hóa là bát cứ nhân vật nào... khiêu trêu “phải” tự sáng tác chức năng cho đồ chơi theo từng trò chơi, tự hình dung nhân vật cho búp bê theo từng vở kịch...” Công việc” này giúp trẻ sử dụng và rèn luyện để phát triển tối đa trí tưởng tượng, sự sáng tạo.

Tại sao vẽ màu nước?

Màu nước với chất liệu màu hoàn toàn tự nhiên đem đến cho trẻ trải nghiệm về màu sắc chân thật, sinh động và tinh tế nhất. Trẻ con tiếp xúc với hội họa là để nâng cao thẩm mỹ hội họa, việc tập trung vào kỹ thuật ngay trong giai đoạn đầu có cảm xúc, sự sáng tạo hồn nhiên của trẻ. Màu với sự uyển chuyển của nước tạo nên một ngôn ngữ đặc biệt phù hợp với trạng thái tâm hồn của trẻ. Trẻ không sao chép các hình khối bên ngoài mà sử dụng màu nước, một cách tự nhiên sẽ “tự diễn đạt” trạng thái bên trong của mình. Đây là một cách trẻ được “tiêu hóa” lại, được giải tỏa, bay bổng với những trải nghiệm của mình.

Tại sao dùng đàn Lyre mà không dùng âm thanh điện tử?

Giai đoạn càng nhỏ thính giác của trẻ càng tinh nhạy, trẻ có khả năng phân biệt được những cung bậc vi tế. Âm thanh đàn lyre gần với các âm thanh tự nhiên, có sự tinh tế trong các cung bậc. Giống như ngôn ngữ của màu nước, ngôn ngữ âm thanh của đàn lyre rất gần với trạng thái tâm hồn của trẻ, giúp trẻ nuôi dưỡng và làm giàu tâm hồn.

Tại sao trẻ làm thủ công, chơi đồ chơi, học liệu thủ công?

Trẻ làm thủ công ngoài việc rèn luyện vận động các cơ nhỏ của tay còn là việc tiếp xúc các chất liệu tự nhiên, trao đổi cảm xúc, làm sắc bén tư duy.

Tại sao trẻ làm bánh, làm vườn, dạo chơi trong thiên nhiên hoang sơ?

Giáo dục mầm non Steiner đề cao chữ “THƯC”, thực trong từng giác quan từ xúc giác, thính giác, thị giác ... đến sự nhạy cảm tinh tế của tâm hồn. Bởi vậy, trẻ cần được tiếp xúc hàng ngày, sống hàng ngày trong thiên nhiên, và lý tưởng nhất là thiên nhiên còn ít hoang sơ.

Tại sao dùng chất liệu đồ chơi 100% tự nhiên, thức ăn 100% hữu cơ?

Chất liệu đồ chơi tự nhiên, đồ ăn hữu cơ đều quan trọng như nhau trong việc tạo nên một cơ thể khỏe khoắn, sạch và mạnh.

Tại sao giáo viên luôn khích lệ trẻ mạo hiểm?

Các giờ chơi ngoài trời, các trò chơi vận động,..bất cứ nơi đâu có cơ hội, trẻ được giáo viên tạo ra môi trường chứa đầy thử thách. Một cách tự nhiên, sự khích lệ “im lặng” này sẽ khiến trẻ mỗi ngày vượt qua khả năng của chính mình để khám phá hết tiềm năng.

Tại sao không tưởng thưởng, không trừng phạt?

Với lý tưởng đào tạo con người TỰ DO và NHÂN VĂN, giáo dục mầm non Steiner nói riêng và giáo dục Steiner nói chung tuyệt đối không dùng phần thưởng hay hình phạt để tạo động lực làm việc hay kỷ luật noi trẻ. Mọi động lực phải được xuất phát từ chính bên trong con người, đó là gốc rễ của con người tự do. Nề nếp, tính kỷ luật cao mà các lớp Steiner có được đều xuất phát từ sự say mê làm việc của học sinh, tất nhiên điều này đòi hỏi nỗ lực cao từ phía giáo viên.

Tại sao trường Hà Nội Steiner: 5 giá trị "Elite Leaders"

Trường mầm non quốc tế Hà Nội Steiner Inspired là một ngôi nhà của trẻ thơ và thiên nhiên, của cái đẹp và nhân văn, yêu thương và ý chí, tự do và nè nép, của những câu chuyện cổ tích và tiếng đàn lyre ru giấc nồng.

Trường Hà Nội Steiner là trường đầu tiên tại Hà Nội áp dụng mô hình giáo dục quốc tế theo phương pháp Steiner, và cho đến nay là trường duy nhất tại Hà Nội được sự hỗ trợ và gắn kết sâu sắc với Hiệp hội Quốc tế về Giáo dục mầm non Steiner thuộc Hiệp hội Quốc tế về giáo dục mầm non Steiner (IASWECE). Các giảng viên Steiner thuộc Hiệp hội liên tục giám sát và tư vấn chương trình giáo dục, thường xuyên có mặt tại Trường để huấn luyện giáo viên

Chương trình giáo dục Waldorf - Steiner mà chúng tôi theo đuổi tập trung vào các giá trị, các tố chất của những "Elite Leaders" - Những lãnh đạo tinh hoa của thế kỷ 21:

- Năng lực tự lập
- Tinh thần hợp tác, hỗ trợ cùng phát triển

- Tư duy độc lập, tự chủ
- Trực giác nhạy bén
- Năng lực sáng tạo, trí tưởng tượng phong phú

Lối sống của những "Elite Leaders" ra sao?

- Lối sống giản dị, trở về với Tự Nhiên, tôn trọng và bảo vệ Tự Nhiên
- Tâm hồn sâu sắc, tinh tế

10 lí do Mầm non Hà Nội Steiner Inspired

1. Môi trường áp áp yêu thương, lớp học với sỹ số nhỏ, cô là mẹ.
2. Trẻ được tạo cơ hội để TỰ LÀM, được cổ vũ vượt qua nhiều THÁCH THỨC vận động
3. Trường, lớp, học liệu đều từ thiên nhiên và trở về với thiên nhiên
4. Đồ dùng và đồ ăn 100% hữu cơ
5. Không hình phạt, không phần thưởng
6. Giáo dục cảm thụ âm nhạc khác biệt qua đàn lyre
7. Cảm thụ hội họa, vẽ màu nước tự do
8. Tiếp xúc tiếng Anh với người bản ngữ hàng ngày
9. Giáo viên 100% được đào tạo theo chương trình quốc tế
10. Sự gắn bó lâu dài với học trò - tinh thần giáo viên Steiner

Chương trình học

Trí tưởng tượng & sáng tạo

- Đồ chơi mở, không có chức năng cố định, hình dạng tự nhiên buộc trẻ phải sử dụng trí tưởng tượng và óc sáng tạo để diễn, để chơi.
- Những câu chuyện cổ tích không có tranh minh họa tạo ra khoảng trống giúp trẻ khơi mở trí tượng tượng vô biên.
- Giờ chơi sáng tạo: giáo viên hạn chế can thiệp hay đưa ra luật chơi, giúp trẻ thám thấu các trải nghiệm, từ đó mà sáng tạo trò chơi.

Tư duy ngôn ngữ

Thông qua các hoạt động kể chuyện rối bàn, hát chơi kịch trong giờ sinh hoạt vòng tròn, trẻ được rèn luyện:

- Kĩ năng lắng nghe, cảm thụ ngôn ngữ, văn học.
- Năng lực tập trung và tìm ra trọng tâm của câu chuyện.

Tư duy Toán/ Khoa học

Trẻ được phát triển các kĩ năng, tư duy liên quan đến toán và khoa học thông qua các hoạt động:

- Tư duy về trật tự, thứ tự trong các trò chơi với số đếm, việc đong đếm trong các hoạt động làm bánh, nấu ăn
- Tư duy phân loại, suy luận, phán đoán trong các trò chơi dân gian và hiện đại ở giờ chơi trong và ngoài lớp học.
- Óc quan sát tinh tế khi dạo chơi ngoài trời hàng ngày
- Các kiến thức khoa học trong các hoạt động làm vườn, bảo vệ môi trường sống.

Ngoại ngữ

Trẻ được tiếp xúc với văn hóa của các dân tộc và linh hồn của mỗi ngôn ngữ thông qua chính người mang linh hồn của ngôn ngữ đó, các giáo viên bản ngữ. Trẻ học bằng cách tham gia hoạt động trong giờ ngoại ngữ: đóng kịch, chơi nhóm, hát, đọc thơ, kể chuyện, chơi trò chơi bàn tay.

- Tiếng Anh (hàng ngày)

- Tiếng Pháp, tiếng Trung Quốc và các ngôn ngữ khác (mỗi khi có chuyên gia bản địa đến huấn luyện giáo viên tại trường)

Giáo dục nghệ thuật – nuôi nấng mỹ cảm

- Cảm thụ hội họa, trải nghiệm màu sắc trong các hoạt động vẽ màu nước, nặn sáp ong với các màu sắc và chất liệu tự nhiên.

- Thảm mỹ âm nhạc thông qua các bài hát, hoạt động vòng tròn, nghe cô giáo chơi đàn lyre trong giờ kể chuyện, nghe cô hát những bài hát êm ái được chọn lọc phù hợp với tâm lý và giai đoạn phát triển của trẻ trong từng giờ chuyển tiếp các hoạt động.

- Các hoạt động thủ công: làm mộc đơn giản và an toàn, đan len, móc bằng tay, khâu vá.

- Môi trường lớp học, trường học có tính thẩm mỹ cao.

Kiến thức văn hóa/xã hội

Trẻ tích lũy các kiến thức văn hóa/xã hội thông qua các câu chuyện phù hợp với lứa tuổi:

- Chuyện cổ tích, ngụ ngôn: được chọn lọc phù hợp với lứa tuổi và kể hàng ngày.

- Chuyện về thiên nhiên, cuộc sống hàng ngày.

- Các câu chuyện dùng để hàn gắn các xung đột của trẻ, hoặc nhằm mục đích rèn luyện cho trẻ xóa bỏ một thói quen, một hành vi nào đó chưa đẹp.

Tinh thần chung sống

Hàng ngày trẻ được dành thời gian đủ dài để chơi tự định hướng, được tạo khoảng trống về không gian, về tinh thần, tức là hạn chế tối đa sự can thiệp và lấn át của người lớn. Việc này tạo ra các hiệu quả:

- Trẻ học cách chơi cùng nhau, cách làm việc nhóm, kỹ năng giao tiếp, tự giải quyết xung đột, tinh thần trách nhiệm.

- Phát triển tình bạn bền vững và sự quan tâm, chăm sóc người khác.

Làm tinh tế các giác quan

Môi trường giáo dục lành mạnh, tự nhiên và có thách thức giúp trẻ xây dựng và từng bước tự mình xây dựng tinh thần mạo hiểm, phát triển tinh tế các giác quan.

Lịch hoạt động 1 ngày

Thời gian biểu	Nội dung
07h30 – 08h30	Đón trẻ và ăn sáng
08h30 – 09h15	Đi chơi công viên & Sinh hoạt vòng tròn
09h15 – 09h40	Vệ sinh - Ăn phụ sáng
09h40 – 11h00	Hoạt động học tập có chủ đích + Chơi tự do trong lớp
11h00 – 11h20	Đọn đồ chơi - Vệ sinh - Chuẩn bị bàn ăn
11h20 – 12h00	Hát & Ăn trưa

12h00 – 12h15	Rửa bát – Đánh răng – Vệ sinh cá nhân
12h15 – 12h30	Kể chuyện rối bàn, rối tay
12h30 – 14h30	Ngủ trưa
14h30 – 14h55	Dọn dẹp - Vẽ vinh - Vẽ màu sáp
14h55 – 15h15	Ăn chính chiều
15h15 – 16h00	Chơi tự do trong lớp - Dọn dẹp đồ chơi
16h00 – 16h15	Sinh hoạt Tiếng Anh
16h15 – 16h25	Ăn phụ chiều
16h25 – 16h35	Sinh hoạt tiễn biệt + Trò chơi bàn tay + Chuyền nến
16h35 – 17h30	Trả trẻ tại tầng 1

Bài viết trên page Hanoi Steiner

Giáo dục Steiner

Trong khi nền giáo dục Việt Nam đang loay hoay và thiếu một triết lý giáo dục mạch lạc, xuyên suốt; trong khi các xã hội phát triển như Mỹ như Nhật đang gặp phải nhiều vấn đề trong chính sự phát triển do thiếu cái nhìn sâu sắc về con người; chúng tôi tiếp cận nền giáo dục Steiner và tìm thấy trong nó một triết lý về con người giản dị, sáng rõ: con người tự do và nhân văn. Chữ tự do hiểu một cách sâu sắc: tự do với uy quyền, tự do với mọi tưởng thưởng hay trừng phạt, tự do với chính sự ái ngã để thênh thang phát triển bản thân trong niềm vui hân hoan. Chữ nhân văn hiểu cho rõ hơn: đứa trẻ được học cách tôn trọng từng cá thể ngoài mình, được học cách hỗ trợ bạn bè cùng phát triển, được sống trong bầu không khí của lòng biết ơn và sự tôn trọng không chỉ con người mà tôn trọng mọi sự sống, vạn vật.

Điều đặc biệt hơn nữa trong nền giáo dục này: triết lý giáo dục không phải là một vài tính từ vẽ lên cho đẹp cho sang, triết lý giáo dục mà họ theo đuổi hiển hiện thông nhất và xuyên suốt trong mọi bài học, từng môn học, từng con người tham gia vào môi trường giáo dục.

Bỏ qua chủ nghĩa vật chất, đi xa hơn chủ nghĩa dân tộc, rộng hơn khái niệm công dân toàn cầu; mỗi đứa trẻ được giáo dục trong tình yêu thương và kỷ luật nội tại sâu sắc để trở nên trước tiên là một con người có đam mê, có khả năng bền bỉ theo đuổi đam mê để hạnh phúc, sau đó là con người tự do, con người nhân văn trong mối quan hệ tổng hòa của các sự sống.

Với tinh thần đó, chúng tôi mong mỏi rằng từ ngôi trường bé nhỏ này cảm hứng có thể được lan truyền rộng và sâu để nhiều phụ huynh, nhiều anh chị em bạn bè làm giáo dục, có thêm chút lửa để bước tiếp và có bạn đồng hành trên con đường đem lại những giá trị bền vững cho trẻ em, cho chính chúng ta.

Bàn về sự phát triển não bộ của trẻ, nhân câu chuyện nuôi dạy con một cách từ tốn

Theo công trình nghiên cứu của giáo sư Seo Yoo Heon (bác sĩ tâm thần học, nhà nghiên cứu nổi tiếng Hàn Quốc), việc học liên quan đến ngôn ngữ hay con số chỉ nên bắt đầu sau 6 tuổi, bởi chỉ đến thời kì này phần trí não đàm nhận chức năng ngôn ngữ, tiếp thu kiến thức toán học hay vật lý mới bước vào thời kỳ phát triển. Đây cũng là kết quả nghiên cứu về sự phát triển não bộ của nhiều bác sĩ tâm thần trẻ em, nhiều nhà thần kinh học, tâm lý học trên khắp thế giới. Điều này có nghĩa là, các bậc làm cha mẹ hoàn toàn không nên lo lắng con mình không giỏi Tiếng Anh, Toán học hay ngôn ngữ trước tuổi đến trường. Bên cạnh đó, cha mẹ nên chấm dứt cuộc đua “giáo dục nhân tài” chộp lấy mọi cơ hội, mọi thời điểm nhằm kích thích bộ não của trẻ.

Những người ủng hộ lí luận của trường phái giáo dục sớm cho rằng nếu không kích thích tối đa trí não trước 6 tuổi (đặc biệt là giai đoạn trước 3 tuổi) thì chúng ta đã lãng phí tiềm năng sẵn có của trẻ. Thí nghiệm trên chuột cho thấy: hai con chuột được nhốt vào hai cái lồng, nhiều đồ chơi và rất ít đồ để chơi. Sau một thời gian, kiểm tra độ dày của vỏ đại não, con con chuột trong lồng nhiều đồ chơi có lớp vỏ của đại não dày hơn. Và đây là thực chứng bảo vệ cho xu hướng nuôi dạy con “nhanh và sớm”, trí não của trẻ cần được kích thích tối đa, tại mọi thời điểm, bằng mọi cách thức. Phần lớn các phương thức kích thích trẻ của các trào lưu giáo dục sớm này tập trung vào các kích thích thị giác qua sách vở, internet, băng hình, flash card nhằm cho trẻ ghi nhớ qua thị giác... Kích thích tư duy logic qua các bài toán, câu đố, suy luận nhằm tối đa tư duy logic (mà không biết rằng trong giai đoạn này cái “logic” của trẻ hoàn toàn khác với cái logic duy vật của người lớn)... Điều này làm giảm sự phát triển toàn diện của trẻ, đóng khung trí não của trẻ theo một hướng phát triển, theo cách nhìn của người lớn.

Những học giả ủng hộ các bô mẹ nuôi dạy con từ tốn đưa ra lí luận: trước 3 tuổi trí não của trẻ phát triển mạnh mẽ và đồng đều theo mọi hướng, không tập trung vào một bộ phận riêng lẻ nào. Nếu chỉ chú tâm phát triển tư duy logic là chúng ta đã lãng phí các loại hình trí thông minh khác, nếu chỉ ghi nhớ hình ảnh thị giác thì lại càng không tốt cho trẻ. Giai đoạn áu thơ, sự phát triển tâm lý, tình cảm hay nói sâu hơn là bồi đắp tâm hồn cho trẻ cần được ưu tiên, trẻ cần được sống hạnh phúc và chỉ như vậy là đủ để hình thành sự tự tin. Bản thân xã hội hiện đại đã quá nhiều kích thích cho trí não của trẻ, dù tránh hay không tránh thì trí não của trẻ

hàng ngày vẫn nhận đủ nhiều sự kích thích rồi. Và đặc biệt trí thông minh không chỉ nằm ở sự dày hay mỏng của lớp vỏ đại não, nó còn nằm ở trái tim, ở làn da, ở bên trong và ở sự kết nối với bên ngoài đứa trẻ. Bởi vậy, chúng ta không cần tạo thêm các kích thích cho trẻ, điều mà trẻ thiếu là môi trường yêu thương, sự tiếp xúc gần gũi với bố mẹ, sự giao tiếp trực tiếp với trẻ, giao tiếp như hai con người cần tiếp xúc trực tiếp, tận tâm, lắng nghe để hiểu nhau, yêu thương nhau.

Giai đoạn 3-5 tuổi là giai đoạn duy nhất trong cuộc đời mà con người có khả năng cảm nhận thế giới bằng trí tưởng tượng vô biên (một cách tự nhiên, và xảy ra ở mọi cá thể), điều này cũng không ít nhà khoa học, nhà thần kinh học đã khẳng định (tôi gặp lại câu khẳng định này trong cuốn sách của Shin Yee Hin, bác sĩ tâm thần học và chuyên gia giáo dục trẻ hàng đầu Hàn Quốc). Trẻ tự mình trải nghiệm thế giới thực nhưng lại không phân biệt với thế giới trong trí tưởng tượng bay bổng, quan sát sự vật theo quan điểm cá nhân (một cách vô thức, tức là không có sự can thiệp của lý trí), đặt tên cho sự vật theo ngôn ngữ của mình, ngôn ngữ của trí tưởng tượng. Điều này có vẻ có chút khác biệt với khẳng định của bác sĩ, nhà thần kinh học Montessori, bà nhấn mạnh rằng: trong giai đoạn áu thơ (3-6 tuổi), cần cho trẻ thấy, nương theo, chấp nhận và tự duy dựa trên tính thực của thế giới, tự duy dựa trên logic khoa học của chủ nghĩa duy vật. (người viết bài này có phần nghiêng về việc bảo vệ trí tưởng tượng của trẻ, tôn trọng “tự duy tưởng tượng”, tự duy theo cách của trẻ, ngôn ngữ của trẻ hơn là cho trẻ thấy và học cách tự duy logic duy vật như người lớn). Nếu quá trình phát triển trí tưởng tượng này không bị làm rứt gãy hay “ăn cắp” thời gian cho các hoạt động như ép trẻ học thuộc lòng, ghi nhớ mặt chữ hay học vẹt bắt cứ cái gì khác, thì trẻ sẽ thuận lợi trong việc xây dựng và hình thành cái tôi, làm nên tố chất của một con người tự do, hài hòa, hay gần hơn là tạo thuận lợi cho quá trình học tập trong giai đoạn sau. Cha mẹ cần bảo vệ giai đoạn này để trẻ được phát triển mọi mặt một cách hài hòa, không có chấp hướng trẻ vào việc phát triển tư duy logic hay bắt cứ một loại hình trí thông minh riêng lẻ nào khác.

Cho đến khoảng 5,6 tuổi năng lực tư duy logic bắt đầu bước vào giai đoạn phát triển, trí tưởng tượng của trẻ cũng vô cùng phong phú. Nếu trẻ được trực tiếp va chạm, tiếp xúc và trải nghiệm thế giới bên ngoài thay vì việc ngồi học thụ động, học thuộc lòng thì sẽ tốt nhất cho sự phát triển nói chung và sự phát triển não bộ nói riêng. Trẻ cần được tự mình tư duy và tìm ra phương thức giải quyết vấn đề, và đây là thời điểm bắt đầu phát triển tư duy logic, tư duy khoa học. Ngay cả trên con đường hướng trẻ vào các trải nghiệm khoa học, đi tìm lời giải các vấn đề khoa học cũng không nên triệt tiêu hoàn toàn các yếu tố nghệ thuật hay thần tiên trong đó. Dần dần từng bước một, trẻ sẽ tiếp cận thế giới bằng con mắt và tư duy khoa học triệt để, khoảng 9-10 tuổi trẻ sẽ có thể tự mình nhận ra vấn đề như một nhà khoa học thực thụ. Qua tìm hiểu các nghiên cứu về sự phát triển tâm sinh lý của trẻ, và đặc biệt qua việc tiếp xúc và dạy trẻ nhỏ, tôi thấu hiểu rằng rất khiêm cưỡng và có gì đó như là hụt hẫng khi bắt một trẻ 6-7 tuổi chấp nhận mặt trăng hay các vì sao chỉ tạo nên từ đá, không có chú Cuội hay chị Hằng trên đó.

Vậy nên, cứ nuôi dạy con từ tốn đi, cứ cho trẻ chơi đùa thỏa thích đến 5 tuổi, cho trẻ sống trong thế giới tưởng tượng của trẻ, đừng cố ép trẻ học sớm hay tư duy sớm theo cách tư duy của người lớn. Hoa sẽ nở chậm và thơm.

Bạo lực của trẻ con sinh ra từ đâu?

Tối nay đến nhà bạn ăn cơm, cô chị 5 tuổi đến giờ ngủ mà mẹ chưa về cho ngủ, mệt mỏi và bắt an đánh nhau với em liên tục. Mẹ hiểu và chỉ biết nhủ với mình lời xin lỗi con gái. Mẹ nhìn ra được nguyên nhân sâu xa nhất của tất cả những biểu hiện tiêu cực của con và đang trong trải nghiệm của quá trình phục hồi, sửa chữa trên chặng đường dài vạn dặm của mẹ con mình.

Khi về bạn hỏi: bạn trẻ con bạo lực vậy là do đâu? Và bạn tự trả lời: do bản năng. Mẹ thì nghĩ: là do mẹ.

Mình không tin bản năng con người là bạo lực và tàn ác. Con người sinh ra từ yêu thương và để yêu thương, chỉ chính cái thế giới con người tạo ra đã phá hủy bản năng yêu thương đó. Bức ảnh chụp một người con gái róm nước mắt, ngực đê tràn với đầy vết càu xước, những vết cắt róm máu ở XQ sử quán làm mình bị ám ảnh mãi. Hôm nay lại nhớ đến nó khi nghĩ về chuyện bạo lực của con trẻ, hay chính là của con người. Maria là một nghệ sĩ, cô đặt trước mặt mình rất nhiều vật dụng: một bông hoa hồng, một cuốn sách, một khẩu súng, một cái kéo... bao gồm những vật dụng êm ái và bạo lực trước một đám đông không hề biết cô là ai. Cô cam kết với tất cả khán giả trước mặt cô: tôi sẽ chỉ im lặng, hoàn toàn bất động và im lặng, không phản ứng trước bất cứ hành động nào của các bạn trong 6h, các bạn có thể làm bất cứ điều gì với những vật này

trên cơ thể tôi. Và trong mọi cuộc trình diễn, điều cô nhận được đều giống nhau. Ban đầu đám đông e dè, bắt đầu với những vật êm ái như hoa hồng, sách... để chạm vào cô, cô hoàn toàn bất động... Rồi sau khi họ tin chắc chắn họ có thể làm gì tùy thích và cô sẽ chỉ bất động, những gì cô nhận được là sự nhục mạ, bạo lực tăng dần lên, ban đầu là cào xước bằng hoa hồng, chửi rủa, xé áo, cắt da... Và đỉnh điểm của đám đông bạo lực là có người đàn ông dùng khẩu súng định bắn vào đầu cô, cô vẫn bất động và một người khác cướp lại khẩu súng. Hết thời gian 6h, cô thoát khỏi trạng thái bất động và đám đông sợ hãi bỏ chạy. Mình đã khóc khi đọc chú thích của bức ảnh ở nhè này ở XQ sứ quán. Tại sao con người lại có thể đối xử với nhau đến thế? Là do năng lượng quá khích của đám đông hay ẩn sâu trong mỗi con người là một con thú tàn ác? Mình vẫn muốn tin con người sinh ra từ yêu thương và để yêu thương, nó chỉ bị xóa nhòa đi và che phủ bằng bạo lực do chính con người.

Vậy nguyên nhân sâu xa của bạo lực là do đâu? Tất cả những ghen ghét, đố kỵ, hận thù, bạo lực... có lẽ chỉ đều từ một nguyên nhân sâu xa nhất là sự bất an nội tâm, là một tâm hồn yếu đuối do thiếu vắng tình yêu thương, không phân biệt trẻ con hay người lớn. Trẻ con sẽ có những biểu hiện trung thực nhất, dễ nhìn nhất, người lớn chỉ biến hóa nó đi thôi và cũng chỉ để che mắt chính người lớn với nhau thôi, chứ không che giấu được với trẻ con.

Montessori dừng lại ở cái nhìn trẻ con là những thiên tài học tập bằng khả năng học tập thầm hút (hay thầm thấu, tức học mà không cần phân tích, suy nghĩ), bà tập trung vào các kỹ năng mà trẻ con học được thông qua bắt chước. Steiner thì nhìn sâu hơn và khẳng định: trẻ con bắt chước mọi điều từ môi trường xung quanh, chúng không chỉ bắt chước hành động, đó là phần nhỏ nhất và dễ nhìn thấy nhất. Cái quan trọng hơn, và sâu xa hơn, chúng bắt chước cả suy nghĩ, cảm xúc của bạn. Vì thế sự cân bằng nội tâm, những giá trị nội tại của người lớn xung quang trẻ là yêu cầu trước tiên và quan trọng nhất.

Bắt đầu làm mẹ với năng lượng yêu thương và sự kiên nhẫn vô hạn, mẹ đã có một cô con gái nhạy cảm, dịu dàng vô cùng. Hai năm đầu đời của con đã chỉ có yêu thương và dịu dàng, không một lời nói to, không một cái nhíu mày, không một sự xáo trộn trong tâm mẹ dù thế giới xung quanh có ra sao. Và cũng chính mẹ, với những bát an nội tâm liên miên sau đó đã ảnh hưởng tiêu cực thế nào đến cô con gái nhạy cảm, đến chàng trai ương ngạnh mà dịu dàng vô cùng của mẹ. Sau tất cả những trải nghiệm của mẹ con mình thì mẹ tin khẳng định của ông Steiner về trẻ con là sâu sắc. Các con bắt chước không phải hành động nơi mẹ, mà bắt chước chính những cảm xúc của mẹ. Những hành động bạo lực chỉ là cái phô ra, bên trong đó mới là nguyên nhân, và nguyên nhân này là do mẹ.

Khi mẹ đã nhận ra lỗi lầm, không có lí do gì mẹ không sửa được lỗi, các con nhí, mẹ sẽ chỉ bình an và bình an, dù thế giới ngoài kia có ra sao. Và mẹ tin mẹ đủ sức ôm con chặt hơn nữa, thương con nhiều hơn nữa mỗi khi con hư, mỗi khi con gào thét hay có những hành động bạo lực... cho đến khi nào con bắt chước hoàn toàn tâm bình an ấy, để những cái ôm của mẹ con mình thật dịu dàng và chỉ là dịu dàng, để thấy con cười lấp lánh vui và thủ thỉ: con yêu mẹ!

Phóng sự về phương pháp giáo dục Steiner và cô Thanh Cherry.

Phóng sự về phương pháp giáo dục Steiner và người truyền lửa, đưa giáo dục Steiner về Việt Nam, cô Thanh Cherry.

<https://www.youtube.com/watch?v=7Zmf-V00cQ8>

Nghiên cứu sinh viên Warldof Steiner

Lược dịch Nghiên cứu và số liệu thống kê về cựu sinh viên tốt nghiệp các trường Steiner, tác giả David Mitchell & Douglas Gerwin, viện nghiên cứu Waldorf. (Trần Minh Hải dịch)

Dựa trên một mẫu khoảng 550 sinh viên đến từ 26 trường trung học Waldorf tại Hoa Kỳ và Canada, các cuộc khảo sát cho thấy đa số sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf có chung ba đặc điểm chủ yếu sau:

- Sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf đánh giá cao việc suy nghĩ độc lập; sáng tạo và việc đưa những ý tưởng mới của họ vào thực tiễn. Họ đánh giá cao và thực hành việc học tập suốt đời và có tính thẩm mỹ cao.

- Sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf trân trọng mối quan hệ lâu dài của con người và họ tìm kiếm cơ hội để giúp đỡ người khác.
- Sinh viên tốt nghiệp trường Waldorf cảm thấy rằng họ được hướng dẫn bởi một la bàn đạo đức bên trong giúp họ điều hướng các thử nghiệm và thách thức trong công việc và cuộc sống cá nhân. Họ đưa những nguyên tắc đạo đức cao vào công việc mình đã chọn.

Một vài phác thảo về yêu cầu công việc của họ cho thấy rõ nét chân dung "học sinh Steiner"

"Điểm cao nhất dành cho "bầu không khí làm việc tốt", 94% số người được hỏi đánh giá điều này là cực kì quan trọng.

Yếu tố quan trọng tiếp theo là "các nguyên tắc đạo đức của nghề nghiệp", "cơ hội để giúp đỡ người khác", "cơ hội để giới thiệu những ý tưởng của mình," và "tự lực trong công việc, tất cả những tiêu chí này được đánh giá là cực kỳ quan trọng hay rất quan trọng bởi hơn 80% số người được hỏi.

<https://drive.google.com/file/d/0B3xsBhiWiapsS0dmdEU2cU95b2M/view?usp=sharing>

Trong thế giới trẻ em.

Xin phép được chia sẻ bài viết của một người bạn yêu trẻ và tâm huyết với giáo dục trẻ em.

"Tuy nhiên trong lứa tuổi Mầm non chưa phải là lúc chúng ta phô ra cho các Em sự điên cuồng - xấu xa - nhộn nhịp - tranh đua của thế giới người lớn bên ngoài kia. Bởi những trái tim thuần khiết của các Em cần có thời gian để trong sáng hơn nữa, bởi làm sao có thể cứu rỗi một thế giới bằng trái tim nhuốm những âu sầu và hận thù."

THÀNH MINH NGUYỄN - 14 THÁNG 4 NĂM 2016

Tôi có một sự tò mò tột bậc đó là làm sao mở được một kẽ hở nhỏ để đi xuyên vào thế giới của các em nhỏ và giải được câu đố về : CÁI NHÌN CỦA TRẺ THƠ VỚI THẾ GIỚI . Chuyến hành trình mơ ước ấy sẽ dẫn chúng ta đi đến lý giải sự bất nguờn và tồn tại của thế giới loài người từ những gì Nguyên thủy nhất cho tới Thượng đẳng nhất. Vì tôi tin, mọi mâu thuẫn của đời sống Người đều do Người lớn mà nêu, và chỉ có thể có 1 cách duy nhất giải quyết ấy là Tư duy theo cách của Con trẻ.

Sự thực đúng là “Trẻ em không tư duy giống người lớn”. Với thực nghiệm của mình, tôi nhận ra rằng mọi vật chất khi đi qua lăng kính của trẻ nhỏ đều trở nên mới mẻ và nguyên vẹn đặc tính tốt đẹp vốn có. Trẻ luôn tìm thấy sự thích thú tích cực trong mọi thứ mà chúng tiếp xúc. Nếu để so sánh giữa Bản năng Sông - Bản năng chết thì trẻ em luôn mạnh hơn chúng ta về Bản Năng Sóng.

Chúng ta không thể đổ thừa cho Kinh nghiệm sống non nớt làm đứa trẻ không nhận ra sự xấu xa đằng sau một sự vật. Bản chất tích cực và tốt đẹp vốn đã tồn tại trong trẻ em và đã từng tồn tại trong chúng ta, nó thuộc về Nguyên thủy.

Tôi đã từng đứng quan sát việc di chuyển của các em qua các bậc đá. Tui nhỏ luôn nhảy từ bậc này sang bậc kia theo nhiều cách khác nhau, ngầm nghĩa các sinh vật nhỏ: Kiến, Ốc, Chuồn chuồn...bên dưới các lùm cây ven đường đi và lặp lại hành động đó không hề chán chường trong vòng gần 30 phút. Từng ngày - từng ngày qua các Em lại mang tới cho tôi 1 câu truyện hoàn toàn khác nhau về ngần ấy các bạn động vật đó: Hôm nay bạn ốc sên nằm ở cạnh viên đá, ngày hôm sau bạn ý đi học trong bụi cây... Chúng tôi rằng trẻ đã nảy sinh một sự quan sát và nghiên cứu hết sức nghiêm túc và tinh tế.

Trẻ em vô cùng nhạy cảm. Những thứ trẻ cảm nhận về thế giới này nhiều vô cùng, trẻ diễn đạt nó bằng ngôn ngữ giản đơn - hành động nhiệt thành và đối xử với chúng đầy trách nhiệm. Piaget thậm chí đã từng viết những cuốn sách gây tranh cãi rất nhiều khi để trẻ em “Phán xét về Đạo đức” hay “Khái niệm của trẻ về thời gian và Khái niệm của trẻ về vận động và vận tốc” chứng tỏ trẻ em hoàn toàn tồn tại khả năng giải thích một số khía cạnh thuộc về “các vấn đề của người lớn”

Tuy nhiên trong lứa tuổi Mầm non chưa phải là lúc chúng ta phô ra cho các Em sự điên cuồng - xấu xa - nhộn nhịp - tranh đua của thế giới người lớn bên ngoài kia. Bởi những trái tim thuần khiết của các Em cần có thời gian để trong sáng hơn nữa, bởi làm sao có thể cứu rỗi một thế giới bằng trái tim nhuốm những âu sầu và hận thù.

Tôi rất tâm đắc với quan điểm giáo dục của Rousseau và Steiner khi cho rằng: Chúng ta cần phải bảo vệ cho kỳ được những đặc tính hồn nhiên, mơ mộng tốt đẹp ở đứa trẻ trong lứa tuổi Mẫu giáo.

Tôi luôn muốn đi một con đường Mơ mộng, nơi tràn ngập ánh sáng huyền ảo của Cỗ tích. Khi tâm hồn đã thực sự trong sáng nó sẽ mạnh mẽ hơn tất thảy những gươm giáo ngoài kia.

Xin phép được chia sẻ bài viết của một người bạn yêu trẻ và tâm huyết với giáo dục trẻ em.

"Tuy nhiên trong lứa tuổi Mầm non chưa phải là lúc chúng ta phô ra cho các Em sự điên cuồng - xấu xa - nhộn nhịp - tranh đua của thế giới người lớn bên ngoài kia. Bởi những trái tim thuần khiết của các Em cần có thời gian để trong sáng hơn nữa, bởi làm sao có thể cứu rỗi 1 thế giới bằng trái tim nhuốm những âu sầu và hận thù."

Giáo dục Ý Chí, khởi nguồn của đạo đức

Lời BT: Tập trung nhấn mạnh vào giáo dục Ý chí là sự khác biệt lớn giữa phương pháp giáo dục Steiner và các phương pháp giáo dục phổ quát khác. Ý chí không chỉ là khởi nguồn của việc Tự học, Tự giáo dục; ở cấp độ cao hơn nó là suối nguồn của đạo đức.

Lược trích (BT(*)):

...“Chúng ta có thể bổ sung một câu hỏi nữa khi đặt vấn đề: Điều gì thúc đẩy trẻ bắt chước một cách dễ dàng? Ví dụ, khi một đứa trẻ cãi lại và không muốn tuân theo, điều gì khiến cho trẻ ngay lập tức thay đổi và đồng ý? Khi đứa trẻ nhận thấy rằng có điều gì đó thật sự quan trọng trong tâm trí người nói và người đó theo đuổi đến cùng điều đó, tất cả những chông đồi sẽ tan biến”

...“Tập đi là một cái gì đó bạn phải tự làm một mình, trải nghiệm cảm xúc là quá trình một mình, và nắm bắt tri thức là việc mà bạn phải tự hoàn thành, dù cho người khác có trải qua những điều này trước bạn. Sẽ chẳng có ý nghĩa gì cho sự phát triển con người cá nhân nếu như bạn chỉ lĩnh hội mọi thứ dưới dạng thông tin thuần. Nhìn theo cách này, giáo dục ý chí luôn có nghĩa là đánh thức hoạt động tự thân của học sinh và vì thế điều quan trọng nhất là trường học phải xây dựng được sự tự tin trong mỗi cá nhân.”

<https://drive.google.com/file/d/0B3xsBhiWiapsMEhleDIwTnVfcXc/view>

Giáo dục Waldorf: Con đường tới cuộc sống toàn vẹn

Vladislav Rozentuller và Steve Talbott

Người dịch: Đoàn Hằng - Trần Quỳnh Dung

..."Ngoài việc phát triển kỹ năng nghệ thuật thuần túy, chúng ta có thể nhìn thấy ngay lợi ích trực tiếp khi áp dụng nghệ thuật nói chung và kịch nói nói riêng vào chương trình giảng dạy.

Trong lĩnh vực khoa học, điều đã được công nhận trong cộng đồng Waldorf đó là cách tiếp cận thiên nhiên qua hiện tượng, hay theo trường phái Goeth, là cách tiếp cận thông qua nghệ thuật. Goeth là sự kết hợp hài hòa tuyệt vời giữa khoa học và nghệ thuật. Đọc ngôn ngữ điệu bộ của tự nhiên không khác nhiều với việc đọc ngôn ngữ điệu bộ của những bức tranh, điêu khắc, hay những vở kịch. Và việc học để sáng tạo những điệu bộ trên sân khấu sẽ rèn luyện năng lực sáng tạo rất cần thiết cho nghiên cứu khoa học. Thông qua hoạt động nghệ thuật, chúng ta phát triển năng lực để thấy được sức mạnh sáng tạo không chỉ đến từ bản thân chúng ta mà còn từ thế giới, và nhận ra rằng chúng là cùng một sức mạnh. Tất cả hiểu biết của chúng ta về thế giới sẽ trở thành hiểu biết nghệ thuật, và khoa học của chúng ta sẽ thật sự trở thành khoa học con người"....

<https://drive.google.com/file/d/0B3xsBhiWiapsV3RIR2xoSVlfUDg/view>

Một số câu nói

Đừng chỉ cho trẻ thấy thế giới mà chúng ta đang sống.

Hãy cho trẻ được thức dậy mỗi ngày với thế giới mà trẻ nhìn thấy.

Biodynamic

Chuyện của ngày hôm qua chưa kể :

Đây là "thuốc" mà bà tiên Sandra mang từ Úc sang để phù phép khu vườn của các bạn nhỏ trường HSK.

Thuốc này bao gồm vỏ trứng, vỏ ốc, các loại lá,... chỉ một năm như vậy thôi (như trong ảnh), hòa cùng với 12 lít nước và khuấy đều tay theo hình chôn ốc trong suốt 1h không dừng, thì thuốc của bà tiên được hòa tan và có thể đem vẩy vào đất trồng.

Có một chi tiết khá thú vị như thế này, chú mặc áo chàm trong lúc đang khuấy dở thì có điện thoại và phải vừa nghe và vừa khuấy. Và bà tiên đã yêu cầu chú tắt điện thoại đi và hỏi lí do tại sao.

Các bố mẹ có biết lí do tại sao không ạ?

Khi chúng ta đang làm việc gì đó, tức là chúng ta đang dành năng lượng cho nó. Để công việc đạt hiệu quả và mình có đủ trải nghiệm và cảm xúc với nó, thì việc tập trung là điều rất cần thiết.

Mặt khác, khi để điện thoại mở bên mình, sóng của điện thoại sẽ làm ảnh hưởng tới năng lượng mà chúng ta đang sử dụng. Chính vì vậy, hãy hạn chế những thiết bị công nghệ đang làm ảnh hưởng tới năng lượng làm việc của chúng ta.

Bố mẹ ạ, khi ở bên con trẻ, chúng ta cũng cần làm tương tự để toàn tâm dành thời gian cho con, giúp con cảm nhận được năng lượng cũng như sự quan tâm, tình yêu thương của bố mẹ dành cho con.

Chắc chắn chúng ta có thể làm được mà.

Clip cô Sandra kể truyện

<https://www.facebook.com/hanoisteiner/videos/1017299528344350/>

"Nếu nhắm mắt nghe bà kể chuyện

Sẽ được nhìn thấy các bà tiên

Thấy chú bé đi hài bảy dặm

Quả thị thơm cô Tấm rất hiền

Nếu nhắm mắt nghĩ về cha mẹ

Đã nuôi em khôn lớn từng ngày

Tay bồng bé sờm khuya vất vả

Nhắm mắt rồi lại mở ra ngay"

(Nói với em - Vũ Quần Phuong và Vũ Ngọc Chúc)

Cô Sandra làm vườn

Đầu tháng 5 này, gia đình nhỏ Hanoi Steiner Kindergarten đã đón bà Sandra - giáo viên mầm non kiêm giáo viên hướng dẫn nông nghiệp Biodynamic tại Úc - hay như các bạn nhỏ nhà mình vẫn thường líu lo gọi bà là bà tiên đó các bạn ^^

Chuyến đi này, bà Sandra không những hướng dẫn các kỹ thuật chăm sóc cây tự nhiên, tuyệt đối không sử dụng các loại thuốc, mà còn truyền cảm hứng về sự say mê với thiên nhiên. Bà chỉ ra sự có mặt của các bạn sâu tí hon có ý nghĩa quan trọng thế nào tới hệ sinh thái.

Những ngày ở Việt Nam, bà tiên còn đến phòng học cùng các bạn nhỏ, đi công viên mỗi sáng, dõi theo các bạn ấy với đầy tình yêu thương.

Bà chia sẻ rất nhiều về tình yêu với con trẻ, về sự nghiệp "trồng người" với các thầy, cô giáo trong trường, cùng các thầy cô kể về những điều đáng yêu, nét xinh đẹp của các bạn nhỏ nhà mình nữa đây ^^

Bà tiên phải bay về nhà cô?

Đó là một buổi chiều đầy cảm xúc đối với những thành viên trong gia đình HSK khi chia tay bà tiên Sandra.

Những bài học về năng lượng của tình yêu thương có ý nghĩa và giá trị lớn thế nào tới sự hình thành và phát triển nhân cách của con trẻ, sự tập trung khi làm việc, cách quan sát từng hành động chơi của con, những giờ kể chuyện yên bình...

Cảm ơn cơ duyên đã mang chúng ta, những người yêu thương và luôn nỗ lực hết mình vì trẻ thơ.

Thực ra, ai cũng có thể trở thành một nhà giáo dục nếu chúng ta thể hiện một tình yêu thương đúng mực, tôn trọng sự phát triển và mong muốn của chính đứa trẻ!

Hôm nay là ngày cuối cùng bà tiên Sandra ở Hà Nội rời. Các bạn nhỏ nhà HSK đã cùng bà tiên tới thăm Bảo tàng Phụ nữ Việt Nam và có những khám phá rất thú vị đây bố mẹ ạ.

Bà tiên Sandra khi thăm quan những nhân vật lịch sử Việt Nam trong thời kỳ chiến tranh đã rất xúc động. Bà ấn tượng nhất và bất khóc trước bức ảnh đoàn tụ của một bà mẹ và con trai sau 7 năm xa cách, cũng như những hình ảnh mẹ Việt Nam anh hùng, có bà mẹ có 10 người con và 2 cháu đều là liệt sỹ...

Nào mình cùng đi bảo tàng nhé

Mẹ ơi, đừng bỏ con cho bác giúp việc

Xin được bày tỏ rằng tôi không kì thị người giúp việc. Ngược lại, tôi thương họ, tôi nể và thương họ như nể phục và thương mến những thuyền nhân dám đánh cược mạng sống của mình với bão tố ngoài khơi để mơ về miền đất hứa. Họ, những thân phận người làm lũi từ quê lên phố, vượt qua bao lời đèm pha dị nghị của xóm làng vì miếng cơm manh áo.

Đối với những con người thật thà chân lâm tay bùn, cả đời chưa đi khỏi lũy tre làng thì những lời đèm pha này có sức mạnh công phá mọi thành lũy. Bởi vậy, đâu có mấy ai đi làm giúp việc trong tâm thế mình đang làm một công việc đáng kính, hay ít ra là một công việc có giá trị cho xã hội. Họ luôn mang trong mình những tốn thương, những yêu thế và rồi tất cả điều đó sẽ được chính đứa trẻ họ chăm nom hứng chịu. Một số không nhiều những người giúp việc giữ được sự an vui, hạnh phúc khi gia đình họ đến giúp bù đắp được phần nào những tốn thương trong họ.

Sáng nay, khi tôi ngồi làm việc ở nhà, đang tận hưởng không khí vắng lặng của khu chung cư vào ngày mọi người đi làm hết thì nghe chói tai tiếng hét từ nhà bên, mà tôi biết nhà chỉ có bác giúp việc và em bé 2 tuổi, những từ ngữ cộc cằn được hét với âm độ lớn khiến tôi vội lẩn đứng lên ngồi xuống, rồi quyết định gõ cửa nhà bác. Tôi biết hành động của tôi có lẽ không để làm gì, bởi nó chỉ giải quyết lần này và lúc này, giải quyết vấn đề lương tâm của tôi hơn là vấn đề cho đứa trẻ. Em sẽ vẫn tiếp tục được bác chăm nom ít nhất thêm vài năm nữa, bác thì cũng không vì tôi sang choi lần này mà sẽ trở nên an vui hơn với nghề, với trẻ.

Câu chuyện này có lẽ khá phổ biến ở hầu hết các gia đình trẻ thành thị. Một đứa trẻ và một bác giúp việc ở nhà, nhẹ thì bật tivi cho ăn và chơi với cái tivi, nặng thì bao bực dọc của một thân phận người yêu thế sẽ trút hết lên đứa trẻ. Và thật buồn hơn nữa, đó lại thường là những đứa trẻ dưới 3 tuổi, là độ tuổi quan trọng nhất trong việc hình thành nhân cách, độ tuổi gom góp các kí ức vào tiềm thức để dựng xây một con người an vui.

Một câu chuyện khác về chị họ tôi, chị được vú em nuôi từ thời cuối những năm 70, cho đến giờ không ai trong họ không nói chị giống bác vú em từ tính cách, từ cách nói năng. Khoa học không phải không có những bằng chứng về giai đoạn đầu đời này, mọi kỉ niệm, mọi trải nghiệm sâu sắc sẽ in hằn vào tiềm thức, là cái nắm dưới ý thức, là phần chìm của tảng băng trôi, là cái mà khi đã in hằn sau này chúng ta không có cách nào xóa bỏ hay thay đổi được, hoặc ít ra là vô cùng khó khăn. Thực ra chúng ta tưởng rằng ý thức của chúng ta kiểm soát toàn bộ đời sống; mà không phải vậy, dù ra sức kiểm soát, dù là một người duy lý đến cực đoan bạn cũng không thể kiểm soát quá 20% những sự việc trong đời sống. Phần còn lại là do tiềm thức của bạn tác động tới những lựa chọn, quyết định, hành vi của bạn.

Vậy thì tại sao cả đời bạn đã gắng sức để phát triển bản thân, để nhận thức, để biết sống an vui, bạn không giúp con bạn bước tiếp bậc thang này, mà lại vô tình đẩy con xuống một xuất phát điểm gian nan và nguy hiểm hơn chính của bạn? Tôi không có ý nói tất cả những người giúp việc đều có xuất phát điểm thấp hơn những bồ mẹ thành thị, thậm chí tôi tin nhiều người không biết chữ nhưng nhân văn và đáng trọng hơn những bồ chữ. Nhưng may rủi quá, khi ta trông chờ vào việc tìm kiếm được một người lạ đầy nhân ái, an vui để nuôi nấng con ta, để con ta như miếng bọt biển thấm hút những nội tâm của người lạ đó. Và ngay cả khi đó, bạn cũng đã đánh mất một trải nghiệm quý giá, mẹ và con cùng nương vào nhau để mà phát triển, để mà trưởng thành, để mà yêu thương.

Một bài thơ

♪ Bóng trăng trăng ngà

Có cây đa to

Có thằng Cuội già

Ôm một mối mơ ♪

Cùng con yêu tham gia trải nghiệm 3h yêu con và chỉ yêu mình con, không bận rộn, không điện thoại với chương trình Playgroup do trường Hanoi Steiner Kindergarten tổ chức vào sáng thứ 7 tuần này.

Xin mời các bố mẹ tham khảo tại link chi tiết và đăng ký theo: <https://goo.gl/sorYrD> hoặc liên hệ hotline 04 6682 8588 để được hỗ trợ.

Tắt điện thoại

Việc này "khó" lắm, bố mẹ có làm được vì các con không?

Khi chúng ta đang làm việc gì đó, tức là chúng ta đang dành năng lượng cho nó. Để công việc đạt hiệu quả và mình có đủ trải nghiệm và cảm xúc với nó, thì việc tập trung là điều rất cần thiết.

Mặt khác, khi để điện thoại mở bên mình, sóng của điện thoại sẽ làm ảnh hưởng tới năng lượng mà chúng ta đang sử dụng. Chính vì vậy, hãy hạn chế những thiết bị công nghệ đang làm ảnh hưởng tới năng lượng làm việc của chúng ta.

Bố mẹ ạ, khi ở bên con trẻ, chúng ta cũng cần làm tương tự để toàn tâm dành thời gian cho con, giúp con cảm nhận được năng lượng cũng như sự quan tâm, tình yêu thương của bố mẹ dành cho con.

Chỉ 3h đồng hồ thôi, chỉ yêu mình con và gạt bỏ mọi bận rộn từ chiếc điện thoại. Chúng ta có làm được không?

Xin mời các quý vị phụ huynh cùng đăng ký tham gia chương trình trải nghiệm Playgroup: Tắt điện thoại - ngày cuối tuần bên con vào 9h sáng thứ 7 ngày 21/5/2016.

Thông tin chi tiết về chương trình cũng như đăng ký tham gia, xin mời truy cập: <https://goo.gl/sorYrD> hoặc liên hệ hotline 04 6682 8588 để được hỗ trợ nhanh nhất.

Playgroup là gì?

Playgroup là một "cuộc chơi" nhỏ của trẻ, và của cả các bố mẹ nữa.

Bố mẹ "chơi" gì? - bố, mẹ sẽ hạn chế việc chơi cùng con, sẽ cùng nhau làm một hoạt động khác, tách biệt với trẻ, nhưng vẫn cùng ngồi chung một phòng chơi với con. Tuy nhiên trong suốt buổi chơi, có những lúc con cũng nhớ bố mẹ lắm, hoặc gặp chút khó khăn. Lúc này phụ huynh có thể hỗ trợ bằng cách khuyến khích, gợi ý, hướng dẫn con một chút. Nhưng chủ yếu sẽ cố gắng để trẻ chơi trò chơi của mình hoặc với các bạn khác một cách độc lập. Trong lúc này, cũng chính là thời gian phụ huynh dành cho mình, cùng làm việc và giao lưu với những cha mẹ khác. Có thể các bố mẹ cùng thêu thùa, cùng nặn đất,...

Con "chơi" như thế nào?

Con sẽ cùng chơi với các bạn, hoặc lựa chọn một trò chơi/đồ chơi mà con hứng thú. Môi trường lớp học Steiner đảm bảo cho trẻ được tiếp xúc với những đồ chơi với các chất liệu hoàn toàn thiên nhiên (gỗ, vải,...), giúp trẻ phát triển tối đa các kỹ năng của vận động tinh (cầm, nắm, xúi, nặn,...), tác động tích cực tới não bộ của trẻ. Đó chính là cách con học được những kinh nghiệm cơ bản, giúp con tiến gần hơn với thế giới người lớn mà con hằng ao ước.

Trong lúc chơi không thể tránh khỏi việc con nhớ bố mẹ, hay con cần bố mẹ giúp đỡ. Phụ huynh vẫn ngồi cùng phòng chơi với con, nhưng sẽ không làm sự giúp đỡ của mình biến thành việc làm hộ con, chơi hộ con, hay để con phụ thuộc vào mình quá nhiều. Con cần học cách độc lập trong công việc của mình, và tránh bị những kinh nghiệm hay ý niệm của người lớn làm ảnh hưởng đến những trải nghiệm con đang tham gia.

Một bài hát

"Miệng con chúm chím xinh xinh

Như đài hoa đang hé trên cành...

Tương lai con đẹp lắm

Mẹ ngắm con cười

À á ru hời, ru hời ru..."

<http://mp3.zing.vn/bai-hat/Me-Yeu-Con-Anh-Tho/ZWZ9ZZ8Z.html>

Clip kể chuyện múa rối

<https://www.facebook.com/hanoisteiner/videos/1030441800363456/>

Hôm nay các bạn nhỏ nhà HSK được nghe kể chuyện từ sáng sớm, rồi cùng nắm tay nhau hát quanh gốc cây giữa trường và cùng ra vườn để ăn ngô, hái đỗ tương rất vui đầy các bạn mình ạ ^^

Đây là clip ghi lại câu chuyện múa rối mà các cô kể sáng nay cho các bạn ấy đấy, có yêu không nào?

Trải nghiệm với môi trường Steiner

(Bài viết được trích từ bài viết phân tích hai phương pháp Steiner và Montessori của tác giả Huong Nguyen)

Đồ chơi trong lớp học Steiner không món đồ nào có duy nhất một cách chơi, cũng không có sự “cài đặt” mục đích sử dụng cho món đồ chơi. Trẻ có thể sử dụng một khúc cây tưởng tượng làm thuyền, làm em bé, làm sách... có thể sử dụng một con búp bê tối giản chi tiết hôm nay trong vai em bé, ngày mai trong vai mẹ, bà, cô tiên, phù thủy, sử dụng một miếng vải làm váy áo, làm nhà, làm sông... Tại sao lớp học Steiner với đồ chơi hoàn toàn mở, tối giản chi tiết và màu sắc? Bởi Steiner quan niệm trẻ em trong độ tuổi mầm non có nhu cầu bức thiết phải được “diễn đạt” những hình ảnh trong trí tưởng tượng vô cùng phong phú của trẻ thông qua các trò chơi tưởng tượng, nhu cầu “tiêu hóa” lại những trải nghiệm, quan sát mà trẻ có được trong cuộc sống thực, cũng qua cách chơi đóng vai, giả tưởng. Ông cho rằng việc chơi với đồ chơi mở là việc tập thể dục cho trí tưởng tượng, trẻ sẽ luôn phải tưởng tượng, tìm tòi và sáng tạo ra những mục đích khác nhau của một món đồ chơi, cách chơi.

Lớp học Steiner có đầy đủ các học cụ cho trẻ thỏa sức làm các công việc như bố mẹ vẫn làm hàng ngày: nấu ăn, rửa bát, đan len, đóng bàn, đóng ghế,... Thậm chí, Steiner nhấn mạnh hơn nữa vào vai trò của giáo viên, người giáo viên cần LÀM thật những việc này tại lớp, để trẻ được gọi hứng thú, có hình mẫu để bắt chước. Giáo viên Steiner sẽ làm các công việc như một người mẹ, người bô, trong khi trẻ chơi, ngoài việc quan sát trẻ cô sẽ chăm chú làm các công việc của mình: sửa một món đồ, khâu vá búp bê, đeo một chiếc ô tô đồ chơi,... để làm mẫu THẬT cho trẻ, tuyệt đối không giảng dạy qua các mẫu không thật, là các bài giảng sử dụng hình ảnh, video, thuyết giảng.

Steiner tạo mọi điều kiện cho trẻ được phát huy tối đa trí tưởng tượng phong phú vốn sẵn có trong giai đoạn áu thơ. Ông không cho rằng người lớn cần nỗ lực cho trẻ nhận biết về thế giới thực đúng như cách người lớn nhìn và sờ thấy. Bằng cách nào đó, ông biết trẻ con nhìn thế giới theo cách của trẻ con và ông hoàn toàn tôn trọng cách nhìn đó, không thấy nó là nguy hại hay cần chỉnh sửa, thậm chí ông yêu cầu giáo viên phải học được cách nhìn như trẻ, để giúp trẻ phát huy tối đa trí tưởng tượng phong phú và sự nhạy cảm tuyệt vời ở giai đoạn áu thơ này. Đồ chơi với vải, gỗ, bông, sáp ong, bàn ghế, búp bê tối giản chi tiết,... là những nguyên liệu thô cho phép trẻ thỏa sức sáng tạo, tưởng tượng, phân vai,... Một lớp học Steiner thành công là khi trẻ chăm chú chơi cùng nhau hoặc một mình các trò chơi đóng vai, giả tưởng, là khi trẻ biết chơi và ham chơi, có khả năng kết nối với nhau và kết nối các đồ chơi, cách chơi tạo thành một sân khấu, một vở diễn sinh động, rực rỡ.

Steiner tuyệt đối không có chữ, số, không có các kiến thức khoa học được giảng dạy hay ít nhất là giải thích một cách chính xác, khoa học. Thậm chí, một cô giáo Steiner được đánh giá là tốt phải biết trả lời các câu hỏi của trẻ: có ai sinh sống trên mặt trăng, hay mặt trăng sinh ra như thế nào? bằng một câu chuyện cổ tích về chị Hằng chú Cuội hay thậm chí giỏi hơn nữa là cô giáo sẽ ngay lập tức sáng tác một câu chuyện thần tiên, một bài thơ về các cô tiên, chú lùn sống trên mặt trăng hàng ngày vẫn ngóng trông và theo ánh trăng

xanh xuống trái đất chơi cùng các em bé. Hàng ngày, trong lớp học Steiner ngoài giờ kể chuyện, cô và trò cùng nhau sáng tác, ứng biến không biết bao nhiêu những câu chuyện tưởng tượng khác. Trẻ không ăn, cô kể một câu chuyện thần thoại về bạn thỏ biếng ăn sẽ ra sao. Trẻ đánh bạn, ngoài việc xử lý tức thời, cô thậm chí cũng sẽ dùng những câu chuyện được kể lặp lại vào giờ kể chuyện để trẻ sống cùng câu chuyện, sống trong tình yêu thương, chia sẻ giữa bạn chim sẻ và đại bàng rồi một lúc nào đó, trẻ sẽ tự nhiên thay đổi hành vi....Steiner cho rằng những câu chuyện thần tiên là nguồn thức ăn lành mạnh và bổ dưỡng cho tâm hồn trẻ, cho trí tưởng tượng được bay bổng, được nuôi dưỡng tối đa. Người giáo viên Steiner giỏi chắc chắn là người biết sáng tác chuyện và kể chuyện hay. Bầu không khí lớp học Steiner là một bầu không khí cởi mở, hài hòa với thiên nhiên.

Tại sao búp bê trong trường Steiner lại nhìn "ma mị" thế?

Một phụ huynh hỏi Nhà trường, búp bê gì mà không có mắt có mũi.

Lí do đơn giản vô cùng: không có mắt, có mũi là để trẻ tự "vẽ" lên mắt mũi và các trạng thái vui buồn của búp bê trong mỗi câu chuyện, vở kịch mà trẻ sáng tạo ra. Sự "ma mị" mà người lớn nhìn thấy chỉ là cách nhìn của người lớn, trẻ con "nhìn" theo cách khác, chúng ta quen với việc coi trẻ con là người lớn thu nhỏ, nhưng trẻ chưa bao giờ và không bao giờ là một người lớn thu nhỏ, dù một nghìn năm trước hay một trăm năm sau cũng vậy thôi.

Như với các câu chuyện, trẻ luôn đòi hỏi kể cùng một câu chuyện, kể đi kể lại đến khi chúng ta chán vì sự lặp lại đến nhảm chán mà trẻ vẫn không chán, thậm chí càng muốn được nghe hơn nữa. Tôi đã có hai đứa con, và tôi đã kể câu chuyện "ba chú lợn con" cho từng bạn từ năm này sang năm khác, có những thời điểm buổi tối nào các bạn cũng chỉ chọn đúng câu chuyện đó. Vậy nên các mẹ hãy thả lỏng, buông bỏ bớt logic và cảm nhận con mình, sẽ thấy trẻ nhìn và có những nhu cầu khác chúng ta lầm.

P/S: nhân dịp cô Susan đang vào lớp mentor giáo viên, cô góp ý: cô thấy trẻ chơi rất sâu nhưng ít chơi búp bê, nếu các cô làm giường cho búp bê và đặt ngay trên sàn nhà vào giờ chơi sáng tạo, chắc chắn trẻ sẽ chơi nhiều hơn. Đây là một chiếc "giường" của búp bê "ma mị" và sự sung sướng của một bạn bé rất thân với những bạn búp bê này.

Sự CẢM của bố mẹ

Để phương pháp giáo dục "Thuận tự nhiên" tồn tại. Thì rất cần sự CẢM của bố mẹ/ gia đình với nhà trường.

Rất nhiều phụ huynh lo lắng về thực phẩm bẩn, về phương pháp, về bạo hành,...

Và tại sao không tới STEINER mọi lo lắng sẽ tan biến. Niềm tin là điều xây dựng qua thời gian

- Nước rửa tay: bồ kết, bồ hòn

- Thực phẩm sạch, dầu lạc ép lạnh, đôi khi là mõi lợn sạch, do các cô mang ở quê lên với đầy tâm huyết, rất nhiều phụ huynh chứng kiến.

- Con được chơi tự do, thoái mái, không đùa chơi làm từ nhựa, không công nghệ. Con được là chính con.

- Con được thực hành những việc tưởng như rất đơn giản, nhưng rất ý nghĩa với con. Con thấy mình có ích hơn, thấy độc lập, tự giải quyết mọi vấn đề.

- Một số phụ huynh có chia sẻ rằng": đồ chơi của Steiner đơn giản quá. Để làm gì,..." Nhưng mà đó mới cần đến cái "CẢM" của phụ huynh, để hiểu mình cần gì, con được gì, và cảm nhiều ý nghĩa thực sự và hãy nhìn con bằng sự sáng tạo của con, thay vì mọi thứ hiện đại quá làm ảnh hưởng đến sự khám phá ở tuổi con.

Video giờ học làm bánh

<https://www.facebook.com/hanoisteiner/videos/1066299750110994/>

STEINER xin vui lòng chia sẻ:

Video giờ học làm bánh. Giờ học luôn bổ ích, thú vị mỗi ngày. Và trong học có hành.

Như cô Thanh cherry đã chia sẻ: " Phương pháp giáo dục thuận tự nhiên Steiner hướng đến 1 đứa trẻ thật tự tin, vô tư, sáng tạo. Và đặc biệt trẻ khi lớn luôn biết à hoá ra cái này mình đã được thực hành ở đâu đó" và con sẽ khám phá được con yêu thích gì nhất."

Thế giới mộng mơ

Ôi: A, Bi ơi, trời mưa rồi, lấy quạt ba tiêu ra thôi.

Mít: Quạt ba tiêu, quạt ba tiêu

Bi và D.M tò tò đi theo

4 chú nhóc ra súc phủi phủi hít hà cầu mưa và thích thú mắt cười trước những giọt mưa rơi tí tách.

Mưa càng ngày càng to, bởi lẽ câu chuyện Con cóc là cậu ông trời cô vẫn thường kể cho các con những ngày hè này nó thực hợp với những ngày mưa rả rích như thế này.

Cô khẽ ngân nga: Con cóc là cậu ông trời

Hãy ai đánh cóc thì trời đánh cho

Con cóc nghiên răng khèn khẹt

Ông trời nghe thấy ông trời ban mưa

Chuyện kể rằng đã ba năm nay dưới hạ giới khô khốc, không có lấy một giọt mưa, cây cối héo úa, sông suối cạn nước, các con thú không có nước để uống. Một hôm chúng tụ tập đông đủ và cử Cóc cùng 3 người bạn là Cáo, Cọp và Gấu đi kiện ông trời. Tiếng trống Cóc đánh ngoài cổng trời thâu tai Ngài, Ngài liền cho gọi thần mưa ban mưa dưới hạ giới. Từ đó nhà nhà có nước để uống, cây cối lại tốt tươi, sông suối là đầy nước. Ông Trời dặn Cóc: “Từ giờ nhà người không phải lên đây nữa. Khi nào cần mưa, chỉ cần nghiên răng gọi, ta nghe thấy ta sẽ ban mưa cho.”

Quạt ba tiêu này chẳng xuất hiện trong câu chuyện, nhưng cô mượn nó của Bà La Sát trong tiểu thuyết Tây Du Ký để gọi mưa cùng các con.

Hàng ngày các con được tắm mát trong những câu chuyện cổ tích cô vẫn kể trước mỗi giờ ngủ trưa, cùng với ánh đèn lung linh ấm áp và linh thiêng, và tiếng đàn Lyre du dương. Cô cũng như được thêm một lần sống lại với tuổi thơ của mình. Và như Joan Almon, tác giả của bài viết “Choosing fairy tales for different ages” có nói: “Khi tình yêu dành cho các câu chuyện cổ tích được nhân đôi với sự thâm thấu của người kể chuyện đối với các câu chuyện đó, cánh cửa đến với thế giới sống được mở ra, nơi các câu chuyện cổ tích luôn thật và sống mãi. Khi kể chuyện, chúng ta cũng được nuôi dưỡng và được trở lại thế giới này.” Và Rudolf Steiner đã miêu tả các câu chuyện cổ tích vô cùng đẹp rằng “Sâu lắng hơn điều mà con người có thể tưởng tượng là những gì thuần tự nhiên, các câu chuyện dân gian chân thực như một điều kì diệu vượt qua muôn trùng thế kỉ của sự tiến hóa loài người.”

Các con cần lăm thế giới mộng mơ của những câu chuyện cổ tích và sẽ thật tuyệt nếu được nghe kể chuyện từ những người yêu thương các con, yêu thương chính những câu chuyện này.

Dạy lòng biết ơn cuộc sống trong giờ ăn

Có thể dạy con về LÒNG BIẾT ƠN CUỘC SỐNG trong từng giờ ăn như thế nào?

(Trích ghi chép đào tạo nội bộ hàng ngày của tập thể giáo viên Hà Nội Steiner)

Lớp nhỏ các bạn bé xíu từ 2 đến 4 tuổi đã đạt đến trạng thái ấm cúng, nè nèp trong từng giờ ăn. Bạn nào cũng tự xúc ăn, ăn ngoan và lịch lâm với khăn ăn, khăn trải bàn, bát sứ. Chắc chắn rằng các cô sẽ không bao giờ để dễ cho mình mà chiều theo sự quản lý của “ai đó” mà cho các con ăn trong những chiếc bát tráng men giả inox: cho khói rơi vỡ! - Tư duy của người quản lý là vậy!

Bàn ăn với một vài bông hoa nhỏ xíu, với khăn trải bàn cho từng bạn, khăn ăn, bát đĩa sứ trắng tinh...mỗi ngày, mỗi chi tiết như thế này thôi đều bồi đắp mỹ cảm cho các con. Các bạn nắm tay nhau hát trước giờ ăn để cùng cảm ơn cây lúa, cảm ơn trái đất... Sau giờ ăn các bạn hát cảm ơn bữa ăn ngon. Hôm nay, không hiểu vì lí do gì cô và trò đều có vẻ phấn khích hát cảm ơn rất cao, xong rồi còn vỗ tay nhiệt liệt.

Và vì mỗi giờ ở trường, mỗi hành động cô làm với trò đều cần nhận thức sâu sắc lí do tại sao làm, nên giờ họp các cô được hỏi: Tại sao lại hát cảm ơn có vẻ cao và phấn khích vậy? Tại sao lại vỗ tay? Các cô cười tươi mà rằng: vì các bạn đều thấy vui với việc đó. Vui thôi chưa đủ, có cách nào khác vừa vui mà vừa đạt mục đích giáo dục cao nhất không?

Người hạnh phúc là người mang trong mình lòng biết ơn cuộc sống, biết ơn vạn vật. Môi trường mầm non Steiner mỗi ngày, từng chút từng chút một bồi đắp lòng biết ơn này cho trẻ. Việc hát cảm ơn trước và sau giờ ăn ngoài lí do nắm tay nhau ta cùng là MỘT, ngoài lí do đem âm nhạc vào mọi lúc mọi nơi có thể, thì lí do sâu xa nhất: bồi đắp LÒNG BIẾT ƠN CUỘC SỐNG cho trẻ.

Vậy thì bài toán với các cô: làm sao để vẫn nè nếp, vẫn vui mà đạt được mục đích này?

Cũng không quá khó để tìm ra giải pháp khi chúng ta luôn tỉnh thức, tập trung tuyệt đối vào việc mình làm. Giải pháp các cô đưa ra thật giản dị: hát trầm hơn, ngân hơn và bỏ vỗ tay ở lời hát cảm ơn sau khi ăn đi.

Bố mẹ nào muốn thử giải pháp này ở nhà không?

THIẾT LẬP KỶ LUẬT CHO TRẺ VỚI NIỀM VUI & SỰ HÓM HỈNH?

(cách thức xây dựng kỷ luật trong tự do, kỷ luật từ bên trong mỗi đứa trẻ)

Các chiến lược, phương pháp và cách thức:

- Hiện hữu cùng với trẻ (tập trung toàn bộ tâm trí khi chăm sóc trẻ)
- Suy nghĩ rõ ràng và lập kế hoạch trước
- Không trùng phạt
- Sự chắc chắn từ bên trong qua việc hiểu rõ bản thân
- Cho phép trẻ ở nơi mà trẻ vốn thuộc về
- Có tính hài hước
- Sử dụng các trò chơi và bài hát
- Các câu chuyện và kể chuyện – những câu chuyện mang tính trị liệu

---

Làm sao khép con bạn vào kỷ luật? Không chỉ là kỷ luật không nước mắt mà còn là kỷ luật trong tự do, kỷ luật không với bất cứ hình phạt, phần thưởng nào. Có khó không? Xin thưa rằng rất khó, nhưng nó xứng đáng để chúng ta, những người làm cha làm mẹ, làm thấy gắng sức, vì mục tiêu: đào tạo những đứa trẻ Tự Do, những con người mang trong mình tính kỷ luật cao nhất, kỷ luật nội tại không phụ thuộc vào bất cứ yếu tố thường, danh, lợi, uy quyền nào từ bên ngoài.

Mời các bạn tham khảo bài giảng của cô Thanh Cherry trong khóa đào tạo Giáo viên mầm non Steiner quốc tế, module 3 sẽ diễn ra từ ngày 10 -23 tháng 7. Bạn nào quan tâm đến khóa học xin mời để lại comment.

KỶ LUẬT SÁNG TẠO

Kỷ luật thường được coi như một khó khăn hay thách thức lớn nhất đối với giáo viên, phụ huynh và những người chăm sóc trẻ. Một cách tiếp cận sáng tạo sẽ đặc biệt hiệu quả với trẻ nhỏ, những cách thức sáng tạo khác nhau có khả năng thay thế sự cứng nhắc của những lời chỉ dẫn hay mệnh lệnh trực tiếp, và có thể tạo ra sự thay đổi đáng kể trong một ngày của trẻ cũng như của phụ huynh hay giáo viên.

Trẻ nhỏ bắt đầu cuộc sống với một “ý chí” thô thiển, vô thức và mang tính bản năng, có khả năng điều khiển mọi hành động. Dần dần trong suốt chặng đường tuổi thơ và đi xa lên tới khi trưởng thành, con người càng ngày càng có khả năng điều khiển “ý chí” của mình có ý thức hơn. Trong buổi học này, chúng ta sẽ tìm hiểu về những gì giúp phát triển “ý chí” và tại sao trẻ em cần ranh giới. Chúng ta sẽ tìm hiểu về các cách sáng tạo khi làm việc với trẻ con để khi trẻ trưởng thành, trẻ sẽ có một “ý chí” chủ động, bền bỉ và đúng đắn.

“Kỷ luật” nên được hiểu theo một cách sáng tạo và không có sự trùng phạt, có thể được tiếp cận dưới hình thức nghệ thuật. Trước hết, gốc rễ vấn đề hay những thách thức tiềm ẩn sẽ được khám phá – ví dụ như tính nhịp điệu và tính chắc chắn; sự chuẩn bị kĩ lưỡng; nội tâm của người lớn; sự hiểu biết và khả năng đoán trước về trẻ ở các độ tuổi và giai đoạn khác nhau; sự tôn trọng đối với mỗi trẻ khi chăm sóc trẻ; lường trước hay ‘phá vỡ’ những vấn đề tiềm ẩn khi còn đang ở trong trứng’. Thứ hai, những phương thức sáng tạo hay

còn gọi là những chiến lược ‘kỷ luật’ sẽ được nhìn nhận và trải nghiệm qua việc chơi các trò chơi; tính hài hước; những ví dụ về những câu nói sáng tạo có ý thức; và việc sử dụng các bài hát, bài thơ như một phép màu.

Một trong các cách sáng tạo là sử dụng các câu chuyện, cách kể chuyện và nghệ thuật viết truyện có tính trị liệu theo độ tuổi khác nhau của trẻ và phù hợp với các hành vi cần được nắn chỉnh theo hướng tích cực của trẻ.

Dưới đây là 3 phần mà giáo viên và phụ huynh có thể tìm hiểu và nghiên cứu:

A/

Hiểu về bản chất của trẻ và các giai đoạn phát triển của trẻ

Rõ ràng về điều mình mong muốn

Tính nhịp điệu và tính nhất quán là gì

Biết trẻ và bản thân mình đang ở đâu

Có ý thức về mục tiêu và quan điểm của mình

B/

Các chiến lược, phương pháp và cách thức:

Hiện hữu cùng với trẻ (tập trung toàn bộ tâm trí khi chăm sóc trẻ)

Suy nghĩ rõ ràng và lập kế hoạch trước

Không trùng phạt

Sự chắc chắn từ bên trong qua việc hiểu rõ bản thân

Cho phép trẻ ở nơi mà trẻ vốn thuộc về

Có tính hài hước

Sử dụng các trò chơi và bài hát

Các câu chuyện và kể chuyện – những câu chuyện mang tính trị liệu

C/

Sự phát triển bản thân của người lớn:

Sự điềm tĩnh – không nóng giận

Sự thấu hiểu

Tính khách quan – không quy mọi thứ về cá nhân mình

Phát triển tính sáng tạo

Sự chắc chắn đầy tình yêu thương

Yêu thương và giàu lòng trắc ẩn

Trong hình ảnh có thể có: bầu trời và đám mây

Kỷ luật cho tình huống nguy hiểm

(Bài viết suru tầm, bổ sung ý nghĩa cho bài viết "Đừng bao giờ nói không!" được đăng tải tối hôm trước)

*****

Tạo một ấn tượng lâu dài

Đứa con chập chững của bạn đang với tay lên tay cầm của nồi súp trên bếp. Thay vì hét lên “Không được!”, bạn hãy thử thay bằng từ “Đừng lại!”. Ngay khi con bạn ngừng lại, hãy nói tiếp ngay “Đau con à.” Và khi bạn nắm chặt lấy bàn tay đang muốn khám phá của con (có thể đầu bạn đang nghĩ là lần sau bạn cầm đầy tay

cầm của nồi súp quay vào trong và dùng bếp âm cho an toàn hơn), hãy nhìn vào đôi mắt đang mở to vì ngạc nhiên của con với ánh nhìn vẫn đầy nghiêm nghị: “Nóng. Đau. Đừng chạm vào thứ gì đang ở trên bếp lò. Ôi đau quá!” Bạn đã làm rõ ý bạn muốn mà không nói từ “không”. Tiếp theo hãy ôm lấy con, nhất là nếu bạn thấy mình đã lỡ nói với giọng gắt trước đó. Kết nối lại với con để một sự cố như thế này không làm hỏng cả ngày của con. (“Nóng” là một từ hữu ích, đặc biệt nếu như con bạn đã từng một lần có trải nghiệm với cảm giác nóng này. Cần thận nắm lấy tay con và cho con cảm nhận nhiệt độ nóng để con hiểu việc này).

Đừng tét đít

Nếu là cha mẹ trẻ với con đầu lòng, chúng ta chắc đã tin là tét đít là việc thích hợp trong các tình huống đe dọa đến tính mạng, chẳng hạn như đứa con mới biết đi chạy ra đường. Chúng ta lý luận là cần phải tạo một ấn tượng trong tâm trí và cả thân thể thì con mới nhớ không dám chạy ra đường nữa. Đã có lúc chúng ta cho là việc an toàn cần đặt lên trước tâm lý. Nhưng khi chúng ta hiểu biết hơn về kỷ luật, ta nhận ra là có những cách tốt hơn việc tét đít để răn dạy còn về nguy hiểm. Chúng ta nhận ra là trẻ ở tuổi biết đi không nhớ được trải nghiệm của lần này cho lần tiếp theo, thậm chí với cả “ấn tượng về thân thể” (chẳng hạn như bị đánh đau – người địch). Và đây là những cách có hiệu quả:

Cách nói “không” với nguy hiểm

Khi đứa con ở tuổi tập đi của chúng tôi đứng ở lối ra khỏi nhà, vợ tôi Martha trông chừng con chặng khác một con chim ưng. Nếu con mạo hiểm đi quá gần ra mép đường, cô ấy sẽ nói ngay câu cảnh báo tốt nhất của cô ấy là “Đừng lại! Đường!” và cô tóm lấy con từ lúc con đứng ở mép đường, đưa ra khỏi đó. Cô cứ làm đi làm lại việc này, nói lên với nỗi sợ con sẽ đi ra đường. Cô không la hét với con hay lôi con lại với thái độ giận dữ. Cô chỉ đang thể hiện nỗi sợ thuần túy, và đưa ra tiếng cảnh báo như báo động từ bên trong, xuất phát từ trái tim bất kỳ người mẹ nào khi con mình có thể bị đau. Điều rất quan trọng là con tin tưởng vào mẹ, vì thế cô ấy không dừng việc mình làm. Và cách này hiệu quả! Con chúng tôi đã có được một sự thận trọng sâu sắc đối với việc đi ra đường và luôn luôn tìm sự cho phép, biết rằng Mẹ sẽ nắm lấy tay bé và mẹ con sẽ cùng đi qua đường. Một vài lần Martha phải cõi lại nỗi sợ lành mạnh này bằng cách đưa ra âm thanh cảnh báo lớn hơn. Cô ấy dành âm thanh này cho những lần cần có sự đáp ứng ngay lập tức của con trước yêu cầu cần an toàn. Âm thanh này rất khó diễn tả bằng từ ngữ, nhưng nó là một âm thanh rất sắc sảo, và mạnh mẽ, “A!” (kéo dài). Đã một lần cô ấy phải dùng âm thanh này từ khoảng cách 30 mét, tại một công viên khi Stephen đang lang thang đi ra ngoài và đã gần bước xuống đường. Và cô ấy đã thở phào nhẹ nhõm, khi con trai chúng tôi dừng lại và quay lại nhìn mẹ, cho mẹ thời gian để đến bên bé. Cô ấy không bao giờ dùng từ này bừa bãi, và cũng không dùng nó thường xuyên. Những trường hợp ngày qua ngày, cho từng lúc này hay lúc khác, cần những cách xử lý bình thường hơn.

Bất kỳ trường hợp “nguy hiểm” nào thì vẫn cần sự coi sóc thường xuyên liên tục của người lớn – không có cách đánh đòn răn đe nào có thể ngăn ngừa nguy hiểm cho một đứa trẻ khi người lớn không có ở đó để quản lý những tình huống bất chợt xảy ra. Bất kỳ kiểu đánh phạt con sau khi sự cố xảy ra sẽ chỉ khiến con bạn rối trí – con không biết tại sao bé đang bị đánh. Nhiệm vụ của bạn trong việc đưa ra kỷ luật là để giữ cho con bạn tránh khỏi các tình huống mà sự thiếu hiểu biết hay bốc đồng của con có thể đem con vào hiểm nguy thật sự.

Diễn lại tình huống ngay lập tức

Cậu con trai Stephen 4 tuổi của chúng tôi đang tiến đến đường cái. Tôi lập tức chạy lại bên con và bắt đầu cách bao hiệu để ngăn ngừa nguy hiểm của chúng tôi (như những âm thanh báo nguy hiểm đã kể ở trên – ND). Sau đó chúng tôi chơi trò chơi quay lại tình huống. Chúng tôi diễn lại tình huống đó 10 lần liên. Trò chơi diễn lại như sau: chúng tôi chạy về phía con đường, dừng lại tại lề đường, nhìn sang cả 2 bên: “Nhìn sang bên này, không có xe; nhìn sang bên kia, không có xe; và bây giờ chúng ta băng qua đường đi tới nhà bạn của con”. Bằng các lặp đi lặp lại có minh họa như vậy, tôi hy vọng gây dấu ấn trong trí óc của Stephen thói quen là ngay khi bé tiến đến lề đường, bé sẽ tự động nhìn cả hai phía của con đường để xem chừng xe cộ và sau đó mới băng qua đường. Còn bé Matthew 8 tuổi đang chạy lên một vỉa hè ẩm ướt, trơn và trượt chân ngã. Tôi đã dùng cách “diễn lại” để ngăn tai nạn này không xảy ra lần nữa. Chúng tôi cùng chạy về phía vũng nước, dừng lại, đi vòng qua nó, và sau đó lại tiếp tục, làm lại chuyện này 10 lần. Bằng cách dùng việc “diễn lại”, bạn cho con bạn một kịch bản để thực hiện khi có tình huống tương tự lại xuất hiện sau này.

Tiến sĩ Sears

Một bài viết được sưu tầm từ fanpage Tho Trang Kindergarten - trường mầm non đầu tiên tại Sài Gòn áp dụng phương pháp Steiner trong giáo dục.

Đừng bao giờ nói không!

Cha mẹ thường sẽ dùng âm lượng, sức mạnh và từ ngữ để trấn áp một hành vi không phù hợp của trẻ. Như trẻ chuẩn bị nghịch vào đồ gì đó nguy hiểm (dao, búa, kéo,...), người lớn, thường phản xạ rất nhanh: "Con không được nghịch dao!"/ "Đừng nghịch kéo!"; nhẹ nhàng hơn có thể là "Cẩn thận đứt tay!".

Vậy xin hỏi cha mẹ, nếu con KHÔNG ĐƯỢC làm như vậy, thì con ĐƯỢC làm gì? Hay thế nào là cẩn thận, để không bị đứt tay?

Ngay cả việc chúng ta phán xét một quá trình tìm hiểu của con về một đồ vật, hiện tượng nào đó bằng một từ chúng ta nghĩ vô thường vô phát như "nghịch", cũng là cách khiến trẻ không còn tập trung và thấy mỗi hành động của chúng trở nên ý nghĩa.

Con trẻ lúc đó có thể rất sợ, co rúm và buông bỏ hoạt động mình đang thực hiện. Nhưng rất có thể, khi không có người lớn ở đó, trẻ sẽ tiếp tục sự tò mò của mình để khám phá nó. Bởi, không phải trẻ sơ điểu chúng ta đang lo sợ, mà trẻ đang sợ chính sự hù dọa của cha mẹ. Điều đó thực sự mới là điều đáng nghi ngại!

Chúng ta hãy hạn chế nói không một cách tối đa, theo cách này hoặc cách khác. Thay vì ngăn cấm, hãy gọi ý hoặc hướng dẫn trẻ cách làm, giúp trẻ có thêm kỹ năng và hiểu biết về đồ vật, hiện tượng đó, để hình thành trong trẻ những nét tính cách tích cực.

Chẳng hạn, khi con chuẩn bị chạm vào đồ nóng. Thay vì ngăn chặn, cha mẹ hãy nhẹ nhàng cho con trải nghiệm với nhiệt độ. Dĩ nhiên không thể cho con chạm tay ngay vào nồi nước vừa sôi. Nhưng chúng ta có thể lấy một bát nước, với nhiệt độ thấp hơn một chút, vẫn nóng, nhưng đủ để trẻ cảm nhận và rút tay lại. Qua quá trình thử sai và tự trải nghiệm sự nguy hiểm, trẻ sẽ tự hiểu mình cần phải làm gì.

Trường hợp tương tự nhưng phức tạp hơn, cần tinh tế hơn với trường hợp trẻ đang bước vào tuổi dậy thì nhưng có những rung động hay tình bạn khác giới. Cái chúng ta cần làm là không phải cấm con không được có tình cảm với bạn. Ngay lập tức, chúng sẽ phòng vệ, giấu diếm và cha mẹ sẽ tự tước đi cơ hội được chia sẻ, hiểu con và bảo vệ con của chính mình.

Việc chúng ta nên làm hơn cả đó là thể hiện một thái độ tôn trọng, lắng nghe nhưng tuyệt đối không phán xét bất kì điều gì. Hướng dẫn con cách cư xử đúng mực với bạn. Một cách khéo léo, nói con nghe về sức khỏe sinh sản, từng chút từng chút một để trẻ hiểu được chúng nên làm gì, cần làm gì, phải làm gì.

Chúng ta, không thể cứ mãi suốt đời bên con, nuôi nấng và ẵm bế chúng được. Trên thực tế, chúng ta vẫn có thể nuôi con trọn đời, bên con suốt đời, theo một cách khác, đó là những gì chúng ta trang bị, chuẩn bị cho con bước vào con đường lớn mà chúng cần phải tự trải nghiệm.

Đôi bàn tay khéo léo

Tiến sĩ Đặng Văn Sơn trong phần chia sẻ về phương pháp giáo dục STEM có đưa ra một "thử thách" khá thú vị dành cho cả cha mẹ và các con nhỏ như thế này:

Cha mẹ và các con có thể cùng chơi trò té dây. Ban đầu hãy té bằng dây to và dần dần giảm dần đường kính của dây, và thử thách cuối cùng là té bằng dây chỉ.

Nghe thử thách và mường tượng chúng ta có thể không coi trọng hoạt động tưởng chừng như đơn giản này. Thực tế một số người lớn khi tham gia thử thách còn tỏ ra vụng về khi té dây bắn to.

Theo nghiên cứu cho thấy, việc trẻ dùng đôi bàn tay một cách khéo léo với các chi tiết càng nhỏ, đó là biểu hiện tốt cho thấy sự phát triển não bộ đang diễn ra rất tốt. Trẻ tập trung và nãy điểu phối các vận động tinh rất tinh tế.

Còn nếu như con nhà bạn đang khá vụng về với các hoạt động như thế này thì cũng đừng lo, sẽ không sao cả nếu như cha mẹ cũng thử thách con một cách kiên nhẫn với các hoạt động tương tự và tăng dần sự khó của thử thách với các chi tiết nhỏ dần đều để con luyện tập.

Bố mẹ, hãy luôn cố gắng kiên nhẫn và tôn trọng sự phát triển một cách tự nhiên nhất của con nhé!

Câu chuyện mẹ vẹt dạy con

Câu chuyện về mẹ vẹt dạy con được trình chiếu ngày hôm qua, cũng như những gợi ý mở của hai diễn giả trong chương trình đã phần nào giúp cho các cha mẹ có thêm những hoạt động giáo dục trong gia đình phù hợp với trẻ, để trẻ được phát triển một cách tự nhiên nhất.

Xin mời các bạn cùng tham khảo clip mẹ vẹt dạy con và cùng đưa ra những suy nghĩ, quan điểm của mình về ý nghĩa và "cách giáo dục" của mẹ vẹt nhé!

Link clip: <https://www.youtube.com/watch?v=vWFjhr8DveI>

Clever hands Clever mind

Một trong những biểu hiện của một đứa trẻ thông minh, đó là sự di chuyển của mắt và các thao tác vận động tinh (cầm, nắm, nhặt, xúc,...) nhanh nhẹn, linh hoạt.

Cách nhanh nhất để trẻ có thể đến gần hơn với thế giới người lớn, học hỏi và lĩnh hội để trưởng thành là ở những "cái chạm", là chính cách trẻ tiếp xúc bàn tay với đồ vật xung quanh. Không phải qua bất kì cuốn sách hay bài giảng nào để có thể tiếp thu kinh nghiệm nhân loại mà qua chính những thao tác tay rất đơn giản như cầm, nắm, chạm, rụt,...

Qua việc học cách cầm một thứ gì đó, rồi khua khua đồ vật đó, trẻ nâng cao dần "kỹ năng" sử dụng đồ vật đó cùng với những mục đích cũng được "nâng cấp" dần.

Chẳng hẵn như đầu tiên, đơn giản trẻ muốn cầm lên một đồ vật. Các khớp ngón tay thực sự đã rất cố gắng để luyện tập cho tới khi có thể cầm được: chạm vào đồ vật đó, đẩy ngón tay để đồ vật di chuyển, hoặc thử mở bàn tay, nắm lấy thứ đó. Trẻ có thể làm rơi một vài lần nhưng cứ qua việc thử - sai, trẻ loay hoay tìm cách thực hiện mục đích của mình để thành công với việc cầm được đồ vật đó một cách chắc chắn.

Sau này, giống như việc trẻ tự xúc ăn, hay cao hơn nữa là dùng đũa gấp thức ăn. Những kỹ thuật cầm nắm sẽ giúp trẻ cầm được chiếc thìa. Và chúng ta có thể sẽ rất không hài lòng, hay trở nên bận rộn hơn khi trẻ tự xúc, làm đồ vung vãi đồ ăn khắp nơi. Hãy kiên nhẫn, quan sát và khuyến khích trẻ. Đôi khi có thể hướng dẫn một chút nhưng cha mẹ đừng làm giúp con. Hãy để trẻ đạt được những thành tựu của riêng chúng. Chính việc nỗ lực đưa thức ăn từ việc xúc đồ ăn lên miệng là cả quá trình quan sát, học hỏi, khám phá, tự duy và rèn luyện của trẻ. Qua đó mà trí thông minh, cảm xúc và tính cách của trẻ được hình thành và phát triển.

Tương tự, hãy cho trẻ thử làm quen với những dụng cụ tưởng chừng rất nguy hiểm như búa, đinh, đóng những đồ vật rất đơn giản.

Ở góc độ nào đó, người lớn thấy rằng trẻ đang mất thời gian cho những hoạt động chân tay, các con hãy nên học tập. Hoặc những công cụ lao động ấy quá nguy hiểm với trẻ. Tuy nhiên chúng ta hoàn toàn có thể tìm tới những đồ dùng bảo hộ lao động cho trẻ, đừng nói "không", mà hãy hướng dẫn trẻ cách thức sử dụng an toàn, cách hoàn thành sản phẩm. Điều đó không những chỉ có ý nghĩa bảo vệ, mà còn giúp trẻ thấy tự tin, nghiêm túc làm việc hơn, và thấy rằng việc chúng làm thực sự có ý nghĩa.

Dù sau này con trẻ trở thành ai đi chăng nữa, thì chúng vẫn luôn cần biết những kỹ năng đòi hỏi sống thông thường, giúp ích cho cuộc sống tự lập của mình. Và hơn hết, chúng cần hiểu sức lao động là quý giá, ai cũng cần lao động để sinh sống và hạnh phúc.

Đây là hình ảnh các bạn nhỏ được cô Hương, hiệu trưởng trường mầm non Hà Nội Steiner dẫn đi trải nghiệm một ngày làm thợ mộc.

Các bạn ấy đã rất tập trung và cố gắng xoay sở mọi cách để có thể tạo ra những sản phẩm "đơn giản" như vậy. Ban đầu định bị cong khi ghép hai mảnh gỗ, bạn nghĩ ra cách đóng trên một mảnh trước rồi ghép tiếp. Cũng đo cũng vẽ, cũng đóng để chân giường thẳng bằng...như thợ cả!

Đó cũng chính là ý tưởng mà chúng tôi, ban tổ chức hội thảo Clever hand Clever mind muốn gửi gắm tới quý phụ huynh được tổ chức vào đúng 19h thứ 7 ngày 18/6 tại tầng 4, trường Âm nhạc và Nghệ thuật Erato, số 30 Đoàn Thị Điểm, Hà Nội.

Mọi thắc mắc, phản hồi, xin mời liên hệ về: 04 6682 8588 (Ms. Yên).

LINK SỰ KIỆN: <https://goo.gl/5kbDCC>

FORM ĐĂNG KÝ THAM GIA SỰ KIỆN: <https://goo.gl/bDMujx>

STEM là gì?

STEM là viết tắt của các từ Science (khoa học), Technology (công nghệ), Engineering (kỹ thuật) và Math (toán học). Giáo dục STEM về bản chất được hiểu là trang bị cho người học những kiến thức và kỹ năng cần thiết liên quan đến các lĩnh vực khoa học, công nghệ, kỹ thuật và toán học. Các kiến thức và kỹ năng này (gọi là kỹ năng STEM) phải được tích hợp, lồng ghép và hỗ trợ cho nhau giúp học sinh không chỉ hiểu biết về nguyên lý mà còn có thể áp dụng để thực hành và tạo ra được những sản phẩm trong cuộc sống hàng ngày.

Những năm gần đây, vấn đề học qua thực hành lại càng được đặc biệt coi trọng khi phong trào học STEM được đẩy mạnh. Chúng tôi nhìn thấy ở đây sự kết hợp của những kinh nghiệm, tri thức cổ xưa và kiến thức, công nghệ hiện đại. Một vài chuyên gia Steiner cực đoan có thể lo ngại rằng việc kêu gọi cho sự phát triển của STEM sẽ kéo con người ngày càng đi xa khỏi cái nguyên bản nhân văn và sa đà vào nền kỹ nghệ thuần túy. Tuy nhiên, chúng tôi không cho rằng một cái nhìn cực đoan sẽ giải quyết được vấn đề của hiện tại, lại càng không chạm tới tương lai. Ngược lại, một cái nhìn rộng mở để học hỏi từ những tri thức cổ xưa và đón nhận sự phát triển của công nghệ hiện đại biết đâu lại tạo nên một phương thức thực hành hài hòa, hiệu quả nhất trong vấn đề nuôi dạy con cái chúng ta?

Để trải nghiệm và có những cái nhìn mới, các góc nhìn khác nhau về Steiner, về STEM, xin gửi lời mời tới quý vị phụ huynh cùng tham gia buổi trò chuyện CLEVER HAND CLEVER MIND, được dẫn dắt và chia sẻ bởi hai chuyên gia giáo dục: Ths. Nguyễn Thu Hương và Ts. Đặng Văn Sơn.

Buổi chia sẻ được tổ chức vào 19h thứ 7 ngày 18 tháng 6 năm 2016 (Chúng tôi sẽ bắt đầu sự kiện đúng giờ, xin mời quý phụ huynh đến trước 15p để check-in).

Tại tầng 4, trường Âm nhạc và Nghệ thuật Erato, số 30 Đoàn Thị Điểm, Hà Nội.

Mọi thắc mắc, phản hồi, xin mời liên hệ về: 04 6682 8588 (Ms. Yên)

Nhà tài trợ: Trường Âm nhạc và Nghệ thuật Erato (Erato School of Music & Performing Arts) & Trường Mầm non Steiner Hà Nội (Hanoi Steiner Kindergarten).

LINK SỰ KIỆN: <https://goo.gl/5kbDCC>

LINK ĐĂNG KÝ SỰ KIỆN: <http://goo.gl/forms/7WS7IqtIiczLeE6I3>

hoặc qua số hotline 04 6682 8588 (Ms. Yên, giờ hành chính)

Câu chuyện sinh nhật

"Ngày xưa ngày xưa, có một thiên thần nhỏ sống trên thiên đường cùng nhiều thiên thần nhỏ khác và được các cô tiên chăm sóc. Hàng ngày cô tiên đưa thiên thần lần lượt đến chơi khắp các vì sao trong vũ trụ, mỗi nơi thiên thần được tặng một món quà.

Một hôm, khi đã đến chơi hết các vì sao, cô tiên nói với thiên thần nhỏ: chúng ta ghé thăm mặt trời nhé. Và thiên thần nhỏ cùng cô tiên bay đến thăm mặt trời, tắm trong ánh sáng vàng rực rỡ của mặt trời và nhận món quà từ mặt trời, những chú ong và bướm hát tặng thiên thần nhỏ những bài hát ca ngợi tình yêu.

Rời mặt trời, thiên thần nhỏ tới thăm mặt trăng, nơi đây thật êm ái, dịu dàng. Từ mặt trăng, thiên thần nhỏ nhìn thấy một hành tinh đẹp tuyệt vời, đẹp hơn hết những vì sao mà thiên thần đã nghe qua: trái đất xanh biếc với sông, núi, cây cối, và đặc biệt thiên thần nhỏ nhìn thấy một căn nhà nhỏ có ba và mẹ đang tha thiết ngóng đợi mình. Và thiên thần nói với cô tiên: "Con có thể xuống trái đất và vào căn nhà nhỏ kia không ạ?"

Cô tiên mỉm cười và trả lời: "Đã đến lúc rồi đó, con hãy đến với ba mẹ đang ngóng đợi con và đem theo tất cả những món quà của ánh sáng, của tình yêu và âm nhạc, cô sẽ dẫn con đi qua Cầu vồng để xuống trái đất.

Ngày giây phút đầu tiên có mặt trên trái đất, thiên thần nhỏ đã sống trong yêu thương ấm áp của ba mẹ.

Ngày thiên thần nhỏ chào đời, ba mẹ đặt tên cho thiên thần nhỏ là Minh Đức, hay còn gọi là Mít. Đêm hôm đó, có hàng triệu đôi mắt sáng lấp lánh như những vì sao trên bầu trời đêm reo mừng chào đón Mít.

Khi Mít tròn một tuổi, con được bô mẹ tổ chức buổi tiệc sinh nhật vui vẻ, ấm áp với người thân trong gia đình như ông, bà, bố, mẹ, các anh, chị.

Khi con được 21 tháng, bô mẹ đã cho con đi học tại trường mầm non Hanoi Steiner Kindergarten. Ở đó, con nhận được sự yêu thương chăm sóc của các cô như cha mẹ mình vậy. Con còn có thêm các anh, các chị, như anh cua, chị Cốm, anh Ôi, anh Cá chép, bạn Thái An, đặc biệt là bạn Bi, bạn Duy Minh - những người đồng hành cùng con từ những ngày đầu tiên đi học.

Và ngay tại đây, trong giây phút thiêng liêng này, con được nhận những món quà đáng yêu và những lời chúc tốt đẹp của các cô, các anh chị và các bạn.

Nuôi con lớn khôn bằng những cái ôm

Hàng ngày, việc mẹ ôm em bé sơ sinh từ bé cho tới lớn không chỉ có ý nghĩa về mặt tình cảm yêu thương, mà việc ôm con, tiếp xúc với da thịt của con hàng ngày còn có ý nghĩa rất lớn về sự phát triển và hoàn thiện não bộ.

Đối với trẻ sơ sinh, những tuần đầu con khóc rất nhiều và sẽ giảm dần khi trẻ lớn dần lên, bởi con sợ, con hoang mang với thế giới rất khác, không an toàn như trong bụng mẹ. Việc tiếp xúc da thịt của mẹ với con (ôm con, xoa lưng, vỗ nhẹ mông con, xoa đầu, cho con bú,...) như một cách giao tiếp kỳ diệu đầu tiên mà trẻ có được khi chào đời. Qua cách giao tiếp này, mẹ sẽ hiểu phần nào nhu cầu của con, nóng hay lạnh, thoái mái hay khó chịu,...

Mỗi khi cha ẵm ôm áp và vuốt ve bé nhẹ nhàng, một thông điệp yêu thương được truyền đến bộ não bé, đồng thời một sự kết nối được thiết lập giữa các tế bào não bộ. Sự kết nối nào giúp bé có thể nói, sự kết nối nào giúp bé có thể nhìn, những kết nối nào quan trọng cho sự cảm nhận, vận động và học hỏi?

Các nghiên cứu chỉ ra rằng: những cái ôm, những cái chạm, vuốt ve chủ động của người lớn khiến trẻ mới sinh bình tĩnh, giảm bớt căng thẳng. Một đứa trẻ ôn hòa có thể hiểu được các dấu hiệu, âm thanh, hình ảnh và mùi hương xung quanh mình. Và những kinh nghiệm này sẽ tạo ra các kết nối trong bộ não bé.

Những nhà chăm sóc - giáo dục trẻ phát hiện ra rằng: những thông điệp cơ thể mà trẻ sơ sinh được tiếp nhận sẽ đẩy mạnh khả năng hàn gắn và phát triển. Nếu trẻ được sinh ra sớm hay cân nặng nhẹ, thì sự ôm áp vuốt ve thường sẽ làm gia tăng sự thèm ăn ở bé. Điều đó giúp trẻ đạt tới cân nặng được khuyến cáo tại lứa tuổi bé nhanh hơn, và bé sẽ đạt đúng mục tiêu tăng trưởng và phát triển tại lứa tuổi mình. Nếu con bị đau bụng, cha mẹ chỉ cần ôm áp, chạm nhẹ vào bé, xoa nhẹ quanh vùng rốn hoặc bụng, chắc hẳn bạn sẽ ngạc nhiên vì tác dụng xoa tan sự đau đớn và làm bé cảm thấy dễ chịu hơn.

Chính vì vậy, cha mẹ dù bận mệt thiết nghĩ vẫn nên dành thời gian mỗi ngày để ôm áp con một cách tình cảm. Nói với con khi bạn vuốt ve nhẹ nhàng lên tay, chân, lưng, bụng, bàn chân và các ngón tay, ngón chân của bé: "Mẹ đang vuốt ve bàn chân xinh xắn của con này, giờ là đến tay nhé!"... động chạm, ôm áp và lời nói diễn tả giúp bé hiểu mẹ đang tương tác thế nào với bé.

Sự động chạm, ôm áp và vỗ về của cha dành cho bé cũng không kém phần quan trọng. Người cha càng ôm áp và dành nhiều thời gian cho con, thì mối quan hệ ràng buộc càng thêm gắn bó, và sự thân mật giữa hai cha con ngày càng tăng lên.

Hãy đầu tư thời gian, tìm hiểu xem con bạn thích gì, thích được đối xử như thế nào. Hãy luôn ghi nhớ rằng mỗi đứa trẻ là một cá nhân khác biệt. Một vài đứa trẻ rất nhạy cảm và có thể phản ứng lại khi được cuốn an toàn trong một cái chăn hay được đùa lắc. Một số khác lại cần được vuốt ve nhẹ nhàng. Số khác nữa lại phản ứng tốt hơn với một cái ôm vững chắc. Quan sát và xem con bạn phản ứng ra sao với mỗi kiểu tương tác khác nhau của người lớn (đặc biệt là cha mẹ, họ hàng, người thân...), điều gì dường như khiến con bình tĩnh hơn? Điều gì làm con cười? Điều gì khiến bé buồn? Đừng bị phân tâm nếu bé không phản ứng theo những gì bạn mong muốn. Cha mẹ sẽ sớm khám phá ra kiểu tương tác nào mà con mình yêu thích, mong chờ nhất.

Trẻ chỉ có thể phát triển và trưởng thành nhanh chóng khi được ôm ấp, vuốt ve nhẹ nhàng và thường xuyên. Tương tác giúp con cảm thấy an toàn và bình tĩnh, khiến con có thể tiếp tục học hỏi và phát triển. Khi cha mẹ dành thời gian để ôm trẻ, con cảm thấy sự gần gũi đó thật đặc biệt biết bao, và thậm chí bạn có thể nhận thấy rằng mình cũng có cảm giác bình yên hơn, khỏe mạnh lên rất nhiều, tràn trề năng lượng cho cuộc sống.

Trong một nghiên cứu khác của một trường đại học tại Mỹ trên đười ươi. Họ nghiên cứu trên hai đười ươi con. Một con được chung sống với đười ươi mẹ, còn một con bị tách khỏi đười ươi mẹ sau khi sinh, sống trong một cái lồng có một con đười ươi già.

Ban đầu họ thấy, cả hai đười ươi con trong vài ngày đầu đều có những biểu hiện tương tự nhau, quần quýt với đười ươi mẹ. Tuy nhiên, càng thời gian về sau khi lớn lên, đười ươi bị tách mẹ trở nên hung tính và dữ dằn, còn đười ươi được mẹ chăm sóc, ôm ấp từ mẹ lại không gặp những biểu hiện này.

Điều đó cho thấy sự gần gũi, chăm sóc, tương tác của cha mẹ trong những ngày tháng đầu đời thực sự có ý nghĩa quan trọng trong việc hình thành và phát triển nhân cách, cảm xúc ở trẻ.

Cũng như trong bài viết "Xứ lý với con giận dữ của trẻ?" (Xem thêm tại link: <https://goo.gl/Sm4Dwc>), chúng tôi nhấn mạnh việc cảm hóa con khủng hoảng, sự tổn thương, tức giận ở trẻ bằng việc phụ huynh cần ôm con với cả một sự bao dung và yêu thương nhiều hơn, lắng nghe với sự đón nhận và chia sẻ, để con cảm thấy yên bình thực sự.

Chúng tôi hy vọng, sau những thông tin, thông điệp mà chúng tôi gửi tới các quý vị phụ huynh ở bài viết này, cha mẹ sẽ lưu ý nhiều hơn việc ôm con đầy yêu thương mỗi ngày.

Vậy, chúng ta có thể ôm con mỗi ngày mấy lần nào? :)

Bài viết được tham khảo, tổng hợp từ báo cáo khoa học từ dự án chương trình nghiên cứu phát triển giáo dục, được điều hành bởi Học viện Giáo dục và Phát triển Quốc gia về Trẻ em (Trước tuổi đến trường) - Bộ Giáo dục Hoa Kỳ (2001)

Tác giả công trình: Diane Trister Dodge và Cate Heroman.

Trí tưởng tượng và đồ chơi tại nhà trường Steiner

Một trong những biểu hiện của một đứa trẻ thông minh, đó là sự di chuyển của mắt và các thao tác vận động tinh (cầm, nắm, nhặt, xúc,...) nhanh nhẹn, linh hoạt.

Chính vì vậy đồ chơi đối với trẻ áu nhi và trẻ mẫu giáo có ý nghĩa rất quan trọng trong việc trẻ tiếp cận với thế giới người lớn, và ngày một "trưởng thành" hơn.

Khi tham gia vào trò chơi, trẻ tích cực và chủ động bộc lộ hết mình, cố làm lấy mọi việc (tự chọn trò chơi, đồ chơi, bạn chơi...), cố gắng suy nghĩ để khắc phục trở ngại xuất hiện trong quá trình chơi. Chính quá trình này giúp hình thành nên một số kỹ năng, tính cách cho trẻ.

Bởi vậy, đồ chơi mang một ý nghĩa lớn không chỉ về mặt tiếp xúc tri giác, mà còn là một trong các yếu tố quan trọng góp phần xây dựng thế giới quan của trẻ.

Steiner nhận thấy rằng, những đồ chơi có định màu sắc, hình dạng, như búp bê "Tây" mắt to miệng luôn cười, như xe ô tô, như rất nhiều các loại đồ chơi mà chúng ta thường thấy khác... sẽ ngăn cản trí tưởng tượng của trẻ hay giới hạn cách chơi của các con.

Trong nhà trường Steiner, đồ chơi hoàn toàn từ thiên nhiên, chất liệu chính là gỗ, là vải, là len,... Việc trẻ được sờ, chạm, cầm, nắm những đồ vật từ thiên nhiên giúp cho trẻ có những cảm nhận rất thật về thế giới.

Những "bạn" búp bê thường sẽ không có mặt, và được làm tay, bằng chính tâm huyết của các cô giáo làm nên. Đối với những đồ chơi này, các con sẽ được tự do tưởng tượng, hôm nay bạn này có thể là bố, mai có thể là em bé ngoan, hôm nay bạn ấy có thể khóc, mai có thể cười. Tùy thuộc vào tâm lý, nhu cầu, mong muốn của các con khi chơi.

Ở trường, trẻ sẽ không sử dụng những khối hình lego vuông vức để xây nhà, mà sẽ dùng những mảnh gỗ, khúc gỗ với đủ hình thù chẵng gọi tên được để làm xe, dựng nhà,... cũng theo những mẫu rất khác nhau, rất ngộ nghĩnh, đặc biệt.

Sẽ có phụ huynh đặt câu hỏi, vậy chỉ có "vài" những thứ đơn điệu như vậy, trẻ có chán không?

Câu trả lời hoàn toàn là không. Ví dụ, cũng với một cái chậu nhỏ, người lớn dùng để đựng, chứa thứ gì đó. Thế nhưng trẻ con sẽ tưởng tượng đó là cái nồi để nấu ăn, hay một con rùa, một cái bánh xe, bất kì thứ gì mà trẻ tưởng tượng ra, phục vụ cho hoạt động chơi của mình.

Do đó, một em búp bê mi cong, luôn miệng cười sẽ phần nào giới hạn đến việc trẻ sáng tạo nó thành những thứ khác, hay cảm xúc, được phỏng chiết tâm lý của trẻ trong hành động chơi.

Chúng tôi tin rằng, trong một môi trường vui chơi và thỏa sức, tự do "vãy vùng" như thế, trẻ được làm, được chơi, được là chính mình, theo những gì chính trẻ mong muốn, chứ không phải theo bắt buộc những gì mà người lớn mong muốn, người lớn xếp sẵn.

Thực tế thì, tháp nghiêng Pisa hay những tác phẩm nghệ thuật của Pablo Picasso đâu có tuân theo những khuôn phép hay chuẩn mực của số đông đâu?

Trí tưởng tượng và ý nghĩa của những câu chuyện cổ tích.

Trí tưởng tượng có ý nghĩa đặc biệt trong đời sống và trong sự phát triển tâm lý của trẻ. Một mặt, sự làm việc không mệt mỏi của trí tưởng tượng là con đường giúp trẻ em nhận thức và tìm hiểu thế giới xung quanh vượt ra khỏi giới hạn kinh nghiệm cá nhân chật hẹp. Mặt khác, sự tự do và tính phi khuôn mẫu trong sáng tạo tưởng tượng tạo ra sự ngây thơ, hồn nhiên trong nhận thức nói riêng và tâm hồn nói chung của trẻ.

Trong quá trình phát triển trí tưởng tượng của trẻ mẫu giáo truyền cổ tích là một trong hai tác nhân quan trọng (tác nhân thứ hai là trò chơi). Truyền cổ tích đưa trẻ đến với thế giới thần tiên, kích thích trẻ say mê, hòa mình vào cuộc sống trong truyện, cùng vui cùng buồn, tự đồng nhất mình với nhân vật mà mình yêu thích. Nhờ vậy mà sức tưởng tượng càng được phát huy. Chính vì vậy, truyện cổ tích chính là phương tiện giúp trẻ thể hiện ước mơ của mình.

Ngoài ra, trong quá trình trẻ được lắng nghe kể chuyện, sẽ kích thích và phát triển trí tuệ ngôn ngữ của trẻ, làm giàu hơn vốn từ vựng cũng như khả năng phân tích thông tin của con trong quá trình giao tiếp.

Tuy nhiên việc chọn lọc những câu chuyện kể rất quan trọng. Trẻ ở lứa tuổi áu nhi cho đến mẫu giáo khả năng tư duy và phân tích thông tin chưa được nhiều và sâu rộng. Những câu chuyện có nhiều tình tiết phức tạp không những trẻ không hiểu hết, không tiếp thu nổi mà còn làm trẻ trở nên rối rắm, có những giấc ngủ không sâu và thoái mái khi có những chi tiết gây kích động cho trẻ.

Chính vì vậy, cha mẹ chỉ nên lựa chọn những mẫu chuyện ngắn, vui vẻ, nhẹ nhàng để kể con nghe trước khi đi ngủ, tạo sự ấm áp trong suốt những tháng ngày tuổi thơ con, để con phát triển tâm lý và thể trạng một cách tốt nhất.

Một lưu ý đó là, sau khi kể con nghe xong, phụ huynh chỉ nên hỏi lại con những gì con nghe được mà không mồi lời, nhắc lại giúp con, đừng kỳ vọng hay yêu cầu con nhắc lại quá nhiều (nếu trẻ nhắc lại được ít có thể là do cách chúng ta truyền tải chưa hấp dẫn (giọng điệu, điệu bộ), hoặc câu chuyện dài (chia đoạn chưa hợp lý), nhiều chi tiết khiến con không nhớ được). Đặc biệt, cha mẹ đừng nên hỏi con ý nghĩa về những gì con cảm nhận được. Hãy để con tự có những cảm nhận riêng, đừng chỉ con thấy những gì chúng ta thấy.

Và tại sao nên là cha mẹ, ông bà kể chuyện con nghe? Vì đó là tình yêu đích thực, mà yêu thương sẽ được lan truyền qua giọng nói, qua từng con chữ. Thực sự đối với con, thế giới mà cha mẹ vừa tạo nên qua những câu chuyện kể rất trong lành như cách các con nhìn thấy. Chẳng phải điều đó tuyệt vời hơn cả sao?

Qua đây, nhà trường HSK xin được chia sẻ mỗi tuần 3-5 câu chuyện, cả ngắn cả dài. Đối với những câu chuyện dài, phụ huynh có thể chia ra, để kể cho con nhiều lần.

Cha mẹ xin để lại email, mỗi tuần chúng tôi sẽ gửi qua thư một lần. Ngoài những câu chuyện này ra, cha mẹ hoàn toàn có thể thử thách sự sáng tạo của mình bằng chính những câu chuyện đơn giản, nhẹ nhàng để kể con nghe :)

Khi nhìn mọi thứ đơn giản, kể lại mọi thứ một cách nhẹ nhàng, tự nhiên cuộc sống của chúng ta cũng dịu dàng đi một cách bất ngờ lắm đấy!

Nếu thấy bài viết này hữu ích, cũng như muốn các vị phụ huynh khác cũng nhận được những điều nhỏ xinh này, cha mẹ có thể chia sẻ bài viết hoặc tag bạn bè để mọi người cùng chia sẻ nhé :)

Xử lý với cơn giận dữ của trẻ?

Khi có cảm xúc, ai cũng sẽ trải qua những cơn giận dữ, khó chịu. Thế nên việc trẻ tức giận, gào thét hay bạo lực với người khác là một nhu cầu để trẻ có thể xả năng lượng cũng như những dồn nén tâm lý ra ngoài.

Cha mẹ có rất nhiều cách để ngăn chặn, dập tắt. Thường thấy như là dỗ trẻ nín bắng việc thường, bắng việc xử lý nhu cầu của trẻ. Cũng có thể là làm lơ, hoặc thậm chí quát to để trấn áp cơn tức giận đó.

Đi nhiên đó không phải là cách hay khi chúng ta đáp ứng hay dập tắt bằng bạo lực (lời nói - quát, mắng; hành vi - đánh, dập). Những cách thức ấy sẽ dồn nén cảm xúc, nhu cầu và tâm lý của trẻ, dẫn tới việc trẻ gặp các vấn đề về tâm lý, có xu hướng phát triển về cảm xúc, tình cảm hay tư duy lệch lạc. Hay việc đáp ứng một cách ngay và luôn khi trẻ tức giận dẫn đến những thói quen - tính cách không tốt cho con. Mà bố mẹ nào thì cũng muốn dành những điều tốt đẹp nhất cho con mình. Thế nên chúng ta hoàn toàn có những lựa chọn khác, hợp lý hơn.

Cô Sandra đã từng chia sẻ với nhà trường một cách khá hay khi trẻ tức giận, dẫn đến hành vi bạo lực (lời nói, hành động) đối với người khác, hôm nay xin chia sẻ lại với bố mẹ.

Dù con là người làm đau người khác, nhưng sự tồn thương và khủng hoảng của con là rất lớn. Hãy ôm chặt con. Dùng tất cả sức lực để ôm chặt đứa trẻ, nhưng đừng nhìn vào mắt chúng. Việc đó chẳng khác nào đang "ép tội" hay làm cơn tức giận trở nên mãnh liệt hơn khi có sự chế ngự của người lớn. Hãy ôm con bắng tất cả sự bao dung, thấu hiểu và yêu thương. Đĩ nhiên một vài lần chưa thể thấy sự khác biệt. Có những đứa trẻ thực sự cần thời gian được ôm áp nhiều hơn để được cảm hóa.

Cha mẹ hãy ôm cho đến khi cảm thấy cơn tức giận của con nguôi ngoai. Hãy đưa con ra chỗ khác, tách biệt với môi trường vừa diễn ra mâu thuẫn để năng lượng tức giận của con được giảm dần.

Sau đó, hãy dùng nước mát để rửa mặt, rửa tay chân cho trẻ và cho trẻ uống thêm một cốc nước. Dùng nước là một phương pháp lý tính nhưng rất hiệu quả để làm giảm "nhiệt" trong con.

Hãy hướng trẻ tới hoạt động khác, cho tới khi con đã tắt lịm cơn tức giận, hãy ôm con vào lòng và thủ thi bên tai con những điều vừa diễn ra. Hỏi lý do và cảm xúc của con, nhưng đừng phán xét hay nhận định. Chỉ cần "Mẹ hiểu" đã đủ làm đứa trẻ trở nên bình an trở lại.

Cha mẹ có thể xác nhận lại sự việc một cách toàn diện nhất và lúc này, ngày hôm sau, mới đưa ra nhận định về câu chuyện, hướng dẫn con cách cư xử, cách thương lượng với bạn bè, để con biết mình phải làm gì.

Thực tế cha mẹ vẫn luôn nói: Con KHÔNG được làm cái này, KHÔNG được làm cái kia,... Vậy rốt cuộc con cần phải làm gì? Đó là cái chúng ta cần làm cho trẻ thay vì cảm đoán, ngăn chặn hay phán xét về con.

Đã qua rồi cái thời yêu cho roi cho vọt. Chúng ta, yêu trong sự thấu cảm và khoan dung, và cho con những cái con thiếu, con cần, chứ không phải những gì chúng ta nghĩ con thiếu, con cần.

Chúc cả nhà cuối tuần vui vẻ!

Nhật ký giờ chơi buổi sáng

Hôm nay vẫn như mọi ngày, 8h30 sáng các con lấy dép, đội nón cùng các cô đi bộ ra công viên gần trường.

Khi cô bắt đầu cất tiếng hát " Một vòng tròn đẹp sáng ngời – Sáng cho tất cả mọi người " các con đã tự động nắm lấy tay nhau đứng thành vòng tròn. Lúc bước ra công viên, cô thấy có bạn chân loạng choạng khi vấp phải một hòn đá bên đường. Nhưng vì các con đang nắm tay nhau rất chặt nên chúng mình đã kéo nhau lại các con nhỉ! Quãng đường đi bộ tuy ngắn nhưng với cô vô cùng thú vị vì cô được ngắm ánh mắt các con trong trẻo ngắm nhìn con phố, hàng cây. Nghe giọng chào vui tươi của các con tới những người hàng xóm quen thuộc.

Hôm nay cô nhớ khi vừa đi vào trong công viên thì Minh khóc. Cô thấy Ngân đã chỉ im lặng dừng lại ôm lấy em thật chặt không nói lời nào. Nhưng cái ôm của con đường như có sức mạnh kỳ diệu vì ngay sau đó cô đã không còn nghe thấy Minh khóc nữa. Nhìn cách con níu chặt tay em không rời, cách con ôm lấy em – cô thực sự xúc động.

Trong công viên các con đã gặp cụ già tập thể dục, các cô chú đang chăm sóc cây trong công viên. Tới đâu các con cũng chào hỏi khiến ai cũng mỉm cười theo. Sau một vòng đi dạo trong công viên các con uống nước rồi bắt đầu các trò chơi của riêng mình. Có bạn say sưa dùng những viên phẳng nhỏ vẽ, có bạn lại chạy đuổi nghịch với bóng, cầu mây, dây nhảy, hay đơn giản là ngồi tâm sự với nhau... Một lúc sau, khi thấy cô giáo tìm ra chú ốc sên nhỏ, các con lại hào hứng tìm kỹ trong từng lùm cây để xem có còn chú ốc sên nào không. Cô nhớ các con đã rất vui, đem khoe chiến lợi phẩm các con đã tự tìm ra với các cô. Trên đường về các con còn gặp một chú thật tốt bụng các con có nhớ không? Chú đã ra ngăn chiếc ô tô để các con sang đường thật an toàn. Đến khi chú đã chào tạm biệt và quay đi rồi, mà cô vẫn thấy các con ngược theo chú và hô tiêp những lời cảm ơn...

Cô đã có một buổi sáng đi chơi với các con thật vui!

Trẻ con cần được đối mặt với rủi ro

Tại công viên, hai bé 3 và 5 tuổi đang muốn chơi cầu trượt mà trong công viên chỉ có cái “tay vịn” là có vẻ giống giống cầu trượt, nó rộng chừng 40 cm, bằng xi măng, trơn phẳng và khá dốc, dài chừng 7-8m dọc theo các bậc thang lên xuống của công viên phố núi. Bé lớn hỏi mẹ: con trượt cầu trượt ở đây được không mẹ? Mẹ nhìn thật kỹ rồi nói với con: nếu con cảm thấy an toàn thì con có thể trượt. Và người mẹ ngồi ngay những bậc thang giữa, chăm chú, tập trung quan sát hai bé bắt đầu chơi mà không hề can thiệp. Ban đầu hai bé rón rén thử một đoạn cuối của “cầu trượt”, rồi thêm một đoạn nữa, ...rồi chẵng mấy chốc leo tuốt lên đỉnh trượt xuống đáy, rồi để trơn hơn nữa, bạn cởi áo khoác gió lót xuống mông để trượt. Rất đông người lớn và trẻ con chơi ở công viên, nhưng không có em bé nào đã từng chơi “cầu trượt” này. Một số người lớn nhìn mẹ ái ngại, nhưng rồi dần dần một vài em bé khác được bố mẹ cho lại gần và thử từng chút từng chút một. Một buổi chiều hoàng hôn rộn tiếng cười của con trẻ trong công viên.

Người mẹ này quá liều lĩnh hay đang cho con chị ấy một cơ hội đối mặt với rủi ro, thách thức? Chỉ có chị là hiểu năng lực của con chị, chỉ có chị đánh giá được việc con chị có cảm nhận về an toàn như thế nào, bởi vậy chị bình thản trước mọi phán xét hay ái ngại của những bố mẹ xung quanh. Có gì khác giữa việc con chị được một buổi chiều vui chơi rộn rã tiếng cười và những em bé khác đang tuyệt đối an toàn trong tay bố mẹ dắt dạo chơi công viên? Có lẽ nó hơn một buổi chiều vui chơi rất nhiều.

- Cái được đầu tiên tôi muốn nói: khi bạn trao cơ hội cho trẻ tức là trẻ được tin cậy. Mỗi một lệnh cấm ban ra, bạn đã tước đi một chút sự tự do nơi trẻ và làm tăng thêm nhiều hơn thế nỗi sợ hãi trong con người trẻ, nó rất gần với nỗi sợ hãi các lực lượng thống trị một cách mơ hồ mà đầy ám ảnh của người lớn.

- Khi trẻ được tin cậy, trẻ sẽ biết tự xoay sở, và đặc biệt phát triển trực giác về sự an toàn. Ngay từ nhỏ từng chút từng chút một, nếu trẻ được đặt vào các tình huống có rủi ro, trẻ sẽ tự mình cảm nhận về độ an toàn rất tốt; thay vì có thể để mình rơi vào hoàn cảnh nguy hiểm như những trẻ đã quá quen với việc cảm đoán và phó mặc cho bố mẹ giám định độ an toàn. Khả năng xoay sở của trẻ linh hoạt vô cùng. Nếu bạn đã từng quan sát thật kỹ trẻ con, bạn sẽ ngạc nhiên khi nhìn một cậu bé 3 tuổi tìm và thử rất nhiều tư thế khác nhau để chọn một tư thế an toàn nhất tọt từ độ cao 2m của một cành cây xuống đất. Nói một cách hợp thời hơn, khả năng xoay sở và giải quyết vấn đề, sự dám đối mặt với rủi ro này chẳng phải là tố chất của nhà lãnh đạo đó sao? Sự tích lũy từng ngày như thế, phát triển từ giai đoạn đầu đời như thế không tốt hơn nhiều những khóa học ngắn hạn ư? Bạn tước mất các cơ hội này của con rồi tốn tiền cho con đi học các khóa học phát triển tư duy, phát triển kỹ năng, có ngược đời không?

- Nói thêm về kỹ năng, cụ thể ở đây là kỹ năng vận động. Một lần được tự do lựa chọn môi trường có độ rủi ro là trẻ được tạo cơ hội để phát triển các kỹ năng vận động hoàn hảo, từ thô đến tinh, từ trực giác đến xúc giác,... Một buổi học thể chất dù có trong môi trường hoàn hảo từ cơ sở vật chất đến giáo viên, thì cơ hội phát triển các kỹ năng vận động của trẻ cũng không thể bằng 60 phút được cho tự do leo trèo một cái cây, tự do thiết kế một máng trượt và trượt trên một đoạn đường gập ghềnh hay trơn láng...

Người lớn chúng ta thường chọn cách dễ nhất cho mình chứ không phải cách tốt nhất cho trẻ. Các nhà quản lý (ngay cả ở Mỹ, khá nhiều người tin tuyệt đối và dựa vào chuẩn Mỹ) đương nhiên chọn yếu tố an toàn tuyệt đối, vậy thì các tiêu chí an toàn họ đưa ra phải có lợi cho họ nhất, để tránh được mọi rủi ro. Nhưng làm bố mẹ, chẵng lẽ chúng ta cũng lười nhác vậy, để cảm con chúng ta cho dễ, để tước mất rất nhiều cơ hội của trẻ?

Nhu cầu chơi tự do và những mối đe dọa từ xã hội hiện đại.

Phần 1: Những mối đe dọa từ xã hội hiện đại

1. Công nghệ: có thực cần?

Sự lạm dụng công nghệ với người lớn nếu chỉ làm mất thời gian hay mất sự giao tiếp thực và đủ để chúng ta chấp nhận hậu quả của nó so với cái được mà nó mang lại, thì với trẻ con lại khác. Trẻ con được gì từ việc sử dụng công nghệ sớm? Có lẽ cái được lớn nhất là được cho người lớn: bỏ mặc trẻ ở đó với cái màn hình của chúng.

Nhiều người sẽ đưa ra các chương trình có tính giáo dục cao vì chúng thực sự đem lại kiến thức cho trẻ. Tôi vẫn ước chúng ta có thể truyền đạt kiến thức (nếu kiến thức đó thật cần đà) theo nhiều cách thực hơn, hay hơn để tác động vào toàn bộ con người trẻ (tình cảm, mong muốn, kiến thức) chứ không phải chỉ là cách truyền đạt thông tin sơ cứng. Nhưng trong hoàn cảnh hiện tại, có lẽ tôi cũng phải chấp nhận và sử dụng một phần công nghệ với sự chọn lọc khắt khe, vì sự tiện lợi của nó và sự biếng nhác của tôi; thay vì đưa trẻ thăm quan vườn thú thì dành cho trẻ xem một đoạn clip về động vật hoang dã chẳng hạn. Tuy nhiên, mọi thứ phải có giới hạn và đặc biệt trong giai đoạn đầu đời (0-2 tuổi) tốt nhất cho trẻ là tuyệt đối tránh xa các loại công nghệ hiện đại; và các giai đoạn sau đó thì hạn chế ở mức tối đa. Không ít các nghiên cứu khoa học chỉ ra ảnh hưởng tiêu cực của công nghệ tới sự phát triển đầu đời của trẻ, không chỉ là các bệnh nhìn thấy như béo phì, tính thụ động hay sự hung hăng... mà còn là sự hình thành cấu tạo não. Màn hình công nghệ làm giảm cơ hội phát triển tính sáng tạo, trí tưởng tượng.

2. Quyền lực của quảng cáo

Chúng ta cứ theo thói quen mà mua đồ chơi, quần áo đắt tiền cho con và ít khi dừng lại xem món đồ đó có thực cần cho trẻ? Có lẽ vì chúng ta cũng đang là nạn nhân của chủ nghĩa tiêu dùng, tiêu dùng để thấy mình tồn tại. Không phải cái gì trẻ thích là cần. Ít bé gái nào từ chối một cô búp bê Barbie, ít bé trai nào từ chối một bộ siêu nhân. Nhưng chúng chưa những gì trong đó? Một cơ thể “lý tưởng” thiếu cân đối của cô búp bê, một hình ảnh mang nhiều tính bạo lực của siêu nhân có thể là mầm móng cho sự phát triển thiếu hài hòa nơi trẻ. Hơn thế nữa, mỗi ngày một chút, đứa trẻ đã được định hướng một cách tinh vi theo chủ nghĩa vật chất bởi các công ty thương mại này. Một thời gian ngắn nữa thôi, bạn sẽ ngạc nhiên khi đứa con vị thành niên của mình sốt sắng có cho được một cái áo gắn mác này, chiếc xe gắn mác kia? Để nhìn thấy hơn nữa là các chương trình quảng cáo trên tivi với những clip bắt mắt, sôi động mà không đứa trẻ nào không thích thú. Khá nhiều trẻ em “được” dùng các clip quảng cáo như liệu pháp trị liệu cho việc chán ăn. Bạn nhìn thấy gì không? Bạn đang tiếp tay cho các công ty kinh doanh biến đứa con bạn thành tín đồ shopping một cách bền vững đấy; mỗi miếng cơm hay cháo bạn cho con ăn lại kèm thêm một viên thuốc gây nghiện của chủ nghĩa vật chất. Chắc bạn không muốn con bạn bỏ qua mọi giá trị tinh thần khi làm người trưởng thành? Hãy tắt tivi và quăng ngay các clip này khỏi chồng CD trong nhà bạn.

Chủ nghĩa vật chất của một xã hội tiêu dùng không chỉ được tiếp tay qua các món đồ chơi hay áo quần bạn đem về cho con. Ngay cả việc chơi của con bạn cũng vậy, nó len lỏi vào mọi hoạt động hàng ngày của bạn và con. Nếu cuối tuần bạn không biết đưa con đi đâu ngoài việc đi shopping cùng bạn, dù có khi chỉ là shopping ngó trong các trung tâm thương mại lộng lẫy ánh đèn và thiếu khí trôi? Đứa trẻ mặc nhiên sẽ hấp thu mọi hình ảnh này và mỗi ngày lại tới gần hơn chủ nghĩa thực dụng của xã hội tiêu dùng. Tôi không cấm đoán để nói đừng bao giờ cho con bạn tiếp xúc với những dịch vụ tiêu dùng của xã hội hiện đại, chúng cần được biết, nhưng chỉ là biết thôi, đừng tạo thói quen cho trẻ rằng chúng phải cần có nó.

Câu chuyện thời sự: lễ Noel. Chúng ta dễ dàng tinh táo để thấy buồn cười cho cái sự hoành tráng của bánh chưng bánh dày không lò trong lễ giỗ tổ, vì chúng ta hiểu biết sâu sắc và thâm nhuần văn hóa cội nguồn của mình. Thế nhưng chúng ta lại ngụy biện và tặc lưỡi vì chiều con mà chạy theo sự thương mại hóa một ngày lễ thuần túy có ý nghĩa tinh thần (nếu không nói là tâm linh) như lễ Noel. Tất cả sự náo động những ngày này với thư gửi ông già Noel, với đèn hoa trang trí, với việc biến con chúng ta thành các diễn viên ca múa trên sân khấu... thì cũng đem lại cho con cái chúng ta chút ít tinh thần của thế giới thần tiên vì còn tin vào ông già Noel. Nhưng có vẻ như chưa ai trong chúng ta, những kẻ ngoại đạo, chạm được hay có ý muốn cho con cái chúng ta chạm được đến ý nghĩa tinh thần và cái không khí sum vầy của ngày Noel. Chúng ta chỉ hời hót chạy theo số đông, chỉ là nô lệ cho sự thương mại hóa những ngày lễ tinh thần, biến nó thành một dịp bỗng mua vui, vây thôi.

3. Các trào lưu giáo dục thiên tài

Thay vì ngồi thụ động xem tivi thì nay các công ty giáo dục đưa ra một hình thức xem ra có nhiều tính giáo dục hơn, họ dùng vô số các tấm thẻ để trẻ học chữ, học làm toán... Sự tiếp xúc giữa mẹ và con vì thế bỗng nhiên lại phải qua một cái thẻ đưa đi đưa lại trước mặt. Người mẹ đâu còn có thể tập trung và cảm nhận con mình trọn vẹn nữa, thì giờ quý báu tạo sự gắn kết mẹ con lại bị thay thế bằng giờ học với những tấm thẻ và người ta vẫn cứ nói mẹ con tôi vẫn gắn kết đó chứ. Bạn chắc phải là có sự nỗ lực và năng lượng lớn vô cùng để vừa cảm nhận từng xúc cảm của con vừa đạt cho được mục tiêu là con bạn phải nhận mặt chữ. Và rồi thì

từng ấy nỗ lực bỏ ra để làm gì? Để con bạn biết đọc biết viết sớm, biết tư duy sớm? Để rồi bạn mãi miết chạy theo những thành tích đó mà sao nhăng những giờ chơi tự do của con bạn, với chính nó và trong thiên nhiên - là cách phát triển lành mạnh nhất, tự nhiên nhất của một đứa trẻ.

Phần 2: Nhu cầu chơi tự do của trẻ

Người lớn khi được hỏi về kí ức đẹp của tuổi thơ phần đông sẽ nhớ lại một buổi chơi tha thẩn với đám bạn bè trong không gian bát ngát ruộng đồng hay xó xỉnh nào đó của phố phường, nơi không có sự hiện diện hay can thiệp của người lớn - không gian của tuổi thơ.

Thực trạng ở thành phố hiện nay (hay thậm chí là nông thôn), trẻ em rất ít không gian và thời gian dành cho việc chơi tự do. Không chỉ các em tiểu học với lịch học kín đặc cả ngày đêm; mà ngay cả trẻ con trong độ tuổi mầm non, các em phải tuân thủ một lịch học – ăn – ngủ khá dày đặc với sự dẫn dắt của giáo viên trong từng hoạt động. Thường thì thời khóa biểu cuối giờ ở các trường tư thực có khung giờ chơi tự do một cách tự phát do giáo viên hết hoạt động và bố mẹ chưa kịp đón, cũng còn là chút may mắn, dù chưa thể chạm đến chất lượng của một giờ chơi tự do.

1. Tự do để sáng tạo chính mình

Trẻ con học bằng toàn bộ con người, tức bằng sự tham gia của tất cả các giác quan, khác hoàn toàn với người lớn, học bằng tư duy logic và trừu tượng. Bởi thế, chơi là công việc nghiêm túc của trẻ; thông qua chơi toàn bộ các giác quan của trẻ đều tham gia vào từng hoạt động: xúc giác, khứu giác, thính giác...thậm chí ngay cả trực giác về sự thăng bằng, sự an toàn, ám áp, yên ổn đều được rèn rũa. Tùy vào tự do hay không tự do mà các giác quan sẽ có sự tham gia sâu hay nông. Khi toàn bộ các giác quan hoạt động sâu (một cách tập trung, mê mải), ví dụ dễ nhìn thấy nhất là các hoạt động chân tay, không chỉ chính đôi tay, đôi chân được tôi luyện cho khéo léo, mà não bộ cũng phát triển theo cách tốt nhất.

Có lẽ đã hơn một lần bạn nhìn thấy trẻ bắt chước các hoạt động của người lớn dưới hình thức chơi rất sáng tạo. Khi bé thấy mẹ nấu ăn, một lúc nào đó dù không cần rau thịt, bé cũng THỰC SỰ nấu ăn say sưa. Lúc này, mẫu gỗ hay miếng nhựa với bé không phải món đồ chơi nữa, mà đã mang hình hài một món ăn, một cái bếp (trong một dịp khác tôi sẽ nói cụ thể hơn tại sao trẻ dùng một miếng gỗ làm bếp lại tốt hơn việc trẻ có trong tay một cái bếp đồ chơi với đầy đủ các chi tiết như bếp thật). Mỗi trò chơi của trẻ không đơn thuần là sự ngẫu nhiên hay tùy hứng; ẩn sâu trong nó là sự tái hiện các kinh nghiệm trẻ đã thẩm thấu được từ môi trường, là sự trải nghiệm lại để “tiêu hóa” các kinh nghiệm bên ngoài và biến nó thành trải nghiệm của mình. Một đứa trẻ không được chơi, không thể có trải nghiệm phong phú được dù môi trường của chúng có phong phú đến đâu chăng nữa, kết quả tất yếu sẽ là một người lớn thiếu hài hòa, thiếu sáng tạo. Nhu cầu chơi của trẻ, vì thế cấp thiết như nhu cầu ăn ngủ. Mỗi một kinh nghiệm trẻ thẩm thấu từ môi trường, chúng đều cần “diễn đạt” ra dưới dạng một trò chơi nào đó, nhu cầu này là bản năng sống, bản năng học hỏi của trẻ. Trẻ được TỰ DO diễn tả chính mình để SÁNG TẠO ra con người cá nhân của mình.

Tôi đã từng chứng kiến một trẻ chừng 4,5 tuổi chơi tranh cát, vốn trò chơi đã không mấy tự do, vậy mà vẫn có sự can thiệp quá THÔ BAO của người bô, từ việc ban đầu chọn màu túi cát cho con rồi dần dần thấy con đồ cát nhem nhuốc, ông thay con đồ cát cho đẹp! Đây là ví dụ khá điển hình trong việc giảng dạy ở cấp mầm non, các cô giáo sẵn sàng tận tình làm mẫu cho trẻ chơi một trò chơi mà trẻ còn bỡ ngỡ, ví dụ như xây công viên từ những con thú, mảnh cỏ (cô nghĩ với trẻ khó quá, phải làm mẫu trước). Thậm chí, trong những giờ vẽ, đáng lẽ những đầu óc non nớt của một đứa trẻ 3 tuổi phải được tự do chơi với màu và tự diễn đạt mình (dù bằng những đường “loằng ngoằng” mà người lớn không thể hiểu) trước khi nhập vào bất cứ hình mẫu nào thì ngay lập tức các cô đóng khung lại bằng cách vẽ mẫu, tô theo mẫu. Và thế là, đứa trẻ mầm non nào cũng chỉ biết vẽ ông mặt trời dạng $\frac{1}{4}$ hình tròn ở góc bên trên tờ giấy! Bạn sẽ mất bao lâu để xóa cái ấn tượng khuôn mẫu này? Tôi đã mất gần 3 năm nay chơi màu với con mà chỉ rất gần đây mới thấy con mạnh dạn vẽ ông mặt trời đang từ từ lặn xuống biển. Dám chắc rằng sự việc không chỉ dừng lại ở những khuôn mẫu chúng ta có thể nhìn thấy dễ dàng như thế, có những sự đóng khung nguy hiểm cho trẻ con hơn nhiều khi trẻ không được TỰ DO chơi. Hãy để trẻ sáng tạo nên chính những trải nghiệm của chúng, để hình thành nhân cách của một con người tự do.

2. Tự do để hòa hợp

Choi tự do có thể diễn ra một mình hoặc trong một nhóm mà không có sự can thiệp của người lớn (tất nhiên với trẻ nhỏ cần có sự giám sát của người lớn, chỉ can thiệp và giúp đỡ khi có dấu hiệu nguy hiểm). Trong nhóm chơi tự do, trẻ sẽ có CƠ HỘI giải quyết các vấn đề để phát triển cái tôi hòa hợp với cộng đồng. Tôi thích gọi đúng tên của nó hơn là dùng từ “kỹ năng xã hội” như cách chúng ta quen thuộc, vì kỹ năng chỉ là bệ nỗi có thể học được trong một thời gian ngắn, cái tôi hòa hợp là từ sâu bên trong, hòa hợp để công hiến.

Một ví dụ khó nhìn thấy hơn, khi một đám trẻ đang chơi say sưa với nhau, chúng chỉ vừa bắt đầu có xung đột; ngay lập tức hai bà mẹ hoặc ông bố nhảy vào xử lý và dạy bảo từng đứa một. Nếu chúng ta nhìn sâu vào ví dụ này, ta sẽ thấy chính những ông bố bà mẹ rất mực hòa nhã này đang lấy mất cơ hội tự giải quyết mâu thuẫn của trẻ. Tôi đã quan sát rất nhiều (từ môi trường trong và ngoài lớp học) và trải nghiệm với chính hai đứa con của mình, để nhận thấy rằng việc người lớn tham gia xử lý các vấn đề mâu thuẫn của trẻ con khi chưa thực sự cần thiết (giới hạn cần thiết của mỗi gia đình sẽ là khác nhau, cũng khác nhau trong từng môi trường, hoàn cảnh; bạn phải tinh tế để lập ra giới hạn cho mình và con) không mấy khi đem lại kết quả tích cực. Và đáng lo ngại hơn, trẻ không có thói quen tự giải quyết mâu thuẫn, thay vào đó lại hình thành thói quen “mách” ba mẹ, như cậy nhờ một người có thẩm quyền tối cao để xử lý mọi vấn đề của mình. Đương nhiên, trong vai trò làm cha làm mẹ, chúng ta phải có trách nhiệm và quyền dạy dỗ con cái để chúng có được những cư xử hòa nhã nhất với bạn bè, nhưng hãy để cho chúng một khoảng trống để chúng tự xoay sở với nhau trước đã. Và khi can thiệp, cũng đừng thô bạo cưỡng bức con xin lỗi bạn hay dừng chơi ngay lập tức chỉ để thỏa mãn cái sĩ diện của mình. Hãy cố gắng nhìn vấn đề của trẻ con theo cách nhìn của trẻ con, đừng mang các tiêu chuẩn đạo đức của người lớn ra phán xét con trẻ. Chúng ta tin cậy và cho trẻ một khoảng trống là đã cho chúng tự trải nghiệm để tìm ra cách sống hòa hợp trong cộng đồng.

3. Tự do để phát triển lành mạnh

Có lẽ cũng không quá vỗ đoán khi nói rằng phần lớn các vấn đề phát sinh ở trẻ (trừ lí do sức khỏe) đều do hoặc trẻ không được yêu thương hoặc trẻ không được giải phóng năng lượng. Choi tự do của trẻ là sự giải phóng năng lượng và hấp thụ năng lượng, như việc chúng ta thở ra đồng thời ngay lập tức hít vào. Và thở thì đương nhiên trong môi trường càng trong lành càng tốt. Môi trường tốt nhất cho hoạt động chơi tự do của trẻ là trong thiên nhiên và với thiên nhiên, nơi năng lượng của trẻ được giải phóng tốt nhất, được hấp thu tích cực nhất. Không ai không mỉm cười ngay khi nhìn một nhóm trẻ con tung tăng chạy nhảy trên đồng lúa vừa gặt, hay bận rộn cùng nhau xây một cái nhà từ rơm rạ? Bạn biết tại sao bạn mỉm cười không? Vì chưa cần đến sự phân tích của lý trí, trực giác mách với bạn rằng đó là hoạt động lành mạnh nhất, tích cực nhất cho sự phát triển của con bạn.

Camera trong lớp học – sự phi nhân tính!

Bỏ qua các lí do lập dự án để ăn tiền hay các lí do nào đó (nếu có) ở tầm vĩ mô mà chúng ta mù tịt, tôi nghe được những lí do và biện giải từ bố mẹ, giáo viên hay nhà quản lý ủng hộ việc lắp camera trong lớp học một phần (có lắp, lúc tắt lúc bật tùy nhu cầu sử dụng) hay toàn phần (mở camera 24/24):

- Lí do đầu tiên: Giám sát giáo viên. Phụ huynh và nhà quản lý nói: Giáo viên mầm non cần bị giám sát để tránh các vụ bạo hành trẻ, giáo viên phổ thông cần phải giám sát mới biết thầy cô dạy gì, có sao nhãng không? Có camera là tạo áp lực cho giáo viên tận tâm hơn với công việc của mình. Thậm chí có những người bị giám sát, các giáo viên dạy giỏi rất tự tin khẳng định: chúng tôi cần cho cha mẹ thấy chúng tôi đã vất vả thế nào!

- Lí do thứ hai: Giám sát học sinh. Giáo viên, nhà quản lý nghĩ: báo chí đưa ra nhiều vấn đề bạo lực học đường, thậm chí trộm cắp..., chúng tôi cần giám sát để xử lý các vấn đề gian nận, đánh nhau, ... của học sinh cho công bằng, kịp thời. Phụ huynh yêu con nói: con chúng tôi bé bỏng thế, đi học mầm non cả ngày chúng tôi nhớ con, có nhu cầu thỉnh thoảng vào mạng xem các hoạt động của con. Phụ huynh có con học phổ thông thì ít có nhu cầu này hơn, nên chắc chắn ủng hộ camera trong lớp học không nhiều (là tôi vỗ đoán thôi, biết đâu lại cũng nhiều).

- Lí do thứ ba: Ghi lại hình ảnh để làm bằng chứng khi có sự kiện gây tranh cãi hay thậm chí cần kiện cáo. Chúng tôi là nhà quản lý, quản lý thì cần tách bạch ra khỏi khía cạnh giáo dục. Chúng tôi cần công cụ rất khách quan, chính xác, tin cậy này để làm bằng chứng cho mọi tranh cãi xảy ra. Bạn có biết một trường học đứng trước bao nhiêu con mắt nhòm ngó, bao nhiêu nguy cơ, trách nhiệm? Chúng tôi phải tự bảo vệ mình!

- Lí do cuối cùng: xử lý các tình huống khẩn cấp. Có camera thì dù nhà quản lý (hoặc giáo viên) không ở trong lớp học vẫn có thể biết toàn bộ các hoạt động trong đó, có thể nhanh chóng và kịp thời xử lý các tình huống nguy hiểm. Đặc biệt, với trẻ mầm non có biết bao nhiêu là nguy cơ ảnh hưởng đến tính mạng của trẻ.

Bạn có thấy tất cả những lí do này là chính đáng không? Có vẻ như tuyệt đối chính đáng vậy. Thế thì làm sao có thể bỏ camera, công cụ tuyệt vời thế cơ mà?!

1. Giáo dục trẻ: trước tiên bằng sự tôn trọng trẻ

Bỏ hay lắp, ủng hộ hay phản đối đó là sự lựa chọn của bạn, chỉ xin nói thêm về quyền được tôn trọng khi bạn là một con người. Bạn có thể hy sinh sự tôn trọng con người này để chọn giải pháp camera. Cho nó đơn giản! (dù không phải sự đơn giản nào cũng là đỉnh cao của nghệ thuật. Thiếu gì cách thể hiện sự tôn trọng khác, tôi đã từng được nghe như vậy - một sự ngụy biện ngày thơ và dễ thương!). Bạn cũng có thể đặt sự tôn trọng con người lên hàng đầu để: nếu là một nhà quản lý bạn phải TÌM GIẢI PHÁP (cũng chẳng cần đến cái đầu cõi bộ trưởng bộ giáo dục để có được giải pháp khả thi đâu, nó đầy ra đáy, có nhặt để mà mạnh mẽ áp dụng không thôi) và dám CHỊU TRÁCH NHIỆM (đến mức tự tử như một nhà quản lý Nhật Bản thì tôi không dám nói tới, cũng hoàn toàn không mong điều đó xảy ra); nếu là một phụ huynh bạn dám trao sự tin cậy và sự tôn trọng cho giáo viên và cho chính con bạn (đừng lấy tình yêu con để che khuất mọi điều); nếu là giáo viên và học sinh bạn dám tự tôn với mình, với nghề mà đòi hỏi quyền được tôn trọng, quyền được bảo vệ không gian cá nhân. Tôi thấy tất cả các biện giải trên đây giống như việc bạn vì sợ tai nạn nên không bao giờ ra đường.

Sự tự tôn, lòng tôn trọng con người giống như sự liêm chính vậy, không phải vì người ta biết hay không biết mà bạn làm, bạn phải có nó trong chính bản thân bạn, mọi lúc, mọi nơi. Tôi không bàn rộng, chỉ tập trung trong lớp học, môi trường giáo dục khác với một cái chợ hay siêu thị, nơi vì lí do bảo toàn của cải vật chất mà người ta hy sinh sự tôn trọng bạn cho việc lục túi mua hàng của bạn: để kiểm tra lần hai cho chắc rằng bạn không phải là một tên trộm. Có thể bạn đã quá quen với những hành động thiếu tôn trọng này đến mức không nhận thấy điều gì đáng sau nó, như việc bạn quen hít thở với không khí ô nhiễm và không nhận biết được mức độ ô nhiễm vượt ngưỡng cho phép nhiều lần.

Nếu môi trường giáo dục mà sự tự tôn, lòng tôn trọng con người lại là thứ rẽ mặt thế, có thể bị hy sinh cho bất cứ cái gì khác nó, thì chúng ta kì vọng dạy dỗ con cái chúng ta thành cái gì? Nó giống như việc chúng ta đi ăn cắp rồi giao giảng cho con cái chúng ta phải là người lương thiện. Chúng ta không tự tôn, cũng không tôn trọng con cái, càng không tôn trọng giáo viên thế mà cứ khăng khăng đòi con cái chúng ta thành người. Bạn sẽ nói: đừng có làm toáng lên thế! Tôi tôn trọng con tôi, tôi tôn trọng giáo viên lắm chứ! Là giáo viên tôi không thấy phiền hà gì với cái camera, ngay cả bạn không thấy phiền hà (vì bạn đắc đạo, vì bạn quá quen đến mức mắt khả năng phát hiện sự ô nhiễm) cũng cần lên tiếng bảo vệ quyền con người. Và thường thì những người đấu tranh chống tham nhũng lại không phải là người đã mất tiền cho những trò nhũng nhiễu. Bạn cũng có thể sẽ nói: một nền giáo dục như hiện nay thì cần thiết phải có camera, bao giờ nhân văn như tui tây thì bỏ - đó là lắp liếm. Nếu chúng ta không thực hiện những việc nhỏ nhất (và khả thi) để mà nhân văn; chẳng lẽ chúng ta đợi bụt hiện ra nhắc đít chúng ta đặt sang một nền giáo dục nhân văn? Có được đặt sang thì rồi nó cũng lại về cái máng lợn nếu chúng ta vẫn dung túng và bao biện cho sự phi nhân tính!

2. Quyền được riêng tư

Không gian lớp học dù không phải là không gian tuyệt đối riêng tư cá nhân như nhà bạn, nhưng nó cũng không phải là một cái chợ để mọi hành động cần được PHỐI BÀY và giám sát. Lớp học không chỉ là nơi các em ngồi khoanh tay lên bàn mắt nhìn lên bảng, đó là không gian SÔNG của học sinh, của giáo viên. Không chỉ xét theo nghĩa đen đối với trẻ mầm non, lớp học là nơi các em ăn ngủ, hoạt động, vui chơi. Ngay cả các học sinh lớn thì không gian lớp học cũng vô cùng thân thương, gần gũi, là nơi sáng tạo và cộng hưởng biết bao trò nghịch ngợm, dại dột và lanh man, biết bao cảm xúc vui buồn, hờn giận... Tôi tin dù các em không biết về quyền được riêng tư, không em nào chấp nhận mình bị giám sát như vậy. Chưa kể đến việc lưu trữ và sử dụng hình ảnh, ai sẽ là người được phép và có quyền sử dụng toàn bộ hình ảnh của các con trong suốt bao năm học tập tại trường đó? Ai đảm bảo hình ảnh đó sẽ mãi mãi được bảo mật?

3. Camera và những mánh khóe

Chúng ta cứ ca thán về bệnh nan y của ngành giáo dục: thành tích và đói phó. Biết đâu chúng ta chẳng đang cỗ vũ các em hao tổn năng lượng vào việc đói phó với camera khi mà nhu cầu nghịch ngợm của học trò cũng bằng với nhu cầu ăn uống? Một nền giáo dục đã đói phó mọi nơi, mọi lúc rồi, chả lẽ ta lại cung cấp cho các em thêm một cơ hội để trở thành những chuyên gia đói phó, hay hơn thế là những cái đầu siêu hạng với đủ các mánh khoe. Có khi một hành động quay bài vì tâm lý đám đông, vì sợ điểm số thấp, bản thân nó lại không độc hại cho trẻ như việc tạo thói quen đói phó và tạo ra mánh khoe để đói phó với camera(hoặc đơn giản là tránh né). Vậy camera dạy trẻ điều gì? Ngoan hiền một cách vờ vịt hoặc đói phó một cách siêu hạng, tôi không nói tới những đứa trẻ già dặn đã thiền được với cái camera ngày đêm chĩa vào mặt mình.

4. Sự độc hại với trẻ mầm non

Đối với trẻ con trong độ tuổi mầm non, người lớn gần như trong suốt vì trẻ có khả năng nhìn thấu mọi cảm xúc bên trong bị che giấu. Người lớn nghĩ trẻ chưa biết gì, chúng đâu có quan tâm đến cái camera! Đúng là chúng chưa phán xét gì, nhưng chúng thầm thấu mọi nguồn năng lượng xung quanh. Nếu giáo viên mầm non cảm thấy không được tôn trọng, dạy trẻ với tâm lý thấp thỏm, sợ sệt cái camera, hay đơn giản là tránh né thì trẻ sẽ học được điều gì? Chúng sẽ hấp thu trọn vẹn thái độ của giáo viên, tâm lý yêu thí vì sự thiếu tôn trọng này.

Đồ công nghệ

Nền giáo dục Steiner căm tuyệt đối việc sử dụng công nghệ với trẻ mầm non. Trẻ con cấp 1, chỉ sau 10 tuổi mới bắt đầu tiếp cận công nghệ và không vì thế mà chúng bị lạc hậu hay khó bắt kịp.

Ngoài những lí do trong bài báo nêu ra thì việc tiếp cận với công nghệ quá sớm, theo các chuyên gia Steiner, làm giảm sức sống mà trẻ có thể hấp thu từ môi trường xung quanh, việc này vô cùng quan trọng với trẻ dưới 7 tuổi.

Thiết bị công nghệ không mang trong nó sức sống tự nhiên như đất đai, cây cối, các vật liệu tự nhiên. Vì vậy thay vì để trẻ tiếp xúc sớm với công nghệ (dù có kiểm soát chặt để tránh gây nghiện) hãy để mọi thời gian của trẻ (0-7 tuổi) được tiếp xúc với các vật liệu, hoạt động chứa trong nó sức sống tự nhiên.

'Giải mã' nguyên nhân các 'ông vua' công nghệ căm con mình sử dụng iPad, iPhone

TRANG CHỦ CÔNG NGHỆ 12.01.2015 | 19:35 PM

Trong gia đình của Steve Jobs thậm chí đã có một lệnh cấm sử dụng iPad, iPhone vào ban đêm và cuối tuần. Điều đó có vẻ như là kỳ quặc. Thế nhưng rõ ràng là ông trùm của IT biết điều gì đó mà có thể nhiều người bình thường không biết.

Trong một cuộc phỏng vấn, phóng viên Nick Bilton của The New York Times đã hỏi Jobs: "Có lẽ các con của ông rất say mê iPad?" Và nhà báo nhận được câu trả lời như sau: "Chúng không dùng iPad. Ở nhà chúng tôi thời gian sử dụng iPad bị kiểm soát."

Chúng ta có thể thấy rõ ràng người đóng góp to lớn vào sự phát triển của công nghệ chắc chắn biết rõ tác hại của chúng với con trẻ. Và đó chính là điều chúng ta cần suy nghĩ.

Câu trả lời của ông khiến nhà báo kinh ngạc. Có lẽ anh ta nghĩ rằng trong nhà của Jobs bốn phía là các màn hình cảm ứng không lồ và ông phân phát iPad cho các khách mời chứ không phải là bánh kẹo. Nhưng sự thật không phải như vậy.

Thực tế là hầu hết các lãnh đạo của các công ty công nghệ và doanh nghiệp từ Thung lũng Silicon đều hạn chế thời gian trước màn hình của con cái, cho dù là máy tính, điện thoại thông minh hoặc máy tính bảng. Trong gia đình của Steve Jobs thậm chí đã có một lệnh cấm sử dụng các loại hình công nghệ này vào ban đêm và cuối tuần. Các bậc thầy khác của thế giới công nghệ cũng làm y như vậy với con mình.

Điều đó có vẻ như là kỳ quặc. Thế nhưng rõ ràng là ông trùm của IT biết điều gì đó mà có thể nhiều người bình thường không biết.

Chris Anderson, cựu biên tập viên của Wired, người giờ đây đã trở thành giám đốc điều hành của 3D Robotics, cũng áp đặt các quy định hạn chế sử dụng các tiện ích đối với các thành viên gia đình của mình. Thậm chí ông còn cài đặt chế độ đặc biệt để con cái không thể dùng chúng quá 2 giờ một ngày. "Các con tôi

thường trách móc vợ chồng tôi rằng chúng tôi quá lo lắng tới ảnh hưởng của công nghệ. Chúng nói rằng bạn bè của chúng không bị cảm đoán như vậy” – ông kể.

Aderson có 5 con từ 6 tới 17 tuổi và quy định hạn chế này áp dụng cho tất cả. “Tôi làm thế bởi không ai rõ hơn tôi tác hại của việc quá say mê internet. Bởi chính tôi đã vấp phải những vấn đề này. Tôi không muốn các con tôi cũng sẽ bị như vậy” – ông giải thích.

Trong từ “tác hại” Anderson muốn nói về những nội dung không phù hợp và sự lệ thuộc vào công nghệ mới như nhiều người lớn đã mắc phải.

Một số nhà lãnh đạo khác thậm chí còn gay gắt hơn. Alex Constantinople, Giám đốc OutCast Agen, nói rằng cậu con trai năm tuổi của mình không được sử dụng các thiết bị công nghệ tiện ích vào mọi ngày thường trong tuần. Hai đứa con lên 10-13 tuổi của ông, có thể sử dụng máy tính bảng không quá 30 phút mỗi ngày.

Giải mã' nguyên nhân các 'ông vua' công nghệ cấm con mình sử dụng iPad, iPhone

Trong gia đình của Steve Jobs thậm chí đã có một lệnh cấm sử dụng các loại hình công nghệ này vào ban đêm và cuối tuần. Các bậc thầy khác của thế giới công nghệ cũng làm y như vậy với con mình.

Evan Williams, người sáng lập Blogger và Twitter, nói rằng hai con trai của ông cũng bị cấm như vậy. Trong nhà của ông có tới hàng trăm cuốn sách giấy, và những đứa trẻ có thể đọc chúng thoải mái. Nhưng với máy tính bảng và điện thoại thông minh thì hết sức khó khăn – chúng có thể sử dụng các thiết bị trên không quá một giờ mỗi ngày.

Các nghiên cứu khoa học cho thấy trẻ con dưới 10 tuổi đặc biệt nhạy bén với các công nghệ mới và hoàn toàn có thể trở thành nô lệ của chúng. Steve Jobs đã làm đúng: các nhà nghiên cứu kết luận rằng trẻ con không nên chơi máy tính bảng hơn nửa giờ một ngày, điện thoại thông minh – không hơn 2 giờ một ngày. Trẻ em 10 tới 14 tuổi có thể sử dụng các thiết bị công nghệ nhưng chỉ sau khi làm xong các bài tập về nhà.

Nói tóm lại, phong trào cấm IT đang ngày một trở nên phổ biến trong gia đình người Mỹ. Một số gia đình cấm trẻ em sử dụng các mạng xã hội dành cho thanh thiếu niên (ví dụ Snapchat). Điều này giúp họ không phải lo lắng về những gì con cái của họ đưa lên Internet: những điều không được cân nhắc kỹ lưỡng trong thời thơ ấu có thể gây tổn hại cho tác giả của chúng trong cuộc sống trưởng thành.

Các nhà khoa học nói rằng việc hạn chế sử dụng các máy móc công nghệ có thể được dỡ bỏ khi trẻ đủ 14 tuổi. Nhưng Anderson vẫn cấm những đứa con 16 tuổi của mình không được sử dụng các loại màn hình trong phòng ngủ. Tất cả các loại – kể cả màn hình TV. Dick Costolo, CEO của Twitter, cho phép những đứa con tuổi teen của mình sử dụng các tiện ích trong phòng khách và không được phép mang chúng vào phòng ngủ.

Vậy những đứa trẻ đó sẽ giải trí bằng cái gì? Tác giả của cuốn sách về Steve Jobs nói rằng ông đã thay thế những sản phẩm mang tên ông bằng những cuộc trò chuyện, thảo luận với chúng về sách, lịch sử, về mọi thứ khác nữa. Và trong các cuộc trò chuyện đó, các con của ông chẳng bao giờ muôn lấy iPhone hay iPad ra làm gì.

Trẻ chậm nói, lập dị, cận nặng vì thường xuyên chơi với iPhone, iPad

Theo báo cáo của Common Sense Media, một tổ chức phi lợi nhuận chuyên cung cấp lời khuyên cho việc sử dụng phương tiện truyền thông ở trẻ em, thì việc sử dụng các thiết bị truyền thông kỹ thuật số, ví dụ như máy tính, điện thoại thông minh, máy tính bảng, video games... ở trẻ nhỏ khá phổ biến và chiếm khoảng $\frac{1}{4}$ tổng thời gian ngồi trước màn hình của trẻ em từ 0 đến 8 tuổi. Ngoài ra, 30% phụ huynh cho biết họ tải các ứng dụng về thiết bị di động của mình cho con cái sử dụng.

Chuyên gia của Anh cảnh báo, nếu cứ tiếp tục theo xu hướng này, sự trưởng thành của trẻ sẽ bị thoát ly khỏi xã hội thực tế, ảnh hưởng đến sự phát triển toàn diện và trí lực của trẻ.

Việc trẻ nhỏ hay không nên sử dụng máy tính bảng, ví dụ như iPad hay các thiết bị kỹ thuật số khác, vẫn còn gây rất nhiều tranh cãi. Một số người thì cho rằng trẻ nhỏ không nên tiếp xúc với các loại màn hình. Học viện Nhi khoa Mỹ khuyến cáo rằng trẻ em dưới 2 tuổi nên dành càng ít thời gian trước màn hình tivi hoặc các loại màn hình khác càng tốt.

Dưới đây là một số tác hại mà "đồ chơi công nghệ" gây hại cho bé:

Một em bé 2 tuổi ở thành phố Vũ Hán (Trung Quốc) đã bị cận lên tới... 500 độ (tương đương với -5.00 diopter) vì công nghệ của Apple và vì bố mẹ bất cẩn. Em bé đã bắt đầu dùng iPad khi mới một tuổi rưỡi. Bố mẹ em đã tải rất nhiều ứng dụng trẻ em để con học và chơi, và họ hài lòng khi iPad có thể dễ dàng chăm sóc, dỗ dành em bé không khóc nhè.

Các nhà nghiên cứu từng làm một thử nghiệm: Đưa ra một đồ chơi gồm một vật đáy và một quả bóng được thiết kế sao cho khi dùng tay đáy vật thì quả bóng sẽ lăn lại phía trẻ. Nhóm thứ nhất được hướng dẫn, nhóm thứ hai chỉ để vật đó, không kèm chỉ dẫn nào. Kết quả: Nhóm 1 chỉ làm đúng 60%, nhóm 2 làm đúng 100%.

"Trẻ con không đi từ lý thuyết đến thực hành như người lớn mà từ thực hành đến trí khôn. Vì thế, việc con tự biết mò máy, chơi game, dùng iphone nhoay nhoay không có gì là đặc biệt"- Thạc sĩ Phạm Đức Chuẩn giải thích.tốt nhất là không nên cho iPad nổi tiếng với màn hình có độ phân giải cao, mang lại trải nghiệm sống động, sắc nét. Tuy nhiên, để đạt được điều này, nó sử dụng công nghệ chiếu sáng ngược rất mạnh. Nhìn chằm chằm vào những màn hình như thế này sẽ khiến các cơ mắt phải căng ra và khiến trẻ bị đau đầu.

Trẻ em lại thường nhìn rất gần màn hình và nhìn chằm chằm vào đó. Ánh sáng chói của màn hình là nguyên nhân chính gây cận thị. Ngoài ra, nhìn chằm chằm vào màn hình iPad sẽ làm giảm tần suất nháy mắt và khiến mi mắt bị khô dễ bị viêm mắt. Năm ngoái, một em bé 7 tuổi ở Trung Quốc cũng đã bị tổn thương ở cổ sau khi chơi iPad một thời gian dài.

Do sự phổ biến của các thiết bị điện tử, tỷ lệ trẻ bị cận thị đang tăng mạnh trong những năm gần đây. Độ tuổi của bệnh nhân cận thị ngày càng trẻ hơn và độ cận càng cao hơn. Theo các chuyên gia, các bậc cha mẹ nên thận trọng khi cho trẻ dùng iPad, dù vì mục đích để trẻ học tập sớm.

Thời gian ngồi trước các loại màn hình của trẻ em mỗi ngày không nên vượt quá giới hạn 1,5 đến 2 tiếng.

Trẻ chậm nói, lười vận động vì chơi iPhone, iPad

Chi Ngọc (Hà Đông, Hà Nội) cho biết, lúc bé Mun 10 tháng tuổi, chồng chị đi nước ngoài mang về một chiếc iPad. Hai tuần sau, vợ chồng chị trớ mắt thấy cậu con trai biết mò máy, bắt đầu chơi các trò trên đó, dù không ai chỉ dẫn gì. Chiếc iPad đặc biệt hiệu quả mỗi lần chị Ngọc cho con ăn, chỉ cần có máy trước mặt, cậu ngồi ngoan đê mẹ bón.

Mãi tới khi thấy con không chơi với bạn, chậm nói, 4 tuổi vẫn chưa biết đặt câu hỏi... vợ chồng chị Ngọc mới hoảng. Anh chị đưa bé đi khám một số nơi, có chỗ kết luận Mun tự kỷ. Tuy nhiên, một chuyên gia tâm lý trẻ em khẳng định Mun là trường hợp điển hình của việc lạm dụng iPhone, iPad.

Thạc sĩ Phạm Đức Chuẩn, Trung tâm nghiên cứu tâm lý trẻ em (Kim Mã, Hà Nội) cho biết, khi đến khám tại đây, bé Mun thao tác trên iPad, iPhone rất thành thạo nhưng các việc cần đôi tay khéo léo, dù đơn giản như xếp hai miếng gỗ lên nhau, cầm bút tô, vẽ... thì lại không thể làm được như các bạn cùng tuổi. Bé tỏ ra thờ ơ với mọi thứ, không thích chơi đồ chơi, khi chơi có xu hướng bạo lực như bóp, vặt cổ vịt... Cháu cũng không thể nói rõ ràng thành câu hoàn chỉnh.

Suốt ngày chui đầu vào máy móc sẽ dẫn đến trẻ chậm nói, không giao tiếp, khả năng ngôn ngữ hạn chế, thờ ơ với mọi thứ xung quanh, dễ hung tính.

Nhà tâm lý cho biết, những trẻ dùng nhiều iPhone, iPad phần lớn có trí tuệ, tư duy tốt nhưng đôi tay chỉ quen gạt, vuốt màn hình cầm ứng, không rèn được sự khéo léo nên sẽ bất lợi sau này. Nhiều em không thể xúc ăn, không thể cầm bút và gấp khó khăn khi tới trường. Hơn thế, khi suốt ngày chui đầu vào máy móc sẽ dẫn đến trẻ chậm nói, không giao tiếp, khả năng ngôn ngữ hạn chế, thờ ơ với mọi thứ xung quanh, dễ hung tính.

Đắm chìm trong game - tính cách trẻ dễ lập dị

Trên tờ Dân trí đưa ý kiến chuyên gia cho biết, trước 6 tuổi là giai đoạn quan trọng cho trẻ em thiết lập quy tắc, cảm giác an toàn, nâng cao khả năng ngôn ngữ và khả năng giao lưu xã hội. Những khả năng này đã phần được xây dựng nên từ việc chơi đùa với bố mẹ, bạn bè. Nếu trong giai đoạn này, trẻ em chỉ "đối thoại" với máy thì sẽ gây ảnh hưởng rõ rệt đối với sự trưởng thành của trẻ.

Ví dụ, cảm giác an toàn của trẻ được xây dựng chủ yếu đến từ chơi đùa với bố mẹ. Nhưng khi nghiên iPad, khi bố/mẹ đi làm về, thay vì đòi bố mẹ chơi cùng, trẻ sẽ chỉ nhăm nhăm lấy iPad để nghịch, còn bố/mẹ thì cũng cảm thấy thoái mái vì không bị làm phiền dù trẻ ngồi cạnh, thoái mái xem tivi hoặc ôm máy tính. Thời gian kéo dài như vậy, sau này lớn lên tính cách của trẻ sẽ trở nên lập dị, không thích giao lưu, cách xử lý vấn đề sẽ luôn xem mình làm trung tâm, là người quan trọng.

Một ví dụ khác, một số phụ huynh cảm thấy trẻ em chơi với bạn bè túc là “chơi linh tinh”, thực tế thì không phải như vậy. Chơi với bạn bè sẽ giúp trẻ học được nhượng bộ, quan tâm đến cảm nhận của người khác, tôn trọng luật chơi và giữ lời hứa vv. Những nhân tố này đều là khả năng để cho trẻ phát triển suốt cả cuộc đời. Trẻ chơi game lại đơn giản rất nhiều, không cần quan tâm đến thời gian và hứng thú của đối phương, muốn chơi như thế nào thì chơi. Như vậy, sau này trẻ lớn lên sẽ tự ti, ích kỷ hơn những đứa trẻ khác và đương nhiên sẽ ảnh hưởng đến trẻ trong việc quan hệ giao lưu với người khác.

Nghiên iPad nguy hại như nghiên rượu và thuốc phiện

Ở vùng Tây Nam nước Anh phát hiện một bé gái 4 tuổi ngày đêm không rời khỏi iPad. Tờ “Daily Post” của Anh cho biết, “chứng nghiên công nghệ” của bé độc hại không khác gì với nghiên thuốc phiện và rượu.

Sau khi bị cấm chơi iPad, các triệu chứng bé phải cai là mất ngủ, chảy nước mắt, mất hứng thú, chảy nước mũi vv. Bố mẹ bé phải bỏ ra 16.000 bảng Anh (khoảng 500 triệu) giúp bé chữa trị tâm lý.

Hiện đã có hẳn một liệu trình tâm lý để cai chứng nghiên công nghệ này. Bởi chỉ 3 năm trở lại đây, trẻ em bị nghiên thiết bị công nghệ ngày càng tăng, hiện tại đã lên đến 30%.

Thời gian ngồi trước các loại màn hình của trẻ em mỗi ngày không nên vượt quá giới hạn 1,5 đến 2 tiếng.

Những lưu ý khi cho trẻ sử dụng máy tính bảng

Theo bà Rosemarie Truglio, phó chủ tịch cấp cao về giáo dục và nghiên cứu của Tổ chức Sesame Workshop (Mỹ) thì thời gian ngồi trước các loại màn hình của trẻ em mỗi ngày không nên vượt quá giới hạn 1,5 đến 2 tiếng. Nếu bạn cho phép con mình sử dụng các ứng dụng trên máy tính bảng hoặc điện thoại thông minh thì hãy lưu ý những điểm dưới đây:

- Hãy xem ứng dụng đó trước khi cho phép trẻ sử dụng để đảm bảo rằng nội dung phù hợp với độ tuổi của con. Điểm hình như trẻ dưới 2 tuổi thì không nên sử dụng những ứng dụng dạy chữ, bà Truglio chia sẻ.

- Cùng sử dụng các ứng dụng với con. Theo bà Truglio thì trẻ sẽ đạt được nhiều lợi ích từ việc sử dụng các ứng dụng hơn nếu cha mẹ chơi cùng. Việc trẻ nhỏ có thể nghe bạn nói và hỏi những câu hỏi mở khi cùng “khám phá” các ứng dụng này sẽ giúp các em phát triển kỹ năng ngôn ngữ.

- Cố gắng không khiến việc sử dụng những ứng dụng này trở thành một thói quen như: không nên luôn cho phép con sử dụng iPad trên ôtô. Nếu việc sử dụng các ứng dụng này trở thành một thói quen thì sẽ rất khó bỏ.

- Ngoài ra, phụ huynh cần phải chú ý cài một vài trò chơi dạng huấn luyện phản ứng, tránh các trò chơi đánh đấm, không để trẻ chơi với iPad xong lại xem phim hoạt hình vì sẽ chỉ làm tăng thêm bệnh tật. Nên tìm cách “đuổi trẻ ra khỏi nhà”, để cho trẻ hoạt động bên ngoài nhiều, điều này càng có lợi hơn cho sự phát triển toàn diện của trẻ.

- Bên cạnh đó, trẻ em dưới 3 tuổi tốt nhất không cho tiếp cận với các sản phẩm điện tử, dưới 7 tuổi cũng nên hạn chế tiếp xúc. Phụ huynh hãy giải thích cho trẻ biết Ipad chỉ là một công cụ trong cuộc sống. Nếu trẻ quá mực yêu thích, thời gian chơi cần phải khống chế, không được vượt quá 1 tiếng/ngày đồng thời lựa chọn các trò chơi giáo dục giúp ích cho trí lực chứ không phải các trò hoạt hình đẫm máu hoặc các game đánh nhau.

- Cuối cùng, đối với những trẻ đã nghiên Ipad, phụ huynh không nên cưỡng đoạt, khống chế lấy đi Ipad hoặc đánh mắng trẻ mà cần dành nhiều thời gian nuôi dưỡng tình cảm, chơi và nói chuyện nhiều với trẻ để nắm bắt rõ nguyên nhân tiềm ẩn mà trẻ đắm chìm bên Ipad, sau đó cùng bàn bạc với bác sĩ tìm biện pháp giải quyết, từng bước giám sát thời gian chơi của trẻ, dùng sự yêu thương của bố mẹ, người thân để thay thế Ipad.

Ngọc Anh (Tổng hợp)

TRẺ EM TRONG CƠN BÃO CÔNG NGHỆ

Phần 1 – Bức tranh công nghệ trong thế giới hiện đại.

Trong thời đại công nghệ phát triển mạnh mẽ ngày nay, bước đến đâu có công nghệ đến đó, tivi, máy vi tính, điện thoại thông minh, máy tính bảng với đủ loại chương trình, ứng dụng hấp dẫn ... Có lẽ việc dễ dàng nhất là “phơi” trẻ em trước các loại công nghệ này dù bạn có muốn hay không. Và không phải ngẫu nhiên mà một người làm giáo dục ở Hoa Kỳ gọi bọn trẻ teen ây giờ là “screen-ager” thay vì là “teen-ager”. Công nghệ chen vào đời sống của trẻ em nhiều đến nỗi Viện Hàn lâm Nhi khoa Hoa Kỳ đã phải khuyến cáo phụ huynh không cho trẻ dưới 2 tuổi tiếp xúc với màn hình công nghệ với những lý do sau: (1) Công nghệ cản trở sự phát triển toàn diện của trẻ và ngăn chúng tìm hiểu thế giới xung quanh là không gian ba chiều vốn rất quan trọng đối với trẻ nhỏ. (2) Công nghệ ngăn trở mối quan hệ giữa người với người, tước mất thời gian chơi của trẻ, cản trở trẻ hòa mình với thiên nhiên.

Khi bàn đến công nghệ, cần bàn đến điều gì chúng ta nghĩ là tốt cho trẻ, đồng thời cần lưu tâm đến THÓI QUEN mà chúng ta tập cho trẻ từng ngày.

Nghiện tivi hay công nghệ là thói quen tự chúng ta mang vào người, một cách rất từ từ, giống như nghiện rượu, nghiện thuốc lá hay bất cứ loại nghiện nào khác. Chính văn hóa gia đình góp phần rất lớn trong việc hình thành thói quen đó, khi mà cứ xong cơm tối thì cha một màn hình, mẹ một màn hình và bỏ con với một màn hình khác hoặc ngay cả khi chơi với con cũng lôi màn hình ra “dạy” cho con chơi, “dạy” cho con tiếp xúc với công nghệ từ sớm để sau này không kém chỉ kém em.

Dần dần, mưa dầm thâm lâu để đến một ngày bạn nhận ra mình không chịu được khi thiếu màn hình điện thoại hay Ipad và cũng đồng thời nhận ra rằng con mình không chịu được nếu thiếu cái tivi, đó là lúc thói quen đã hình thành và khi nó đã hình thành thì rất khó bỏ, đặc biệt là ở trẻ em. Lúc này, trẻ sẽ chỉ thích dán mắt vào màn hình, bất kể là tivi, điện thoại hay máy tính bảng... và không thích tham gia các hoạt động khác quan trọng đối với sự phát triển cả thể chất và tinh thần của chúng.

Trẻ cần thời gian và không gian để phát triển, để thành con người khỏe mạnh toàn diện, một khi thời gian thơ ấu xây dựng nền tảng cho cả đời người ấy bị mất đi, không thể nào lấy lại được, trong khi việc mang công nghệ đến cho trẻ còn rất nhiều thời gian sau này, trẻ hoàn toàn có thể chờ được, vậy tại sao chúng ta lại nóng lòng?

Nhiều phụ huynh ý thức được vấn đề đã rất băn khoăn về việc khi nào cho trẻ tiếp xúc với công nghệ và bao nhiêu là hợp lý vì thực tế là các trường học đua nhau trang bị công nghệ vào việc giảng dạy, đua nhau dạy vi tính cho trẻ sớm, hơn nữa, khi nhìn vào các nền giáo dục công tại nhiều nước phát triển trên thế giới, chẳng hạn như Hoa Kỳ, bạn sẽ tự rút ra kết luận: cần phải cho trẻ tiếp xúc với công nghệ càng sớm càng tốt, và nếu bạn không cho con bạn bắt đầu từ sớm, bạn là một ông bố bà mẹ đang phá hoại tương lai của con mình vì khi lớn lên nó sẽ không thể nào theo kịp với đời sống công nghệ hiện đại của ngày nay!

Nhưng nếu bạn chịu dừng lại, chịu tìm hiểu kỹ hơn, bạn sẽ thấy rằng HOÀN TOÀN KHÔNG có một dữ liệu nào chứng minh điều này cả. Cả một xu hướng, trào lưu của thời đại không dựa trên một nghiên cứu xác thực, một minh chứng cụ thể nào, có chăng là hàng loạt các quảng cáo rầm rộ, quy mô, bài bản, lâu dài của ngành công nghiệp với lợi nhuận khổng lồ thu được từ những chương trình, ứng dụng và thiết bị công nghệ dành cho trẻ nhỏ. Những quảng cáo chỉ nhắm vào mục đích lợi nhuận và đưa ra những kết luận không hề có minh chứng chỉ để phục vụ vào lợi ích riêng của họ, còn lợi ích thực của trẻ không hề được màng tới.

Vài năm trước Disney mua lại công ty Baby Einstein và quảng bá rất mạnh đây là chương trình giáo dục. Đã có nhiều phụ huynh tin tưởng và đặt mua. Sau đó tổ chức Campaign for Commercial-free childhood (tạm dịch Chiến dịch vì Tuổi thơ phi thương mại), để mắt tới chương trình Baby Einstein của Disney, nghiên cứu và tuyên bố chương trình này không được chứng minh là chương trình giáo dục. Sau đó Ủy ban Thương mại Liên bang Hoa Kỳ (Federal Trade Commission) đã quyết định không cho phép Disney tiếp tục quảng cáo chương trình này.

Nhiều cuộc nghiên cứu tại Hoa Kỳ về tác động công nghệ đối với phương pháp giáo dục trẻ, đặc biệt là trẻ nhỏ đều kết luận công nghệ KHÔNG PHẢI là phương pháp tối ưu, như ở giáo dục mầm non, việc cô kê

chuyện cho trẻ nghe bằng giọng truyền cảm sẽ giúp trẻ học được từ vựng hơn nhiều so với cho trẻ nghe một cái máy kể chuyện điện tử. Một nghiên cứu khác cũng ở Hoa Kỳ được thực hiện trong lớp học cho thấy việc học sinh thường làm khi ngồi trước máy vi tính là nhảy từ trang web này đến trang web khác, và rất ít thấy có sự đào sâu nghiêm túc vào một đề tài nào.

Tuy nhiên, mặc những nghiên cứu, những khuyến cáo, khuyến nghị, người ta vẫn cứ đỗ xô chạy theo công nghệ, chạy theo tư tưởng số đông, đem nó về nhà cho con em mình càng sớm càng tốt. Các nền giáo dục công tại những nước phát triển đều tiêu chí rất nhiều tiền đề trang bị công nghệ vào trường học, như tại Hoa Kỳ, hàng tỉ đô la đã được bỏ ra mỗi năm cho mục đích này.

(Lược dịch từ bài nói chuyện của tác giả Joan Almon (*), chuyên gia giáo dục Steiner:

<https://www.youtube.com/watch?v=y5vqZFrA2FY>)

(*) Joan Almon là một giáo viên mầm non với hơn hai mươi năm giảng dạy, một nhà giáo dục, tác giả của nhiều cuốn sách về giáo dục trẻ trong độ tuổi mầm non, tiểu học. Bà thường xuyên tổ chức nhiều hội thảo ở khắp nơi trên thế giới để chia sẻ các kiến thức về giáo dục trẻ em.

Phần 2 – Bức tranh đời sống của trẻ em trong thế giới hiện đại.

Song song với sự phát triển vượt bậc của công nghệ và sự có mặt của nó trong trường học ngày càng sớm thì ở trẻ em lại có những thứ bị sụt giảm nghiêm trọng.

Trẻ ngày càng ít sáng tạo. Tính sáng tạo là khả năng thiên phú nhưng nó phải được rèn dũa, và cơ hội tuyệt vời để rèn dũa sức sáng tạo chính là CHƠI TỰ DO. Cho đến năm 1997, 99,7% trẻ em từ độ tuổi 6 đến 12 thời gian chơi chỉ còn 16%, và đến năm 2003 là 8%. Một điều mỉa mai vì chơi là hoạt động rất bình thường của trẻ mà ngày nay thời gian chơi của trẻ bị thu hẹp nghiêm trọng đến mức các chuyên gia phải thực hiện những cuộc nghiên cứu nghiêm túc.

Trẻ em ngày nay không giỏi vận động thể chất, những vận động thô như chạy nhảy, leo trèo..., những vận động tinh như cài nút áo, cột dây giày, cầm viết... Ngày càng nhiều trẻ gặp khó khăn trong vận động phải đến gặp chuyên gia trị liệu chỉ để được dạy những kỹ năng của bàn tay, ngón tay vì chúng không cầm được viết. Ngược lại, một số trường cho rằng không cần quá lo lắng, trong tương lai học sinh sẽ không cần viết nữa vì chúng sẽ học và làm việc toàn bộ trên máy tính.

Tuy nhiên, mọi việc có đơn giản như vậy không? Nhà thần kinh học Frank R. Wilson trong tác phẩm “The Hand” đã chỉ ra phần lớn sự phát triển của não bộ liên quan đến hoạt động của bàn tay; khi trẻ học cách sử dụng bàn tay, các dây thần kinh được kích thích phát triển, không chỉ có não mà các giác quan cũng được kích thích, và ông chỉ ra rằng dùng bàn phím, con chuột hay cần điều khiển là những cử động rất ít có sự tham gia của bàn tay.

Trẻ học chủ yếu qua các giác quan, nhìn, nghe, ngửi, xúc chạm... bạn cho trẻ vào một khu vườ, tất cả các giác quan của trẻ được kích thích, bao gồm cả giác quan cân bằng. Khi chúng chơi trò chơi xây dựng, giác quan cân bằng được kích thích, chúng phải học cách để những miếng gỗ hay món đồ lén nhau và đảm bảo chúng được cân bằng. Một số trò chơi xếp hình, lego chẳng hạn, không kích thích được giác quan cân bằng vì việc gắn những mảnh rời với nhau rất dễ dàng, nếu nó không khớp tức là không khớp, còn khi tìm đúng mảnh ghép, nó lập tức sẽ khớp vào nhau, mặc dù không nhận rằng lego có tác dụng trong một vài phương diện phát triển sự sáng tạo, đặc biệt là ở trẻ trai.

Không có nghiên cứu nào chứng minh cụ thể và chi tiết công nghệ chính là lý do cho hàng loạt những vấn đề của trẻ ngày nay nhưng trước thực tế sự phát triển của công nghệ tỷ lệ nghịch với sự suy giảm của những yếu tố phát triển ở trẻ em như tính tò mò, sự sáng tạo, thời gian chơi đồng thời tỷ lệ thuận với những vấn đề như hội chứng khó đọc, khó tập trung, kỹ năng vận động... cho chúng ta một bức tranh tổng thể về đời sống của trẻ trong thế giới hiện đại ngày nay. Liệu rằng rằng có mối liên quan mật thiết giữa sự gia tăng khùng khiếp của công nghệ và những khả năng cơ bản của con người ở trẻ em không? Đó là câu hỏi còn để ngỏ cho tất cả chúng ta, những người quan tâm thật sự đến nhu cầu thực của trẻ.

Nếu bạn chú ý, danh sách những kỹ năng yêu cầu cho công việc trong mẫu tuyển dụng của các công ty từ lớn đến nhỏ, kỹ năng chuyên môn hay còn gọi là kỹ năng cứng đứng cuối trong khi kỹ năng con người hay còn gọi là kỹ năng mềm như tính sáng tạo, khả năng giải quyết vấn đề... đứng đầu vì họ biết có thể dạy kỹ

năng chuyên môn cho nhân viên một cách nhanh chóng nhưng rất khó dạy sự sáng tạo cho những người trưởng thành 22, 25 tuổi khi mà mầm sáng tạo trong họ đã không được phát triển ngay từ khi còn nhỏ.

Trong tác phẩm “Play” của nhà thần kinh học Stuart Brown, ông kể một câu chuyện rất thú vị ở phòng thí nghiệm đứng đầu ngành công nghiệp không gian vũ trụ tại trung tâm Sandiago, Hoa Kỳ. Vào cuối thập niên 1900 khi những kỹ sư kỳ cựu về hưu, phòng thí nghiệm phải tuyển hàng loạt những kỹ sư trẻ tuổi từ các Đại học danh tiếng như Stanford, MIT và lập tức đối mặt với một vấn đề lớn: những kỹ sư trẻ này rất thông minh, nhiều ý tưởng và biết cách thực hiện những ý tưởng đó, tuy nhiên, trong quá trình thực hiện, nảy sinh những vấn đề và họ không có khả năng giải quyết. Trưởng phòng thí nghiệm vô cùng thất vọng vì ông nhận thấy chất lượng công việc của phòng thí nghiệm tụt dốc đáng kể với những người trẻ này, và ông thực sự không biết phải làm gì. Một hôm ông đọc một bài báo về một ngành liên quan đối mặt với cùng vấn đề và ông phát hiện cần phải tuyển dụng những người khi còn nhỏ hay “nghịch” với thiết bị đồ dùng vì đó sẽ là những người có khả năng giải quyết vấn đề. Khi bạn nghịch với thiết bị đồ dùng, bạn đang sử dụng đôi tay và đó là một hình thức CAO hơn của hoạt động chơi. Bạn đâu chỉ đơn giản là phá bỏ tòa nhà vừa mới xây hay tháo rời máy phát thanh, tivi, xe hơi để rồi khi lắp lại thấy thừa vài con ốc! Bạn phải suy nghĩ cách gắn chúng lại như ban đầu, đó là bài thực hành bằng tay để giải quyết vấn đề dùng những hình ảnh tưởng tượng trong đầu.

Trưởng phòng thí nghiệm quyết định thêm một câu hỏi vào danh sách câu hỏi tuyển dụng: “Lúc còn nhỏ, bạn có nghịch với thiết bị đồ dùng trong nhà không?” Ông tuyển được những kỹ sư vẫn từ trường Đại học Stanford, MIT nhưng lần này là những người có đôi tay khéo léo và có khả năng giải quyết vấn đề. Phòng thí nghiệm của ông vượt qua được khó khăn.

Đó chỉ là một khía cạnh của trẻ nhỏ bị tước mất trong thời hiện đại này. Chúng ta bảo chúng ta cho chúng thử đặc biệt hơn đây chứ, phải, thử chúng ta cho đôi khi cũng có ích đối với trẻ, còn lại hầu như là không giúp được gì và để đổi lấy những công dụng ít ỏi ấy thì lại quá nhiều thứ lại bị lấy mất.

Điều gì quan trọng nên làm trước. Điều quan trọng là bạn cần đem đến cho trẻ những điều cơ bản của một CON NGƯỜI: đó là cách sử dụng cơ thể, sử dụng con tim, sử dụng khói óc, sử dụng các giác quan, hòa nhập vào thế giới xung quanh, thế giới con người, thế giới thiên nhiên... Cho chúng những điều đó trước khi đem công nghệ đến với chúng, vì để trẻ sử dụng được công nghệ là một điều không hề khó.

Hãy xem những con người công nghệ nổi tiếng sử dụng máy tính lúc năm bao nhiêu tuổi: Steve Jobs: 14 tuổi, Bill Gates: 12 tuổi.

Có một nguyên tắc tuyệt vời trong ngành y đã tồn tại hàng nghìn năm: không gây hại. Mỗi khi có thứ gì mới được đưa ra, cần phải đặt câu hỏi: liệu nó có giúp ích được gì hay có hại gì? Chúng ta không làm động thái đó với giáo dục, chúng ta không làm động thái đó với việc đưa công nghệ vào đời sống của trẻ. Chúng ta yêu công nghệ nhưng công nghệ KHÔNG yêu con em chúng ta. Công nghệ thực ra đang gây tổn hại đến trẻ nhỏ, thậm chí đối với lứa tuổi tiểu học, hơn là giúp ích chúng.

Hãy giữ con bạn tránh xa các màn hình công nghệ ít nhất là SAU 3 TUỔI vì trước 3 tuổi, trẻ không phân biệt được đâu là thế giới thật, đâu là thế giới ảo. Những gì diễn ra trong màn hình công nghệ chỉ làm trẻ rối trí. Sau 3 tuổi, trẻ trở nên phân biệt rõ hơn giữa thế giới thật và ảo. Nếu bạn đưa cái bánh làm bằng cát cho trẻ dưới 3 tuổi và bảo đây là bánh sinh nhật, nó sẽ bỏ vào miệng, nếu là trẻ trên 3 tuổi, nó sẽ nhìn bạn và hỏi “bánh giả bộ phải không cô?”, còn trẻ 4 tuổi sẽ ngay lập tức tìm những nhánh cây nhỏ bỏ lên trên làm nén và gọi bạn bè xung quanh lại tổ chức bữa tiệc sinh nhật. Rõ ràng trẻ 4 tuổi biết chắc đây là bánh giả và chúng sống trọn vẹn trong trí tưởng tượng của riêng mình với trò chơi bánh sinh nhật. Bây giờ bạn đặt một màn hình trước mặt đứa trẻ dưới 3 tuổi và nghĩ rằng nó phân biệt được đâu là thật, đâu là giả? Chỉ làm nó bị rối trí mà thôi.

Từ 3 đến 6 tuổi, khó có thể giữ cho trẻ không tiếp xúc với màn hình công nghệ trừ khi bạn nuôi chúng trong hộp hoặc nhốt trong tủ nhưng không có nghĩa bạn thả bừa chúng ngay cả tại nhà. Nhà là nơi duy nhất bạn có thể sắp đặt lối sống, thói quen sinh hoạt để bảo vệ con mình. Bạn phải tinh táo đặt ra những ranh giới cho bọn trẻ. Điều này không có nghĩa những thứ này không được có mặt trong nhà bạn, nhưng đối với trẻ thì khác, những gì không có lợi cho chúng, là cha mẹ, chúng ta cần phải biết kiên quyết hạn chế. Đó có lẽ là cách duy nhất để chúng ta có thể làm được cho con mình trong con bão công nghệ như ngày nay!

(Lược dịch từ bài nói chuyện của tác giả Joan Almon (*), chuyên gia giáo dục Steiner)

(*) Joan Almon là một giáo viên mầm non với hơn hai mươi năm giảng dạy, một nhà giáo dục, tác giả của nhiều cuốn sách về giáo dục trẻ trong độ tuổi mầm non, tiểu học. Bà thường xuyên tổ chức nhiều hội thảo ở khắp nơi trên thế giới để chia sẻ các kiến thức về giáo dục trẻ em.

1 Ý CHÍ VÀ SỰ BẮT CHUỐC

Dưới 7 tuổi, trẻ có một Ý CHÍ mãnh liệt và một bản năng BẮT CHUỐC.

Trẻ học mọi thứ và khám phá thế giới xung quanh mình thông qua bắt chước. Chính môi trường xung quanh tạo ra trẻ, trẻ làm một việc vì trẻ thấy người khác làm việc đó, không phải vì người lớn bảo trẻ phải làm việc đó. Chúng ta chỉ hướng dẫn khi cần thiết, nhiệm vụ của chúng ta là tạo một môi trường lành mạnh để trẻ bắt chước và tự tìm hiểu, học hỏi, một môi trường an bình, một tình yêu thương chân thành, sự hỗ trợ, thái độ khuyến khích và trân trọng.

Trẻ không chỉ bắt chước những gì chúng ta làm, chúng bắt chước luôn cả thái độ, tình cảm và suy nghĩ của chúng ta. Chúng ta không thể che dấu bát cứ điều gì trước trẻ; chúng ta trong suốt trước trẻ. Trẻ đang tìm hiểu về thế giới xung quanh, hãy cho trẻ thấy thế giới này là tốt đẹp, nhờ đó chúng thấy an toàn và tự tin; khi đã thấy an toàn và tự tin, trẻ sẽ làm mọi thứ tốt nhất.

Ý chí giúp trẻ làm đi làm lại một việc không chán, đó là giúp cách trẻ học và khám phá thế giới. Và việc học này, cũng như những sự phát triển khác của trẻ, đều có tốc độ riêng, lịch trình riêng, lịch trình này không giống nhau đối với tất cả trẻ và không thể bắt ép.

Chúng ta cần tôn trọng con người trẻ và sự phát triển riêng của mỗi trẻ, đừng nén sút ruột, thúc ép trẻ làm những điều vượt quá sức của chúng; thậm chí nếu trẻ có làm được đi nữa thì việc này sẽ để lại ảnh hưởng bất lợi to lớn lên thể chất và tinh thần của trẻ. Tại sao lại tập đi cho trẻ khi trẻ không cần tập thì sau cùng vẫn có thể đi được. Khi thời gian chín muồi, chúng sẽ muốn đi và sẽ tìm mọi cách để đi, dù có xe tập đi hay không, dù chúng ta có dắt tay cho trẻ đi hay không, trẻ vẫn sẽ đi được, chúng sẽ bám vào bất cứ vật nào để di chuyển, đó chính là ý chí muôn đi, ý chí này sẽ bị làm yếu đi nếu chúng ta bày sẵn mọi thứ và tước mất “sự thôi thúc và có gắng tìm đủ mọi cách để đi” của trẻ. Tất cả những vận động của trẻ, dù là lật, trườn, bò, đứng, đi, đều là kết quả của sự kết hợp hoàn hảo giữa sự phát triển chín muồi của các cơ vận động, sự thôi thúc trong lòng và ý chí mạnh mẽ của trẻ; và tất cả đều cần có thời gian. Và khi trẻ đi được trên đôi chân của mình qua nhiều cố gắng, thử thách, hãy hình dung chúng thỏa mãn và sung sướng như thế nào; cảm giác sung sướng này là thành quả, là món quà vô cùng ý nghĩa cho công sức trẻ đã bỏ ra. Điều này xây dựng lòng tự tin vững chắc nơi trẻ: trẻ muốn làm và sẽ làm được; chính sự tự tin này sẽ có ảnh hưởng tích cực đến trẻ đến suốt cuộc đời.

(Trích Sổ tay Phụ huynh của Mầm non Thỏ Trắng)

2 Đoạn phim ngắn và cô đọng về giáo dục Steiner/ Waldorf, Phụ đề tiếng Việt sẽ có sau.

<https://www.youtube.com/watch?v=B-ZSeepDmPE>

3 MẸ THÍCH CON CHUYỆN GÌ CŨNG KỂ CHO MẸ HAY THÍCH CON NÓI DỚI?

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=636871723123311&set=a.117241688419653.27940.100004014670309&type=3>

ĐIỂM SỐ VÀ BẠO HÀNH

Bỏ đánh giá bằng điểm số và bạo lực học đường đang là hai trong những vấn đề nóng trên các diễn đàn xã hội. Lướt qua vài diễn đàn về giáo dục mầm non được hai mẫu chuyện như sau:

Một bạn kề hai nhà hàng xóm có con học cùng một lớp. Cả hai nhà cùng rất quan tâm đến việc học hành của con cái, thậm chí ngầm chạy đua với nhau. Một hôm, cậu bé về khoe với bố được điểm 9 trong một kỳ kiểm tra khá quan trọng. Ông bố phấn khởi, chạy ra phố mua bánh về thưởng luôn cho con trai. Trong khi con ngồi ăn bánh thì mẹ cô bé nhà bên đi ngang qua và khoe lần này con gái là một trong số rất ít các bạn trong lớp được điểm 10. Ông bố cậu bé sa sầm mặt, không nói không rằng giật cái bánh từ tay con và vả luôn vào miệng thằng bé một cái ... Không biết sau đó cháu có còn bị bố đánh phạt gì thêm nữa không? Mặc dù biết rằng chuyện như vậy không phải là quá hiếm, nhưng thật sự vẫn thấy sốc khi đọc được. Lứa tuổi cấp 2 khá nhạy cảm và dễ bị tổn thương, tâm hồn của cháu có thể bị ảnh hưởng rất nhiều. Thiết nghĩ bạo lực trong xã hội có lẽ cũng có thể bắt nguồn từ những điều nho nhỏ trong gia đình như vậy ...

Một bạn khoe con gái học rất giỏi và giỏi đều tất cả các môn. Cháu thường xuyên đạt điểm 9-10 trong các môn học, nhưng thường xuyên nhất vẫn là điểm 10. Thỉnh thoảng, cháu mới không may bị điểm 8. Mỗi lần bị điểm kém như vậy (tức là điểm 8), mẹ cháu khóc tu tu, theo lời của bạn ấy là "như cha chết", sau đó mang cho con một trận "lên bờ xuống ruộng" vì học hành sút kém ... Tự nhiên nghĩ khổ thân cô bé quá. Điểm số như vậy đã trở thành nỗi ám ảnh hãi hùng đối với bé, còn đâu là niềm vui học hành nữa?

GIÁ TRỊ ẢO

Cô bạn mình thuộc loại phụ nữ hết lòng vì con. Và trong cái sự vì con ấy thì tất nhiên chuyện học hành được đặt lên số một. Cho con vào trường điểm (một trong số ít trường nổi tiếng là khó xin ở Thủ đô) và lớp chọn là điều dĩ nhiên. Chuyện đi học thêm thì đương nhiên miễn bàn. Gửi luôn cô giáo chủ nhiệm cho chắc. Nói chung đầu tư của bố mẹ cho việc học của con là hơi bị tốn kém, cả công sức lẫn tiền bạc.

Từ lớp một đến lớp năm, vợ chồng bạn tôi rất tự hào vì con học giỏi, điểm toàn 9-10, thành tích học tập luôn đứng trong tốp đầu của lớp. Bạn tôi cũng hết lời ca ngợi các cô của con dạy giỏi, nhiệt tình.

Khi cháu lên cấp hai, tự nhiên một hôm cô bạn tôi gọi điện cho tôi và khóc tu tu. Dỗ dành, gặng hỏi mãi bạn mới tâm sự là khi kiểm tra đầu vào lớp sáu, điểm của cháu quá kém, đứng bét lớp luôn. Khi các cô kiểm tra thêm một số thứ nữa thì hoá ra cháu hỏng kiến thức toàn bộ. Như mẹ cháu nói là không biết thứ gì luôn. Khổ thân vợ chồng bạn tôi mất hai năm trời không biết gì là nghỉ ngơi, chơi bời nữa, tối ngày kèm con như kèm kem. Bố cháu phải tự mình dạy lại cháu môn Toán từ kiến thức lớp một. Sau hai năm thì mới tạm gọi là ổn nhưng hậu quả thì còn kéo dài đến hết phổ thông trung học.

Đây chỉ là một trong những trường hợp mà lâu nay xã hội vẫn gọi là "ngồi nhảm lớp". Còn tôi thì thích gọi đó là "giá trị ảo", được thể hiện dưới hình thức điểm số. Các giá trị ảo trong giáo dục ngày nay có lẽ không còn hiếm. Cứ nhìn những tỉ lệ 80-90% học sinh giỏi trong các lớp là cũng đoán được chúng thật hay ảo rồi !!! Mong là sẽ không có nhiều gia đình rơi vào trường hợp như của cô bạn tôi, quá tin vào điểm số mà để con bị hỏng kiến thức suốt 5 năm trời.

MẸ THÍCH CON CHUYỆN GÌ CŨNG KỀ CHO MẸ HAY THÍCH CON NÓI DỐI?

Con trai lớn của tôi vốn tự giác học và làm bài tập từ bé nên tôi ít khi hỏi con về chuyện học hành, điểm số. Cháu cũng có thói quen khá đặc biệt, đó là điểm tốt thì không mấy khi nói cho bố mẹ biết, nhưng điểm kém thì về "khoe" ngay. Cách cháu "khoe" đại loại như thế này:

Con trai: Mẹ ơi, hôm vừa rồi kiểm tra, lớp con hơn nữa lớp bị điểm dưới trung bình.

Mẹ: Hi hi ... Kiểu này chắc mình cũng bị dưới trung bình rồi?

Con trai: Ô, thế mẹ thích con chuyện gì cũng kể cho mẹ hay mẹ thích con nói dối nào?

Mẹ: Tất nhiên là mẹ thích con chuyện gì cũng kể cho mẹ nghe chứ. Thế nên mẹ mới cười hi hi khi đoán con cũng bị điểm kém. Mẹ có phàn nàn gì đâu nào?

Con trai: Mẹ mắng thì lần sau con bị điểm kém sẽ giấu luôn không kể nữa. Mẹ làm sao biết hết được?

Mẹ nhớ lại ngày xưa, năm lớp 10 có lần mẹ bị cô giáo dạy Văn cho hai con 0 to đùng vì can tội không thuộc bài thơ "Văn tế nghĩa sĩ Càn Giuộc" của cụ Nguyễn Đình Chiểu (học sinh giỏi Văn của cô mà không thuộc bài làm cô ...bực gấp đôi). Vụ ấy quá tay đinh đối với một học sinh cho đến lúc ấy chưa bao giờ bị xếp hạng học sinh tiên tiến như mẹ. Thế nên đương nhiên là mẹ giấu biệt, không nói gì với bà ngoại và bác cả hết (ông ngoại những năm đó đi công tác xa, bà thì đang trong quá trình hồi phục sau ca đại phẫu, điện thoại liên lạc cũng khá hiếm hoi nên việc giấu giếm của mẹ trót lọt ...hi hi).

Nhớ đến chuyện ấy nên mẹ vội vàng khẳng định: Không, mẹ không mắng. Có điểm kém hay gấp khó khăn gì con nhớ nói ngay với mẹ để mẹ còn có biện pháp hỗ trợ kịp thời nhé.

Chính vì cháu không giấu giếm điểm xấu với mẹ nên trong thời gian cháu học ở phổ thông, tôi năm được khắt khe sát tình hình học tập của con, mặc dù chưa bao giờ kiểm tra bài vở hay ngồi kèm con học bài. Việc hỗ trợ cháu khi cháu gấp khó khăn trong một môn học nào đó cũng được tiến hành kịp thời, không bị để tới mức quá muộn.

Cứ nghĩ đến câu cháu hỏi ngược lại mẹ ngày nào "Mẹ thích con chuyện gì cũng kể cho mẹ hay thích con nói dối?", tôi lại tự hỏi mình "Người lớn rốt cuộc thích gì nhỉ, một giá trị thật tuy hơi xấu xí hay một giá trị nhìn có vẻ đẹp nhưng lại không có thật? Và khi gây áp lực cho con về điểm số, các cha mẹ có nghĩ rằng mình có thể đang vô tình biến con thành đứa trẻ không trung thực, cũng như có thể tự làm mất cơ hội hỗ trợ con kịp thời khi con học sút đi?

4 Trẻ dưới 8 tuổi: nấu ăn hay học chữ?

Bài báo này mới nói đến những lợi ích rất bè mặt của việc cho trẻ tham gia vào công việc bếp núc, tuy nhiên New York Times là một kênh thông tin khách quan để phụ huynh tham khảo.

Bạn sẽ ưu tiên thời gian bên con cho việc nào sau đây hơn, nếu con bạn dưới 8 tuổi?

1. Cùng con làm bánh, nấu ăn
2. Dạy con học đọc, làm toán

Đã có khá nhiều nghiên cứu chỉ ra rằng trẻ học đọc, học chữ sớm từ bậc mầm non không liên quan gì đến việc trẻ sẽ đọc viết tốt hơn, học tốt hơn những trẻ học chữ muộn (chữ nói riêng và kiến thức học thuật nói chung). Thậm chí, việc tiêu tốn thời gian vào việc học các kiến thức học thuật quá sớm làm trẻ mất đi khoảng thời gian quý báu để trải nghiệm vui chơi tự do cùng bạn bè, để trải nghiệm các công việc chân tay, như bếp núc chẳng hạn, là các công việc thực sự đem lại sức sống và niềm vui cho trẻ. Các công việc chân tay này nuôi dưỡng sức sống ở trẻ trong hiện tại và cho chặng đường dài phía sau.

Bằng bản năng, bà mẹ nào cũng biết việc một đứa trẻ được vào bếp cùng mẹ là một bức tranh đẹp, bởi nó chạm đến trái tim mỗi người. Tuy nhiên, dần dần truyền thông làm chúng ta có xu hướng nghĩ rằng chúng ta cần đưa con cái đến các lớp học để nhất định học được một điều gì đó mà chúng ta có thể đem khoe, có thể tự hào, và đặc biệt là càng sớm càng tốt. Ngày nay, lớp học nào cũng được dán mác: học mà chơi, nhưng bạn đã bao giờ tự hỏi việc chơi như thế nào có hiệu quả tốt nhất với sự phát triển toàn diện của con mình? Chơi với các kiến thức học thuật khác nhiều lầm với việc trẻ được vui chơi tự do, giữa một cảnh đồng lúa vào mùa gặt hay trong một căn bếp ấm cúng, với mẹ hay với bè bạn.

Tham khảo nghiên cứu:

http://www.allianceforchildhood.org/sites/allianceforchildhood.org/files/file/Reading_Instruction_in_Kinder_garten.pdf

http://mobile.nytimes.com/2015/09/03/dining/cooking-with-kids-5-reasons-you-should-be-doing-it.html?referrer&_r=2

5 Tại sao các trường học Phần Lan luôn dẫn đầu?

Tại Mỹ, việc chơi của học sinh lại hoàn toàn khác hẳn, một cuộc thăm dò cấp quốc gia khảo sát hiệu trưởng các trường tiểu học cho thấy có đến 40% các trường học cấp quận đã giảm hoặc loại bỏ hoàn toàn giờ chơi, nhằm tăng thêm thời gian cho các môn học chính; và một phần tư các trường tiểu học hoàn toàn không có nghỉ giữa tiết trong tất cả các cấp.

Hàng triệu cha mẹ người Mỹ bỏ ra vô số thời gian để tìm giải pháp giúp con cái có được kết quả học tập tốt, tìm được thầy giỏi và trường tốt.

Có lẽ họ nên học hỏi kinh nghiệm từ đất nước Phần Lan, đất nước được coi là có hệ thống giáo dục tốt nhất thế giới. Sinh viên Phần Lan luôn đạt được thành tích gần như hàng đầu trong kỳ thi quốc tế PISA (Program for International Student Assessment) trong môn: đọc, toán và khoa học. Trong kỳ thi PISA năm 2012, Phần Lan đứng vị trí thứ ba sau Hàn Quốc và Nhật Bản xét theo kết quả tổng quan của cả ba môn này.

Trong khi đó, kết quả PISA của ba môn đọc, toán và khoa học của sinh viên Mỹ chỉ đạt vị trí 21 trong 34 quốc gia nằm trong Tổ Chức Hợp tác Kinh Tế và Phát Triển (Organization for Economic Co-operation and Development). Đối với một số người, giáo dục của Phần Lan là một điều không tưởng: một miền đất hứa, nơi mà ngành sư phạm được nhiều người theo đuổi nhất, các nhà chức trách tin tưởng vào trường học và là nơi các đảng phái có sự đồng thuận về đường hướng trong các cải cách giáo dục.

Có ba yếu tố đã tác động một cách tích cực đến chất lượng của các trường học tại Phần Lan mà các trường học của Mỹ không có.

- Thứ nhất, Phần Lan xây dựng một hệ thống trường học thực sự đảm bảo tính công bằng trong giáo dục. Điều này có nghĩa là tất cả trẻ em đều được giáo dục miễn phí trong giai đoạn đầu đời; các trẻ em đặc biệt (khuyết tật, có năng khiếu,... ND) được cung cấp các chương trình giáo dục đặc biệt (với sự đảm bảo tài chính từ chính phủ); chế độ chăm sóc y tế và phúc lợi xã hội cho học sinh cả nước; và một chương trình giáo dục tổng thể cấp quốc gia với mục tiêu tập trung vào sự phát triển con người toàn diện hơn là thuần túy nhằm vào thành tích học tập.

- Điều thứ hai là: Giáo viên tại Phần Lan có nhiều thời gian để làm việc cùng nhau. Theo những số liệu gần đây nhất của OECD, khối lượng giảng dạy trung bình của một giáo viên trung học trẻ tại Phần Lan chỉ bằng chừng một nửa so với đồng nghiệp của họ tại Mỹ. Điều này giúp cho các giáo viên xây dựng được các mạng lưới chuyên môn với các đồng nghiệp, chia sẻ các ý tưởng và phương pháp tốt nhất. Đây là một điều kiện quan trọng nhằm tăng cường chất lượng giảng dạy.

- Yếu tố cuối cùng: Trong các trường học của Phần Lan, việc chơi được coi là rất quan trọng cho sự phát triển con người và cho việc học tập của trẻ. Sau mỗi tiết học, học sinh luôn được dành 15 phút chơi tự do, cho các hoạt động bên ngoài lớp học. Các học kỳ tại Phần Lan cũng ngắn hơn tại Mỹ, các trường tiểu học

chỉ cho bài tập về nhà ở mức tối thiểu để học sinh có thời gian dành cho các sở thích riêng và chơi với bạn bè của mình trong kỳ nghỉ.

Tại Mỹ, việc chơi của học sinh lại hoàn toàn khác hẳn, một cuộc thăm dò cấp quốc gia khảo sát hiệu trưởng các trường tiểu học cho thấy có đến 40% các trường học cấp quận đã giảm hoặc loại bỏ hoàn toàn giờ chơi, nhằm tăng thêm thời gian cho các môn học chính; và một phần tư trường tiểu học hoàn toàn không có nghỉ giữa tiết trong tất cả các cấp.

Các phản bác phổ biến nói rằng vì Hoa Kỳ là một đất nước lớn hơn, đa dạng hơn và bất bình đẳng hơn nên việc cải thiện chất lượng trong giáo dục và đào tạo cũng sẽ khó khăn hơn. Nhưng ngay cả khi đó là sự thật, thì luận điểm này cũng không giải thích được vì sao học sinh Phần Lan học tốt hơn ở trường so với hầu hết các quốc gia khác trên thế giới.

Một số khía cạnh của hệ thống giáo dục Mỹ tỏ ra không hữu ích trong việc nâng cao chất lượng giảng dạy và đạt tới sự bình đẳng.

- Thứ nhất, giáo dục của Mỹ quá chú trọng việc đánh giá chất lượng qua dữ liệu của các kì sát hạch quốc gia. Nếu việc tổ chức và chuẩn bị cho các kì thi đánh giá chất lượng giáo dục chiếm đến một phần ba tổng thời gian giảng dạy, thì chỉ riêng điều này đã hạn chế học sinh tiếp cận các mục tiêu học tập (hữu ích và thực chất) khác.

- Điểm thứ hai, giáo dục Mỹ đặt quá nhiều niềm tin vào sự chọn lựa của phụ huynh trong thị trường giáo dục, mà chính việc phụ huynh lựa chọn trường tư là bởi chính sách hỗ trợ tài chính của chính phủ dành cho các trường này. Điều này làm yếu đi cơ cấu của các trường công, vốn luôn là nền tảng của thành công đối với các hệ thống giáo dục ở các quốc gia khác.

- Và điểm cuối cùng là hiện nay ngày càng nhiều học sinh tại Mỹ phải học với giáo viên mới hoặc giáo viên không chuyên hơn bao giờ hết. Số lượng giáo viên thuyên chuyển thường xuyên ở hàng ngàn trường học của Mỹ hủy hoại toàn bộ hệ thống.

Vậy giải pháp sẽ là gì? Tuy nước Mỹ không thể trở thành Phần Lan nhưng có rất nhiều điều để học hỏi về những gì có thể và không thể làm được.

Một giải pháp thông minh và khả thi có thể là việc xóa bỏ các chính sách và các quy chế đánh giá hiện đang cản trở giáo viên Mỹ trong việc giảng dạy những vấn đề cốt lõi nhất đối với học sinh. Tái cơ cấu và thiết kế lại cơ chế thưởng phạt và đánh giá các trường học, xóa bỏ các kỳ kiểm tra tiêu chuẩn không cần thiết sẽ loại bỏ một gánh nặng lớn cho các trường học; và khi đó giáo viên sẽ có nhiều thời gian hơn để tập trung vào việc thực học của học sinh.

Thách thức lớn nhất của hệ thống giáo dục Mỹ là liệu nó có thể ưu tiên mục tiêu công bằng trong các chính sách giáo dục hay không. Khi mà một nửa kết quả học tập của học sinh bị ảnh hưởng bởi nghèo khó thì các trường học cần phải có biện pháp để giải quyết các vấn đề khó khăn của các gia đình có điều kiện kinh tế hạn chế. Đề cao tính công bằng chính là một chìa khóa của thành công trong giáo dục tại Phần Lan.

Nguyễn Hồng Minh dịch

http://edition.cnn.com/2014/10/06/opinion/sahlberg-finland-education/index.html?hpt=hp_t3

6 Một học đọc học viết

Thầy Tân có quan điểm trùng hợp với ông Steiner về tuổi thơ, về việc học ngoại ngữ của trẻ con nói riêng, và việc học nói chung.

Mọi thứ hãy từ từ, tuổi thơ cần nhất là vui chơi và những câu chuyện thần tiên để nuôi dưỡng sức sống, để phát triển trí tưởng tượng vô biên của giai đoạn đầu đời.

<https://www.facebook.com/thai.batan.1/posts/691905780944868>

Bây giờ rõ lên cái mốt bô me đua nhau cho con, còn nhỏ, đi học thêm tiếng Anh, những vài trăm nghìn một buổi. Xót tiền quá. Trong khi không nghĩ tới việc tốt hơn hàng trăm lần là mua sách, nhất là cổ tích đọc cho

con nghe hàng ngày. Hoặc đưa con đi chơi công viên hoặc đi lễ nhà chùa. Là vì bản thân bố mẹ không đọc sách nên không biết ích lợi và tầm quan trọng của việc này.

Thầy cam đoan học kiểu ấy, sau hai ba năm, tốn cả núi tiền, con các bác giỏi lắm chỉ nói được một câu là What's your name?

THẦN ĐỒNG

Các thần đồng, hầu hết

Sau thành người bình thường.

Thiên tài thì ngược lại,

Ngày nhỏ học bình thường.

Đó là một thực tế

Được tổng kết xưa nay.

Không quan trọng thời nhỏ.

Quan trọng là sau này.

Thông minh ba bảy loại.

Thông minh giỏi tiếng Anh.

Gỏi cả Toán, Lý, Hóa.

Học thuộc, tính nhẩm nhanh.

Tất cả những cái ấy

Là rất tốt, tuy nhiên,

Chỉ đủ để học giỏi,

Thành đạt và kiếm tiền.

Thành thiên tài thì khác.

Thiên tài cần thông minh,

Loại thông minh sáng tạo,

Thường đến muộn, ẩn mình.

Einstein đã nói:

Để có thông minh này,

Trẻ cần đọc cổ tích,

Đọc nhiều và hàng ngày.

Đọc để rồi suy ngẫm,

Bay bổng và mộng mơ,

Lạc vào những thế giới

Kỳ diệu, đẹp đang chờ.

Vậy mừng cho các bác

Có con là thần đồng.

Con cháu giỏi là tốt,

Nhưng đừng quá viển vông.

Đừng kỳ vọng nhiều quá.

Đừng bắt học đêm ngày.

Nhất là đừng ngộ nhận,

Kéo thắt vọng sau này.

Nhân tiện, xin nhắc lại

Lời khuyên này chân thành:

Con các bác còn nhỏ,

Đừng học thêm tiếng Anh.

Một – vì quá tốn kém.

Không chạy theo phong trào.

Hai – để chúng rảnh rỗi

Đọc sách, chơi thể thao.

Ba – học cũng vô ích.

Học trước rồi quên sau.

Chờ lớn lên sẽ học.

Yên tâm, không muộn đâu.

Tôi là một thày giáo,

Biết mình đang nói gì.

Có thương mới khuyên thế.

Theo hay không thì tùy.

PS

Tôi ngày nhỏ học dốt,

Ham chơi và cũng lười.

Lớp sĩ số sáu mốt,

Tôi luôn xếp sáu mươi.

Lớn lên như cỏ dại,

Rồi cứng cáp thành cây.

Thời nhỏ không quan trọng.

Quan trọng là sau này.

7 SẢN PHẨM - QUY TRÌNH

Tôi tự hỏi liệu “dịch bệnh” của những chứng khó đọc và khó học có phải là do trẻ xem tivi quá nhiều, chơi điện tử quá nhiều, dành thời gian trước màn hình vi tính quá nhiều, và bị ép học đọc và viết quá sớm không. Chúng ta cần bao bọc trẻ trong những thứ mà tôi gọi là trạng thái “Phật”. Trạng thái này được điều hòa bởi hệ thần kinh đối giao cảm vốn được hỗ trợ bằng việc ngủ đủ giấc, nhịp điệu hàng ngày và lối sống ổn định, thức ăn đủ chất dinh dưỡng, hơi ấm, các hoạt động hài hòa, nhịp nhàng, không tranh đua và quan trọng nhất là, tình yêu thương của chúng ta. Não của trẻ sẽ phát triển và kết nối tự nhiên khi chúng ở trong trạng thái “Phật”. Não của chúng không thể kết nối hoặc phát triển trọn vẹn khi chúng bị căng thẳng hay trong tình trạng “tự vệ để sinh tồn”.

Bài viết:

Liệu hệ thống giáo dục của chúng ta có góp phần làm gia tăng trẻ mắc chứng khó học và khó tập trung không?

Susan R. Johnson, MD, FAAP, 4/14/2000

Tôi có mối quan tâm lớn về việc dạy trẻ mẫu giáo đọc và viết. Cá về khía cạnh phát triển và thần kinh thì việc dạy học này không hợp lý. Trong suốt 7 năm đầu đời, trẻ cần phát triển giác quan và kỹ năng vận động. Bất kể chúng ta nghĩ gì, việc học không phải đến tất cả từ trí não. Đó là những chuyển động của cả cơ thể từ khi còn là bào thai, cho đến trong suốt giai đoạn áu thơ, và thậm chí cho đến lúc trưởng thành; những chuyển động này hình thành những phản ứng hóa sinh trong các dây thần kinh chúng ta sử dụng sau này để đọc, viết, đánh vần, làm toán, và tự duy theo lối tưởng tượng và sáng tạo. Trong công việc của mình, tôi đã tiếp xúc với vô số trẻ được chẩn đoán chứng “ADD” hay “chứng khó học” đã cải thiện một cách kỳ diệu khi các em được tách khỏi trường mầm non chuyên chú vào dạy học hoặc được học thêm một năm ở trường mầm non tập trung vào hoạt động và kết hợp hệ thống giác quan-vận động.

17 năm kinh nghiệm là bác sĩ nhi khoa chuyên ngành hành vi và sự phát triển của trẻ cho tôi thấy trẻ mắc chứng khó đọc và viết thường có giác quan cân bằng kém phát triển, khó khăn giao tiếp bằng mắt, khó khăn với việc theo dõi hoặc theo dấu bằng mắt, không thể dễ dàng phân biệt bên trái, phải của cơ thể, không dễ dàng ngồi yên trên ghế và định vị cơ thể trong không gian. Nhiều trong số những trẻ mắc chứng khó đọc và viết này cũng có trương lực cơ yếu thể hiện qua dáng ngồi khòm, gò cứng tay hoặc lóng ngóng khi cầm viết chì, và có “bàn chân dẹt” (không có vòm bàn chân). Đôi khi những trẻ này quá nhạy cảm đối với những xúc chạm hoặc gấp khó khăn trong mối quan hệ bạn bè đồng trang lứa vì các em sử dụng tâm trí và mắt để giúp cơ thể định vị trong không và vì vậy đánh mất những cử chỉ giao tiếp xã hội và tiếp xúc không lời đối với bạn bè mình. Những trẻ này cũng có hệ thần kinh giao cảm hoạt động thái quá do đó rất nhạy cảm với những ảnh hưởng kích thích của đường, sô-cô-la, thiếu ngủ, thay đổi sinh hoạt thường ngày, ti-vi, và chơi các trò chơi điện tử.

Trẻ đã sẵn sàng cho việc học đọc và viết có khả năng tập trung và ngồi yên trên ghế ít nhất 20 phút (mà không ngọ nguậy chân hay quấn bàn chân xung quanh chân ghế để định vị cơ thể của mình trong không gian thông qua chuyển động của cơ hay kích hoạt cơ quan cảm nhận áp lực). Các em cần có khả năng giữ thẳng bằng trên 1 chân mà đâu gối 2 chân không chạm nhau, và đứng yên với hai cánh tay dang ra hai bên không đụng vào người trong khi đếm ngược mà không mất thăng bằng. Các em cần có khả năng đứng trên 1 chân với hai cánh tay duỗi ra trước mặt (lòng bàn tay ngửa), hai mắt nhắm khoảng 10 giây mà không bị ngã. Các em cần có khả năng vẽ lại những kiểu của những đường trùu tượng và có nét cong (ví dụ như những hình đối xứng, các con số hay những chữ cái) trên giấy bằng bút chì khi một ai đó vẽ những hình, số hoặc chữ cái này trên lưng của mình. Cuối cùng, trẻ cần đi chậm trên thanh tập thăng bằng, nhảy chân sáo hoặc nhảy dây được trước khi có dạy trẻ đó đọc và viết.

Nếu trẻ không thể thực hiện những động tác này dễ dàng nghĩa là các em chưa kết hợp được hệ thống tiền đình và cảm nhận (giác quan-vận động), và sẽ gặp khó khăn với việc ngồi yên, lắng nghe, tập trung mắt, tập trung sự chú ý, nhớ số và chữ cái trong lớp học. Trẻ kết hợp được hệ thống giác quan – vận động nhờ vào sự vận động của cơ thể không thông qua cách học bằng thẻ thông tin (flashcards) hay chơi trò chơi điện tử. Chuyển động của cơ thể như nhảy chân sáo, nhảy kiểu thỏ, lăn tròn xuống đồi, chơi chụp banh, nhảy dây, chạy, đi bộ, trò chơi vỗ tay và trò chơi vòng tròn, cũng như thực hành nhiều vận động tinh với các ngón tay – cắt bằng kéo, đào lỗ trong vườn, nhào bột bánh, nhổ cỏ, vẽ màu nước, xâu chuỗi hạt, vẽ bằng sáp, đan len – xây dựng và cũng có kết cấu thần kinh. Ngược lại, xem ti-vi, video và chơi trò chơi điện tử là những hoạt động cực kỳ nghèo nàn trong việc kích thích sự phát triển hệ thống giác quan – vận động và thực sự ngăn cản sự kết hợp các hệ thống dây thần kinh vì giữ trẻ trong tình trạng căng thẳng, kích hoạt hệ thần kinh giao cảm thực hiện phản ứng tự vệ. Cuối cùng, khả năng ghi nhớ và ghép một âm thanh vào một chữ cái nào đó

(phát âm) ở trẻ được thực hiện chủ yếu nhờ hoạt động phân tích của bán cầu não trái. Về mặt phát triển, bán cầu não trái chưa hoàn toàn bắt đầu phát triển hay myelin hóa (Myelin hóa là quá trình chất béo bọc dàn xung quanh dây thần kinh. Myelin hóa liên quan tới sự trưởng thành của hệ thần kinh. Sự myelin hóa được bắt đầu từ tháng thứ 4 của bào thai, tiếp tục sau khi ra đời và hoàn chỉnh khi trẻ 8 tuổi. Quá trình myeline hóa mạnh nhất ở giai đoạn trẻ từ sơ sinh đến 2 tuổi và trọng lượng của não tăng nhanh ở giai đoạn này. Tế bào thần kinh sẽ không hoạt động nếu không được myelin hóa hoàn toàn. Chậm myelin hóa sẽ làm trẻ chậm phát triển tinh thần và vận động như chậm biết đi, chậm biết nói và giảm khả năng nhận thức – Nguồn: Internet.)

Khi chúng ta dạy trẻ đọc hoặc viết sớm, chúng ta làm căng thẳng tâm trí và cơ thể của trẻ, ép buộc chúng sử dụng bán cầu não phải để đọc (nhớ thông qua nhìn). Bán cầu não phải thuộc về trực giác nhiều hơn và nhìn vào tổng thể hơn là chi tiết, vì vậy trẻ thường chỉ nhìn vào chữ cái đầu, chữ cái cuối và độ dài của từ, sau đó đoán từ đó có thể là gì mà không thể phát âm được từ đó. Một số trẻ có thể dễ dàng chuyển đổi dễ dàng từ bán cầu não phải sang trái khi chúng lớn hơn, nhưng nhiều trẻ (đặc biệt là những trẻ không thể nhảy chân sáo) sẽ không phát triển được thể chai (bó sợi thần kinh nối liền hai bán cầu não với nhau - corpus callosum) để nhanh chóng chuyển thông tin từ bán cầu não phải sang bán cầu não trái và kết quả là bị mắc kẹt khi cố đọc và đánh vần bằng bán cầu não phải. Những trẻ này thường viết chữ lùi, không đánh vần được, và dường như không thể nhớ được âm nào đi với chữ cái nào. Và trẻ phải nỗ lực rất lớn để học viết.

Hơn nữa, đối với chế độ ăn kiểu Mỹ với đường đơn cao, axit béo xấu cao và ít axit béo Omega 3 (Đường đơn thường được thấy trong trong bánh, kẹo, chè, chocola hoặc trong các loại nước ngọt Pepsi, Coca, soda, vv...; Axit béo xấu là một loại chất béo được hình thành bằng phương pháp hydro hóa dầu ăn, nhằm giúp thực phẩm được bảo quản lâu hơn, bắt mắt và hấp dẫn người tiêu dùng hơn. Chất béo độc hại này thường có trong các loại thực phẩm chế biến sẵn như bánh cookies, khoai tây chiên, quẩy nóng, gà rán, thịt rán...; Axit béo Omega 3 có trong cá, các loại hạt, thực phẩm từ đậu nành, tảo biển... - Nguồn: Internet), tôi tự hỏi liệu “dịch bệnh” của những chứng khó đọc và khó học có phải là do trẻ xem tivi quá nhiều, chơi điện tử quá nhiều, dành thời gian trước màn hình vi tính quá nhiều, và bị ép học đọc và viết quá sớm không. Chúng ta cần bao bọc trẻ trong những thứ mà tôi gọi là trạng thái “Phật”. Trạng thái này được điều hòa bởi hệ thần kinh đối giao cảm vốn được hỗ trợ bằng việc ngủ đủ giấc, nhịp điệu hàng ngày và lối sống ổn định, thức ăn đủ chất dinh dưỡng, hơi ấm, các hoạt động hài hòa, nhịp nhàng, không tranh đua và quan trọng nhất là, tình yêu thương của chúng ta. Não của trẻ sẽ phát triển và kết nối tự nhiên khi chúng ở trong trạng thái “Phật”. Não của chúng không thể kết nối hoặc phát triển trọn vẹn khi chúng bị căng thẳng hay trong tình trạng “tự vệ để sinh tồn”.

Vì vậy, tôi ủng hộ những trường mầm non nào tập trung vào các vận động lành mạnh, đề cao kỹ năng sống hàng ngày (chẳng hạn như quét nhà, khuấy bột...), cũng như khuyến khích những trò chơi “giả bộ” sáng tạo. Nếu những trường mầm non và các điều luật chính phủ có thể thiết lập những tiêu chuẩn giáo dục hỗ trợ những vận động lành mạnh này và ngưng việc dạy đọc và viết cho trẻ nhỏ của chúng ta, thì tôi tin chắc rằng chúng ta sẽ bắt đầu có được những đứa trẻ 8 và 9 tuổi biết lắng nghe, tập trung, ngồi yên, biết đọc, viết, chú ý và học hành một cách thoải mái, dễ dàng.

(Thảo Nguyễn dịch từ Bài viết Product - Process của bác sĩ Susan R. Johnson)

8 NGÔI TRƯỜNG KHÔNG-MÁY-TÍNH TẠI THUNG LŨNG CÔNG NGHỆ CAO SILICON

http://www.nytimes.com/2011/10/23/technology/at-waldorf-school-in-silicon-valley-technology-can-wait.html?pagewanted=print&_r=0

LOS ALTOS, California – Giám đốc công nghệ của hãng thương mại điện tử eBay đang gửi những đứa trẻ của mình theo học tại một ngôi trường chỉ có 9 lớp học. Và nhiều đồng nghiệp của ông ấy làm việc tại những tập đoàn công nghệ hàng đầu khác như Google, Apple, Yahoo và Hewlett – Packard cũng làm như vậy.

Điểm khác biệt là ở ngôi trường này, dụng cụ học tập có thể là bất cứ thứ gì, trừ những đồ công nghệ cao: giấy và bút, que đan hay đất bùn. Không hề có máy tính, hay màn hình kỹ thuật số. Những thiết bị đó không được phép có trong lớp học, thậm chí còn được khuyến cáo hạn chế sử dụng tại nhà.

Các trường học trên toàn nước Mỹ trong những năm qua đã đẩy mạnh việc trang bị máy tính trong lớp học, và rất nhiều nhà hoạch định chính sách nói rằng quả là ngốc nghếch mới đi ngược lại xu thế đó. Thế nhưng, chính tại Silicon Vale – trái tim công nghệ của thế giới, lại có một quan điểm giáo dục hoàn toàn khác, rằng trường học và máy tính thật sự không hòa hợp với nhau.

Trường Waldorf School of the Peninsula là một trong 160 ngôi trường trên toàn nước Mỹ theo phuong pháp giáo dục Waldorf, với triết lý giáo dục tập trung vào hoạt động thể chất và học tập thông qua hoạt động sáng tạo và những bài học thực tế. Những chuyên gia ủng hộ phương pháp giáo dục này khẳng định máy tính sẽ làm hạn chế khả năng tư duy sáng tạo, sự uyển chuyển của cơ thể, các kỹ năng xã hội và khả năng tập trung.

Phương pháp giáo dục Waldorf đã tồn tại được gần một thế kỷ, và sự ủng hộ vững chắc của giới công nghệ đối với phương pháp giáo dục này đã nêu lên một quan điểm mạnh mẽ trong cuộc tranh cãi về vai trò của máy tính trong nhà trường.

“Về cơ bản tôi phản đối quan điểm rằng chúng ta cần sự trợ giúp của công nghệ trong trường học” – Alan Eagle, 50 tuổi, chia sẻ. Alan là bố của bé gái Andie, một trong 196 trẻ theo học tại trường tiểu học Waldorf, và William, 13 tuổi, đang học tại một trường trung học cơ sở gần đó. “Ý tưởng dùng ứng dụng trên iPad để giúp trẻ đọc và làm toán thật ngớ ngẩn”.

Ông Eagle là người hiểu biết về công nghệ. Ông có bằng về khoa học máy tính của Đại học Dartmouth; làm việc tại bộ phận truyền thông của Google – nơi ông viết các bài diễn văn của Giám đốc Eric E. Schmidt. Ông sử dụng một chiếc iPad và một điện thoại thông minh. Nhưng ông nói rằng cô con gái đang học lớp 5 của mình “không biết sử dụng Google”; và cậu con trai thì chỉ đang bắt đầu học cách dùng (Bắt đầu từ lớp 8, nhà trường ủng hộ việc sử dụng một cách có giới hạn những đồ dùng công nghệ).

Ba phần tư phụ huynh học sinh tại đây làm việc trong lĩnh vực công nghệ cao, thế nhưng họ không hề thấy một sự mâu thuẫn nào. Ông Eagle chia sẻ, công nghệ cần đúng lúc và đúng thời điểm: “Nếu tôi làm việc tại Miramax và tạo ra những bộ phim hay, mang tính nghệ thuật nhưng thuộc loại chỉ dành cho người lớn, tôi cũng không muốn con của mình xem cho tới khi chúng 17 tuổi.”

Trong khi những trường học trong khu vực quảng cáo về lớp học được kết nối Internet của họ, lớp học trường Waldorf lại được thiết kế đơn giản và cổ điển – bảng đen với phần đầy màu sắc, kệ sách chứa đầy những cuốn sách toàn thư, bàn gỗ với giấy và bút chì.

Tuần trước, cô bé Andie Eagle và các bạn học cùng lớp đã ôn lại kỹ năng đan lát, làm những quả bóng len và tạo nên những mẫu vải. Nhà trường nói rằng hoạt động này sẽ giúp phát triển khả năng giải quyết vấn đề, khả năng liên kết, kỹ năng toán học và khả năng vận động kết hợp. Mục tiêu dài hạn: tự làm những chiếc tát.

Ở một lớp khác, một giáo viên đang dạy những học sinh lớp ba về phép nhân bằng cách yêu cầu các em tưởng tượng mình là những tia chớp. Cô hỏi một câu hỏi – 4 nhân 5 là bao nhiêu – và các em đồng thanh hô lớn “20” and chỉ ngón tay vào con số tương ứng trên bảng. Những chiếc máy tính sống tràn ngập cả căn phòng.

Ở lớp hai, học sinh đang đứng thành một vòng tròn để học kỹ năng ngôn ngữ bằng cách nhắc lại theo giáo viên những khổ thơ, cùng lúc đó chơi trò bắt túi đậu. Bài học này để rèn luyện cơ thể và trí não hoạt động cùng nhau. Tại đây, cũng như các lớp học khác, một ngày có thể bắt đầu bằng cách kể chuyện hoặc ngâm thơ về Chúa nhưng không thiên về bất kì giáo phái nào.

Giáo viên của cô bé Andie, Cathy Waheed, từng là một kĩ sư máy tính. Cô luôn cố gắng tạo ra bài học hấp dẫn và chân thực nhất. Năm ngoại cô dạy phân số bằng cách cho trẻ chia phần thức ăn: táo, bánh quesadillas (bánh ngô Mê – hi - cô với phô mai nóng) và bánh kem thành phần tư, một nửa và phần mười sáu. “Trong ba tuần, chúng tôi đã học thông qua những phần bánh nhỏ”. Cô ấy nói: “Khi tôi làm ra đủ bánh cho tất cả học sinh, khả năng cao là học sinh của tôi sẽ tập trung vào điều tôi muốn truyền tải”

Một vài chuyên gia giáo dục cho rằng việc đẩy mạnh trang bị phòng học bằng máy tính là không có lý do xác đáng vì những nghiên cứu cũng không chỉ ra một cách rõ ràng rằng việc dùng máy tính sẽ khiến cho điểm số của học sinh tốt hơn hay những thành tích cụ thể khác.

Vậy việc học thông qua chia phần bánh và đan lát sẽ tốt hơn cho trẻ? Những người ủng hộ phương pháp Waldorf nói rằng thật khó để so sánh, một phần vì những trường Waldorf đều là trường tư và không có một bài kiểm tra tiêu chuẩn nào cho bậc tiểu học. Và họ cũng là những người đầu tiên thừa nhận rằng, học sinh lớp nhỏ tuổi của họ có thể đạt số điểm không cao trong những bài kiểm tra như vậy, bởi vì họ không rèn luyện cho trẻ theo chương trình toán học và đọc hiểu tiêu chuẩn.

Để chứng minh cho sự hiệu quả của phương pháp giáo dục này, một nhóm hội viên thuộc Hiệp hội các trường Waldorf Bắc Mỹ đã tiến hành nghiên cứu và cho thấy rằng 94% học sinh tốt nghiệp trung học phổ thông Waldorf tại Mỹ từ năm 1994 tới 2004 theo học đại học, trong đó có rất nhiều trường danh tiếng như Oberlin, Berkeley và Vassar.

Kết quả này không ngạc nhiên, bởi những học sinh này đều từ những gia đình quan tâm đến giáo dục đủ để gửi con vào một trường học tư tốt và có thể chi trả cho việc đó. Thật khó để phân tách hiệu quả của phương pháp “công nghệ thấp” này với những yếu tố khác. Ví dụ, các bậc cha mẹ ở trường Los Altos nói rằng trường thu hút được giáo viên tốt và được đào tạo chuyên sâu theo phương pháp Waldorf, và điều này tạo ra một môi trường đầy cảm hứng và trách nhiệm mà những ngôi trường khác không có.

Thiếu đi bằng chứng rõ ràng, cuộc thảo luận giờ chỉ dựa vào quan điểm chủ quan, sự lựa chọn của cha mẹ và sự khác nhau trong quan điểm về một vấn đề: sự yêu thích và tham gia của học sinh vào việc học. Những người ủng hộ công nghệ trong trường học nói rằng máy tính có thể thu hút sự tập trung của học sinh; trên thực tế, những học sinh phải bỏ dùng đồ điện tử sẽ không chú ý học nếu không có những đồ này.

Ann Flynn, giám đốc của công nghệ giáo dục cho Hội đồng giáo dục quốc gia (The National Schools Boards Association) nói rằng máy tính rất cần thiết. “Nếu các trường có thể trang bị dụng cụ học tập hiện đại, nhưng lại không hề sử dụng chúng, thì trường học đó đang lừa dối học sinh của mình”, bà Flynn nói.

Paul Thomas, nguyên giảng viên và phó giáo sư về giáo dục của trường Đại học Furman, người đã từng viết 12 cuốn sách về các phương pháp giáo dục cộng đồng, không đồng ý với điều này. Ông nói rằng “việc hạn chế sử dụng công nghệ trong lớp học luôn mang lại hiệu quả học tập tốt hơn”. “Đạy và học là một trải nghiệm giữa con người với nhau. Công nghệ sẽ làm xao lãng sự chú ý của chúng ta vào văn học, số học và suy nghĩ phản biện.”

Và các bậc phụ huynh Waldorf cho rằng, chỉ có những giáo viên tuyệt vời với những bài học thú vị mới có thể khiến học sinh thật sự tập trung vào việc học.

“Cái học sinh cần là sự kết nối con người, kết nối với giáo viên, kết nối với bạn bè” – chia sẻ của Pierre Laurent, 50 tuổi, làm việc cho một công ty khởi nghiệp về công nghệ cao và trước đó từng làm việc cho Intel và Microsoft. Ông có ba con theo học trường Waldorf. Phương pháp này khiến gia đình họ say mê đến mức mà vợ ông, Monica, năm 2006 đã trở thành một giáo viên Waldorf.

Và khi những người ủng hộ trường học trang bị công nghệ nói rằng trẻ em cần máy tính để bắt nhịp được với cuộc sống hiện đại; phụ huynh trường Waldorf phản đối rằng: tại sao phải vội, bởi đạt được những kỹ năng đó quá dễ dàng?

“Điều đó cực kì dễ dàng, như việc học cách sử dụng bàn chải đánh răng vậy”, ông Eagle nói. “Tại Google và rất nhiều nơi khác, chúng tôi tạo ra công nghệ dễ dàng sử dụng nhất để người sử dụng chẳng cần phải suy nghĩ. Chẳng có lý do gì mà trẻ em lại không thể tự học cách sử dụng công nghệ khi chúng trưởng thành”.

Rất nhiều bậc phụ huynh của một trường Waldorf ở San Francisco làm việc trong lĩnh vực công nghệ cao; điều này cũng tương tự với trường Greenwood School ở Mill Valley ngay gần đó, nơi không được cấp chứng chỉ Waldorf nhưng lấy cảm hứng từ phương pháp giáo dục này.

Bang California có khoảng 40 trường Waldorf, nhiều hơn những bang khác, có lẽ bởi sự phát triển của phương pháp Waldorf tại Mỹ được bắt đầu từ đây, bà Lucy Wurtz cùng chồng là Brad sáng lập ra trường Waldorf tại Los Altos năm 2007, cho biết. Ông Wurtz là giám đốc điều hành của Power Assure – công ty cung cấp trung tâm dữ liệu để giảm thiểu năng lượng truyền tải.

Trải nghiệm tại trường Waldorf không hề rẻ: học phí hàng năm của những ngôi trường tại thung lũng Silicon Valley là \$17,750 cho trẻ từ độ tuổi mầm non tới lớp tám; \$24,400 cho bậc trung học phổ thông, mặc dù bà Wurtz nói rằng luôn có trợ giúp tài chính cho học sinh. Bà nói rằng phụ huynh của trường Waldorf rất đặc trưng, họ là những người phóng khoáng và có bằng cấp cao, và họ có quan điểm mạnh mẽ về giáo dục. Họ đồng thời là người có kiến thức, sẵn sàng dạy cho con cái của mình về công nghệ với các công cụ và kỹ năng cần thiết.

Trong khi đó, học sinh nói rằng các em không nghiện công nghệ nhưng cũng không phải là không quan tâm sử dụng. Andie Eagle và bạn cùng lớp của mình nói rằng các em thỉnh thoảng đi xem phim. Một cô bé khác, có cha là kỹ sư của hãng Apple chia sẻ rằng cha cô thi thoảng đưa cho cô bé kiểm tra thử trò chơi mà ông đang kiểm tra lỗi. Một cậu bé khác thường chơi chương trình chuyến bay mô phỏng vào cuối tuần.

Học sinh nói rằng các em trở nên chán nản khi cha mẹ hay họ hàng của các em quá chú tâm đến điện thoại và các thiết bị công nghệ khác. Aurad Kamkar, 11 tuổi, nói rằng gần đây cậu có đi thăm anh em họ và nhận thấy mình ngồi giữa 5 người đang sử dụng thiết bị điện tử, không ai để ý một chút nào tới cậu và những người xung quanh. Cậu bé bắt đầu vẫy tay với mọi người và nói rằng: “Xin chào mọi người, cháu ở đây”.

Finn Heilig, 10 tuổi, cha cậu làm cho hãng Google, nói rằng cậu thích học bằng bút và giấy hơn là máy tính, bởi vì cậu có thể theo dõi và thúc đẩy sự tiến bộ của bản thân qua các năm.

“Bạn có thể nhìn lại và thấy những bài viết tay hồi lớp một với nét chữ nghênh ngoạc. Bạn không thể làm như vậy với máy tính vì tất cả các con chữ trên đó đều giống hệt nhau” – Finn nói. “Bên cạnh đó, nếu bạn học cách viết trên giấy, bạn vẫn có thể viết nếu nước có tràn vào máy tính hoặc khi mất điện”.

Trần Quỳnh Dung dịch

9 NHU CẦU CẤP THIẾT CHO TRẺ TỰ DO CHƠI ĐÙA

Khi viết về việc giờ chơi tự do của con trẻ đang giảm dần, rất khó tránh việc than thở như thế ta cứ nhớ hoài về một thời quá khứ tuyệt đẹp. Tôi thông cảm với những người chán ngán khi nghe người lớn tuổi bắt đầu kể: “Khi mà ta còn bé...”, vì họ biết những gì tiếp theo đã nghe đến thuộc lòng, kiểu như: “... chúng ta chơi đùa thoải mái ở ngoài đồng mà không có người lớn nào quản thúc”, “chúng ta chưa cần đến điện thoại hay iPad để giải trí cũng như dạy mình phải làm thế nào cho vui”, “chúng ta không lo lắng về những kẻ bắt cóc, những tên bắt nạt hay những kẻ bệnh hoạn mà giờ đây các bậc phụ huynh sợ hãi đến ám ảnh”, và những điều kiểu như thế. Nhưng cũng cần tìm một cách tiếp cận đến những điều này để tìm ra sự thật quan trọng đằng sau chúng, bởi việc chơi đùa của trẻ là rất quan trọng.

Vui chơi tự do không phải là một thứ “phụ thêm” giữ những giờ học, giờ thực hành, và giờ xem TV, để muôn cắt xén là cắt xén. Vui chơi tự do, có nghĩ là một hoạt động mà những người tham gia chọn lựa và định hướng cũng như chơi để mà chơi thôi (và có thể nói thêm là, chơi không phải vì người lớn sẽ cho con nít điểm cộng hay khen thưởng khi trẻ chơi tự do), và đây là cái trẻ được sinh ra để làm. Trẻ con, giống như nhiều loại động vật khi còn nhỏ khác, học tập qua việc chơi đùa. Ông Peter Gray, một nhà tâm lý học tại Đại học Boston, Mỹ, người mới đây xuất bản một bài luận văn có tên “Sự suy giảm của Chơi đùa và Sự tăng lên của các vấn đề tâm lý ở trẻ em và thanh thiếu niên”, nói rằng: “Trẻ em đến với thế giới này đã sẵn sàng để chơi. Nó là một phần của bản chất con người, có nghĩa là chọn lọc tự nhiên ủng hộ cho việc này. Nó đóng một vai trò quan trọng trong sự sống còn của con người.”

Vui chơi tự do dạy cho trẻ cách ra quyết định, giải quyết vấn đề, thực hành việc tự chủ, tuân theo luật lệ, điều hòa các cảm xúc của mình, hòa hợp với người khác, kết bạn, phát triển những sở thích và năng lực của mình. Và, như Gray khẳng định, vui chơi là “trải nghiệm niềm vui”. Và phần “tự do” là quan trọng. Có một sự khác biệt dẫu kín đáo song rất lớn giữa việc được một người lớn bảo ban về việc cần tuân tự đền phiền để trượt cầu tuột so với việc trẻ tự tương tác với các trẻ khác, qua việc thử và sai cũng như cãi nhau rồi hợp tác, để phát hiện ra rằng việc chiếm một mình cái cầu trượt là không OK.

Vì thế việc nửa thế kỷ qua đã có sự sụt giảm rất nhanh thời gian chơi tự do của trẻ ở đất nước này và những nước phát triển thật sự đáng lưu tâm. Các yếu tố thêm vào việc nào bao gồm việc tăng sự chế ngự của xe hơi, TV, và máy tính, mọi người rời xa các không gian công cộng và đời sống cộng đồng, có nhiều việc trường học và bài tập về nhà hơn, và có nhiều bài học, các nhóm du lịch và các chương trình khác được người lớn định hướng, đã biến các hoạt động trước đây là vui chơi trở thành cái gì đó cũng chẳng khác trường học.

Nói như vậy không có nghĩa là trẻ em không học được bất cứ điều gì ở thời này. Mà giờ trẻ chỉ được học từ những cấu trúc cài đặt sẵn của người lớn. Chúng ta ngày càng ủng hộ một mô hình giáo dục theo kiểu hộp công cụ, trong đó một chuyên gia người lớn chỉ dẫn cho một đứa trẻ một kỹ năng cơ bản, tích cực cung cấp sự thành công của trẻ, giới thiệu một kỹ năng hơi cao cấp hơn một chút, và cứ như thế cho đến khi trẻ đạt được một mức độ thành thục nào đó.

Các hệ thống trong văn hóa chúng ta ngày càng ủng hộ cách tiếp cận này. Ông Gray chỉ ra, “Không ai chống lại việc chơi đùa”, nhưng việc chơi đùa đang bị xói mòn bởi những điều chúng ta đang coi là quan trọng hơn. Chúng ta quá tập trung vào việc thi cử và ý tưởng của sự cạnh tranh vì thứ hạng cao – với trẻ em ở những nước khác đang học chăm hơn, với các ứng dụng cố để tích lũy các thứ hạng và các lớp học thêm để vào được đại học, và những điều giống vậy – điều này khiến cho việc vui chơi tự do đã đến mức người ta nghĩ ngờ rằng vui chơi tự do có vẻ làm cho đầu mềm ra và chống lại thành tích.

Nhưng vui chơi tự do là thiết yếu cho sự phát triển một đứa trẻ – không chỉ cho sức khỏe tinh thần, mà còn để đạt được những khả năng quan trọng mà đứa trẻ cần đến trong cuộc đời. Để tạo ra nhiều cơ hội hơn cho trẻ để có thể vui chơi tự do, bạn phải đi ngược lại các trào lưu của văn hóa hiện giờ. Không chỉ cần một thời khóa biểu có ít bài học hơn, tạo ra nhiều thời gian thích gì làm nấy hơn, và thả lỏng việc quản lý các hoạt động của con, bạn còn cần thuyết phục các bậc cha mẹ khác làm điều tương tự. Vì càng có nhiều trẻ rời nhà ra ngoài chơi đùa, thì điều này càng trở nên rõ ràng, trẻ cần ra ngoài và vui chơi.

Vì thế bạn sẽ phải đi vòng quanh hàng xóm của mình và nói chuyện để họ cho con ra ngoài chơi với con bạn. Đó sẽ làm một bài kiểm tra khả năng hợp tác với người khác, giải quyết vấn đề, và điều hòa cảm xúc của bạn. Hãy hy vọng là bạn bỏ đủ thì giờ trong khi con bạn đang nhảy qua các đống bùn và chơi trò chơi với những đứa trẻ khác để phát triển các kỹ năng sống nói trên.

(Bài viết của Carlo Rotella)

Ngày 30 tháng 9 năm 2011

(Carlo Rotella là quản lý của khoa nghiên cứu về người Mỹ tại Đại học Boston. Bài viết chuyên mục của ông xuất hiện thường xuyên trên tờ Globe).

Các bài viết trên page trường Thỏ Trắng

<https://www.facebook.com/thotrang.kindergarten/>

1 Chơi tự do

"Trẻ rõ ràng vui sướng nhất khi có được thời gian và không gian khám phá thế giới của riêng chúng khi chơi. Chúng ta có thể bị xoay vần giữa tương lai và quá khứ, nhưng con trẻ của chúng ta - những vị Thiên sứ nhí - ao ước được ngừng lại, đắm mình ngay trong giây phút hiện tại. ...Nhà tâm lý học phát triển David Elkind lưu ý rằng trong vòng hai thập niên qua, trẻ bị mất hơn 12 giờ chơi tự do hàng tuần. Khi "đa nhiệm" (multitasking) được đánh giá là một kỹ năng sinh tồn thì chúng ta có nên ngạc nhiên không khi ngày càng nhiều trẻ bị "chẩn đoán" với chứng "khó tập trung"?" (Dịch từ Simplicity Parenting, Kim John Payne with Lisa M. Ross)

"Chơi tự do không phải là "phản công thêm" được nhét vào giữa các bài học, giờ thực hành và thời gian ngồi trước màn hình tivi hay máy vi tính. Chơi tự do là một hoạt động được trẻ tự chọn, tự hướng lấy trò chơi và được diễn ra vì trẻ muốn chơi, không phải vì người lớn tính điểm hay khen thưởng cho việc này. Chơi tự do là những gì trẻ được sinh ra để làm. Trẻ em, giống như những con thú nhỏ khác, học hỏi thông qua chơi. Như Peter Gray, chuyên gia tâm lý học của Đại học Boston nói, "Trẻ đến với thế giới này để sẵn sàng được chơi. Đó là một phần bản chất con người, nghĩa là tự nhiên đã ưu ái điều đó. Chơi đóng vai trò quan trọng trong sự sinh tồn của loài người." Chơi tự do dạy trẻ cách ra quyết định, giải quyết vấn đề, thực hành kiểm soát bản thân, tuân theo luật lệ, điều khiển cảm xúc, sống hòa đồng với trẻ khác, kết bạn, phát triển mối quan tâm và năng lực, và như Gray nói, là "sự trải nghiệm niềm vui sướng". Chữ "tự do" đáng lưu tâm, vì có sự khác biệt dễ bị nhầm lẫn giữa việc bị người lớn bảo phải đứng vào hàng và chờ tới lượt mình với việc tự học qua tương tác với trẻ khác, qua những lần thử nghiệm, làm sai, mâu thuẫn và phòi hợp để học được rằng chen lấn là điều không được làm. Điều quan trọng là hơn nữa thế kỷ qua, chơi tự do của trẻ đã bị giảm dần ở những nước phát triển. Những nhân tố đóng góp cho sự tuột dốc này gồm việc sử dụng ngày càng nhiều xe hơi, tivi, và máy vi tính; việc rút lui khỏi không gian công cộng và cuộc sống cộng đồng; học nhiều hơn, làm bài tập nhiều hơn; những nhóm du lịch và các chương trình được hướng dẫn bởi người lớn biến những hoạt động vốn là chơi thành những thứ nghiêm về học nhiều hơn. Nhưng chơi tự do rất quan trọng đối với sự phát triển của trẻ - không chỉ về sức khỏe tinh thần mà trẻ còn đạt được những năng lực chủ yếu cần trong cuộc sống. Để tạo nhiều cơ hội cho con của bạn được chơi tự do, bạn phải đương đầu với nền văn hóa hiện đại. Không chỉ bạn cần phải lên kế hoạch để con bạn ít phải học, tạo nhiều thời gian mở hơn, và thả lỏng việc kèm kẹp các hoạt động của con mình, mà bạn còn cần thuyết phục những cha mẹ khác thực hiện điều tương tự." (Trích dịch từ bài "A serious need for free play" của tác giả Carlo Rotella, Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu Hoa Kỳ tại Đại học Boston. Bài của ông xuất hiện thường xuyên trên tạp chí Globe)

2 TRẺ EM TRONG CON BÃO CÔNG NGHỆ

Khả năng ngôn ngữ của trẻ phát triển nhờ những việc hết sức đơn giản hơn những gì người lớn chúng ta nghĩ nhiều. Đó là qua những câu chuyện chúng ta kể cho trẻ, những bài hát đơn giản chúng ta hát cho trẻ nghe, qua những cuộc trò chuyện khi cả nhà cùng nhau làm việc nhà, cùng nhau vào bếp hay cùng nhau ăn cơm.

Những điều tưởng như đơn giản này lại trở nên quá khó trong thời đại ngày nay, một thời đại bận rộn, bon chen và áp lực; khi mà người lớn trong gia đình ai cũng làm việc cả ngày và quá mệt mỏi khi về đến nhà; muộn dành thời gian ngắn ngủi còn lại trong ngày cho bản thân thì chỉ còn cách dứt cho trẻ chiếc Ipad hoặc để trẻ xem tivi; hoặc ngay cả khi trẻ không xem tivi thì tivi cũng vẫn bật suốt và tiếng ồn của nó trở thành tiếng động chính ở trong nhà. Trẻ sẽ dần đánh mất khả năng nói một câu trọn vẹn, rõ ràng, đánh mất dần khả năng lắng nghe, lắng nghe người khác và lắng nghe chính mình. Ở các nước phát triển Châu Âu và Châu Mỹ, nơi tụ hội những gì được cho là văn minh và công nghệ cao nhất lại là nơi ngày càng có nhiều trẻ có vấn đề về khả năng ngôn ngữ. Vấn đề nghiêm trọng đến nỗi năm 2008, ở Anh đã có một cuộc nghiên cứu nghiêm túc về khả năng ngôn ngữ của trẻ khi trẻ vào lớp Một. Hàng loạt các giải pháp đã được đưa ra, một trong số giải pháp chính là khuyến khích cha mẹ nói chuyện với trẻ hàng ngày, bao gồm cả việc kể chuyện trước khi đi ngủ hoặc hát ru những bài êm dịu, có vấn cho trẻ ngủ. Việt Nam chưa phát triển bằng

những nước này, nhưng lối sống vội vã, khép mình, phụ thuộc các thiết bị công nghệ đã dần phổ biến. Có phải dường như chúng ta đã thấy trước tương lai của con em mình?

(Tổng hợp từ bài giảng “Làm sao giáo viên có thể giúp trẻ phát triển khả năng ngôn ngữ” trong buổi huấn luyện giáo viên Mầm non Thỏ Trắng, do ông Michael Hedley Burton, Nhà thơ, Chuyên gia Ngôn ngữ, Nhà Tâm lý Trị liệu Ngôn ngữ của Úc).

3 HỌC CÀNG SỚM CÀNG TỐT? CÓ CHẮC KHÔNG?

Con người sinh ra trên đời, cũng như bao nhiêu loài động vật hay thực vật khác trong tự nhiên, đều có tiến độ phát triển riêng. Mỗi loại cây đến đúng thời điểm mới ra hoa, đúng thời điểm mới kết quả. Con người cũng vậy, bắt cứ sự trưởng thành hay phát triển nào cũng có thời điểm riêng của chúng. Nếu bạn bón phân hóa học cho cây, nó lớn nhanh nhưng gỗ bên trong thân cây sẽ rất yếu. Cũng như con bướm vật lộn trong kén để thoát ra ngoài, nếu bạn xé cái kén để giúp nó, nó sẽ thoát ra ngoài nhanh hơn nhưng cũng sẽ trở thành con bướm với đôi cánh yếu ớt, rùm ró. Đây là tình trạng nan giải chúng ta gặp phải ngày nay trong việc giáo dục trẻ. Chúng ta có thể dạy cho trẻ đủ các kiến thức, cho trẻ tiếp cận đủ các loại thiết bị công nghệ tối tân, và thực tế là trẻ học rất nhanh, còn chúng ta thì rất vui mừng, tin tưởng đó là nền tảng vững chắc cho một đứa trẻ học rộng, biết nhiều, rồi thì nó sẽ cạnh tranh tốt trong một môi trường ngày càng khốc liệt, rồi thì nó sẽ kiếm nhiều tiền, sẽ thành công, sẽ sống cuộc đời sung sướng, tóm lại, chúng ta tin con chúng ta sẽ hạnh phúc nếu học sớm. Nhưng bạn hãy nghĩ lại, khi bạn cho trẻ học sớm (dù nhiều nhà giáo dục ngày nay đã vát óc suy nghĩ đủ loại hình thức học ngụy trang dưới phong châm “học mà chơi, chơi mà học”), bạn đã lấy đi khoảng thời gian quý báu của con mà không có gì trên đời có thể bù đắp được: đó là thời gian chơi. Vì có thiết kế các hoạt động vui nhộn, hấp dẫn kiểu gì thì mọi việc học này đều đòi hỏi sự tham gia và hoạt động của não, vốn đang trong giai đoạn phát triển mạnh mẽ và rất cần được bảo vệ.

Ở đây có nói đến “chơi”, khái niệm “chơi” này được hiểu theo nhiều cách khác nhau dưới quan điểm khác nhau. Xin được nói về khái niệm “chơi” với cái nhìn của giáo dục Steiner: chơi là hoạt động khởi xướng bởi chính trẻ và dẫn dắt bởi chính trẻ, không hề có sự “cài đặt” bất cứ mục đích hướng dẫn, dạy dỗ nào ở đây. Khi trẻ chơi, người lớn lùi lại không tham gia. Trong hoạt động chơi, trẻ học được nhiều vô số kể, từ khả năng ngôn ngữ, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng giải quyết tình huống đến sự cảm thông, nhường nhịn, lắng nghe, kỹ năng hành xử; trẻ có cơ hội lành mạnh để phát triển sức tưởng tượng và sáng tạo và rèn luyện ý chí của mình. Quan trọng hơn là những gì trẻ học được như đã kể diễn ra một cách hoàn toàn tự nhiên, trong thế giới riêng của trẻ, và trẻ thực sự thỏa mãn. Và những gì đạt được sẽ có sức ảnh hưởng sâu sắc và tích cực đến suốt cuộc đời của trẻ. Bạn hãy dành thời gian quan sát con mình chơi, bạn sẽ thấy đó là sự thật. Chẳng phải chúng ta muốn con mình hạnh phúc sao? Hãy cho chúng chơi thật nhiều!

Có một điều bất ngờ là không hề có một nghiên cứu chính thức nào chứng minh trẻ học càng sớm thì càng thông minh và phát triển lành mạnh. Nhưng lại có một cuộc nghiên cứu rất thú vị được thực hiện ở Đức vào khoảng năm 1975. Vào những năm đầu thập niên 1970, những nhà giáo dục người Đức rất hào hứng với việc dạy sớm cho trẻ và họ đổi hầu hết những trường mẫu giáo lúc bấy giờ ở Đức sang kiểu trường dạy sớm và trẻ sẽ không được chơi, thay vào đó sẽ phải học đọc, viết và làm toán. Và có hai giáo sư đại học đề nghị “Chúng ta nên làm một cuộc nghiên cứu khi còn có thể để so sánh các trường mẫu giáo cho trẻ chơi với trường mẫu giáo cho trẻ học sớm”.

Vì vậy, họ đã thực hiện cuộc nghiên cứu; họ lấy 50 lớp mẫu giáo theo kiểu học sớm và 50 lớp mẫu giáo theo trường phái cho trẻ chơi, và họ so sánh khoảng một ngàn trẻ thuộc mỗi bên và theo dõi chúng cho đến tận năm lớp 4 hoặc thậm chí là đến 10 tuổi. Họ thấy rằng những trẻ theo học lớp mẫu giáo được chơi vượt trội những trẻ bị cho học sớm trong tất cả các lĩnh vực được đưa ra nghiên cứu như sự phát triển thể chất, phát triển tình cảm, kỹ năng xã hội và phát triển tinh thần. Đối với các nhà giáo dục người Đức, cuộc nghiên cứu này có kết quả thuyết phục đến nỗi họ đổi toàn bộ trường mẫu giáo quay trở lại kiểu trường cho trẻ chơi.

Ngược lại, ở Mỹ không có cuộc nghiên cứu nào như vậy. Chỉ có một sự thật là trẻ càng ngày càng học sớm. Trong vòng 25 năm qua, nền giáo dục chính quy của Mỹ đưa chương trình dạy học vào cho trẻ ngày càng sớm, 4 tuổi rồi 3 tuổi, và thậm chí là trẻ sơ sinh với những chương trình giáo dục 0 tuổi. Giáo viên ngày nay cảm thấy cần phải dạy dỗ trẻ các kỹ năng nhận thức. Có một sự thôi thúc cấp bách trong nền giáo dục trên thế giới cho rằng trẻ nhất thiết phải học sớm và học nhiều để tìm được lối đi trong thời đại ngày nay. Chúng ta thực sự không đủ kiên nhẫn đợi cho trẻ đủ sáu hoặc bảy tuổi nữa. Nó ám ảnh những phụ huynh, nó làm

phụ huynh rao rực chạy đua với nhau, để trong những buổi gặp mặt hào hứng khoe con mình đã làm được gì, đã học được gì...Nó giống như một đại dịch không thể kiểm soát được. Nhưng sau 25 năm theo đuổi những chương trình dạy sớm cho trẻ, người ta nghĩ nếu đây là phương pháp giáo dục tốt nhất hẳn kết quả sẽ rất tích cực, nhưng sự thật thì hoàn toàn ngược lại. Kết quả lại là sự bất hạnh cho bọn trẻ; chúng đã không thông minh hơn. Dĩ nhiên ngay từ đầu, có vẻ trẻ có một khởi đầu rất tốt, chúng học rất nhanh. Nhưng đến khoảng 9 hoặc 10 tuổi, trẻ không còn ham thích học nữa. Ở mọi nơi, các giáo viên đều nói về những vấn nạn căng thẳng và kiệt sức diễn ra nơi trẻ. Điểm kiểm tra không tăng mà cứ giảm đều. Các giáo viên trung học nói rằng học sinh không còn suy nghĩ nữa. Chúng chỉ có thể trả lời câu hỏi dạng đúng sai hoặc chọn câu trả lời theo kiểu trắc nghiệm, nếu bạn đặt một câu hỏi thực sự và đòi hỏi phải suy nghĩ thì chúng không biết cách tiếp cận câu hỏi. Chúng không thể diễn đạt ý tưởng của mình. Khi bạn quan sát trẻ nhỏ, bạn sẽ thấy một điều rõ ràng rằng một trong những thứ chúng yêu thích là thế giới thiên nhiên. Chúng yêu tất cả mọi thứ được tạo ra trong thiên nhiên: nước, không khí, gió. Chúng yêu cây cối, yêu hoa và đất đá. Chúng ta cho chúng cơ thể nhưng cơ thể này cần phải lớn lên. Mọi bộ phận trong cơ thể phải phát triển và mỗi lúc một hoàn thiện hơn lúc mới sinh ra. Trong 7 năm đầu đời, trẻ nhỏ bận bịu với công việc hoàn thiện cơ thể mình, tạo ra nền tảng cho cả đời của trẻ và tất cả những hoạt động hỗ trợ sự phát triển cơ thể trẻ là những hoạt động cho trẻ cơ hội được sáng tạo nhiều nhất. Chúng ta có thể thấy rõ điều này bằng cách quan sát những hoạt động của trẻ; hoạt động nào khiến chúng yêu thích, tràn đầy sức sống và hoạt động nào làm chúng mệt mỏi, xanh xao. Ngày trước ở Mỹ, trẻ nhỏ luôn căng tràn sức sống và khỏe mạnh, nhưng ngày nay trẻ trở nên ôm yếu, xanh xao và rất căng thẳng. Mọi thứ trong cuộc sống hiện đại của chúng ta đều ảnh hưởng đến hệ thần kinh của chúng. Chúng tiếp xúc với công nghệ và truyền thông cả ngày, chúng bị bắt học từ lúc 3, 4 tuổi. Mọi thứ đều đánh thức não bộ và tước hết năng lượng và sức sống dùng để phục vụ công việc xây dựng và hoàn thiện cơ thể.

(Mầm non Thỏ Trắng Biên dịch và tổng hợp từ các bài viết của tác giả Joan Almon, chuyên gia giáo dục Steiner)

4 ĐỀ TRẺ KHỎE VÀ THÔNG MINH – 7 NGUYÊN TẮC VÀNG CỦA TIẾN SĨ EMMI PIKLER

Tiến sĩ Emmi Pikler (1902 – 1984) nổi tiếng với phương pháp chăm sóc trẻ dựa trên những hiểu biết và tôn trọng sự phát triển tự nhiên của trẻ. Bà dành cả cuộc đời nghiên cứu sự phát triển của trẻ và lập ra trại trẻ mồ côi Lóczy tại Hungary và sử dụng những thành quả nghiên cứu được và áp dụng một chế độ chăm sóc đặc biệt. “Những đứa trẻ của Pikler” khi lớn lên có thể dễ dàng được nhận ra vì chúng di chuyển nhịp nhàng duyên dáng và đầy tự do. Tiến sĩ Pikler tin rằng đó là vì chúng không bị tập ngồi hay dắt tay tập đi khi chưa sẵn sàng, không bị “nhốt” vào địu và ghế ngồi, ngược lại chúng được tự do di chuyển tùy ý và tự do phát triển theo “lịch trình” riêng cơ thể chúng thiết lập. Nguyên tắc 1 – Tập trung toàn bộ sự chú ý vào trẻ, đặc biệt trong các hoạt động chăm sóc: Nhiều bà mẹ ngày nay tin rằng đa nhiệm (multi-tasking) là kỹ năng tuyệt vời và cần thiết trong thời đại ngày nay. Trên thực tế, Pikler nhận ra rằng, khi chúng ta làm nhiều việc cùng một lúc trong lúc chăm sóc trẻ nghĩa là chúng ta không tôn trọng con mình. Khi chúng ta tập trung 100% sự chú ý vào việc chăm sóc trẻ, trẻ sẽ cảm nhận được sự quan tâm đặc biệt này và chúng hiểu đó là Tình yêu. Điều này cũng đem đến cho trẻ sự tĩnh lặng cần thiết trong cuộc sống vốn đã choáng ngợp với quá nhiều hối hả và những cái tạo nên “năng suất công việc”. Dĩ nhiên thực sự khôn ngoan hơn nhiều khi chúng ta phân chia thời gian thay vì phân chia sự chú ý của mình! Nguyên tắc 2 – Chậm lại! Trong tốc độ nhanh hơn bao giờ hết của cuộc sống ngày nay, có lẽ tốt hơn cho cả chúng ta và bọn trẻ nếu chúng ta sống chậm lại một cách thường xuyên hơn. Vì chúng ta và bọn trẻ nhảy hết từ việc này đến việc khác, từ hoạt động này đến hoạt động kia nên cả hai có thể đều cảm thấy mọi việc rối loạn. Những bé bị kích động thường bức bối cáu kỉnh và cha mẹ hoặc người chăm sóc chúng cũng rất căng thẳng. Việc tạo một môi trường an bình cho trẻ cho phép chúng được phát triển lành mạnh và tạo cơ hội tốt nhất để trẻ bộc lộ tiềm năng. Nguyên tắc 3 – Tạo dựng lòng tin, mối quan hệ trong suốt thời gian chăm sóc trẻ: Pikler tin rằng chúng ta cần dành thời gian thực sự trong khi chăm sóc trẻ như khi thay tã, cho ăn, tắm và mặc quần áo cho trẻ - nghĩa là chúng ta cần làm một cách chậm rãi và chú tâm, và xem trẻ là một đối tượng có phản hồi. Với “lịch trình phát triển” được thiết lập tự nhiên trong con người, nếu được chăm sóc trong môi trường yên bình và tự do, trẻ sẽ dành trọn thời gian học những gì chúng cần học theo đúng giai đoạn đã được “lập trình” trong cơ thể chúng. Magda Gerver – học trò của Emmi Pikler và là người đã đưa phương pháp của Emmi phát triển tại Mỹ – phát biểu

“Khi bạn chăm trẻ bằng một thái độ tôn trọng, bạn để trẻ biết bạn định làm gì và cho trẻ cơ hội phản hồi với hành động của bạn. Bạn thừa nhận rằng trẻ đủ khả năng hiểu và bạn cho trẻ tham gia quá trình chăm sóc chúng và cho chúng càng nhiều càng tốt những cơ hội giải quyết vấn đề của mình. Bạn cho cơ thể của chúng được tự do và bạn không thúc giục chúng phát triển.” Nguyên tắc 4 – “Làm cùng trẻ” Xây dựng mối quan hệ hợp tác với trẻ đòi hỏi bạn và trẻ cùng nhau thực hiện những công việc. Chúng ta có khuynh hướng xem thường sự sôt sắng và khả năng của trẻ trong lĩnh vực này. Pikler xem trẻ là những cộng sự tích cực hơn là những đối tượng thụ động trong khi được chăm sóc. Để thực hiện những điều này, chúng ta nói với trẻ nhiều hơn về những gì chúng ta sắp làm với chúng – và cần phải kiên nhẫn cho chúng thời gian để phản hồi. Ví dụ: Chloe là bảo mẫu của cậu bé Augus 12 tháng tuổi. Mẹ của Augus nói với Chloe – “Hôm nay Augus đang bị sổ mũi - và nó ghét bị chui mũi – vậy nên cô cứ làm hết sức thôi”. Chloe để ý thấy mẹ của Augus nhẹ nhàng ôm đầu của cậu bé bằng tay trái trong khi dùng tay phải chui mũi cho cậu. Biết điều đó nên Augus thường vùng vẫy để tránh khỏi cái “bẩy” này. Khi Chloe thấy nước mũi của Augus chảy, cô để miếng khăn giấy trong lòng bàn tay mở và để trước mặt Augus, nói nhỏ “Augus... nước mũi của con đang chảy... chúng ta sẽ cùng lau nhé”. Và cô đợi. Augus nhìn miếng khăn giấy, rồi nhìn Chloe. Cô vẫn đợi. Cậu bé lại nhìn miếng khăn giấy... và rồi ụp cái mặt bé xíu của mình vào miếng khăn giấy trên tay Chloe. Có mặt ở lúc đó và chứng kiến một đứa bé được cho cơ hội để cùng hợp tác thật là một điều tuyệt diệu! Nguyên tắc 5 – Không bao giờ đặt trẻ nhỏ vào tư thế mà chúng không tự một mình thực hiện được Lý do là chúng sẽ bị mắc kẹt và không thể tự do cử động, nghĩa là chúng trở thành tù nhân trong chính cơ thể mình. Sự tự do vận động đem đến vô số kết quả tích cực; Pikler nói: “Trong khi học lật, lăn, bò, ngồi, đứng và đi, trẻ không chỉ đơn giản học những vận động này mà còn học cách làm những điều đó một mình, được thích thú trải nghiệm, vui sướng thử hết lần này đến lần khác cũng như học cách vượt qua khó khăn. Trẻ được ném trải sự sung sướng và thỏa mãn có được từ thành công này, kết quả của sự kiên nhẫn và bền bỉ của chính trẻ.” Hãy nhìn vào tất cả những dụng cụ linh kinh của những phụ huynh hiện đại trên thị trường ngày nay, những thứ cản trở cử động của trẻ. Xe đẩy, xe tập đi, ghế ăn em bé, địu, võng em bé, thiết bị ngủ “an toàn” và ghế ngồi xe hơi là những thứ đang được sử dụng phổ biến. Trong khi một số thứ có công dụng nhất định (ví dụ ghế ngồi xe hơi khi phải di chuyển bằng xe hơi), nhiều thứ trong đó bị dùng nhiều thời gian trong ngày khiến trẻ hờn như không có những cử động tự do. Những thứ này thực ra chỉ tiện lợi cho cha mẹ trẻ mà không hề tốt cho sự phát triển của chúng. Nguyên tắc 6 – Không cắt ngang khi trẻ chơi Magda Gerber tin chắc rằng cha mẹ không cần phải chơi cùng trẻ nhỏ vì trong một môi trường thương yêu và được tự do khám phá, trẻ nhỏ hoàn toàn có khả năng tự chơi một mình. Và ngược lại, những “giúp đỡ và hỗ trợ” chúng ta dành cho trẻ (cùng với tình yêu thương và mục đích tốt đẹp) thực ra lại là sự quấy rầy và can thiệp vào quá trình bất khả xâm phạm này, đó chính là quá trình trẻ tự khám phá chính con người chúng. Khi trẻ chơi và không bị làm phiền bởi người lớn, chúng đang trải nghiệm sự độc lập và quyền làm chủ thế giới riêng của chúng. Đây chính là giai đoạn khởi đầu cho việc tạo dựng lòng tự trọng và sự tự tin của trẻ. Magda Gerber nói: “Cha mẹ tin rằng họ đối xử với con mình bằng sự tôn trọng. Nhưng nếu bạn quan sát kỹ những bậc cha mẹ đầy tình yêu thương và thiện chí này, bạn sẽ thấy họ thường xuyên vô tư cắt ngang trò chơi của trẻ và đối xử với chúng theo những cách khó có thể được gọi là tôn trọng.” Nguyên tắc 7 – Trẻ nhỏ luôn gửi đi những tín hiệu. Hãy đáp lại một cách tôn trọng. Một trẻ nhỏ quay đầu đi khi bạn muốn đút thêm một muỗng thức ăn – nó đang gửi một thông điệp rất rõ ràng “Con ăn đủ rồi”. Vậy tại sao những người lớn biết điều và hoàn hảo này vẫn cố đưa thêm muỗng thức ăn và nói “Ăn thêm một muỗng giùm mẹ nữa thôi” hoặc “Mở cửa đường hầm nào, xe lửa đến đây!!!” Vậy thì thông điệp chúng ta đang gửi tới trẻ là “Mẹ biết con đang gửi đến mẹ một thông điệp - nhưng mẹ đang lờ tịt nó đi đây”. Cuối cùng thì trẻ cũng trả lại cho cha mẹ mọi thứ chúng nhận được từ họ - hãy tưởng tượng xem điều này sẽ đi đến đâu trong bốn hay mười bốn năm nữa! (Mầm non Thủ Trắng biên dịch từ bài viết trên trang <http://www.parentingworx.co.nz>)

5 GIÁO DỤC STEINER - NỀN GIÁO DỤC NHÂN VĂN CHO THỜI ĐẠI MỚI

Vào đầu thập niên 1900, nhà giáo dục và triết gia người Áo Rudolf Steiner mong muốn tạo nên một hình thức giáo dục mới giúp học sinh đạt được sự rõ ràng trong suy nghĩ, sự nhạy cảm trong cảm xúc và sức mạnh trong ý chí. Sau buổi diễn thuyết của ông, thính giả trong buổi họp đã thỉnh cầu ông mở một trường học cho con họ, và vào năm 1919, trường học Steiner đầu tiên được thành lập tại nước Đức.

Ngày nay, có trên 1,039 trường học, 2,000 trường mẫu giáo và gần 700 trung tâm chăm sóc trẻ theo triết lý Steiner tại hơn 60 quốc gia được thành lập cho độ tuổi từ trẻ sơ sinh đến 18 tuổi.

Phương pháp giáo dục Steiner dựa trên cái nhìn sâu sắc về cuộc sống chung và bản chất con người nói riêng. Triết lý của Steiner được gọi là Anthroposophy (tạm dịch là Hiểu biết về con người). Các phương diện giáo dục của triết lý này bắt nguồn từ sự hiểu biết về ba chu kỳ 7 năm của sự phát triển: từ sơ sinh đến bảy tuổi; bảy đến mười bốn tuổi; và từ mười bốn đến hai mươi tuổi.

Ở mỗi giai đoạn, giáo dục được thiết kế nhằm bộc lộ khả năng và đáp ứng nhu cầu thay đổi của trẻ. Ba giai đoạn này liên hệ với sự phát triển toàn diện của con người: tư duy, cảm xúc và ý chí. Trong giai đoạn từ sơ sinh đến 7 tuổi, ý chí chi phối tất cả, giai đoạn 7 đến 14, cảm xúc chiếm ưu thế, và ở giai đoạn 14 đến 21, tư duy là yếu tố vượt trội. Giáo dục Steiner tập trung vào toàn bộ đứa trẻ - khối óc, con tim và bàn tay (head, heart and hands) – và kiến tạo một khởi đầu tốt nhất có thể cho trẻ để chúng có thể phát triển khả năng tiềm ẩn theo cách có thể bảo vệ được sự kỳ diệu và niềm vui thích của tuổi thơ. Giáo dục

Mầm non Steiner cùng chia sẻ triết lý này áp dụng vào phương pháp chăm sóc và nuôi dạy trẻ, không khuyến khích việc sớm cho trẻ học chữ hay giảng dạy về mặt tri thức, với mong muốn bảo vệ năng lực đặc biệt của trẻ về cảm xúc và ý chí.

CÔNG VIỆC CỦA TRẺ TRONG GIAI ĐOẠN 0 - 7 TUỔI

Công việc chính của trẻ trong 7 năm đầu đời là thích nghi và phát triển cơ thể vật chất; tìm hiểu thế giới xung quanh và khai mở khả năng tiềm ẩn. Chính vì vậy, sức sống của trẻ trong giai đoạn này chỉ dùng cho những việc đó, không phải dùng để bắt trẻ học sớm. Não của trẻ trong giai đoạn này phát triển rất mạnh và cần được tích cực bảo vệ để được phát triển hoàn chỉnh; chỉ khi được phát triển hoàn chỉnh nó mới thực hiện chức năng của nó một cách tốt nhất. Mọi hoạt động học về mặt tri thức, dù dưới hình thức nào đều phải sử dụng đến não. Vì vậy, trẻ học sớm, biết được nhiều thứ sớm hơn không đồng nghĩa sau này trẻ sẽ thông minh hơn, học giỏi hơn, biết nhiều hơn mà ngược lại, rất nhiều khả năng trẻ sẽ sớm bị chán học, mệt mỏi, kiệt quệ về thể chất và tinh thần, thường là ở độ tuổi 15, 16 vì sức sống không được dùng đúng mục đích.

Ý CHÍ VÀ SỰ BẮT CHƯỚC

Ở giai đoạn này, trẻ có một ý chí mãnh liệt và một bản năng bắt chước. Trẻ học mọi thứ và khám phá thế giới xung quanh mình thông qua bắt chước, qua các giác quan. Cộng đồng giáo dục Steiner quen thuộc với phương châm “chúng ta tạo ra môi trường và môi trường tạo ra trẻ”. Chúng ta không dạy, không hướng dẫn, nhiệm vụ của chúng ta là tạo một môi trường lành mạnh để trẻ bắt chước và học hỏi. Chính môi trường xung quanh tạo ra trẻ, trẻ làm một việc vì trẻ thấy người khác làm việc đó, không phải vì người lớn bảo trẻ phải làm việc đó. Trẻ không chỉ bắt chước những gì chúng ta làm, chúng bắt chước luôn cả thái độ, tình cảm và suy nghĩ của chúng ta. Chúng ta không thể che dấu bất cứ điều gì trước trẻ; chúng ta trong suốt trước trẻ. Trẻ đặc biệt đang tìm hiểu về thế giới xung quanh, hãy cho trẻ thấy thế giới này là tốt đẹp, nhờ đó chúng thấy an toàn và tự tin; khi đã thấy an toàn và tự tin, trẻ sẽ làm mọi thứ tốt nhất. Trong trường Mầm non Steiner, giáo viên cùng trẻ dọn dẹp, nấu ăn, nướng bánh, dọn bàn ăn, và dùng thức ăn đã cùng nhau chế biến. Trẻ rất thích giúp đỡ và qua các hoạt động này, chúng phát triển hàng loạt các kỹ năng vận động, như sự khéo léo của đôi tay và phối hợp giữa tay và mắt. Sự hiện diện của một người lớn làm việc tạo nên một môi trường giúp trẻ trở nên tích cực và độc lập. Được nhìn thấy người lớn lao động bằng đôi tay hoặc làm một công việc đòi hỏi kỹ năng, sự tập trung và tính kiên nhẫn là một hình mẫu tuyệt vời cho đứa trẻ thích quan sát và giúp trẻ rèn luyện khả năng giữ vững sức mạnh ý chí. Cách người lớn làm việc, cách họ sử dụng công cụ và nguyên liệu, thậm chí là những cử chỉ và ngôn ngữ cơ thể, tất cả những điều này đều được trẻ nhiệt tình ghi nhận và tiếp thu. Ý chí giúp trẻ làm đi làm lại một việc không chán, đó là giúp cách trẻ học và khám phá thế giới. Và việc học này, cũng như những sự phát triển khác của trẻ, đều có tốc độ riêng, lịch trình riêng, lịch trình này không giống nhau đối với tất cả trẻ và không thể bắt ép. Chúng ta cần tôn trọng trẻ và sự phát triển riêng của mỗi trẻ, đừng nên sốt ruột, thúc ép trẻ làm những điều vượt quá sức của chúng; thậm chí nếu trẻ có làm được đi nữa thì việc này sẽ để lại ảnh hưởng to lớn lên thể chất và tinh thần của trẻ. Tại sao lại tập đi cho trẻ khi trẻ không cần tập thì sau rốt vẫn có thể đi được. Khi thời gian chín muồi, chúng sẽ muốn đi và sẽ tìm mọi cách để đi, dù có xe tập đi hay không, dù chúng ta có dắt tay cho trẻ đi hay không, trẻ vẫn sẽ đi được, chúng sẽ bám vào bất cứ vật nào để di chuyển, đó chính là ý chí muốn đi, ý chí này sẽ bị làm yếu đi nếu chúng ta bày sẵn mọi thứ và tước mất “sự thôi thúc và cố gắng tìm đủ mọi cách để đi được” của trẻ. Tất cả những vận động của trẻ, dù là lật, trườn, bò, đứng, đi, đều là kết quả của sự kết hợp hoàn hảo giữa sự phát triển chín muồi của các cơ vận động, sự thôi thúc trong lòng và ý chí mạnh mẽ của trẻ; và tất cả đều cần có THỜI

GIAN. Và khi trẻ đi được trên đôi chân của mình qua nhiều cỗ găng, thử thách, hãy hình dung chúng thỏa mãn và sung sướng như thế nào; cảm giác sung sướng này là thành quả, là món quà vô cùng ý nghĩa cho công sức trẻ đã bỏ ra. Điều này xây dựng lòng tự tin vững chắc nơi trẻ: trẻ muôn làm và sẽ làm được; chính sự tự tin này sẽ có ảnh hưởng tích cực đến trẻ đến suốt cuộc đời. Những trẻ có ý chí mạnh thường bị gắn mác là “lì lợm” vì trẻ sẽ làm đi làm lại điều trẻ thích cho dù bị người lớn cấm đoán. Để trẻ có những hành vi thích hợp, ngăn cấm hay giải thích không giúp ích cho trẻ, nó chỉ làm ảnh hưởng tiêu cực đến ý chí của trẻ. Thay vào đó, hãy thay đổi môi trường để những hành vi không thích hợp không có cơ hội lặp lại (ví dụ như muôn trẻ đừng chơi lửa thì đừng cho trẻ với tới chỗ có lửa), hoặc hướng trẻ vào hành vi thích hợp (ví dụ trẻ ăn bốc, chúng ta sẽ đưa muỗng vào tay trẻ và cầm tay trẻ đút cơm, nếu trẻ la khóc không làm theo, cứ kiên trì lặp lại, nhất quyết không cho trẻ ăn bốc. Chúng ta cho trẻ thấy giới hạn của trẻ: đó là không được ăn bốc). Quan trọng là không nỗi nóng và phải kiên trì với trẻ. Điều này đòi hỏi sự hiểu biết, tình thương và tính kiên nhẫn của người lớn; vì thường chúng ta sẽ nỗi dóa lén và kết cục là la hét, dọa nạt hoặc tệ hơn là bếp vài cái vào đít; có thể trẻ sẽ sợ bị đánh mà không lập lại hành vi, nhưng nếu việc đánh trẻ lặp lại nhiều lần, ý chí của trẻ sẽ bị vùi dập từ từ, trẻ sẽ dần mất sự tự tin và không còn dám làm những điều mình thích. Điều này sẽ ảnh hưởng đến thái độ sống trong suốt cuộc đời sau này của trẻ. Phụ huynh hãy vui mừng khi con mình có ý chí mạnh, đó là đứa trẻ phát triển bình thường, lành mạnh. Những hiểu biết của mình về con trẻ còn rất hạn hẹp, trẻ làm việc gì cũng đều có lý do của riêng trẻ, chỉ là cha mẹ chưa có đủ hiểu biết để hiểu hết những hành động của trẻ. Xin đừng vùi dập ý chí của con, đừng đứng ở vị trí của mình mà kết luận, phán xét trẻ. (Còn tiếp) (Mầm non Thủ Trắng tổng hợp)

6 QUAN ĐIỂM VỀ DẠY CHỮ SÓM CỦA GIÁO DỤC STEINER

Một trong những nguyên tắc BẤT DI BẤT DỊCH của giáo dục Steiner là KHÔNG DẠY trẻ học viết và đọc trước 7 tuổi. Việc học sớm có cái giá của nó – đó là sự bồn chồn, căng thẳng và đánh mất niềm yêu thích học tập trong những giai đoạn sau này. Chương trình giáo dục mầm non Steiner nuôi dưỡng và bảo vệ THẾ GIỚI TƯỞNG TƯỢNG của trẻ vì đây được xem là nền tảng cho sự phát triển lành mạnh; việc đánh thức ý thức của trẻ thông qua sự chỉ dạy, đặt câu hỏi và nhắc nhở trực tiếp đi ngược lại với điều này. Chúng tôi ĐỌI trẻ tự khám phá, tự “thức giấc”, từ từ có ý thức và bắt đầu tự đặt câu hỏi, tất cả tùy thuộc lịch trình phát triển của riêng con người chúng. Mặc dù giáo viên có thể trả lời câu hỏi của trẻ, nhưng những câu hỏi này ngay lúc đầu bắt nguồn từ trải nghiệm riêng và sự tự học hỏi của trẻ. Những khái niệm toán học và ngôn ngữ được lồng vào hoạt động hàng ngày tại trường và vì vậy được gắn trong bối cảnh có ý nghĩa. Tương tự như vậy, mọi thứ trẻ trải nghiệm trong trường thúc đẩy tình yêu ngôn ngữ và sự phát triển từ vựng phong phú. Đây chính là nền tảng vững chắc cho sự học đọc và viết của trẻ. “Mặc dù điều tôi cần thiết là con người cần có đầy đủ ý thức khi trưởng thành, trẻ con thì lại cần được để CÀNG LÂU CÀNG TỐT trong trạng thái yên bình, mờ màng của thế giới tưởng tượng vốn sẽ MẤT ĐI khi qua độ tuổi áu thơ. Vì nếu chúng ta cho cơ thể trẻ lớn mạnh mẽ theo cách chưa có sự tham gia của não bộ, khi trưởng thành trẻ sẽ phát triển theo cách não bộ được phát huy đầy đủ chức năng và được sử dụng một cách tối ưu”.(Rudolf Steiner). (Mầm non Thủ Trắng tổng hợp)

7 ĐỒ CHƠI CỦA MẦM NON THỦ TRẮNG STEINER...

Đồ chơi trong mẫu giáo Steiner không có hình thù cụ thể với mục đích giúp phát huy trí tưởng tượng của trẻ. Một khúc gỗ có thể là bánh mì hay bàn ăn, có thể là xe hơi, đôi khi lại được biến thành chiếc thuyền. Những chiếc ghế có thể xếp thành hàng dài với nhau tạo thành xe lửa nhiều toa, hoặc có thể quay lại với nhau thành ngôi nhà. Tấm vải có khi là chăn cho búp bê và ngay sau đó lại trở thành tấm khăn choàng của nàng công chúa. Chính sự đơn giản, gợi mở đầy linh hoạt của những món đồ chơi trong trường mầm non Steiner kích thích trí tưởng tượng của trẻ phát triển mạnh mẽ.

Ngược lại, Steiner gọi những con búp bê được trang điểm mắt mĩ kĩ càng là những “con quái vật xấu xí” trước đi những hình ảnh từ trí tưởng tượng của trẻ. Những gì người lớn chúng ta cho là đẹp thật ra lại phá hủy khả năng thẩm mỹ của trẻ đồng thời không cho cơ hội phát huy sức tưởng tượng của trẻ và vì vậy, ý chí của trẻ cũng bị mất đi cơ hội làm việc; và trẻ lớn lên với một ý chí lộn xộn khiến ảnh hưởng đến cuộc đời về sau của chúng.

Đồ chơi trong trường mẫu giáo Steiner hoàn toàn được làm từ nguyên vật liệu tự nhiên vì chúng đẹp và đem đến sự trải nghiệm phong phú mà vật liệu nhựa không thể nào có được. Vật liệu tự nhiên luôn thay đổi và

mang trong nó một sức sống, đó là phẩm chất quan trọng đối với trẻ nhỏ vì nó giúp nuôi dưỡng các giác quan và sức sống đang phát triển của trẻ. Ví dụ trẻ được nhìn thấy, chạm vào và cảm nhận được chất gỗ ở một cái bàn bằng gỗ, nhưng ở cái bàn bằng nhựa, nó trông không thật và đó là một bức tranh cứng nhắc đối với trẻ. Tất cả những thứ bằng nhựa, ni lông hay polyester hay bất cứ chất tổng hợp nào đều thuộc về thế giới khoáng vật, nó có hình thù vật chất nhưng không có sức sống, hơi ấm đối với trẻ, trong khi gỗ thuộc về thế giới thực vật, mang trong mình nó sức sống.

Đôi khi phụ huynh băn khoăn liệu trẻ có chán không khi chơi cũng những thứ đồ chơi đơn giản như vậy trong suốt những năm học mầm non. Và họ nghĩ nhiều khi phải đổi sang đồ chơi khác nhiều chi tiết hơn để trẻ khỏi chán. Nhưng những giáo viên Steiner có thể khẳng định rằng trải nghiệm của trẻ ở những độ tuổi khác nhau sẽ khác nhau, chúng sẽ nhìn một món đồ chơi ở nhiều góc khác nhau và sử dụng những phần khác nhau của cùng món đồ chơi này để phục vụ cho nhiều trò chơi khác nhau của chúng. Chính khả năng sử dụng cùng một món đồ chơi vào nhiều trò chơi khác nhau làm phát triển sức tưởng tượng của trẻ và sự tự do làm điều mình thích, giúp trẻ trở thành một con người tự do khi trưởng thành.

Không tồn nhiều tiền để chế tạo ra những món đồ chơi đơn giản trong khi thời đại ngày nay có đủ các kiểu đồ chơi mắc tiền và rất nhiều trong số đó gắn mác “đồ chơi giáo dục” để móc túi phụ huynh. Ngành công nghiệp sản xuất đồ chơi đã và đang kiểm được bộn tiền nhờ khai thác phụ huynh; những người chủ trương làm việc này với mục tiêu lớn nhất, đó là kiếm tiền, còn sự quan tâm và hiểu biết sâu sắc về nhu cầu thật của trẻ thật ra là điều xa vời đối với họ. Rõ ràng đây là kiểu lợi dụng trẻ em để kiếm tiền và nó tạo ra cả một thế hệ tương lai với cái nhìn méo mó về cuộc sống. Trẻ lớn lên và phát triển lành mạnh không hề cần những thứ đồ chơi như vậy.

Rudolf Steiner cũng nói về trò xếp hình khói “Những đồ chơi có dạng hình học này chỉ có một số ít cách để sắp xếp chúng lại với nhau. Khi cho trẻ những đồ chơi kiểu này, chúng ta đang khiến não của trẻ phát triển theo những dạng cố định và cứng nhắc”. Trẻ nhỏ là những sinh vật rất nhạy cảm với môi trường xung quanh; não của chúng được hình thành dựa trên những thứ xung quanh chúng. Những đồ chơi “kích thích trí thông minh” như trò xếp hình Lego chỉ cho trẻ duy nhất một cách xếp để ra đúng hình được chọn; chính điều cản trở sự phát huy tính tưởng tượng, sức sáng tạo và tính linh hoạt của quá trình phát triển não bộ. Người ta nghĩ Lego là trò chơi sáng tạo vì bạn có thể tạo ra nhiều thứ từ nó, nhưng chỉ có ích ở một vài phương diện nào đó cho trẻ lớn hơn, không phải cho trẻ nhỏ ở độ tuổi mẫu giáo. Trẻ nhỏ cần những đồ chơi mềm mại và có nhiều hình thù để giải phóng não bộ trong quá trình hình thành. Não của chúng ta vẫn đang thay đổi thường xuyên nhưng cấu trúc của nó được định hình ở độ tuổi rất sớm.

(Mầm non Thỏ Trắng biên dịch và tổng hợp)

8 Trọng tâm của giáo dục Steiner

Rudolf Steiner có cái nhìn về bản chất con người sâu sắc đến khác thường. Với cái nhìn này, ông đưa ra một nền giáo dục hoàn toàn mới: nền giáo dục tạo ra con người tự do. Trọng tâm là sự phát triển cân bằng, không phải đúc những cá nhân theo khuôn mẫu, kế hoạch được vạch sẵn, ngược lại, cho phép trẻ được là chính con người chúng, một cách trọn vẹn. Mục tiêu không phải giáo dục chỉ phần tri thức mà là cả con người trẻ. (Mầm non Thỏ Trắng tổng hợp)

You can make a doll for a child by folding up an old napkin, making two corners into legs, the other two corners into arms, a knot for the head, and painting eyes, nose and mouth with blots of ink. Or else you can buy the child what they call a "pretty" doll, with real hair and painted cheeks. If the child has before him the folded napkin, he has to fill it from his own imagination all that is needed to make it real and human. This work of the imagination moulds and builds the forms of the brain. The brain unfolds as the muscles of the hand unfold when they do the work for which they are fitted. Give the child the so-called "pretty" doll, and the brain has nothing to do more. Instead of unfolding, it becomes stunted and dried up. Toys with dead mathematical forms alone, have a desolating and killing effect upon the formative forces of the child. On the other hand, everything that kindles the imagination of living things works in the right way. (The Education of the Child in the Light of Anthroposophy by Rudolf Steiner)

“Có ba đức tính quan trọng nhất chúng ta phải phát triển ở trẻ: LÒNG BIẾT ƠN, TÌNH YÊU THƯƠNG và TINH THẦN TRÁCH NHIỆM. Ba đức tính này chính là nền tảng xây dựng nên cả đời sống xã hội của trẻ.” (Rudolf Steiner)

Việc phát triển các kỹ năng xã hội và sự quan tâm đến người khác là điều kiện tiên quyết trước khi trẻ học bất cứ kiến thức nào, đồng thời cũng là bước chuẩn bị cho trẻ bước vào môi trường lớp học.

Bắt chước là một trong những phương pháp học hiệu quả và tự nhiên nhất ở độ tuổi mầm non, và vì vậy giáo viên mầm non Steiner cần làm việc một cách ý thức và cẩn trọng, vì họ biết họ phải thật xứng đáng để có thể là hình mẫu cho trẻ bắt chước.

Lớp mẫu giáo Steiner có trẻ ở nhiều độ tuổi khác nhau như anh chị em trong một nhà, thường là từ 3 đến 6 tuổi. Trẻ được khuyến khích chia sẻ, làm việc cùng nhau, quan tâm lẫn nhau và tôn trọng nhu cầu của nhau. Hành vi của trẻ được hình thành bởi môi trường xung quanh. Giáo viên yêu thương trẻ, vì vậy, trẻ yêu thương và tin tưởng giáo viên, từ đó học cách tin tưởng những người lớn xung quanh chúng.

Những câu chuyện về thế giới thần tiên và thiên nhiên giúp nhẹ nhàng đánh thức trực giác phân biệt đúng sai nhạy cảm nơi trẻ. Đôi với những trẻ có hành vi chưa phù hợp, giáo viên kiên nhẫn và dịu dàng điều chỉnh hành vi và chỉ tập trung vào hành vi, không phải vào trẻ. Giáo viên và bảo mẫu làm việc với nhau gắn bó như những thành viên một nhà, tạo nên bầu không khí gia đình ấm cúng. Soi dây gắn kết chặt chẽ này được củng cố bởi gia đình/ người chăm sóc của trẻ, và nhờ vậy cầu nối giữa nhà trường và gia đình được xây dựng và giữ vững.

(Mầm non Thỏ Trắng biên dịch và tổng hợp)

9 VIỆC CHO TRẺ DƯỚI 7 TUỔI TIẾP XÚC VỚI NGOẠI NGỮ

Theo nguyên tắc của giáo dục Steiner, trẻ dưới 7 tuổi chỉ cần nghe và nói bằng tiếng mẹ đẻ thì tốt nhất. Học ngoại ngữ vào tuổi này sẽ làm trẻ rối trí và làm cả con người trẻ (whole being) không được lành mạnh. Tuy nhiên đó là nói một cách tổng quát, ngoài ra có những trường hợp đặc biệt sau:

1/ Nếu mẹ hoặc bố là người ngoại quốc thì tự nhiên đứa trẻ sẽ nghe thấy hai thứ tiếng khi sống trong nhà, và trẻ sẽ nói hai thứ tiếng nếu ví dụ, bố nói tiếng Anh với con và mẹ nói tiếng Việt, và bố mẹ đôi khi trò chuyện bằng tiếng Anh. Chuyện này xảy ra một cách tự nhiên, trẻ không cần được “dạy” tiếng Anh (như dạy ở trường tiểu học). Như vậy là bình thường và lành mạnh.

2/ Trong chương trình hàng ngày có thể có mục tiếng Anh, độ khoảng 10 phút mỗi ngày (thường vào giờ sinh hoạt vòng tròn buổi sáng, hoặc buổi chiều trước khi ra về). Trong phần này, không “dạy” các em học tiếng Anh, chỉ “choi” thôi; các em chỉ học qua chơi, ví dụ, hát vài bài, làm theo cử chỉ bài hát, hoặc đứng dậy di chuyển theo bài hát. Chỉ hát bằng tiếng Anh, muốn nói gì với em cũng nói bằng tiếng Anh, có thể kể câu chuyện nhỏ cũng bằng tiếng Anh, nếu có được cô giáo nói tiếng Anh chuẩn là tốt nhất.

3/ Giờ “choi và học” bằng tiếng Anh tốt nhất là cùng với cô giáo chính. Nếu cô giáo chính không giỏi tiếng Anh, có thể có cô nào giỏi tiếng Anh vào lớp với các em trong giờ này cũng được. Nhưng KHÔNG DẠY HỌC GÌ HẾT, chỉ dùng tiếng Anh cho các em vui chơi thôi. Tuy nhiên, theo quan sát bên ngoài nơi các trường khác, hoặc theo phụ huynh thì giờ này được gọi là “giờ học tiếng Anh”.

Các em nhỏ (dưới 3 tuổi) càng không cần làm sinh hoạt vòng tròn tiếng Anh hay tiếng Việt. Các cô cứ ngồi xuống cùng các em hát vài bài và các trò chơi cử động bằng tay (hand gesture games) khoảng 5 phút là được, hoặc trong khi các em chơi, cô vừa làm thủ công, vừa hát tạo ra không khí ấm áp, yên ồn cho các em, và hát bằng tiếng Việt.

(Trích từ Tổng hợp lời chỉ dẫn của cô Thanh Cherry, cố vấn chuyên môn của MN Thỏ Trắng)

10 0-1 TUỔI

Trẻ lơ mơ, mơ màng. Cách trẻ được sinh ra đã đóng vai trò vô cùng quan trọng. Thời xưa, trẻ được sinh ở nhà, trong không khí gia đình ấm áp, tiếng cười nói nhỏ nhẹ của người thân, tiếng lửa cháy lách tách, tiếng nước rót...

Ngày nay, trẻ chịu nhiều khổ sở, đau đớn ngay khi sinh ra (birth trauma): âm thanh ồn ào, ánh sáng gay gắt, nhiệt độ lạnh lẽo của phòng sinh, bị tách khỏi mẹ ngay sau sinh Cô giáo/ người chăm sóc cần hiều rõ điều này để chăm sóc tốt nhất cho trẻ. Tốt nhất nếu trẻ được ở nhà với mẹ trong suốt 1 năm đầu đời để chữa lành những vết thương do "birth trauma" này gây ra. Trẻ cần được ôm ấp, thương yêu để cái tôi hình thành một cách lành mạnh.

Trẻ ở cô nhi viện lơ mơ hơn, cái tôi không muốn "xuống" con người. Các cô cần yêu thương chân thành để mời gọi cái tôi "xuống", để cho trẻ biết rằng "đây là thế giới tốt đẹp lắm, các con xuống đi", mời gọi để trẻ phát triển những khả năng tự nhiên tiềm ẩn bên trong. Và trẻ chỉ cần có thể: môi trường êm dịu đây thương yêu và người lớn luôn có mặt khi trẻ cần, "cần" nghĩa là khi trẻ đang vui vẻ thoải mái chơi với ngón tay, ngón chân, hay nói chuyện một mình, cha mẹ không cần phải nhảy vào phá vỡ giây phút tự khám phá mình đầy linh thiêng đó. Cha mẹ không cần phải suy nghĩ cách để dạy trẻ trườn, lật, hay bò. Không cần phải tốn công và tốn tiền mua nhiều đồ chơi chất đồng trong phòng trẻ để mua vui cho trẻ, để phát triển thị giác, thính giác hay khứu giác. Trẻ TỰ MÌNH biết cách làm mình vui, cơ thể nhỏ bé của chúng biết cách tự phát triển khi người lớn làm đúng việc mình cần làm: thương yêu, hiểu biết và tôn trọng.

(Tổng hợp và trích từ bài giảng của cô Thanh Cherry, Cố vấn Chuyên môn của Thỏ Trắng)

11 Trả lời, giải thích?

Trong giờ ăn trưa cũng là giờ họp của cô Thanh Cherry và các cô giáo, một em nhỏ 3 tuổi tên Tí không ngủ nên các cô phải cho em ngồi cùng.

- Tí: Cô cô ơi, cái thang này để làm gì vậy?

Cô Thanh ra dấu không trả lời gì hết. Các cô chỉ nhìn em và cười.

- Tí: (tiếp tục) Cô cô ơi, cái thang này để làm gì vậy?

- Cô: Ủ (và chỉ nhìn em cười).

- Tí: Cô cô ơi, sao cái thang để ở đây vậy? Sao cái này (chỉ cái thùng trữ nước) để ở đây vậy?

Các cô nhìn em áu yém và bảo: Ủ

- Tí (Không chịu thua): Cô cô ơi, sao cái này để ở đây vậy? Sao vậy?

- Cô Thanh: Ủ, cái này để ở đây con ạ.

Sau đó, cô dạy:

Khi các em nhỏ tầm 3 hoặc 3 dưới 3 tuổi hỏi, không cần phải trả lời các em. Các em lớn hơn hỏi, các cô phải tìm cách trả lời theo KIỀU CỦA CÁC EM một cách sáng tạo. KHÔNG ĐƯỢC giải thích cho các em theo kiểu người lớn. Điều này giúp bảo vệ thế giới tưởng tượng, thế giới dream-like của các em, những giải thích kiểu người lớn chỉ làm các em "awake" (thức giấc) trước thế giới của người lớn, vốn chỉ làm các em rối trí và phải suy nghĩ, là điều không có lợi cho các em.

Các em có thể "chờ" những giải thích, những lời nói, những khái niệm này khi lớn hơn, hiện tại thì không cần và không nên.

12 KỶ LUẬT MỘT CÁCH SÁNG TẠO

Kỷ luật tức là chữa lành, chuyển hóa những hành vi không thích hợp thành những hành vi thích hợp, để khi trẻ lớn lên thành một con người có tinh TỰ kỷ luật, nghĩa là có cái tôi mạnh. Biểu hiện của cái tôi mạnh:

- Tâm linh (sẽ được bàn sau)

- Tâm hồn:

+ Suy nghĩ sáng suốt.

+ Tình cảm: Bình tĩnh, vô tư, tôn trọng, yêu thương và cương quyết.

+ Hành động: Kiên nhẫn trong cử chỉ và lời nói.

Mỗi đứa trẻ là một cá thể riêng biệt, từ cơ địa, tính cách, văn hóa gia đình, văn hóa hàng xóm, đất nước, dân tộc... Vì vậy, khi nhìn vào trẻ, chúng ta không thể xem trẻ chỉ là thể hiện của những con số về tuổi tác (ví dụ: 2, 3 tuổi là phải như thế này rồi, như thế kia rồi...). Cùng lý do này, khi nhìn vào những hành vi không thích hợp của trẻ, chúng ta cần lưu ý đến:

- * Tuổi: Giai đoạn phát triển của trẻ (Luôn có một sự phát triển chung và phải nhớ rằng không phải trẻ nào cũng giống nhau vì còn phụ thuộc vào những yếu tố đã nói trên).
- * Cá nhân trẻ.
- * Văn hóa gia đình.
- * Văn hóa lối xóm
- * Văn hóa đất nước.
- * Môi trường trong gia đình.
- * Môi trường trong lớp học
- * Nhu cầu cơ bản (Ăn, ngủ...)
- * Sức khỏe, cơ địa.

Tất cả những yếu tố này đều có ảnh hưởng đến hành vi của trẻ. Nhiệm vụ của người lớn là phải tìm cho ra nguyên nhân gốc rễ, không được vội vàng phán xét trẻ hư, và phải tập thay đổi cách nhìn: các em KHÔNG HU, luôn luôn có nguyên nhân cho bất kỳ hành vi không phù hợp nào, nếu thương yêu các em, muốn giúp các em, người lớn phải kiên nhẫn và tìm hiểu, không để những quy chụp, những dán nhãn, định kiến cá nhân che mờ sự quan sát, sự tìm hiểu các em. Phải luôn quan sát và bỏ "cái tôi" ra khỏi sự quan sát. Quan sát một cách vô tư, quan sát trẻ như quan sát một sinh vật linh thiêng của trời đất.

Các cô cần tập thay đổi cách nhìn: Mỗi khi có một vấn đề kỷ luật, đừng xem đó là vấn đề. Hãy nhìn nó như một bài tập, một tác phẩm nghệ thuật phải hoàn thành, một cơ hội để phát triển sự bền bỉ và nội tâm cho mình.

Các cô giáo đừng chán nản vì trong lớp mình làm tốt, về nhà cha mẹ hay hàng xóm có thể làm điều ngược lại và "phá tan" công sức của các cô. Các cô cần rèn luyện, tự phát triển bản thân sao cho mình thật MẠNH để đủ sức lấn át tất cả những cái "xấu" trẻ hấp thu từ bên ngoài. Đó là việc cần làm trước nhất, sau đó mới đến chuyên kêu gọi, góp ý, giáo dục phụ huynh. Thay đổi mình trước khi thay đổi người khác. Vì vậy, phương pháp toàn diện là: TỰ PHÁT TRIỂN CON NGƯỜI CỦA CÔ GIÁO.

Một số trường hợp:

- Trẻ 2 tuổi thường chạy nhảy ra khỏi bàn ăn. Điều này hoàn toàn dễ hiểu: Trẻ nhỏ nhiều năng lượng, nhiều sức sống, chí mạnh, thích hoạt động. Cô cần hiểu rõ điều này để thông cảm và không cáu giận. Mỗi khi em nhảy ra khỏi bàn, cô lại nhẹ nhàng đứng dậy đưa em về bàn, em lại nhảy ra tiếp, cô lại nhẹ nhàng đưa em về bàn tiếp, sau một thời gian "bắt cóc bỏ dĩa", em sẽ tự "hiểu" ra rằng giờ ăn là phải ngồi tại bàn. Cô không la mắng, chỉ trích, giải thích, hướng dẫn bằng lời.. vì điều này vô nghĩa đối với trẻ vì trẻ nhỏ (dưới 3 tuổi) không hiểu những lời giải thích. Các cô đừng lo rằng dịu dàng, thương yêu làm chiều trẻ, làm trẻ hư. QUAN TRỌNG là ở cách cô làm để trẻ thấy: Cô không có vũ, khuyên khích cho hành động đó nhưng cô thương con vì cô biết con có vấn đề đó không giải tỏa được. Luôn nhớ: Thương yêu và cương quyết.

- Từ một tinh thần bao la nay bị bó buộc, cầm tù trong cơ thể vật chất nhỏ bé, trẻ khó chịu và thường chỉ biết khóc, điều này giải thích phần nào cho việc khóc dạ đề. Trẻ khóc to và khỏe nghĩa là tinh thần (cái tôi) càng mạnh. Các cô cần hiểu rõ điều này để thông cảm, yêu thương và vui mừng cho trẻ.

- Trẻ 5 – 6 tuổi: cần một người có uy lực (cô, mẹ). Trẻ chưa tự tin (do cái tôi chưa mạnh) và uy lực này giúp trẻ tự tin, phát triển lành mạnh. Uy lực của cô/ mẹ thể hiện ở sự thương yêu đầy dịu dàng mà cương quyết, ở sự hiểu biết và tự tin thế nào là tốt cho các em và kiên quyết thiết lập ranh giới để con người các em được phát triển lành mạnh.

Ví dụ: Trong bữa ăn, cô thiết lập giới hạn (trong đâu): các em được nói cười, trao đổi, nhưng không được quá đà và tự cô đặt chuẩn đà là quá đà. Khi các em vượt ra ranh giới, tức là cười nói quá đà, cô sẽ nhẹ

nhàng nhắc nhở bằng cách nhìn em, hoặc nói khẽ “ăn đi con”...Lâu dần, các em sẽ hiểu ranh giới của mình là đâu, điều này tạo một nề nếp trong giờ ăn, một cách êm đẹp.

(Trích dẫn và tổng hợp từ bài giảng của cô Thanh Cherry)

13 DẠY TRẺ CHÀO NGƯỜI LỚN

Các cô dạy trẻ chào bằng cách nói câu chào đó và trẻ tự động sẽ lập lại, nếu trẻ không lập lại thì thôi, bỏ qua, lần khác làm lại y như thế. Ví dụ, khi đón trẻ buổi sáng, cô ôm tay và hướng em vòng tay trước ngực và cô nói: Con chào cô con mới tới. Sau đó, nhẹ nhàng xoay em lại và nói: Con chào mẹ/ba con đi học.

Đừng nói: Con chào mẹ đi hoặc Con chào mẹ chưa? Các phụ huynh hay mắc lỗi này, bắt trẻ chào để “lấy le” với người khác, và khi trẻ không chào thì đứng giảng giải một thôii một hòii, rồi thậm chí dán luon cái “nhãn” vào trán trẻ: sao con hư quá vậy, trẻ ngoan gặp người lớn là phải chào... mà chẳng quan tâm đến cái sự tại sao con mình nó không muốn chào? Có thật sự nó là đứa trẻ hư không.

Khi người lớn bắt ép, em sẽ vẫn làm, nhưng dần dần trở thành con người không trung thực với bản thân, không muốn làm mà cứ phải làm chỉ vì muốn người khác khen mình ngoan, khen mình giỏi.

Cứ kiên nhẫn lập đi lập lại, một ngày nào đó, các cô sẽ thấy trẻ tự nhiên chào không cần ai nhắc, không cần ai phải giảng giải thế này thế kia.

Đây là nguyên tắc chung khi giáo dục trẻ em dưới 7 tuổi: trẻ học qua bắt chước. Đừng mất thời giờ và công sức giảng giải lòng vòng vô ích, chỉ khiến trẻ rối trí và lo lắng (biết càng nhiều càng bất an). Cứ làm và trẻ sẽ làm theo. Làm hăng say, làm nhiệt tình, trẻ sẽ cũng làm hăng say, làm nhiệt tình theo.

(Children are educated by what the grown-up is and not by his talk - Carl Jung)

(Tổng hợp từ những lời chỉ dạy của cô Thanh Cherry)

14 THỦ CÔNG XÉ GIẤY

1/ Tổng quát: Trẻ em nhỏ không nên cho làm thủ công trong đó các em dùng nhiều giấy và xé giấy vì từ 1-7 tuổi, thế giới của các em và vũ trụ là một (1-3 tuổi: Không phân biệt ra đâu là tôi, đâu là bạn, đâu là thế giới chung quanh. 3-5: Hơi phân biệt một chút nhưng vẫn cần được thấy mọi người, mọi sự vật đều liên hệ với nhau như một nhà. 5-7: Phân biệt hơn và bắt đầu quan sát thế giới bên ngoài là riêng biệt với mình).

Cô giáo không có tình bày ra cho các em những hoạt động thủ công như vậy, lâu lâu tự em thích làm thủ công như vậy thì không sao, tuy nhiên cần “đánh lạc hướng” em sang trò chơi khác. Các em cần được cảm thấy sự an toàn, trải nghiệm được mọi sự, mọi vật đều là một thể (wholeness), không nên thấy “vũ trụ” của mình tan nát ra từng mảnh...

2/ Giấy là vật liệu thay đổi rất nhanh, chỉ chơi hoặc dùng được một chút là bị thay đổi (rách, dơ bẩn, dùm dó, ướt...) và phải vứt đi. Các em nhỏ nhất là được trải nghiệm những gì có được sự lâu dài, vững chãi...

THỦ CÔNG DÙNG KÉO

1/ Kéo, cũng như dao, sắc bén và không an toàn với trẻ 0-3 tuổi.

2/ Kéo rất khó dùng cho trẻ nhỏ, ngay cả đối với nhiềuem 3-4 tuổi. Cũng như viết, khi dùng kéo, các cơ ngón tay của các em (dưới 6) chưa được phát triển đầy đủ, phải gồng lên, mất sức và làm các em không thoải mái.

3/ Vật gì nhọn, sắc, nhất là bằng kim loại kích thích dây thần kinh liên quan đến não và đòi sống trí tuệ. Sau 5-6 tuổi, các em có thể dùng kéo, nhưng không nên cho em dùng nhiều, chỉ dùng khi cần thiết như khi cắt vải, cắt chỉ để khâu vá, thêu thùa, cắt cổ ngoài sân...và nhớ là lý do phải tự nhiên và thật (tức là có việc cần, không phải tự dung lấy kéo ra cắt giấy lung tung hoặc tập cắt bằng kéo).

(Cô Thanh Cherry)

15 CÁC QUYỀN SÁCH RẤT ĐÁNG ĐỌC:

Nuôi con theo triết lý Steiner 0-3 tuổi:

http://waldorflibrary.org/books/3/view.bl/52/ebooks/302/child-from-birth-to-three-in-waldorf-education-child-care-the-ebook?tab=getmybooksTab&is_show_data=1

Nuôi con theo triết lý Steiner 0-7 tuổi:

http://waldorflibrary.org/books/3/view.bl/52/ebooks/100/developing-child-the-first-seven-years-ebook?tab=getmybooksTab&is_show_data=1

Nuôi con theo triết lý Emmi Pickler và Steiner 0-3 tuổi:

(Quyển sách là tác phẩm của WECAN (Waldorf Early Childhood Association of North America và RIE (Resources for Infant Educarers)

http://waldorflibrary.org/books/3/view.bl/52/ebooks/37/a-warm-and-gentle-welcome-nurturing-children-from-birth-to-age-three-volume-5-ebook?tab=getmybooksTab&is_show_data=1

16 KỂ CHUYỆN CHO TRẺ (3-5 tuổi)

Phụ huynh thường muốn kể nhiều chuyện cho trẻ nghe và hay thay đổi liên tục những câu chuyện vì sợ trẻ chán. Trong trường Mẫu giáo Steiner, các em được nghe kể chuyện mỗi ngày và **MỖI** câu chuyện được kể lặp đi lặp lại **ÍT NHẤT** là 3 TUẦN, vì những lý do sau đây:

1. Những ngôn ngữ, hình ảnh đẹp, bài học tinh thần và đạo đức đi sâu vào con người các em, giúp các em hình thành cái tôi một cách lành mạnh và chắc chắn.
2. Luyện ý chí các em được mạnh mẽ, trở thành người sâu sắc, không hời hợt khi lớn lên.
3. Luyện tập sự tập trung, chú ý.

Cô giáo cần làm gì?

1. Tâm thế của các cô trước khi kể chuyện là phải tin tưởng vào việc mình đang làm là đúng, là tốt cho các em. Quan trọng hơn nữa là cô phải thích câu chuyện mình sẽ kể cho các em.
2. Bàn rói và những con rói được trang trí thật đẹp, thật mờ màng, mở ra trước các em cả một thế giới thần tiên. Khi kể chuyện, gương mặt cô luôn tươi tỉnh và chú ý đến các em.
3. Rèn luyện cách kể chuyện sống động và truyền cảm, phát âm rõ, giọng nói êm dịu, uyển chuyển, say sura, và đầy sức sống. Cô luôn nhớ nhịp điệu khi kể chuyện (Có dừng, có nghỉ, có nhanh, có chậm, có lên, có xuống). Cô nhớ dùng các câu ngắn, và khi kể chuyện, trong đầu cô cũng tưởng tượng ra những hình ảnh rõ ràng và sống động về câu chuyện mình đang kể.
4. Rèn luyện cách di chuyển con rói sao cho vững vàng, hài hòa và gợi hình ảnh; các con rói cần đứng vững chắc, không vẹo vẹo, điều này giúp các em vững chãi, không thấy lộn xộn trong con người.
5. Giữ các em trật tự và ổn định trước giờ kể chuyện, dù mất thời gian vẫn phải làm, để các em yên ổn nếu không trong giờ kể chuyện các em sẽ không thể nào ngồi yên. Cho các em đi vệ sinh, uống nước đầy đủ trước khi kể. Xếp chỗ ngồi cho các em đúng cách – không để em nào ngồi gần cô hoặc gần bàn rói. Ghế này phải cách ghế kia, không sát nhau. Không để các em tranh cãi, đụng nhau.
6. Cô giáo phụ phải lo giữ kỷ luật trong khi cô giáo chính làm rói.

(Trích Bài giảng của cô Thanh Cherry)

17 Những câu chuyện thần tiên

Mỗi con người đều cần những hoạt động cho đời sống nội tâm. Cũng như người lớn, trẻ cần hoạt động này để đời sống tâm hồn được mạnh mẽ. Nếu chúng ta không đem đến cho trẻ hình ảnh và ngôn ngữ của những câu chuyện thần tiên thì tâm hồn của trẻ có gì ngoài thứ vẫn vơ của những câu chuyện trong nhà ngoài ngõ? Xe hơi, tiền bạc mới là thứ có ý nghĩa, những điều vụn vặt, tầm thường của cuộc trò chuyện hàng ngày sẽ thống trị tâm hồn các em, để lại khu vườn của đời sống nội tâm mọc đầy cỏ dại.

Khi vốn từ vựng của trẻ tăng lên, khả năng trải nghiệm cũng được mở rộng. Với khả năng trải nghiệm rộng mở, niềm vui trong sáng tạo và của đời sống nội tâm cũng từ đó được phát triển. Những câu chuyện thần

tiên được kể đi kể lại nhiều lần sẽ được trẻ thể hiện ra bên ngoài; những nhân vật chính được các em “thảm thấu” và “đưa” vào đời sống của mình. Vì vậy, những đứa trẻ thường xuyên được nghe chuyện thần tiên trong năm đầu tiểu học có lợi thế quyết định so với những trẻ đồng trang lứa đã bị làm cho không còn tin vào thế giới thần tiên. Các em trải nghiệm nhiều hơn, trải nghiệm với sự khác biệt to lớn; các em thể hiện bản thân trọn vẹn bằng lời nói hoặc qua nghệ thuật. Các em cởi mở, lắng nghe tốt hơn, và thể hiện sự quan tâm, yêu thích những hoạt động và tác phẩm sáng tạo nhiều hơn. Các em thể hiện tư duy qua những câu cú được sắp xếp gọn gàng, mạch lạc với từ ngữ sáng tạo từ vốn từ vựng của mình.

Vậy còn những phim hoạt hình thần tiên thì làm được gì? Chúng biến trí tưởng tượng từ lời kể chuyện mô tả đầy tưởng tượng, từ không khí thần tiên thành những hình ảnh máy móc, công nghiệp cố định. Chúng trói buộc và phá hủy trí tưởng tượng. Tốt nhất không nên cho trẻ xem bất cứ phim ảnh nào trước 12 tuổi – và sau 12 tuổi thì chỉ nên xem phim về văn hóa và du lịch. Những bộ phim truyện thần tiên len lỏi vào tâm hồn trẻ, và bằng những hiệu ứng của tranh vẽ, chúng dập khuôn những hình ảnh này lên tâm hồn của các em. Một đứa trẻ đã xem phim hoạt hình Bạch Tuyệt và Bảy Chú lùn của Walt Disney bị đánh lừa về khả năng cảm nhận sức sống thực của thiên nhiên và khả năng trải nghiệm một cách năng động và sáng tạo sự linh thiêng trong thế giới giác quan của chính mình.

Trẻ em không phải là người lớn chưa hoàn chỉnh. Các em là những con người còn trong trạng thái ý thức cho phép các em sống gần với những điều tinh tế và thiêng liêng trong cuộc sống hơn những người lớn.

(Trích dịch trong bài Fairy Tale Language and the Image of Man - Helmut von Kugelgen)

18 HỎI VÀ PHÂN TÍCH SAU KỂ CHUYỆN

Sau khi kể chuyện cho trẻ, tuyệt đối không hỏi trẻ bất cứ câu hỏi nào hay phân tích bất cứ vấn đề nào trong câu chuyện.

Người lớn thường hay hỏi trẻ những câu hỏi đại loại như: truyện có hay không con, con có thích không, con có biết nhân vật nào tốt/ xấu không, con sói ác quá rốt cuộc phải bị chết đúng không, vân vân và vân vân... Các em đang bay bổng, mơ mộng lập tức bị lôi tuột ra khỏi thế giới thần tiên huyền ảo bằng những câu hỏi đầy đầu óc bắt các em phải "thức tỉnh" và suy nghĩ (Trong khi năng lực tư duy/ phân tích chỉ thực sự phát triển mạnh mẽ và nở hoa vào khoảng độ tuổi 12).

Người lớn cạn cợt thường cho rằng trẻ không biết gì, lúc nào cũng được phải "dạy". tệ hơn, còn áp cái nhìn vật chất, cách hiểu tri thức lên cái nhìn và cách cảm nhận của trẻ. Trẻ con thiên thần, các em vẫn đang gần với thế giới tâm linh linh thiêng nhiều lắm, cái thế giới mà con người từ đó đi ra lại dần rời xa, vứt bỏ rồi tệ hơn, còn quay lại báng bổ. Chính vì còn gần với với thế giới đó và cảm nhận nó không phải bằng 6 giác quan của thế giới vật chất, trẻ em "hiểu" trực tiếp và sâu sắc những câu chuyện thần tiên vốn chứa đựng trí tuệ của nhân loại hơn người lớn chúng ta rất nhiều, và không cần đến những lời giải thích nồng cạn của chúng ta đâu.

Vì vậy, xin hãy cứ kể cho trẻ nghe những câu chuyện thần tiên (cách kể như thế nào cũng là điều đáng bàn), rồi xin dừng ở đó, để các em tự "pick up" theo cách riêng của mình. Đừng hỏi, đừng phân tích!

(Mầm non Thủ Trắng)

19 TẠO NỀN NÉP CHO TRẺ MỘT CÁCH SÁNG TẠO

Trước tiên, chúng ta cần lưu tâm đến những khía cạnh sau trước khi bàn đến việc tạo nền nếp cho trẻ một cách sáng tạo (Creative Discipline):

- Nhịp điệu sinh hoạt của trẻ: Nếu trẻ không ngủ đủ giấc, không có thời gian được nghỉ ngơi, chơi tại nhà, thời gian để cha mẹ quần quít với con trước giờ đi ngủ để âu yếm, vuốt ve, để thể hiện sự yêu thương và quan tâm, trẻ sẽ mệt mỏi, khó chịu, dễ cáu gắt, hung hăng, hay đeo bám theo cô/ ba mẹ nhẳng nhẳng và đặc biệt là rất dễ khóc.

- Thức ăn: Thức ăn góp phần làm cho trẻ hiếu động thái quá, quá khích hoặc ngược lại, làm cho trẻ uể oải, lười? Những chất phụ gia như màu, mùi, vị, chất bảo quản... liên quan trực tiếp đến chứng tăng động của trẻ.

- Trong khi chơi, trẻ có bị kích động bởi tiếng ồn và những đồ chơi hành động không? Các em có ngày càng trở nên năng động và dần quá khích không? Các em có ngồi hàng giờ trước màn hình, xem những bộ phim siêu nhân, anh hùng không?

- Nếu trẻ có góc chơi tương tự trong nhà noi trẻ có thể tự chơi hoặc tương tác với ba mẹ, trẻ sẽ ít bị buồn phiền hay bức dọc.

Nếu bạn đã rà qua hết những khía cạnh đòi sống gia đình đã nêu trên mà thỉnh thoảng con bạn vẫn có những hành vi không thích hợp, lúc đó bạn hãy xem tiếp 10 “kỹ thuật” sau đây:

1. ĐẶT CÂU HỎI “TẠI SAO?”

Điều gì đang xảy ra với trẻ? Khi con của bạn có những hành vi không thích hợp, phản ứng đầu tiên không phải là phàn nàn, quát tháo trẻ mà phải đặt ngay câu hỏi “Tại sao?”, đặt câu hỏi với chính bạn, không phải với trẻ. Có phải trẻ bị mệt hay đói không? Có phải trẻ đòi vận động thay vì bị ngồi dí trong ghế xe hơi hoặc xe đẩy không? Có phải trẻ cần được “chậm” lại so với nhịp điệu hối hả của bố mẹ, hoặc có phải trẻ cần bố mẹ dành thời gian nhiều hơn không?

Khi đặt câu hỏi “Tại sao?”, độ tuổi của trẻ cũng là một yếu tố lớn cần phải lưu ý: Mong muôn của cha mẹ đối với trẻ có quá sức so với độ tuổi của trẻ không? Trẻ cần sự KIÊN NHẪN và LẬP LẠI để thuần thực bất cứ kỹ năng mới nào. Hãy dành thời gian quan sát và lắng nghe các em. Các em có sáng tạo và đầy tính tò mò hay không? Sự ồn ào và lộn xộn của các em có thể khó chịu thật nhưng có phải đó là hành động có ý gây rối không?

Nếu những hành vi không phù hợp cứ lặp lại, hãy quan sát và ghi nhật ký những lúc trẻ “gây rối”, cốt yếu để trả lời cho câu hỏi “Tại sao?” Lý do thật là gì? Luyện mình để có thể xem những hành vi này là cơ hội thú vị để hiểu trẻ, và phải giữ mình thật bình tĩnh. Hãy cố đặt mình vào vị trí của trẻ, nhìn và cảm nhận thế giới theo cách của các em.

CÂU CHUYỆN VẾT BÙN

Một ngày nọ có một cậu bé trai chơi đùa và khám phá ngoài sân. Cậu bắt đầu chơi với vũng bùn gần bãi cát. Cậu nhào bùn với nước và nặn thành một trái banh, sau đó ấn ngón tay cái vào và trước mắt cậu, đó là một cái nòi thật đẹp. Trong bếp, mẹ cậu đang lau nhà. Cậu bé phấn khích đến mức cậu phải cho mẹ, người mà cậu yêu quý nhất trên đời này, xem báu vật mới của mình.

Cậu nhảy chân sáo vào nhà, thăng vào bếp, “Mẹ!”, cậu kêu thật to và chạy về phía mẹ. Chân cậu vẫn mang giày và kéo theo những bàn chân đầy bùn nhão in trên nền nhà. Mẹ cậu không kịp nhìn chiếc nòi xinh xắn trên đôi tay vươn dài hướng về phía mình của con trai và cũng không thể nhìn kịp gương mặt rạng rỡ hạnh phúc của cậu. Thứ duy nhất bà thấy là những vết giày đầy bùn trên sàn nhà láng bóng bà vừa lau xong. Bà hét lên...

Cậu bé quay ra trong sự bẽ bàng, và đi ra ngoài một mình. Mẹ cậu không bao giờ nhìn thấy cái nòi cậu nặn. Nước mắt chảy dài, cậu bóp méo nó và vùi nó vào đống bùn nhão cậu đã dùng để nặn ra nó. Cậu sẽ không bao giờ nặn cái nòi nào để tặng mẹ nữa.

Đã bao nhiêu lần chúng ta đồ lỗi, la mắng, phàn nàn, làm con cái chúng ta bẽ bàng và không chịu hiểu thông điệp thật sự đằng sau những hành vi của chúng? Hãy thử một lần hỏi “Tại sao?”. Có phải trẻ thật sự cố ý gây rối không? Hay các em đang cố gắng bộc lộ nhu cầu cần sống chậm lại, hay đang cố gắng chỉ để cho chúng ta xem chiếc nòi đặc biệt?

2. ĐÁNH LẠC HƯỚNG: cách TỐT NHẤT

Trong số mười “kỹ thuật”, cách thường được sử dụng nhất là đánh lạc hướng.

ĐÁNH LẠC HƯỚNG HÀNH ĐỘNG:

Xác định hành động trẻ đang làm và hướng hành động đó sang hoạt động chơi an toàn và tích cực.

Ví dụ 1: Đánh lạc hướng hành động trẻ đang đập vật gì đó đầm ỉ: Nói với trẻ “chúng mình đánh lên trống thôi, giờ mình tìm cái muỗng gỗ rồi gỗ lên nồi nhé. Đây, mình gỗ lên nồi như vậy nè. À, mình không gỗ lên cửa sổ, gỗ lên nồi thôi.”

Ví dụ 2: Một đứa bé hai tuổi ném những khúc gỗ lung tung và tỏ ra rất vui thích khi nhìn những khúc gỗ bay vèo vèo. Đánh lạc hướng: Lấy một cái rổ, đưa cho em một trái banh bằng nỉ và bảo: Chúng mình ném banh nhé. Ném banh vào rổ nào, trúng rồi! Banh là để ném, không ném đồ chơi và ném gỗ nhé; tốt lắm!

ĐÁNH LẠC HƯỚNG TÌNH HƯỚNG:

Khi có hành vi không thích hợp xảy ra, việc thay đổi khung cảnh hoặc hoạt động có thể nhanh chóng thay đổi tâm trạng và hành vi của trẻ. Trẻ em có khuynh hướng để tâm chỉ tại thời điểm đó, vì vậy việc đánh lạc hướng sang tình huống khác đôi khi có thể giúp các em quên khuấy những hành vi không thích hợp mình gây ra.

Ví dụ 1: Một trẻ 3 tuổi đã mệt nhung không muốn nghỉ ngơi. Đánh lạc hướng: Phụ tám trải giường lớn lên chiếc bàn ăn để làm một cái hang ấm cúng (bỏ cả gối và sách vào đó). Hoặc đọc truyện cho bạn gấu teddy trên giường, trẻ sẽ chú ý và nhanh chóng đi theo.

Ví dụ 2: Trẻ cãi nhau và giành nhau đồ chơi. Đánh lạc hướng: Hỏi “Ai muốn đến đây và cùng nhau làm món bắp rang bơ cho bữa sáng nào? Nhìn nó nổ này, thích quá!” Hoặc “Ra ngoài vườn chơi cát thôi!”

Hoặc đánh lạc hướng bằng một câu chuyện kể hoặc một trò chơi giả vờ: “Nhìn con chim lớn trên cây kia, hình như nó đang gọi tên của các con đây! Lắng nghe kỹ xem, Roger, Roger, Emma, Emma!”

ĐÁNH LẠC HƯỚNG BẰNG CÁCH CHỈ DẠY

Phụ huynh thường rơi vào cái bẫy phản ứng lại ngay với những hành vi không mong muốn bằng cách nói – và thường là cao giọng hoặc la to – “Đừng!” hoặc “Không được!”; hoặc “Ngừng ngay lại!” Với kiểu hướng dẫn tiêu cực này, đứa trẻ chỉ nghe được điều không được làm, mà không được hướng dẫn hành động hoặc cách cư xử đúng (bây giờ và cả trong tương lai). Mỗi khi trẻ thể hiện một hành vi không mong muốn, chúng ta có thêm một CƠ HỘI để dạy trẻ học cách sống trong thế giới này. Chúng ta học không phải qua những lần làm đúng mà chính qua những lần làm sai.

Những lần trẻ cư xử chưa phải, câu cửa miệng của chúng ta rất tiêu cực: “Không đánh bạn!”, “Không được chạy!” Nhưng các em chỉ nghe từ “đánh”, “chạy”! Thay vì vậy, nhấn mạnh vào những hướng dẫn mang tính tích cực và những động từ mô tả hành vi thích hợp: “Trong lớp mình đi thôi con” (Thay vì “Không được chạy trong lớp”), “Nói nhỏ thôi con” (Thay vì “không được la hét!”)...

Ví dụ 1: Trẻ đang kéo đuôi con mèo.

Đánh lạc hướng: “Mình vuốt con mèo như vầy nè con” (Làm cho trẻ thấy) “Mèo thích được vuốt nhẹ nhàng và dịu dàng như vầy. Con làm tốt lắm, nhẹ nhàng thôi nha. Mèo thích lắm đó!”

Ví dụ 2: Trẻ đánh bạn để giành đồ chơi.

Đánh lạc hướng: Nói nhẹ nhàng nhưng cương quyết: “Bỏ tay xuống đi con!”, sau đó nói thay cho trẻ “Cho mình mượn đi”. Giúp em bị đánh nói: “Bạn đánh mình đau, mình không thích!” Hoặc đi tìm đồ chơi tương tự để em không phải dành với bạn. Hoặc đánh lạc hướng các em sang trò chơi khác...

Mỗi khi trẻ có hành vi không phù hợp, chúng ta lại có cơ hội để chỉ bảo các em. Sự can thiệp này tinh tế và có hiệu quả lớn. Trẻ em (cả với tuổi teen) cởi mở với những lời chỉ dẫn hướng các em đến với hành vi tích cực hơn là những trách móc, lèn llop. Các em học cách phải làm gì cho lần kế tiếp! Đây gọi là dạy những kỹ năng để đời cho các em!

(MN Thỏ Trắng tổng hợp và biên dịch)

3. NÓI "KHÔNG" THEO CÁCH KHÁC

Trẻ em sinh ra là những nhà thám hiểm, thế giới này quá mới mẻ đối với trẻ và các em muốn trải nghiệm mọi thứ - đương nhiên có những thứ không tốt cho sự phát triển của em cũng như gây ra sự phiền toái cho chúng ta. Phụ huynh thường nói “không” vì bận rộn hoặc yêu cầu của trẻ không an toàn hoặc không đúng lúc. Tuy nhiên, nếu có thể, phụ huynh nên nói “không” bằng cách trì hoãn, hoặc đưa ra lựa chọn khác, hoặc đánh lạc hướng sự chú ý của trẻ sang tình huống khác hơn là chỉ đơn thuần nói “không” với trẻ và bỏ mặc em với cảm giác bị ngăn cấm.

Nếu bạn nói "Không" trực tiếp với trẻ, các em sẽ cảm thấy khó hiểu; sự thôi thúc muốn làm bên trong của các em bị từ chối. Và đương nhiên trẻ phản ứng, thỉnh thoảng sẽ là những trận ăn vạ. Những kỹ năng trì hoãn, đưa ra những lựa chọn khác hoặc đánh lạc hướng có thể giúp tránh những phản ứng như vậy trong khi vẫn giữ vững ranh giới cho các em.

Tôi nhận thấy đây lại là điều dễ gây hiểu lầm nhất. Bằng cách thay đổi từ "không", tôi hoàn toàn không có ý bảo bạn nên nói "có!" Chúng ta phải giữ ranh giới rõ ràng về gì được làm và không được làm như ăn gì, được xem tivi bao lâu...(Con của tôi có nhiều ranh giới về những việc như vậy!)

Tôi cũng không đề nghị chúng ta không bao giờ nói từ "không", nhưng nếu chúng ta để dành từ "không" cho các trường hợp nguy cấp, chẳng hạn những tình huống nguy hiểm đến tính mạng, hơn là dùng đi dùng lại thường xuyên khi trẻ đang khám phá mọi thứ xung quanh mình, thì việc dùng "không" sẽ có sức mạnh hơn nhiều.

Một số ví dụ:

VD1: Gần đến giờ ăn tối. "Con ăn bánh quy được không mẹ?"

Trì hoãn: "Được chứ con - ăn cơm xong con sẽ được ăn bánh quy."

VD2: Trẻ muốn được bạn chú ý trong khi bạn đang bận: "Con muốn mẹ kể chuyện cho con nghe."

Đánh lạc hướng trẻ sang một hoạt động khác, sau đó dành thời gian cho em: "Giúp mẹ rửa chén đi, sau đó mình sẽ cùng đọc truyện."

VD3: Trẻ muốn dừng lại và nhìn mọi thứ trong cửa hàng trên đường trong khi bạn vội vì có cuộc hẹn.

Đánh lạc hướng trẻ bằng cách chạy đua hoặc di chuyển như loài báo: "Chúng ta có thể ngắm nhìn những thứ đó khi khác; giờ thì chạy đua với mẹ đến cột đèn đỏ nhé: Sẵn sàng chưa? Bắt đầu, chạy!"

VD4: Trẻ đang ở trong tiệm bán đồ chơi: "Con muốn bộ đồ chơi Lego mới và cây đèn pin!"

"Ý tưởng hay đây, để chúng vào danh sách quà Giáng Sinh đi, để mẹ ghi xuống giúp con nhé". Nhớ mang theo viết và giấy. Hãy cho cho thấy việc viết xuống những món đồ thật sự quan trọng. Trẻ thường sẽ quên trước khi Giáng sinh đến, hoặc sẽ đổi hàng mớ thứ khác!

VD5: "Con muốn xem TV".

Đưa ra lựa chọn khác: "Bạn tay chân xinh đẹp của con muốn hoạt động và muốn chơi, hai mẹ con mình chơi đồ hàng đi." Hoặc: "Tới đây xem mẹ nấu ăn nè!".

Những con ăn vạ vẫn có thể xảy ra, nhưng với những kỹ năng này, chúng diễn ra ít hơn và với cường độ nhẹ hơn. Hãy bình tĩnh, lờ con ăn vạ đi, và đánh lạc hướng. Chúng ta có thể tạo nên ranh giới thật chắc chắn xung quanh trẻ và hướng dẫn các em sống trong thế giới này mà không thể không cần đến sự kiên định, mạnh mẽ được.

Bằng việc thay đổi cách nói "không", chúng ta tích cực dạy trẻ học cách đưa ra những yêu cầu đúng lúc (khi nào được ăn bánh quy, loại kẹo mứt nào được ăn...). Đây là kỹ năng hữu ích cho cả đời các em. Khi trẻ lớn lên, chúng ta có thể nói "không" thường xuyên hơn, và có thể giải thích vì lúc này trẻ đã hiểu những lời giải thích. Trẻ lớn hơn sẽ học và dùng những kỹ năng này ngược lại với bạn để khi bạn yêu cầu "Con giúp mẹ hút bụi nhé", em sẽ nói "Vâng, sau khi con đã làm...xong, con sẽ hút bụi cho mẹ."

20 Một vài lời khuyên hữu ích

Nếu bạn không thể tránh được việc cho con bạn xem tivi thì hãy xem cùng con, đừng để con một mình với chiếc tivi.

(Michael Burton - chuyên gia trị liệu ngôn ngữ)

Nếu bạn có quá ít thời gian dành cho con vì điều kiện công việc, hãy biến thời gian ít ỏi ấy thành khoảng thời gian quý giá, chất lượng bằng cách dành TRỌN TÂM TRÍ cho con qua những hoạt động ý nghĩa như cùng con làm việc nhà, kể chuyện, vuốt ve, âu yếm, hát ru... Nên nhớ: PHẨM quan trọng hơn LUỢNG.

(Cô Thanh Cherry)

21 CHA MẸ CÓ THỂ LÀM GÌ ĐỂ NÃO BỘ CỦA TRẺ PHÁT TRIỂN LÀNH MẠNH?

Tác giả Susan R. Johnson MD, FAAP, bác sĩ nhi khoa nổi tiếng trên 27 năm kinh nghiệm tại Mỹ, tốt nghiệp khóa học 3 năm tại trường Đại học California, Hoa Kỳ, chuyên ngành Sự phát triển và Hành vi của Trẻ em và tốt nghiệp khóa Đào tạo Giáo viên Waldorf. bác sĩ Bà có phòng mạch riêng tại Colfax, California.

Cha mẹ có thể làm gì để phát triển não của trẻ?

1. KHÔNG cho trẻ xem tivi càng nhiều càng tốt. Một tác giả đề nghị cho con bạn tránh xa tivi trong 12 năm đầu, sau đó khuyến khích con thường xuyên đọc sách trước khi bắt đầu cho con tiếp xúc với phim ảnh. Nếu có thể, hãy phủ TV bằng một tấm vải hoặc cát vào trong tủ có cánh đóng kín. Không thấy TV, trẻ sẽ không đòi xem TV.

Hãy nhớ rằng những gì chúng ta làm đều là hình mẫu đối với con chúng ta. Chúng ta không thể bắt con không xem TV nếu chúng ta vẫn làm việc ấy – điều này cuối cùng lại dẫn đến sự đấu tranh về quyền lực.

Nhưng khi đã mở TV cho con xem thì hãy cố tìm cách hạn chế tác hại của nó. Cần thận chọn chương trình và xem cùng con để bạn có thể nói chuyện về những gì đang xem. Hãy để đèn sáng khi xem TV; điều này giúp hạn chế tác động của việc giảm thị lực và cho mắt một nguồn sáng khác. Có gắng ngồi cách xa ít nhất 1.2m trước màn hình TV và 0.5m trước màn hình vi tính. Sau khi xem TV xong, hãy ra ngoài đi dạo.

2. ĐỌC THẬT NHIỀU sách cho trẻ (đặc biệt là sách KHÔNG CÓ NHIỀU HÌNH) và kể nhiều truyện cho trẻ nghe. Trẻ yêu những câu chuyện về cha mẹ khi còn nhỏ hoặc những tình tiết chúng ta có thể tự nghĩ ra. Giờ đi ngủ và lúc đi xe hơi là những cơ hội để kể chuyện. Kể chuyện cho trẻ giúp kích thích khả năng tạo hình ảnh trên trong đầu.

3. Thiên nhiên! Thiên nhiên! Thiên nhiên là người thầy vĩ đại dạy chúng ta sự kiên nhẫn, delayed gratification, lòng tôn trọng, sự kính trọng và khả năng quan sát. Màu sắc thật hung vĩ và tất cả các giác quan đều được kích thích. Nhiều trẻ em ngày nay cho rằng việc ra ngoài với thiên nhiên chán ngắt vì các em đã quá quen với nhịp sống hối hả, với những hình ảnh kích động trên TV (Poplawski 1998). Chúng ta chỉ thực sự học khi toàn bộ các giác quan của chúng ta tham gia và khi thông tin bày ra trước chúng ta theo cách hệ thần kinh tiến hóa (high brain) chúng ta có thể tiếp nhận được. Thiên nhiên là thực trong khi TV là giả.

4. CHÚ Ý KỸ đến giác quan của bạn và của trẻ. Mỗi trường chúng ta đang sống quá ồn ào và kích động đối với các giác quan. Những gì con bạn nhìn thấy, nghe, ngửi, nếm và sờ mó đều vô cùng quan trọng đối với sự phát triển của em. Chúng ta cần đem những thứ đẹp, tốt và chân thật đến với em. Cách đúra trẻ cảm nhận về thế giới có ảnh hưởng to lớn đến cách các em đón nhận thế giới khi đến tuổi thiếu niên và cả về sau khi đã trưởng thành.

5. Hãy để trẻ sử dụng ĐÔI TAY, ĐÔI CHÂN và CẢ CƠ THỂ vào những hoạt động CÓ MỤC ĐÍCH. Tất cả những hoạt động ngoài trời như chạy, nhảy, leo trèo, nhảy dây giúp phát triển kỹ năng vận động thô và giúp hoàn thiện cấu trúc melanin cho các ống dẫn ở hệ thần kinh tiến hóa.

Lời cuối: Tương lai con em và xã hội của chúng ta nằm ở sự bảo vệ và sự phát triển tinh thần, con tim và thể chất của các em.

Cảm nhận của trẻ được đúc kết hay nhất trong những câu thơ sau của nhà thơ William Blake trong bài thơ Auguries of Innocence:

To see a world in a grain of sand

and a heaven in a wild flower
hold infinity in the palm of your hand
and eternity in an hour.

Nhìn thấy cả thế giới trong một hạt cát
Và thiên đường trong một đóa hoa dại
Năm vô cực trong bàn tay của anh
Và vĩnh cửu trong một giờ khắc
(Dịch lời thơ: nguồn Google)

22 Đề trẻ phát triển lành mạnh

Để một đứa trẻ phát triển lành mạnh không hề phức tạp nhưng cũng hè đơn giản để có thể làm qua loa, hời hợt được; tất cả phát xuất từ sự hiểu biết bản chất con người, sự phát triển của trẻ để có những hành động đúng đắn.

- Nhiều trẻ em ở mình, đặc biệt là thành phố, không được ngủ đủ giấc. Quan trọng nhất là giấc ngủ đêm, cho đến 7 tuổi, trẻ vẫn cần 10-12 tiếng ngủ đêm (chưa tính ngủ ngày): Thông tin cụ thể về số giờ ngủ cần thiết đối với trẻ sẽ được đưa lên sau.

- Trẻ em trong thế giới hiện đại bị "tấn công" bởi quá nhiều thứ xung quanh, những tác động tiêu cực này ảnh hưởng đến sự phát triển của các giác quan còn non nớt của trẻ, đồng thời lấy đi năng lượng (sức sống - life force) vốn dùng để giúp trẻ tăng trưởng. Nhiều phụ huynh không ý thức được điều này nên hay "lôi" con vào siêu thị, trung tâm mua sắm, tiệc cưới hỏi...Đứa trẻ phản khích nhảy múa KHÔNG hề có nghĩa là tốt cho bản thân em.

- Nhiều phụ huynh cho trẻ nhỏ ăn mặc rất phong phanh để "rèn luyện" thể chất cho trẻ theo kiểu Nhật (mũi dài chảy lòng thòng, tay chân lạnh buốt nhưng vẫn cho con mặc quần cộc, áo ngắn tay, không đội nón, thậm chí thường xuyên tắm vào buổi sáng). Điều này hoàn toàn không tốt cho trẻ.

Xin đọc bài viết sau trên trang web của Hiệp hội Giáo dục Mầm non Steiner Bắc Mỹ để có cái nhìn đầy đủ hơn.

ĐỀ TRẺ PHÁT TRIỂN LÀNH MẠNH

Bài viết trên trang web của Hiệp hội Giáo dục Mầm non Steiner Bắc Mỹ (WE CAN - Waldorf Early Childhood of North America)

Trẻ cần gì để được phát triển và học hỏi một cách lành mạnh? Thức ăn bổ dưỡng, ngủ đủ giấc, được yêu thương, được vui chơi và được sống trong bầu không khí nồng ấm của những mối quan hệ người và người là những yếu tố then chốt. Một cách khác, những nhu cầu cơ bản của trẻ được mô tả là SỰ AN ÔN và TỰ DO. Trong bụng mẹ, trẻ được bảo vệ trong môi trường yên ổn để cơ thể được lớn lên, cũng như vậy, trong những năm đầu đời của trẻ, chúng ta cần mang đến một môi trường an ổn để trẻ tự do hoạt động, khám phá và phát triển cá tính của mình. Những nhà giáo dục Waldorf làm việc với hai phạm trù đối lập này bằng nhiều cách; sau đây là một số cách các bạn có thể xem xét để tự quan sát và trải nghiệm.

SỰ AN ÔN

Từ sự bao bọc, bảo vệ trong bụng mẹ, trẻ bị đẩy ra ngoài một thế giới ngập tràn những tác động ô ạt. Không giống người lớn chúng ta, trẻ không có bất cứ sự tự vệ khỏi những ấn tượng này, và cũng không có khả năng tự điều chỉnh bản thân trước chúng. Chúng ta có thể giúp trẻ dần dần bước vào thế giới bằng cách bắn thân cần trỏ nên nhạy cảm và đem đến một môi trường bảo vệ không có quá nhiều tác động và tác động quá gay gắt.

Luôn GIỮ ÂM CƠ THỂ trẻ là một yếu tố rất quan trọng. Trẻ nhỏ chưa thể tự điều chỉnh nhiệt độ cơ thể trong khi năng lượng của em cần cho sự tăng trưởng và phát triển các cơ quan hơn là dùng vào việc duy trì

nhiệt độ cơ thể. Khi thời tiết lạnh hơn, cần cho trẻ mặc nhiều lớp quần áo và trong mọi thời tiết, đội nón giúp bảo vệ phần đầu nhạy cảm của trẻ.

Một nhịp điệu sinh hoạt ĐỀU ĐĂN hàng ngày là yếu tố thứ hai đem đến sự an ổn cho trẻ. Người lớn khao khát sự đổi thay; trẻ nhỏ khao khát sự lặp lại. Chính bản thân trẻ đang thay đổi quá nhanh chóng đến nỗi các em cần một môi trường bên ngoài được ổn định, vững chắc – cùng với đó là mọi thứ xung quanh quen thuộc và một người chăm sóc nhất quán – yếu tố này bao gồm luôn việc chuỗi các sự kiện cơ bản diễn ra trong ngày, tuần và năm đều lặp lại và quen thuộc. Nhịp điệu chậm rãi của thế giới tự nhiên với sự thay đổi giữa các mùa có thể giúp những trải nghiệm của chúng ta phong phú và ý nghĩa, cũng như có khả năng xoa dịu tâm hồn.

TỰ DO

Trước tiên, trẻ cần được tự do vận động. Ngay từ lúc mới sinh ra, trẻ đã tham gia cuộc "đấu tranh" để làm chủ cơ thể thông qua vận động, với kinh nghiệm được là học đứng và bước đi không cần ai giúp sức. Khi trẻ tiếp tục lãnh hội được thêm kỹ năng, từ việc đi nhón trên đầu ngón chân đến nhảy dây, các em đang kích thích não phát triển và hình thành nền tảng chắc chắn cho việc học sau này, cũng như sự tự tin và linh hoạt trước cuộc sống khi bước vào đời.

Ở lĩnh vực tâm hồn, trí tưởng tượng của trẻ cũng cần được tự do phát triển. Khi xung quanh trẻ là những hình ảnh và đồ chơi chưa "thành hình" cụ thể, năng lực tự nhiên của việc tạo ra hình ảnh trong đầu được phát huy và mạnh dần lên qua những lần "thực tập" theo cách này. Những câu chuyện, bài hát, thơ cũng tạo nên cho trẻ nguồn hình ảnh phong phú, và giọng nói thật của con người là nguồn năng lượng xoa dịu và nuôi dưỡng trẻ nhỏ.

Trái lại, truyền thông điện tử lấp đầy tâm trí của trẻ bằng những hình ảnh cố định và hạn hĩnh, vì vậy tốt nhất nên để trẻ nhỏ tránh xa tất cả các loại màn hình. Ngoài trước màn hình cũng hạn chế thời gian hoạt động và ảnh hưởng bất lợi đến sự phát triển của não bộ.

Thật kinh ngạc khi thấy được trẻ tự do như thế nào, cái tôi của trẻ bộc lộ như thế nào ngay phút sinh ra đời; một vài bà mẹ thậm chí còn cảm nhận được cái tôi của trẻ trong suốt thai kỳ. Khi chúng ta hiểu được điều này, chúng ta sẽ xem trẻ, ngay từ khi có mặt trên đời ngày, là một sinh linh đáng được tôn trọng sâu sắc. Điều này không có nghĩa là chiều chuộng tất cả những đòi hỏi của trẻ hoặc đưa trẻ vào những cuộc tranh cãi tay đôi vô tận ngang hàng với người lớn; mà đúng hơn, chúng ta nỗ lực mang đến cho trẻ một hình mẫu của sự điềm tĩnh, tính quyết đoán và uy quyền của người lớn, lòng biết ơn và sự tôn kính những gì cao cả hơn chúng ta. Khi trẻ lớn lên và trở nên độc lập hơn, em có thể tự tạo ra hình mẫu cho chính mình và dần có khả năng tự kiểm soát bản thân. Sự trưởng thành của mỗi cá nhân, những người có khả năng điều khiển cuộc sống của chính mình là mục tiêu cuối cùng của giáo dục Waldorf.

(Người dịch: Thảo Nguyễn)

23 RẠNH GIỚI

Chẳng có ranh giới rõ ràng khiến các em thành những đứa trẻ bị người lớn gọi là "hư", trong khi lối hoàn toàn là do người lớn.

Đọc được đâu đó một câu "trẻ sẽ lán bạn cho đến khi nào các em chạm phải ranh giới của mình". Các em sẽ trả treo nếu người lớn cho các em cơ hội trả treo, các em sẽ nói hồn nếu người lớn nói chuyện không phải phép với nhau và với cả chính trẻ, các em sẽ đòi uống nước ngọt, đòi xem phim, đòi ngủ trễ, đòi được kể hết chuyện này đến chuyện khác để trì hoãn giờ ngủ, tranh cãi, lý lẽ với người lớn về mọi chuyện. Tất cả những việc này đều do người lớn cho phép xảy ra.

Thế giới này quá mới lạ đối với các em và các em cần người lớn giúp đỡ. Người lớn phải quyết định thức ăn các em ăn, thức uống các em uống, giờ các em ngủ, truyện kể cho các em nghe, quần áo các em mặc, đồ chơi các em chơi... và nhiều thứ khác nữa.

Không phải dễ dàng mà một người có thể hiểu ngay ý nghĩa sâu xa của từ "authority" (uy quyền) của người lớn đối với trẻ mà Steiner đã nói. Hoàn toàn không phải là việc nạt nộ, dùng sức mạnh của người lớn để bắt

ép trẻ làm theo ý mình, không phải là sự kiên quyết đến cứng nhắc. Đó là bản lĩnh được thể hiện một cách quân bình và chứa đầy sự hiểu biết, thương yêu.

(Nguồn: Facebook Thao Nguyen)

24 TRẺ THUẬN TAY TRÁI

Đã có hứa với phụ huynh là sẽ dịch bài viết nói về đề tài trẻ thuận tay trái do học trò góp nhặt từ các bài giảng của Rudolf Steiner, nhưng thời gian chưa cho phép nên chúng tôi hẹn lại sau. Tuy nhiên, MN Thỏ Trắng xin được chia sẻ thêm ý kiến của cô Jill Taplin, chuyên gia giáo dục mầm non Steiner trên 20 năm kinh nghiệm về đề tài này.

Trong giờ ăn trưa buổi hội thảo của cô tại MN Thỏ Trắng, chúng tôi có dịp ngồi gần và thấy cô ăn bằng tay trái nên hỏi cô:

1. Nếu thấy trẻ dùng tay trái thì có nên tập cho trẻ sử dụng tay phải không?
2. Nếu tập thì tập như thế nào?

Tóm tắt câu trả lời của cô:

1. Nhiều trẻ em có khuynh hướng sử dụng cả hai bên trái và phải và chúng ta không khuyến khích việc này. Chúng ta muốn trẻ thuận MỘT BÊN và nếu đã tập thì nên tập cho trẻ thuận tay phải vì thế giới này được thiết kế cho người thuận tay phải.

Trong trường hợp biết chắc chắn trẻ "sinh ra" là người thuận tay trái thì cứ để yên như vậy, không can thiệp gì nữa. Làm sao biết chắc? Bạn có thể thử bằng cách đưa cho trẻ bất cứ đồ vật gì xem trẻ cầm bằng tay gì, làm một vài bài hát có vận động chân xem trẻ đưa chân nào lên trước, đưa ống nhòm xem trẻ sẽ ghé mắt bên nào vào nhòm...

2. Trong trường hợp bạn biết trẻ có khuynh hướng dùng cả hai bên chứ không phải thuận một bên, bạn cần tập cho trẻ, một cách tự nhiên và tế nhị, không ép buộc, không giải thích...

TRẺ THUẬN TAY TRÁI

Nếu em còn nhỏ, dưới 5 tuổi thì nên tập cho em sử dụng tay phải. Khi nào thấy em xúc cơm, vẽ... bằng tay trái thì cô giáo nhẹ nhàng lấy thia, cọ, chì sáp... ra khỏi tay của em và đặt vào tay phải để em sử dụng bằng tay phải. Nếu em chuyển lại qua tay trái thì đợi một chút rồi lại chuyển qua tay phải. Cô giáo không nói gì cả, chỉ làm thôi. Nên khuyến khích phụ huynh tập cho em ở nhà khi có cơ hội. Làm một cách thoải mái, được đến đâu hay đến đó. Quan trọng là không để em thấy việc dùng tay trái là "hư" hay "xấu"; không nói như vậy và càng không giải thích gì. Quan trọng nữa là người lớn cần tin tưởng đổi sang tay phải được sẽ tốt hơn cho em.

Sau 5 tuổi rưỡi hoặc 6 tuổi, nếu em cứ nhất quyết dùng tay trái thì từ từ để yên như vậy. Có nghĩa là em "sinh ra" như vậy và việc "sinh ra" như vậy có nhiều ý nghĩa sâu xa. Trước tuổi đó, nếu thực sự em không phải "sinh ra" thuận tay trái thì có thể đổi được vì lý do của dùng tay trái khi còn nhỏ là do người lớn không để ý nên để em làm thành thói quen.

(Trích lời của cô Thanh Cherry)

http://www.waldorflibrary.org/images/stories/articles/RB12_1hinds.pdf

(Xin được đăng tải bài dịch phần trả lời bổ sung của cô Jill Taplin, chuyên gia giáo dục mầm non Steiner nhân có câu hỏi của phụ huynh: Chẳng phải thuận hai bên thì tốt hơn vì cả hai bán cầu não đều phát triển sao?)

"Một cách tự nhiên, hầu hết mọi người đều thuận một bên tay, và điều này thường sẽ đúng luôn với thuận một bên mắt, tai và chân. Bạn có thể dễ dàng thử bằng cách cho trẻ một cái ống nhòm giả bộ, làm điệu bộ lắng nghe bằng cách đưa bàn tay lên tai để em bắt chước, và nhìn xem trẻ bước chân nào trước khi lên cầu

thang. Nếu mọi hoạt động đều không phải cùng một bên, trẻ có thể gặp khó khăn phân biệt bên trái và bên phải mà không phải dừng lại và suy nghĩ, và có thể gặp bối rối trong những vận động liên quan đến trái phải. Đây là lý do chính đáng để phát triển việc thuận một trong hai bên một cách tự nhiên, vì bạn có thể học được nhiều thứ hơn mà không bị phân tâm bởi sự lẩn lộn bên trái hay phải này. Và một khi đã khuyến khích việc thuận một trong hai bên thì bên phải sẽ là bên được chọn vì hầu hết mọi thứ trong thế giới này được thiết kế cho người thuận tay phải.

Theo tôi được biết và tôi cũng không phải là chuyên gia trong lĩnh vực thần kinh học, hai bán cầu não đảm nhiệm hai chức năng khác nhau, hai vùng khác nhau ... Tôi cho rằng nghĩa là nếu chúng ta luyện cho trẻ thuận cả hai bên, điều này sẽ ảnh hưởng đến khả năng của cả hai bán cầu não vốn sinh ra để đảm nhiệm chức năng riêng biệt của chúng. Và điều này lại càng làm cho trẻ rối trí khi thực hiện những vận động liên quan đến hai bên trái, phải như đã nói ở trên.

Nhưng điều này lại khác đối với việc người lớn có tình chọn tay không thuận để làm việc gì đó. Ví dụ, bản thân tôi có tình chọn tay không thuận trong khi ăn vì điều này giúp tôi ý thức hơn về hành động ăn của tôi."

Phụ huynh có thể tham khảo ý kiến chuyên gia thần kinh học về vấn đề này trên trang web: www.scientificamerican.com, bài: Can Training to become ambidextrous improve brain function?

25 Lắng nghe

Hãy luôn học cách "đỗ đầy cốc của mình" để có thể lắng nghe trọn vẹn, để có thể yêu thương bản thân, yêu thương con mình, gia đình mình, cộng đồng mình.

LẮNG NGHE

Susan R. Johnson MD, FAAP, 4/29/2001

Tôi mất đi một người bạn rất đặc biệt cách đây 3 năm. Ông là cha của cô bạn ở chung khi tôi còn học trường Y. Tôi trải qua nhiều kỳ nghỉ với cô ấy và gia đình trong suốt 7 năm học ở Chicago vì tôi thường không có thời gian để về nhà với gia đình mình. Người bạn đặc biệt ấy là một con người biết cách lắng nghe và trong khi ông lắng nghe, tôi cảm thấy được thương yêu, vì vậy tôi gọi ông là Ông ngoại Chicago. Khi Ông ngoại Chicago lắng nghe bạn, trong những khoảnh khắc ấy, bạn trở thành người quan trọng nhất trong cuộc đời ông. Ông chú tâm hoàn toàn từng lời nói của bạn, và ông không cắt ngang hay ngay lập tức lên tiếng. Ông cũng không cố gắng giải quyết vấn đề hay đưa ra lời khuyên ngay lập tức. Ông chỉ lắng nghe với sự thấu hiểu. Bạn có thể cười, có thể khóc, có thể kể cho ông nghe bất cứ điều gì, và ông lắng nghe.

Tôi nghĩ kiểu lắng nghe này thể hiện một tình thương vô điều kiện, và đó là kiểu lắng nghe tôi phải đấu tranh để làm được với con mình, với thành viên gia đình và bạn bè của mình. Tôi thường lắng nghe người khác tại nơi làm việc tốt hơn lắng nghe con trai của mình khi ở nhà với tư cách là một người mẹ. Tôi thường mệt mỏi và chỉ nghe hời hợt những gì con nói. Tôi thường không nhìn vào mắt con thường xuyên và chỉ tiếp tục làm công việc nhà trong khi "giả vờ" lắng nghe. Con trai tôi biết rõ sự khác biệt. Nó ao ước có được sự quan tâm trọn vẹn của tôi. Những lần tôi bắt gặp cái nhìn chằm chằm của nó, tôi ngưng rửa chén, lại gần con và thực sự lắng nghe là những lần mọi việc diễn ra suôn sẻ nhất trong căn nhà của chúng tôi. Nếu tôi có thể dành ra 10 hay 15 phút cho việc lắng nghe thực sự, con trai tôi sẽ thường được thỏa mãn bởi sự có mặt của tôi và sau đó có thể tự chơi một mình đến cả một, hai giờ đồng hồ. Tôi nhận ra để có thể lắng nghe như vậy, để thể hiện tình yêu theo kiểu như vậy, tôi phải quan tâm bản thân mình hơn. Tôi phải nghỉ ngơi đủ, ăn uống điều độ, đi bộ giữa thiên nhiên, có thời gian cho riêng bản thân mình và thư giãn.

Một giáo viên nhiều kinh nghiệm có lần đã chia sẻ với tôi rằng trong tình yêu của chúng ta đối với người khác, chúng ta cần là cái cốc để được đổ đầy tràn. Ta cần lấy những gì trong chiếc cốc cho bản thân mình và chỉ trao phần tràn đầy cho người khác. Nếu ta tiếp tục trao đi cho đến khi chiếc cốc cạn, ta chẳng thể giúp được gì ngoài việc cảm thấy cạn kiệt. Sự cạn kiệt này khiến ta mất bình tĩnh và bực tức với người khác (đặc biệt là con cái chúng ta). Sau đó ta lại có cảm giác tội lỗi vì đã bực bội và tức giận đến thế. Những cảm giác tội lỗi này gây khó khăn cho chúng ta trong việc thiết lập giới hạn và ranh giới rõ ràng với con mình. Cảm thấy tội lỗi và vì thế, chúng ta trở nên thiếu nhất quán trong nề nếp với con, thay đổi quyết định, và "đầu hàng" trước những đòi hỏi của con thậm chí khi ta biết rõ đó không phải là điều tốt nhất nên làm.

Vậy làm cách nào chúng ta chăm sóc bản thân và luôn giữ chiếc cốc của ta đầy? Đó là điều tôi luôn cố gắng học và đấu tranh mạnh mẽ trong cuộc sống này. Những buổi đi bộ yên lặng và tôn kính trong thiên nhiên, Eurythmy(*), vẽ màu nước, hát và thiền là một số cách tôi tự thấy có hiệu quả. Mỗi người trong chúng ta phải tìm cách riêng để giữ cho cốc mình luôn đầy. Vì hạnh phúc của con chúng ta, gia đình chúng ta, cộng đồng chúng ta, và thế giới của chúng ta phụ thuộc vào việc chúng ta chăm sóc tốt bản thân mình. Từ đó, ta mới có thể có mặt trọn vẹn để lắng nghe và thể hiện một tình yêu không điều kiện.

(*) Eurythmy là một bộ môn nghệ thuật khai sinh bởi Rudolf Steiner. Đó là những chuyển động hài hòa, đầy sức sống và có khả năng chữa lành tâm hồn.

(Nguồn: GIÁO DỤC STEINER)

26 Một ngày tưng bừng cùng với Giáo sư Christoph...

Để thấy rằng cần phải cho con trẻ học tiếng Anh từ sớm. Trước 7 tuổi, trẻ cần được tưới tắm trong tiếng mẹ đẻ, được ngôn ngữ này nuôi dưỡng để phát triển một cách lành mạnh nhất (trừ những trường hợp đặc biệt như có bố/mẹ là người nước ngoài, hoặc một số dân tộc Châu Phi nói nhiều thứ tiếng).

Cách đây hơn 100 năm, Steiner đã nói sau 7 tuổi, trẻ em nên được học 2 ngoại ngữ, để thoát khỏi những bó buộc và thiên lệch trong phạm vi tiếng mẹ đẻ, để mở mang tâm hồn, mở mang cả con người trở thành CON NGƯỜI TRỌN VẸN. Đó là mục tiêu CHÍNH YẾU của việc học ngoại ngữ. Còn những mục tiêu khác như kinh tế, thương mại, quân sự... chỉ là thứ yếu. Cách đây hơn 100 năm đã có một tư tưởng khoáng đạt và đi trước thời đại về việc học ngoại ngữ như thế nhưng đường như không ai biết hoặc quan tâm đến mục tiêu chính là được trở thành một con người trọn vẹn hơn, mà chỉ chăm chắm vào những mục tiêu vật chất thứ yếu kia, cho đến tận ngày hôm nay.

Ngày 4 tháng 10 năm 1957, Sputnik - vệ tinh nhân tạo đầu tiên trên thế giới do Liên bang Xô Viết chế tạo và tên lửa R-7 lần đầu phóng lên quỹ đạo vào ngày 4 tháng 10 năm 1957, được xem là ngày mở đầu kỷ nguyên chinh phục vũ trụ của loài người. Ra đời vào đỉnh điểm của thời kì Chiến tranh Lạnh, việc phóng Sputnik đã khiến Phương Tây bất ngờ, và buộc Hoa Kỳ phải bắt đầu thời kì chạy đua vào không gian, đồng thời tiến hành một phong trào cải cách giáo dục khoa học. (Nguồn: Wiki).

Bắt đầu từ đây, Hoa Kỳ bắt đầu việc đẩy mạnh việc học chữ sớm đối với trẻ và độ tuổi học chữ của trẻ ngày càng giảm với mong muốn trẻ học càng sớm sẽ biết càng nhiều và càng giỏi, bao gồm cả việc học ngoại ngữ. Vì phong trào học sớm này bắt đầu từ Hoa Kỳ nên tất cả những các nước Châu Âu đều ồ ạt chạy theo, bắt kể việc không hề có nghiên cứu khoa học nào chứng minh trẻ học sớm sẽ biết càng nhiều và càng giỏi cả.

(MN Thủ Trắng Tổng hợp từ bài nói chuyện của Giáo sư Christoph Jaffke - Còn tiếp)

27 KHÓC

TAI SAO TRẺ SỐ SINH KHÓC?

Vì trẻ thường cảm thấy không thoải mái. Trẻ đã quen với thứ tốt hơn. Trẻ đã quen với sự êm đềm, tĩnh lặng, bóng tối và một nhiệt độ cân bằng, dễ chịu. Trẻ hấp thu chất dinh dưỡng có sẵn. Trẻ không phải thở. Trẻ không phải chịu bất kỳ áp lực mạnh hoặc sự va chạm nào vì được bơi lội gần như tự do trong 9 tháng trời. Chào đời là kinh nghiệm khó chịu đầu tiên đối với trẻ, và theo sau đó là sự khó chịu này đến khó chịu khác. Đói, khát, va chạm với vật cứng, quần áo ngăn cản vận động của trẻ và cọ xát vào cơ thể, tã lót. Trẻ sơ sinh phải làm quen với nhiều thứ không thay đổi. Sự thích nghi này mất nhiều tuần, và trong suốt thời gian này, trẻ thường xuyên khóc.

Trẻ nhạy cảm hơn thường khóc hơn trong nhiều ngày đầu, đôi khi nhiều tuần đầu, đặc biệt trẻ sơ sinh thiếu cân. Ngược lại có những trẻ ngủ suốt đêm ngay từ ngày đầu, và có thể là ngủ suốt ngày, và khi thức rất điềm tĩnh. Nhưng thường thì trẻ khóc nhiều vào khoảng 5-8 tuần đầu, nhưng cũng ngủ rất nhiều.

CHÚNG TA CÓ THỂ LÀM GÌ ĐỂ TRẺ ĐỪNG KHÓC?

Không gì cả. Nghĩa là: Không gì có thể làm trẻ đừng khóc. Nhưng, một cách tự nhiên, chúng ta phải làm mọi thứ có thể để làm cho trẻ sơ sinh dễ chịu hơn. Chúng ta phải chắc rằng trẻ được ở trong môi trường êm

đêm và yên lặng, không ai hoặc thứ gì làm phiền trẻ, và để trẻ ở trong một nhiệt độ cân bằng càng nhiều càng tốt. Chúng ta có thể bảo vệ trẻ khỏi ánh sáng gắt và tiếng động mạnh. Chúng ta có thể giữ cho trẻ sạch sẽ, gọn gàng. [...] Chúng ta có thể tạo điều kiện cho trẻ tự do cử động. Quần áo của trẻ cần phải mềm mại và rộng rãi. Chúng ta có thể chăm sóc da của trẻ, cung cấp đầy đủ chất dinh dưỡng theo nhu cầu của trẻ và cho trẻ bú mẹ ở bất cứ nơi nào có thể.

Chúng ta PHẢI giúp trẻ đang khóc. Chúng ta phải có gắng loại trừ nguyên nhân khiến trẻ khóc, và trẻ sẽ bình tĩnh trở lại trong thời gian ngắn. Nếu việc đó không hiệu quả, chúng ta không được trẻ khóc tuyệt vọng; nếu chúng ta không thể giúp trẻ, chúng ta hãy ôm trẻ trong tay, dỗ dành trẻ, và ngay khi trẻ bình tĩnh, hãy đặt trẻ xuống nôi. Đó là một quy luật, trẻ sẽ yên ổn trong nôi và yên lặng ngủ thiếp đi.

Chúng ta nên áp dụng hành động này vào ban đêm. Sự thật chúng tôi rằng việc bỏ mặc trẻ sơ sinh đói và khóc vào ban đêm không phải là phương cách đúng đắn tập cho trẻ ngủ suốt đêm. Ngược lại, nếu một trẻ nhỏ được ăn uống và chăm sóc đầy đủ vào ban ngày thức giấc và khóc và cũng được làm cho dễ chịu và cho ăn suốt đêm, trẻ sẽ ngủ suốt đêm trong vòng một vài tuần mà không cần đến bất cứ kiểu “huấn luyện khóc” nào.

Nhưng những bà mẹ thường hành xử hoàn toàn khác: Khi trẻ sơ sinh bắt đầu khóc, như thường lệ, họ ngay lập tức xử sự một cách máy móc, và thay vì cố gắng tìm ra nguyên nhân tại sao trẻ khóc, họ bế trẻ lên, thay tã, đùi đưa, hát cho trẻ nghe, đơn giản là muốn làm đứa trẻ nguôi ngoai, và khi hành xử thế này, họ đã bỏ qua sự giúp đỡ thực sự đối với nhu cầu của trẻ.

Không may là người lớn chúng ta thường thiếu kiên nhẫn, khó chịu và bất an, và chính vì điều này, con của chúng ta cũng sẽ trở nên thiếu kiên nhẫn, khó chịu và bất an. Vì vậy những gì chúng ta thực sự cần nhắc là điều gì tốt hơn: trung trẻ ra trước những ảnh hưởng khó chịu mà chúng ta không bao giờ có thể bảo vệ trẻ trọn vẹn được một cách không thương xót ngay từ lúc mới sinh hay về sau này và một cách từ từ. Những năm đầu đời, bao gồm cả những tháng đầu, có ảnh hưởng quyết định đến sự phát triển sau này của cá nhân trẻ. Đây chính là nền tảng cho tất cả mọi thứ.

Nếu nền tảng mạnh, kết cấu bên sề chịu đựng tốt hơn những chấn động. Vì lý do này, chúng ta cố gắng bảo đảm những tình huống tốt nhất cho trẻ, đặc biệt là ở giai đoạn đầu đời, điều này tạo thuận lợi cho sự phát triển của trẻ và sẽ có ảnh hưởng đối với trẻ trong suốt cuộc đời còn lại. Tuy nhiên, nếu sự điềm tĩnh nội tâm, cân bằng tâm lý của đứa trẻ bị làm phiền trong một vài tuần hoặc một vài tháng đầu, những tổn thương này hầu như không thể chữa lành được, và sẽ ảnh hưởng đến những năm tháng dài về sau đối với trẻ. Đứa trẻ trở nên yếu hơn, ít có khả năng tự vệ, và ít có khả năng đương đầu với những sự khó chịu và chấn động từ bên ngoài (chẳng hạn sự thương tổn về thể chất xảy ra trong những năm đầu đời để lại những vết tích lâu dài về sau).

Sự êm đềm và yên bình trong những năm đầu đời không thể tìm lại hoặc không thể thay thế được.

(MN Thỏ Trắng trích dịch từ tác phẩm Peaceful Babies – Contented Mothers của Tiến sĩ Emmi Pikler).

28 SẢN PHẨM - QUY TRÌNH

"Tôi tự hỏi liệu “dịch bệnh” của những chứng khó đọc và khó học có phải là do trẻ xem tivi quá nhiều, chơi điện tử quá nhiều, dành thời gian trước màn hình vi tính quá nhiều, và bị ép học đọc và viết quá sớm không. Chúng ta cần bao bọc trẻ trong những thứ mà tôi gọi là trạng thái “Phật”. Trạng thái này được điều hòa bởi hệ thần kinh đối giao cảm vốn được hỗ trợ bằng việc ngủ đủ giấc, nhịp điệu hàng ngày và lối sống ổn định, thức ăn đủ chất dinh dưỡng, hơi ấm, các hoạt động hài hòa, nhịp nhàng, không tranh đua và quan trọng nhất là, tình yêu thương của chúng ta. Não của trẻ sẽ phát triển và kết nối tự nhiên khi chúng ở trong trạng thái “Phật”. Não của chúng không thể kết nối hoặc phát triển trọn vẹn khi chúng bị căng thẳng hay trong tình trạng “tự vệ để sinh tồn”.

Vì vậy, tôi ủng hộ những trường mầm non nào tập trung vào các vận động lành mạnh, đề cao kỹ năng sống hàng ngày (chẳng hạn như quét nhà, khuấy bột...), cũng như khuyến khích những trò chơi “giả bộ” sáng tạo. Nếu những trường mầm non và các điều luật chính phủ có thể thiết lập những tiêu chuẩn giáo dục hỗ trợ những vận động lành mạnh này và ngưng việc dạy đọc và viết cho trẻ nhỏ của chúng ta, thì tôi tin chắc rằng

chúng ta sẽ bắt đầu có được những đứa trẻ 8 và 9 tuổi biết lắng nghe, tập trung, ngồi yên, biết đọc, viết, chú ý và học hành một cách thoải mái, dễ dàng".

SẢN PHẨM - QUY TRÌNH

Liệu hệ thống giáo dục của chúng ta có góp phần làm gia tăng trẻ mắc chứng khó học và khó tập trung không?

Susan R. Johnson, MD, FAAP, 4/14/2000

Tôi có mối quan tâm lớn về việc dạy trẻ mẫu giáo đọc và viết. Cả về khía cạnh phát triển và thần kinh thì việc dạy học này không hợp lý. Trong suốt 7 năm đầu đời, trẻ cần phát triển giác quan và kỹ năng vận động. Bất kể chúng ta nghĩ gì, việc học không phải đến tất cả từ trí não. Đó là những chuyển động của cả cơ thể từ khi còn là bào thai, cho đến trong suốt giai đoạn áu thơ, và thậm chí cho đến lúc trưởng thành; những chuyển động này hình thành những phản ứng hóa sinh trong các dây thần kinh chúng ta sử dụng sau này để đọc, viết, đánh vần, làm toán, và tư duy theo lối tưởng tượng và sáng tạo. Trong công việc của mình, tôi đã tiếp xúc với vô số trẻ được chẩn đoán chứng "ADD" hay "chứng khó học" đã cải thiện một cách kỳ diệu khi các em được tách khỏi trường mầm non chuyên chú vào dạy học hoặc được học thêm một năm ở trường mầm non tập trung vào hoạt động và kết hợp hệ thống giác quan-vận động.

17 năm kinh nghiệm là bác sĩ nhi khoa chuyên ngành hành vi và sự phát triển của trẻ cho tôi thấy trẻ mắc chứng khó đọc và viết thường có giác quan cân bằng kém phát triển, khó khăn giao tiếp bằng mắt, khó khăn với việc theo dõi hoặc theo dấu bằng mắt, không thể dễ dàng phân biệt bên trái, phải của cơ thể, không dễ dàng ngồi yên trên ghế và định vị cơ thể trong không gian. Nhiều trong số những trẻ mắc chứng khó đọc và viết này cũng có trương lực cơ yếu thể hiện qua dáng ngồi khòm, gò cứng tay hoặc lóng ngóng khi cầm viết chì, và có "bàn chân dẹt" (không có vòm bàn chân). Đôi khi những trẻ này quá nhạy cảm đối với những xúc chạm hoặc gấp khó khăn trong mối quan hệ bạn bè đồng trang lứa vì các em sử dụng tâm trí và mắt để giúp cơ thể định vị trong không và vì vậy đánh mất những cử chỉ giao tiếp xã hội và tiếp xúc không lời đối với bạn bè mình. Những trẻ này cũng có hệ thần kinh giao cảm hoạt động thái quá do đó rất nhạy cảm với những ảnh hưởng kích thích của đường, sô-cô-la, thiếu ngủ, thay đổi sinh hoạt thường ngày, ti-vi, và chơi các trò chơi điện tử.

Trẻ đã sẵn sàng cho việc học đọc và viết có khả năng tập trung và ngồi yên trên ghế ít nhất 20 phút (mà không ngọ nguậy chân hay quấn bàn chân xung quanh chân ghế để định vị cơ thể của mình trong không gian thông qua chuyển động của cơ hay kích hoạt cơ quan cảm nhận áp lực). Các em cần có khả năng giữ thẳng bằng trên 1 chân mà đâu gối 2 chân không chạm nhau, và đứng yên với hai cánh tay dang ra hai bên không đụng vào người trong khi đếm ngược mà không mất thăng bằng. Các em cần có khả năng đứng trên 1 chân với hai cánh tay duỗi ra trước mặt (lòng bàn tay ngửa), hai mắt nhắm khoảng 10 giây mà không bị ngã. Các em cần có khả năng vẽ lại những kiểu của những đường trừu tượng và có nét cong (ví dụ như những hình đối xứng, các con số hay những chữ cái) trên giấy bằng bút chì khi một ai đó vẽ những hình, số hoặc chữ cái này trên lưng của mình. Cuối cùng, trẻ cần đi chậm trên thanh tập thăng bằng, nhảy chân sáo hoặc nhảy dây được trước khi có dạy trẻ đó đọc và viết.

Nếu trẻ không thể thực hiện những động tác này dễ dàng nghĩa là các em chưa kết hợp được hệ thống tiền đình và cảm nhận (giác quan-vận động), và sẽ gặp khó khăn với việc ngồi yên, lắng nghe, tập trung mắt, tập trung sự chú ý, nhớ số và chữ cái trong lớp học. Trẻ kết hợp được hệ thống giác quan – vận động nhờ vào sự vận động của cơ thể không phải thông qua cách học bằng thẻ thông tin (flashcards) hay chơi trò chơi điện tử. Chuyển động của cơ thể như nhảy chân sáo, nhảy kiểu thò, lăn tròn xuống đồi, chơi chụp banh, nhảy dây, chạy, đi bộ, trò chơi vỗ tay và trò chơi vòng tròn, cũng như thực hành nhiều vận động tinh với các ngón tay – cắt bằng kéo, đào lỗ trong vườn, nhào bột bánh, nhô cỏ, vẽ màu nước, xâu chuỗi hạt, vẽ bằng sáp, đan len – xây dựng và cũng có kết cấu thần kinh. Ngược lại, xem ti-vi, video và chơi trò chơi điện tử là những hoạt động cực kỳ nghèo nàn trong việc kích thích sự phát triển hệ thống giác quan – vận động và thực sự ngăn cản sự kết hợp các hệ thống dây thần kinh vì giữ trẻ trong tình trạng căng thẳng, kích hoạt hệ thần kinh giao cảm thực hiện phản ứng tự vệ. Cuối cùng, khả năng ghi nhớ và ghép một âm thanh vào một chữ cái nào đó (phát âm) ở trẻ được thực hiện chủ yếu nhờ hoạt động phân tích của bán cầu não trái. Về mặt phát triển, bán cầu não trái chưa hoàn toàn bắt đầu phát triển hay myelin hóa (Myelin hóa là quá trình chất béo bọc dàn

xung quanh dây thần kinh. Myelin hóa liên quan tới sự trưởng thành của hệ thần kinh. Sự myelin hóa được bắt đầu từ tháng thứ 4 của bào thai, tiếp tục sau khi ra đời và hoàn chỉnh khi trẻ 8 tuổi. Quá trình myeline hóa mạnh nhất ở giai đoạn trẻ từ sơ sinh đến 2 tuổi và trọng lượng của não tăng nhanh ở giai đoạn này. Tế bào thần kinh sẽ không hoạt động nếu không được myelin hóa hoàn toàn. Chậm myelin hóa sẽ làm trẻ chậm phát triển tinh thần và vận động như chậm biết đi, chậm biết nói và giảm khả năng nhận thức – Nguồn: Internet.)

Khi chúng ta dạy trẻ đọc hoặc viết sớm, chúng ta làm căng thẳng tâm trí và cơ thể của trẻ, ép buộc chúng sử dụng bán cầu não phải để đọc (nhớ thông qua nhìn). Bán cầu não phải thuộc về trực giác nhiều hơn và nhìn vào tổng thể hơn là chi tiết, vì vậy trẻ thường chỉ nhìn vào chữ cái đầu, chữ cái cuối và độ dài của từ, sau đó đoán từ đó có thể là gì mà không thể phát âm được từ đó. Một số trẻ có thể dễ dàng chuyên đổi dễ dàng từ bán cầu não phải sang trái khi chúng lớn hơn, nhưng nhiều trẻ (đặc biệt là những trẻ không thể nhảy chân sáo) sẽ không phát triển được thể chai (bó sợi thần kinh nối liền hai bán cầu não với nhau - corpus callosum) để nhanh chóng chuyên thông tin từ bán cầu não phải sang bán cầu não trái và kết quả là bị mắc kẹt khi có đọc và đánh vần bằng bán cầu não phải. Những trẻ này thường viết chữ lùi, không đánh vần được, và dường như không thể nhớ được âm nào đi với chữ cái nào. Và trẻ phải nỗ lực rất lớn để học viết.

Hơn nữa, đối với chế độ ăn kiểu Mỹ với đường đơn cao, axit béo xấu cao và ít axit béo Omega 3 (Đường đơn thường được thấy trong bánh, kẹo, chè, chocolate hoặc trong các loại nước ngọt Pepsi, Coca, soda, vv...; Axit béo xấu là một loại chất béo được hình thành bằng phương pháp hydro hóa dầu ăn, nhằm giúp thực phẩm được bảo quản lâu hơn, bắt mắt và hấp dẫn người tiêu dùng hơn. Chất béo độc hại này thường có trong các loại thực phẩm chế biến sẵn như bánh cookies, khoai tây chiên, quẩy nóng, gà rán, thịt rán...; Axit béo Omega 3 có trong cá, các loại hạt, thực phẩm từ đậu nành, táo biển... - Nguồn: Internet), tôi tự hỏi liệu “dịch bệnh” của những chứng khó đọc và khó học có phải là do trẻ xem tivi quá nhiều, chơi điện tử quá nhiều, dành thời gian trước màn hình vi tính quá nhiều, và bị ép học đọc và viết quá sớm không. Chúng ta cần bao bọc trẻ trong những thứ mà tôi gọi là trạng thái “Phật”. Trạng thái này được điều hòa bởi hệ thần kinh đối giao cảm vốn được hỗ trợ bằng việc ngủ đủ giấc, nhịp điệu hàng ngày và lối sống ổn định, thức ăn đủ chất dinh dưỡng, hơi ấm, các hoạt động hài hòa, nhịp nhàng, không tranh đua và quan trọng nhất là, tình yêu thương của chúng ta. Não của trẻ sẽ phát triển và kết nối tự nhiên khi chúng ở trong trạng thái “Phật”. Não của chúng không thể kết nối hoặc phát triển trọn vẹn khi chúng bị căng thẳng hay trong tình trạng “tự vệ để sinh tồn”.

Vì vậy, tôi ủng hộ những trường mầm non nào tập trung vào các vận động lành mạnh, đề cao kỹ năng sống hàng ngày (chẳng hạn như quét nhà, khuấy bột...), cũng như khuyến khích những trò chơi “giả bộ” sáng tạo. Nếu những trường mầm non và các điều luật chính phủ có thể thiết lập những tiêu chuẩn giáo dục hỗ trợ những vận động lành mạnh này và ngưng việc dạy đọc và viết cho trẻ nhỏ của chúng ta, thì tôi tin chắc rằng chúng ta sẽ bắt đầu có được những đứa trẻ 8 và 9 tuổi biết lắng nghe, tập trung, ngồi yên, biết đọc, viết, chú ý và học hành một cách thoải mái, dễ dàng.

(Thảo Nguyễn dịch từ Bài viết Product - Process của bác sĩ Susan R. Johnson)

29 TẦM QUAN TRỌNG CỦA HƠI ẤM

Là bác sĩ khoa nhi, tôi được dạy rằng bạn có thể biết con mình đủ ấm hay không bằng cách sờ vào da của con. Nếu da ấm thì trẻ đã mặc đủ ấm, và nếu da trẻ mát hoặc có đốm màu hồng xanh thì trẻ cần mặc thêm quần áo! Rất đơn giản! Vì vậy, tôi là người mẹ đã cho đứa con hai tuổi của mình chơi ngoài trời mưa mà chỉ mặc mỗi cái tã. Tôi thực sự nghĩ rằng con mình ổn vì da của nó ấm!

Hơi ấm có lẽ là một trong những món quà tuyệt vời nhất chúng ta trao tặng cho con mình. Không chỉ là sự ấm áp từ tình yêu thương của chúng ta mà còn là hơi ấm giúp cơ thể chúng ấm. Trẻ em đang phát triển cơ thể của mình đặc biệt trong suốt 7 năm đầu đời. Trẻ sẽ luôn cảm thấy ấm trừ khi chúng sắp bị hạ nhiệt vì lúc này tỉ lệ trao đổi chất gia tăng. Nếu chúng ta không cho trẻ mặc nhiều lớp quần áo cotton, lụa và len để giữ ấm thì trẻ phải sử dụng năng lượng “phát triển” bên trong của mình để làm ấm cơ thể. Cũng chính năng lượng này tốt hơn là được dùng để phát triển não bộ, tim, gan, phổi... Hơn nữa, bị lạnh làm giảm hệ miễn dịch. Tất cả chúng ta đều nhạy cảm với vi trùng và vi khuẩn xung quanh khi chúng ta bị ướt và lạnh. Khi cơ thể chúng ta phải dùng cạn năng lượng thừa để giữ ấm thì sẽ còn ít năng lượng hơn để “chiến đấu” chống lại những lây nhiễm.

Vậy câu hỏi sẽ là, chúng ta cho trẻ mặc quần áo như thế nào? Có người tập thói quen luôn luôn cho con đội mũ và mặc áo khoác mỗi khi ra ngoài trong thời tiết lạnh. Có người thử nói với con rằng chúng sẽ thực sự chạy nhanh hơn và có nhiều sức để chơi hơn nếu chúng mặc áo khoác. Nếu trẻ không mặc áo khoác, cơ thể của chúng sẽ phải dùng nhiều năng lượng chỉ để làm ấm, và chúng sẽ có ít năng lượng hơn để phát triển cơ bắp và ít năng lượng hơn để chơi.

Cuối cùng, loại quần áo trẻ mặc tạo ra sự khác biệt lớn. Quần áo bằng chất liệu Polyester (nilon) không hút ẩm, gây nóng và đổ mồ hôi. Thậm chí áo khoác bằng chất liệu Polyester cũng không giúp trẻ ấm lên tốt bằng nhiều lớp quần áo cotton, lụa hoặc len. Khi trẻ đổ mồ hôi lúc mặc quần áo polyester, mồ hôi không thoát hơi được lại thâm ngược vào cơ thể trẻ và cuối cùng lại làm trẻ bị lạnh.

Vậy tại sao hiếm có đứa trẻ nào phàn nàn bị lạnh? Trẻ em thường chưa kết nối được với cơ thể của mình trước 7 tuổi để thừa nhận hoặc nói cho người lớn biết rằng mình đang bị lạnh. Trẻ sống trong thực tại và thường phản khích và kích động bởi tất cả những thứ chúng thấy nên không có khả năng cảm nhận được cơ thể đang bị lạnh. Đây là lý do tại sao trẻ thường sẽ chơi trong hồ bơi hoặc dưới biển cho đến khi da tái xanh mà vẫn không nhận ra mình lạnh và chịu lên bờ. Vì vậy là cha mẹ, chúng ta phải giữ cơ thể con mình được ấm áp để phát triển khả năng cảm nhận hơi ấm cho trẻ. Bằng cách giúp trẻ bảo vệ và phát triển khả năng cảm nhận hơi ấm, chúng ta thực sự đang tăng cường hệ miễn dịch của trẻ và xây dựng nền tảng cho một cơ thể khỏe mạnh, các cơ quan nội tạng khỏe mạnh khi chúng trưởng thành.

(MN Thỏ Trắng dịch từ Bài viết "The Importance of Warmth" của bác sĩ Susan R. Johnson MD, FAAP)

30 Tivi

TV rots the senses in the head!

It kills the imagination dead!

It clogs and clutters up the mind!

It makes a child so dull and blind.

He can no longer understand a fantasy,

A fairyland!

His brain becomes as soft as cheese!

His powers of thinking rust and freeze!

(An excerpt from Charlie and the Chocolate Factory by Roald Dahl, 1964)

TV hủy hoại sự minh mẫn của đầu óc!

Nó giết chết trí tưởng tượng!

Nó làm tắc nghẽn và bừa bộn tâm trí!

Nó làm đứa trẻ đần độn và mờ mịt.

Khiến em không còn hiểu những hình ảnh tưởng tượng,

Những hình ảnh bay bổng của vùng đất thần tiên!

Não của em trở nên mềm như pho mát!

Tư duy của em bị gỉ sét và đóng băng!

(Trích từ Sách thiếu nhi Charlie and the Chocolate Factory - Tác giả Roald Dahl, 1964. MN Thỏ Trắng dịch)

31 Đi vườn rau!

Các bạn nhỏ đã rất náo nức trên chuyến xe đi từ Thỏ Trắng đến vườn rau, vườn rau trong các bạn lúc ấy chắc không chỉ đơn giản là khu vườn trồng rau, mà nơi ấy, có lẽ là một thế giới đầy màu sắc với biết bao câu chuyện lạ lùng thú vị mà các bạn đã tưởng tượng.

Và quả không phụ lòng các cô Thỏ trăng khi chọn một vườn rau xa xôi như thế này cho các bạn, khi ngày thứ Sáu hôm ấy, các con có cả ngày vui chơi, khám phá và trở về với không khí bình yên của vùng quê trong lành.

Khu vườn mát rượi bởi bóng của những gốc nhẵn mẩy chục năm tuổi, các bạn nhỏ trèo cây, bắt dế, nhặt lá, làm nhà, hay đơn giản chỉ là nằm dài dưới bóng cây, nhìn qua kẽ lá và tưởng tượng những câu chuyện thần tiên với những đám mây muôn hình trên bầu trời trong xanh. Nhìn các con hồn nhiên vui đùa trong buổi sáng trong lành bên cây cỏ và thiên nhiên, không người lớn nào trong các cô không muốn trở về với tuổi thơ của mình.

Những trò chơi, những trải nghiệm, những khoảnh khắc tuyệt vời của ngày hôm đó và những buổi khám phá thiên nhiên sau này có lẽ sẽ theo các con đến khi trưởng thành, như những ký ức trong sáng và bình yên nhất, để các con luôn cảm thấy quân bình và an ủn trong hành trình lớn lên của mình.

32 TỪ CHƠI ĐÙA ĐẾN TỰ DUY

Eugene Schwartz

Nhà trẻ Waldorf chú trọng đến việc chơi đùa theo hướng dẫn và không chú trọng đến những hoạt động trí tuệ, việc này thường dẫn đến sự hiểu lầm là trẻ con không “học hành” gì cả. Bài này sẽ khám phá mối quan hệ tương hỗ sâu sắc của việc chơi ở nhà trẻ với sự hiểu biết khoa học trong những năm về sau.

Làm thế nào để chúng ta giáo dục trẻ theo các nguyên tắc yêu cầu ta phải tôn trọng và làm việc với tâm hồn và bản chất tâm linh của những đứa trẻ? Liệu giáo viên có phải nhìn xa trông rộng để chắc chắn là mình đang dạy theo đúng cách? Việc nhìn rõ tường là cần thiết, nhưng đầu tiên chúng ta chỉ cần các khả năng “thấu thị” mà chúng ta luôn sử dụng và thậm chí không biết. Chẳng hạn, một người mẹ có thể luôn nói khi nào con mình không khỏe, bằng một số kinh nghiệm, người mẹ thường có thể nói rõ con không khỏe ở đâu, như thế nào. Và mỗi người giáo viên biết cái “ánh sáng” tỏa ra từ một đứa trẻ khỏe mạnh, và như chúng ta thường nói, là “tràn đầy sức sống”. Tất cả những nhận xét này dựa trên các nhận thức về hoạt động của cơ thể sức sống (thể phách) của trẻ, cho dù chúng ta có biết đến khái niệm này hay không.

32.1 Cơ thể sức sống (vital or etheric body)

Điều quan trọng ở đây là chúng ta đang làm việc với các hoạt động, các quy trình, nhiều hơn là với “các sản phẩm”. Để hiểu cơ thể sức sống là việc bắt đầu hiểu về các nguồn lực thường được gọi là “sáng tạo” trong thế giới này và trong con người. Cơ thể sức sống của chúng ta hoạt động tích cực trong cách mà cơ thể vật lý chúng ta không có. Chúng ta sống qua cuộc đời như các thực thể vật lý trong một cách thức trơ lì, và theo “nhân quả”. Cơ thể sức sống làm việc để đảo ngược các tác động mà cơ thể vật lý phải chịu đựng trong đời sống hàng ngày; đó là một cơ thể của sự đổi mới và tái sinh. Chúng ta cũng có thể nói rằng, nếu so về mối quan hệ với cơ thể vật lý thì cơ thể sức sống đóng vai trò như một kiến trúc sư và một nhà điêu khắc. Một người chỉ cần nhìn lúi trẻ vui chơi trong sân cát hay ở bãi biển là có thể nhìn thấy khả năng điêu khắc – kiến trúc vô thức này hoạt động ra sao. Trong những năm sau này một số cá nhân nhận thấy mình được trao tráng một nguồn dư thừa các nguồn lực sức sống, và tự nhiên hấp dẫn, như những kiến trúc sư, để tạo thành các “cơ thể” vĩ đại mà hàng ngàn người có thể thờ phụng hay sống trong đó, hoặc, như các nhà điêu khắc, tiếp tục tái tạo dạng cơ thể của mình trong những hoán vị bất tận.

Trong khả năng của mình ở vai trò “cơ thể của các nguồn lực tạo hình”, cơ thể sức sống giữ lại ký ức của hình dạng của cơ thể vật lý của chúng ta, nhờ đó chúng ta giữ lại một nhân dạng vật lý trong suốt cuộc đời. Cho dù già đi và trải qua bao thăng trầm, các dấu vân tay, nhóm máu và một số khía cạnh của cơ thể hóa học vẫn là như vậy, là một “chữ ký” của hoạt động tạo hình hài và giữ hình dạng của cơ thể sức sống. Khía cạnh này của cơ thể sức sống sẽ trải qua một bước chuyển hóa quan trọng sau giai đoạn 7 năm đầu tiên của cuộc đời.

Bước chuyển này là khi cơ thể sức sống được giải phóng khỏi công việc chuyên sâu và không ngừng nghỉ cho việc tạo hình cơ thể vật lý, là khi sự tăng trưởng của cơ thể chậm lại (khi so sánh với giai đoạn tăng trưởng trong bụng mẹ hay trong giai đoạn 3 năm đầu tiên của cuộc đời, chẳng hạn), các nguồn lực sức sống được “giải phóng” để sử dụng như nguồn lực của trí nhớ.

Rudolf Steiner miêu tả các nguồn lực tạo hình sức sống vào thời điểm này trong cuộc đời của trẻ rất hấp dẫn. Các nguồn lực rất giống nhau này “làm thành” chúng ta, thay thế trái tim, hai lá phổi, gan trong mối quan hệ với nhau, và “tạo bộ phận” cho chúng ta thành một hình dạng con người xác định, giờ đây được giải phóng để tái tạo, hay để hệ thống cuộc đời của chúng ta về trí nhớ.

Chúng tôi có thể nói rằng các nguồn lực của trí nhớ ở giai đoạn mạnh mẽ nhất trong bảy năm đầu của cuộc đời, nhưng Steiner thì lại đau đớn phải nhán mạnh rằng điều này không có nghĩa là chúng ta tiếp cận độ tuổi này với các mục tiêu để ghi nhớ.

Trong những năm đầu tiên của cuộc đời, các nguồn lực này để phục vụ sự tăng trưởng của trẻ, nguyên sơ và đơn giản. Chắc chắn có thể dùng những nguồn lực này để dạy một trẻ nhỏ ghi nhớ bản chữ cái, hay để nhớ một chữ viết đơn giản, hay để nhớ bảng cửu chương. Tuy nhiên, một khi đã sử dụng, các nguồn lực sức sống này không còn phục vụ cho mục đích chủ yếu của nó, và sự tạo thành và tổ chức cơ thể của trẻ - nền tảng cho sức khỏe và sức sống cho những năm về sau - sẽ ít hoàn hảo hơn so với việc những nguồn lực này đã được cho phép để tự phát triển theo cách của chúng.

Tính cách đặc trưng của trường mẫu giáo Waldorf ở chính sự nhận biết về tính thiêng liêng của những nguồn lực này, những nguồn lực ở trong trẻ, mang lại sức khỏe và sự sáng tạo.

32.2 Ngôi trường từ thế kỷ 19???

Các mô hình của “giáo dục” được phát triển bởi Thế hệ số Một là trí tuệ và mô phạm. Theo mô hình này, người giáo viên, và đặc biệt là trong vài năm cuối, họ kể đến cả các bậc cha mẹ nữa, luôn được mong đợi phải truyền đạt thông tin cho trẻ. Phàn nhiều việc truyền đạt này thực chất là việc “sửa sai”, điều chỉnh sự hiểu biết không hoàn thiện của trẻ về thế giới theo ánh sáng của kiến thức hiện đại, và đặc biệt là theo kiến thức khoa học hiện đại. Cách tiếp cận này quá phổ biến đến mức gần như không nhận ra được nữa. Thủ nhín xem còn lại bao nhiêu đồ chơi mà không có danh xưng là “đồ chơi giáo dục”? Có bao nhiêu phần mềm được bán cho người tiêu dùng trẻ mà không được quảng cáo là “phần mềm giáo dục”? Các bậc cha mẹ được khuyến khích tạo ra môi trường cho thậm chí những đứa trẻ nhỏ tuổi nhất có những chữ cái và con số, các hình dạng hình học trừu tượng (trong điện thoại di động hay các câu đố) và những con búp bê mang hình dáng của các loài vật có nguy cơ tuyệt chủng để “giáo dục” đứa trẻ ngay cả khi người lớn không có ở trong phòng. Cái bóng của Thế hệ số Một, sự sùng bái Trí tuệ một chiều thì thầm rằng “Kiến thức là Sức mạnh”, đã phủ lên lớp học mẫu giáo, các công viên giải trí và ngay cả các nhà trẻ.

(“Thế hệ số Một” là một thuật ngữ được tác giả đặt ra để nói về các nhà nghiên cứu và tác giả trong 30 năm đầu của thế kỷ này, những người có quan điểm chủ yếu hướng về việc suy nghĩ).

Còn ở trường mẫu giáo Waldorf, ấn tượng đầu tiên là khung cảnh lớp học không có bất kỳ các thiết bị “giáo dục” nào. Giáo viên mẫu giáo Charlotte Comeras miêu tả một lớp học Waldorf tiêu biểu như sau:

Căn phòng ấm áp và có không khí như ở nhà và người giáo viên đang bận rộn làm một trong rất nhiều công việc có trong cuộc sống của trường mẫu giáo. Nếu có một người lớn khác ở trong phòng, cô ấy hay anh ấy cũng bận bịu làm việc này hay việc kia – có thể là chải len để làm một con rối, hay sửa một miếng vải làm đồ chơi bị rách. Ở quanh phòng có các cái rổ đựng đầy các miếng gỗ, quả thông hay những vỏ sò lớn lượm từ bãi biển. Những cái rổ khác thì được chất cao lên với các mảnh vải dùng để chơi hay các miếng vải muslin màu sắc xinh xắn nhẹ nhàng, tất cả được gấp gọn ghẽ và chờ đợi để trở thành bất kỳ cái gì mà trẻ cần: thành mái hay tường của căn nhà, thành biển cả, cánh đồng cho cừu gặm cỏ, một khăn choàng cho em bé hay một tấm màn che cho nữ hoàng. Khả năng biến hóa là vô tận. Trên một cái kệ có rất nhiều con rối đang đứng: một hoàng tử, một người nông dân và vợ của ông, một đứa trẻ, một bà già thông thái ... Lũ trẻ có thể dựng lên một lâu đài sống động hay tạo ra một nông trại, diễn lại một cảnh hoạt động của con người hay dùng nó để kể một câu chuyện. Đây chỉ là một vài trong số rất nhiều điều mà lũ trẻ có thể trông thấy khi chúng bước vào trong lớp của trường mẫu giáo.

Và những thứ không ở trong phòng của lớp mẫu giáo cũng có tầm quan trọng không kém những thứ có ở trong phòng: không có “đồ chơi giáo dục” nào (có rất ít đồ vật ở đây có thể được xem như “đồ chơi”), không có sách, không có tấm hình treo tường kiểu poster, không có bản thông báo, không có máy tính để bàn.

Không có phân cứng nào do Hội đồng Công nghiệp – Giáo dục ban hành, và không có phân mềm nào cả (trừ khi chúng ta muốn bao gồm những con búp bê mềm làm bằng len và vải cotton là “phần mềm”). Đối với

những cặp mắt đã quen với mô hình giáo dục chính thống của Thế hệ số Một, không có gì ở nơi đây có thể được nhận ra là “có tính giáo dục”, có thể nói trắng ra là phòng học này theo họ sẽ trông như một Hố đen. Không phải hồ nghi gì khi một hiệu trưởng có ý tưởng độc lập đáng kính, làm việc trong một hội đồng uy tín khi đi thăm trường Waldorf Green Meadow (Đồng Xanh) ở New York, đã nhận xét sau lần viếng thăm trường mẫu giáo đầu tiên, “Cái phòng này giống như thứ gì đó có từ thế kỷ mười chín!”

32.3 Ý nghĩa hay nhân vật chính trong trường mẫu giáo Steiner

Eugene Schwartz

Không giống như các thiết bị và các không gian mang tính giáo dục quyết liệt lắp đầy phòng học mẫu giáo của trường chính thống, các môi trường của mẫu giáo Waldorf chỉ có ý nghĩa khi có những đứa trẻ ở trong đó, những người có thể mang ý nghĩa đến cho phòng học:

... mỗi đứa trẻ sẽ tìm ra cách riêng của mình trong thời gian của riêng mình. Một số bé bị cuốn hút bởi người lớn trong phòng học và bất kỳ điều gì người lớn đang làm, sẽ muốn cũng làm việc đó, hoặc giúp đỡ người lớn; trong lúc những đứa trẻ khác, có thể là những đứa nhỏ nhất, sẽ thích thú ngồi im ngắm nhìn việc người lớn đang làm, tiếp nhận từng chi tiết, từng cử động. Những đứa trẻ khác sẽ biết chính xác điều chúng muốn làm: xây những cái cầu treo vĩ đại từ những tấm ván, những khúc gỗ và các mảnh dây len; hay xây một cái nhà cho các bạn bằng cách dùng các giá phơi quần áo và các mảnh vải để chơi đủ màu. Có thể sẽ mất một khoảng thời gian để trẻ tự chọn hoạt động mình muốn làm cũng như tìm bạn chơi. Đôi khi người lớn cũng cần có chút hướng dẫn rõ ràng để gợi ý việc này, song người lớn hãy tiếp tục công việc của mình càng nhiều càng tốt, nhưng, cùng lúc đó nhận biết rõ mọi thứ đang xảy ra trong phòng học.

“Miếng vải để chơi”, mà cô Comeras thường xuyên nhắc đến, là “đồ chơi nguyên mẫu” của trường mẫu giáo Waldorf. Đây là một mảnh vải lớn bằng vải bông (hay vải bông dạng lưới hay đôi khi là lụa) được nhuộm các màu tự nhiên từ cây cỏ. So với một hình dạng cố định bằng nhựa, miếng vải mềm mại và không có hình dáng cố định; còn so với một đồ chơi “giáo dục”, vải không cử động, không có các phần riêng lẻ, và cũng không có chức năng quá cụ thể. Mảnh vải để chơi cũng giống với một thứ không là gì cả mà một đứa trẻ có thể chơi. Nó gần như không là gì cả; nhưng, như Faust nói với Mephistopheles, “Trong cái Không là gì cả Tôi sẽ tìm thấy Tất cả của tôi!” Ngay cả Mary Sheedy Kurcinka, khi thảo luận về các lựa chọn của những đứa trẻ “tâm linh” khi đứng giữa các đồ chơi giáo dục chủ yếu bằng nhựa có sẵn trong một khung cảnh hoàn toàn thông dụng, đã thấy rằng

... hầu hết những đứa trẻ tâm linh (thiên về tinh thần) thích những đồ chơi cho phép chúng sử dụng trí tưởng tượng của mình. Những vật kiêu như những người đồ chơi nhỏ, những khối gạch, Lego, các nhà chơi của Fisher-Price, các bảng kể chuyện và băng ca nhạc, và những quần áo để hóa trang là những đồ chơi ưa thích. Đây là tất cả những đồ chơi có thể sử dụng theo nhiều cách khác nhau. Không chỉ có một câu trả lời đúng. Hầu hết những đứa trẻ tâm linh không thèm nhìn lại lần thứ hai những đồ chơi mà chỉ có một cách “đúng” để chơi. Các món này bao gồm các trò chơi kiểu câu đố, nhiều loại đồ chơi trên tấm bảng (như trò chơi cá ngựa, bingo..., các loại bài, và các trò chơi trên bảng nhựa (xếp hình...). Nếu những đứa trẻ tâm linh của bạn mà có thích các trò chơi kể trên đây, hãy xem cách chúng thực sự chơi đồ chơi loại này. Hầu như các miếng của trò chơi sẽ được sử dụng làm đồ ăn tưởng tượng, tàu không gian, và các vật thể sáng tạo khác!

32.4 Một chiều hay nhiều chiều???

Sau một bài nói chuyện với các thính giả là các bậc cha mẹ chưa biết nhiều về những ý tưởng giáo dục của Waldorf, tôi đã đến thăm nhà của một gia đình tôi sẽ gọi là gia đình Smith. Khi chúng tôi ngồi nói chuyện, bé Cynthia Smith, một bé 2 tuổi rưỡi rất lanh lợi và tinh thức, đã mở cổng trước và một mình đi bộ một quãng khá xa khỏi nhà, và đã khám phá một thế giới thậm chí còn xa lạ hơn với bé – là các đồ chơi giáo dục. Cô bé quay lại với một món đồ chơi gồm một vài bộ phận các ống nhựa. Mỗi bộ phận có đầu dây điện “âm” và “dương”, theo hướng dẫn trên đồ chơi gọi là “nam” và “nữ”. Cynthia đã tháo rời các bộ phận ra và giờ có gắp gắp chúng lại với nhau. Phải đến một lúc, cô bé đã cố đặt hai đầu dây “nam” với nhau, suy nghĩ chắc chắn không nghĩ gì rằng bởi vì chúng trông giống nhau, chúng phải “thuộc về” nhau. Cô bé cố, và cố, và cố lại nữa, những các phần này cứ rời nhau ra. Cuối cùng cô bé đã kết hợp một đầu dây nam và một đầu dây nữ và các phần trượt vào tron tru với nhau. Lặp lại điều vừa học được, Cynthia đã có thể lắp lại toàn bộ phần đường ống; một khi nhiệm vụ đã hoàn thành, cô bé chuyển sang làm việc khác.

Một nhà tâm lý trẻ em có thể sẽ công bố phát hiện của Cynthia là một “bước phát triển” hay là “một bước ngoặt trong sự phát triển”; một trường phái của tâm lý học thậm chí còn có thể khẳng định rằng cô bé đã đạt được một số hiểu biết rằng chỉ có mỗi một cách để kết hợp các phần của đường ống, Cynthia cũng đã chấp nhận một sự thu lại trong lĩnh vực về các khả năng của mình, một sự co lại tiềm năng sáng tạo của mình. Dĩ nhiên, một sự kết hợp đường ống không làm nên một nhà tù, và Cynthia sẽ sớm tìm thấy con đường của mình đưa tới một đồng lá không có hình dạng và đầy hiệu quả mà cô bé đã chơi vui vẻ cả giờ liền. Nhưng nếu có đồ chơi này đến đồ chơi khác, “trải nghiệm giáo dục” này sau trải nghiệm giáo dục khác sẽ từ từ nhưng chắc chắn dạy cho tâm hồn dễ uốn nắn của đứa trẻ, vốn được lắp đầy các khả năng, trở thành suy nghĩ rằng cuộc sống chẳng là gì ngoài một chuỗi các con đường một chiều mà không bao giờ hội tụ và cũng không có điểm đến của các giới tính con người thông qua trải nghiệm kết hợp các đầu dây nam và nữ. Nhưng nếu học được rằng điều này có khác đi thì...

Những mảnh vải để chơi và các vật dụng khác tìm thấy trong trường mẫu giáo Waldorf có tình để “không hoàn tất” về bản chất. Rất nhiều khoáng không còn chừa lại để trí tưởng tượng tích cực của trẻ “hoàn tất” chúng trong việc chơi, nhưng quá trình hoàn tất này không bao giờ bị quyết định bởi vật dụng đó. Các nguồn lực sức sống của trẻ, tham gia không ngừng để mang cuộc sống thâm nhuần vào đứa trẻ, các nguồn lực này lưu chuyển đủ để thâm đắm vào bất kỳ vật dụng nào mà trẻ lưu tâm đến với “cuộc sống”. Nếu vật dụng đó mang hình tượng chung mô phỏng của hình dáng con người hay động vật – mà chúng ta chỉ cần nghĩ đến các con búp bê bằng vải dễ thương và các con ngựa gỗ của thời thơ ấu ngày xưa (chúng vẫn còn có thể tìm thấy trong trường mẫu giáo Waldorf!), đứa trẻ sẽ dễ dàng có thể mang cho vật dụng đó một tiếng nói, một tính cách, các tâm trạng vui buồn và các sở thích khác nhau.

Một giáo viên mẫu giáo đã được đào tạo trong cả phương pháp Montessori và Waldorf đã nghỉ dạy một thời gian để lo cho gia đình riêng. Sau vài năm cô bắt đầu lập một nhóm trẻ tại nhà cho trẻ em tuổi nhà trẻ và mẫu giáo. Vì cô vẫn còn các vật dụng và thiết bị được gom góp suốt những năm thực hành cả hai phương pháp, cô lập nên hai căn phòng trong nhà mình, một “Phòng Waldorf” và một “Phòng Montessori”. Cô nhận thấy là bắt cứ khi nào có một bé mới đến gia nhập nhóm chơi, những đứa trẻ đã ở đó lâu có kinh nghiệm sẽ chỉ vào Phòng Waldorf và nói, “Đó là căn phòng nơi bạn được phép giả bộ”, và sau đó chỉ vào Phòng Montessori và nói: “Và đó là phòng mà bạn không được phép giả bộ.”

Những đồ chơi đã được thành hình rõ ràng sẽ cho trẻ một vẻ chính xác của đời sống vật chất, ví dụ như những con búp bê được làm “đúng theo giải phẫu học” (một công cụ giáo dục được ưa thích), có đôi mắt biết nhắm mở, có bên trong có thể “khóc” và “nói”, hay “các cử động”, hoặc có chân tay cứng được lồng trong bộ áp giáp của tương lai v.v..., và đứa trẻ sẽ còn rất ít hoặc chẳng còn gì để thêm vào chúng. Chơi với những đồ chơi như vậy hoàn toàn chỉ là vật lý, bởi các nguồn lực sức sống không còn chút khoảnh không nào để đi vào với một sản phẩm đã hoàn chỉnh như vậy. Trẻ sẽ dễ dàng buồn chán, và biện pháp duy nhất có thể là mua một món đồ chơi khác để thêm vào bộ sưu tập đồ chơi. Và trẻ em mẫu giáo đã được học cách trở thành một người tiêu dùng, thay vì một người sáng tạo.

Trong quá khứ, trẻ chơi với đồ chơi; ngày nay, chúng ta có thể nói rằng đồ chơi đang làm việc chơi, và đứa trẻ chỉ nhìn. TV, dĩ nhiên, càng nhấn mạnh hơn trải nghiệm này. Bên trong màn hình, con người (hay các nhân vật hoạt hình tương ứng) đang chạy, nhảy nhót, nhào lộn, bay lượn, bơi lội và, dĩ nhiên, đang sử dụng các vũ khí đầy quyền năng. Phía trước màn hình, đứa trẻ đang ngồi, hoặc nằm, di chuyển mỗi đôi mắt của mình. Trẻ em đang nhanh chóng đánh mất cảm giác bản năng của việc chơi đùa. Học cách để chơi phải trở thành một yếu tố thiết yếu trong đời sống của trường mẫu giáo.

Charlotte Comeras mô tả các hoạt động của trẻ:

Chúng tôi sử dụng từ sáng tạo, nhưng thực chất, cái mà trẻ đang làm trong phần lớn thời gian là tái tạo. Chúng chơi nhà (ngày xưa chúng ta hay gọi là nhà chòi), nấu ăn, lau chùi, chăm sóc em bé, hoặc làm một cửa hàng với mọi thứ được xếp đặt cẩn thận cho các khách hàng đến và mua hàng. Lũ trẻ đi thăm bạn bè ở những căn nhà khác và ngồi uống những tách trà và chúng sẽ rời khỏi nhà để nhảy lên một chiếc xe buýt hay tàu điện đang sắp rời khỏi bến đỗ. Tất cả điều này là một phần của cuộc sống hàng ngày của chúng và bây giờ chúng diễn lại cái chúng đã nhìn thấy ở người lớn đang làm và bằng cách đó bước vào cách hoạt động theo cách riêng của mình. Đối với trẻ nhỏ, chưa có sự tách biệt giữa công việc và trò chơi – tất cả việc chơi là việc làm và tất cả việc làm là trò chơi ... Chúng ta thấy sự cần thiết này lớn lao đến mức độ nào, cho mỗi

đứa trẻ, trong việc bắt chước cái chúng trải nghiệm xung quanh mình và nhờ đó tìm thấy mối quan hệ của chúng với thế giới này. Thông qua việc chơi một cách tái sáng tạo, chúng bắt đầu có được một định hướng lành mạnh về cuộc sống, qua thông qua quá trình học hỏi, và thấu hiểu môi trường của mình, trẻ có thể cảm thấy an toàn hơn và thân thuộc hơn với môi trường đó.

32.5 Trò chơi bập bênh cho đền giải Nobel

Eugene Schwartz

Một trong những nơi thu hút sự chú ý nhiều hơn của trẻ trong sân chơi trường mẫu giáo Waldorf là trò chơi bập bênh (nhiều nhà trẻ khác cũng có trò này trong sân chơi trong nhà để trẻ chơi khi bên ngoài trời mưa). Đây là một trò chơi rất tốt về mặt xã hội; mỗi trẻ có sự phụ thuộc vào người cùng chơi, ngồi ở đầu bên kia, để thay đổi sự cân bằng vừa phải để bé có thể được nâng lên hay hạ xuống. Thỉnh thoảng có đứa trẻ tinh nghịch sẽ phát hiện ra rằng, bằng cách nghiêng người ra sau khi đang ở dưới đất, trẻ có thể giữ cho bạn chơi cứ phải lơ lửng trên trời, hay bằng cách bò dọc theo cây thăng bằng ra giữa cái bập bênh, bé có thể khiến bạn khó lòng mà đưa bé lên cao. Trải nghiệm sân chơi này đưa cho bé rất nhiều bài học về việc “cho và nhận” trong các tình huống xã hội, trong trường mẫu giáo và hơn thế nữa. Có những bài học sẽ thâm vào sâu sắc hơn cả những lời nhắc nhở của người thầy có tâm nhất về việc: “hãy chia sẻ với bạn bè con, hãy nhường cho người khác đi trước, hãy quan tâm đến những người xung quanh con!”

Trò chơi bập bênh hoạt động ở cấp độ không lời, chuẩn bị trước về trí tuệ ở cấp “nội tâm”, là phần tích cực nhất trong bản chất của trường mẫu giáo; qua ý chí của mình, đứa trẻ thể hiện một mối quan hệ với thế giới mà chỉ tinh thức về sau này trong cuộc sống cảm xúc của bé và thậm chí sau này trong cuộc sống có ý thức của suy nghĩ.

Vài năm sau, rất nhiều trẻ trong những đứa trẻ đã chơi bập bênh này sẽ trở về sân chơi mẫu giáo với người giáo viên khi đã lên lớp 7. Cô giáo sẽ cho phép chúng được chơi tự do trong vài phút, và sau đó cho chúng đứng lại với nhau quanh cái bập bênh. Bây giờ cô sẽ hướng dẫn chúng quan sát cẩn thận hai người bạn cùng lớp (cùng kích cỡ, cân nặng), ngồi đối diện với nhau ở hai đầu của bập bênh và đẩy nhau lên – xuống. Hai đứa trẻ sau đó ngồi cùng về một bên: hai bạn này có thể được đẩy lên cao bởi chỉ một bạn khác hay không? Để làm được điều này (một bạn đẩy được 2 bạn lên cao) thì phải thay đổi điều gì? Điều gì sẽ thay đổi nếu hai bạn kia ngồi tại những chỗ khác nhau trên trực của cái bập bênh? Ngày hôm sau, một cần trục và một cần bập bênh dài 4 x 8 sẽ được dùng để tạo ra một cái bập bênh lớn hơn với một điểm giữa có thể di chuyển. Và vào ngày thứ ba, các nhóm học sinh lớp 7 sẽ làm việc trong lớp học tính toán “Các cân bằng New York” để làm lại các trải nghiệm ngoài trời nói trên với các thiết bị đo lường chính xác và các chứng thực từ các bạn cùng lớp. Bây giờ phép tính đại số mà các con vừa học được đưa vào thực tế và các con học Định luật Đòn bẩy:

Lực đẩy nhân với Chiều dài cánh tay đòn của Lực đẩy bằng với Trọng lực (Cân nặng) nhân với Chiều dài cánh tay đòn của Trọng lực (Cân nặng)

Effort times Effort Arm Distance equals Weight times Weight Arm Distance

$E(ED)=W(WD)$

* Công thức chúng ta đã học với Định luật Đòn bẩy là $F_1 \times L_1 = F_2 \times L_2$, và định nghĩa là “độ lớn của khả năng tác động lực tỷ lệ thuận với độ lớn của lực và đồng thời tỷ lệ thuận với khoảng cách từ điểm tác dụng lực tới tâm quay (cánh tay đòn).”

Những trải nghiệm của trẻ mẫu giáo qua cấp độ cơ thể của ý chí (nhận biết thông qua cơ thể vậy lý), đã được thâm thấu trong suốt cuộc đời kéo dài đến bảy hoặc tám năm, và giờ đây sẵn sàng để “nở bung” trong hình dạng của những suy nghĩ của học sinh lớp 7. Phương trình có độ trừu tượng cao được thể hiện qua Định luật Đòn bẩy đối với rất nhiều trẻ em nước Mỹ ngày nay đã không hề có trải nghiệm tương tác thông qua vui chơi tích cực thì không là gì cả ngoài hình ảnh trừu tượng. Đối với một đứa trẻ đã trải qua hai hoặc ba năm trong một trường mẫu giáo Waldorf, công thức $E(ED)=W(WD)$ không là gì hơn so với việc thể hiện ra những trải nghiệm đã được bồi đắp đầy đặn và sống trong bản chất thể chất/sức sống của những năm tuổi thơ. Thực chất, chúng ta có thể nói rằng đứa trẻ vui chơi sáng tạo trong bảy năm đầu đời tạo hình trong cuộc sống sẽ có được tiềm năng cho sự năm bắt sâu sắc bên trong và năm bắt sống động các luật của vật lý hơn nhiều một đứa trẻ không có gì ngoài việc quan sát thụ động trong 7 năm đầu này.

Tầm quan trọng của vui chơi như một yếu tố trong hiểu biết khoa học – thực sự, là một phần thiết yếu của khám phá khoa học – được minh họa mạnh mẽ qua một biến cố trong cuộc đời của nhà vật lý đoạt giải Nobel, Richard Feynman. Trong loạt sách hồi ký của ông mang tên “Chắc chắn ông đang đùa, Ông Feynman!”, ông đã kể lại một giai đoạn trong cuộc đời khi ông thấy mình bối rối trong công việc nghiên cứu.

Khi đó tôi có một suy nghĩ khác: Môn vật lý khiến tôi chán ghét một chút, nhưng tôi đã từng thích thú được học hành vật lý mà. Tại sao hồi đó tôi thích thú nó? Tôi đã từng chơi đùa với nó. Tôi đã từng làm bất cứ cái gì tôi cảm thấy thích làm – lúc đó không cần phải tính đến việc vì nó có quan trọng với sự phát triển của vật lý hạt nhân không, mà làm vì nó có thú vị và đủ vui để tôi chơi với nó hay không … Tôi đã phát minh ra các thứ và chơi với các thứ chỉ vì sự giải trí của riêng tôi.

Thế là tôi đã có thái độ mới này. Bởi vì giờ đây tôi cạn kiệt sức lực và tôi sẽ không bao giờ hoàn tất bất cứ thứ gì, nên tôi sẽ chơi với vật lý, bất cứ khi nào tôi muốn, mà không lo lắng về bất kỳ sự quan trọng nào hay đại loại thế.

Trong vòng một tuần tôi đã ở trong quán café với vài tên con trai, chơi bài vớ vẩn, ném một cái đĩa lên không. Khi cái đĩa bay lên không tôi thấy nó lạng qua lạng lại, và tôi để ý thấy cái huy chương màu đỏ của Cornell trên cái đĩa quay vòng vòng. Nó khá rõ ràng với tôi là cái hình huy chương quanh nhanh hơn là sự lạng qua lạng lại (lắc lư) của cái đĩa …

[Đoạn sau Feynman diễn tả nghiên cứu sâu rộng ông đã tham gia để hiểu về hiện tượng lắc lư.]

Việc này đã không cần nỗ lực. Thật dễ để chơi với những thứ như thế này. Nó giống như mở nút một cái chai: mọi thứ trôi chảy ra ngoài dễ dàng, không cần nỗ lực. Tôi đã hầu như chống lại điều dễ dàng này! Trong khi không quan trọng về cái tôi đang làm, mà quan trọng nhất là tôi đã làm cái gì đó. Các biểu đồ và toàn bộ thứ giúp tôi đoạt giải Nobel là đến từ việc vớ vẩn tôi đã làm với cái đĩa bay lắc lư hôm ấy.

32.6 Ngôi trường chuẩn bị cho tương lai

Nhà thần kinh học Oliver Sacks đã liệt kê sự đa dạng phong phú của các trải nghiệm mà đứa trẻ hay người lớn có được trong việc bơi lội, khi ý chí con người gặp “yếu tố” cổ điển của nước. Duns Scotus, vào thế kỷ mười ba, đã nói về “condelectari sibi”, ý chí tìm thấy niềm vui trong trải nghiệm của riêng nó … Có một sự đúng đắn quan trọng trong bơi lội, tất cả đều giống như để trôi đi, hay có thể nói là các cử động của âm nhạc. Và khi có một sự kỳ diệu của sự nỗi trôi, được treo trong một môi trường trong suốt, dày dặn mà hỗ trợ và bao trùm lấy chúng ta. Một người có thể di chuyển trong nước, vui đùa với nó, theo một cách khác với cách ta di chuyển trong không gian. Một người có thể khám phá tính năng động của nó, dòng chảy của nó, theo cách này hay cách kia; một người có thể di chuyển hai cánh tay của mình như cánh quạt hay điều khiển chúng như bánh lái; một người có thể trở thành một thủy phi cơ nhỏ hay một tàu ngầm nhỏ, nghiên cứu các định luật vật lý của dòng nước chảy trên cơ thể của bản thân mình.

Thái độ thụ động cho trẻ từ đó chơi có thể tự làm mọi thứ, và không thể làm điều gì cùng trẻ, ngày càng tiếp tục trầm trọng hơn bởi lối sống hiện đại ở cả thành thị lẫn vùng ngoại ô không có thời gian cho công việc để trẻ có thể học hỏi và thực hành. Khi thời gian dường như trôi nhanh hơn và những áp lực kinh tế - xã hội dẫn đến các gia đình mà cha mẹ đều phải đi làm, thì thay vì chúng ta dành nhiều giờ mỗi tuần để dạy một đứa trẻ giúp cha mẹ chuẩn bị món canh hay rửa chén đã đổi thành phải làm bài tập nhà, hoặc “giải trí” trước màn hình TV hay máy tính bảng. Khi các “đầy tớ” cơ khí hay điện tử có vẻ đã đảm nhận mọi gánh nặng của việc nấu nướng và giặt giũ, trẻ nhỏ không còn có hình mẫu con người để bắt chước theo trong mọi điều kể cả những công việc đơn giản nhất trong cuộc sống. Các cử động và nhịp điệu diễn hình đó là cơ sở cho các hoạt động như quét (nhà), khuấy, nhào (bột) và giặt giũ, các cử động đã tạo nên cơ thể và ý chí của con người cho hàng thế hệ, đã nhanh chóng biến mất trong cuộc sống của những trẻ em nước Mỹ. Thế hệ trẻ em Millennial (có năm sinh từ những năm 1980 đến năm 2000) có ý chí mạnh mẽ, song lại được cung cấp quá ít thứ để có thể rèn luyện, tạo hình và chữa lành cho các con.

Vì lý do này, trường mẫu giáo Waldorf dưỡng nuôi một bầu không khí giống như của “tổ âm và lò sưởi” mà đang nhanh chóng biến mất khỏi cuộc sống gia đình người Mỹ. Mỗi ngày trong tuần được dành riêng cho một hoạt động nấu ăn hay nướng bánh khác nhau (thứ hai là “Ngày Nướng bánh mì”, thứ ba là “Ngày nấu ăn – Món canh rau củ, v.v…”) mà người giáo viên đưa ra. Hầu hết trẻ không được yêu cầu giúp đỡ, các giáo viên biết rằng khi họ bắt đầu cắt rau củ hay nhào bột thì sự tò mò của trẻ, tính bắt chước, và trên hết là tình

yêu đầy niềm vui trẻ dành cho công việc, sẽ khiến trẻ đến hỏi liệu trẻ có được giúp không. Và nhờ đó trẻ học cắt rau củ cho điều, để nhìn ngắm, để ngửi mùi, và để nếm rau củ khi chúng chuyển hóa dần trong lúc được khuấy lên và nấu chín – và bảy hay tám năm sau, khi chúng học về các hiện tượng hóa học hữu cơ, các trải nghiệm về cảm giác mạnh mẽ thời mẫu giáo sẽ trỗi dậy và thúc đẩy khả năng ở tuổi vị thành niên để giúp có thể nắm bắt những kiến thức này ở tầng mức của khái niệm.

Bằng cách giáo dục ý chí đầu tiên thông qua việc cung cấp cho đứa trẻ những trải nghiệm của chơi đùa và làm việc, trường mẫu giáo Waldorf cho đứa trẻ Millennial nền tảng vật lý và sức sống (thể phách) cho sự phát triển trong tương lai của trẻ. Bằng việc tôn trọng hoạt động của các nguồn lực “đời sống” sức sống trên cơ thể vật lý, người giáo viên mẫu giáo bảo đảm rằng tất cả những điều trẻ học trong những năm ở đây sẽ sống mãi và sẽ có một mối quan hệ với “cuộc sống thực”. Đây không phải là một vấn đề về “dạy đạo đức” cho trẻ nhỏ, mà đúng hơn là giúp trẻ phát triển các thói quen qua việc bắt chước, điều đánh thức cho trẻ các nguồn lực mãnh liệt của ý chí mà trẻ đã sở hữu từ khi mới sinh ra. Bằng cách nhận ra rằng trong giai đoạn bảy năm đầu tiên này đứa trẻ là một thực thể chủ yếu của ý chí, chúng ta có thể hiểu rằng trường mẫu giáo mà con học không chỉ có trách nhiệm nuôi dưỡng cho con sức khỏe, mà còn để nuôi trồng nên mối quan hệ trong tương lai của con với những hoạt động của chính mình. Vì vậy việc chơi sáng tạo và sự nuôi dưỡng các thói quen có ý nghĩa sẽ có thể trở thành nền tảng của hoạt động đạo đức cho các năm về sau này.

Khá hài hước là nhiều người quan sát trường mẫu giáo Waldorf, giống như người hiệu trưởng mà tôi đã kể đến ở phần trên (cuối phần 2), lúc ban đầu coi trường như là một nơi chỉ để “bảo vệ”. Ở một mức độ nào đó, điều này đúng: trong suốt ngày học, các trường mẫu giáo Waldorf được bảo vệ tránh khỏi truyền thông, các thiết bị điện tử, các tiếng ồn tổng hợp (nhân tạo) và các thực phẩm chế biến. Song ở mặt khác, không giống như hầu hết các trường mẫu giáo ở thành thị và vùng ngoại ô, các trường mẫu giáo Waldorf được tiếp xúc với rất nhiều điều khác như: thực tế của việc chuẩn bị món ăn, với gió, với mưa, cái ấm và cái lạnh, với cây to và cây nhỏ (trên đường đi dạo hàng ngày); ở một số nơi, trẻ được gặp cừu và dê, gà con và ngựa con, chim và cá, trong vẻ tự nhiên nhất, không bị nhốt trong chuồng và không có dán nhãn tên. (Gặp gỡ động vật không bị dán nhãn giải thích cũng như biểu đạt bằng phần mềm hoạt họa có thể không “mang tính giáo dục”, song các cuộc gặp như thế này rất đáng ghi nhớ và rất thật). Vậy thì đứa trẻ nào bị “che giấu” đây, và đứa trẻ nào thật sự được gặp gỡ với cuộc đời? Trở lại với câu chuyện của người hiệu trưởng ngôi trường độc lập mà tôi đã kể ở trên, tôi sẽ kể tiếp về điều ông đã nói vào ngày cuối cùng của chuyến thăm quan:

Khi tôi lần đầu tiên nhìn thấy lớp học mẫu giáo Waldorf, tôi tự nghĩ rằng, “Căn phòng này giống như thứ gì đó có từ thế kỷ mươi chín!” Nhưng sau khi trải qua một tuần ở trường của các bạn, nhìn ngắm những đứa trẻ chơi đùa và quan sát những đứa trẻ lớn hơn học hành, giờ tôi nhận ra rằng ngôi trường này đang cung cấp nền giáo dục dành cho thế kỷ hai mươi mốt.

Để biết thêm thông tin và các bài viết liên quan về giáo dục Waldorf, bạn có thể xem ở trang <http://www.millennialchild.com>

33 Đi sâu vào trong ngoại ngữ và hiểu nó từ bên trong. Điều này có nghĩa là gì?

Claus-Peter Roh

Khi giới thiệu các bài học ngoại ngữ ở Trường Waldorf đầu tiên vào năm 1919, Rudolf Steiner đã đưa ra các tiêu chuẩn mới và cách mạng, chẳng hạn như giới thiệu cùng lúc 2 ngoại ngữ từ Lớp 1. Nếu chúng ta nhìn lại các tiêu chuẩn trên vào thời điểm viết bài này, là 93 năm sau, vào lúc mà việc xử lý thông tin về nhận thức càng cần hiệu quả hơn và nhanh hơn nữa, chúng ta nhận thấy rằng những nhận xét của Rudolf Steiner rất tiên bội và có tính thời sự hơn bao giờ hết:

Trong những bài giảng này, tôi đã nói đến việc có một sự thông minh trong ngôn ngữ. Sự thông minh của ngôn ngữ thì ... thật tài tình. Chúng ta có thể học nhiều từ cách ngôn ngữ hài hòa với nhau và chứa đựng tinh thần của nó thế nào.

Có sự thông thái không nói thành lời trong những từ ngữ này ... Tất cả các tính cách con người được bày tỏ trong cách thức những văn hóa khác nhau tạo nên những từ ngữ của chúng ... Nếu bạn hiểu ngôn ngữ theo cách đi vào bên trong này, thì bạn sẽ hiểu cách Cái Tôi tổ chức hoạt động như thế nào.

Sự thừa nhận “cho phép sức mạnh sống động của ngôn ngữ được chơi đùa vào trong linh hồn của trẻ” trong bài học để học sinh có thể trải nghiệm ngôn ngữ trong cảm giác trước, là điều như sợi chỉ xuyênh suốt trong các hướng dẫn của Steiner trong việc dạy ngoại ngữ:

“Đây là tầm quan trọng đặc biệt cũng liên quan đến yếu tố của việc nói, các Ngôn ngữ là phần sản phẩm của sự hồi đáp trực tiếp của con người với các trải nghiệm bên trong. Nếu một người có khả năng đắm chìm trong chất lượng của các âm thanh được nói ra, người đó có thể vẫn nghe bên trong mình phần quan trọng mà các hồi đáp bên trong phát ra trong sự hình thành của một số từ nào đó. Song trong cuộc sống trùu tượng, khi phần nội dung logic của ngôn ngữ đóng vai trò chủ đạo, phần nhận thức của yếu tố nghệ thuật này hầu như đã bị đánh mất. Sự thật là, có một logic được kể thừa trong ngôn ngữ, song điều này thể hiện chỉ trong cái sườn của nó, thứ mà đã chết đi. Có nhiều thứ khác ngoài logic trong ngôn ngữ. Hơi thở và nhịp đập của nó có thể chỉ cảm nhận bởi những người đã chạm được vào phần thông thái sáng tạo của chính ngôn ngữ”.

Dịch nghĩa và hiểu thông qua cảm giác?

Ngay cả với học sinh còn rất nhỏ, giờ đây thường được yêu cầu phải hiểu biết về trí tuệ, theo kiểu phải dịch trực tiếp ngoại ngữ sang tiếng mẹ đẻ. Người giáo viên không được nhượng bộ mà hãy cố gắng dẫn dắt học sinh hướng về phía cho phép các con hòa nhập bằng cảm xúc vào việc lắng nghe và trải nghiệm ngôn ngữ. Trong những năm đầu tiên đi học, trẻ em trải nghiệm sâu sắc cuộc sống và tinh thần kể thừa trong ngoại ngữ, không phải qua việc so sánh và dịch nghĩa về mặt trí tuệ, mà bằng cảm cảm giác chính các con hòa nhập và tham gia vào việc tạo ra ngôn ngữ. Học sinh của các lớp nhỏ vẫn còn có khả năng nắm bắt sự thông thái của mỗi âm thanh bằng cả thân thể mình: “Chúng ta không được tước bỏ những cảm xúc này ra khỏi trẻ em. Chúng nên học để phát triển âm thanh từ những vật thể bên ngoài và từ cách mà các cảm xúc của chúng liên quan đến. Mọi thứ phải được chiết xuất từ cảm xúc với ngôn ngữ. Ví dụ với từ “roll” trẻ em nên thật sự cảm nhận được r, o, l, l. Và điều này giống như vậy cho tất cả các từ. Việc này đã hoàn toàn bị bỏ mất đi trong văn hóa hiện đại.”

Nói theo cách sự phạm, có một sự khác biệt lớn giữa trẻ em học nghĩa của từ “Schornstein” bằng cách dịch thầm và so sánh từ này với từ tiếng anh tương tự “chimney”, so với trẻ em hiểu trong nội tâm bản chất và ý nghĩa của từ “Schornstein”, như một từ mới, qua việc nói ngôn ngữ một cách tích cực. “(...) trẻ em học để nói những ngoại ngữ này từ lúc bắt đầu (...) mà không dịch nghĩa của từ sang ngôn ngữ mẹ đẻ. Vì vậy, một từ trong ngoại ngữ có kết nối với vật thể (mà từ đó đại diện), không phải với từ tương đương trong ngôn ngữ mẹ đẻ. Bằng cách này, trẻ học từ “cái bàn” một cách tươi mới trong ngoại ngữ khác; chúng không học từ tiếng tiếng Anh “table” bằng cách dịch nghĩa table = cái bàn. Nói cách khác, chúng học bằng cách đi trực tiếp vào trong ngoại ngữ.”

Chùa không gian trống cho việc nắm bắt được ngôn ngữ:

Thật kinh ngạc khi chúng tôi chứng kiến niềm vui của trẻ ở lớp 1, 2, 3 khi khám phá và tích cực đi vào trong ngoại ngữ bằng cả thân thể mình. Những khoảnh khắc này có thể tạo cảm hứng cho người giáo viên tiếp tục viết hay biến hóa những bài thơ và câu chuyện, từ đó trẻ luôn có cảm hứng để nắm lấy ngôn ngữ theo cách hoàn toàn mới lạ. Bài biến tấu sau đây từ một bài hát cho tuổi nhà trẻ cho phép các em nhắc lại âm thanh và nhịp điệu của ngôn ngữ, cùng lúc với việc nắm bắt được nội dung mới:

Incy Wincy Spider climbed up the chimney-crown.

Along came the storm wind and threw poor Incy down.

Out came the sunshine and sent away the storm.

Incy Wincy Spider climbed up the chimney warm.

Sức sống và sự hết mình của học sinh lớp 1 khi nói bài ca này là thật tuyệt vời. Lắng nghe, nói, phát âm và nhịp điệu, cảm nhận bằng giác quan, chuyển động, âm nhạc, và ý nghĩa của các từ đi cùng nhau như cùng một dòng chảy. Nếu mỗi học sinh đắm mình vào dòng chảy này từ bên trong, biến nó thành của mình, trẻ đó có thể cảm nhận sự giàu có, tiềm năng của sự hòa nhập và phát triển mà sự tổ chức của cái Tôi ở những người trẻ tuổi thực hiện, đặc biệt trong sự rực rỡ sắc màu: “Giờ đây chúng ta đi đến sự tổ chức của cái Tôi

... Giống như cơ thể tình cảm (thể vía) có thể khám phá nó qua âm nhạc, bản chất thực sự của sự tổ chức của cái Tôi có thể học được thông qua từ ngữ.”

Tuổi tác, sự phát triển ngôn ngữ và tự nhận biết

Sự kết nối thân thiết của trẻ em với ngôn ngữ, vượt lên trên sự tổ chức của cái Tôi của các em, cho phép sự nhạy cảm tuyệt vời và tính hiệu quả trong việc học ngoại ngữ tại các giai đoạn khác nhau của sự phát triển: “Mặc dù, (với sự thay răng) cho đến khi chín – mười tuổi, trẻ em mang theo mình đủ sự bắt chước đầy tưởng tượng ... tôi phải nói rằng dạy ngôn ngữ rất cần biến đổi cho phù hợp với từng độ tuổi của trẻ.”

Sự biến đổi sâu sắc của trẻ cho đến tuổi thứ 9, thứ 10 đòi hỏi một cách tiếp cận hoàn toàn mới trong việc học: Bài giảng số 4 của “Các nền tảng của Trải nghiệm Con người” miêu tả cảm giác có liên quan đến ý chí, như “ý chí đang phát triển, chưa định hình ...”, Bài giảng số 5 nói về cảm giác như một thể giao thoa với ý chí và lý trí: “... cảm giác đứng giữa suy nghĩ và ý chí trong trung tâm của hoạt động tâm hồn và tỏa ra bản chất của nó trong cả hai hướng. Cùng lúc đó, cảm giác là suy nghĩ chưa hoàn chỉnh và ý chí chưa hoàn chỉnh; cảm giác là ý chí còn kiềm chế và suy nghĩ còn kiềm chế.”

Trong khi, ở tuổi lên 9 và lên 10 của trẻ, thông qua sự tham gia của ý chí, cảm giác được “tan chảy lại” vào sự cảm nhận của cái Tôi mạnh mẽ hơn, cảm giác cũng dịch chuyển lại gần hơn đến suy nghĩ: trẻ em trải nghiệm thế giới bên ngoài và ngôn ngữ nhiều hơn một cách ý thức. Đổi lại, các bài học ngoại ngữ hiện tại có thể đóng góp vào sự tăng cường về cảm giác về bản thân của học sinh, trong khi với dòng chảy tiếp tục của việc nói đầy sống động, ngôn ngữ được nắm bắt ngày càng nhiều hơn một cách có ý thức. Khi đó, ở lớp 4, chúng tôi bắt đầu viết bằng ngoại ngữ và tiếp tục khám phá các cấu trúc về ngữ pháp của ngoại ngữ, chúng tôi hỗ trợ và thúc đẩy sự phát triển của cái Tôi của trẻ thông qua cách chúng tôi dạy trẻ. Trẻ em, khi bắt đầu nghĩ về ngôn ngữ và về thế giới theo một cách mới, chạm đến một tầng tự nhận biết mới: “Tại tuổi này, chúng tôi có thể bắt đầu (dĩ nhiên là một cách tuần tự) dạy về các luật ngữ pháp và cú pháp, bởi vì trẻ đang đạt đến thời điểm mà chúng suy nghĩ không chỉ về từ ngữ, mà còn về bản thân mình. Cũng như khi nói về ngôn ngữ, suy nghĩ về bản thân không chỉ có nghĩa là có khả năng nói theo bản năng, mà còn có thể áp dụng các luật lý trí trong ngôn ngữ... Điều quan trọng nhất là phải nhớ trẻ chưa sẵn sàng vượt từ ý thức sang tự ý thức cho đến khi đạt 9 hay 10 tuổi. Vì thế, dạy ngữ pháp trước thời điểm này (trước khi trẻ 9 hay 10 tuổi) là hoàn toàn không phù hợp (về lý trí).”

Tóm lại, tất cả việc dạy ngoại ngữ trong những năm đầu của trường học có các mục tiêu sau đây:

- Từ khi bắt đầu đi học đến tuổi 9 – 10: trải nghiệm và nói ngôn ngữ, và chuyển động trong ngôn ngữ, theo một cách liên quan đến toàn bộ cơ thể trẻ.
- Đi vào bên trong và cảm nhận các chất lượng của âm thanh và nhịp điệu của ngoại ngữ
- Không so sánh, dịch thuật về trí tuệ các từ, mà khám phá và nắm bắt ý nghĩa của nó thông qua việc nói, cảm giác và hành động.
- Điều tiết sự cảm nhận cái Tôi mới sẽ nỗi lên vào tuổi lên 9 hay lên 10 bằng cách ứng dụng một phương pháp tiếp cận mới.
- Bắt đầu học viết ngoại ngữ từ Lớp 4, sử dụng các bài thơ mà trẻ biết rõ bởi vì chúng đã trải nghiệm sâu sắc các bài này.
- Phát triển, từng bước một, vượt lên trên cảm xúc và tưởng tượng, để có sự thấu hiểu ngữ pháp về lý trí.

Nếu chúng ta, ở vai trò giáo viên, nhận thức và nhận biết những sự chuyển đổi lớn hơn và nhỏ hơn xảy ra trong quá trình phát triển của trẻ, chúng ta sẽ học hỏi để biết biện pháp và trình tự nào thích hợp cho trẻ ở mỗi giai đoạn phát triển. Trải nghiệm và tích cực tạo ra các thách thức về ngoại ngữ cho toàn bộ cơ thể trẻ, trong lúc giúp trẻ bộc lộ sự tổ chức cái Tôi sáng tạo đang phát triển. Khi đó, chúng ta sẽ được nhìn thấy các khoảnh khắc của sự cộng hưởng trong các bài học của chúng ta, khi sự phát triển của trẻ và biện pháp sống động hòa hợp với nhau: “Đó là lý do tại sao nền giáo dục Waldorf sử dụng hai hoặc ba năm liên tiếp để giới thiệu các bài học ngôn ngữ vào đúng tuổi theo các nguyên tắc của sự phát triển con người. Có lẽ bạn thấy tại sao nền giáo dục Waldorf hướng đến việc dần dần khiến người giáo viên có khả năng để đọc một con người – không phải dựa vào sách vở hay các quy tắc của một hệ thống giáo dục.”

34 Nghệ thuật và Sự hòa hợp Cái đầu, Trái tim và Bàn tay

Van James

Theo James, nghệ thuật là yếu tố quyết định trong quá trình học tập, bởi vì nghệ thuật là sự hòa hợp giữa nhận thức và hoạt động thể chất. Ở đây sẽ giải thích cấu trúc của bộ não và những tương tác giữa các vùng khác nhau trên não, và có tính đến hình ảnh của Steiner về ba thể của con người. Mặc dù James tập trung vào hoạt động của bộ não, ở đây ông đã khám phá không chỉ về suy nghĩ, mà còn về tầm quan trọng của cảm xúc và ý chí trong chúng ta.

Người thợ làm việc với đôi tay, người thợ thủ công làm việc với bàn tay và cái đầu, người nghệ sĩ làm việc với đôi tay, cái đầu và trái tim. – Francis of Assisi (sinh năm 1182 – mất năm 1226).

Trong vài thập kỷ qua, lý thuyết công nhận hoạt động kép của não bộ đã trở thành một mô hình phổ biến và thực tế trong phân đồng công chúng để hiểu về các chức năng nhận thức tương phản của bộ não và từ đó quyết định hành vi của con người. Lý thuyết này được chấp nhận rộng rãi nhiều phần là nhờ công trình chính thống như cuốn sách của Betty Edwards, Về với Não phải. Cách tiếp cận của cuốn sách thực hành này giúp truyền bá ý tưởng của chức ăng não bên bởi vì nó chứng minh lý thuyết của các phương cách quan sát, ứng dụng thực tế trong việc vẽ. Nếu một người nhận ra các chức năng của hoạt động não phải (nghệ thuật, toàn diện, hình tượng, trực quan, đồng thời, theo định hướng hiện tại – tương lai) và các chức năng não trái (logic, phân tích, ngôn ngữ, đọc, tuân tự, định hướng hiện tại – quá khứ), người đó có thể bắt đầu sử dụng các hoạt động não thích hợp cho các chức năng cụ thể trong tầm tay – trong trường hợp này (cuốn sách này), là hoạt động não phải cho mục đích nghĩ suy theo kiểu hình ảnh để cải thiện khả năng vẽ. Theo lý thuyết này, rất nhiều hoạt động khác nhau, như vẽ từ một hình ảnh được đặt ngược đầu xuống đất, có thể chuyển đổi bộ não sang một cách nhìn nghệ thuật hơn, hình tượng hơn, nhờ đó giúp việc vẽ dễ dàng hơn. Lý thuyết này làm cho các bí ẩn vĩ đại về nhận thức, suy nghĩ, nhận biết và sáng tạo trở nên dễ tiếp cận và dễ hiểu hơn thêm một chút. Điều này cũng hữu ích như một điểm khởi đầu cho các khía cạnh hiểu biết của hoạt động não và tính chất phong phú của quá trình học tập của chúng ta.

Khi nhìn theo kiểu chia hai não phải – não trái, các chức năng não bên xảy ra trong bối cảnh rộng hơn so với xem não theo ba thành phần – phần gọi là não sau bò sát (rhombencephalon – gồm thân não và tiểu não phụ trách các hoạt động không tự nguyện và cơ chế sinh tồn), não giữa limbic (mesencephalon – vùng đồi thi, vùng dưới đồi và những trung tâm não bộ khác kiểm soát cảm xúc, tình dục và bộ nhớ), và vùng não trước hay vỏ não (prosencephalon – não neomammalian tham gia chức năng cơ bắp, nhận thức về cảm giác, và các quá trình suy nghĩ).

Theo thần kinh học hiện đại, từ khi mới sinh đến ba tuổi, trẻ học bằng cách bắt chước với sự liên kết bộ não bò sát và các phần não limbic. Sau 3 tuổi, có một sự tăng trưởng vượt bậc kích hoạt bán cầu não phải của vỏ não. Bán cầu não phải mang đến trực giác, sự tưởng tượng, suy nghĩ phi tuyển tính trở thành hành động cũng như một chức năng tích hợp giữa ba vùng não. Chức năng tích hợp này là cái mang đến thứ mà Joseph Chilton Pearce gọi là mối quan hệ “ma thuật” mà đứa trẻ có được với thế giới xung quanh nó, thể hiện ra ở việc chơi đơn giản và sự sáng tạo không cần qua học hành. Khoảng tuổi lên tám, trẻ em phát triển sự tập trung của hố thi giác (điểm mù), khả năng để quét hình ảnh không gian hai chiều. Vào khoảng giữa tuổi lên chín, bán cầu não trái của tân vỏ não bắt đầu hoạt động tích cực hơn. Bán cầu não này cung cấp cho chúng ta các khả năng cho sự trùu tượng, khách quan và suy nghĩ tuyển tính. Hai sự kiện sau này (lúc 8 và 9 tuổi) cho phép một bước phát triển nhảy vọt quan trọng về văn hóa trong việc học khi chúng mở ra khả năng đọc và viết diễn ra, bên cạnh hoạt động sáng tạo vẫn được tiếp tục.

Các chức năng của ba phần não, như được mô tả trong khoa học thần kinh, hòa hợp vào trong một tổ chức cảm giác và hệ thống thần kinh còn rộng lớn hơn, các hệ thống hô hấp và tuần hoàn, cũng như các hệ thống chân tay và trao đổi chất. Bức tranh theo ba phần não này của cơ thể con người – hệ thống thần kinh cảm giác, nơi suy nghĩ ở vị trí trung tâm; hệ thống điều hòa theo nhịp độ, nơi trái tim của cảm giác và tình cảm ở đó; và hệ thống chân tay – trao đổi chất, nơi có đôi bàn tay và đôi bàn chân của ý chí chúng ta.

Đây là hệ thống mà Rudolf Steiner đã nói kêt và tính đến rất rõ ràng trong quá trình phát triển của trẻ, là nền tảng cho sự tiếp cận đến việc vẽ mà có thể bao trùm cả con người – các lĩnh vực đại diện của ba hệ thống cơ thể nói trên. Ba cơ thể khi phân chia thế này là sự phục vụ ba khả năng của chúng ta là suy nghĩ, cảm xúc và ý chí. Suy nghĩ, cảm xúc và ý chí bản thân chúng lần lượt là các phần của linh hồn cho phép chúng ta thấu hiểu và gặp gỡ qua trải nghiệm với thế giới vật chất này, cũng như phục vụ cho việc thức tỉnh của mình với cá tính và bản ngã. Và cuối cùng, khi chúng ta hành động trong thế giới này – như khi chúng ta vẽ - chúng ta sẽ làm với việc sử dụng cả hai bán cầu não của mình, cả ba khu vực của não, và cả ba hệ thống cơ thể, tất cả chúng đều được kích hoạt và hoạt động ở một mức nào đó. Khi nói về suy nghĩ chúng ta chủ yếu nói về hoạt động của não trái – suy nghĩ logic và có tính phản xạ. Nếu chúng ta hành động hay vẽ mà có cảm xúc, với những cảm xúc thức tỉnh, chúng ta có hoạt động não phải và hoạt động não phải này sẽ thay thế cho những quy trình phân tích chặt chẽ của não trái.

Đương nhiên là hệ thống tay chân của chúng ta cũng tham gia khi chúng ta vẽ, và điều này có liên quan đến các chức năng não bô sát và limbic sâu sắc hơn, ví dụ như sự kết hợp giữa tay và mắt và liên quan đến các xung điện trong não. Nhìn theo bức tranh này chúng ta biết mọi thứ bằng cái đầu (IQ – chỉ số thông minh), chúng ta cảm giác mọi thứ với trái tim (EQ – chỉ số cảm xúc), và chúng ta trải nghiệm mọi thứ qua việc tích cực hành động theo tầng mức của “gan ruột” hay tận đầu mút ngón tay (WQ – chỉ số ý chí). Tất cả ba lĩnh vực này là các hình thức của việc hiểu biết và các cách thức mà chúng ta học hỏi trong vị thế con người.

Trong việc dạy vào học bắt cứ đề tài nào, rất cần tính đến cả ba lĩnh vực của hoạt động của con người – suy nghĩ, cảm xúc và ý chí – nhận biết rằng đặc biệt ở trẻ em, tiếp cận đến thấu hiểu thường xảy ra từ một hành động tích cực, đồng thời liên quan đến việc sử dụng các cảm xúc, và chỉ sau đó mới đến được việc hình thành các khái niệm của tư duy. Khi dạy trẻ em, hầu như luôn là tốt nhất để đầu tiên là tính đến ý chí trong một hoạt động có thể trải nghiệm vào bên trong thông qua các cảm xúc, và sau đó sẽ được đưa đến sự phản ánh, sau thông tin này, để dẫn đến hiểu nó. Như một hướng dẫn chung, trước tuổi lên 7 tới 9, trẻ em học thông qua làm mọi việc qua ví dụ, bởi vì trẻ em học qua việc bắt chước chứ không phải qua việc được dạy

các thông tin. Bạn không thể nói với một đứa trẻ ở độ tuổi này “con làm ơn đừng hái hoa”, hay trông đợi trẻ làm theo các hướng dẫn khi chính bản thân bạn liên tục hái hoa và biểu hiện hành vi đối nghịch. Trẻ sẽ luôn bắt chước cái chúng nhìn thấy người khác làm xung quanh mình hơn là bắt chước theo cái chúng được bảo ban phải làm.

Dựa theo nghiên cứu gần đây về sự phát triển não của trẻ, Jane Healy mô tả kiểu học thứ tự đầu tiên của trẻ là hiểu biết cốt lõi. Howard Gardner của Đại học Harvard gọi nó là học hỏi bằng cảm quan – mục đích và hiểu biết trực quan. Cho đến tuổi thay răng cho đến thời kỳ dậy thì, thường vào tuổi từ 7 đến 14, trẻ học tốt nhất qua suy nghĩ nhận thức, thông qua hình ảnh và biểu tượng (theo Healy) hay gọi là học hỏi ký hiệu (theo Gardner). Đó là lý do vì sao các loại hình nghệ thuật là công cụ học hỏi hiệu quả cho trẻ ở độ tuổi này. Chỉ ở thời thiếu niên, nghĩa là từ 14 đến 21 tuổi, thì trẻ mới bắt đầu học qua phán đoán độc lập và kiến thức trừu tượng (theo Healy) hay gọi là kiến thức khái niệm chính thức (theo Gardner). Trong mỗi quá trình cuộc đời này, việc học có thể được tiếp cận theo cách khác nhau để có hiệu quả, có thể duy trì và phát triển phù hợp.

35 Mang nhịp điệu vào cuộc sống của con

Kristen Burgess

Một cuộc sống nhịp nhàng, có trật tự sẽ nuôi dưỡng cho con yêu của bạn. Điều này đúng với trẻ em từ tuổi nhỏ nhất. Mang nhịp điệu vào mỗi ngày và cả cuộc đời của con sẽ tốt cho cả con và bạn, cũng như toàn bộ gia đình.

Hãy nhớ là một cuộc đời có nhịp điệu và thói quen hàng ngày không có nghĩa là lập kế hoạch ép uổng con bạn gắt gao. Nhịp điệu là điều gì đó tự nhiên, tốt đẹp và có thể nhẹ nhàng như dòng nước chảy. Nhịp điệu phải luôn có ở đó để giữ gia đình lại với nhau và để cả nhà thực hiện được – nhưng không bó buộc gia đình. Nếu bạn vẫn còn mang thai và đang chuẩn bị sinh con, tôi khuyên bạn cần bỏ sang bên mọi kỳ vọng cho những tuần đầu đời của bé. Đây là thời gian bạn cần dùng để làm quen với con và con sẽ dùng để điều chỉnh cuộc sống ở ngoài bụng mẹ. Hãy dành thật nhiều thời gian để nói chuyện và kết nối với con của bạn, và tranh thủ nghỉ ngơi nhiều nhất có thể cho bản thân mình. Cho đến khi con bạn được khoảng hai tuần tuổi thì mới là lúc tốt để bắt đầu làm việc với nhịp điệu. Bắt đầu trước hay sau thời gian này phụ thuộc vào cảm nhận của chính bạn – chỉ đừng cố buộc mình làm quá sớm ngay sau khi sinh.

Bắt đầu bằng cách quyết định đâu là nhịp điệu chủ đạo cho cả ngày của bạn. Nếu bạn có con lớn, điều này có thể dễ dàng bởi bạn chắc đã sắp xếp giờ thức dậy, giờ ăn và giờ đi ngủ. Nếu bạn chưa làm điều này, đây là thời điểm tốt để làm nhé. Nếu đây là đứa con đầu bạn sẽ cần tự kỷ luật nhiều hơn với bản thân. Với tôi, mọi thứ dễ dàng hơn nhiều khi sắp xếp tuổi thơ của con thứ hai và thứ ba theo nhịp điệu so với con cả.

Hãy bắt đầu đặt ra giờ thức dậy của bạn và con (hoặc là giờ bạn đánh thức con dậy nếu bạn thường dậy sớm hơn) vào buổi sáng, giờ cho các bữa ăn của bạn (và bạn nên lên lịch giờ ăn xế, ăn phụ cho mình nữa!), và thời gian để cho con đi ngủ. Bạn không cần phải quá cứng nhắc cho các giờ này. Một khoảng nhăm chừng “khoảng 9 giờ, khoảng giữa trưa, v.v...” là đủ. Tôi thực sự khuyên bạn hãy nghiên cứu về giờ đi ngủ và chọn một giờ đi ngủ thật sớm cho con. Các con tôi đi ngủ vào lúc 7 giờ tối!

Giờ khi bạn đã có những thời điểm chính để bắt đầu cuộc sống với đứa con mới sinh của bạn – hoặc là con lớn (nếu bạn bắt đầu bây giờ, không phải lúc sinh con)! Thức giấc vào buổi sáng, mặc quần áo và vệ sinh buổi sáng. Chuẩn bị cho con bắt đầu ngày mới. Ăn sáng và cho con ăn. Sau đó bạn có thể muốn làm một số việc nhà khi địu con, hay ra ngoài đi dạo cùng con, hay chăm sóc thêm (cho ăn, tắm, làm vệ sinh) cho con.

Khi bạn ngồi xuống để có bữa ăn nhẹ cho mình, bạn có thể cùng lúc cho con bú. Con bạn sẽ nhanh quen với việc biết giờ ăn của mình trùng với giờ ăn xế của mẹ.

Dần dần bạn có thể tập cho con quen giờ ngủ buổi sáng ngay sau bữa ăn nhẹ này. Vẫn để ở đây là từ từ điều chỉnh bé vào nhịp điệu và thói quen. Bé con thứ hai của tôi đã có thói quen này khá tình cờ bởi vì tôi đơn giản là luôn cho con bú khi tôi ngồi xuống ăn nhẹ. Thế là tôi tiếp tục là điều này với đứa con thứ ba!

Tương tự như vậy với giờ ăn trưa. Bạn hãy cho con bú ngay sau bữa ăn trưa của bạn, hoặc trong lúc bạn ăn trưa. Tôi bày đồ ăn trưa của mình ra trước và sau đó cho con thứ hai của mình bú tại bàn trong khi tôi và con đều ăn trưa. Sau đó tôi đặt con thứ hai vào ghế đưa ngay bên cạnh tôi để cháu ngủ, và để tôi có thể đặt con đầu lên đùi để đưa ru cho bé ngủ trưa. Và tôi làm tương tự khi có đứa thứ ba.

Khi còn bé, con thứ hai của tôi sẽ ngủ trưa trên ghế đưa khoảng 1 giờ, trong lúc tôi tranh thủ ngủ trưa trên ghế. Bé sau đó sẽ thức dậy và tôi sẽ bế bé lên và lại cho bé bú. Sau đó tôi đặt bé lại vào nôi, bé sẽ ngủ ở đây thêm 2 giờ nữa. Vâng, bé ngủ trưa khoảng 3 giờ tổng cộng! Bé đâu và tôi sẽ có thời gian chơi đùa vui vẻ cùng nhau trong lúc con thứ hai đang ngủ gần đó. Và tôi làm tương tự thế khi có bé thứ ba.

Một lần nữa, đây lại là quá trình nhẹ nhàng và dần dần được thiết lập. Hãy luôn nhớ đến sự thật đây là nhịp điệu và hình mẫu cho một ngày trong gia đình bạn. Biết rằng con bạn sẽ từ từ hòa nhập vào nếp nhà của mình. Nếu bạn có được mong đợi như thế này, bạn sẽ mau chóng vui sướng được thấy con hòa vào nhịp điệu của ngày như thế nào!

Điều con khi bạn làm việc nhà vào buổi chiều và để con ở gần bên khi cả nhà ăn tối – hoặc con cùng ăn tối với cả nhà khi con đã lớn hơn. Nếu con còn nhỏ, bé có thể muốn được cho bú ngay khi thức dậy sau giấc ngủ buổi chiều và suốt giờ buổi tối, nhưng bạn phải có gắng động viên con tĩnh thức vài giờ trước khi đi ngủ.

Bắt đầu các “thủ tục” cho con dịu xuống trước khi đi ngủ từ sớm. Trẻ còn nhỏ có thể thức sau giấc ngủ chiều vào lúc 4 giờ và sẵn sàng để đi ngủ trước 7 giờ. Bạn sẽ tìm ra thời khóa biểu bạn thích và áp dụng cho con mình. “Thủ tục” các việc làm để con chuẩn bị đi ngủ là dọn dẹp đồ chơi, kéo rèm cửa lại, lau mặt mũi chân tay, thay tã và bộ pijama đi ngủ, hát ru và đùa sẽ giúp con biết giờ ngủ đã đến rồi.

Hãy đùa đùa và cho con bú, sau đó đặt con xuống giường để con ngủ. Nếu bạn cho con ngủ chung, bạn có thể muốn nằm xuống cạnh con và cho con bú cho đến khi con ngủ, sau đó dậy làm việc khác. Tôi luôn muốn cho các con nhỏ nằm xuống bú, rồi cho con vào nôi ngủ ở bên cạnh, hay trước mặt, để sau đó đọc sách hay làm việc thêm một chút rồi mới đi ngủ.

Nếu con tĩnh giác, bạn chỉ cần cho con bú để con ngủ lại, và cho con lại vào giường. Cho con đi ngủ sớm giúp bạn có thời gian cho mình. Để bạn tắm rửa, dành thời gian ở cùng chồng, đọc sách, nói chuyện với bạn bè qua điện thoại hoặc internet, hay chỉ đơn giản là có khoảng thời gian tĩnh lặng.

Nhẹ nhàng bắt đầu thế này để sẽ tiếp tục phát triển khi con bạn lớn lên. Giữ những điểm chính của ngày rồi các nhịp điệu khác sẽ phát triển cùng lên theo các mốc chính đó. Dĩ nhiên sẽ có những ngày bạn chỉ múa may suốt cả ngày với đứa con “khó ố”, hoặc có những đêm mà con bạn không chịu ngủ chút nào – song tất cả đều là một phần trong cuộc sống có con nhỏ! Nhưng một ngày có nhịp điệu sẽ là điều tuyệt vời cho bạn và con. Nó cũng động viên bạn để có thể ở nhà với con!

Lên lịch những việc nhỏ của bạn dành riêng cho một hay hai buổi sáng trong tuần và tôn trọng thời khóa biểu của con. Tôn trọng giấc ngủ trưa của con và đặc biệt là giờ cho con đi ngủ buổi tối. Điều này buộc bạn phải hi sinh phần mình nhưng nó là điều tốt nhất cho con bạn, và nó sẽ là điều tốt nhất cho con suốt nhiều, nhiều, nhiều năm sau. Hạnh phúc cho con là được ở bên bạn, đi đùa trong cái địu khi bạn làm việc nhà và khi bạn địu con đi dạo xung quanh khu bạn ở và ngoài thiên nhiên.

Chính sự đơn giản của cuộc sống và sự yên bình của nhịp điệu là một món quà đi cùng với việc sinh con và sống cùng con. Tôi cũng động viên bạn hãy phủ một chiếc khăn đẹp lên chiếc TV ở nhà. Bé nhỏ mới sinh và các con bạn không cần TV. Thay vào đó hãy chỉ cho con về nhà mình và khu vực xung quanh. Hãy cho con cùng tham gia vào cuộc đời bạn – không chiếm vị trí trung tâm, nhưng cũng không bị chiếm dụng bởi TV – và con bạn sẽ hạnh phúc.

Hãy hát cho con bạn nghe khi bạn sinh hoạt quanh nhà trong cả ngày. Con bạn sẽ yêu điều đó và chẳng hề phiền liệu bạn hát có hay không! Bạn cũng có thể muốn tìm hiểu một số bài hát trẻ em và các câu thơ cho trẻ để thêm vào nhịp điệu trong ngày của mình. Chẳng hạn các bài Ba người trong bồn tắm (Tree Men in a Tub) vào giờ tắm, Polly Đặt Ấm lên (Polly Put the Kettle On) và giờ ăn xê, và những bài hát tương tự vậy.

Biết những điểm chính (giờ thức, giờ ăn, giờ đi ngủ) trong thời khóa biểu và nhẹ nhàng hướng dẫn con hòa nhập vào thói quen của ngày. Tôn trọng nhịp điệu của con. Hát những bài hát và học một số bài thơ. Hãy để con thấy cuộc sống ở nhà của bạn và thiên nhiên bên ngoài khi bạn bế hoặc địu con đi cùng. Hãy nhớ sẽ có một số ngày có thể đầy mệt nhọc. Và tin rằng cuộc sống này sẽ nuôi dưỡng và ôm áp con bạn, và cả bạn nữa!

36 CÁC CÂU HỎI CỦA TRẺ

Khoảng từ 3 tuổi, trẻ em bắt đầu hỏi rất nhiều, và đôi khi cha mẹ chúng gặp khó khăn lớn trong việc tìm lời đúng để trả lời cho chúng. Mỗi câu hỏi cần một câu trả lời riêng, nhưng có thể có giá trị lớn lao, vì thế cần xác định phải trả lời thế nào, với ý tưởng rõ ràng về câu trả lời cần đưa ra cho trẻ. Bởi vì sẽ hoàn toàn sai lầm nếu cho rằng một đứa trẻ nhỏ tuổi có thể được trả lời bằng một câu phù hợp cho đứa trẻ 11 hay 12 và chỉ cần giản lược bớt đi thôi.

Các câu hỏi của một đứa trẻ thậm chí từ khi còn bé đã nhiều và khác biệt đến mức khiến bạn hoàn toàn ngạc nhiên. Thực sự là với sự đánh giá nhiều tôn trọng, những đứa trẻ bé nhất sẽ thường hỏi những câu hỏi nền tảng và sâu xa nhất – về cuộc sống và cái chết, và cuộc sống sau khi chết, và nhiều chủ đề mà cha mẹ chúng thường không có chút hy vọng nào là mình có đầy đủ kiến thức. Một đứa trẻ bốn tuổi (đây là một ví dụ có thật) đã hỏi những câu hỏi sau chỉ trong vài phút:

Con người có chết không? Mẹ có chết không? Con có chết không? Các thiên thần sẽ nói với mẹ điều gì? Thiên thần có nhút nhát không a? Ai tạo ra Thượng đế? Mẹ có thích Thượng đế không? Khi mẹ chết rồi mẹ có sống lại không?

Và đôi với trẻ nhỏ việc cha mẹ chúng thú nhận không có khả năng trả lời những câu hỏi nền tảng về kiến thức của đời người có thể như một cú sốc. Và những câu hỏi của trẻ em phải là một thách thức đối với nhiều bậc cha mẹ trong việc làm sao có thể mang những suy nghĩ của trẻ đến điểm rõ ràng và chắc chắn về nhiều điều, để từ đó trẻ thường có thể yên tâm để câu hỏi đó không cần trả lời.

Tuy nhiên, có hai điều, cần lưu ý về các câu hỏi của trẻ nhỏ. Chúng thường hỏi liên tục từ câu này sang câu khác, mặc dù chúng đang không tìm kiếm nhiều thông tin cho lắm, so với cảm giác thỏa mãn được lắng nghe giọng nói trong câu trả lời. Và chúng sẽ lắng nghe thích thú hơn một câu trả lời chưa hoàn thiện mà được nói với giọng nói ấm áp và đầy tình yêu, hơn là một câu trả lời hoàn chỉnh và chót hạ được đưa ra với giọng điệu của thông tin chính xác. Thật sự, rất thật là trẻ nhỏ luôn ra hàng đồng câu hỏi không ngừng bởi chúng đang kiếm tìm điều gì đó sâu sắc hơn là sự được thỏa mãn đơn thuần cho trí tò mò; chúng đang tìm kiếm để được mang đến âm thanh sống động của giọng nói con người. Bởi những giọng chúng nghe không chỉ giữ lại lâu dài trong ý thức của chúng, giống như với người lớn, mà còn tác động thậm chí những quy trình vô thức sâu hơn xảy ra để xây nên cơ thể vật lý. Rudolf Steiner đã thật sự chỉ ra các mối liên hệ chính xác giữa các âm thanh của bảng chữ cái với sự hình thành các bộ phận của cơ thể; và vì thế chính là Eurythmy, môn học biểu hiện biểu lộ các âm thanh khác nhau của ngôn ngữ và âm nhạc trong các chuyển động của tay chân. Môn học này không chỉ là một nghệ thuật, mà có thể sử dụng như một cách thức chữa lành.

Vì thế, cách bạn trả lời các câu hỏi của trẻ nhỏ quan trọng không kém nội dung của câu trả lời. Giọng nói trong sáng, đầy đan (và bạn cần lưu ý giọng nói hiện đại, đặc biệt của những nhà học giả, thường rất khô khan và cộc lốc), sẽ không chỉ cho đứa trẻ một cảm giác tốt lành, mà còn giúp trẻ tạo nên sức mạnh của cơ thể cho cuộc sống sau này. Một đứa trẻ được nuôi dưỡng đầu tiên từ dòng sữa mẹ, và tiếp đó là bằng tiếng nói của mẹ.

Nhưng giống như một chỉ dẫn về loại câu trả lời nào mà trẻ nhỏ cần, bạn để ý mà xem, đứa trẻ thường đưa luôn câu trả lời cho câu hỏi của mình, và không hiếm khi từ chối câu trả lời người lớn đưa ra thay cho câu trả lời mà trẻ tự nghĩ ra. Câu trả lời mà trẻ tự đưa cho mình theo một quy luật thường có đầy sự mộng tưởng so với các câu mà người lớn đưa cho trẻ. Một đứa trẻ hỏi: Tại sao mặt trời lấy được nước lên trời? và sau đó thêm vào: Có phải nước này là để cho các thiên thần uống không? Hoặc khi nhìn thấy một miếng lưới sắt đê ở trên ống khói của một chiếc xe lu chạy bằng hơi nước, trẻ hỏi: Tại sao họ để miếng lưới ở trên đó? nhưng lại lập tức tự trả lời: Chắc là để giữ cho lũ chim không xây tổ ở trên đó.

Không hề dễ dàng cho người lớn để học theo khả năng tưởng tượng tuyệt vời đó, và một cảm nhận chắc chắn của sự thật theo trí tuệ sẽ chắn trên đường suy nghĩ. Nhưng sẽ luôn tốt để nhớ rằng một đứa trẻ cần một mộng tưởng sống động nào đó trong các câu trả lời chúng nhận được. Để cho chúng các giải nghĩa logic (tuy là có đúng với một tư tưởng khoa học) là đưa cho chúng một hòn đá trong khi chúng cần xin bánh mì.

Thỉnh thoảng các câu hỏi của trẻ nôй lên chỉ đơn giản là từ ước muôn kết nối trẻ với từ ngữ của những vật thể xung quanh mình. Một đứa trẻ nhìn thấy một con sâu bướm lần đầu tiên, và hỏi: “Cái gì đó?” “Một con

sâu bướm?”. “Một con sâu bướm là cái gì?” Nhưng cái mà trẻ muôn từ câu hỏi thứ hai không phải là một định nghĩa về một con sâu bướm là gì, mà là một xác nhận vui vẻ về thực tại đang có trước trẻ: “Đó là một con sâu bướm”. Cũng như vậy, một bà thày bói sống bằng cách nói với mọi người về số phận của họ và diễn dịch những giấc mơ của họ,” Con trai của Đức vua Ireland nói “đó là lý do tại sao bà ấy được gọi là bà thày bói” (từ Spae-woman, người phụ nữ nói trước).

(còn tiếp)

Trích GIÁO DỤC NHƯ MỘT NGHỆ THUẬT

(Báo của Hiệp hội trường Rudolf Steiner)

Số 22 Mùa Đông, năm 1962, Số 2

Khi trẻ đã qua lứa tuổi sáu hay bảy, chúng tự nhiên cần nhiều câu hỏi có sự kết nối với câu hỏi của mình hơn so với khi chúng còn nhỏ. Chúng sẽ đợi có ý thức hơn với câu trả lời, thay vì chỉ sống trong giọng điệu của câu trả lời. Thí dụ như, ở độ tuổi này, trẻ em sẽ hỏi nhiều câu hỏi về các cơ thể cấp cao hơn (thuộc về thiên đường), bản chất của mặt trời và các ngôi sao, sự sáng tạo ra thế giới, v.v... Và sẵn sàng để cung cấp câu trả lời cho những câu hỏi này là hằng hà sa số những cuốn Bách khoa toàn thư cho Trẻ em, Báo chí, sách Khoa học, và tại sao không, với các biểu đồ đẹp đẽ của Mặt trời, một quả bóng cháy sáng trên một trang nền màu đen, to nhiều lần hơn kích cỡ của trái đất, hay một người đàn ông được cắt làm đôi cho thấy trái tim như một cái bơm, hai lá phổi như một cặp ống bể, hệ thống thần kinh giống như một bộ các dây điện báo, v.v.. Và dù cho những thứ này có là sự thể hiện có ý nghĩa nào cho sự thật vào thời điểm đặt câu hỏi hay không: đáng để lưu tâm rằng vào thời điểm các học thuyết khoa học được đăng trên các sách trẻ con thông dụng thì đã hơi bị quá lạc hậu, chưa tính đến việc bị đánh giá theo tiêu chuẩn riêng của các loại sách này.

Sẽ có rất nhiều thời gian cho trẻ để tìm hiểu các học thuyết khoa học ở các lứa tuổi lớn hơn, khi trẻ có thể thật sự hiểu một vài khái niệm là căn cứ của các học thuyết này. Vì các khái niệm khoa học này phát sinh chỉ vào một thời điểm rất cụ thể trong lịch sử con người, và trí óc của một đứa trẻ không là thứ để so sánh với làn sóng của suy nghĩ trí tuệ theo lịch sử mang chúng đến lúc sinh ra. Một đứa trẻ ở độ tuổi từ 7 đến 12 tuổi có trong mình rất nhiều hơn chỉ là sự tưởng tượng mờ đạo và phong phú của thời Trung cổ. Đối với trẻ các ngôi sao là những thiên thể vĩ đại cách xa hàng nghìn dặm kỳ vĩ trong không gian; trẻ cảm thấy vẻ đẹp chói sáng rạng rỡ của những ngôi sao như một thứ gì đó rất gần với mình. Mặt trời không chỉ là một khối vĩ đại đứng yên của khí cháy bùng; mà việc nó mọc mỗi ngày lấp đầy trẻ với một cảm giác tuyệt vời của niềm vui và sự biết ơn. Các hình ảnh của các cơ thể siêu phàm trong các truyền thuyết đối với trẻ thật hơn nhiều so với các khoảng cách và chiều hướng của chiêm tinh học hiện đại. Người Na Uy nói rằng khi có nhật thực là do sói nuốt mặt trời, và đối với một đứa trẻ, người có cảm giác rất tốt về giá trị phá hủy của bóng tối, bản chất của một hiện tượng nhật thực được diễn đạt tốt hơn nhiều bằng một hình ảnh như vậy, hơn là một biểu đồ các hình bóng quay tròn. Bởi vì trong một hiện tượng nhật thực nó thật sự có vẻ như là sói phá hủy mặt trời, và rằng “như thế” là, sau cùng, có các xác nhận gần đây nhất của các nhà khoa học thật sự. Newton đã không nói rằng các hành tinh bị hút bởi trọng lực của trái đất; mà rằng chúng di chuyển như thế chúng bị hấp dẫn mà thôi, và không phải là lỗi của ông trong việc con người đã tạo ra một lý thuyết giáo điều như vậy.

Thật sự, quan trọng là không đưa cho trẻ các quan niệm khoa học về các đề tài này quá sớm. Các quan niệm khoa học này có xu hướng phá hủy cảm xúc và trí tưởng tượng sống động phù hợp với lứa tuổi này; và nếu chúng được nhận trước khi trẻ đã phát triển khả năng theo đuổi các suy nghĩ là nền tảng của các quan niệm khoa học đó, các quan niệm sẽ trở thành các vấn đề niềm tin thay vì các vấn đề kiến thức như chúng nên là. Rất ít người trong những năm trưởng thành thậm chí có được ý chí để tìm hiểu các thuật toán mà hệ thống hành tinh của Newton hình thành hoặc các lý thuyết nguyên tử hiện đại. Ở trong cảm giác mình đang trong thời đại khoa học là cảm giác nhẹ dạ nhất của mọi thời đại. Một ngàn năm trước một người có thể ít nhất nói rằng: “Tôi thấy mặt trời di chuyển bằng chính mắt mình”, nhưng ngày nay nhiều người phải nói là: “Ai đó đã chứng minh từ rất lâu rồi là mặt trời đứng yên. Tôi quên chính xác đó là ai, và tôi không biết ông ta chứng minh nó thế nào, nhưng thế nào thì đó cũng là sự thật.”

Khi một đứa trẻ bắt đầu vào lứa tuổi này để hỏi, Một thứ được làm ra như thế nào? Đáng để nghĩ đến là việc giải thích thật sự có ý nghĩa thật với chúng thế nào. Có những cuốn sách trẻ em để diễn đạt về cách mọi thứ được làm ra như thế nào, nhưng từ những cuốn sách như thế này trẻ thường có một cảm giác rất hời hợt, có

thể nói gần như là chỉ ở bề mặt, ánh tượng về công việc con người phải làm trong thế giới này. Những công việc thường được mô tả bằng các hình ảnh sẽ cho trẻ hình tượng dễ dàng về các quy trình khác nhau, nhưng lại có rất ít cảm xúc về các điều kiện thật sự mà từ đó công việc được thực hiện. Một vài hình ảnh thoáng qua của những người thợ mỏ đang bỗng vào vỉa than, cùng với một hình của một hầm mỏ với các toa xe được hạ xuống, và một đứa trẻ sẽ nhanh chóng nghĩ là nó đã biết mọi thứ về một mỏ khai thác than, và sẽ lật sang trang kế tiếp để khám phá một cái máy hát hoạt động như thế nào, hay Vạn lý trường thành ở Trung Quốc trông ra sao. Nhưng có một điều rất thiển cận, ngắn, và không sáng tạo về một cách tiếp thu thông tin như vậy; sẽ tốt hơn nhiều cho một đứa trẻ nếu chúng có thể tự vẽ bức tranh trong tâm trí mình từ việc thử sống trong những miêu tả khi nghe kể về sự im lặng tuyệt đối ở dưới đất, của những người đi bộ đến nơi làm việc hàng dặm liền trong các đường hầm mà họ không thể đứng thẳng lên để đi, của nước nhỏ giọt từng giọt v.v và v.v... Nói ngắn gọn, trẻ nên có được vài hình ảnh của những gì bên trong trái đất như hình ảnh của Geogre Macdonald đã đưa ra về bên trong của một ngọn núi như thế nào ở phần bắt đầu của cuốn Princess và Curdie (Hoàng tử và Curdie). Và trên hết, một cái hầm mỏ không nên là một yếu tố lẻ loi, mà là một kiến thức về ngành hầm mỏ có thể đến như một phần của các ý nghĩ chung của trẻ vào lúc đó, với một số liên hệ với hóa học, có thể là vậy, hoặc là với lịch sử hay địa lý.

Một trong những kết quả xấu nhất của những cuốn sách trẻ em theo kiểu đề tài “Việc đó làm như thế nào?” là một đứa trẻ thường thu thập một lượng bất thường các thông tin lý thuyết và quên đi việc quan sát những điều có thể đến trong phạm vi hiểu biết của chính trẻ. Chúng biết nhiều về việc lắp ráp một chiếc xe có động cơ, nhưng rất mù mờ về việc bơ hay phô mai hay xà phòng được làm như thế nào. Luôn là tốt nhất để có giữ cho những câu hỏi của trẻ khi còn nhỏ là về cách mọi thứ được làm ra như thế nào cho đến những đề tài mà trẻ có thể thật sự hiểu và quan sát, có thể là bằng cách chúng tự tay làm ra những thứ này. Nói chung, sẽ dễ hơn nhiều để truyền đạt thông tin cho trẻ thật sớm thay vì khéo léo giữ chúng lại đợi đến một thời điểm tốt hơn.

Nhưng một sự dễ dặt nhất định khi trả lời các câu hỏi của trẻ sẽ giúp ích rất nhiều trong việc giữ cho khả năng đặt câu hỏi của trẻ còn lại lâu dài. Bởi vì có một thực tại đáng buồn là khả năng chỉ đơn thuần đặt câu hỏi cũng sớm nhạt nhòa đi khi trẻ lớn lên. Đây có lẽ là một cách kiểm tra xem liệu những câu hỏi của trẻ đã được trả lời theo cách đúng đắn trong những năm trẻ còn nhỏ hay không, dựa vào mức độ sâu sắc của những câu hỏi đưa trẻ đó sẽ hỏi khi chúng lớn lên, và việc chúng có sẵn sàng hài lòng với các câu trả lời hay không. Bởi vì cho tới thời điểm chúng đạt đến một trình độ thấu hiểu trí tuệ cao hơn khi tiến đến lứa tuổi 14 chúng cần có một ước muốn mạnh mẽ để khám phá mọi câu hỏi trong cuộc đời cho đến tận cùng, và không thỏa mãn hời hợt với học thuyết mà không có kiến thức thực sự. Với trẻ em ở độ tuổi này có một ý nghĩa sâu sắc trong phần của câu chuyện về chàng hiệp sĩ Parsifal, nơi mà ở vị thế là một chàng trai trẻ, anh ta đầu tiên nhìn thấy người Hiệp sĩ bị thương, nhưng không hỏi người hiệp sĩ đó câu hỏi mà anh nên hỏi. Nhiều câu hỏi mà trẻ em nên có trong tim mình vào tuổi này sẽ thật sự chỉ được trả lời bằng chính cuộc đời mà thôi. Chúng đứng trên ngưỡng cửa của cuộc đời, và cuộc đời sẽ trả lời chúng; nhưng chỉ khi chúng đặt cho cuộc đời những câu hỏi đúng mà thôi.

A.C. Harwood

(Tác giả, A. Cecil Harwood đã là giáo viên và Chủ tịch Hội đồng trong nhiều năm tại Michael Hall, Sussex. Ông là tác giả của cuốn The Way of a Child, Cách thức của một đứa trẻ, giờ đã được xuất bản đến lần thứ 3, và cuốn The Recovery of Man in Childhood, Sự Hồi phục của Con người trong thời Thơ ấu (NXB Hodder and Stoughton, Luân Đôn, 1958), đã được hiệu đính bởi Canon Shepherd trong bản báo này, Số 20, No. 2, Mùa Thu, 1959. Bài báo trên đây đã được in lại với sự cho phép đáng quý của “Child and Man” (Trẻ em và Con người), một tờ tạp chí thường niên được tài trợ bởi Các trường Rudolf Steiner của nước Anh.)

37 Tầm quan trọng của trò chơi tưởng tượng

Joy Navan

Nhiều, nhiều năm trước đây, gia đình chúng tôi vẫn còn được giao sữa và trứng tận cửa nhà bởi người giao sữa. Tôi nhớ cái ngày tôi quyết định dùng những quả trứng đó để làm “bánh”. Tôi lấy các hộp bìa đựng các quả trứng đi qua hông nhà, đánh đu trên cái đu lớn treo trên cây, đến sân chơi của mình, và trong phút chốc, tôi đã có những chiếc bánh trộn với bùn xinh đẹp nhất xếp thành một hàng! Dĩ nhiên, mẹ tôi chẳng thích thú cho lầm tác phẩm thủ công của tôi, và thời đó vẫn còn rất lâu trước khi có các bộ đồ chơi nhà bếp với các

loại hỗn hợp có sẵn để làm bánh và những thứ tương tự. Nhớ lại thời kỳ đó, tôi vẫn còn lâng lâng sung sướng khi nghĩ về những trò chơi tưởng tượng của thời thơ ấu, khi các anh tôi và tôi có thể sáng tạo ra hầu như bất cứ cái gì từ những thứ chúng tôi tìm thấy xung quanh mình. Những cái chăn trở thành lều hay khăn choàng, các cây gậy trở thành những cái lều da đỏ, cần câu cá trở thành gậy tiên, và những lạch nước nhỏ đầy gỗ sau nhà là vương quốc thần tiên của riêng chúng tôi. Và khi đó chúng tôi rất ít nhận ra rằng, chúng tôi đã không chỉ rất vui vẻ, mà còn làm giàu tâm trí và phát triển tình cảm của chúng tôi.

Những nhà tâm lý giáo dục như tôi nhận ra việc vui chơi là một phần thiết yếu trong quá trình phát triển của một đứa trẻ, từ những năm chập chững tập đi cho đến suốt thời thơ ấu. Lúc sớm bắt đầu, các trò chơi hoạt động chân tay giúp phát triển các kỹ năng vận động. Từ khi 3 tuổi, trẻ em bắt đầu chơi các trò xây dựng; trẻ làm các vật thể từ các hình khôi, bút chì màu, hay các hình xếp. Trong suốt những năm này, trò chơi hoạt động chân tay cũng đi kèm với trò chơi giả bộ, trong đó trẻ đóng các vai. Trẻ có thể chọn để làm công chúa, người chữa cháy, cướp biển, hoặc có thể là làm cha mẹ. Sau đó, vào khoảng 6 tuổi, trẻ hiểu khái niệm về các quy tắc, và trẻ có thể chọn các trò chơi thụ động giống như các trò chơi theo quy tắc (như cờ cá ngựa, cờ vua...) hay các trò chơi vận động (sinh hoạt tập thể) như banh đá, dán nhãn, hay các trò Tôi nói (bạn làm...). Mỗi giai đoạn trò chơi này đều quan trọng với trẻ bởi vì chúng đều giúp thúc đẩy phát triển nhận thức, hành vi và xã hội.

Trò chơi tưởng tượng và các loại trò chơi khác có rất nhiều lợi ích. Chúng tăng cường sự sáng tạo của trẻ, thúc đẩy việc giải quyết vấn đề, và dạy các kỹ năng xã hội. Có thể quan trọng nhất là chúng giúp trẻ học cách tự điều hòa bản thân. Alix Spiegel, một nhà bình luận của NPR (Đài phát thanh Công cộng Quốc gia của Mỹ), đã báo cáo trong một nghiên cứu thực hiện từ những năm 1940 cho các đứa trẻ tham gia đứng yên. Những đứa trẻ ba tuổi không thể nào làm điều này, nhưng những đứa trẻ năm tuổi thì có thể đứng yên trong khoảng ba phút. Những đứa bảy tuổi có thể tự điều hòa và đứng yên trong bát cú khoảng thời gian nào mà các nhà nghiên cứu yêu cầu. Vào năm 2001, các nhà tâm lý học đã lặp lại nghiên cứu này và phát hiện rằng những đứa trẻ năm tuổi của thế kỷ này chỉ đạt được mức độ của những đứa trẻ ba tuổi trong lần nghiên cứu trước. Những đứa trẻ bảy tuổi thì chỉ đạt được khả năng của những đứa trẻ năm tuổi ngày xưa (Spiegel, năm 2008).

Khả năng tự điều hòa, quản lý cảm xúc và sự chú ý của một cá nhân, là một kỹ năng rất quan trọng cho trẻ. Đó là một yếu tố đoán trước về thành công khá mạnh trong trường học, nó có lợi cho khả năng của trẻ để giao tiếp xã hội tốt với người khác, và nó giúp trẻ em quản lý hành vi theo những cách tích cực. Trong trò chơi tưởng tượng, trẻ em thực hành việc nói chuyện riêng tư; chúng kể lại câu chuyện của mình, tự sửa đổi, và ra các quyết định. Trẻ nhận ra chính mình trong các bối cảnh xã hội khi chúng chơi nhà, chơi trò ở trường, hay sáng tạo ra các môi trường tưởng tượng. Mặt khác, trò chơi càng có cấu trúc, giống như một số trò trong môi trường giáo dục, trẻ càng bị bao vây bởi các bài học và quy tắc mà người lớn áp đặt. Lời đề nghị của tôi với các bậc cha mẹ là hãy khuyến khích con chơi các trò tưởng tượng và hãy bỏ bớt đồ chơi và các trò video games bất kỳ khi nào có thể.

Khi trẻ bắt đầu đến trường, giờ chơi vẫn còn rất quan trọng. Tuy nhiên, với việc nhấn mạnh các kỳ kiểm tra thi cử, việc có đủ giờ cho giờ ra chơi, nghỉ giải lao trở thành xa xỉ mà ngày càng có nhiều nhà giáo dục sẵn sàng hi sinh giờ ra chơi. Việc trở về lại với cách trẻ phát triển và điều thúc đẩy sự phát triển sẽ đem lại lợi ích cho tất cả chúng ta. Như việc con trai cả của chúng ta đã làm khi cháu ở trong sân chơi cát của mình, tạo ra những thế giới thần tiên tuyệt diệu nhất, hoặc khi con trai út của chúng ta trèo lên đứng trên cái cây trong sân nhà mà cháu gọi là nơi đầy phép thuật của cháu. Trẻ em cần có thời gian và nơi chốn để chơi trò giả bộ, và biến chúng thành sự thật.

Tài liệu tham khảo:

Dacey, J.S. & Travers, J.F. (2006). Human Development Across the Lifespan, 6th Edition. New York: McGraw-Hill.

Spiegel, A. (2008). Old-Fashioned Play Builds Serious Skills. Retrieved February 21, 2008 from www.npr.org.

Tác giả:

Tiến sĩ Joy Navan là giáo sư danh dự về giáo dục năng khiếu và là một nhà tư vấn giáo dục. Cô là thành viên của Hội đồng quản trị SENG và đang hoạt động trong Giáo dục Thường xuyên của SENG và Ủy ban SENGinar. Cô mang đến cho loạt bài này 43 năm kinh nghiệm trong nghề, bao gồm những năm làm giáo viên tiểu học, giáo viên của các học sinh năng khiếu, một giáo viên đào tạo giáo viên, và một nhà tư vấn cho phụ huynh có con có năng khiếu.

38 Các khái niệm và thực tiễn của phương pháp Tiếp cận Pikler

*****

Các nguyên tắc của phương pháp tiếp cận của Tiến sĩ Emmi Pikler để nuôi dạy những đứa con mạnh khỏe: Cách tiếp cận này dựa trên nghiên cứu nổi tiếng của bác sĩ nhi khoa người Hungari này về việc phát triển kỹ năng vận động thô và nhẫn mạnh vào việc chăm sóc trẻ em với sự tôn trọng, ví dụ nói với các con về điều bạn sẽ làm trước khi làm điều đó, động viên trẻ tham gia vào việc tự chăm sóc bản thân và hỗ trợ trẻ giải quyết những vấn đề của mình.

Người ta nói rằng ở Budapest (Hungary), “những đứa trẻ Pikler” vẫn được nhận ra ngay cả khi lớn lên bởi chúng di chuyển với sự duyên dáng và tự do. Tiến sĩ Pikler tin điều này là nhờ vào việc chúng không bị cho ngồi dậy trước khi đã sẵn sàng để tự mình chuyển sang tư thế ngồi, không bị cho tập đi với người lớn nắm hai tay mà được cho học tập đi theo đúng tốc độ phát triển của mình, và không bị cột vào các cái địu hay ghế dành cho trẻ em, mà được cho phép phát triển tự nhiên theo đúng thời gian biểu phát triển của riêng mình từ lúc sinh ra.

Các nguyên tắc cơ bản:

1. Giá trị của hoạt động tự phát kiến từ tuổi nhỏ nhất như việc cho phép trẻ có thật nhiều thời gian được khám phá và chơi đùa trên sàn nhà mà không bị gián đoạn (sàn nhà có đủ các thiết bị bảo vệ cho trẻ).
2. Giá trị của việc xây dựng một môi quan hệ tin tưởng với một người chăm sóc liên tục và phù hợp, người tôn trọng cá tính và nhu cầu của trẻ. Điều này liên quan đến việc quan sát đầy nhạy cảm trẻ cũng như sống chậm lại và hướng về trẻ trong các quá trình chăm sóc hàng ngày như thay quần áo, cho ăn, tắm và thay tã, và nói chuyện với con trong lúc làm những việc này. Dành thời gian để quan sát các con sẽ dạy cho chúng ta hiểu về trẻ và các nhu cầu của trẻ.
3. Giá trị của việc duy trì mối đùa trẻ trong quá trình xây dựng sự tự nhận thức. Việc này được thực hiện thông qua việc khuyến khích trẻ tham gia tích cực vào bất cứ điều gì đang diễn ra – một mình hay có tương tác – hơn là chỉ đơn giản xem trẻ như một đối tượng để cho ăn và tắm rửa: “Mẹ đang mặc áo ấm cho con nè. Con có thể đưa tay con cho mẹ không nào?” Cha mẹ và người chăm sóc có thể tận dụng các công việc tự nhiên thường ngày trong quá trình chăm sóc như cho ăn, thay tã, mặc quần áo, tắm rửa để làm chậm lại, điều chỉnh sao cho hòa hợp với trẻ và nuôi dưỡng trẻ.
4. Giá trị của việc cung cấp một thói quen sinh hoạt ổn định, nhất quán, có thể biết trước. Những đứa trẻ có động cơ bẩm sinh riêng của mình để phát triển và nếu được cung cấp một môi trường ổn định, trẻ sẽ phát triển mạnh khỏe mà không cần có “thêm” sự hỗ trợ.
5. Giá trị của việc tin tưởng vào thời khóa biểu riêng của con bạn: Bé có thể ngồi dậy tự mình không cần hỗ trợ khi bé đã sẵn sàng làm việc đó; bé có thể bước đi theo đúng thời điểm của mình. Khi các cơ bắp và xương đã sẵn sàng cho những cuộc phiêu lưu mới, bé sẽ tự phiêu lưu. Tiến sĩ Pikler sẽ không bao giờ đặt một đứa trẻ vào tư thế ngồi hay đi cho đến khi trẻ đã sẵn sàng để tự làm việc đó.
6. Giá trị của việc tin tưởng con của bạn có thể giải quyết các vấn đề của riêng con khi có thể. Nếu con bạn khi biết bò bị kẹt dưới cái bàn, bạn có thể đến gần con, đề nghị giúp con và xem xem con có thể tự thoát khỏi chỗ đó không. Nếu con tự làm, vẻ hài lòng trên mặt con sẽ xứng đáng với những vất vả khi con tự thân vận động.
7. Giá trị của sự đồng cảm khi con bạn thể hiện cảm giác buồn thì tốt hơn là bạn cố nhét nút vú giả vào miệng con, vỗ về khóa lấp hay là đánh lạc hướng con khỏi nỗi buồn đó. Trẻ con cần rất nhiều thời gian để tự do vận động và tự chơi không bị cắt ngang.

Nói tóm lại, Tiến sĩ Pikler nhắc nhở chúng ta là trẻ con là những cá nhân duy nhất và chúng ta nên đối xử với con theo đúng như vậy.

Lời khuyên của Tiến sĩ Pikler cho những người mới làm cha mẹ:

Trong nghiên cứu của bà về sự phát triển vận động chung và thực hành y khoa, Tiến sĩ Emmi Pikler phát hiện ra rằng các trẻ khỏe mạnh có một bí quyết tự phát triển từ bên trong. Hãy tin tưởng vào kiến thức này của trẻ. Hãy cho con bạn không gian và thời gian, trên sàn nhà (hay trên một cái chǎn) để tự di chuyển khi con cần di chuyển, khám phá khi con muốn. Nhận thấy là con sẽ lật, ngồi dậy và bước đi khi thời điểm đó đến. Các con không cần sự giúp đỡ để làm những điều này. Thực tế là đặt trẻ vào một vị trí mà trẻ chưa có thể tự làm có nghĩa là đặt trẻ vào vị trí mà các cơ bắp và xương trẻ chưa sẵn sàng để hỗ trợ. Hãy cho trẻ được làm quen với thời điểm làm được điều này một mình trên sàn, trong một không gian an toàn, đồng thời cũng là cho bạn (ba mẹ) thời gian để làm việc của mình. Khi còn nằm ngửa, ngay cả khi còn bé tí, con đã có thể hoàn toàn hấp thụ một tia nắng mặt trời, các hình bóng lướt qua trên tường, cử động của mọi người ở trong và cả ở ngoài tầm nhìn và hai bàn tay của con. Bạn không cần làm cho con vui hay “khuyến khích” con của mình (ngay từ khi là trẻ sơ sinh).

Hàng ngàn lần bạn sẽ thay quần áo, mặc quần áo, tắm rửa và cho con ăn sẽ là những thời khắc tuyệt vời để bạn sống chậm lại, hòa hợp vào với con, và hoàn toàn hiện diện bên con, tương tác với con. Hãy nói với con điều bạn sẽ làm trước khi bạn làm và để con tham gia cùng trong việc đó – ngay cả trước khi con có thể hiểu những lời bạn nói “Giờ mẹ sẽ mặc quần cho con. Con nhắc chân lên nhé?”

Trẻ con là con người nhưng chúng ta không luôn nhớ để đối xử với các con đúng như thế. Nếu con đang ở trên sàn nhà và cần được thay tã, hãy ngưng lại một chút và quan sát. Nếu con đang bạn làm chuyện gì đó của con? Bạn có thể chờ con một giây không? Nếu bạn nói, “Bây giờ mẹ cần thay tã cho con”, vươn tay ra, và chờ con hồi đáp, con sẽ cảm thấy được tôn trọng.

4 quy tắc về chương trình giảng dạy của Tiến sĩ Emmi Pikler:

1. Giá trị của hoạt động tự thân của trẻ từ những năm tháng đầu đời
2. Giá trị của việc xây dựng một mối quan hệ tin tưởng với một người chăm sóc chuyên nghiệp nhất quán có thái độ được hướng dẫn bằng sự tôn trọng tính cách của trẻ và sự thấu hiểu các nhu cầu của trẻ.
3. Giá trị của việc duy trì mỗi đứa trẻ trong việc xây dựng sự tự nhận thức. Điều này được thực hiện thông qua việc khuyến khích sự tham gia tích cực của trẻ vào bất kỳ điều gì đang diễn ra – một mình hay qua tương tác – hơn là chỉ đơn giản xem trẻ như một đối tượng để được tắm rửa và cho ăn.
4. Giá trị của việc bồi dưỡng sức khỏe tối ưu ở trẻ em, mà ảnh hưởng đan xen từ 3 điều trên.

39 Chuẩn bị

Những ngày này không khí tại Thỏ trắng đang rất rộn rã cho việc chuẩn bị cho cơ sở mới tại một địa điểm mới. Những ước mơ cho một ngôi trường mới, sân chơi rộng hơn, có thể làm vườ, trồng hoa, nuôi thỏ...đang đến rất gần. Dẫu còn nhiều khó khăn trong việc xây dựng một cơ sở mới trên tinh thần ngôi trường phi lợi nhuận nhưng Thỏ trắng Kindergarten đã và đang từng bước, rất chậm rãi, để hình thành một ngôi trường đúng chất, đúng tinh thần giáo dục Steiner.

Trường mới bước đầu sẽ mới chỉ có bậc học mầm non, dự kiến sẽ ở khu vực Trần Não Quận 2 và một tương lai rất gần cho 1 trường Tiểu học Steiner đầu tiên tại Việt Nam khi các công việc cuối cùng cho việc thành lập trường đã hoàn thành, sẽ thông tin sớm nhất cho phụ huynh vào trung tuần tháng 7.

Một tin vui cho các phụ huynh khu vực Phú Nhuận và lân cận, Thỏ trắng tại 305/12 Nguyễn Trọng Tuyển sẽ vẫn duy trì (kết quả của sự nài nỉ thuyết phục của phụ huynh thân thiết). Trường sẽ vẫn tiếp tục nhận trẻ từ 18 tháng đến 5 tuổi sau khi nâng cấp và sửa chữa trong đầu tháng 6.

Thông tin cụ thể về trường mới, các chính sách học phí của cả 2 cơ sở quý phụ huynh vui lòng liên hệ tại Mầm non Thỏ trắng, số 305/12 Nguyễn Trọng Tuyển, P. 10, Quận Phú Nhuận, điện thoại 083.9979429 hoặc trực tiếp cho cô Phương Dung 0908541727, cô Ngọc Thảo 0909300305.

Phụ huynh quan tâm đến chương trình giáo dục tiểu học Steiner vui lòng liên hệ cô Ngọc Thảo (ĐT 0909300305) để biết thêm thông tin về chương trình Tiểu học.

Mầm non Thỏ trắng rất xúc động và gửi lời cảm ơn đến quý phụ huynh quan tâm đến giáo dục Steiner nói chung và Mầm non Thỏ trắng nói riêng trong thời gian qua. Mong được sự chia sẻ rộng rãi và đồng hành của quý vị trong chặng đường tương lai.

Những ngày này không khí tại Thỏ trắng đang rất rộn rã cho việc chuẩn bị cho cơ sở mới tại một địa điểm mới. Những ước mơ cho một ngôi trường mới, sân chơi rộng hơn, có thể làm vườn, trồng hoa, nuôi thỏ... đang đến rất gần. Dẫu còn nhiều khó khăn trong việc xây dựng một cơ sở mới trên tinh thần ngôi trường phi lợi nhuận nhưng Thỏ trắng Kindergarten đã và đang từng bước, rất chậm rãi, để hình thành một ngôi trường đúng chất, đúng tinh thần giáo dục Steiner.

Trường mới bước đầu sẽ mới chỉ có bậc học mầm non, dự kiến sẽ ở khu vực Trần Não Quận 2 và một tương lai rất gần cho 1 trường Tiểu học Steiner đầu tiên tại Việt Nam khi các công việc cuối cùng cho việc thành lập trường đã hoàn thành, sẽ thông tin sớm nhất cho phụ huynh vào trung tuần tháng 7.

Một tin vui cho các phụ huynh khu vực Phú Nhuận và lân cận, Thỏ trắng tại 305/12 Nguyễn Trọng Tuyển sẽ vẫn duy trì (kết quả của sự nài nỉ thuyết phục của phụ huynh thân thiết). Trường sẽ vẫn tiếp tục nhận trẻ từ 18 tháng đến 5 tuổi sau khi nâng cấp và sửa chữa trong đầu tháng 6.

Thông tin cụ thể về trường mới, các chính sách học phí của cả 2 cơ sở quý phụ huynh vui lòng liên hệ tại Mầm non Thỏ trắng, số 305/12 Nguyễn Trọng Tuyển, P. 10, Quận Phú Nhuận, điện thoại 083.9979429 hoặc trực tiếp cho cô Phương Dung 0908541727, cô Ngọc Thảo 0909300305.

Phụ huynh quan tâm đến chương trình giáo dục tiểu học Steiner vui lòng liên hệ cô Ngọc Thảo (ĐT 0909300305) để biết thêm thông tin về chương trình Tiểu học.

Mầm non Thỏ trắng rất xúc động và gửi lời cảm ơn đến quý phụ huynh quan tâm đến giáo dục Steiner nói chung và Mầm non Thỏ trắng nói riêng trong thời gian qua. Mong được sự chia sẻ rộng rãi và đồng hành của quý vị trong chặng đường tương lai.

40 Sự hỗn loạn trong cuộc sống hàng ngày – lau dọn và quan tâm

*****

Linda Thomas

Khi nói đến việc nhà, các khái niệm về mất trật tự và hỗn loạn thường bị lẫn lộn với nhau. Trong nhà của chúng ta, trật tự thường được xem là liên quan đến sự đều đặn và rõ ràng nhất định. Tôi gọi một căn phòng là gọn gàng trật tự, khi mọi thứ đều ở đúng chỗ của nó và tôi có thể dễ dàng định hướng cho mình và làm tốt việc của mình ở trong đó mà không gặp chút phiền phức nào. Tuy nhiên, ngay khi tôi bắt đầu làm việc trong căn phòng đó, hay những đứa con bắt đầu chơi đùa quanh phòng, trật tự này sẽ rất sớm trở thành mất trật tự. Trật tự có vẻ có giá trị đặc biệt để biến thành mất trật tự thật dễ dàng, trong khi điều ngược lại thì không bao giờ xảy ra. Tôi phải can thiệp đầy ý thức để tái thiết lập lại trật tự đã bị mất.

Trong cuốn Kabbalah, câu chuyện của Sự sáng tạo cho chúng ta biết rằng Thượng đế tự mình rời đi, vì vậy tạo nên một sự trống rỗng. Sự hỗn loạn nỗi lên từ sự trống rỗng đó tạo nên chất liệu mà từ đó thế giới này được tạo ra.

Trong nhà của chúng ta, chúng ta thường phải đối mặt với sự hỗn loạn. Thực tế đơn thuần là chúng ta có vô số các cách thức và phương tiện, mà từ đó chúng ta có thể lập trật tự cho cuộc sống hàng ngày, giúp chúng ta mặt đối mặt với sự hỗn loạn. Chúng ta có cơ hội để tái lập trật tự và cấu trúc có mục đích để thay thế cho những nơi mà sự mất trật tự và bừa bãi chiếm giữ.

Khi tôi lau dọn, tôi không chỉ đơn giản muốn loại bỏ bụi bẩn, tôi cố gắng đầy ý thức để tạo nên không gian cho một thứ gì mới. Loại bỏ bụi và bẩn, kết quả là tạo nên khoảng không – khoảng không này tôi dành hoàn toàn cho các thực thể tâm linh có liên quan đến khoảng không mà tôi đang làm sạch, để một thứ gì đó mới và tích cực có thể đến đó.

Khoảng mười bốn năm trước, tôi già dựng công ty làm sạch sinh thái, để có thể đóng tiền học trường Waldorf cho các con tôi. Vào lúc mới bắt đầu, tôi không chỉ là “bà chủ”, tôi là nhân viên và là người học việc duy nhất. Tôi có quá nhiều thứ để học, không chỉ về thiết bị và các chất tẩy rửa đúng; mà còn rất quan trọng phải học cách để giữ gìn sức khỏe của mình, cách để bảo vệ bản thân, và trên tất cả, tôi muốn học làm thế nào để tôn trọng không gian của những người khác.

Thái độ mà chúng ta có, trong việc mà chúng ta làm, là điều quan trọng tối ưu. Nếu chúng ta có thể dẫn đến cuộc sống tâm linh thiền định mà chúng ta ao ước có thể có, chúng ta có thể cố gắng tìm thấy một thái độ tâm linh đối với mọi thứ chúng ta làm trong cuộc sống hàng ngày của mình. Nói cách khác, nếu bạn không thể làm điều bạn thích, thì nên cố thích điều bạn làm. Những thứ lặp đi lặp lại liên tục hoặc là biến thành thói quen, có thể vì thế mà giảm đi tầm quan trọng; hoặc bạn có thể cố làm một bài tập của sự nhận thức từ công việc tầm thường nhất, và thế là bạn đã bắt đầu trên con đường tâm linh của mình.

Tôi tìm thấy một giai thoại tôi đã nghe từ thời gian dài trước đây, rất hữu ích để nói về điều này. Trong một tu viện, có một thầy tu rất giản dị và tất cả những công việc tầm thường đều được đưa cho ông ta, như rửa chén, quét và chùi sàn nhà và những việc kiểu như vậy. Ông ấy không hề ngại những việc này, làm chúng đầy yêu thương trong khi luôn nói những lời cầu nguyện trong khi làm việc: “Lạy Chúa, khi con rửa sạch chiếc dĩa này, làm ơn gửi cho con một trong những thiên thần của người để giúp rửa sạch trái tim con và làm cho nó thanh khiết” hoặc “Lạy Chúa, khi con chùi rửa sàn nhà này, làm ơn gửi cho con một trong những thiên thần của người để giúp con, để mỗi người bước trên sàn nhà này, có thể được chạm đến bởi sự có mặt của thiên thần đó.” Mỗi công việc, ông ấy đều có một lời cầu nguyện và tiếp tục làm việc như vậy rất nhiều năm. Truyền thuyết nói rằng một buổi sáng khi ông thức dậy, ông đã giác ngộ và mọi người từ rất xa cũng tìm đến ông để lắng nghe sự thông thái mà ông có.

Rất nhiều ký ức mà ba và mẹ tôi từng nói với tôi đã trở lại. Chúng tôi có bảy anh chị, và một anh trai của tôi thường ra bàn ăn sáng với tâm trạng rất khó chịu. Ba tôi thường hỏi: “Con lại ra khỏi giường bằng chân trái à?” Rất nhiều năm sau, tôi đã biến lời nhận xét đó thành một bài tập. Khi tôi thức giấc vào buổi sáng, tôi cố ngồi thẳng dậy ngay lập tức và sau đó rất tinh thức, tôi luôn cố đặt chân phải ra trước khi tôi ra khỏi giường, vì vậy tôi làm một điều tích cực để bắt đầu ngày của mình.

Tôi bắt đầu làm mọi thứ theo cách này, và sau một khoảng thời gian, tôi đã phát hiện ra một điều rất quan trọng. Có tồn tại một sự khác biệt to lớn giữa việc lau dọn và quan tâm. Khi chúng ta lau dọn, chúng ta làm sạch bụi nhơ, và kết quả của việc lau dọn đôi khi không tồn tại được đến năm phút. Tại Goetheanum (đại sảnh đường của Hiệp hội Anthroposophical – ngành Khoa học về Con người của Rudolf Steiner), bạn chỉ mới lau qua hành lang và đã có ai đó bước lên trên, để lại dấu chân khắp nơi. Điều tương tự sẽ xảy ra với ba mẹ có con nhỏ. Và vì lý do này, nhiều người thấy việc lau dọn là việc rất bực bối và không được coi trọng, chỉ là một điều cần phải làm đầy phiền hà.

Tuy nhiên, chúng ta cần cố gắng làm việc này với sự nhận thức hoàn toàn, với toàn bộ tình yêu thương. Một khi chúng ta học cách để thâm nhập vào mỗi mỗi góc nhỏ đầy nhận thức với các đầu ngón tay của mình, sau đó việc lau dọn sẽ có một thái độ dưỡng nuôi và trở thành sự quan tâm. Và điều là sự tuyệt vời của nó, chính là kết quả của sự quan tâm, sẽ còn lại lâu dài hơn kết quả của việc chỉ đơn thuần là lau chùi bụi bẩn! Khi chúng ta đã quan tâm đặc biệt đến một căn phòng, thì cho dù một chút bụi mới có bị mang vào đó, thì chỉ hơi khó chịu thôi, mọi người có thể sống ổn với nó. Rung động của nó hoàn toàn khác với những nơi mà hàng lớp bụi và bẩn chất chồng lên... Gần đây có một nền văn hóa lau dọn mới đang cố thành hình, mà chúng ta nên thật sự cố để ngăn nó xảy ra. Nền văn hóa này có ý định là xịt một cái cho mọi thứ - bạn xịt rồi bạn lau đi – không cần nhiều nước để lau dọn! Một việc thật sự chỉ lau dọn một lượng nhỏ bụi dơ, nhưng thay vì quan tâm đến một bề mặt, bạn lại để lại một lớp hóa chất đằng sau, kèm trong nó là hàng đống mớ các chất bẩn bị hòa tan trong nó.

Khi quan tâm đến một căn phòng, chúng ta không chỉ tiến đến việc liên hệ với thế giới vật lý. Cả một không gian thay đổi, căn phòng ngập tràn ánh sáng. Trẻ con đặc biệt phản ứng mạnh mẽ với sự chuyển đổi này và chúng cũng có vẻ tiếp nhận sự thay đổi trực tiếp. Chúng tôi đã một lần lau dọn vào mùa xuân rất cẩn thận cho một căn nhà lớn ở quanh đó. Khi trở về trường sau kỳ nghỉ, một bé trai mười tuổi lập tức muốn biết liệu các bức tường có được sơn lại không, vì căn nhà có vẻ quá sáng sủa và bóng nhoáng.

Chỉ có chúng ta có thể tự quyết định việc có nhận lãnh nghề này (lau dọn) nghiêm túc đến mức nào. Đối với tôi, quan tâm đến một bệ mặt là việc rất quan trọng. Mỗi sinh vật sống đều sẽ phát triển mạnh mẽ khi được quan tâm, cho dù là một đứa trẻ, một cái cây, hay một “sinh vật sống” như tòa nhà Goetheanum, một ngôi trường, căn nhà riêng của chúng ta và rất quan trọng, những mối quan hệ của chúng ta. Sau một buổi hội thảo, một trong những người tham gia đã kể với tôi về trải nghiệm của bà trong việc quan tâm có ý thức đến căn nhà có thể có tác dụng chữa lành như thế nào. Cô đã lập gia đình được mười lăm năm và đâu đó giữa quãng đường này mối quan hệ đã phai nhạt. Căn nhà của họ mua được khoảng năm năm đã bị bỏ quên ngay cả khi nó chưa được trang bị đủ đồ đạc. Không lau sau khi cô bắt đầu thực hiện những điều được học trong khóa của mình, chồng cô cũng bắt đầu hoàn tất việc trang bị những đồ đạc trong nhà. Sau đó chồng đã nói với cô, là ngay khi cô bắt đầu quan tâm đến tổ ấm trở lại, chồng cô không chỉ cảm thấy được tôn trọng mà anh ấy cũng cảm thấy rằng cô đã lại “nhìn thấy” anh.

Quan tâm có ý thức đến mái ấm nâng cao ý thức về nhận thức của chúng ta và đó là điều để chúng ta có thể trao tự do cho các phi nhân (các thiên thần nguyên tố), từ đó tạo ra khoảng không cho điều gì đó mới. Chúng ta liên tục được bao quanh và có liên hệ với các phi nhân cũng như vô số các thực thể vô hình khác. Chúng ta trao tự do cho các phi nhân bằng cách nhận thức tĩnh thức những gì ở quanh mình – khi chúng ta dọn rửa đi bụi bẩn, gội sạch tóc, làm thông thoáng căn phòng hay thắp sáng một ngọn nến. Một không gian hoàn toàn khác được tạo ra khi chúng ta dọn bỏ nồi cháo cháy bị bỏ qua đêm trên bếp, hay khi chúng ta chọn lò đi những vết ố của kem còn lại trên tường sau khi lau chúng đi.

Chúng ta trao tự do cho các phi nhân thông qua sự siêng năng và niềm vui, thông qua sự mẫn nguyễn và bình an.

Không phải mọi phi nhân đều có thể được đối xử cùng một cách. Trong một ngôi trường mà chúng tôi nhận làm sạch, có một căn phòng có mùi cực kỳ khó chịu. Tôi đã thử mọi thứ để dọn sạch mùi này: dùng các chất làm sạch sinh thái của tôi, các chất làm sạch hóa học, với máy lau dọn bằng hơi nước tôi đã cố làm sạch thậm chí cả những kẽ hở nhỏ nhất. Không thử gì hiệu quả, mùi đó vẫn còn. Với sự quan tâm đầy yêu thương tôi lại làm lại toàn bộ quá trình trên, thậm chí ca hát trong lúc lau dọn. Vì vẫn không có chút cải thiện nào, tôi chấp nhận việc tôi có thể phải chịu đựng chuyện này. Vài tuần sau tôi trở lại trường lúc cảm thấy nóng nực và mệt mỏi, và khi tôi mở cửa vào căn phòng đó, thứ mùi này quá nồng nặc và có vẻ quá khiêu hích đến nỗi tôi trở nên tức giận vô cùng. Tôi kéo cửa sổ mở toang, đậm chân trên sàn, hét lên: “Tôi chịu đủ chuyện này rồi nhé. TÔI Ở ĐÂY, và chỗ này không có đủ chỗ cho tất cả chúng ta – hãy đi ra!” Và như một cơn lốc giận dữ, tôi đi xuyên qua phòng, lau chùi dữ dội từ trần đến sàn. Cái mùi đó đã biến mất! Vài tháng sau, một đồng nghiệp của tôi nhận công việc này và sau khi giải thích thái độ cần có với các phi nhân trong phòng đó, cô ấy cũng có thể đảm đương để giữ cho chúng đi ra.

Ngược lại với sự quan tâm là bô bê. Tôi cảm nhận thái độ bô bê như một thứ gì đó bò leo từ từ. Nó bắt đầu trong tất cả các góc nhỏ mà chúng ta không để tâm đến. Nó bắt đầu bò vào từ phía sau các tủ kệ, từ dưới gầm giường và từ đằng sau các rèm cửa nơi chúng ta tìm thấy mạng nhện chăng đầy.

Sau đó hầu hết các căn nhà đều có một số ngăn kéo ... Có những ngăn trong lò, lỗ thông hơi trên bếp, các bộ cửa sổ nơi chúng ta để bộ sưu tập những hòn đá và cây nhỏ. Và cứ từ từ nó có vẻ như chiếm lĩnh cho đến khi chúng ta không còn có thể chịu nổi nó nữa. Sau đó, giống như một tia chớp, chúng ta lao khắp nhà với nỗ lực để mọi thứ trở lại trật tự của nó.

Nhiều bậc cha mẹ cảm thấy choáng ngợp và chịu áp lực trong việc giữ cho ngôi nhà gọn gàng và sạch sẽ. Một bà mẹ trẻ từng nói với tôi: “Tôi đã làm việc vất vả cả ngày, và trước khi tôi cuối cùng cũng đã dọn sạch bếp sau bữa tối, mọi thứ có vẻ đã được hoàn tất. Chúng tôi có cấu trúc lại ngày đó, và những gì xảy ra giống như sau: Cô ấy định lau dọn phòng tắm của cha mẹ ở trên lầu. Ngay khi cô ấy muốn bắt đầu lau dọn, cô nhớ ra là cô đã dùng chất tẩy rửa để làm sạch bồn trong phòng giặt giũ trong hầm ba ngày trước. Vì thế cô đi xuống tầng hầm, chỉ để lại thấy một cái hộp đựng phân mèo rất hôi ở bên cạnh máy giặt. Tất nhiên là cái hộp đó cần phải dọn rửa và đổ cát sạch vào lại ngay lập tức. Cô ấy cột miếng cái bao đựng cát bẩn để mang đến ga ra xe. Ở đó cô lại thấy hàng đóng báo và giấy cũ, cần phải dồn để tái chế giấy cho ngay ngày hôm sau. Sau khi mất một chút thời gian đi tìm sợi dây, cô nhớ ra rằng con trai và các bạn của nó đã dùng dây để xây một cái xe cáp treo trên gác mái. Đi ngược lên thang cô may mắn tìm ra cái áo thun đã mất tích vài ngày qua, bên cạnh sợi dây... Và trước lúc cô dồn đóng giấy, thì đã đến lúc bắt đầu chuẩn bị bữa trưa. Sau đó là

đến một buổi hẹn gặp nha sĩ và các giờ học nhạc. Tối hôm đó, khi cô đã đứng trong phòng tắm để chải răng, cô mới nhớ ra là nước tẩy rửa vẫn còn để ở trong phòng giặt.

Vậy đó, thường không phải là công việc chúng ta đã làm khiến chúng ta mệt mỏi, mà chỉ đơn thuần việc nghĩ về những gì vẫn còn mà ta phải làm mới thật sự làm ta kiệt sức.

Tôi biết rằng không phải lúc nào cũng có thể lên kế hoạch mọi việc trước, bởi vì luôn có những thứ không nhìn thấy trước được xảy ra. Nhưng điều này có thể giúp ích rất nhiều, một khi chúng ta đã quyết định làm điều gì đó cụ thể, để chuẩn bị từ đêm hôm trước mọi thứ chúng ta sẽ cần để làm công việc đó. Ý chí sẽ được kích hoạt theo một cách hoàn toàn khác hẳn một khi chúng ta đã chuẩn bị tâm trí để làm việc gì đó rồi ngủ qua đêm với nó. Việc nhà không nên là một sự ép buộc. Đàn ông hay phụ nữ cũng nên là chủ của nhà mình chứ không phải là một kiểu khác. Nhưng cũng quan trọng là chúng ta không có tự đánh lừa mình. Cách hoàn thành một công việc sẽ phân biệt giữa một người hầu với một nàng công chúa. Hình ảnh một tam giác đều giúp tôi rất nhiều khi tôi cần đến sự cân bằng. Đó là cân bằng giữa lý trí, tình cảm và ý chí; bạn, người chồng, con cái; thời gian cho công việc, gia đình và bản thân. Người duy nhất biết tam giác đó sẽ trông như thế nào là chính bạn.

Chúng ta thường nói, “Tôi phải làm chuyện này, tôi phải làm chuyện kia, điều đó thật sự cần phải được thực hiện...” Ai nói điều đó? Bạn nói và tôi nói. Chúng ta là những người tự đặt lên vai mình quá nhiều các kỳ vọng và đòi hỏi tự mình đặt ra. Một lý do khác để cảm thấy choáng ngợp với việc nhà là vì chúng ta không có đủ lòng tin rằng có những người hỗ trợ vô hình đang ở quanh mình. Có những thiên thần, các phi nhân (thiên thần nguyên tố), các tinh thần của những tố ám của chúng ta ... Khi chúng ta thức dậy vào buổi sáng và chào đón ngày mới, không có gì ngăn cản chúng ta nguyện cầu các thiên thần giúp mình ít nhất là có thể trải qua một phần của ngày trong hòa hợp. (Có thể là cho tới 8 giờ sáng, chỉ để bảo đảm điều ta cầu ước thành hiện thực). Khi tôi còn học ở trường ngày Chủ Nhật, cha xứ đã nói với chúng tôi là các thiên thần ở trên cao kia noi thiên đường đang vô cùng chán bởi họ không có đủ việc mà làm. Vì có quá nhiều yêu cầu được gửi đến mà họ không được phép trả lời. Rồi đột nhiên có một đứa trẻ, hay là trong trường hợp mà chúng ta ngỏ lời, thì là một người lớn đứng ở cửa sổ và cầu nguyện có sự giúp đỡ của thiên thần để có sự hòa hợp cho tố ám của mình. CUỐI CÙNG! Các thiên thần thốt lên, chúng ta đã có điều gì đó để làm và sẽ đỗ xô đến để giúp chúng ta!

Trước khi tôi bắt đầu làm người coi sóc chính (bảo mẫu) ở đại sảnh đường Goetheanum, tôi đã từng thường xuyên xung phong làm người chịu trách nhiệm lau dọn toilet. Tôi đã từng bắt đầu từ 6 giờ sáng, dọn rửa 64 cái toilet mỗi ngày, và thường ca hát để giúp cho công việc dễ dàng hơn. Để làm sạch bồn cầu, tôi có phương pháp riêng. Để làm sạch một cái toilet, sẽ có việc làm sạch mà ta phải làm hàng ngày, và thêm vào việc làm sạch kỹ hơn cần làm một lần một tuần, hay khi cần là hai lần mỗi tuần. Sau đó toilet sẽ được làm sạch từ trần đến sàn, toàn bộ. Việc này đòi hỏi thêm chút thời gian. Khi việc phải cúi người xuống, lau dọn, quay qua, rồi lại cúi xuống khiến tôi khá chóng mặt, tôi đã quyết định sẽ làm sạch toilet ở tư thế quỳ gối xuống. Một khi bạn quỳ xuống trước một cái bồn cầu, một điều gì đó đổi thay. Nó khá tinh tế, có một sự thay đổi trong thái độ, cái cách một người tiếp nhận nó, cái cách mà bạn làm công việc, việc tiếp xúc với các phi nhân. Một khi đã hoàn tất công việc, tôi lại phải đứng lên... Tôi cũng thử thay đổi việc đứng lên thành một bài tập có ý thức của việc đặt bản thân vào vị trí đứng thẳng. Trải nghiệm này cũng thật phong phú và đầy ý nghĩa, đến nỗi ngay cả hôm nay, nếu tôi được chọn lựa, tôi cũng thích làm sạch 20 cái toilet hơn là hút bụi một tấm thảm. Tôi cũng thích công việc này bởi vì tôi luôn xem đây là một món quà đặc biệt khi tôi có thể sử dụng một cái toilet sạch sẽ và được quan tâm thật tốt.

Năm ngoái tôi ở Na Uy để tổ chức các buổi hội thảo về lau dọn. Các lớp buổi sáng trao đổi bằng tiếng Anh và buổi chiều thì nhắc lại bằng tiếng Đức. Buổi chiều đầu tiên có một người phụ nữ đến gặp và hỏi tôi liệu cô có thể tham gia không khi cô chưa kịp đăng ký lớp học. Cô có nói rằng cô thực sự thấy khá là lạ lùng khi có ai đó phải đến từ tận Dornach để nói với họ về cách lau dọn. Nhưng khi chồng cô trở về sau buổi học và thông báo là với cô là cô phải chờ rửa chén sau đi vì anh ấy muốn trước tiên là lau dọn toilet đã. Cô thấy là phải đến và xem ai đã tạo ra được điều kỳ diệu như vậy. Chồng cô chưa bao giờ lau dọn toilet lần nào trước đây.

Một khi tôi bắt đầu nói về việc lau dọn, tôi có thể nói liên tu bất tận hàng giờ liền. Và nó thật sự là một chủ đề không bao giờ dứt. Chúng ta lau dọn như thế nào? Chúng ta lau dọn với cái gì? Làm cách nào chúng ta có

thể học để khám phá ra ý nghĩa sâu sắc hơn của việc lau dọn và học cách yêu thích việc này? Làm cách nào chúng ta có thể dạy cho con cái chúng ta (và đôi khi là chồng chúng ta!) để chú ý đến những thứ nhỏ nhặt và có thể thực hiện một hành động cho đến khi hoàn tất? Thí dụ, làm thế nào chúng ta có thể dạy chúng rằng, sau khi lau bàn cho sạch, cái khăn lau cần được giặt, vắt ráo và treo lên cho khô, hơn là chỉ thấy nó thành một đống trong bồn rửa, vẫn còn dính đầy vụn bánh mì và bơ.

Điều này nhắc tôi nhớ đến một giai thoại khác nữa. Vài năm trước đây tôi được yêu cầu đến giảng một bài về công việc của tôi ở đây trong đại sảnh đường Goetheanum. Cái ngày trước buổi giảng, một quý ông đứng tuổi đã gọi điện thoại cho tôi để nói với tôi rằng ông đã hạnh phúc biết bao khi ông ấy nghe thấy rằng tôi sẽ nói về một thứ thực tế như việc lau dọn. Cá nhân ông biết Henny Geck (là người đã giúp Rudolf Steiner khắc bức tượng Representative of Man (đại diện con người)) và bà đã kể cho ông nghe về câu chuyện này: Bất cứ khi nào Rudolf Steiner được gọi đi khi ông đang khắc tượng, ông sẽ luôn quét dọn tất cả các mảnh gỗ vụn và mảnh bào còn đang nằm trên sàn để bỏ chúng vào thùng rác. Mặc dù bà đã thường đề nghị để bà làm việc này, ông luôn khăng khăng để ông tự làm. Một ngày nọ bà hỏi ông tại sao ông lại phải mất công quét mọi thứ ngay cả khi ông rời đi chỉ vài phút thôi. Câu trả lời của ông như thế này: "Khi tôi làm việc, mọi thứ tôi làm cũng là một phần của các vật liệu làm việc của tôi và tôi là chủ của tình huống đó. Ngay khi tôi ngừng làm việc và rời xưởng, mọi thứ nằm trên sàn sẽ là rác và vì thế thuộc về thùng rác, bởi vì những thực thể cảm thấy trong thùng rác là nhà, không phải là cùng loại với những thực thể mà chúng ta muốn được ở xung quanh khi đang làm việc đây nghệ thuật."

Cuối cùng, tôi muốn kể cho bạn nghe về một trải nghiệm mà đã cho tôi thấy, chúng ta không bao giờ nên đánh giá thấp tầm quan trọng của việc quan tâm đầy yêu thương đến môi trường xung quanh mình, và cơ hội điều này có thể cho chúng ta là tạo ra không gian cho một thứ gì đó mới. Đây là những khoảnh khắc quý giá có thể giúp chúng ta đóng góp xây dựng cho hòa bình và sự đổi mới. Tôi đã được yêu cầu đến lau dọn triệt để một mái ấm dành cho tội phạm vị thành niên vì họ đang lập kế hoạch cho một ngày mở cửa mái ấm. Và tôi đã sốc khi thấy tình trạng căn nhà bị bỏ mặc hoàn toàn và cực kỳ bẩn thỉu. Tôi muốn biết người nào chịu trách nhiệm coi sóc nơi này. Người quản giáo trả lời: "Lũ trẻ". "Nhưng ai dạy chúng cách làm?" "Những người quản giáo dạy chúng." Lúc đó tôi muốn biết liệu có một khu vực nào được lau dọn bởi những người quản giáo không, và ông ấy đã chỉ cho tôi thấy những khu còn lại dành cho những người phụ trách ca đêm. Dĩ nhiên nơi này cũng chả khá khâm hơn gì và tôi nói cho ông ấy biết như thế. Chuyện này hơi làm ông ta bức và ông ta muốn biết là tôi có muốn nhận công việc này hay không. Tôi nói rằng tôi rất sẵn lòng làm việc này, nhưng không phải làm với những nhân viên của mình. Tôi đề nghị sẽ đến đây làm với toàn bộ dụng cụ và vật liệu của tôi, nhưng để lau dọn với bọn trẻ và các người quản giáo, và điều này trở thành điều đáng ngạc nhiên. Và bởi chưa bao giờ có việc này, ông ấy phải xin ý kiến hội đồng trước. Tôi đã tình cờ đề cập đến chuyện giá dịch vụ sẽ là 3000 Fr nếu tôi đến làm với nhân viên của mình và sẽ là 500 Fr nếu tôi đến một mình. Yêu cầu đã được chấp thuận nhưng sau đó tôi lại có một điều kiện khác. Bởi vì tôi chưa bao giờ làm việc với lũ trẻ trước đây và tôi cũng không phải là một nhà giáo dục hay nhà sư phạm, tôi tin là tôi sẽ cần đến sự hỗ trợ của các thiên thần giám hộ. Vì vậy tôi muốn gặp lũ trẻ và biết tên chúng trước khi làm việc cùng với chúng. Tôi muốn được mời đến ăn sáng với chúng.

Có 10 bạn trai trẻ tuổi từ 13 đến 18 đang sống trong căn nhà đó, và 5 bạn trong số đó về nghỉ cuối tuần với gia đình. Công việc được dự tính sẽ thực hiện trong hai tuần. Căn nhà có ba tầng và toàn bộ phần cầu thang được sơn vẽ với các bức tranh vẽ quý sứ kinh dị bằng mực đen và màu sắc sáng chói.

Công việc của chúng tôi là làm sạch các cửa sổ, các máy sưởi, cửa ra vào, sàn nhà, phòng tắm và nhà vệ sinh. Nhưng khi lũ trẻ bắt đầu, chúng muốn làm sạch tất cả mọi thứ. Chúng bắt đầu dời các tấm áp phích và tấm dán sticker khỏi các bức tường và tủ quần áo của mình. Một cậu bé thậm chí còn dỡ toàn bộ giường của cậu ra và trong quá trình đó tìm thấy cả một đống quần áo bị lạc mất. Một cậu bé khác muốn tôi chỉ cho cậu cách cậu làm sạch bộ hi-fi của mình "một cách sinh thái" ... Dĩ nhiên chúng không thể làm việc mà không có nhạc, và một số nhạc của chúng thì! Với tôi loại nhạc đó nghe giống như sự kết hợp của một đoàn tàu siêu tốc và một khẩu súng máy. Cậu trai chọn loại nhạc đó thật sự bảo tôi rằng nó nạp đầy năng lượng cho cậu, mặc dù tôi chả thấy có tí dấu hiệu nào như thế. Cậu muốn biết tôi thích nghe cái gì và tôi bảo cậu rằng tôi vẫn thích nghe loại nhạc giống như nhạc cũ thời những năm 60 mà tôi đã từng nghe hồi tôi trạc tuổi cậu bây giờ. Và đột ngột tôi đã nghe thấy bài "Morning has broken" (Buổi sáng bừng lên) của Cat Stevens và bài này đã nghe như một bản hòa tấu tuyệt diệu nếu so với "tiếng ồn" trước đó. Tôi thậm chí còn có thể

thuyết phục cậu rằng sẽ dễ lau sạch một cánh cửa sổ với nhịp điệu của bài “Morning has broken” hơn là cái âm thanh “tu-dum, tu-dum, tu-dum” mà chúng tôi đã nghe trước đó.

Đã có một môi trường làm việc tuyệt vời và chúng tôi xoay xở để làm được rất nhiều việc.

Trước khi tôi trở lại vào ngày thứ bảy tiếp theo, đã có một sự bất ngờ tuyệt vời nhất chờ đón tôi. Năm cậu con trai đã làm vệ sinh cùng tôi, đã xin phép được nghỉ ngày thứ hai và băng tiền riêng của mình, chúng mua sơn và sơn lại khu cầu thang từ trên xuống dưới, hoàn toàn che phủ các bức tường với sơn trắng. Nhưng chúng đã không chỉ làm như thế. Toàn bộ bề mặt lại được bao phủ với những bức tranh thơ ngày hồn nhiên – những ngôi nhà với các cánh cửa màu xanh lá, rèm màu hồng và các ông khói nhà khói. Các cây xanh phủ đầy táo và cherry đỏ. Có những bông hoa cúc và tulip và trẻ em thả diều dưới mặt trời tia nắng. Thậm chí có cả chim, bướm và những chú sên nhỏ xíu xiu bò trên cỏ. Những thanh niên “thô lỗ”, bị xã hội làm tổn thương sâu sắc đã cảm thấy nhu cầu tạo ra một thế giới của vẻ đẹp và hòa hợp trên những bức tường đó, để lập đài khoảng không, không gian được tạo nên bằng chính nỗ lực của mình.

Kindling, Tạp chí của Nhóm Giáo dục Sớm, Hội Bằng hữu các trường Steiner

3 Church Lane, Balsham

Cambridge CB1 6DS

Số ĐT/Fax: 01223 890988

E mail: JanniSteinerEY@aol.com

41 Kỷ luật cho tình huống nguy hiểm

*****

Tạo một ấn tượng lâu dài

Đứa con chập chững của bạn đang với tay lên tay cầm của nồi súp trên bếp. Thay vì hét lên “Không được!”, bạn hãy thử thay bằng từ “Đừng lại!”. Ngay khi con bạn ngừng lại, hãy nói tiếp ngay “Đau con à.” Và khi bạn nắm chặt lấy bàn tay đang muốn khám phá của con (có thể đầu bạn đang nghĩ là lần sau bạn cần đẩy tay cầm của nồi súp quay vào trong và dùng bếp âm cho an toàn hơn), hãy nhìn vào đôi mắt đang mở to vì ngạc nhiên của con với ánh nhìn vẫn đầy nghiêm nghị: “Nóng. Đau. Đừng chạm vào thứ gì đang ở trên bếp lò. Ôi đau đấy!” Bạn đã làm rõ ý bạn muốn mà không nói từ “không”. Tiếp theo hãy ôm lấy con, nhất là nếu bạn thấy mình đã lỡ nói với giọng gắt trước đó. Kết nối lại với con để một sự có như thế này không làm hỏng cả ngày của con. (“Nóng” là một từ hữu ích, đặc biệt nếu như con bạn đã từng một lần có trải nghiệm với cảm giác nóng này. Cẩn thận nắm lấy tay con và cho con cảm nhận nhiệt độ nóng để con hiểu việc này).

Đừng té đít

Nếu là cha mẹ trẻ với con đầu lòng, chúng ta chắc đã tin là té đít là việc thích hợp trong các tình huống đe dọa đến tính mạng, chẳng hạn như đứa con mới biết đi chạy ra đường. Chúng ta lý luận là cần phải tạo một ấn tượng trong tâm trí và cả thân thể thì con mới nhớ không dám chạy ra đường nữa. Đã có lúc chúng ta cho là việc an toàn cần đặt lên trước tâm lý. Nhưng khi chúng ta hiểu biết hơn về kỷ luật, ta nhận ra là có những cách tốt hơn việc té đít để răn dạy còn về nguy hiểm. Chúng ta nhận ra là trẻ ở tuổi biết đi không nhớ được trải nghiệm của lần này cho lần tiếp theo, thậm chí với cả “ấn tượng về thân thể” (chẳng hạn như bị đánh đau – người địch). Và đây là những cách có hiệu quả:

Cách nói “không” với nguy hiểm

Khi đứa con ở tuổi tập đi của chúng tôi đứng ở lối ra khỏi nhà, vợ tôi Martha trông chừng con chảng kharc một con chim ưng. Nếu con mạo hiểm đi quá gần ra mép đường, cô ấy sẽ nói ngay câu cảnh báo tốt nhất của cô ấy là “Đừng lại! Đường!” và cô tóm lấy con từ lúc con đứng ở mép đường, đưa ra khỏi đó. Cô cứ làm đi làm lại việc này, nói lên với nỗi sợ con sẽ đi ra đường. Cô không la hét với con hay lôi con lại với thái độ giận dữ. Cô chỉ đang thể hiện nỗi sợ thuần túy, và đưa ra tiếng cảnh báo như báo động từ bên trong, xuất phát từ trái tim bất kỳ người mẹ nào khi con mình có thể bị đau. Điều rất quan trọng là con tin tưởng vào mẹ, vì thế cô ấy không dùng việc mình làm. Và cách này hiệu quả! Con chúng tôi đã có được một sự thận trọng sâu sắc đối với việc đi ra đường và luôn luôn tìm sự cho phép, biết rằng Mẹ sẽ nắm lấy tay bé và mẹ

con sẽ cùng đi qua đường. Một vài lần Martha phải cõi lại nỗi sợ lành mạnh này bằng cách đưa ra âm thanh cảnh báo lớn hơn. Cô ấy dành âm thanh này cho những lần cần có sự đáp ứng ngay lập tức của con trước yêu cầu cần an toàn. Âm thanh này rất khó diễn tả bằng từ ngữ, nhưng nó là một âm thanh rất sắc gọn, và mạnh mẽ, “A!” (kéo dài). Đã một lần cô ấy phải dùng âm thanh này từ khoảng cách 30 mét, tại một công viên khi Stephen đang lang thang đi ra ngoài và đã gần bước xuống đường. Và cô ấy đã thở phào nhẹ nhõm, khi con trai chúng tôi dừng lại và quay lại nhìn mẹ, cho mẹ thời gian để đến bên bé. Cô ấy không bao giờ dùng từ này bừa bãi, và cũng không dùng nó thường xuyên. Những trường hợp ngày qua ngày, cho từng lúc này hay lúc khác, cần những cách xử lý bình thường hơn.

Bất kỳ trường hợp “nguy hiểm” nào thì vẫn cần sự coi sóc thường xuyên liên tục của người lớn – không có cách đánh đòn răn đe nào có thể ngăn ngừa nguy hiểm cho một đứa trẻ khi người lớn không có ở đó để quản lý những tình huống bất chợt xảy ra. Bất kỳ kiểu đánh phạt con sau khi sự cố xảy ra sẽ chỉ khiến con bạn rối trí – con không biết tại sao bé đang bị đánh. Nhiệm vụ của bạn trong việc đưa ra kỷ luật là để giữ cho con bạn tránh khỏi các tình huống mà sự thiếu hiểu biết hay bốc đồng của con có thể đem con vào hiểm nguy thật sự.

Diễn lại tình huống ngay lập tức

Cậu con trai Stephen 4 tuổi của chúng tôi đang tiến đến đường cái. Tôi lập tức chạy lại bên con và bắt đầu cách báo hiệu để ngăn ngừa nguy hiểm của chúng tôi (như những âm thanh báo nguy hiểm đã kể ở trên – ND). Sau đó chúng tôi chơi trò chơi quay lại tình huống. Chúng tôi diễn lại tình huống đó 10 lần liền. Trò chơi diễn lại như sau: chúng tôi chạy về phía con đường, dừng lại tại lề đường, nhìn sang cả 2 bên: “Nhìn sang bên này, không có xe; nhìn sang bên kia, không có xe; và bây giờ chúng ta băng qua đường đi tới nhà bạn của con”. Bằng các lặp đi lặp lại có minh họa như vậy, tôi hy vọng gây dấu ấn trong trí óc của Stephen thói quen là ngay khi bé tiến đến lề đường, bé sẽ tự động nhìn cả hai phía của con đường để xem chừng xe cộ và sau đó mới băng qua đường. Còn bé Matthew 8 tuổi đang chạy lên một vỉa hè ướt, trơn và trượt chân ngã. Tôi đã dùng cách “diễn lại” để ngăn tai nạn này không xảy ra lần nữa. Chúng tôi cùng chạy về phía vũng nước, dừng lại, đi vòng qua nó, và sau đó lại tiếp tục, làm lại chuyện này 10 lần. Bằng cách dùng việc “diễn lại”, bạn cho con bạn một kịch bản để thực hiện khi có tình huống tương tự lại xuất hiện sau này.

Tiến sĩ Sears

42 Chọn truyện cổ tích phù hợp cho lứa tuổi của trẻ

Joan Almon

Quyết định truyện cổ tích nào phù hợp với nhóm tuổi nào là một vấn đề mà mỗi giáo viên mẫu giáo cũng như mỗi bậc cha mẹ phải đối mặt khi muốn kể chuyện cổ tích cho trẻ nghe. Qua nhiều năm, với kinh nghiệm của việc thật sự kể chuyện cho trẻ, một người sẽ phát triển được “cảm giác” cho việc này, nhưng khi bắt đầu, thì một số hướng dẫn sẽ giúp ích cho bạn.

Trong các truyện cổ tích, có những câu chuyện có các mức độ phức tạp khác nhau. Ở mức độ đơn giản nhất có chuyện “Nồi cháo” (câu chuyện kể về một nồi cháo thần có thể cho cháo mỗi khi bạn muốn – người dịch). Trong khi một chuyện có thể xem là phức tạp hơn là câu chuyện dễ thương của nước Pháp “Perronik”, kể về một anh chàng chất phác trong chuyến đi tìm chén thánh phải vượt qua bảy trại ngai. Câu chuyện thứ hai Perronik là một chuyện kể dành cho học sinh cấp 1, có lẽ chỉ khi trẻ đã từ già thế giới của truyện cổ tích ở tuổi lên 9. Còn câu chuyện nhỏ đầu tiên “Nồi cháo” là một niềm vui cho trẻ ba tuổi như là truyện cổ tích đầu tiên để kể cho trẻ nghe. Trẻ thích thú lắng nghe câu chuyện về cái nồi nhỏ, đầy ắp sự trù phú, có thể là tràn đầy với trẻ bởi lúc này vẫn còn thiếu từ vựng. Vào tuổi này trẻ em có một cảm giác về sự trù phú bất tận của cuộc đời. Một đứa trẻ thể hiện điều này với mẹ khi mẹ nói rằng bà không có đủ thời gian để mang con ra ngoài chơi, đứa trẻ sẽ nói: “Nhưng mẹ ơi, con có đầy thời gian, con sẽ cho mẹ một ít.”

Trong hầu hết các câu chuyện kể sẽ có hoặc là một vấn đề cần phải giải quyết, giống như làm thế nào để làm cho nồi cháo ngưng nấu cháo, hoặc là một cuộc đối đầu với các ác, mà có thể ở nhiều hình dáng, như là bà Hoàng hậu trong truyện Bạch Tuyết, hoặc là nhiều loại quái vật khác nhau mà anh chàng Perronik phải chống lại. Vấn đề càng nhẹ nhàng, thì câu chuyện càng phù hợp với trẻ nhỏ, và ngược lại, cái ác càng lớn, thì câu chuyện sẽ càng phù hợp với trẻ lớn.

Một khía cạnh khác của chuyện cổ tích là nhân vật nam chính và nhân vật nữ chính phải vượt qua các thử thách nhất định hay phải trải qua một hành trình cam go trước khi thực hiện thành công sứ mệnh của mình. Trong phiên bản gốc của câu chuyện “Ba chú heo con”, chú heo đã gần như bị lừa ba lần cho đến khi chú có thể chiến thắng con sói. Ba là một con số thường gặp cho số các thách thức trong câu chuyện cổ tích.

Trong trường hợp này các nhiệm vụ không được miêu tả là rất đáng ngại, và chú heo đã giải quyết chúng với rất nhiều tính hài hước, khiến cho câu chuyện rất dễ được những trẻ bốn tuổi yêu thích vô cùng. Trong chuyện “Bảy con qua”, cô gái phải đầu tiên là đi đến mặt trời, rồi đến mặt trăng, rồi đến các vì sao để cứu các anh trai lại hình dạng con người. Đó là một câu chuyện phù hợp cho trẻ từ 5 đến 6 tuổi. Một câu chuyện thậm chí còn phức tạp hơn là phiên bản rất hay của truyện cổ Na Uy “Phía Đông Mặt trời và Phía Tây của Mặt trăng”. Ở đây cũng vậy, trọng trách của nhân vật nữ chính là phải vượt qua một hành trình khó khăn để giải cứu cho hoàng tử của mình, và hành trình này đầu tiên dẫn cô đến gặp ba người phụ nữ khôn ngoan. Sau đó cô được giúp đỡ bởi lần lượt bốn ngọn gió. Nhưng ngay cả khi gió bắc thổi cô đến lâu đài ở phía đông mặt trời và phía tây của mặt trăng, nhiệm vụ của cô vẫn chưa thể hoàn tất và sau đó cô lại bị kiểm tra thêm nữa trước khi cô ấy có thể cưới được hoàng tử. Đây không phải là một câu chuyện dành cho lứa tuổi mẫu giáo, mà là một câu chuyện thích hợp dành cho lớp 1 trở lên, khi phần bên trong của trẻ đấu tranh để phát triển lên mức độ phức tạp hơn và khi trẻ cần được nuôi dưỡng bởi những chuyện cổ tích phức tạp hơn.

Khi mang những suy nghĩ này trong tâm trí, một người sẽ chia một số chuyện thường được kể trong trường mẫu giáo Waldorf vào các phân loại tùy theo sự phức tạp của chuyện. Đây là một việc có thể gọi là nguy hiểm, bởi các câu chuyện cổ tích thì quá sống động đến nỗi chúng không thể dễ dàng được phân vào chỉ một cột phân loại nào. Thậm chí nếu như đã có thể phân loại, tôi vẫn thấy tôi liên tục thay đổi các câu chuyện từ nhóm phân loại này sang nhóm khác. Cuối cùng thì một người sẽ quyết định phần lớn dựa trên một nhóm trẻ cụ thể hay cho chỉ một trẻ nào đó mà mình biết. Xin hãy xem những bảng phân loại dưới đây chỉ chủ yếu là một cách phân chia, và hãy dành thời gian để phát triển nhận định của riêng mình cho việc phân loại này.

Bạn hãy xem những sự phân chia dưới đây chỉ đơn thuần là một cách phân chia, và hãy dành thời gian để phát triển nhận định của riêng mình trong việc phân loại này.

Bạn cũng có thể thấy bảng phân loại này hữu ích theo cách này: bạn đọc một vài truyện trong mỗi bảng phân loại để hiểu các mức độ phức tạp khác nhau của truyện cổ tích là như thế nào.

1. Độ tuổi lên ba ở lớp nursery (Mầm) hay nhóm trẻ mẫu giáo nhiều độ tuổi rất thích các câu chuyện nhỏ về tự nhiên, hay một câu chuyện đơn giản như “Cháo Ngọt” (Sweet Porridge). Các trẻ lớn hơn 3 tuổi thường đã sẵn sàng để nghe các câu chuyện có tính “tuần tự” như chuyện kể về cây củ cải khổng lồ. Cây củ cải lớn quá to đến nỗi Ông lão không thể tự nhổ nó lên, vì thế phải cần một người giúp là Bà lão, rồi lại cần đến cô cháu gái, rồi đến con chó, con mèo, và cuối cùng là con chuột. Tất cả cùng nhau mới có thể nhổ được củ cải lên. Ai cũng có thể tìm thấy nhiều câu chuyện thuộc loại này là có một kiểu mẫu rõ ràng của sự lập lại và trật tự. Cũng có những bài hát truyền thống có thể cho vào thể loại này chẳng hạn như bài “I Had a Cat and the Cat Pleased Me” (bài hát thiếu nhi của Anh) hay là bài “Had Gad Ya”, một bài hát được hát trong ngày lễ của người Do Thái Passover. Những câu chuyện theo trình tự như vậy có thêm một lợi thế là khá dễ dàng cho một người mới học kể chuyện để học. Một bộ các truyện cho nhóm tuổi này bao gồm các truyện sau:

Cháo Ngọt (Sweet Porridge) (truyện cổ Grimm)

Cô bé tóc vàng và Ba chú gấu (Goldilocks and the Three Bears) (chuyện cổ Nga)

Rận bé nhỏ và Bọ chét bé nhỏ (Little Louse and Little Flea) (Spindrift)

Củ cải khổng lồ (The Turnip) (chuyện cổ Nga)

Chiếc găng tay (The Mitten) (chuyện cổ Nga)

Madam bé nhỏ (Little Madam) (chuyện Spindrift)

Chú bánh gừng (The Gingerbread Man)

Bánh Johnny (The Johnny Cake) (chuyện cổ Anh)

Con mèo đói (The Hungry Cat) (truyện cổ Na Uy, cho kịch rối)

2. Bảng phân loại tiếp theo đây hơi phức tạp hơn, nhưng chúng có tâm trạng chung thường vui vẻ và không có quá nhiều nỗi buồn hay tranh đấu. Tuổi lên 4 và đầu tuổi lên 5 thường thích các câu chuyện này.

Các chú dê Billy và quỷ Gruff (Billy Goats Gruff) (truyện cổ Na Uy)

Ba chú heo con (Three Little Pigs) (truyện cổ Anh)

Con sói và 7 đứa trẻ (Wolf and Seven Kids) (truyện cổ Grimm)

Bánh Pancake (Pancake Mill)

Cô bé Mashenka và con gấu (Mashenka and the Bear (chuyện cổ Nga, cho kịch rối)

Người thợ giày và 2 chú tí hon (The Shoemaker and The Elves) (truyện cổ Grimm)

3. Trong bảng phân loại tiếp theo đây là rất nhiều chuyện chúng ta thường để trong loạt truyện cổ tích mà cho là phù hợp với tuổi lên 5 và 6. Những câu chuyện này có nhiều thử thách và nhiều chi tiết hơn. Nhân vật chính thường đi phiêu lưu với một nhiệm vụ đơn giản để thực hiện giống như trong truyện “Chú mèo đi hia” (Miller Boy and the Pussy Cat). Dù có các trở ngại phải vượt qua, chúng không quá khó hay quá nặng nề cho tâm hồn của đứa trẻ.

Các chuyện này bao gồm:

Tiền roi như sao sa (Star Money) (truyện cổ Grimm)

Hoàng tử ếch (Frog Prince) (truyện cổ Grimm)

Mẹ Holle (Mother Holle) (truyện cổ Grimm)

Cô bé quàng khăn đỏ (Little Red Cap) (truyện cổ Grimm)

Những nghệ sĩ thành Bremen (Bremen Town Musicians) (truyện cổ Grimm)

Con ngỗng vàng (Golden Goose) (truyện cổ Grimm)

Con suốt, con thoi và cái kim (Spindle, Shuttle and Needle) (truyện cổ Grimm)

Căn nhà ở trong rừng (Hut in the Forest) (truyện cổ Grimm)

Ong chúa (Queen Bee) (truyện cổ Grimm)

Maiden Tuyết (Snow Maiden) (chuyện cổ Nga, cho kịch rối)

Bảy con quạ (The Seven Ravens) (truyện cổ Grimm)

Bạch Tuyết và Hồng Hoa (Snow-White and Rose Red) (truyện cổ Grimm)

Nàng công chúa ngủ trong rừng (Little Briar Rose) (truyện cổ Grimm)

Hoàng tử trong lâu đài bốc cháy (Princess in the Flaming Castle) (truyện cổ tích Đức)

Con lừa (The Donkey) (truyện cổ Grimm)

Rumpelstiltskin (truyện cổ Grimm)

Bạch Tuyết và bảy chú lùn (Snow-White and the Seven Dwarves) (truyện cổ Grimm)

Hansel và Gretel (Hansel và Gretel) (truyện cổ Grimm)

4. Nhóm cuối cùng tôi muốn kể ở đây là những chuyện cổ tích phù hợp tốt cho trẻ sáu tuổi đang ở bước chuyển sang lớp 1. Đây là thời gian căng thẳng cho trẻ khi chúng rụng răng sữa và cảm thấy sự rời khỏi "trái tim" của giai đoạn bắt đầu của tuổi ấu thơ. (May mắn là chúng vẫn còn thêm vài năm nữa trước khi chúng thật sự làm “cú rơi” cuối cùng khỏi Thiên đàng). Các câu chuyện mà trong đó các nhân vật có một trải nghiệm cá nhân về đau đớn hay khổ sở sẽ phù hợp với giai đoạn phát triển bên trong mới này của trẻ. Thông thường những câu chuyện này sẽ không hề kể trong trường mẫu giáo mà để dành đến khi lên lớp 1.

Jorinda và Joringel (truyện cổ Grimm)

Anh trai và Em gái (Brother and Sister) (truyện cổ Grimm)

Cô bé Lọ Lem (Cinderella) (truyện cổ Grimm)

Công chúa Tóc dài (Rapunzel) (truyện cổ Grimm)

Một vấn đề thường xuyên gây khó cho các giáo viên mẫu giáo là làm thế nào để chọn lựa những câu chuyện cho một nhóm trẻ có nhiều độ tuổi khác nhau trong đó. Nếu có những trẻ 3 tuổi cũng có trong nhóm trẻ 6 tuổi, liệu những truyện dành cho lứa tuổi lớn có làm hại những đứa trẻ nhỏ tuổi hơn hay không? Kinh nghiệm của riêng tôi và của các giáo viên khác là, đó không phải là một vấn đề trong việc chọn truyện để kể cho phù hợp với vài đứa trẻ trong nhóm trẻ đó. Đây là một hiện tượng thú vị mà dường như vận hành theo cách sau. Trong một nhóm trẻ gồm trẻ ở nhiều độ tuổi từ 3 đến 6 tuổi, giáo viên có thể chọn một câu chuyện cho lứa tuổi 5 – 6 và các trẻ 3 – 4 tuổi sẽ cùng lắng nghe. Những trẻ 3 – 4 tuổi có thể sẽ ít tập trung lắng nghe câu chuyện này, kém hơn so với một câu chuyện đơn giản hơn, nhưng chúng ít khi trở nên quậy phá (mặc dù đôi khi sẽ giúp ích hơn nếu cho những trẻ nhỏ tuổi nhất ngồi cạnh giáo viên hay người phụ giảng). Mặc khác, nếu giáo viên đó chọn câu chuyện phức tạp tương tự để kể cho một nhóm trẻ chỉ có trẻ từ 3 – 4 tuổi, giáo viên đó sẽ thấy rằng lũ trẻ không tập trung vào truyện cho lắm và dễ dàng mất hứng thú. Nó giống như thể là không có ai trong nhóm trẻ đó có thể “mang vác” câu chuyện cho những đứa trẻ còn lại vậy. Trong một nhóm trẻ nhiều độ tuổi, một giáo viên cũng có thể tạo ra một sự cân bằng trong các câu chuyện bằng cách kể một vài câu chuyện mà phù hợp cho các trẻ nhỏ tuổi hơn. Trẻ lớn tuổi hơn khi đó thông thường không bị chán bởi những câu chuyện đơn giản hơn, bởi giờ chúng đã lớn đủ để nhìn thấy được sự hài hước trong những câu chuyện có tình tiết lặp đi lặp lại theo trình tự hay trong những câu chuyện đơn giản hơn, và chúng sẽ cười vang ở những đoạn hài hước trong khi những đứa trẻ nhỏ còn lắng nghe với toàn bộ sự nghiêm túc.

Khi chọn một chuyện cổ tích, một yếu tố khác nữa cần chú ý đến là liệu một câu chuyện cổ tích có được biết đến rộng rãi trong xã hội hay không, ngay cả khi nó được biết đến ở một phiên bản không đúng đắn. Khi một câu chuyện đã trở nên nổi tiếng, trẻ thường sẵn sàng lắng nghe câu chuyện này ở lứa tuổi nhỏ hơn so với lứa tuổi phù hợp với sự phức tạp của truyện (ở Việt Nam có ví dụ là truyện Tấm Cám hay Lọ Lem).

Phần càn lưu tâm cuối cùng, và có thể là phần quan trọng nhất, là mối quan hệ của chính người kể chuyện với câu chuyện đó. Đôi khi một người kể chuyện yêu thích một câu chuyện rất nhiều đến nỗi có thể kể câu chuyện đó cho trẻ dù trẻ còn nhỏ tuổi so với chuyện đó. Nó như thể là tình yêu của người kể chuyện với câu chuyện đã xây nên chiếc cầu để đưa câu chuyện đến cho các em. Vì vậy, tôi biết một giáo viên yêu câu chuyện “Bảy con quạ” nhiều đến mức cô ấy kể cho trẻ của lớp cô ấy ở độ tuổi 3 – 4 từ năm này qua năm khác, một việc mà tôi sẽ không dám làm. Khi người kể chuyện có tình yêu với truyện cổ tích đi cùng với một sự thấu hiểu về chúng, những cánh cửa sẽ mở ra đến toàn bộ cõi giới cuộc đời mà trong đó truyện cổ tích là sự thật và sống mãi. Trong khi kể chuyện cổ tích, chúng ta đồng thời đang nuôi dưỡng và được đem lại về cõi giới này. Rudolf Steiner miêu tả chuyện cổ tích theo một cách rất đẹp khi ông nói, “Sâu sắc hơn rất nhiều so với một người có thể tưởng tượng là nguồn cội nơi dòng chảy chân chính, những câu chuyện dân gian đích thực có thể nói lên phép lạ của chúng trong suốt những thế kỷ của sự tiến hoá của con người.”

43 Eurythmy là gì?

Bài viết từ Susan Gould

Eurythmy có nghĩa là những chuyển động đẹp đẽ và hài hòa. Môn này được phát triển vào năm 1912 khi một bà mẹ của một người phụ nữ trẻ muốn theo đuổi nghề vũ công đã hỏi Rudolf Steiner, liệu có thể kết nối lại nghệ thuật vũ với cái động lực ban đầu của nó để tạo ra một hình thức nghệ thuật linh thiêng không.

Thay vì tái hiện lại các điệu vũ trong đèn thò của thời xưa, Steiner muốn phát triển một môn nghệ thuật chuyển động phản ánh nhu cầu của con người hiện đại. Nghiên cứu của ông đã dẫn ông đến “the WORD”. Ngay từ lúc bắt đầu của vũ trụ, “the WORD” đã là một quyền năng sáng tạo. Từ thời cổ xưa quyền năng của tiếng nói và âm nhạc đã được sử dụng trong các nghi lễ chữa lành. Qua nghiên cứu của ông, Steiner khám phá ra các cử chỉ đã tự có trong mỗi âm thanh của lời nói. Thực sự, các cử chỉ này phản ánh cách mà thanh quản của mọi người chuyển động và tạo ra các hình dạng với luồng không khí. Vì vậy, mỗi âm thanh được thốt ra đều có một cử chỉ cụ thể và ta có thể tìm thấy những cử chỉ này trong thiên nhiên, ví dụ ta có thể trải nghiệm được âm thanh W trong chuyển động tạo hình của một con sóng. Ngôn ngữ của chúng ta không phải

chỉ được phát hiện một cách giả tạo mà còn có một sự thông thái tuyệt vời chứa trong đó – trong mối quan hệ giữa việc tạo nên âm thanh trong thanh quản với sự chuyển động và các hình dạng trong thiên nhiên.

Trong eurythmy về âm nhạc, toàn bộ con người “hát” mỗi khi người thực hành eurythmy di chuyển theo các giai điệu, cường độ và nhịp điệu của bài nhạc. Ta có thể nói rằng mục tiêu của eurythmy là để làm cho từ ngữ và âm nhạc trở nên tinh tế và cao siêu hơn và vì thế cả thân thể và tâm hồn của khán giả sẽ thường thức được những ngôn ngữ và khúc nhạc này một cách sâu sắc hơn. Tất cả mọi hình thức chuyển động của con người đều sử dụng tới một mức nào nhở những nguồn lực sức sống. Trong quá khứ, các nguồn lực này được gọi là Chi, hay Qi ('khí' trong tiếng Trung Hoa). Rudolf Steiner đặt tên cho các nguồn lực này là “etheric forces” (các nguồn lực phách), hay là các nguồn lực tạo hình cho cuộc sống. Đó là các năng lượng vô hình đem lại hình dáng và chức năng cho cơ thể vật chất. Tất cả các điệu múa và vở kịch truyền thống của châu Á đều dựa trên sự thông hiểu về các nguồn lực này. Vũ sư eurythmy làm việc với các nguồn lực này để đem lại sự cân bằng, hòa hợp và chữa lành. Có thể nói Eurythmy là một phương pháp chuyển động duy nhất của Tây phương đã sử dụng những nguồn lực 'etheric' này một cách tinh thức. Đây là một yếu tố chính đã mang đến cho nghệ thuật eurythmy một vẻ đẹp và một nét duyên dáng. Đó cũng là một lý do mà eurythmy đã trở thành một liệu pháp chữa lành. Môn 'Eurythmy để chữa lành' thường được sử dụng để chữa các rối loạn thể chất, tâm lý cũng như nhiều bệnh rối loạn khác và được thực hành trong các bệnh viện, trạm xá và trường học trên khắp thế giới.

Khi trường Steiner đầu tiên mở ra vào năm 1915, Rudolf Steiner nói rằng eurythmy và làm vườn nên là hai môn học chính yếu trong chương trình học. Eurythmy được dạy trong các trường Steiner từ mẫu giáo cho đến lớp 12. Từ lớp mẫu giáo trở lên, trẻ em tập di chuyển cùng với các bạn bè khác và tập di chuyển như mình là một thành phần của nhóm. Học sinh được phát triển giác quan về mình trong một giới hạn không gian và phát triển ý thức về sự liên quan giữa giới hạn không gian này với chỗ đứng của những người xung quanh. 'Rhythm' ("nhịp điệu") sống bên trong từ 'eurythmy', và nhịp điệu là một khía cạnh khác của eurythmy. 'Nhịp điệu' là một mô hình hài hòa, theo định kỳ và có thể dự đoán được; nó là một nguồn gốc căn bản của cuộc sống và sức khỏe. Vì vậy, eurythmy cũng có thể được gọi là những chuyển động của cuộc sống. Nhịp điệu là một yếu tố chính trong giáo dục Steiner và thường được sử dụng để hỗ trợ việc học.

Trong lớp học eurythmy các em được thực tập các nhịp điệu thể hiện trong thơ ca và âm nhạc. Những kinh nghiệm về nhịp điệu trong eurythmy và trong các môn học khác sẽ giúp trẻ hòa nhập vào cơ thể vật chất của mình. Khả năng di chuyển duyên dáng của trẻ và trẻ có một giác quan vững chắc về nhịp điệu – hai điều này sẽ biểu lộ cho ta thấy là có sự hòa hợp giữa cái tôi cao hơn với cơ thể vật lý của trẻ. Thực hành eurythmy cho phép trẻ trải nghiệm bằng toàn bộ cơ thể các viên gạch đầu tiên xây nên ngôn ngữ và âm nhạc.

Ngôn ngữ và âm nhạc là hai hoạt động thật sự thuộc về con người – không có thực thể nào khác trên trái đất có thể nói hay hát được. Vì vậy, eurythmy kết nối chúng ta với khía cạnh cao nhất của loài người.

44 Đồ chơi làm bằng tay cho trẻ

Bài viết của Cô Shirley Bell

Những con búp bê và các con thú đồ chơi là để cho trẻ một cách để thể hiện tình yêu và sự quan tâm và giúp các năng lực xã hội và đạo đức của trẻ phát triển một cách lành mạnh.

Mỗi con thú đồ chơi trong trường mẫu giáo nên có để bắt được sức sống và vẻ đẹp mà những con vật sống thể hiện. Truyền thống của trường mẫu giáo Waldorf là người giáo viên tự làm bằng tay các đồ chơi có hình con vật mềm mại cho lớp của mình và bằng việc đó người giáo viên xây nên một mối quan hệ với các đồ chơi và truyền vào đó một biểu hiện của các giá trị tinh thần.

Khi một đứa trẻ chơi với những con thú đồ chơi đơn giản được làm bằng tay này, mộng tưởng và trí tưởng tượng có thể nở hoa. Trẻ luôn yêu thích các con thú và các con thú này mang đến sự kỳ diệu và vẻ đẹp của thiên nhiên. Vì thế điều rất quan trọng khi tạo hình những món đồ chơi này là người giáo viên phải để ý đến cảm giác của tỷ lệ và chất lượng của vật liệu.

Vẻ đẹp trong một món đồ chơi phụ thuộc không chỉ vào các chất liệu được sử dụng mà còn vào kỹ năng và tình yêu tạo nên đồ chơi đó. Điều này có thể thấy ở nhiều món đồ chơi được sản xuất hàng loạt với tỷ lệ sai nên mang lại một vẻ ngoài giống như phim hoạt hình với các tay chân thuôn dài và các nét mặt quá lớn, chúng đem lại một hình ảnh không thật cho trẻ. Tìm kiếm các hình mẫu con thú để thực hiện cho đúng với hình dạng và với toàn thể các chi tiết của con thú càng nhiều càng tốt.

Thông thường con thú được tạo hình bằng cách nhồi vào bên trong với len và vải bông tự nhiên (dù trẻ không nhìn thấy bên trong, ta vẫn phải dùng chất liệu tự nhiên vì trẻ sẽ cảm được), để đem lại hình dạng và sự cố định của con thú. Chẳng hạn như nhồi vào các chân và lưng của các con thú 4 chân để chúng có thể đứng thẳng hay di chuyển (trong trò chơi của trẻ), hoặc chỉ nhồi một ít vào một con gà con để nó có thể đứng hay đậu trên mặt phẳng. So với các món đồ chơi được sản xuất hàng loạt theo một mẫu, các đồ chơi được làm bằng tay xinh đẹp nhờ vẻ đẹp của tính độc đáo và chính những nét không hoàn hảo của nó.

Khi làm các đồ chơi bằng tay, không cần có những nét rất chi tiết, chính các hình dáng đơn giản và dáng điệu, động tác đúng của con thú bạn làm mới là điều cần quan tâm đến.

Ngoài các con thú có trong thiên nhiên, các con vật được nuôi trong trang trại cũng rất cần có ở trong trường mẫu giáo vì chúng gần gũi với con người qua quá trình thuần hóa.

Bên cạnh đó, người giáo viên tự làm bằng tay các con vật từ các câu chuyện để kể trong trường mẫu giáo cũng hữu ích như các món đồ chơi trong lớp học. Vì trẻ có thể sáng tạo câu chuyện riêng của chúng cho các buổi biểu diễn múa rối với các con vật này.

Vài nét về Cô Shirley Bell:

Với 28 năm kinh nghiệm làm giáo viên mẫu giáo Waldorf, ở Mỹ và Australia, Cô Shirley đang là giáo viên dạy trong các chương trình đào tạo giáo viên cho Việt Nam và Trung Quốc trong 5 năm qua. Có nền tảng về ngành dệt may và thiết kế, Cô Shirley học giáo dục Waldorf ở Mỹ và ở Sydney, Australia. Cô Shirley dạy tất cả các môn thủ công và làm búp bê Waldorf trong chương trình đào tạo ở Trung Quốc và đã dạy về Playgroups (nhóm trẻ), các lớp học về làm thủ công tự nhiên, làm nỉ và vẽ màu nước ở Australia. Hiện nay, cô sống ở Robertson, Southern Highlands gần Sydney.

45 Một số câu nói

"If a young child has been able in his play ... to give up his whole living being to the world around him... he will be able in the serious tasks of later life, to devote himself with confidence and power to the service of the world" - Rudolf Steiner.

(Nếu một đứa trẻ đã có thể trong khi chơi đùa ... trao trọn toàn bộ thân thể sống của mình cho thế giới xung quanh ... trẻ sẽ có đủ khả năng trao cơ thể đó cho các trọng trách lớn lao khác trong cuộc đời sau này, để dâng hiến thân mình với tự tin và quyền năng để phụng sự cho thế giới)

46 SỰ PHÁT TRIỂN CỦA HỌC SINH LỚP 1

Trẻ 7 tuổi bắt đầu việc học "chính thức" theo phương pháp Steiner Waldorf. Trong suốt 7 năm đầu đời, trẻ học cách thích nghi với "ngôi nhà" thể chất của mình, phát triển khả năng định vị mình trong không gian và hoàn thiện ba khả năng nền tảng: đi thẳng, nói và suy nghĩ. Cả môi trường xung quanh đứa trẻ chính là môi trường và là công cụ giáo dục: Trẻ bắt chước tất cả mọi thứ xung quanh mình, và chính khả năng bắt chước này in dấu lên ý chí của trẻ nội dung và chất lượng những gì trẻ học được.

Trong giai đoạn Mầm non/ Mẫu giáo, trẻ học thông qua trải nghiệm và khám phá trong giờ chơi tự do sáng tạo và qua những cơ hội tương tác với các anh chị em, bạn bè đồng trang lứa và với giáo viên, và đó cũng là nội dung giáo dục chính yếu trong giai đoạn này. Trẻ nhận thức về mức độ phức tạp của ngôn ngữ mẹ đẻ và con số cũng thông qua những giờ vui chơi thông thường và cơ hội tương tác với người khác, không phải qua kiểu cô nói trò nghe.

Trong vòng 7 năm đầu đời, sức sống (năng lượng giúp cơ thể lớn lên, dạng năng lượng tương tự ở cây cỏ giúp cây mọc lá, lớn lên, phân nhánh ra hoa kết trái...) ở trẻ có một nhiệm vụ duy nhất: phát triển và hoàn thiện thể chất. Nhiệm vụ này kết thúc bằng dấu hiệu thay răng sữa ở trẻ, sức sống lúc này có nhiệm vụ khác: bắt đầu hoạt động để phát triển khả năng tư duy có hình ảnh và độc lập, và đây là thời điểm thích hợp để “chính thức” dạy trẻ học chữ, số và những môn học khác.

Trẻ vẫn trong trạng thái “dreamy” (tạm hiểu là sự ý thức và nhận biết thế giới theo kiểu của trẻ em), vẫn thấy mình hòa cùng thế giới xung quanh, có khả năng nhận thức khoáng đạt, rộng mở hơn là chăm chú tập trung vào việc học thuần túy. Vì vậy, hầu hết việc học được tiếp tục qua hoạt động và sự tưởng tượng, qua đó trẻ NHẬN được hình ảnh, TIẾP THU, HỒI TƯỞNG và KHÁI QUÁT hình ảnh đó thành KHÁI NIỆM. Trải nghiệm sâu sắc của trẻ về thế giới được nuôi dưỡng qua những hình ảnh mang tính hình mẫu (thiện, ác...) được phản ánh trong những câu chuyện thần tiên và thiên nhiên.

MỤC TIÊU CỦA HỌC SINH LỚP 1

Lớp 1 là giai đoạn chuyển tiếp quan trọng từ Mẫu giáo lên trường học là nơi trẻ bắt đầu việc học chính thức. Trẻ được giáo viên hướng dẫn tiếp xúc lần đầu tiên với HÌNH DẠNG, ÂM THANH và THÚ TỰ của các CHỮ CÁI và CON SỐ bằng cách dùng những hình ảnh, thơ và những câu chuyện kể.

Trẻ học cách nhận ra và nhớ những nội dung này bằng rất nhiều hoạt động thực hành liên quan đến VẬN ĐỘNG, THO, VẼ, và VIẾT. Trong suốt năm đầu tiên này, trẻ hình thành được thói quen tốt trong đời sống và công việc của lớp học, đây là nền tảng cho nếp sinh hoạt và việc học hành cho những lớp và cấp lớp tiếp theo. Trau dồi lòng biết ơn và tình yêu thiên nhiên, chăm sóc môi trường, tôn trọng người khác, quan tâm đến thế giới và cảm giác tin tưởng vào những thầy cô giáo của mình: đó là mục tiêu giáo dục đạo đức cho trẻ lớp 1 cũng như những lớp tiếp theo. Mục tiêu của giáo viên là dẫn dắt học sinh hình thành một nhóm gắn bó, đoàn kết, biết quan tâm, lắng nghe và giúp đỡ lẫn nhau.

(Dịch và tổng hợp từ tài liệu của cô Helen Cock - Thao Nguyen)

47 LỚP 1 - FORM DRAWING

(Tạm dịch: Vẽ nét)

Lớp 1 Steiner thường được bắt đầu với một môn học “vô danh” đối với những trường khác: Form drawing hoặc Dynamic drawing. Đây là môn học Rudolf Steiner đưa vào trường Steiner đầu tiên năm 1919 tại Đức. Trong môn học này, những đường nét/ hình dạng cong và thẳng được trẻ “phát hiện” ra dưới sự hướng dẫn của giáo viên, bắt đầu thường là hình dạng của chính cơ thể trẻ (cánh tay, bàn chân, chân trong các hoạt động nhịp nhàng như đi, chạy, quét nhà, lau bàn...), sau đó những hình dạng này được tìm thấy ở môi trường xung quanh như đồ đạc trong lớp, cây cỏ, hoa lá... Sau khi trải nghiệm những đường nét/ hình dạng này bằng cả con người, trẻ vẽ chúng lên giấy bằng chì sáp.

Tất cả những hoạt động này đòi hỏi trẻ phải nỗ lực vận động có mục đích và tập trung, và các em sẽ tự điều chỉnh vận động phù hợp với cơ thể của mình. Những hình dạng này nhìn bên ngoài không có nghĩa gì hoặc cũng không mô tả thứ gì cụ thể, đúng hơn là chúng tạo ra những chuyển động và hình dạng rõ ràng trong không gian.

Trẻ học cách trải nghiệm, cảm nhận (ví dụ bằng các ngón tay) và hiểu được đặc tính vốn có cũng như bản chất của những hình dạng và chuyển động khác nhau. Trải nghiệm BẢN CHẤT BÊN TRONG của một điều/ một thứ gì đó THÔNG QUA CHUYÊN ĐỘNG là một trong những chủ đề chính trong các môn học ở lớp 1 đến lớp 3.

Form drawing cũng là bài tập chuẩn bị xuất sắc cho việc học viết ở lớp 1. Ở lớp 2 và lớp 3, những bài tập dạng này khuyến khích hoạt động hình thành các hình ảnh trong não, đây là hoạt động đòi hỏi sự tham gia Ý

CHÍ và kích thích những TÌNH CẢM của trẻ: Trẻ CẢM được sự quân bình, cân đối, đối xứng, sự hòa hợp, đặc tính của những hình dạng và động lực chuyển động của những hình dạng này.

(Dịch và tổng hợp từ tài liệu của cô Helen Cock - Thao Nguyen)

48 LỚP 1 - TIẾNG VIỆT

Trong bài học tiếng Việt, trẻ được giới thiệu các chữ cái. Mục tiêu ban đầu là dẫn dắt trẻ trải nghiệm được phẩm chất của những phát âm và ngữ điệu của câu trong khi dạy HÌNH DẠNG, TÊN và NGHĨA của những chữ cái in hoa. Bằng cách tạo ra bức tranh từ hình dạng của những chữ cái, trẻ yêu thích và có mối liên hệ đặc biệt với từng chữ cái. Đôi với trẻ, những chữ cái không phải là những chữ “chết” khô cứng mà là những “nhân vật” sống động và tình cảm, nhờ đó phát triển tình yêu đối với việc viết chữ sau này.

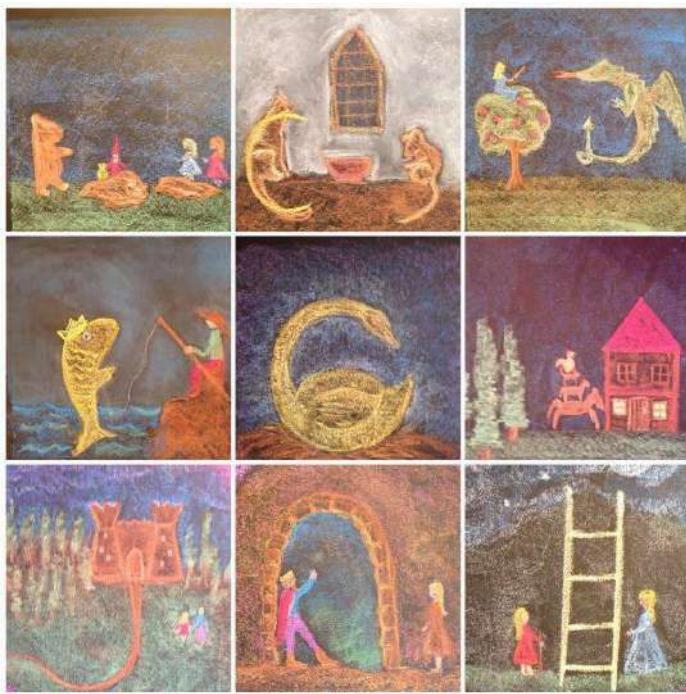
Phụ âm được lấy ra từ những chữ tượng hình mô tả thế giới bên ngoài trong khi nguyên âm là các thán từ thể hiện tình cảm của thế giới nội tâm. Trẻ học chữ bằng cả con người: tiếp xúc với các bức tranh tượng hình những chữ cái, viết chữ cái lên không khí, lên cát, lên lưng của nhau, di chuyển theo hình dạng của chữ cái, nghe cô phát âm tròn vành từng chữ, nghe cô đọc thơ vàn, nghe kể chuyện... sau đó mới được nhìn thấy con chữ trên bảng và được cô giới thiệu tên của chữ cái, lúc này trẻ bắt đầu chép lại chữ cái theo chữ trên bảng của cô, dần về sau cô đọc cho trẻ chép... Trẻ học chữ in hoa trước và sau đó là chữ thường ở cuối học kỳ lớp 1 hoặc đầu lớp 2.

Nội dung các bài viết chính tả liên quan đến chủ đề của bài học chính và trải nghiệm riêng của trẻ. Thông thường, trẻ tự viết khoảng một phần ba phần viết chính tả, hai phần ba còn lại trẻ chép từ bảng do giáo viên viết hoặc đọc. Sang lớp 3, trẻ viết dài hơn với cấu trúc câu phức tạp hơn và được khuyến khích viết ngay ngắn, rõ ràng.

Học đọc đến sau học viết. Ở lớp 1, trẻ đọc những bài văn/ thơ mình đã chép vào vở từ bảng của giáo viên. Ở lớp 2 trẻ vẫn chưa đọc sách. Phương pháp dạy đọc bao gồm cả lớp đọc chung, trẻ đọc cho nhau và cho giáo viên nghe bên cạnh những hoạt động khác đòi hỏi sự tham gia của nhiều giác quan. Ở lớp 3, trẻ đọc những tài liệu khác nhau với các mục đích khác nhau, ví dụ làm theo các hướng dẫn của đề bài, tìm kiếm thông tin và đọc kế hoạch làm việc... Đọc to được thực hành với sự nhận thức rõ ràng về nội dung và dấu chấm câu; giáo viên hướng dẫn trẻ đọc các loại tài liệu khác nhau tùy vào năng lực của từng em.

Bài tập nói đóng vai trò quan trọng từ lớp 1 đến lớp 3 với việc chú trọng đồng đều giữa kỹ năng nói và nghe. Nhiều bài tập được trẻ thực hiện với mục đích phát triển khả năng ngôn ngữ, đánh vàn và phát âm rõ ràng, như: học và đọc thuộc thơ, kể lại trải nghiệm của mình, kể lại câu chuyện giáo viên đã được nghe. Việc học viết, đọc, nói và nghe ở lớp 1 và 2 là nền tảng cho việc khám phá những đặc điểm ngữ pháp ở lớp 3, bắt đầu bằng danh từ, động từ, tính từ và trạng từ.

(Dịch và tổng hợp từ tài liệu của cô Helen Cock - Thao Nguyen)

49 LỚP 1 - TOÁN

Trong những năm đầu tiểu học, trẻ dần dần thành thạo các con số thông qua VÂN ĐỘNG có nhịp điệu của cả tay và chân. Bốn phép tính cộng, trừ, nhân, chia đều được giới thiệu ở lớp 1 thông qua những bài tập đầy sức sống và vui nhộn lôi kéo cả cơ thể trẻ cùng tham gia. Kỹ năng đếm số được rèn luyện và phát triển nhờ vào những vận động nhằm tăng cường các trải nghiệm cách đếm theo nhịp nhanh chậm, ngắt quãng, nhảy cao, nhảy chân sáo, hát, vỗ tay theo cặp...

Bài học toán đầu tiên của lớp 1 là giới thiệu phẩm chất của từng con số nhằm đưa trẻ tiếp cận với bản chất sâu sắc và hấp dẫn bên trong con số. Mỗi con số từ 1 đến 10 được đưa giáo viên và trẻ thảo luận để khuyến khích sự tham gia sâu của trí tưởng tượng, giúp trẻ thấy được những con số hiện ra trong đời sống thực xung quanh mình như thế nào. Bắt đầu bằng “tính duy nhất” (one-ness) của số 1, trẻ có thể nghĩ ra những thứ xung quanh mình như mặt trời, mặt trăng, ba, mẹ... và nếu trẻ không “phát hiện” ra, giáo viên sẽ hướng đến một thứ duy nhất và vô cùng đặc biệt, đó chính là mỗi CÁ NHÂN trẻ, giúp các em ý thức về mình, về sự tồn tại đặc biệt và duy nhất của bản thân mình, không bằng lời giải thích dài dòng hay giáo điều. Sau “tính duy nhất”, giáo viên sẽ dẫn trẻ đến “tính hai mặt” (duality) với hình ảnh phổ biến là ngày và đêm... cứ như vậy đi lần đến các con số tiếp theo.

Môn hình học được lồng vào trong những buổi thảo luận về các con số. Sự trải nghiệm về hình dạng bao gồm nét thẳng, nét cong được giới thiệu bằng những số La Mã, việc tự do vẽ những ngôi sao và hình đa giác, tự do nặn những hình thù phẳng hoặc có bề mặt cong, uốn lượn.

Bốn phép tính cộng, trừ, nhân, chia cũng được giới thiệu một cách đầy hình ảnh, sinh động và sâu sắc, đó là 4 chú lùn tên Cộng, Trừ, Nhân và Chia với 4 màu sắc của quần áo và tính cách khác nhau, mỗi tính cách thể hiện nét đặc trưng của từng phép tính.

Ngoài ra, trẻ học đếm bằng cách ước lượng, ví dụ giáo viên đưa cho trẻ một rổ vỏ sò và hỏi trẻ có bao nhiêu, trẻ có thể nói con số bất kỳ, sau đó cả trẻ và giáo viên cùng đếm, sau đó, chia số vỏ sò đó ra từng nhóm nhỏ khác nhau và xếp thành các mô hình (patterns) khác nhau, rồi cộng lại... Đây là một trong số rất nhiều bài tập sinh động và đầy hứng thú giúp trẻ học đếm và cộng... Trẻ chơi mà thực chất là học được rất nhiều, rất sâu.

Mỗi khi giới thiệu các khái niệm toán mới cho trẻ, giáo viên luôn bắt đầu bằng sự khai quật, tổng thể và dẫn các em đến dần với từng thành phần. Mỗi tương quan giữa các hàm số cũng được nhấn mạnh. Bảng cửu chương có thể được thể hiện như: $2=1\times 2$, $4=2\times 2$, $6=3\times 2$ thay vì là $1\times 2=2$, $2\times 2=4$, $3\times 2=6$.

Trong suốt lớp 2, trẻ sẽ học các kỹ năng tính toán phức tạp hơn với những con số lớn hơn, được tiếp cận với các khái niệm mới chẳng hạn số chẵn, số lẻ.

Sự yêu thích và say mê học toán thực sự được nuôi dưỡng và vun bồi ngay từ những lớp đầu tiên của năm tiểu học.

(Dịch và tổng hợp từ tài liệu của cô Helen Cock - Thao Nguyen)

50 LỚP 1 - THIÊN NHIÊN QUANH NHÀ (HOME SURROUNDINGS)

Trẻ em sống ngẫu hứng nhưng rất sâu sắc trong mối tương tác với thế giới tự nhiên xung quanh mình. Khi những câu chuyện đem đến cái nhìn sâu sắc và chi tiết về thế giới, sự quan sát và những mối quan tâm của các em cũng được định hướng một cách chậm rãi trong khi khả năng lắng lòng vào những hiện tượng thiên nhiên vẫn được gìn giữ. Ánh sáng và hơi ấm của mặt trời, nước rơi từ những đám mây, gió mang những hạt giống đi khắp nơi, mặt đất giữ hạt giống trong lòng và từ đó đâm chồi những búp mầm non xanh là những hình ảnh có thể đem đến cho trẻ qua các câu chuyện ngắn mang những cuộc trò chuyện bộc lộ bí mật của thế giới. Chính môi trường thiên nhiên gần gũi nhất với các em (vườn sau nhà, bãi đất hoang cỏ mọc bên cạnh, rặng núi phía sau, bờ sông cuối đường...) là yêu tố quan trọng nhất. Cần chú trọng để các em tiếp xúc, trải nghiệm với cây cỏ trong giai đoạn này mặc dù đương nhiên những con vật bé nhỏ sống trong bờ cỏ, bụi cây cũng là những nhân vật có mặt một cách tự nhiên trong các câu chuyện kể.

Sự hiểu biết về môi trường quan và sự cộng hưởng qua lại của những vật thể sống, lòng biết ơn đối với vẻ đẹp thiên nhiên, với đất mẹ, cảm giác muốn chăm sóc cho mảnh đất mình đang sống.... tất cả những phẩm chất này không phải có được từ sự dạy dỗ về mặt trí óc trong giai đoạn này, mà đến từ những câu chuyện sinh động, chân thật mà ở đó, trẻ “giao tiếp” trực tiếp với thiên nhiên trong mối tương quan thần kỳ, mạnh mẽ và sâu lắng.

Trong 2 tuần học môn này, trẻ được trải nghiệm thiên nhiên khi đi dạo trong vườn, khu đất có nhiều cây bụi giàn bén hoặc thậm chí là những chuyến đi chơi xa hòa mình vào biển, khám phá rừng núi. Các em được nghe những câu chuyện giáo viên kể về môi trường và những trải nghiệm xung quanh mình, và hình thành trong trí tưởng tượng những hình ảnh sống động về mây, mặt trời, mặt trăng, gió và mưa giúp nuôi dưỡng, tưới tắm cây cối, thú vật và cả con người.

Sau đó các em được vẽ lại chính những trải nghiệm của mình qua những chuyến đi dạo và hòa mình với thiên nhiên, vẽ lại chính những hình ảnh trong trí tưởng tượng của mình qua các câu chuyện giáo viên kể, vẽ

mây, gió, mặt trăng, mặt trời, ông sao, về những ngọn đồi, rặng núi, cành cây cao, về đá, hoa, rau, ngũ cốc và những con vật gần gũi... Các em được đọc những bài thơ, hát những bài hát về thiên nhiên như sự chuyển động của gió, sự nẩy mầm và lớn lên của hạt, sự nở bừng của hoa... Các em viết những câu từ chuyện giáo viên kể, tập nhớ, đọc và đánh vần lại những gì đã được học từ môn tiếng Việt... Tất cả tạo cho các em một niềm hứng khởi và sự liên hệ không đứt quãng giữa những môn đã được học.

(Tổng hợp - Thảo Nguyễn)

51 LỚP 1 - NGOẠI NGỮ

Ngoại ngữ cũng quan trọng BẰNG những môn học tập trung vào tiếng mẹ đẻ.

Từ lớp 1 trở đi, trẻ học hai ngoại ngữ thông qua phương pháp nghe và nói trực tiếp. Viết và ngữ pháp không hề được “đụng” đến trong suốt năm học lớp 1 đến lớp 3. Trẻ được “đắm mình” vào những ngôn ngữ mới này qua những bài thơ, câu chuyện thần tiên và những mẫu hội thoại, tất cả được trẻ học thuộc lòng và đóng kịch trong những hoàn cảnh khác nhau.

Thông qua những ngôn ngữ mới này, trẻ được trải nghiệm một cách khác để mô tả và tiếp nhận sự vật, một cách khác tiếp cận thế giới xung quanh trẻ. Đây là một trong những điều kiện tiên quyết và quan trọng nhất cho khả năng hình thành khái niệm cũng như đạt được cái nhìn phô quát, khoáng đạt về thế giới và điều này giúp mở rộng định hướng thiên lệch của tiếng mẹ đẻ.

Trong suốt ba năm đầu của cấp tiểu học, trẻ nói được vốn từ vựng khá lớn về những sự vật, sự việc hàng ngày cũng như có khả năng sử dụng hầu hết các cấu trúc ngữ pháp chính trong khi nói. Trong những năm tiếp theo, những gì đạt được ở ba năm đầu sẽ là nền tảng để trẻ học viết và ngữ pháp một cách chính thức.

(Dịch và tổng hợp từ tài liệu của cô Helen Cock - Thao Nguyen)

52 Notes từ HỘI THẢO VỀ CHĂM SÓC TRẺ 0-3 TUỔI - Cô Shirley Bell - Sự phát triển của trẻ từ 0 - 3 tuổi

Chúng ta có thể nhìn nhận sự phát triển của trẻ theo 4 cách sau đây:

Cách 1, Incarnation (hiện thân), hiểu nôm na như cách trẻ tạo nên hình hài này trên Trái Đất này. Khi trẻ sinh ra, có nguồn lực từ vũ trụ xuống với trẻ (cosmic force), và giúp trẻ tạo nên cơ thể có 3 phần chính. Một là phần chân tay (limbs), hay còn gọi là phần ý chí (will, phần làm (doing) - được tạo dựng chủ yếu ở khoảng từ 0 - 7 tuổi. Hai là phần nhịp điệu (rhythmic), phần của hệ tuần hoàn, hay phần thuộc về trái tim (heart), cảm giác - phát triển chủ yếu vào khoảng 7 - 14 tuổi. Ba là phần đầu (head), suy nghĩ - phát triển ở tuổi 14 - 21. Đây là hướng phát triển từ trên xuống.

Cách 2, các giai đoạn phát triển (development stages), đây là cách xem xét của nhiều nền giáo dục. Trẻ sẽ trải qua những giai đoạn phát triển, chẳng hạn cụ thể về thể chất, hay chúng ta có thể thấy được, như là biết đi (walking) - gắn với phần limbs (khoảng 1 tuổi); biết nói (speaking) - gắn với phần heart (khoảng 2 tuổi); biết nghĩ (thinking) - gắn với phần head (khoảng 3 tuổi). Hướng phát triển từ dưới lên.

Cách 3, theo vòng tròn xã hội: trẻ mới sinh ra chỉ biết mẹ, biết cha, dần dần biết đến ông bà, họ hàng, rồi đi chơi ra ngoài cửa hàng, giao tiếp với nhiều người hơn, rồi bắt đầu có bạn của riêng mình. Hướng phát triển từ ngoài vào trong.

Cách 4, sự phát triển tự thân của trẻ. Là sự phát triển của cái tôi, cái bản thể riêng của trẻ. Phát triển từ bên trong ra ngoài.

Để trẻ phát triển tốt và đúng đắn, cần cho trẻ không gian, thời gian phù hợp, để phát triển đúng nhịp độ, tốc độ riêng của trẻ.

Chẳng hạn, ở giai đoạn từ 0 - 3 tuổi, trẻ chủ yếu phát triển 4 giác quan thấp (lower senses, thấp không phải là thấp cao về sự so sánh hơn thua):

- Movement (vận động, di chuyển): trong đó có khía cạnh mà nhiều nền giáo dục trẻ sớm đều dùng để đánh giá sự phát triển của trẻ như xem xét vận động tinh, vận động thô của trẻ.

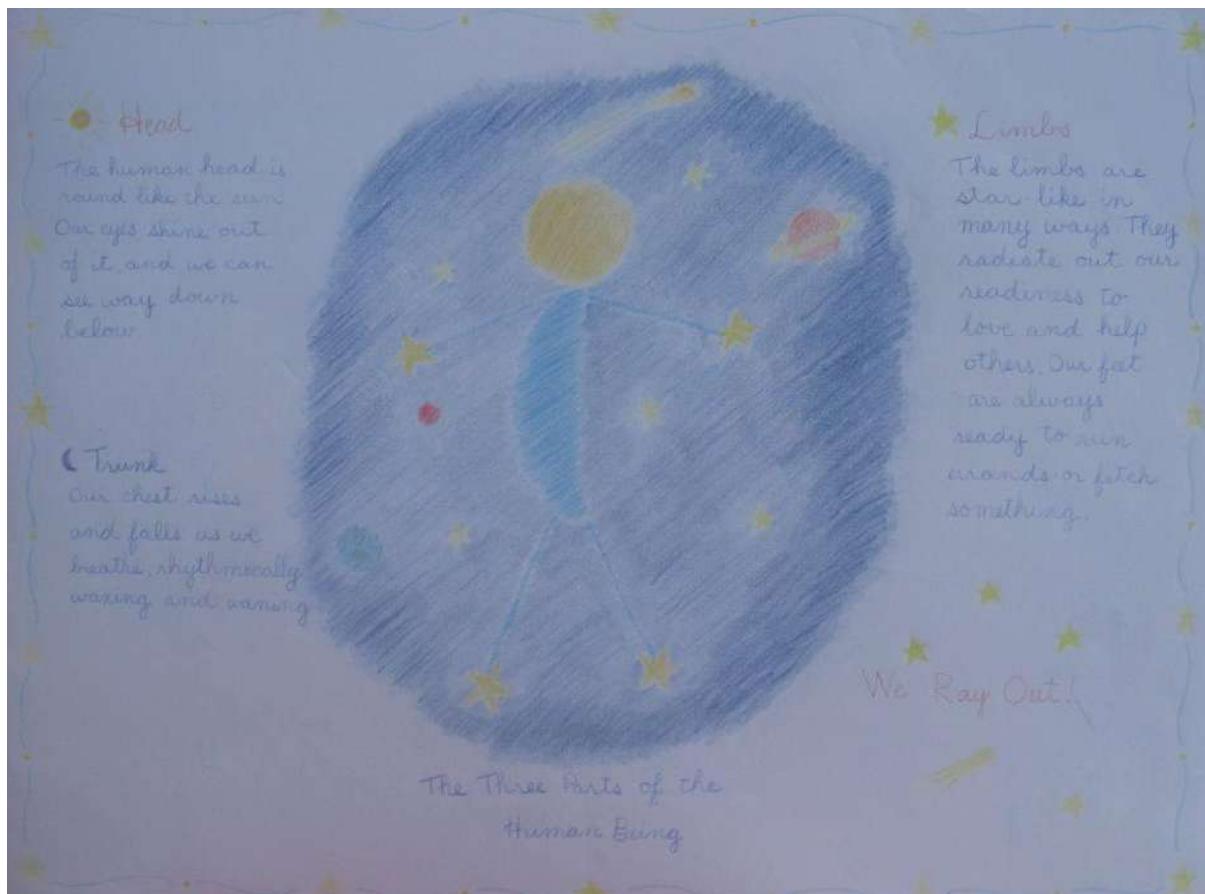
- Balance (cân bằng): về cả thể chất, lẵng tình cảm, tinh thần

- Life hay well-being (giác quan về cuộc sống, cảm thấy “ỗn”): cần cho trẻ thức ăn lành mạnh, cuộc sống có nhịp điệu, sự an ỗn, để trẻ phát triển tốt giác quan này.

- Touch (sờ chạm): mọi người, nhất là trẻ em, đều có khao khát được sờ chạm một cách yêu thương, sự nồng ấm. Trẻ phát triển tốt giác quan này qua việc được ôm ấp, vuốt ve, cũng như có môi trường để sờ chạm người khác, và mọi vật xung quanh đúng cách, sẽ phát triển cân bằng, háo hức giao tiếp với người khác, với thế giới. Ngược lại, nếu trẻ không được tạo điều kiện phát triển giác quan này, trẻ sẽ trở nên co cụm, sợ hãi, lo lắng, khó giao tiếp.

Trong buổi hội thảo, cô Shirley đã cho mọi người trực tiếp cảm nhận 2 việc nhỏ mà cô giáo làm cho trẻ dưới 3 tuổi. Thứ nhất là dùng khăn mềm, nhúng nước ấm, có pha vài giọt tinh dầu thiên nhiên, để lau mặt và tay cho trẻ trước khi về nhà. Khi lau, là lúc cô giáo quan sát kỹ vẻ mặt trẻ, tính khí trẻ, tâm trạng của trẻ ngày hôm đó. Cũng là lúc cô giáo có sự phát triển cho giác quan touch (sờ chạm) thật yêu thương, thật dịu dàng, nhẹ nhàng. Thứ hai là cho trẻ ngâm chân sau khi hoạt động ngoài trời, cũng trong nước ấm, có cắt quả chanh. Việc này để trẻ nhận biết rõ phần chân của mình, phần mà đa số trẻ còn chưa biết rõ ở giai đoạn này. Như mọi hoạt động trong trường Waldorf Steiner, hành động nhỏ mà ý nghĩa lớn. Hầu hết chúng tôi khi được cô lau mặt cho đều cảm động muôn khóc.

Cô Shirley cũng nhấn mạnh: lớp cho trẻ dưới 3 tuổi, chủ yếu là bước đệm chuyển tiếp giữa nhà với trường. Đó phải là môi trường như ở nhà, nơi cô như là mẹ. Mọi hoạt động đều đầy tình yêu thương, đầy tính nghệ thuật, thẩm nhuần Chân - Thiện - Mỹ. Những việc học hành, luyện tập, hãy để dành đến khi lên nhà trẻ, sẽ đến rất nhanh sau đó. Và nhiệm vụ của một người lớn được chăm sóc một đứa trẻ, có thể là mẹ, là cha, là ông bà, là người giữ trẻ ... cần nhận thức trẻ là một món quà quý giá được đưa đến cho mình. Cần bảo vệ để trẻ được phát triển đúng cách, có thể làm những điều trẻ cần làm ở cuộc đời này. Hãy cho trẻ thời gian, không gian hợp lý cho sự phát triển đúng cách của trẻ. Hãy yêu thương kho báu mà bạn được trao!

53 Lớp 1 - Các bài thơ về thời tiết

*****

(Notes từ bài giảng Khóa Đào tạo Giáo viên Tiểu học Steiner của cô Helen Cock)

Từ lớp 1, khi đọc các bài thơ, giáo viên cần tìm các hành động phù hợp để diễn tả bài thơ đó. Trẻ học ngôn ngữ qua hình ảnh tưởng tượng, qua cả chuyển động.

Ở trường mẫu giáo, trẻ học qua việc làm, qua bắt chước. Nhưng ở giai đoạn từ 7 – 14 tuổi, trẻ học qua từ ngữ, qua bài giảng của cô giáo. Vì thế, cách cô diễn đạt từ ngữ phải rõ ràng, để trẻ có thể nghe được âm điệu, thanh âm của những gì cô nói.

A little gray girl in a little gray cloak

Came over the hill by the land

She carried a bundle which suddenly broke

“Oh dear – cried the girl in the little gray cloak

- I’m losing my beautiful rain”

Cô bé xám đeo khăn quàng xám

Đi qua ngọn đồi bên mảnh đất kia

Cô mang theo cái giỏ đột ngột vỡ tan

“Trời ơi – cô bé quàng khăn xám khóc than

- Tôi bị mất những giọt mưa xinh đẹp của tôi rồi.”

Thay vì bước vào lớp và nói “Hôm nay chúng ta sẽ học về mây”, chúng ta mang đến cho học sinh hình ảnh nhỏ đầy tính tưởng tượng. Về sau học khoa học, đây sẽ là nền tảng để trẻ đi sâu hơn vào những hiện tượng thời tiết này.

Và còn có những đám mây khác, mà chúng ta có cách tiếp cận khác. Đây là những đám mây nhìn như cuộn bông trắng.

White sheep, white sheep, on the blue hill

When the wind stops, you all stand still

When the wind blows, you walk away slow

White sheep, white sheep, where do you go?

Cừu trắng, cừu trắng, trên ngọn đồi xanh dương

Khi gió ngưng, bạn đứng yên một chỗ

Khi gió thổi, bạn bước đi chậm chậm

Cừu trắng, cừu trắng, bạn đi đâu đó?

Rất tốt nếu kết thúc bài thơ bằng một câu hỏi, và đừng trả lời câu hỏi đó. Người giáo viên cần học hỏi về nhiều con vật, ở khắp mọi nơi. Ở lớp 1, là thế giới thực vật, thế giới truyện cổ tích với tiên, thần lùn, chú lùn. Từ lớp 2, giáo viên bắt đầu quan sát, và học hỏi về thế giới động vật. Chỉ khi nào bạn cần di chuyển trước trẻ về một con vật nào đó, bạn sẽ hiểu bạn cần quan sát, hiểu biết con vật đó đến mức nào.

Chắc chắn, bạn sẽ hạnh phúc, khi một ngày, trẻ nằm trên bãi cỏ, ngửa mặt ngắm trời mây, rồi thốt lên: “Ô, cô ơi, cừu trắng, cừu trắng kia kìa!”

54 Mục tiêu của giáo dục Waldorf

Mục tiêu của giáo dục Waldorf là người giáo viên có thể giúp trẻ em và thanh thiếu niên trở thành những người trưởng thành suy nghĩ tự do, tự nhận trách nhiệm cho bản thân mình và đảm nhận trách nhiệm của toàn xã hội.

55 Bảng tương tác, máy tính và iPad?

Trường không có bảng tương tác, không có máy tính hay iPad à?

Vì học sinh chỉ dùng cái đầu, trái tim, và tay chân của chính các em.

Các bài viết của chị Hương Nguyễn

1 Giới thiệu về chị Hương

Chị là người có công đầu trong việc quảng bá rộng rãi Steiner đến cộng đồng Việt Nam.

https://www.youtube.com/watch?v=8Xev0n_V7gQ&feature=player_embedded

2 Steiner vs. trường chuyên - Note face

2.1 Sự lựa chọn học sinh giỏi đầu vào vs. sự mặc định học sinh đầu vào yếu kém

Từ lâu rồi cuộc đua vào trường chuyên luôn làm đau đầu bố mẹ và học sinh. Công cuộc chuẩn bị cho cuộc đua kéo dài nhiều năm trời và có nhiều chuyện gian nan đê kề. Trẻ con khá giỏi (trong việc làm các bài kiểm) thì còn đỡ vất vả, với học sinh trung bình và yếu kém mà bố mẹ vẫn cứ mơ ước trường chuyên thì đây quả là một cuộc leo núi nhọc nhằn mà không khả thi. Ấy vậy mà không ít bố mẹ vì quá âu lo cho tương lai của con mình, trong nhiều năm đã kiên gan đưa đón, học lại cùng con bất chấp nắng mưa. Sau rất nhiều năm ôn luyện thi cử, cuộc đua tranh vào trường chuyên cứ tạm cho là sẽ giúp trường phân loại học sinh, thu hút được các học sinh giỏi, lực học đủ để tiếp thu các môn chuyên. Nhưng câu hỏi đặt ra là: có cần thiết phải “tuyên” như vậy không? Hay đúng hơn là như vậy có phải nền giáo dục phổ thông tốt và cần được phát triển không? Liệu có khả năng có một phương cách khác để mọi học sinh đều được phát huy tối đa tiềm năng của mình, dù xuất phát điểm của em ở các mức độ khác nhau không? Hay cao hơn nữa là: nếu học sinh bắt kì vào trường chuyên, liệu trường có khả năng tạo ra những cá thể “chất lượng cao” hay không?

Quan sát và trải nghiệm nền giáo dục Steiner, chúng tôi ngưỡng mộ vô cùng từng học sinh mà trường đã đào tạo dù bất cứ xuất phát điểm của em thế nào. Thậm chí, khi vào lớp 1 học sinh đầu vào Steiner thường được cho là những em có IQ thấp bố mẹ mới cần tìm trường Steiner cho con. Vậy sau từng đó năm ở trường, họ đã đào tạo được những cá thể như thế nào, khi mà ngay từ ban đầu không lựa chọn, trong suốt quá trình học tập không phán xét?

- Học sinh tốt nghiệp lớp 12 là những cá thể trưởng thành, độc lập, tự do và đặc biệt là sự chịu trách nhiệm với việc họ chọn làm, việc họ chọn không làm. Cao hơn nữa, các cá nhân trưởng thành này hiểu và biết rằng thế giới là nhà, họ như một cá thể trong cộng đồng, thấy mình có trách nhiệm với mọi việc của cộng đồng người. Chúng tôi đã gặp gỡ, trò chuyện với một số học sinh Steiner, tốt nghiệp lớp 12 họ đi trải nghiệm nhiều nước khác nhau, không chỉ như các chuyến du lịch mờ mang tầm nhìn, đi với mong muốn đóng góp sức mình vào các chương trình cộng đồng, hành động vì sự phát triển chung của con người.

- Là những con người khá toàn diện xét theo nghĩa sự phát triển các kỹ năng trong nhiều lĩnh vực khác nhau; hay toàn diện theo nghĩa phát triển cân bằng: sức khỏe, kiến thức, tâm hồn. Chúng tôi đã được tận mắt thấy những lớp học 25 học sinh lớp 11 với 25 bức tượng bán thân sống động do chính các em làm ra, thậm chí hơn trình độ của khá nhiều nhà điêu khắc (và thật xấu hổ là tôi đã nghi ngờ nên đã bí mật đếm số tượng và số bàn học để khẳng định lại là mỗi học sinh đều tự làm ra được sản phẩm đó). Học sinh lớp 6 vẽ tinh thể crystal trong giờ học khoa học khiến bạn không thể không rung động trước những bức tranh sống động. Chúng tôi đã đi từ ngạc nhiên này đến ngạc nhiên khác khi nhìn các tác phẩm “đồ chơi” khoa học của các em, những chiếc kéo, con chuồn chuồn, xe đạp...được cắt gọt từ gỗ, tinh tế đến từng chi tiết và ánh sáng là chúng lại là những chiếc chong chóng thực sự bay được – một tác phẩm kết hợp khoa học và nghệ thuật. Những buổi hòa nhạc, các vở kịch, các màn múa eurythmy khó hơn múa ballet,... với hàng chục học sinh (có khi lên tới cả trăm học sinh) theo khối lớp của các em là chuyện rất thường tình.

2.2 Áp lực, động lực từ bên ngoài vs. niềm vui và kỷ luật nội tại

Bạn có thể thấy không ít học sinh trường chuyên vui thích với việc học của mình, nhưng cũng khá đáng tiếc là niềm vui đó nhiều khi không phải bởi chính việc học của các em, mà vì vinh quang của những giải thưởng. Học sinh Steiner thì khác, hầu hết nếu không nói là tất cả các em vui thích với việc các em làm. Khái niệm trường “free shool” ở châu Âu và Mỹ dành cho các trường Steiner đôi khi bị hiểu lầm rằng: học sinh Steiner làm cái gì họ thích, nhưng ngược lại họ thích những cái họ cần làm. Tính kỷ luật (nhịp điệu) của học sinh Steiner vô cùng cao, ngay từ bậc mầm non. Học sinh mầm non vô cùng tự do với các giờ hoạt động tự do hàng ngày với sự tôn trọng tối đa tính độc lập – hợp tác, sáng tạo của trẻ, thậm chí cô giáo phải được rèn luyện rất nhiều để chỉ ngồi chăm chú làm việc của mình trong khi quan sát và không can thiệp đến việc chơi của trẻ. Ấy vậy mà, bạn sẽ thấy cái không khí êm đềm, nhịp điệu hài hòa trong mỗi lớp mầm non Steiner, sự tự do với kỷ luật nội tại được rèn rũa chỉ bằng con người của giáo viên, không phải bằng mệnh lệnh áp đặt lên học sinh. Học sinh lớp một không bao giờ có chuyện hét to trong lớp học, dù mọi hoạt động học tập diễn ra bằng toàn bộ cơ thể: nhảy, múa, hát, vẽ...Bạn có biết bằng cách nào mà giáo viên luôn yêu thương, tuyệt đối không phán xét, không áp đặt lại khiến học sinh lớp 1 biết giờ tay để phát biểu thay vì nói tự do trong lớp? Bạn có tưởng tượng bằng cách nào mà trên dưới hai mươi đứa trẻ 6,7 tuổi đều tham gia hăng hái vào các hoạt động học tập không với một câu mệnh lệnh nào? Chắc không gì khác ngoài niềm vui học tập!

Trường học Steiner là môi trường sống có thể nói là lý tưởng của trẻ, không phải vì tương lai thành đạt...vì chính từng giây phút sống hạnh phúc của trẻ, tại đây và ngay bây giờ, để từng khoảnh khắc đó bồi đắp lên một con người tự do, sống có đam mê và đủ nghị lực, năng lực bền bỉ đeo đuổi đam mê của mình.

2.3 Áp lực thành công vs. sự tìm thấy đam mê

Ít người trong chúng ta dám đi tìm và tìm thấy đam mê của mình, thường chúng ta sống với vô số các áp lực thành công, thành danh. Học sinh các trường chuyên có lẽ là những học sinh chịu áp lực thành công, áp lực vinh danh cho người khác nhiều hơn bất cứ học sinh ở môi trường nào...Học sinh Steiner thì hoàn toàn khác, với cách học như vậy suốt bao năm trời, yêu thích từng việc mình làm thì quả là không khó để đến khi 18 tuổi học sinh đủ trưởng thành để nhận biết rõ đam mê của mình. Ông bạn Henning kể về một ông hiệu trưởng một trường đại học tại Thụy Sỹ (có nói tên mà tôi quên tên), ông nói rằng học sinh Steiner đặc biệt có một cái khác biệt với học sinh các trường phổ thông khác mà ông nhận vào là “willing to do impossible things” (cái khao khát, mong muốn và dám làm những việc gần như không thể); và điều đó làm ông hiệu trưởng này luôn ưu ái nhận các học sinh tốt nghiệp từ các trường Steiner. Một học sinh cũ của trường mà tôi đến thăm, trường Kenji Tokyo Steiner School, quay trở lại trường làm giáo viên, cậu mới vừa tốt nghiệp lớp 12, quyết định trở thành giáo viên Steiner và sau hai năm sang Đức học tập triết lý và phương pháp giáo dục, cậu bây giờ trở thành giáo viên với niềm vui hiện rõ trong từng việc nhỏ nhất cậu làm. Một học sinh khác sau khi học đại học, khởi nghiệp với một công ty nhỏ tại Nhật và khi quay về trường dịp đặc biệt này, cậu vẫn vô cùng sống động với các màn trình diễn nhảy điệu truyền thống Nhật Bản. Cậu như một ví dụ sống cho các ngộ nhận rằng học sinh Steiner không quan tâm và không có khả năng học tập và làm việc trong các lĩnh vực kinh tế, khoa học...Vì trường chúng tôi đến thăm mới chỉ có một vài khóa tốt nghiệp phổ thông với 4,5 học sinh mỗi khóa nên những học sinh cũ quay về không phải là chọn “tinh hoa”, chỉ là ai có thời gian thì về. Tất cả họ có một điểm chung: sự ấm áp tình người, tự duy và hành động vô cùng linh động và sống động; vẽ lên một chân dung người Nhật khác hoàn toàn với những gương mặt vô hồn trong tàu điện ngầm mỗi giờ tan tầm. Trò chuyện với một giáo viên khác đã giảng dạy hơn mười năm, dù công việc của một giáo viên Steiner bận rộn vô cùng, giờ ngủ từ 8h, 3h sáng dậy làm việc, ngày nào cũng vậy, vậy mà bạn nói với chúng tôi: bạn và vui lầm (không phải là “bận nhưng vui”).

Có lẽ cuối cùng cái đọng lại trong chúng tôi là lý tưởng họ sống, và làm việc với chan chứa niềm vui. Như thế đã đáng để chúng ta tìm hiểu thật kĩ về một nền giáo dục khác biệt với các trào lưu phổ biến hiện nay chưa nhỉ?

3 Giáo dục trẻ một cách tự nhiên - Rousseau và Steiner - Note face

21 Tháng 5 2015 lúc 6:35

Rousseau đặt mục tiêu cho Emil, cậu học trò tưởng tượng, khi trưởng thành cần có “trí óc đúng đắn và không thành kiến, tâm hồn tự do... Không phá rối sự an tĩnh của ai hết, nó đã sống hài lòng, hạnh phúc và tự do, hết mức mà thiên nhiên cho phép” (tr. 277, Emil hay là về giáo dục – J.J Rousseau). Đây có lẽ là cái gấp nhau của các tư tưởng lớn, nơi mọi con đường đều quy tụ về Roma: giáo dục là để giúp đứa trẻ trở nên một con người tự do.

Cùng một đích đến, có thể có nhiều con đường thực hành.

Emil là một cậu học trò tưởng tượng của Rousseau, cậu trải qua hầu hết quãng thời gian thơ ấu và niên thiếu bên người thầy duy nhất, J.J Rousseau, vốn là một triết gia theo thuyết tự nhiên thần đế cao tinh yêu thiên nhiên và có một quan niệm bi đát cho rằng xã văn minh làm hư hỏng con người. Ảnh hưởng bởi tư tưởng này, thầy giáo của Emil hạn chế tối đa sự tiếp xúc của cậu với xã hội đương thời, nơi mà theo thầy cái văn hóa quý tộc hình thức và kệch cỡm có thể làm ảnh hưởng xấu đến sự phát triển của cậu. Emil được sống giữa thiên nhiên, học hỏi hầu hết mọi kỹ năng sinh tồn trong rừng, tránh xa mọi lề thói giao tiếp hình thức và giả tạo đương thời.

Học trò của Steiner thì không phải là tưởng tượng, ngay khi còn sống ông đã thành lập, điều hành và là một giáo viên thực hành chính tư tưởng giáo dục mình viết ra. Suốt gần một trăm năm nay không biết có bao nhiêu đứa trẻ được giáo dục từ ít hơn 3 tuổi cho đến khi trưởng thành trong hệ thống của hơn 2000 trường học Steiner trên khắp thế giới. Cùng một tư tưởng với Rousseau, đón nhận trẻ với tình yêu thương vô hạn, giáo dục trẻ với sự tôn trọng sâu sắc, đề cao mối quan hệ giữa con người với thiên nhiên, nhưng điểm khác biệt của Steiner và Rousseau chính là cách nhìn nhận về các vấn đề xã hội, về văn minh. Cách bày trí một lớp học, cái không khí của một trường học Steiner xem ra có vẻ bảo thủ, lạc hậu với toàn bộ đồ dùng bằng gỗ, chống chỉ định mọi vật liệu không tự nhiên như nhựa, hợp chất tổng hợp,... Về mặt hình thức có lẽ khá gần với cách Rousseau thả Emil vào rừng để tự học các kỹ năng sinh tồn. Tuy nhiên, đằng sau cái hình thức cũ kỹ có chủ ý đó lại là một phương cách giáo dục vô cùng hiện đại, ngay cả khi so sánh với các phương pháp giáo dục ngày nay trong thế kỷ 21. Steiner không tách đứa trẻ khỏi xã hội nó đang sống, ông nhúng đứa trẻ vào một môi trường được sắp đặt tỉ mẩn bởi những người lớn yêu thương trẻ, hiểu và tôn trọng trẻ, khác với môi trường nhiều phần hoang dã của Emil. Khi Rousseau không thể điều khiển được các thói lè hình thức xa hoa của xã hội hiện đại, ông hạn chế sự tiếp xúc của Emil và ngay cả của thầy giáo với xã hội văn minh. Steiner thì khác, ông đòi hỏi khắt khe hơn ở người giáo viên, anh ta cần được trau dồi, cần tự phát triển bản thân đến một mức chân thành nhất, thực nhất với chính bản thể của anh ta khi thực hành sống với toàn bộ con người mình trong xã hội, và cho xã hội; để từ đó giúp đứa trẻ cảm nhận cái thực, thẩm thấu tính thực, là cách chống chọi khỏe khoắn nhất trước sự manh nha hình thành hay bắt chước các lề thói giả tạo.

Để hiểu hơn về tư tưởng giáo dục tự nhiên và tự do của Steiner, có lẽ một vài ví dụ nhỏ sẽ cho ta cái nhìn cụ thể hơn. Ví như: rất nhiều bà mẹ cho rằng nuôi và dạy trẻ một cách tự nhiên là cho trẻ bú sữa mẹ hoàn toàn cho đến khi nào trẻ tự ngưng, rằng cho trẻ ngủ cùng bố mẹ cho đến khi nào trẻ muốn tách... Steiner thì khác, dù trong bất cứ giai đoạn nào đứa trẻ cũng phải được áp ủ trong tình yêu thương vô hạn của những người lớn xung quanh, nhưng ông lại rất cứng rắn rằng trẻ cần được ngủ riêng càng sớm càng tốt, thậm chí ngay từ khi sinh ra trẻ nên được ngủ trong chiếc nôi ấm áp của riêng mình, bên cạnh giường mẹ. Trẻ cần được dùng

bú sữa mẹ khi đã biết ăn, biết nhai. Lí do ông đưa ra để giải thích những luận điểm đó là bởi chỉ với tình yêu thương sáng suốt của người mẹ, yêu thương không chiêm giũ, không lẩn lướt, trẻ mới phát triển tối đa con người mình, phát triển cái bản ngã tự nhiên của mình, hoàn toàn mới mẻ, hoàn toàn tự do mà không bị che phủ, bị ảnh hưởng quá lớn từ mẹ, để rồi lặp lại một cái bản ngã nhiều phần giống mẹ, không có sự sáng tạo cho riêng mình. Hiểu cho rõ hơn chữ tự nhiên của Steiner là sự phát triển theo đúng giai đoạn, không cố làm sớm, không biếng nhác để trẻ. Và đặc biệt không thả nỗi và chiều theo ý thích của trẻ, bởi có lẽ bản tính loài người là sự biếng nhác, tra cái dễ: ngồi xem tivi và ăn snack sẽ dễ được thích hơn đeo ba lô và chinh phục một đỉnh núi cao. Con đường sáng tạo bản ngã cũng vậy, được bao bọc được bắt chước mẹ sẽ dễ hơn tự mình sáng tạo mình.

4 Sớm và Nhanh và Nhất! - Note face

11 Tháng 7 2015 lúc 23:29

Trẻ lớp 5 học chăm sóc sức khỏe mẹ & bé và bé 6 tháng tham gia nhóm học bò học đứng, học nhận thức với chuyên gia.

Tôi vừa cho con chơi dưới sân và tiếp chuyện với một bà mẹ trẻ, đẹp, hiện đại và cực kì chăm chút con; bé con đáng yêu vô cùng, cứ bò với sang người tôi và nhoèn cười. Tôi rất có cảm tình với chị, nên câu chuyện đưa đầy, chị kể: con chị sáu tháng rưỡi đã vịn đứng là vì chị cho con tham gia một nhóm học với chuyên gia Baby wing (không biết tôi viết đúng không?), học bò, học đứng, học nhận thức..., chị nhẫn nhủ với con bằng một giọng nựng nịu của một bà mẹ ấm áp yêu thương: làm thế nào để 9 tháng biết đi con nhỉ? Tôi chỉ dám hỏi lại rất bâng quơ: sao phải học bò, học đứng, học nhận thức với chuyên gia? Có cần phấn đấu để 9 tháng biết đi không em?

Một câu chuyện khác, khi tham khảo chương trình khoa học cho học sinh tiểu học mới tá hỏa: trẻ con lớp 5 được học chăm sóc sức khỏe mẹ và bé. Rồi như một bâng chứng sống, cô giáo tiểu học nhiều kinh nghiệm thuyết phục chúng tôi: trẻ con giờ dậy thì sớm lắm, lớp ba đã dậy thì rồi (cái này tôi có gặp một số trường hợp).

Chuyện thứ ba, lớp học vẽ của con gái, ba tranh hết phần đưa đón con học, dịp may này mẹ mới được đưa đón và ở lại lớp với con. Buổi học nào cũng nghe cô khen trước mặt con: con vẽ đẹp, con tư duy tốt, con có năng khiếu hội họa....Rồi các mẹ khác cùng ngó nghiêng xem tranh con, có mẹ còn buông lời: con mình thì chả tưởng tượng được như thế, vẽ kém lắm...Lần nào cũng thế, mẹ chỉ biết lái câu chuyện đi hướng khác và dè dặt đưa ra ý kiến: trẻ con đứa nào vẽ cũng đẹp hết nếu để chúng hoàn toàn tự do và tự tin, đừng so sánh cũng đừng khen, đừng chê con. Tại sao thế? Cho con đi học vẽ thôi mà, chỉ là để con thỏa niềm yêu thích, chỉ là để con được tiếp xúc với màu, với toile. Sao cô và mẹ phải so sánh, phải khen chê đến thế? Có lẽ sẽ nhiều người nói mẹ vờ vịt, nếu như không biết rằng mẹ cũng bình thản như thế khi ở lớp học đón con lúc nào cũng được cô xếp vào thành phần yếu kém. Có sao đâu! Nếu con gái mẹ vẫn thích, vẫn chơi, vẫn vẽ không cần mẹ hối thúc, không màng khen cũng chẳng buồn vì chê.

Những câu chuyện này có liên quan gì chăng?

Tôi không biết tại sao mọi thứ cứ bị đẩy lên thật sớm, thật nhanh, thật mạnh. Để chạy đua với cái gì, để so tài với ai?!

Tôi không biết bao nhiêu phần trăm những đứa trẻ chủ động và bị động tham gia cuộc đua sớm sẽ trở thành thiên tài hay nhân tài. Tôi chỉ biết, bằng trải nghiệm của một bà mẹ hai đứa con và đã qua tuổi băm, rằng

những gì tạo nên cốt cách của bạn, những gì xây đắp nên tâm hồn của một người trưởng thành có lẽ hơn 80% đều nằm ở giai đoạn tuổi thơ, bởi kí ức đó ăn sâu vào tiềm thức bạn. Nếu bạn là một người bình thường, chứ không phải thánh Gandhi hay Krisna, có lẽ bạn sẽ thấy rằng sau tuổi trưởng thành (của bạn), dù bạn có thành đạt cỡ nào, rằng bạn có giàu sang cỡ mấy thì những điều chạm đến trái tim bạn trong suốt phần đời còn lại không nhiều, những điều xây đắp nên tâm hồn bạn lại càng hẫu như không có. Vậy thì vội vàng chi phải làm ngán lại tuổi thơ con, để đánh đổi với những thứ xa lạ thế với linh hồn, với tuổi thơ?

5 Chính trị - khoa học - nghệ thuật? - Note face

6 Tháng 9 2015 lúc 17:27

“Đời tôi học chính trị và chiến tranh, để đời con tôi học khoa học, để đời con tôi được học nghệ thuật” – J. Adams (*)

Nhân đọc một status rất tâm trạng của bạn, một tiến sĩ khoa học thực và đẹp nhất của từ này, về ngày khai giảng của con, bạn trích dẫn lại câu này làm mình lại xôn xao nhớ những cảm xúc của chính mình khi xem các em học sinh cấp 2 trường Steiner (Nhật) biểu diễn các màn nghệ thuật.

Có lẽ vậy, giáo dục Steiner hay được ngầm hiểu là dành cho những đứa trẻ có thiên hướng nghệ thuật, nhưng phải chăng đây là một sự hiểu lầm về trẻ con? Bởi với kinh nghiệm làm mẹ hai đứa trẻ và những quan sát trẻ con của mình, trẻ con có đứa nào không có tâm hồn nghệ sỹ? Sự trong trẻo, tính sáng tạo thiên bẩm đó chỉ bị mất đi bằng nhiều cách của người lớn mà thôi. Người lớn có ai không có một đứa trẻ trong mình, một đứa trẻ hồn nhiên để tự tin sáng tạo vô biên, một đứa trẻ đẹp và yêu cái đẹp? Nghệ sỹ có lẽ nên hiểu theo nghĩa như vậy thôi, không phải là một người hành nghề nghệ thuật để kiếm sống.

Khi mình sinh con, mình bắt đầu học và đọc về tâm lý trẻ con. Tự học, tự đọc và tự trải nghiệm, đọc đến những cuốn của Montessori viết thấy đã lầm rồi, đọc đến Krishnamurti bàn về giáo dục thì thấy muốn đọc lại từng chữ, cho đến khi lùng sục và tìm gặp được Steiner thì nghi ngại, nó sâu quá, mơ hồ quá. Ấy thế nhưng những gì ông viết về trẻ con, về tâm lý và nhu cầu của trẻ, thì một bà mẹ ở nhà nuôi con như mình thấy như gặp được bạn đồng cảm. Ông hiểu trẻ con như thể ông ở trong cơ thể của trẻ, không như Montessori là một nhà khoa học quan sát đứa trẻ. Bỏ qua những nghi ngại về những điều mình không thực chứng được, mình tiếp tục tìm hiểu qua những con người thật, những giáo viên và học sinh Steiner và mình bị chinh phục hoàn toàn.

Lí do sâu sắc tại sao trong chương trình giáo dục trẻ (dưới 14 tuổi) nghệ thuật có mặt ở hầu hết các môn học có lẽ là bởi ông hiểu con người cần được sống trong cái đẹp, cần được cảm thụ cái đẹp, qua cái đẹp để lĩnh hội những kiến thức, kỹ năng cần thiết cho cuộc sống hiện đại. Nhu cầu về cái đẹp không phải đợi đến tầng thứ năm, khi đã thỏa mãn triệt để các nhu cầu ở tầng thấp như Maslow phân chia các tầng nhu cầu: ăn, mặc Ở, an toàn,.....Steiner cho rằng nhu cầu và năng lực nghệ thuật là nhu cầu cơ bản của bất cứ human being nào, nó cũng cơ bản như ăn đói no, có khi nó còn cơ bản hơn nhu cầu mặc thật đẹp. Có lẽ phần lớn người lớn chúng ta không nhìn thấy nhu cầu này của mình bởi nhiều lí do, bởi chúng ta đã quá cao các nhu cầu khác, từ các nhu cầu sinh tồn đến các nhu cầu do xã hội, do truyền thông tạo nên mà quên mất con người bên trong mình.

Trường phái giáo dục Steiner cho rằng giai đoạn mầm non, tiểu học là giai đoạn vàng để nuôi dưỡng tình yêu cái đẹp và phát triển tâm hồn, các kỹ năng nghệ thuật, chứ không phải giai đoạn vàng để nhồi nhét kiến thức. Một điều kì lạ là, có vẻ như trẻ con đến trường Steiner chỉ toàn lo chơi, không có các chương trình huấn luyện hà khắc. Ấy vậy mà chúng lớp 7, lớp 8 chúng có thể trở thành một dàn hòa tấu chuyên nghiệp như bất cứ dàn nhạc giao hưởng nào, chúng có thể múa những màn múa Eurythmy trên nền nhạc cổ điển đẹp mắt không thua các vũ nữ ballet. Nó khác xa những màn trình diễn K-pop hay những điệu nhảy Gangnam style mà các trường vẫn cho trẻ con tập tành. Nếu có dịp xem một màn biểu diễn bất kì của một

nhóm học sinh Steiner bất kì, có lẽ chúng ta cảm nhận rất rõ sự khác nhau giữa nghệ thuật mà chúng được dạy dỗ với phần lớn những lớp nghệ thuật ngoại khóa chúng ta đang cho con mình theo học hiện nay: đẹp đến mức độ tinh tế!

(*) Tổng thống Mỹ John Adams "I must study politics and war, that our sons may have liberty to study mathematics and philosophy. Our sons ought to study mathematics and philosophy, geography, natural history and naval architecture, navigation, commerce and agriculture in order to give their children a right to study painting, poetry, music, architecture, statuary, tapestry and porcelain."

6 Ngôi trường nuôi nấng trí tưởng tượng - Note face

HUONG NGUYEN · 20 THÁNG 10 2015

"Trí tưởng tượng quan trọng hơn kiến thức", Albert Einstein"

Đặc biệt hơn, giờ kể chuyện của trường mầm non Steiner là giờ mà trí tưởng tượng của trẻ tha hồ bay bồng. Không gian lớp học ấm cúng, ánh sáng được làm dịu đi, nến được thắp lên bên cạnh "sân khấu" nhỏ của các nhân vật rối, được các cô sắp đặt và tạo bối cảnh với lụa, với bông, với hoa, với lá. Cô khe khẽ cầm cây đàn lyre chơi vài nốt ngân nga, trẻ lập tức im lặng, chăm chú đón đợi và bắt đầu tưởng tượng theo từng động tác cô diễn rối nhịp nhàng, từng câu kể cô buông rất khoan thai...

Tranh thủ giờ nghỉ trưa của buổi hội thảo, chúng tôi được một phụ huynh lớp mầm non Steiner đưa đi thăm trường của con gái. Cô lái xe, lắt léo qua nhiều khúc cua chóng mặt của vùng núi Phú Sỹ, qua vùng núi phủ kín màu xanh của rừng, chúng tôi tới một ngôi trường chỉ vỏn vẹn có một lớp học trên lưng chừng một ngọn núi cao, chia sẻ khu vườn nhỏ xinh với hàng xóm kế bên. Hai cô giáo đứng cửa lớp, đón chúng tôi một cách trang trọng, ấm áp, như cách các cô đón trẻ mỗi buổi sáng. Dù cửa đủ cao, một cách tự nhiên, chúng tôi hơi cúi đầu bước vào lớp, một cảm giác bình an, dễ chịu lan tỏa, chúng tôi mỉm cười nhìn nhau như bỗng dung biến thành cô bé Alice đi lạc vào xứ sở thần tiên. Cái căn phòng nhỏ xíu mà có sức mạnh thần kì với ngay cả trí tưởng tượng đã trơ lì của chúng tôi.

Bầu không khí ấm áp với tông màu dịu nhẹ, chất liệu gỗ của trần nhà, sàn nhà, mọi đồ chơi, vật dụng với kích thước trẻ con.... Nếu chỉ có vậy, đâu khác gì một lớp mầm non bất kì? Cái kì lạ ở bầu không khí các cô và trò đã tạo ra cho lớp học này. Chỉ vỏn vẹn có một lớp học bé xíu và chỉ nhận được 7 bé, thế mà mọi thứ chín chu, ngay ngắn, tinh xảo, và đặc biệt là hầu hết đồ chơi của con đều do cô tỉ mẩn làm ra, có lẽ bởi thế mà ấm áp? Nếu chỉ đến thăm các ngôi trường hoàng tráng, với cơ man lớp học, đồ dùng học tập đẹp tinh tế, với những khu vườn mênh mông hàng chục ha, có lẽ tôi không thể cảm nhận được hết những giá trị của một người giáo viên Steiner; chỉ khi đến đây tôi mới thấm thía, họ - những người giáo viên của lớp học bé xíu với 7 học sinh này, thực hành hàng ngày câu chúng ta vẫn quen nói cửa miệng: mỗi đứa trẻ là một viên ngọc quý cần được nâng niu. Và cũng không hiểu tại sao, khi đến đây tôi mới ngộ ra rằng: thiết kế một môi trường nuôi nấng trí tưởng tượng là khả thi, không phải chỉ là slogan.

Một người lớn như tôi khi bước vào đây đã ngay lập tức muôn hóa thân làm trẻ con, để sống trong căn phòng cổ tích này. Vậy thì với trẻ con, khi mà lý trí còn không quá rạch ròi, chúng sẽ không chỉ muốn mà là chúng sống trong đó. Einstein đã nói, muốn con bạn thông minh hãy đọc cho chúng nghe những câu chuyện cổ tích, muốn con bạn thông minh hơn nữa hãy đọc nhiều hơn nữa cho chúng nghe những câu chuyện cổ tích. Điều này, các trường mầm non Steiner đã làm rất tốt, nâng lên một nấc cao hơn, từ đọc chuyện sang kể chuyện. Đọc tức là bạn còn phải cần đến sách, là bạn còn chưa sống với câu chuyện để truyền tải cho trẻ sự sống động, kể là bạn đã biết sống trong câu chuyện. Đặc biệt hơn, giờ kể chuyện của trường mầm non Steiner là giờ mà trí tưởng tượng của trẻ tha hồ bay bồng. Không gian lớp học ấm cúng, ánh sáng được làm dịu đi, nến được thắp lên bên cạnh "sân khấu" nhỏ của các nhân vật rối, được các cô sắp đặt và tạo bối cảnh với lụa, với bông, với hoa, với lá. Cô khe khẽ cầm cây đàn lyre chơi vài nốt ngân nga, trẻ lập tức im lặng, chăm chú đón đợi và bắt đầu tưởng tượng theo từng động tác cô diễn rối nhịp nhàng, từng câu kể cô buông rất khoan thai. Những giờ kể chuyện quý giá này sẽ gieo mầm, chăm bón cho trí tưởng tượng của trẻ lớn lên từng ngày. Những mầm này sẽ theo trẻ vào từng giờ chơi, nếu bạn làm giáo viên và chăm chú quan sát, sẽ thấy một lúc nào đó trẻ sẽ tái hiện lại những trải nghiệm này, những tưởng tượng phát triển từ những câu chuyện này qua các hoạt động chơi mà tự chúng sáng tạo ra, cũng là cách trẻ học một cách tự nhiên nhất.

Giờ chơi, tiếp tục là một môi trường kích thích tối đa sự phát triển của trí tưởng tượng. Điều khác biệt với các mô hình giáo dục khác là lớp mầm non Steiner có giờ chơi tự do mỗi ngày, theo nghĩa trẻ là người tổ chức trò chơi, giải quyết các vấn đề này sinh khi chơi với bạn, giáo viên chỉ đóng vai trò như người thiết lập môi trường, đảm bảo an toàn và hạn chế tối đa sự can thiệp. Giờ trẻ chơi, cô chấm chú vào công việc của cô: đan lát, thêu thùa... và bao quát trẻ. Chơi tự do, hay còn gọi là chơi theo định hướng lựa chọn của trẻ, là một nhu cầu thiết yếu của trẻ để “trải nghiệm lại”, “diễn lại” những gì trẻ đã thâm thấu, để tưởng tượng và sáng tạo ra vô vàn câu chuyện. Nhu cầu được chơi, và chơi tự do của trẻ cũng thiếu yếu nhu cầu ăn, ngủ; và để so sánh với người lớn, ta có thể so với nhu cầu được làm việc để kết nối và để thấy mình là một cá thể trong cộng đồng. Có nhiều nghiên cứu chỉ ra rằng, trẻ khi nhỏ biết chơi lớn lên là những người lớn hoạt bát, khả năng giải quyết vấn đề cao hơn hẳn những trẻ không được và do đó không “biết” chơi.

Để việc chơi của trẻ thực sự chất lượng, theo nghĩa nuôi nấng tối đa trí tưởng tượng; đồ chơi ở các lớp mầm non Steiner hoàn toàn mở, không có những loại đồ chơi theo kiểu “one - way – right”, tức là chỉ có duy nhất một cách chơi “đúng”. Triết lý đằng sau cách thiết kế đồ chơi như thế này là bởi Steiner nhìn giai đoạn đầu đời của trẻ, 0-7 tuổi, là giai đoạn vàng để phát triển trí tưởng tượng, để nuôi dưỡng tâm hồn, chưa phải và chưa nên tập trung vào kích thích tư duy logic, là công việc của giai đoạn sau đó 7-14 tuổi. Tôi tạm chia đồ chơi làm ba loại: đồ chơi kích thích tư duy logic, đồ chơi kích thích trí tưởng tượng và những thứ không thuộc hai loại trên tôi tạm gọi là đồ chơi “đóng”. Đồ chơi kích thích tư duy logic như xếp hình theo mẫu (các loại xếp hình tự do sẽ có chút ít sự kích thích trí tưởng tượng), đồ chơi toán học như các bộ so sánh lớn bé, nặng nhẹ, trò ghép bản đồ... Đồ chơi kích thích trí tưởng tượng là các đồ chơi hoàn toàn mở, không có mục đích ban đầu dung để làm gì, trẻ là người quyết định dùng nó làm gì, hôm nay nó có thể là một cái ghế, ngày mai nó là một cái nhà, các đồ chơi này thường có tối giản chi tiết, hình dạng, chất liệu khá phong phú. Một ví dụ cụ thể về đồ chơi mở: cũng là búp bê, nhưng búp bê mở sẽ tối giản chi tiết, chỉ với hai chấm nhỏ làm mắt để trẻ có thể tự tưởng tượng đó là mình, là mẹ, là bạn khác với búp bê Barbie thì chỉ là Barbie; cũng là con vẹt bông, nhưng chú vẹt “mở” sẽ có khi chỉ là một dải cánh xanh, một cái đầu đồ để “gọi” được lên những hình ảnh về dải cánh xanh biếc trên bầu trời, hoàn toàn không có chi tiết mở phải cong ra sao, cánh phải chuốt sợi long thế nào, màu sắc phải đủ bảy màu ở đâu,... Nhân bàn tới chuyện đồ chơi, có lẽ đây cũng là sự khác nhau lớn nhất giữa hai nhà giáo dục lớn Steiner và Montessori. Cùng một góc triết lý giáo dục dựa trên tình yêu thương, Steiner và Montessori đều khẳng định yếu tố quan trọng nhất rằng thầy cô giáo phải là những người đã được chuẩn bị từ bên trong - đã tự mình tôi rèn bản thân để trở nên những con người từ bi, bác ái, từ chối sự độc tài, kiêu ngạo, để trẻ được thâm thấu những nhân cách đẹp nhất, thiện nhất trong một môi trường tự nhiên đầy ắp tính văn hóa được người thầy chuẩn bị cho trẻ tự trải nghiệm, tự làm bùng nổ con - người - tương - lai của mình. Hai nhà giáo dục lớn, cũng như nhiều nhà phâm tâm học và tâm lý học khác, đều khẳng định giai đoạn 0-7 trẻ học qua sự thâm thấu, bắt chước, bắt chước không chỉ hành động mà ngay cả cảm xúc, suy nghĩ bên trong của người lớn xung quanh mình. Sự khác nhau của hai nhà giáo dục lớn này là: Montessori tập trung vào việc trẻ tự trải nghiệm để tự mình khám phá thế giới, phát triển tư duy logic, dựa trên khả năng tập trung cao của trẻ, Steiner mong muốn nuôi nấng trí tưởng tượng thông qua mọi hoạt động của trẻ, dành cho trẻ.

7 Nuôi con từ tốn - Note face

HUONG NGUYEN · 13 THÁNG 11 2015

Bàn về sự phát triển não bộ của trẻ, nhân câu chuyện nuôi dạy con một cách từ tốn.

Theo công trình nghiên cứu của giáo sư Seo Yoo Heon (bác sỹ tâm thần học, nhà nghiên cứu nổi tiếng Hàn Quốc), việc học liên quan đến ngôn ngữ hay con số chỉ nên bắt đầu sau 6 tuổi, bởi chỉ đến thời kì này phần trí não đàm nhận chức năng ngôn ngữ, tiếp thu kiến thức toán học hay vật lý mới bước vào thời kỳ phát triển. Đây cũng là kết quả nghiên cứu về sự phát triển não bộ của nhiều bác sỹ tâm thần trẻ em, nhiều nhà thần kinh học, tâm lý học trên khắp thế giới. Điều này có nghĩa là, các bậc làm cha mẹ hoàn toàn không nên lo lắng con mình không giỏi Tiếng Anh, Toán học hay ngôn ngữ trước tuổi đến trường. Bên cạnh đó, cha mẹ nên chấm dứt cuộc đua “giáo dục nhân tài” chộp lấy mọi cơ hội, mọi thời điểm nhằm kích thích bộ não của trẻ.

Những người ủng hộ lí luận của trường phái giáo dục sớm cho rằng nếu không kích thích tối đa trí não trước 6 tuổi (đặc biệt là giai đoạn trước 3 tuổi) thì chúng ta đã lãng phí tiềm năng sẵn có của trẻ. Thí nghiệm trên

chuột cho thấy: hai con chuột được nhốt vào hai cái lồng, nhiều đồ chơi và rất ít đồ để chơi. Sau một thời gian, kiểm tra độ dày của vỏ đại não, con con chuột trong lồng nhiều đồ chơi có lớp vỏ của đại não dày hơn. Và đây là thực chứng bảo vệ cho xu hướng nuôi dạy con “nhanh và sớm”, trí não của trẻ cần được kích thích tối đa, tại mọi thời điểm, bằng mọi cách thức. Phần lớn các phương thức kích thích trẻ của các trào lưu giáo dục sớm này tập trung vào các kích thích thị giác qua sách vở, internet, băng hình, flash card nhằm cho trẻ ghi nhớ qua thị giác... Kích thích tư duy logic qua các bài toán, câu đố, suy luận nhằm tối đa tư duy logic (mà không biết rằng trong giai đoạn này cái “logic” của trẻ hoàn toàn khác với cái logic duy vật của người lớn)... Điều này làm giảm sự phát triển toàn diện của trẻ, đóng khung trí não của trẻ theo một hướng phát triển, theo cách nhìn của người lớn.

Những học giả ủng hộ các bô mẹ nuôi dạy con từ tốn đưa ra lí luận: trước 3 tuổi trí não của trẻ phát triển mạnh mẽ và đồng đều theo mọi hướng, không tập trung vào một bộ phận riêng lẻ nào. Nếu chỉ chú tâm phát triển tư duy logic là chúng ta đã lãng phí các loại hình trí thông minh khác, nếu chỉ ghi nhớ hình ảnh thị giác thì lại càng không tốt cho trẻ. Giai đoạn áu thơ, sự phát triển tâm lý, tình cảm hay nói sâu hơn là bồi đắp tâm hồn cho trẻ cần được ưu tiên, trẻ cần được sống hạnh phúc và chỉ như vậy là đủ để hình thành sự tự tin. Bản thân xã hội hiện đại đã quá nhiều kích thích cho trí não của trẻ, dù tránh hay không tránh thì trí não của trẻ hàng ngày vẫn nhận đủ nhiều sự kích thích rồi. Và đặc biệt trí thông minh không chỉ nằm ở sự dày hay mỏng của lớp vỏ đại não, nó còn nằm ở trái tim, ở làn da, ở bên trong và ở sự kết nối với bên ngoài đứa trẻ. Bởi vậy, chúng ta không cần tạo thêm các kích thích cho trẻ, điều mà trẻ thiếu là môi trường yêu thương, sự tiếp xúc gần gũi với bố mẹ, sự giao tiếp trực tiếp với trẻ, giao tiếp như hai con người cần tiếp xúc trực tiếp, tận tâm, lắng nghe để hiểu nhau, yêu thương nhau.

Giai đoạn 3-5 tuổi là giai đoạn duy nhất trong cuộc đời mà con người có khả năng cảm nhận thế giới bằng trí tưởng tượng vô biên (một cách tự nhiên, và xảy ra ở mọi cá thể), điều này cũng không ít nhà khoa học, nhà thần kinh học đã khẳng định (tôi gặp lại câu khẳng định này trong cuốn sách của Shin Yee Hin, bác sĩ tâm thần học và chuyên gia giáo dục trẻ hàng đầu Hàn Quốc). Trẻ tự mình trải nghiệm thế giới thực nhưng lại không phân biệt với thế giới trong trí tưởng tượng bay bổng, quan sát sự vật theo quan điểm cá nhân (một cách vô thức, tức là không có sự can thiệp của lý trí), đặt tên cho sự vật theo ngôn ngữ của mình, ngôn ngữ của trí tưởng tượng. Điều này có vẻ có chút khác biệt với khẳng định của bác sĩ, nhà thần kinh học Montessori, bà nhấn mạnh rằng: trong giai đoạn áu thơ (3-6 tuổi), cần cho trẻ thấy, nương theo, chấp nhận và tư duy dựa trên tính thực của thế giới, tư duy dựa trên logic khoa học của chủ nghĩa duy vật. (người viết bài này có phần nghiêng về việc bảo vệ trí tưởng tượng của trẻ, tôn trọng “tư duy tưởng tượng”, tư duy theo cách của trẻ, ngôn ngữ của trẻ hơn là cho trẻ thấy và học cách tư duy logic duy vật như người lớn). Nếu quá trình phát triển trí tưởng tượng này không bị làm rút ngắn hay “ăn cắp” thời gian cho các hoạt động như ép trẻ học thuộc lòng, ghi nhớ mặt chữ hay học vẹt bắt cứ cái gì khác, thì trẻ sẽ thuận lợi trong việc xây dựng và hình thành cái tôi, làm nên tố chất của một con người tự do, hài hòa, hay gần hơn là tạo thuận lợi cho quá trình học tập trong giai đoạn sau. Cha mẹ cần bảo vệ giai đoạn này để trẻ được phát triển mọi mặt một cách hài hòa, không cố chấp hướng trẻ vào việc phát triển tư duy logic hay bắt cứ một loại hình trí thông minh riêng lẻ nào khác.

Cho đến khoảng 5,6 tuổi năng lực tư duy logic bắt đầu bước vào giai đoạn phát triển, trí tưởng tượng của trẻ cũng vô cùng phong phú. Nếu trẻ được trực tiếp va chạm, tiếp xúc và trải nghiệm thế giới bên ngoài thay vì việc ngồi học thụ động, học thuộc lòng thì sẽ tốt nhất cho sự phát triển nói chung và sự phát triển não bộ nói riêng. Trẻ cần được tự mình tư duy và tìm ra phương thức giải quyết vấn đề, và đây là thời điểm bắt đầu phát triển tư duy logic, tư duy khoa học. Ngay cả trên con đường hướng trẻ vào các trải nghiệm khoa học, đi tìm lời giải các vấn đề khoa học cũng không nên triệt tiêu hoàn toàn các yếu tố nghệ thuật hay thần tiên trong đó. Dần dần từng bước một, trẻ sẽ tiếp cận thế giới bằng con mắt và tư duy khoa học triệt để, khoảng 9-10 tuổi trẻ sẽ có thể tự mình nhận vấn đề như một nhà khoa học thực thụ. Qua tìm hiểu các nghiên cứu về sự phát triển tâm sinh lý của trẻ, và đặc biệt qua việc tiếp xúc và dạy trẻ nhỏ, tôi thấu hiểu rằng rất khiên cưỡng và có gì đó như là hụt hẫng khi bắt một trẻ 6-7 tuổi chấp nhận mặt trăng hay các vì sao chỉ tạo nên từ đá, không có chú Cuội hay chị Hằng trên đó.

Vậy nên, cứ nuôi dạy con từ tốn đi, cứ cho trẻ chơi đùa thỏa thích ít nhất đến 5 tuổi, cho trẻ sống trong thế giới tưởng tượng của trẻ, đừng cố ép trẻ học sớm hay tư duy sớm theo cách tư duy của người lớn. Hoa sẽ nở chậm và thơm.

Nguồn ảnh: tranh Iwasaki Chihiro. Nguồn tham khảo Shin Yee Hin, đừng ép con khôn sớm.

8 Tôn kính con người và vạn vật - Note face

HUONG NGUYEN · 17 THÁNG 11 2015

Tuần trước, vào một buổi chiều làm việc không hiệu quả, tôi quyết định nghỉ sớm đến trường đón con thay vì để xe trường đưa về như moi ngày. Trẻ con quả là những người thầy tuyệt hảo khi người lớn biết lắng nghe, biết tôn trọng chúng, và buổi chiều xám xịt đó của tôi bỗng nhiên đầy màu sắc, học được một bài học quý giá từ cô con gái nhỏ của mình về lòng tôn kính con người, tôn kính sự vật từ sâu thẳm bên trong mỗi con người, để hành động tôn kính được biểu hiện ra từ những điều nhỏ nhất.

Tôi vào lớp và xin phép cô chủ nhiệm đón con, nhờ cô nhắn với bác lái xe và cô giáo trên xe là con hôm nay không đi xe trường về. Mẹ tưởng vậy là xong, con gái dù hờn hờn nháy chân sáo khi thấy mẹ đến đón, vẫn không quên kéo tay mẹ đến gặp bác lái xe cho bằng được, dù mẹ đã giải thích mẹ nhờ cô giáo của con dẫn lại bác rồi. Con đến gặp bác, lễ phép xin phép hôm nay con không đi xe của bác về ạ. Vẫn chưa xong, đang lúi lo trò chuyện và khoe mẹ chiếc răng đầu tiên lung lay, một sự kiện đủ để khiến cả mẹ và con vui đến mức “nhảy chamar đầu vào mặt trăng”, theo cách diễn đạt của con, con vẫn không quên gặng hỏi: mẹ đã gọi điện báo cho cô T xe của con chưa ạ? Cô sẽ lo lắng nếu không thấy đủ học sinh đáy mẹ ạ. Vậy là mẹ đưa cho con điện thoại để con gọi điện xin phép cô, gọi nhiều lần cô chưa nghe máy, con hỏi mẹ từng chửi để viết lại dòng tin nhắn xin phép cô.

Tất cả những hành động trên của một đứa trẻ hoặc có thể xuất phát từ sự sợ hãi, hoặc là một sự tôn kính đầy yêu thương. Và may mắn thay, tôi biết con tôi không sợ hãi những người xung quanh chúng.

Một câu chuyện khác, khi tôi tham dự hội thảo giáo dục quốc tế về nền giáo dục Steiner, tổ chức tại Nhật Bản, điều đọng lại trong tôi lại là những hành động sau cùng khi kết thúc hội thảo; nó khiến tất cả các bài diễn văn về một nền giáo dục đích thực trở nên thực và không chút sáo rỗng. Một hành động trên sân khấu, trước hàng nghìn con mắt: Ban tổ chức hội thảo trân trọng cảm ơn ông lão hàng ngày thu gom rác trong suốt hơn một tuần làm việc và sinh hoạt của hội thảo, ông ngồi bên dưới khán đài và tất cả mọi người quay về phía ông vỗ tay chân thành gửi lời cảm ơn. Một hành động khác lặng lẽ sau cánh gà: toàn bộ giáo viên của ngôi trường đã dành phần kí túc xá làm nơi ăn nghỉ cho hơn 500 giáo viên đến từ khắp nơi trên thế giới cùng chung tay dọn dẹp sau khi tất cả khách đã rời đi. Việc thì ngồn ngang, vậy mà từng chiếc chăn đã gấp gọn gàng để đưa lên xe đi giặt vẫn được lôi ra gấp lại theo đúng một nếp gấp. Tôi băn khoăn hỏi: tại sao phải gấp lại vậy? Câu trả lời khiến tôi chỉ biết im lặng: trường thuê xưởng giặt ở ngoài, lát nữa xe và công nhân của họ đến lấy, nhiều thế này mỗi cái chăn gấp một kiểu sẽ khó cho họ xếp và giặt. Có gì khác ở đây ngoài lòng tôn kính người khác và tình yêu thương con người từ sâu thẳm bên trong những người giáo viên này?

Người lớn chúng ta mấy ai thường xuyên làm được việc này: tạo thuận lợi tối đa cho người khác, những người liên quan đến các sự việc và tiếp quản các công việc của mình. Có lẽ những người tử tế nhất trong chúng ta thường mới dừng lại ở mức làm tốt nhất phần việc thuộc trách nhiệm cá nhân, rất hiếm khi chúng ta nghĩ đến việc nối dài cánh tay ra một chút, mở rộng tâm trí ra một chút để làm thêm một bước nhỏ xíu thôi, tạo thuận lợi cho người khác. Một hình ảnh nhỏ mang một ý nghĩa lớn: nhà vệ sinh trong trường học ở Nhật luôn có đôi dép đi bên trong, khi bạn bước vào tất cả các đôi dép đều ngay ngắn và đặt để đúng hướng cho bạn xỏ chân vào, bởi những người bước ra đã làm thêm một thao tác quay đầu lại và sắp sẵn cho bạn bước vào. Những điều nhỏ xíu nhặt được này có khiến bạn hạnh phúc hơn? Hạnh phúc sẽ lan tỏa tự nhiên như hương thơm, tôi tin bạn cũng sẽ tiếp nối các hành động tạo nên hạnh phúc như vậy khi bạn thường xuyên nhận được chúng. Một cách cửa sổ vỡ không ai sửa chữa có thể là điểm khởi phát gây bạo loạn trong một thành phố, như giả thiết của Malcom Gladwell về tâm lý đám đông và chuỗi hành vi xã hội, vậy thì một đôi dép ngay ngắn trong nhà vệ sinh hoàn toàn có thể là điểm khởi đầu của một xã hội đáng sống hơn. Cứ bèn bỉ mà đặt dép ngay ngắn, trước tiên là cho tâm thế bạn ngay ngắn, tôi tin vậy, rồi tự đôi dép đó sẽ lan tỏa.

Hành động tạo thói quen, thói quen tạo tính cách. Nếu trẻ con mỗi ngày được rèn rũa những hành động nhỏ như thế này, tất yếu trẻ sẽ hình thành những suy nghĩ, tình cảm tôn kính người khác, hành động vì người khác, vì yêu thương không vì sợ hãi, không vì tưởng thưởng hay trừng phạt.

Một nền giáo dục đích thực, một xã hội có tổ chức cao nhất sẽ dạy đứa trẻ trở nên một con người tự do với moi sợ hãi quyền uy hay cổ tục, và tất yếu sẽ khiến cho đứa trẻ luôn sống với lòng tôn kính con người và vạn vật một cách đầy yêu thương như thế này. Sự sợ hãi uy quyền có thể khép đứa trẻ vào kỷ luật, nhưng nó không bao giờ đem đến tự do hay tình yêu thương, và thử kỷ luật đó chỉ còn là những cái khung thép bọc cứng đứa trẻ lại, đó không phải là kỷ luật nội tại, nó sẽ chỉ mang tới những cuộc cách mạng liên miên. Chỉ khi đứa trẻ không sợ hãi, chúng mới có thể học cách trân trọng, tôn kính con người và vạn vật, chỉ khi đó tình yêu và lòng thiêng mới nở hoa. Kỷ luật cao nhất là kỷ luật nội tại, tự nó có mặt nơi nào có tình yêu và sự tôn kính.

9 Tìm hiểu về phương pháp giáo dục Steiner & Montessori - Note face

HUONG NGUYEN · 15 THÁNG 6 2016

Note này để cát lại những bài viết tìm hiểu về phương pháp giáo dục Steiner & Montessori, lí do là vì mình không biết làm sao để cát giữ 3 cái timeline photos về chung 1 album mà không xóa cái này mất cái kia. Anh Mark đôi khi rất là gây hoang mang!

Montessori & Steiner: hai nửa đối xứng - Note face

Cùng một cái gốc yêu thương và cá nhân hóa trong giáo dục, cùng một mục tiêu đào tạo con người nhân văn, tự do và sáng tạo nhưng hai nhà giáo dục Maria Montessori & Rudolf Steiner đi hai con đường có thể nói là đối xứng ngược nhau, như âm và dương, như mặt trăng và mặt trời.

Montessori trước tiên đào tạo đứa trẻ với đầy đủ các kiến thức, kỹ năng để xây dựng thế giới (vật chất), rồi từ đó tự đi tìm bình an cho tâm hồn mình. Steiner thì ngược lại, tạo mọi cơ hội, môi trường để đứa trẻ xây một cái móng thật chắc: một tâm hồn hài hòa ngay từ thuở lên ba, là cái gốc vững để trở thành con người trưởng thành bình an sau này, sau đó mới là cung cấp các kiến thức, kỹ năng cần thiết về thế giới thực, cuộc sống thực. Bà đi xây & làm giàu cho thế giới để đạt được bình an. Ông tự vun vén bình an nội tâm để rồi xây dựng thế giới trong tình yêu thương.

Điều này cũng liên quan tới chính cuộc đời của Montessori & Steiner.

Ban đầu theo học ngành Toán & Công nghệ, Steiner chuyển sang học triết học và nhận bằng tiến sỹ triết học (Đại học Rostock, Đức) năm 1891, Steiner tiếp cận các vấn đề triết học, tâm linh khi còn khá trẻ, tham gia hội Theosophical Society và trở thành người đứng đầu Theosophical tại Đức năm 1902. Rời bỏ hội này, Steiner tự lập nên trường phái triết học của riêng mình: Anthroposophy, chịu sự ảnh hưởng trường phái triết học của Johann Wolfgang Geothe. Sau sự ra đời của Anthroposophy, Steiner viết sách, giảng dạy và ứng dụng Anthroposophy vào trong các môn nghệ thuật, kiến trúc. Đặc biệt, sau chiến tranh thế giới lần thứ I, nhiều lần bị Hitler ám sát không thành, Steiner thấy cần thiết phải có một nền giáo dục hoàn toàn mới để xây dựng một thế giới mới, trường học đầu tiên ra đời do chính ông làm giáo viên và đào tạo giáo viên, trường Waldorf dành cho con em công nhân (của nhà máy thuộc lá do ông chủ Emil Molt sở hữu) và tầng lớp quý tộc cùng theo học, trường lấy theo tên địa danh Waldorf, Đức. Liên quan mật thiết với giáo dục, Steiner tiếp tục giảng dạy cách ứng dụng Anthroposophy trong các lĩnh vực y tế, nông nghiệp sinh thái bền vững.

Sinh ra, lớn lên, ngành theo học, làm việc... đều trong những môi trường đầy tình nam, duy vật chủ nghĩa, và sống trong giai đoạn chiến tranh thế giới thứ I, có lẽ chẳng vì thế Steiner hiểu và cảm rõ nguyên nhân tạo nên những rạn nứt trong thế giới con người, những phá hủy xét theo góc độ con người cá nhân lẫn sự phá hủy tiến trình đi lên của loài người? Và có lẽ chẳng, vì thế ông ra sức xây dựng những gì mang tính bền vững, an hòa, phúc lạc, để trở về với cái NGUYÊN KHỎI của con người, của thiên nhiên, nguyên khôi mà không phải nguyên thủy, mông muội, là cái thuộc về những kẻ anh hùng, siêu nhân của Nietzsche hơn là thuộc về người nguyên thủy muốn quay về rùng rùng mà sống như Rousseau. Ông ra sức giảng dạy các kiến thức ứng dụng vào hầu hết các lĩnh vực của đời sống, từ nền nông nghiệp sinh thái năng động và bền vững, đến nền giáo dục mang nhiều tính nữ, đến kiến trúc, y tế... đều gần gũi và trở về với thiên nhiên, trở về với bản chất nguyên khôi của loài người.

Montessori là một bác sĩ thần kinh. Bà bắt đầu ngôi trường đầu tiên của mình, Casa dei Bambini nằm trong dự án phục hồi tinh thần cho những trẻ có khuyết tật về tinh thần, trẻ mắc các bệnh: tự kỷ, tăng động, trầm cảm... là những đứa trẻ không thể hoặc rất khó khăn để kết nối với thế giới thực. Do đó, bà nhấn mạnh

vào THỰC TẠI, là thế giới vật chất như người lớn nhìn và sờ thấy. Giáo viên cần cung cấp cho trẻ ngay khi trẻ có dấu hiện nhận thức được các kiến thức cụ thể, kiến thức khoa học về thế giới vật chất, các kỹ năng sống cần thiết, lợi dụng những thời kì nhạy cảm với chữ, với số của trẻ để thúc đẩy việc học các kiến thức khác nhau một cách thuận lợi và nhanh chóng nhất. Sau đó, khi đứa trẻ đã phát triển đủ để biết “cô tiên là không có thực”, trẻ mới nên được tiếp xúc với các câu chuyện thần tiên, các câu chuyện tưởng tượng. Như vậy, Montessori trước tiên muốn cho trẻ thấy tính THỰC của thế giới vật chất, và chỉ sau khi trẻ đủ nhận thức để phân biệt tính THỰC và KHÔNG THỰC (hiểu theo nghĩa của khoa học duy vật, những gì nhìn và sờ thấy được sẽ được coi là thực), chỉ khi đó trẻ mới được tiếp xúc với những gì thuộc về trí tưởng tượng.

Trong chiến tranh thế giới thứ hai, Montessori tới Án Độ và do không thể quay lại Italia, bà ở lại đây 6 năm làm bác sĩ nội trú, cuộc sống chậm và môi trường thâm đâm tâm linh ở Án Độ đã khiến bà được khơi nguồn cảm hứng và những cuốn sách hay nhất của bà được viết ra trong giai đoạn này, đã bắt đầu có xu hướng đề cập đến sự phát triển tinh thần, tâm linh (spiritual). Tuy nhiên tại thời điểm này, hệ thống giáo dục mang tinh thần triết lý của đã định hình khá vững chắc. Vậy nên, sẽ có những trường phái Montessori khác nhau như chính sự phát triển cá nhân của Montessori, từ một nhà khoa học duy vật thuần túy bà bắt đầu chuyển sang quan tâm và viết sách về giáo dục liên quan đến sự phát triển tâm linh, sự phát triển con người bên trong của mỗi đứa trẻ. Những cuốn sách bà viết trong giai đoạn ở Án Độ sau đó đều được xuất bản bởi nhà xuất bản Adyar Press, The International Theosophical Publishing House. Một sự liên hệ không ngạc nhiên giữ Steiner và Montessori với hội Theosophical. Steiner đã đứng đầu và rời bỏ khi khá trẻ, Montessori khi cuối đời lại có những cuốn sách xuất bản bởi nhà xuất bản của Hội này.

Montessori sinh ra và lớn lên ở Italia, một đất nước có thể nói là nữ tính, bà khởi xướng một phong pháp, triết lý giáo dục mang tính dương, của thần Apollo. Những đứa trẻ được thúc đẩy để trở nên thông minh, mạnh mẽ, để xây dựng thế giới THỰC, theo nghĩa đen: góp phần đem lại của cải vật chất cho thế giới chúng ta đang sống; rồi từ mục đích cuộc sống đó chúng, những con người trưởng thành sẽ tìm được bình an nội tâm cho mình. Steiner mang trong mình tính dương mạnh mẽ, đi xây dựng một hệ thống cho nữ thần Aphrodite, đẹp và hài hòa từ bên ngoài tới bên trong, hệ thống đó không giới hạn ở giáo dục mà bao quát nhiều lĩnh vực của đời sống. Từ cái đẹp và hài hòa này, ông tin chúng, những đứa con của Aphrodite sẽ trưởng thành với tràn trề lý tưởng và năng lực, sức sống để xây dựng thế giới trong yêu thương và bằng yêu thương. Sự “gặp gỡ” cuối cùng ở những trang sách của Montessori do hiệp hội Theosophical xuất bản, nơi mà Steiner đã từng đứng đầu có lẽ chẳng là một dấu hiệu cho chúng ta: mọi con đường đều dẫn tới Roma.

Montessori & Steiner. Sự giống và khác nhau trong phong cách thực hành ở bậc mầm non - Note face

Đồ chơi: mở & đóng

Montessori nhấn mạnh vào tính Thực, bà cho rằng trẻ cần phân biệt được thế giới thực và không thực. Đặc biệt ở giai đoạn mầm non, dựa trên những tôn thương não của nhóm trẻ đầu tiên bà nghiên cứu và sau đó áp dụng nghiên cứu này trên ngôi trường Casa dei Bambini, bà quan niệm rằng trẻ không hoặc ít có khả năng phân biệt thế giới thực (là thế giới vật chất, như người lớn nhìn và sờ thấy) và thế giới trong trí tưởng tượng của trẻ (thế giới ảo). Nhiệm vụ của giáo viên là cung cấp môi trường, học liệu gắn liền với Thực Tại để giúp trẻ “tiếp đất” một cách chắc chắn nhất, khoa học nhất. Những gì thuộc về trí tưởng tượng cần tạm hoãn cho giai đoạn sau đó, khi trẻ đã hoàn toàn trở nên logic, thực tế và nhận biết thế giới thực như cách người lớn chúng ta nhìn thấy. Do đó, bà thiết kế mỗi món học liệu gắn với một chức năng cụ thể, một cách chơi duy nhất đúng, với mục đích giảng dạy một kiến thức khoa học thực dụng, hay một kỹ năng.

Đồ chơi trong lớp học Steiner, ngược lại, không món đồ nào có duy nhất một cách chơi, cũng không có sự “cài đặt” mục đích sử dụng cho món đồ chơi. Trẻ có thể sử dụng một khúc cây tưởng tượng làm thuyền, làm em bé, làm sách... có thể sử dụng một con búp bê tối giản chi tiết hôm nay trong vai em bé, ngày mai trong vai mẹ, bà, cô tiên, phù thủy, sử dụng một miếng vải làm váy áo, làm nhà, làm sông... Tại sao lớp học Steinre với đồ chơi hoàn toàn mở, tối giản chi tiết và màu sắc? Bởi Steiner quan niệm trẻ em trong độ tuổi mầm non có nhu cầu bức thiết phải được “diễn đạt” những hình ảnh trong trí tưởng tượng vô cùng phong phú của trẻ thông qua các trò chơi tưởng tượng, nhu cầu “tiêu hóa” lại những trải nghiệm, quan sát mà trẻ có được trong cuộc sống thực, cũng qua cách chơi đóng vai, giả tưởng. Ông cho rằng việc chơi với đồ chơi mở

là việc tập thể dục cho trí tưởng tượng, trẻ sẽ luôn phải tưởng tượng, tìm tòi và sáng tạo ra những mục đích khác nhau của một món đồ chơi, cách chơi.

Chơi trong thế giới thực và chơi tưởng tượng.

Vì quan niệm trẻ không cần sự giải trí thuần túy, trẻ luôn bận rộn và có khả năng để tự mình trở nên bận rộn, không có thời gian nhàn rỗi, nhảm chán để rơi vào trạng thái cần giải trí như người lớn, Montessori cho rằng trẻ cần được làm các công việc THẬT, các công việc như người lớn đang làm: làm việc nhà, làm thủ công... nên Montessori tạo ra bước đột phá trong việc nuôi dạy trẻ mầm non khi thiết kế các vật dụng bàn ghế, tủ, bếp... là những vật dụng trong gia đình được thu nhỏ lại, kích thước phù hợp để trẻ được thoải mái sử dụng, được thỏa sức LÀM những việc thực, được phát triển tối đa các kỹ năng mà không bị giới hạn bởi sự bất tiện do đồ đạc. Do đó, trong lớp học Montessori sẽ có những dao sắc, kéo, cưa, bát sứ, bếp nấu... tất cả những gì mà người lớn sử dụng, trẻ đều khao khát được LÀM theo, và lớp học cung cấp học liệu này cho trẻ làm.

Steiner chia sẻ cùng quan điểm này trong cách giáo dục trẻ. Lớp học Steiner có đầy đủ các học cụ cho trẻ thỏa sức làm các công việc như bố mẹ vẫn làm hàng ngày: nấu ăn, rửa bát, đan len, đóng bàn, đóng ghế... Thậm chí, Steiner nhấn mạnh hơn nữa vào vai trò của giáo viên, người giáo viên cần LÀM thật những việc này tại lớp, để trẻ được gọi hứng thú, có hình mẫu để bắt chước. Giáo viên Steiner sẽ làm các công việc như một người mẹ, người bố, trong khi trẻ chơi, ngoài việc quan sát trẻ cô sẽ chăm chú làm các công việc của mình: sửa một món đồ, khâu vá búp bê, đeo một chiếc ô tô đồ chơi... để làm mẫu THẬT cho trẻ, tuyệt đối không giảng dạy qua các mẫu không thật, là các bài giảng sử dụng hình ảnh, video, thuyết giảng.

Tuy nhiên, Steiner và Montessori có sự khác nhau khá rõ ràng trong quan niệm về việc chơi của trẻ. Trong khi Montessori nhấn mạnh và chỉ tập trung vào Thực Tại, là tất cả những gì gắn liền và liên quan trực tiếp đến đời sống thực, thì Steiner nhấn mạnh vào tính THẬT và các trò chơi Tưởng Tượng.

Việc chơi của trẻ trong lớp Montessori là việc tự mình hoàn thành một công việc gắn với một bài học “ẩn dấu” trong món học liệu mà trẻ chọn (bài học này được cài đặt trong ý đồ thiết kế đồ chơi của Montessori). Do cách thiết kế học liệu có duy nhất một cách chơi đúng, trẻ sẽ tự mình học được bài học ẩn trong đó bằng cách thử - sai - thử - sai... cho đến khi tự mình tìm được đáp án đúng. Lúc này, vai trò của giáo viên là người quan sát, tôn trọng không làm gián đoạn thời gian chơi - học của trẻ, để đảm bảo cho trẻ có đủ thời gian hoàn thành bài học mà không cần bắt cứ sự giảng dạy nào từ phía giáo viên. Montessori nhấn mạnh việc chơi của trẻ cần gắn với cuộc sống thật, nhằm tích lũy các kiến thức khoa học thực dụng, các kỹ năng vận động; bà không cổ vũ thậm chí dùng cách thiết kế môi trường lớp học để ngăn cản các trò chơi giả tưởng, đóng kịch, đóng vai... là những gì thuộc về trí tưởng tượng, thuộc về thế giới không thực.

Steiner, ngược lại, tạo mọi điều kiện cho trẻ được phát huy tối đa trí tưởng tượng phong phú vốn sẵn có trong giai đoạn áu thơ. Ông không cho rằng người lớn cần nỗ lực cho trẻ nhận biết về thế giới thực đúng như cách người lớn nhìn và sờ thấy. Bằng cách nào đó, ông biết trẻ con nhìn thế giới theo cách của trẻ con và ông hoàn toàn tôn trọng cách nhìn đó, không thấy nó là nguy hại hay cần chỉnh sửa, thậm chí ông yêu cầu giáo viên phải học được cách nhìn như trẻ, để giúp trẻ phát huy tối đa trí tưởng tượng phong phú và sự nhạy cảm tuyệt vời ở giai đoạn áu thơ này. Đồ chơi với vải, gỗ, bông, sáp ong, bàn ghế, búp bê tối giản chi tiết... là những nguyên liệu thô cho phép trẻ thỏa sức sáng tạo, tưởng tượng, phân vai... Một lớp học Steiner thành công là khi trẻ chăm chú chơi cùng nhau hoặc một mình các trò chơi đóng vai, giả tưởng, là khi trẻ biết chơi và ham chơi, có khả năng kết nối với nhau và kết nối các đồ chơi, cách chơi tạo thành một sân khấu, một vở diễn sinh động, rực rỡ.

Các câu chuyện thần tiên & các bài học khoa học

Trong lớp học Montessori bài học “gửi gắm” trong từng món đồ chơi, lẫn những bài học giáo viên trực tiếp thiết kế giảng dạy đều gắn với kiến thức khoa học thực tế, hay những kỹ năng vận động cần thiết. Chẳng hạn: một bộ hộp chữ cái, một kim tự tháp sắp xếp bằng hạt, một bộ lắp ghép bản đồ... Có thể nói tất cả các học cụ trong lớp Montessori đều nhằm cho trẻ tự khám phá ra các quy luật, các kiến thức toán học, chữ, số, kiến thức khoa học... Và đặc biệt, nghiên cứu và tìm ra các giai đoạn trẻ đặc biệt tò mò với số, nhạy cảm với chữ, Montessori thiết kế nhiều bộ học chữ, học số thông qua xúc giác. Điều này khiến trẻ em Montessori có những lợi thế rõ ràng khi tham gia chương trình tiểu học, bởi trước đó ngay ở giai đoạn mầm non trẻ đã

được phát huy tối đa tư duy logic, tích lũy kiến thức khoa học khá phong phú. Tinh thần khoa học biểu thị rất rõ trong cách thiết kế lớp học, trong tương tác giữa giáo viên và học sinh.

Điều này lại rất hiếm khi tìm thấy được trong lớp học mầm non Steiner, tuyệt đối không có chữ, số, không có các kiến thức khoa học được giảng dạy hay ít nhất là giải thích một cách chính xác, khoa học. Thậm chí, một cô giáo Steiner được đánh giá là tốt phải biết trả lời các câu hỏi của trẻ: có ai sinh sống trên mặt trăng, hay mặt trăng sinh ra như thế nào? bằng một câu chuyện cổ tích về chị Hàng chúa Cuội hay thậm chí giỏi hơn nữa là cô giáo sẽ ngay lập tức sáng tác một câu chuyện thần tiên, một bài thơ về các cô tiên, chú lùn sống trên mặt trăng hàng ngày vẫn ngóng trông và theo ánh trăng xanh xuông trái đất chơi cùng các em bé. Hàng ngày, trong lớp học Steiner ngoài giờ kể chuyện, cô và trò cùng nhau sáng tác, ứng biến không biết bao nhiêu những câu chuyện tưởng tượng khác. Trẻ không ăn, cô kể một câu chuyện thần thoại về bạn thỏ biếng ăn sẽ ra sao. Trẻ đánh bạn, ngoài việc xử lý tức thời, cô thậm chí cũng sẽ dùng những câu chuyện được kể lặp lại vào giờ kể chuyện để trẻ sống cùng câu chuyện, sống trong tình yêu thương, chia sẻ giữa bạn chim sẻ và đại bàng rồi một lúc nào đó, trẻ sẽ tự nhiên thay đổi hành vi... Steiner cho rằng những câu chuyện thần tiên là nguồn thức ăn lành mạnh và bổ dưỡng cho tâm hồn trẻ, cho trí tưởng tượng được bay bổng, được nuôi dưỡng tối đa. Người giáo viên Steiner giỏi chắc chắn là người biết sáng tác chuyện và kể chuyện hay. Bầu không khí lớp học Steiner là một bầu không khí cổ tích, hài hòa với thiên nhiên.

Xây dựng kỹ năng xã hội: cá thể trong một tập thể & cái một trong cái toàn thể

Montessori viết “thầy cô giáo phải là những người đã được chuẩn bị từ bên trong - đã tự mình tôi rèn bản thân để trở nên những con người từ bi, bác ái, từ chối sự độc tài, kiêu ngạo”. Nhân cách của người thầy đặc biệt hay thậm chí là tuyệt đối quan trọng đối với giai đoạn học thảm thấu của tuổi áu thơ, quan trọng hơn tất cả mọi học liệu và phương pháp. Điều này càng đặc biệt quan trọng xét theo góc nhìn để giúp trẻ xây dựng kỹ năng xã hội, xây dựng những thói quen, hành vi ứng xử với những người xung quanh mình, là kết quả được nhìn thấy ngay lúc này của việc hình thành nhân cách trong tương lai. Bà cho rằng trẻ lên 3 cần được ở cùng những người không phải người thân của mình, không phải những người sẵn sàng chấp nhận trẻ với tất cả những hành vi, thói quen xấu, để trẻ học được các kỹ năng xã hội cần thiết. Môi trường mầm non là môi trường phù hợp nhất giúp trẻ xây dựng nên những kỹ năng xã hội.

Montessori rèn luyện cho trẻ thích nghi với xã hội như một cá thể độc lập cùng tồn tại trong một tập thể. Trẻ học cách chờ đợi, cách không làm phiền người khác, tôn trọng các nhu cầu của người khác. Trong giờ chơi trẻ được chơi trên một tấm thảm riêng biệt, được học cách chờ đợi nếu bạn đã đang chơi món đồ mình muốn. Trẻ học cách chơi chăm chú, tập trung trong tĩnh lặng, không gây ôn ào ảnh hưởng tới các bạn khác. Kỹ năng xã hội mà Montessori mong muốn xây dựng cho trẻ là kỹ năng của một cá nhân mạnh mẽ, biết đẩy lùi cái tôi cá nhân để tôn trọng các quy tắc ứng xử trong các môi trường công cộng, trong các mối quan hệ để ưu tiên cho sự hài hòa của mối quan hệ, của môi trường.

Steiner có cùng quan điểm với Montessori về người thầy của trẻ. Trong cách ông đào tạo giáo viên thậm chí ông cung cấp những phương thức thực hành rất cụ thể để mỗi ngày người giáo viên, người thầy đều có thể làm mạnh mẽ hơn lên, mỗi ngày trở nên từ bi, bác ái hơn, và hoàn toàn không có sự độc tài, kiêu ngạo. Giáo viên Steiner nhìn đứa trẻ là một thực thể cao quý, như cách Montessori gọi đứa trẻ “là cha của con người”.

Steiner mong muốn xây dựng môi trường có tính gắn kết cộng đồng cao. Trẻ cùng tham gia với nhau, cùng nhau, cùng giáo viên trong một tập thể thống nhất, việc này được thực hiện trong rất nhiều các hoạt động khác nhau trong suốt một ngày trẻ ở trường. Giờ sinh hoạt vòng tròn là sự kết nối của những cá thể vào một tập thể, sử dụng công cụ là nghệ thuật, là âm nhạc. Giờ hát trước khi ăn, ngoài việc rèn rũa lòng biết ơn cho trẻ thì mỗi lần nắm tay bạn, cùng bạn và cô kết nối thành một vòng tròn là một lần trẻ được tham gia bằng toàn bộ con người mình vào cộng đồng. Giờ chơi tự định hướng, trẻ hoàn toàn có thể tự chơi một mình, tuy nhiên hầu hết, một cách tự nhiên, trẻ sẽ rủ bạn chơi cùng, xây dựng cho mình một đội nhóm cùng chơi rồi tự mình học cách giải quyết các vấn đề nảy sinh.

Tính trật tự & tính nhịp điệu

Montessori khẳng định thầy cô là người thiết kế, tạo môi trường giáo dục đầy ắp tính văn hóa để trẻ em có thể say mê, tập trung vào hoạt động chơi của chúng trong một khoảng thời gian đủ dài không bị người lớn ngắt quãng (theo bà, khoảng thời gian lý tưởng nhất là 3 giờ đối với trẻ từ 2 tuổi rưỡi đến 6 tuổi). Chính sự tập trung và say mê này làm nên yếu tố kỷ luật và trật tự cho môi trường giáo dục chứ không phải các hình thức thưởng phạt hay thậm chí quát nạt, dọa dẫm. Sự tập trung vào một hoạt động và không bị ngắt quãng này càng tuyệt đối không phải để phục vụ lợi ích của người lớn là rảnh tay với con trẻ, như cách các ông bố bà mẹ trẻ cho con một chiếc iphone, ipad hay một cái điều khiển tivi và chúng ngồi đó bất động hàng giờ liền. Tôn trọng sự lựa chọn hoạt động chơi (hay chính là học) của trẻ là để chính trẻ làm bừng nở con - người - tương - lai của mình, khả năng và phẩm chất của mình. Việc dành một khoảng thời gian đủ dài để trẻ vui vẻ tập trung vào công việc của mình là bước quan trọng để trẻ phát triển năng lực tư duy, năng lực khám phá. Và quan trọng nhất là niềm SAY MÊ và VUI THÍCH lao động (là trạng thái bẩm sinh nơi mỗi đứa trẻ) không bị làm hỏng đi, để khi lớn lên chúng lại hoang mang vì không tìm ra niềm say mê trong cuộc đời mình.

Cả Montessori và Steiner đều nhấn mạnh vào sự cần thiết của trật tự đối với trẻ. Tuy nhiên, ông và bà triển khai các cách thực hành khác nhau để đạt tới tính trật tự này.

Trong lớp học Montessori đồ chơi được theo một trật tự cố định để trẻ luôn biết cái gì ở đâu, bà quan sát và thấu hiểu trật tự không gian sẽ đem đến cho trẻ cảm giác an toàn. Steiner không dừng lại ở trật tự về không gian, ông mở rộng trật tự về thời gian, là tính nhịp điệu của môi trường giáo dục Steiner. Bên cạnh trật tự về không gian là điều kiện tất yếu của lớp học Steiner, tính nhịp điệu trong các hoạt động hàng ngày lại là đặc tính cơ bản của “giáo trình” mầm non Steiner. Nhịp điệu này ổn định theo ngày, theo tuần, theo mùa, theo năm. Bên cạnh sự yên ổn của trật tự không gian, nhịp điệu đem đến cho trẻ không chỉ cảm giác an toàn, thân quen mà hơn thế, nó tôi rèn Ý Chí cho trẻ. Đây cũng là một điểm độc đáo của phương pháp giáo dục Steiner, nhấn mạnh vào sự hình thành và phát triển Ý Chí như hạt mầm, như ngọn lửa nhen nhúm đầu tiên bên trong đứa trẻ để chuẩn bị cho mọi sự này mầm, cho mọi sự bùng cháy, đam mê.

Trí thông minh logic & trí tưởng tượng

Eistein đã nói, muốn con bạn thông minh hãy đọc cho chúng nghe những câu chuyện cổ tích, muốn con bạn thông minh hơn nữa hãy đọc nhiều hơn nữa cho chúng nghe những câu chuyện cổ tích. Điều này, các trường mầm non Steiner đã làm rất tốt, nâng lên một nấc cao hơn, từ đọc chuyện sang kể chuyện. Đọc tức là bạn còn phải cần đến sách, là bạn còn chưa sống với câu chuyện để truyền tải cho trẻ sự sống động, kể là bạn đã biết sống trong câu chuyện. Gờ kể chuyện của trường mầm non Steiner là giờ mà trí tưởng tượng của trẻ tha hồ bay bổng. Không gian lớp học ám cúng, ánh sáng được làm dịu đi, nền được thắp lên bên cạnh “sân khấu” nhỏ của các nhân vật rối, được các cô sắp đặt và tạo bối cảnh với lụa, với bông, với hoa, với lá. Cô khe khẽ cầm cây đàn lyre chơi vài nốt ngân nga, trẻ lập tức im lặng, chăm chú đón đợi và bắt đầu tưởng tượng theo từng động tác cô diễn rối nhịp nhàng, từng câu kể cô buông rát khoan thai. Những giờ kể chuyện quý giá này sẽ gieo mầm, chăm bón cho trí tưởng tượng của trẻ lớn lên từng ngày. Những mầm này sẽ theo trẻ vào từng giờ chơi. Giờ chơi, tiếp tục là một môi trường kích thích tối đa sự phát triển của trí tưởng tượng. Điều khác biệt với các mô hình giáo dục khác là lớp mầm non Steiner có giờ chơi tự do mỗi ngày, theo nghĩa trẻ là người tổ chức trò chơi, giải quyết các vấn đề này sinh khi chơi với bạn, giáo viên chỉ đóng vai trò như người thiết lập môi trường, đảm bảo an toàn và hạn chế tối đa sự can thiệp. Chơi tự do, hay còn gọi là chơi theo định hướng lựa chọn của trẻ, là một nhu cầu thiết yếu của trẻ để “trải nghiệm lại”, “diễn lại” những gì trẻ đã thâm thấu, để tưởng tượng và sáng tạo ra vô vàn câu chuyện. Nhu cầu được chơi, và chơi tự do của trẻ cũng thiêu yêu như nhu cầu ăn, ngủ; và để so sánh với người lớn, ta có thể so với nhu cầu được làm việc để kết nối và để thấy mình là một cá thể trong cộng đồng. Có nhiều nghiên cứu chỉ ra rằng, trẻ khi nhỏ biết chơi lớn lên là những người lớn hoạt bát, khả năng giải quyết vấn đề cao hơn hẳn những trẻ không được và do đó không “biết” chơi.

Giờ chơi tự do này của lớp học Steiner và Montessori có những sự giống nhau và khác nhau. Sự giống nhau là bởi trẻ được chơi tự định hướng, được dành một khoảng thời gian đủ dài để có thể tập trung vào trò chơi. Sự khác nhau nằm ở môi trường mà giáo viên đã tạo ra cho trẻ thông qua đồ chơi và bầu không khí. Trong khi một lớp học Steiner mang màu sắc cổ tích, thì một lớp học Montessori có bầu không khí rất khoa học, hiện đại. Các đồ chơi, học liệu của lớp Montessori tập trung vào việc kích thích tư duy logic của trẻ, đem đến cho trẻ các kiến thức cụ thể nào đó của Thực Tại.

Montessori cho rằng một đứa trẻ phải hoàn tất và chỉ hoàn tất được quá trình “nhập thể”, quá trình “phôi thai tinh thần” đi ra và hòa nhập với Thực Tại của thế giới vật chất, khi nó được hoạt động và là những hoạt động gắn với Thực Tại. Người lớn quanh trẻ không được phép cho trẻ chạy trốn trong hồn độn các biểu tượng, các ảo ảnh, huyền tưởng của trí tưởng tượng, của việc đóng kịch; mà theo bà là do sự nghèo nàn của môi trường, sự thiếu vắng các hoạt động của Thực Tại khiến trẻ trở nên ngày càng trốn sâu hơn trong cái vỏ ốc của huyền tưởng, tưởng tượng. Thậm chí bà gọi đây là một dạng “ẩn ức tâm lý”, phân tích theo phân tâm học, là một sự chạy trốn các thực tại khó chịu, làm lệch lạc đi một số năng lực tự nhiên nào đó. Steiner lại có quan điểm hoàn toàn trái ngược, ông bảo vệ quá trình “nhập thể” này một cách trọn vẹn, quá trình này phải được diễn ra một cách từ tốn, theo giai đoạn phát triển tự nhiên của trẻ. Ông cho rằng việc tưởng tượng hay đóng kịch với trẻ lại thực hơn chính thế giới Thực Tại bên ngoài, việc tạo môi trường để trẻ được tiếp tục đóng kịch, được tưởng tượng, được sống trong thế giới mơ mộng do trẻ tưởng tượng ra chính là nhằm “bảo tồn” những năng lực quý giá trong giai đoạn “nhập thể” này. Montessori gọi những năng lực tự nhiên quý giá này của trẻ là “phôi thai tinh thần”, Steiner gọi nó là sự kết nối giữa cái bản Tôi thấp của thế giới vật chất và cái Siêu Tôi thuần tinh thần, tâm linh. Điểm khác biệt lớn nhất giữa hai nhà giáo dục này có lẽ nằm ở đây, sự nhận định về quá trình “nhập thể” của trẻ, dẫn tới cách thiết kế lớp học, thiết kế đồ chơi theo hai hướng khác biệt nhau.

Cùng một gốc triết lý giáo dục dựa trên tình yêu thương, Steiner và Montessori đều khẳng định yếu tố quan trọng nhất rằng thầy cô giáo phải là những người đã được chuẩn bị từ bên trong - đã tự mình rèn bản thân để trở nên những con người từ bi, bác ái, từ chối sự độc tài, kiêu ngạo, để trẻ được thẩm thấu những nhân cách đẹp nhất, thiện nhất trong một môi trường tự nhiên đầy ắp tính văn hóa được người thầy chuẩn bị cho trẻ tự trải nghiệm, tự làm bừng nở con - người - tương - lai của mình. Hai nhà giáo dục lớn, cũng như nhiều nhà phâm tâm học và tâm lý học khác, đều khẳng định giai đoạn 0-7 trẻ học qua sự thẩm thấu, bắt chước, bắt chước không chỉ hành động mà ngay cả cảm xúc, suy nghĩ bên trong của người lớn xung quanh mình. Sự khác nhau của hai nhà giáo dục lớn Montessori và Steiner có lẽ lại nằm trong cách nhìn về quá trình “nhập thể” của những linh hồn.

Nên thức tỉnh sớm (Montessori) hay muộn (Steiner)?

Đâu là sự phát triển Tự Nhiên của con người, của giai đoạn áu thơ?

Theo Montessori năng lượng tinh thần phải được nhập thể thông qua vận động, nhờ đó thống nhất nhân cách của chủ nhân. Bà đả kích những câu chuyện tưởng tượng, những trò chơi đóng kịch của trẻ: “trí tuệ đáng lẽ phải tự hình thành qua các kinh nghiệm về vận động lại chạy trốn vào trong hoang tưởng”. Những lệch lạc tinh thần của đứa trẻ, theo Montessori bao gồm:

- Nguyên nhân duy nhất: sự thiếu vắng hoạt động
- Những huyền tưởng: trí tưởng tượng của trẻ gây trở ngại cho việc phát triển trí tuệ thực tại của trẻ.
- Các “rào cản”: trẻ xây dựng các rào cản tâm lý, tự mình ngăn cản
- Đứa trẻ bị lệ thuộc
- Tính chiếm hữu
- Ham quyền lực
- Mặc cảm tự ti
- Nói dối
- Hậu quả trực tiếp trên đời sống thể chất

(tham khảo cuốn: Bí ẩn tuổi thơ, tác giả Maria Montessori)

Đứa trẻ phải được nhập thể qua vận động, nhờ đó thống nhất với nhân cách của cá nhân. Khi người lớn tự mình thay thế đứa trẻ, trẻ sẽ trở nên thiếu động lực vận động, thiếu cơ hội vận động; do đó năng lực tinh thần & vận động bị chia cắt, sự “nhập thể” không trọn vẹn. Năng lực trêch hướng trước hết bởi chúng mất đối tượng và hoạt động trong chân không, mơ hồ và hồn độn. Trí tuệ đáng lẽ phải được hình thành qua các kinh nghiệm về vận động bị chạy trốn vào trong hoang tưởng.

Sự khác nhau duy nhất và quan trọng nhất giữa Steiner và Montessori là ở quan điểm về ảo ảnh, huyễn tưởng, trí tưởng tượng.

Montessori nhắc đến năng lượng sáng tạo và động lực nội tại thôi thúc những giai đoạn mầm cảm của trẻ là những “năng lực tinh thần”, các năng lượng tự nhiên của tạo hóa ban cho phôi thai tinh thần của trẻ. Nhưng ngược lại, bà phản đối quá trình thúc đẩy hay nuôi dưỡng các huyễn tưởng của trẻ. Mục đích của bà là thúc đẩy quá trình “nhập thể” một cách trọn vẹn, đứa trẻ phải xâm nhập vào chính nó, cái phôi thai tâm linh phải được nảy nở một cách toàn vẹn thông qua trải nghiệm các hoạt động của Thực Tại, không được phép để nó trốn trong các ảo ảnh, huyễn tưởng, gây trở ngại cho sự phát triển vận động & trí tuệ.

Steiner, ngược lại, ông có cái nhìn xuyên suốt về quá trình “nhập thể” này. Quá trình “nhập thể” được cho là toàn vẹn nếu đứa trẻ luôn kết nối được với chính mình, kết nối được với linh hồn vũ trụ của nó. Một đứa trẻ bị bệnh tự kỷ chẳng hạn, là bởi trẻ không thể kết nối với linh hồn vũ trụ của mình.

Nhiệm vụ của người lớn là phải duy trì và gắn kết sâu sắc sự kết nối này, mà một cách tự nhiên nó sẽ biến mất khi đứa trẻ bắt đầu có trí nhớ. Nhiều nhà thơ ví trạng thái khi yêu là trạng thái được kết nối với bản ngã, có lẽ đây chính là trạng thái được quay trở về làm đứa trẻ, là trạng thái hưng phấn mà mọi nghệ sĩ cần có để sáng tạo, trạng thái bẩm sinh của trẻ thơ. Logic giúp ta chứng minh, trực giác giúp ta sáng tạo. Sự kết nối với chính mình, được là mình, trở về với đứa trẻ trong mình sẽ đem đến cho người nghệ sĩ, nhà khoa học những trực giác sáng tạo. Hoặc ta cũng có thể nói những trực giác đó là tưởng tượng, mà theo Albert Einstein, là nguồn gốc của sáng tạo.

Vậy thì, hoặc là bạn chọn cách lôi kéo đứa trẻ “nhập thể” ngay và luôn vào thế giới vật chất này, nắm bắt thế giới vật chất như con mắt nhìn của người lớn hoặc là bạn chọn cho trẻ con được gìn giữ sự kết nối với chính linh hồn, bản ngã của mình, nơi từ đó trẻ sinh ra đủ lâu để trẻ được phát triển Thuận Tự Nhiên và hài hòa nhất, được là trẻ thơ trọn vẹn. Trạng thái “Phật” của trẻ em là một món quà quý giá của loài người, trẻ sống chỉ với hiện tại, sống với thế giới mơ mộng của riêng trẻ mà người lớn không thể khám phá hết được, đừng nên đánh mất trạng thái này càng sớm càng tốt, đừng hy sinh nó cho một vài kiến thức mà có thể đọc trong vài phút khi trẻ biết đọc.

Cũng có lẽ đến lúc chúng ta cần cởi mở tiếp nhận một cách nhìn khác về giai đoạn bào thai và giai đoạn ấu thơ, là giai đoạn bí ẩn nhất của con người. Học thuyết tiến hóa của Dawin bị lật đổ, con người không phải được tiến hóa lên từ vượn, Thiên Nhiên tồn tại và phát triển như một tổng thể hỗ trợ và cân bằng chứ không phải dựa trên quy luật cạnh tranh để tồn tại. Con người cũng không nằm ngoài quy luật này?

Phương pháp Steiner ngày càng lan tỏa

POSTED ON JUNE 15, 2016 BY ADMIN

tiasang-ppsteinerlantao

Bài viết gốc trên báo Tia Sáng (Nguyễn Thu Hương): xem tại đây

<http://tiasang.com.vn/Default.aspx?tabid=62&CategoryID=6&News=9254>

Khắp thế giới hiện có khoảng hơn 2.000 trường mầm non, hơn 1.000 trường học các cấp, 700 trung tâm chăm sóc trẻ em, vô vàn các bố mẹ và chương trình homeschooling (giáo dục tại nhà) đi theo phương pháp của Steiner.

Năm 1919, Steiner thành lập trường Waldorf đầu tiên ở Stuttgart, Đức, và trực tiếp đào tạo giáo viên, thực hành các triết lý giáo dục của mình tại đây. Sau giai đoạn Thế chiến I, Adolf Hitler cấm việc mở trường Waldorf bởi ông ta nhìn thấy và lo sợ nguy cơ về những con người cá nhân tự do, có đam mê và lý tưởng sống mà trường Waldorf có thể đào tạo ra. Giai đoạn này, một số các nhà giáo dục tiên phong đã di cư trường Waldorf sang Mỹ. Trường đầu tiên tại Mỹ, Rudolf Steiner School, thành lập năm 1928 ở New York và hoạt động cho đến nay. Hiện trên khắp thế giới có khoảng hơn 2.000 trường mầm non, hơn 1.000 trường học các cấp, 700 trung tâm chăm sóc trẻ em, vô vàn các bố mẹ và chương trình homeschooling (giáo dục tại nhà) đi theo phương pháp của Steiner.

Rudolf Steiner (1861-1925) là nhà giáo dục, triết gia người Áo. Sau thời kì dài biên tập để xuất bản các công trình của Johann Wolfgang von Goethe (từ 1882 đến 1886), Steiner xuất bản cuốn “Lý thuyết về kiến thức tiềm ẩn trong quan niệm về thế giới của Goethe” (The Theory of Knowledge Implicit in Goethe's World-Conception). Cùng với ảnh hưởng của Goethe, ông chịu ảnh hưởng của Arthur Schopenhauer trong quan niệm về Ý chí (tạm dịch của chữ “the Will”), đặc biệt qua tác phẩm “Thế giới như là Ý chí và Biểu tượng” (The World as Will and Representation). Năm 1897, Steiner viết cuốn “Giáo dục dưới ánh sáng của khoa học tâm linh” (Education in the Light of Spiritual Science), là cơ sở triết lý cho việc ông xây trường, đào tạo giáo viên, và giảng dạy,...

Khác với các nền giáo dục ngày nay tập trung vào việc truyền đạt kiến thức, nền giáo dục Steiner nhấn mạnh và đặt tầm quan trọng vào ba yếu tố cơ bản của con người: Suy nghĩ, Cảm xúc, và Ý chí.

Đặc biệt khác với nền giáo dục phổ quát, với ảnh hưởng từ quan niệm thế giới là sự biểu đạt của ý chí, kiến thức nhân loại không chỉ là những kiến thức thu nhận bằng tư duy logic thông thường của Goethe và Schopenhauer, Steiner đưa ra chi tiết các phương pháp thực hành trong giảng dạy để phát triển ý chí của trẻ, ngay từ khi sinh ra cho đến lúc trưởng thành. Ông quan niệm đứa trẻ sinh ra vốn có một ý chí sống mãnh liệt, đó cũng là nguồn năng lượng để nuôi dưỡng đam mê, để đứa trẻ luôn có ý muốn, khát vọng và quyết tâm làm và làm cho được điều gì đó có ích, nhiệm vụ của giáo viên là nuôi dưỡng và phát triển cái chí này cho trẻ. Trong nền giáo dục Steiner, giáo viên được chỉ dẫn các phương pháp thực hành để phát triển ý chí cho trẻ qua các hoạt động học tập bằng trải nghiệm – các hoạt động chân tay ở tuổi mầm non và tiểu học, các dự án khoa học và nghệ thuật kéo dài nhiều tuần ở các lớp lớn hơn. Mỗi đứa trẻ một cá thể không sợ hãi và hạnh phúc. Nền giáo dục phổ quát hiện tại dùng phương tiện cạnh tranh, thi đua, tưởng thưởng và trừng phạt để đạt được một vài kết quả kì vọng nào đó; theo đuổi cùu cánh là những gì nằm bên ngoài con người của chính đứa trẻ, những gì được người khác công nhận: sự thành công về một nghề nghiệp, sự thành danh về địa vị xã hội, đạt được uy quyền chính trị hay kinh tế.

Nếu ta tạm gọi nền giáo dục phổ quát là giáo dục theo chủ nghĩa duy vật thì nền giáo dục Steiner là nền giáo dục theo chủ nghĩa lý tưởng. Cùu cánh của trường phái giáo dục theo chủ nghĩa lý tưởng, như Krishnamurti viết: “Mục đích của giáo dục không chỉ là đào tạo những học giả, những kỹ thuật gia, những kẻ săn việc, mà còn là những nam nữ công dân vẹn toàn. Họ tự do với sợ hãi, bởi vì chỉ có giữa những con người như vậy mới có thể có một nền hòa bình vĩnh cửu.”¹

Steiner nhìn đứa trẻ vượt ra ngoài chủ nghĩa quốc gia hay dân tộc, là cái sinh ra do và vì các thể chế hơn là vì chính sự tiến bộ của nhân loại. Ông nhìn mỗi đứa trẻ như một cá thể Người của nhân loại hơn là một công dân sê gia nhập vào lực lượng lao động của một quốc gia, một nền kinh tế. Đứa trẻ ấy sinh ra với gốc gác dân tộc và thấm nhuần văn hóa dân tộc để lớn lên là cá thể không sợ hãi và hạnh phúc, một cá thể của nhân loại với nền hòa bình vĩnh cửu, như Krishnamurti mô tả.

Để thoát khỏi và vượt xa nỗi sợ hãi, uy quyền hay các hủ tục truyền thống, cá nhân phải đạt tới trạng thái thấu hiểu bản ngã của mình, nhận biết đam mê, năng lực, mọi hành vi của mình. Điều này được hiện thực hóa bằng phương pháp giảng dạy trong những ngôi trường Waldorf/Steiner, nơi các nhà giáo từ chối uy quyền đối với học trò ngay từ khi đứa trẻ còn chập chững bước đi. Giáo viên chỉ đóng vai trò người dẫn đường để mỗi học sinh học tập bằng sự vui thích, khám phá phong phú các môn học khác nhau, từ thủ công, hội họa, điêu khắc, kịch nghệ... đến ngôn ngữ, toán học, khoa học,... và từ đó tìm ra thể mạnh, niềm đam mê của chính mình. Nhân cách của người thầy, khoáng không mà thầy chủ động tạo ra để đứa trẻ được tự do

bộc lộ, tự do lựa chọn, sự tôn trọng thực tâm mà thầy giáo dành cho mỗi cá nhân học sinh, là những phương thức thực hành hữu hiệu để mỗi ngày xây thêm một viên gạch vào việc hình thành những cá nhân không sợ hãi và hạnh phúc.

Không cạnh tranh, không tưởng thưởng, không trừng phạt

Điều đặc biệt là trong những ngôi trường này không có sách giáo khoa, cũng hoàn toàn vắng mặt sự cạnh tranh, thi đua, không tưởng thưởng không trừng phạt – những việc làm mà theo Krishnamurti sẽ làm gia tăng sự sợ hãi, hay sự ái ngại. Với tư tưởng giáo dục đi vào bên trong cá thể để tìm ra con người cá nhân, tìm kiếm sự mạnh mẽ nội tâm, xây dựng động lực từ bên trong mỗi học sinh, từ đam mê của cá nhân thay vì để đứa trẻ tìm kiếm và phụ thuộc vào động lực từ bên ngoài, nền giáo dục Steiner xây dựng những ngôi trường với những giáo viên hoàn toàn không phán xét, không so sánh, không thi đua từ bậc mầm non đến hết phổ thông.

Sự vắng bóng uy quyền, tưởng thưởng hay trừng phạt dễ dẫn đến tình trạng vô kỷ luật, vậy tại sao học sinh trong trường Waldorf/Steiner luôn có kỷ luật rất cao? Câu trả lời là tình yêu thương tạo ra kỷ luật từ bên trong mỗi học sinh. Điều nhỏ nhưng không nhỏ, các ngôi trường Waldorf/Steiner luôn đầy áp tình yêu thương, áp dụng từ cách thiết kế lớp học đến cách giao tiếp giữa thầy trò, và rộng ra là tới từng phụ huynh, từng thành viên làm việc trong trường.

Bởi tất cả sự khác biệt này, như vốn dĩ một nền giáo dục đích thực hay một nền giáo dục theo chủ nghĩa lý tưởng đòi hỏi, những ngôi trường Waldorf/Steiner không thể là những ngôi trường với hàng nghìn học sinh, mà mỗi lớp học chỉ chừng hơn hai mươi học sinh và mỗi người thầy theo học trò ít nhất vài năm học (hết bậc mầm non, hết bậc tiểu học) để thấu hiểu, để tạo mối quan hệ bền vững, yêu thương và giúp từng cá nhân học sinh phát triển.

Trong khi nền giáo dục phổ thông của Việt Nam, và thậm chí nhiều nước phát triển hay đang phát triển khác, gặp phải vấn đề học sinh lớp 12 tốt nghiệp không biết mình muốn gì, không biết chọn trường nào thì nền giáo dục Steiner có được những kết quả ngoạn mục: Học sinh tốt nghiệp phổ thông Steiner chọn ngành nghề không vì bất cứ lí do nào khác ngoài đam mê cá nhân. Danh sách các học sinh cũ của các trường Waldorf/Steiner bao gồm nhiều người với nhiều thành quả, công hiến quan trọng trong những ngành nghề đòi hỏi tính sáng tạo cao như: thiết kế, kiến trúc, làm phim, nhạc sĩ, họa sĩ, kĩ sư nghiên cứu không gian vũ trụ²... Một công trình nghiên cứu và so sánh tính sáng tạo (Torrance Test of Creative Thinking Ability) của học sinh Steiner và học sinh các trường công (mẫu dựa trên 1.165 học sinh các nước Anh, Scotland, Đức) đưa ra kết quả: chỉ số sáng tạo của học sinh Steiner cao hơn học sinh nền giáo dục công tại các nước được nghiên cứu³.

Bắt đầu từ xóa bỏ ý thức phán xét, nuôi nấng trí tưởng tượng

Ở các trường Waldorf/Steiner, việc dạy và học không bao giờ chỉ tập trung vào kiến thức mà họ có mọi hoạt động và phương thức để nuôi dưỡng ý chí, nuôi dưỡng năng lực và mong muốn làm việc của đứa trẻ qua từng giai đoạn.

Giai đoạn mầm non: Trẻ được sống trong môi trường cổ tích, kìm giữ và xóa bỏ ý thức phán xét, nuôi nẩng trí tưởng tượng, là ngọn nguồn của sự sáng tạo. Trẻ được sống trong môi trường đầy tính thơ, đầy áp tình thương, chưa cần biết đến và va chạm với thế giới thực hỗn mang, tránh xa mọi tưởng thưởng hay trừng

phạt, thi đua hay cạnh tranh. Trẻ được nuôi dưỡng trong môi trường đại đồng của nhân loại, với những câu chuyện thần thoại, cổ tích của loài người. Và tất nhiên, để cái cây có thể xòe tán rộng nhất thì rễ của nó phải bám sâu vào đất, tại mỗi dân tộc, đứa trẻ được tẩm mình trong những câu chuyện dân gian của dân tộc mình, bằng tiếng mẹ đẻ của mình. Toàn bộ tuổi thơ được vui chơi, trải nghiệm trong thiên nhiên, hoàn toàn vắng bóng các “giờ học” theo cách chúng ta đang làm ở tất cả các trường mầm non hiện tại, với vô số chủ đề mà đứa trẻ cần phải học để đến nỗi chúng không còn thời gian vui chơi tự do với bạn bè khi đến lớp.

Đứa trẻ được dung dưỡng cảm xúc trong từng môn học, để thích học và học bằng toàn bộ con người chứ không chỉ bằng tư duy logic, tư duy trừu tượng.

Giai đoạn tiểu học: Đứa trẻ được dung dưỡng cảm xúc trong từng môn học, để thích học và học bằng toàn bộ con người chứ không chỉ bằng tư duy logic, tư duy trừu tượng. Giai đoạn 7-12 tuổi, như các nghiên cứu của Jean Piaget về sự phát triển tư duy của trẻ đã chỉ ra: trẻ tiếp thu kiến thức và tư duy bằng hình ảnh, đây chưa phải là giai đoạn của tư duy trừu tượng. Các môn học trong trường tiểu học Waldorf/Steiner không tập trung vào tư duy trừu tượng, trẻ học qua trải nghiệm thực, tiếp xúc thực, ngay cả đến phép toán cộng trừ cũng được học bằng toàn bộ cơ thể, được gắn với cái đẹp. Tại sao lại đề cao tính đẹp trong mọi môn học? Steiner cho rằng cái đẹp gây xúc cảm nơi tâm trí, từ đó đánh thức tư duy, nuôi dưỡng ý chí.

Đặc biệt, nhìn sự phát triển tư duy của trẻ như một quá trình lặp lại và rút ngắn con đường phát triển của loài người, từ giai đoạn người-ché tách đến người hiện đại. Điều này đặc biệt thấy rõ qua môn lịch sử: trẻ bắt đầu học huyền thoại, truyền thuyết, đến sự phát triển của đế chế Hy Lạp – La Mã, giai đoạn Phục hưng, và sau cùng mới là lịch sử hiện đại của dân tộc mình; hay ở môn khoa học, trẻ bắt đầu tiếp cận với thế giới thực vật, động vật, khoáng vật, rồi mới đến con người.

Giai đoạn trung học: Trẻ học bằng tư duy logic, tư duy trừu tượng, các vấn đề khoa học được đào sâu bằng tư duy phản biện. Đặc biệt, học sinh không học khoa học mà làm khoa học, trong các phòng thí nghiệm, các nhà xưởng không kém gì tại các trường đại học lớn, theo đuổi các dự án khoa học kéo dài nhiều tháng. Các môn học nghệ thuật, đến thời điểm này, đã đạt đến trình độ chuyên nghiệp, các tác phẩm nghệ thuật của học sinh đã đạt trình độ như một họa sĩ, một nhà điêu khắc, một nhạc công trong dàn nhạc giao hưởng.

Kỳ tới: Giáo dục Steiner ở bậc mầm non

---

1 Krishnamurti, Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống (NXB Thời Đại).

2 <http://thewaldorfs.waldorf.net/famousparents.html>

3 Báo cáo nghiên cứu “So sánh chỉ số sáng tạo học sinh Waldorf và học sinh trường công”, Ogletree & Earl J, 12/1996 (nghiên cứu tại Anh, Scotland, Đức).

10 Những ngôi trường mầm non cổ tích

POSTED ON JUNE 15, 2016 BY ADMIN

tiasang-ngoitruongct

Bài viết gốc trên báo Tia Sáng (Nguyễn Thu Hương): xem tại đây

Những ngôi trường mầm non Steiner nuôi nấng trẻ trong bầu không khí cỗ tích để trẻ phát triển tối đa trí tưởng tượng, thu nhận trọn vẹn sự khôn ngoan của tri thức vũ trụ, thay vì nhìn trẻ như người lớn thu nhỏ và cố gắng dạy dỗ sớm nhất các kiến thức về thế giới vật chất xơ cứng và hồn mang.

Từ sau khi thế giới công nhận học thuyết về phân tâm học Freud, mọi nhà tâm lý giáo dục đều hiểu rằng giai đoạn từ 0 đến 6 (hoặc kéo dài đến 8) là giai đoạn tạo nên cái ngã – cái gốc người bền vững không thay đổi theo thời gian, hay nói cách khác là giai đoạn mọi trải nghiệm cá nhân sẽ để lại dấu ấn trong tiềm thức, là cái luôn có đó và ẩn sâu bên trong con người, có thể được bộc lộ ra một lúc nào đó khi ý thức “cho phép”, dưới nhiều hình thức khác nhau. Trong bộ ba: cái siêu tôi, cái tôi và cái áy (Super-ego, Ego, Id) thì cái siêu tôi (phần nhiều thuộc về miền tiềm thức, cái tạo nên “lương tâm” của mỗi cá thể) khó lòng mà thay đổi hay tác động tới được khi chúng đã hình thành. Nhưng chúng ta hoàn toàn có thể tác động đến quá trình hình thành nên nó, chính là giai đoạn áu thơ. Cái áy (thuộc miền vô thức) là cái thuộc về bản năng (Freud chỉ nhấn mạnh duy nhất đến bản năng tính dục, và vì điều này mà học thuyết của ông bị phản đối), thuộc phần Con trong tính Người nhiều hơn, và là miền chúng ta hoàn toàn không can thiệp được. Cái tôi nằm trọn vẹn trong sự điều khiển của ý thức, hình thành do môi trường, giáo dục và thay đổi liên tục trong suốt quá trình sống của con người. Vậy, xét theo góc nhìn của phân tâm học, và nhiều nhà tâm lý giáo dục học đồng tình với góc nhìn đó, thì giai đoạn áu thơ có một tầm quan trọng không thể thay thế, không thể sửa chữa trong việc hình thành nhân cách Người, hay con-người-tương-lai của trẻ như cách dùng chữ của nhà giáo dục Montessori. Bà tha thiết yêu cầu giáo viên, đặc biệt là giáo viên mầm non, phải là những người đã được tôi rèn và chuẩn bị từ bên trong, từ chối sự độc tài và kiêu ngạo để tạo ra môi trường giáo dục là môi trường tự nhiên, đầy ắp tính văn hóa được chuẩn bị cho trẻ tự trải nghiệm và tự tìm ra kiến thức, tự làm bùng nổ con-người-tương-lai của mình¹. Góc nhìn về nhân cách của người thầy và tầm quan trọng, sự ảnh hưởng của giai đoạn áu thơ đến sự hình thành con-người-tương-lai của Montessori và Rudorf Steiner là đồng nhất, mặc dù cách thực hành phương pháp giáo dục mầm non của họ rất khác biệt, thậm chí đi theo hai khuynh hướng trái ngược nhau.

Steiner cho rằng trẻ con có sự thông thái đặc biệt (nếu chưa bị làm cho hỏng hay mất đi); chúng sẽ tự phát triển theo cách tốt nhất nếu được yêu thương, được vui đùa trong thiên nhiên, được tôn trọng và tự do.

R. Steiner sinh cùng thời với Nietzsche, nhưng không chịu nhiều ảnh hưởng từ Nietzsche² mà như hai nhà tư tưởng lớn gặp nhau (Steiner viết Philosophy of freedom năm 1894 và Friedrich Nietzsche, Fighter for Freedom năm 1895). Hai ông đều quan tâm đến eternal recurrence (vĩnh cửu luân hồi – một khái niệm cho rằng vũ trụ đã được lặp đi lặp lại và sẽ tiếp tục như vậy ở một dạng tương tự với chính nó trong một số lần vô hạn) và đấu tranh cho sự phát triển cao nhất của con người là để đạt tới Con-người-Tự-do: tự do với Thượng đế, với tôn giáo, với các thể chế chính trị, tự do bởi việc làm chủ năng lực và khát vọng của bản thân, tự do với chính sự trở lại vĩnh cửu của vũ trụ. Bởi quan niệm này, Steiner đưa ra quan điểm về giáo dục mầm non (từ 0-7 tuổi) là giai đoạn trẻ còn sự kết nối sâu sắc với các kiến thức tiềm ẩn của vũ trụ, nhiệm vụ của người lớn (bố mẹ, thầy cô, xã hội) là nuôi nấng trẻ trong môi trường đầy ắp tính Thơ, ngập tràn tình Yêu thương và Tự do để trẻ phát triển tối đa trí tưởng tượng, thu nhận trọn vẹn sự khôn ngoan của tri thức vũ trụ; thay vì nhìn trẻ như một người lớn thu nhỏ và cố gắng dạy dỗ sớm nhất các kiến thức về một thế giới vật chất xơ cứng hồn mang. Ông cho rằng trẻ con có sự thông thái đặc biệt (nếu chưa bị làm cho hỏng hay mất đi), nhận được những kiến thức tiềm ẩn của vũ trụ; chúng sẽ tự phát triển theo cách tốt nhất nếu được yêu thương, được vui đùa trong thiên nhiên, được tôn trọng và tự do; ví như việc tập đi càng dạy sẽ càng làm cho bị hỏng, việc chơi đùa sẽ không còn ý nghĩa nếu được người lớn dạy chơi. Quan điểm này khá lạ lẫm đối với nền giáo dục phổ quát và xã hội ngày nay, khi mà người lớn luôn muốn mọi thứ phải sớm, phải nhanh; chúng ta quen thuộc và dễ dàng chấp nhận ý tưởng cho rằng cần dạy dỗ con em chúng ta càng sớm càng tốt, miễn là sự dạy dỗ đó được ngụy trang bởi chữ chơi, sự dạy dỗ sớm sẽ khiến con chúng ta xuất phát sớm hơn và có cơ hội đến đích nhanh hơn.

Vậy không cần dạy thì có thầy để làm gì? Nếu chỉ là sự vui đùa tự do trong thiên nhiên thì các lớp học mầm non có vai trò gì?

Gieo mầm trí tưởng tượng

Ai cũng biết và có lẽ đồng tình với câu nói nổi tiếng của Albert Einstein “muốn con bạn thông minh, hãy đọc cho chúng nghe truyện cổ tích. Muốn con bạn thông minh hơn nữa, hãy đọc nhiều hơn nữa những truyện cổ tích cho chúng” và “trí tưởng tượng quan trọng hơn kiến thức”. Nhưng không phải ai cũng hiểu tầm quan trọng đến vô cùng của việc đọc truyện cổ tích cho trẻ con, tạo dựng một môi trường cổ tích cho trẻ con phát huy tối đa trí tưởng tượng. Điều này, các trường mầm non Steiner đã làm rất tốt, nâng lên một nấc cao hơn mà Einstein nhắc đến, từ đọc truyện sang kể chuyện. Đọc tức là còn phải cần đến sách, là còn chưa sống với câu chuyện. Kể là đã biết sống trong câu chuyện. Đặc biệt hơn, giờ kể chuyện của trường mầm non Steiner là lúc trí tưởng tượng của trẻ tha hồ bay bổng. Không gian lớp học ấm cúng, ánh sáng được làm dịu đi, nên được thấp lên bên cạnh “sân khấu” nhỏ của các nhân vật rối, được các cô sếp đặt và tạo bối cảnh với lụa, hoa, và lá... Cô khe khẽ cầm cây đàn lyre chơi vài nốt ngân nga, trẻ lập tức im lặng, chăm chú đón đợi và bắt đầu tưởng tượng theo từng động tác diễn rối nhịp nhàng, từng câu kể khoan thai. Những giờ kể chuyện sẽ gieo mầm, nuôi nấng trí tưởng tượng của trẻ lớn lên từng ngày, để rồi một lúc nào đó, trẻ sẽ tái hiện lại những trải nghiệm này.

Theo Steiner, chỉ khi tiếp xúc với các vật liệu thực, trẻ mới phát triển các giác quan thực nhất, tinh tế nhất, mọi sự giả dù đạt trạng thái tinh xảo hơn thực, đều đem lại sự giả tạo đối với các giác quan, mà giai đoạn ấu thơ lại là giai đoạn quan trọng nhất để duy trì và phát triển sự tinh nhạy này.

Một khác biệt nữa với các mô hình giáo dục khác là lớp mầm non Steiner có giờ chơi tự do mỗi ngày, theo nghĩa trẻ là người tổ chức trò chơi, giải quyết các vấn đề nảy sinh khi chơi với bạn, giáo viên chỉ đóng vai trò như người thiết lập môi trường, đảm bảo an toàn và hạn chế tối đa sự can thiệp. Chơi tự do, hay còn gọi là chơi sáng tạo theo lựa chọn của trẻ, là một nhu cầu thiết yếu để trẻ “trải nghiệm lại”, “diễn lại” những gì đã thẩm thấu, để tưởng tượng và sáng tạo ra vô vàn câu chuyện trong mỗi trò chơi. Để việc chơi của trẻ thực sự chất lượng, theo nghĩa nuôi nấng tối đa trí tưởng tượng, đồ chơi ở các lớp mầm non Steiner hoàn toàn mờ, không có những loại đồ chơi theo kiểu “one-way-right”, tức là chỉ có duy nhất một cách chơi “đúng” bởi Steiner nhìn giai đoạn từ 0 đến 7 tuổi là giai đoạn vàng để trẻ phát triển trí tưởng tượng, nuôi dưỡng tâm hồn, chưa phải và chưa nên tập trung vào kích thích tư duy logic, là công việc của giai đoạn từ 7 đến 14 tuổi.

Phát triển các giác quan nhờ cái thực

Xây dựng một môi trường cổ tích, thế nhưng, điều đặc biệt là, trong các ngôi trường mầm non Steiner, tính thực lại là yếu tố đầu tiên cần và phải có – đó là cái thực của vật liệu trong lớp học, từ đồ chơi đến rèm cửa, áo quần; mọi vật liệu là tự nhiên, có thật, tuyệt đối không sử dụng vật liệu nhân tạo. Sự đòi hỏi tính thực của vật liệu này xem ra có vẻ nhiều khê nêu chúng ta không thấu hiểu và trân trọng sự phát triển của trẻ được như Steiner – ông cho rằng, chỉ khi tiếp xúc với các vật liệu thực, trẻ mới phát triển các giác quan thực nhất, tinh tế nhất, mọi sự ngụy tạo dù đạt trạng thái tinh xảo hơn thực đều đem lại sự giả tạo đối với các giác quan, mà giai đoạn ấu thơ lại là giai đoạn quan trọng nhất để duy trì và phát triển sự tinh nhạy này.

Cái thực khó hơn nữa là thực trong từng hành động, cảm xúc của giáo viên; giáo viên làm việc say sưa phải là sự say sưa thực, không phải sự vờ làm; yêu thương cũng phải là yêu thương thực lòng chứ không phải chỉ

ở cử chỉ bên ngoài; sự giận dữ nơi giáo viên là yếu tố không được có mặt trong bất cứ tình huống nào; nhưng nếu chưa đạt tới trạng thái này thì việc giáo viên chọn bộc lộ sự giận dữ thực sự sẽ tốt hơn sự giả tạo yêu thương khi đang giận dữ. Bởi, ông cho rằng trẻ có thể “thấy” được con người bên trong của người lớn, mọi sự giả tạo trong cảm xúc trẻ sẽ thâm thấu; và đó không phải là con người tự do mà Steiner hướng tới.

Xây dựng năng lực và phẩm hạnh bằng sự tôn trọng

Ngay từ bậc mầm non, trẻ được tôn trọng như một cá thể Người với đầy đủ năng lực và phẩm hạnh; giáo viên tuyệt đối chỉ là người quan sát, quan sát chăm chú và khách quan để giúp trẻ phát triển hài hòa nhất mà không phán xét. Để đạt tới con người tự do, trẻ phải được tự do với mọi sợ hãi, tự do với uy quyền của người lớn, tự do ngay cả với sự ái ngại. Sự trừng phạt làm gia tăng sự sợ hãi với uy quyền. Sự trừng thưởng làm gia tăng sự ái ngại, sự phụ thuộc vào đám đông, sự công nhận bên ngoài bản thân mình.

Việc không phán xét, không trừng thưởng hay trừng phạt trong các ngôi trường mầm non Steiner làm nảy nở một cách tự nhiên sự hợp tác và tình yêu thương giữa các cá thể, trẻ con với trẻ con, trẻ con với người lớn. Trẻ con vui đùa bên nhau, trong sự quan sát và đảm bảo an toàn của người lớn, khám phá một cách không cần ý thức các năng lực nội tại, nuôi dưỡng niềm đam mê qua từng việc làm, việc chơi hàng ngày bởi chúng thích và cần làm, chứ không bởi bất cứ sự thưởng phạt nào nơi giáo viên. Thậm chí, thực tế là trong các lớp mầm non Steiner còn không có đèn cả câu mệnh lệnh.

Vậy tại sao các lớp mầm non Steiner lại đạt tới trạng thái kỷ luật cao như vậy? Trẻ con đến giờ ăn ngồi ngay ngắn ăn uống, đến giờ ngủ tự đi lấy chăn đệm và nằm ngủ ngoan, giờ kể chuyện ngồi yên ắng chăm chú nuốt từng lời của cô? Nghe có vẻ phi lý khi mà chúng ta quen với việc nuôi nấng trẻ bằng hàng loạt các câu mệnh lệnh và vô số các kỹ xảo thưởng phạt. Tính nhịp điệu trong các giờ sinh hoạt, nhịp điệu của ngày, của mùa, của năm, của các lễ hội, của vũ trụ và sự kiên nhẫn đến vô cùng, sự yêu thương mà rắn rỏi không bì lụy của giáo viên làm nên kỷ tích này.

Nuôi dưỡng lòng biết ơn

Ai đó sẽ ngạc nhiên cho rằng trẻ con được “nuông chiều” đến như vậy để “sinh hư” lăm. Ấy vậy mà, trong các lớp học mầm non Steiner, trẻ con tự do là thế mà lại vô cùng nhã nhặn và khiêm nhường (sự khiêm nhường này dễ nhìn thấy khi trẻ đã lớn, khoảng độ tuổi tiểu học); có lẽ bởi ngay từ mầm non trẻ được sống trong bầu không khí của lòng biết ơn. Các bài hát, các hoạt động có sự tổ chức, hướng dẫn của thầy cô, các lễ hội, đến cách trang trí lớp học đều thấm nhuần sự biết ơn đối với tạo hóa, thiên nhiên, vũ trụ; không phải sự yểm thé hay sùng kính tôn giáo như nhiều người duy vật cực đoan phản đối nền giáo dục Steiner.

Khi chúng ta có lòng biết ơn, chúng ta sẽ sống vị tha hơn, yêu thương hơn, bình an hơn. Và lòng biết ơn được nuôi dưỡng từ tấm bé sẽ là gốc rễ vững chắc cho ta đứng trước những giông bão của cuộc sống, giữ tâm bình an và mạnh mẽ, bởi từ sâu thẳm ta biết ơn cuộc sống này, với tất cả những hạnh phúc, đắng cay của nó.

Kỳ tới: Giáo dục Steiner ở bậc tiểu học

1 Bí ẩn tuổi thơ, Montessori, NXB Tri Thức, 2013, Nghiêm Phương Mai dịch.

2 Philosophy of Freedom, R. Steiner; https://en.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Steiner.

11 Truyện cổ tích - timeline face

Bài viết này của chị Nguyễn Thụy Anh viết đã lâu về việc chọn chuyện cổ tích cho trẻ con.

Những nhận định của chị Thụy Anh về chuyện cổ tích có một số điểm tương đồng với tinh thần của phương pháp giáo dục Steiner, tuy nhiên chưa thể sâu được như những gì Steiner nói. Chị chưa nói đến được đến tầng ý nghĩa sâu xa của chuyện cổ tích như cách Steiner giải thích về những nguyên mẫu mang tính vũ trụ, những công chúa, hoàng tử, nhà vua.... Và nhiều tầng ý nghĩa, những khía cạnh nuôi dưỡng tâm hồn, trí tưởng tượng của trẻ mà Steiner nhìn thấy và làm sáng rõ.

Không phải mình muốn so sánh, mỗi người sẽ nhìn thấy những điều khác nhau, trong những giai đoạn trải nghiệm khác nhau, chỉ là mình giới thiệu với các bạn một cách nhìn của người "ngoài cuộc" khá tương đồng với "người trong cuộc", í là ám chỉ "cuộc chơi với Steiner"; để mà đừng cực đoan, đừng đóng kín. Rồi chúng ta sẽ hiểu nhau. Sớm thôi!

Cảm ơn bạn Ginny Din đã chia sẻ với Hương link bài viết nhé.

<http://docsachcungcon.com/truyen-co-tich-ac-can-hay-khong-can-cho-tre-2/>

Truyện cổ tích “ác” – Cần hay không cần cho trẻ?

Docssachcungcon.com:

Bạn có biết?

Theo một nguồn đáng tin cậy, bản gốc của những câu chuyện như “Cô bé Lọ Lem”, “Cô bé quàng khăn đỏ”, “Nàng Bạch Tuyết và bảy chú lùn”, “Nàng tiên cá”, “Công chúa ngủ trong rừng” hay “Hoàng tử Эч” đều có những chi tiết đáng sợ hơn rất nhiều so với phiên bản mà chúng ta thường gặp hiện nay.

Tại sao những câu chuyện cho trẻ em lại có những chi tiết ác như vậy? Tôi có nên đọc cho con tôi nghe những câu chuyện, những tình tiết áy không? Nếu đọc thì nên đọc như thế nào?

Đây quả là những câu hỏi khiến nhiều bậc cha mẹ bận tâm!

Dưới đây, chúng tôi xin đăng lại bài viết “Truyện cổ tích “ác” – Cần hay không cần cho trẻ?” của TSGD Nguyễn Thụy Anh, Chủ nhiệm CLB Đọc sách cùng con để bồi dưỡng cùng đọc tham khảo. Hy vọng bài chia sẻ sẽ giúp bạn tìm thấy được phần nào câu trả lời cho những vấn đề đang băn khoăn.

Gần đây, dư luận các phụ huynh từng xôn xao, lo lắng về một số những câu chuyện cổ tích xưa rất xưa rồi, nhưng chứa đựng những chi tiết kinh dị, gây hãi sợ cho người nghe, thậm chí cả cho chính những người đọc hay kể chúng cho trẻ nghe. Và từng có không ít ý kiến cho rằng, tất cả những chi tiết đó cần phải được sửa lại.

Tôi có đôi chút suy nghĩ khác về vấn đề này, bắt đầu từ khái niệm: tâm lý lứa tuổi. Tâm lý của đứa trẻ từ 0 đến 3 tuổi đã rất khác với đứa trẻ từ 3 trở lên, và lại càng vô cùng khác với tâm lý của một người lớn khi tiếp nhận một câu chuyện bất kỳ.

Truyện cổ tích là thể loại văn học dân gian mà kho tàng văn học của quốc gia nào cũng có. Và kỳ lạ thay, những câu chuyện “đáng sợ” lại thật nhiều. Từ hình ảnh những con sói, con hổ ác ăn thịt người đến mụ phù thủy ăn thịt trẻ em, mụ dì ghê – hoàng hậu bắt bác thợ săn giết công chúa nhỏ...v.v.

Thật chí, cả những câu chuyện rất buồn rát sau này của Andersen cũng được coi là truyện cổ tích mang tính nhân văn cao, là nền tảng cho những giá trị đạo đức của những đứa trẻ đang học làm người.

Như vậy, vấn đề không chắc đã là ở những câu chuyện mà vấn đề là truyện nào đọc cho lứa tuổi nào?

Với trẻ từ 0 đến 3 tuổi – hãy thận trọng lựa chọn câu chuyện để kể cho chúng. Những nỗi sợ của trẻ ở lứa tuổi này khá nhiều và chúng liên quan đến bất kỳ sự thay đổi nào của môi trường xung quanh và của người thân nhất của chúng là mẹ. Thật chí, mẹ chỉ cần cao giọng hơn bình thường, bé đã rất sợ rồi. Những bài thơ có vần điệu êm ái, những câu chuyện cổ tích về con thỏ con mèo được đọc lên ngân nga như tiếng ru, tiếng

đưa nôi đưa vỗng... sẽ hợp với lứa tuổi này hơn cả. Vì thế, trẻ dưới 3 tuổi, mẹ chớ vội đọc những truyện cổ tích dài có tình tiết lắt léo, thắt mò nút... cho con. Trẻ sẽ hiểu được phần nào và hiểu theo cách của chúng, nhưng những tình tiết gây kịch tính dù nhỏ nhất và đơn giản nhất chả chưa cần đến chi tiết “kinh dị”, thậm chí, có thể chỉ là “bóng tối hay “một ngày mẹ không có nhà”... đều sẽ trở thành áp lực đối với tâm lý trẻ mà sau đó trẻ sẽ ám ảnh khá lâu.

Với lứa tuổi từ 3 trở lên—truyện cổ đã có thể phức tạp hơn. Trẻ bắt đầu học được cách tư duy hình tượng. Chẳng hạn, khi nói đến Mẹ thì trẻ không tiếp nhận như người mẹ cụ thể của mình nữa mà đã hiểu là một người mẹ nói chung và vì thế mà cách tư duy cũng sẽ phong phú hơn, không lấy mình làm trung tâm nữa, thoát ra được nỗi sợ đơn thuần khi bé vẫn tự coi mình là nhân vật chính. Tuy vậy mẹ có thể đợi khi bé lớn hơn, độ 3 tuổi rưỡi, 4 tuổi, để bắt đầu cho bé làm quen với những chi tiết “sợ” trong “Cô bé quàng khăn đỏ” khi sói nuốt chửng hai bà cháu, “Tấm Cám” với những việc làm “kỳ lạ” của cả Cám và Tấm, rồi những chiếc bánh rán bị cáo ăn thịt, bà chúa Tuyết thổi khí lạnh vào làm đúa trẻ đóng băng..v.v..

Nỗi sợ thì ai mà không có. Người ta càng trải nghiệm nhiều, càng nhiều tuổi thì nỗi sợ có vẻ lại mang hình hài rõ rệt hơn. Đó cũng là lý do mà, khi người lớn đọc “Tấm Cám” lại thấy hoảng sợ hơn cả trẻ con vì những hành động Cám và Tấm thực hiện hiện ra rõ rệt, mang đậm chất “cái ác” qua góc nhìn đầy trải nghiệm của người lớn.

Những chi tiết “ác” và những nhân vật phản diện được đẩy lên độc ác đến tận cùng trong các câu chuyện cổ tích thực ra luôn mang tính biểu tượng cao. Chúng luôn có một ý nghĩa về đạo đức – qua việc cái ác người ác bị trừng phạt nặng nề để nói được về sự trung thực, dũng cảm, công bằng và thậm chí, cả về lòng nhân hậu nữa.

Ngược lại, có những chi tiết mà người lớn không để ý, không thấy sợ, đôi khi lại gây nỗi sợ lớn hơn cho trẻ. Ví dụ, chú bé tí hon rơi vào bụng sói tối đen. Trẻ con, với trí tưởng tượng của mình, sẽ cùng nhân vật “phiêu lưu” trong bóng tối của bụng sói. Thế nhưng, nếu như cứ “bảo vệ” trẻ khỏi tất cả các chi tiết đáng sợ lại đồng nghĩa với việc trẻ không học được điều gì lớn lao hơn trong truyện cổ tích ngoài những cây cỏ hoa lá, các muông thú hiền hậu. Trẻ phải được học giải quyết các vấn đề của mình, kể cả nỗi sợ, bằng niềm tin, người tốt, người tử tế sẽ chiến thắng dù phải trải qua vất vả, nguy hiểm, sợ hãi.

Đó là chưa kể chúng ta sẽ phá vỡ tính logic của câu chuyện, khiến trẻ em cũng mất phương hướng trong khi chúng đang ở độ tuổi tư duy có tính logic cao và thắng. Vì thế này mà thế kia. Nếu thế này thì chắc chắn sẽ thế kia... Bởi lẽ, một trong những “sứ mệnh” của truyện cổ tích trong việc nuôi dạy trẻ là giúp cho việc hình thành được ở trẻ mong muốn làm việc thiện, học tính sáng tạo khi giải quyết các vấn đề. Mà sự mong muốn ấy, việc thử nghiệm sáng tạo ấy chỉ có thể xuất hiện khi câu chuyện có cao trào, có những thách thức, khó khăn và cả nỗi sợ.

Thông thường, trong cấu trúc truyện cổ tích luôn có 3 phần: phần 1 là sự bất hạnh nào đó xảy ra, phần 2 là cách mà nhân vật chống lại với thế lực xấu và phần 3 là những thế lực tốt đẹp hỗ trợ nhân vật chính. Phần 3 chính là phần đem lại cho trẻ sự tự tin vào sức mạnh của mình. Người muốn làm việc tốt, việc thiện luôn gặp may mắn và được giúp đỡ.

Với cấu trúc rõ ràng như thế, đúa trẻ chiến thắng được hầu hết nỗi sợ hãi và tin chắc vào đoạn kết tốt lành. Không phải ngẫu nhiên mà trẻ con sẵn sàng nghe đi nghe lại một câu chuyện cổ cho dù nó không được thay đổi tình tiết một chút nào. Đây cũng là lúc trẻ bắt đầu tìm ra được ranh giới giữa thế giới thực của mình và thế giới cổ tích mà trước đó chúng còn đang mơ hồ. Cho đến khi trẻ đạt tới 6-7 tuổi, truyện cổ tích đối với chúng đã thực sự xuất hiện những bài học, những ý nghĩa rõ ràng và hoàn toàn không có nhầm lẫn giữa hiện thực và thế giới cổ tích nữa.

Và một điều quan trọng nữa là, dù thế nào đi chăng nữa, hãy tin vào... truyện cổ tích! Nếu bạn đã lớn, hẳn bạn có thể quên cảm xúc ngày bé của mình khi đọc những câu chuyện cổ thế nào. Bạn đã từng tin, đã từng hồi hộp lo lắng cho nhân vật chính và đã từng cùng nhân vật chính chống lại cái ác thế nào. Cuối cùng, người tốt, người nhân hậu sẽ thắng. Đứa trẻ tin vào điều đó – niềm tin mà người lớn càng lớn càng giảm dần đi. Tất cả những tiểu tiết kỳ quặc đáng sợ như cô Tấm dội nước sôi vào Cám, làm mắm cho dì ghẹ ăn – đều dường như lu mờ hoàn toàn trước hình ảnh đẹp của cô Tấm với những câu ca ngân nga lưu trong nỗi nhớ thật lâu như “Bóng bóng bang bang, lên ăn cơm vàng cơm bạc nhà ta...” hay “Thị ơi thị rụng bị bà, bà đẻ bà ngửi chứ bà không ăn”. Những chi tiết ngày bé chưa hiểu lầm thì khi lớn lên, hiểu ra, cũng chỉ còn là một

kỷ niệm nhẹ nhè đáng yêu của tuổi thơ mà không gây bất kỳ sự tổn thương nào cho tâm lý trẻ – tôi nhấn mạnh, với những đứa trẻ bình thường không có bệnh lý, tâm bệnh.

Một chút kĩ năng

Với các câu chuyện cổ tích, cho dù có cuốn sách trên tay, theo thiền ý của tôi, bố mẹ vẫn nên kể nhiều hơn là đọc. Có nghĩa là, không nhất thiết phải đọc tất cả những gì viết trong cuốn sách. Giọng kể lúc trầm lúc bỗng, lúc nhẹ nhàng lúc khẩn trương của mẹ, của bố, kết hợp với câu hỏi tương tác dành cho con, sẽ làm nên một câu chuyện hợp với khả năng tiếp nhận của trẻ. Trong quá trình kể, người mẹ sẽ hình thành một cảm nhận dựa trên trực giác của người mẹ khó có thể nào sai, đoạn nào con sợ, đoạn nào con thấy thú vị cần nhấn mạnh, phát triển. Bạn có thể đề nghị trẻ kể tiếp hoặc đặt câu hỏi để đoán xem tiếp tục sẽ thế nào. Bạn sẽ ngay lập tức hiểu được, thực sự bé sợ cái gì và không sợ cái gì. Bạn sẽ ngạc nhiên vì những lo lắng của mình đôi khi không có căn cứ!

Cách “đọc” truyện cổ tích như thế sẽ đem lại cho mẹ sự tự tin, rằng những chi tiết “ác”, “kinh dị” hẳn chưa chắc đã được/bị tiếp nhận như người lớn phân tích.

Có thể tôi lạc quan, nhưng tôi vẫn muốn nhinn truyện cổ tích như một thể loại văn học dân gian tồn tại lâu đời, mang trong mình những bài học hiền hậu cho dù chi tiết mang tính biểu tượng của chúng có đôi khi cho cảm tưởng đáng sợ đến thế nào đi chăng nữa.

Vì thế, xin đừng sửa lại bất kỳ một câu chuyện cổ nào. Tôi chân thành mong như thế!

TSGD Nguyễn Thụy Anh (Bài đã được đăng trên Tạp chí Mẹ&Bé, số tháng 7/2012)

12 Nhìn lại một năm – sự lan tỏa của phương pháp giáo dục Steiner - 31 Tháng 12 2015

1. Hội thảo quốc tế về giáo dục Steiner từ bậc mầm non đến hết phổ thông: hai đứa “nhỏ” Việt Nam quả là đã khiến cộng đồng giáo dục Steiner khắp thế giới rưng rưng cảm động vì sự liều lĩnh, điếc không sợ súng của chúng nó. Chúng nó bảo: mười mấy năm nay, có đó một nhóm các bé mầm non chừng 10 bé nhưng không ai quan tâm và không ai biết đến, hôm nay chúng nó có mặt ở đây để biến ước mơ dần thành hiện thực: đưa nền giáo dục nhân văn như giáo dục Steiner đến được với đồng đảo trẻ em Việt Nam. Và cũng từ đây, sự hỗ trợ mạnh mẽ về mọi mặt của các bạn quốc tế khiến cho đóm than ủ quá lâu và quá yếu ớt, giáo dục Steiner tại Việt Nam, tưởng như có thể tắt, nay bùng cháy.

2. Sự ra đời lớp 1 đầu tiên dưới mô hình homeschooling theo phương pháp giáo dục Steiner, cánh tay nối dài của ngôi trường mầm non Thủ Trắng, cho thấy quyết tâm sắt đá của những người đã chọn đi theo giáo dục Steiner. Khó khăn chồng chất, chất lượng giáo dục chưa phải là hoàn hảo, nhưng ai cũng hiểu một điều quan trọng nhất lớp một này đã có và có một cách chắc chắn: người giáo viên tận lòng, tận sức cho những đứa con thân yêu đầu tiên. Chẳng mấy là sẽ là những học sinh lớp hai đâu, lớp một mến yêu ơi!

3. Khóa đào tạo giáo viên mầm non quốc tế Steiner đầu tiên tại Việt Nam, tổ chức tại tp. Hồ Chí Minh đã bắt đầu được module 1 trong tâm trạng hân hoan, lo lắng của những người tổ chức; trong bầu không khí tương trợ, thông hiểu, tha thiết vì một nền giáo dục nhân văn cho trẻ em; không khác bao nhiêu không khí của hội thảo giáo dục Steiner tại Nhật. Rồi sẽ có một lớp các giáo viên đầu tiên nhận bằng, sau 3 năm nữa, đủ dài để mỗi học viên tham dự khóa học này tu rèn bản thân, tích lũy năng lực, sức bền và bước những bước đầu tiên đồng hành cùng trẻ em.

4. Khóa đào tạo giáo viên mầm non quốc tế Steiner tại Hà Nội sẽ tiếp bước, khai giảng vào tháng 3-2016, với rất nhiều sự gắn kết đã có và sẽ có.

5. Những người quan tâm và yêu mến phương pháp giáo dục Steiner đã nhen nhóm và sẵn lòng hợp sức để nhóm nghiên cứu từng bước dịch và phát hành những tài liệu tiếng Việt đầu tiên về giáo dục Steiner, trong năm 2016.

6. Trường mầm non Hà Nội Steiner ra đời, hẳn rằng còn lâu lắm để đạt chuẩn quốc tế, bởi thế nên còn nhiều việc để làm.

7. Sự ra mắt cộng đồng trí thức bằng loạt bài báo trên tạp chí Tia Sáng, giới thiệu về phương pháp giáo dục Steiner từ mầm non đến hết phổ thông. Hy vọng rằng rồi sẽ có thêm ai đó yêu mến phương pháp này, áp dụng nó ít nhiều ở nơi đâu có trẻ em. Những bài báo khơi mào để những cuốn sách sẽ ra đời.

Phật dạy rằng những giáo lý không được kiểm chứng bởi trải nghiệm cá nhân thì ít có giá trị.

:) :) hôm nay mới tìm được tác giả đồng cảm với mình, không biết câu này của tác giả Damien hay của Phật nhỉ, chỉ biết là rất đồng cảm.

Giữ đầu mỏ với mọi kiến thức và tinh táo với mọi niềm tin, chỉ hành động khi có trải nghiệm cá nhân kiểm chứng, giản dị vậy thôi. Đừng nói chuyện đúng sai vì không có gì là chân lý tuyệt đối và vĩnh cửu.

13 Sinh ra ở VN là một định mệnh?

Có ai đó nói với mình: sinh ra ở Việt nam là một định mệnh. Nghe thì có vẻ tiêu cực quá, nhưng sáng nay trò chuyện với một phụ huynh xong mà buồn, nhiều khi không biết nghĩ thế nào, không biết lựa chọn cái gì: sự an toàn (CÓ VỀ như tuyệt đối) hay một không gian vui chơi giữa thiên nhiên cho trẻ? Việc tiếp xúc với đất hàng ngày quan trọng vô cùng với trẻ nhỏ.

Hiện tại trường Hanoi Steiner Kindergarten là một căn biệt thự nhỏ nằm cạnh công viên. Sự lựa chọn địa điểm như vậy, ngay từ đầu là để các con được ở trong một không gian yên tĩnh, nhiều cây xanh, có thể hàng ngày đi công viên, thay thế cho hoạt động vào rừng hàng ngày của các bạn học sinh các trường Steiner ở nước ngoài.

Vậy mà...Lựa chọn nào cũng có những rủi ro...giờ thì mình thực sự khó nghĩ.

Một phụ huynh sau khi tham dự buổi hội thảo và thăm trường đã tha thiết muốn gửi con ở trường, thậm chí hơn thế, bố và mẹ nhiệt tình đồng hành cùng Nhà trường lan tỏa phương pháp giáo dục Steiner với những tiềm năng sẵn có của bố mẹ. Nhưng, lại nhưng, băn khoăn duy nhất của bố mẹ: hàng ngày trẻ được ra chơi công viên, làm sao với nạn bắt cóc trẻ con? Làm sao với những bắt ôn trong xã hội Việt Nam hiện tại, tỉ lệ thất nghiệp, nghiện hút cao?

Mình hoàn toàn đồng cảm và chia sẻ với mẹ, cố gắng đưa ra những giải pháp: bảo vệ đi cùng trẻ, tỉ lệ 1 cô/3 trẻ,...Nhưng tất cả những giải pháp đó cũng không thể xóa bỏ triệt để được nguy cơ tai họa có thể xảy ra, với bất cứ ai, trong bất cứ tình huống hay sự đe dọa nào.

Vậy thì làm sao giờ? Chẳng lẽ bỏ mất giờ chơi công viên của con? Khó nghĩ quá, có ai giúp mình đưa ra phương án tối ưu? Có vẻ như chỉ có phương án tối ưu khi chính trường có riêng một khuôn viên vui chơi như một khu vườn, một khu rừng?

Giá như...mà có!

14 Chuyện cổ tích cho trẻ em

Ngày xưa, những người kể chuyện đi từ làng này sang làng khác, bắt đầu kể những câu chuyện cổ tích khi ngày khép lại, họ như một dấu hiệu chuyển tiếp của ngày sang đêm, từ đời sống vật chất sang đời sống nội tâm. Họ thiết lập một nhịp điệu vững chắc, một mối liên hệ hữu cơ giữa đời sống vật chất và tâm linh cho loài người.

Những người kể chuyện khi xưa là những người đặc biệt nhạy cảm, thông minh và một điều tuyệt đối chắc chắn, họ chính trực và không bao giờ lừa dối. Có lẽ bởi thế, sức sống của những câu chuyện cổ tích còn được lưu mãi qua họ (không biết có còn lưu được đến ngày nay?), những linh hồn trong trẻo, đã phát triển đến tầng bậc thanh nhẹ, hòa mình vào tự nhiên, vào sức sống vĩnh hằng của vũ trụ.

Kể chuyện cổ tích, thần thoại, truyền thuyết,...để nuôi dưỡng tâm hồn, trí tuệ, để chữa lành sự đứt gãy cho trẻ; từ đứt gãy dễ nhìn thấy trong những hành vi không phù hợp của trẻ đối với những quy chuẩn của xã hội, văn hóa,...đến những đứt gãy do thiếu hụt sự kết nối với những nguồn sống mạnh mẽ nhất, từ tự nhiên, từ vô tận.

Bạn có biết con bạn cần những câu chuyện cổ tích, những giờ kể chuyện cổ tích đến mức nào không?

Chúng ta bỏ hàng giờ, hàng tháng, hàng năm để tâm đến chế độ ăn dặm, ăn thô; chúng ta săn sưa ngoại, sưa nhập, sưa hữu cơ; chúng ta chạy từ khóa kỹ năng này đến khóa tiếng Anh kia,...Và rồi thì chúng ta hết thời gian, không còn khoảng không tâm trí nào nữa. Chúng ta đang và sẽ còn bỏ đói con chúng ta, một linh hồn bị bỏ đói thê thảm trong sự ứ thèa của thức ăn vật chất.

Rồi thì, những đứa trẻ của chúng ta, khi chúng lớn lên, trưởng thành (nếu chúng kịp trưởng thành trước khi chết, thực tế đau lòng là nhiều đứa trẻ chết già mà chưa trưởng thành), chúng sẽ vật lộn để đi tìm những mẩu vụn thức ăn cho linh hồn mình, cả đói vô định hoặc vô thức, hoặc điên loạn vì những xung động ngoài kia.

15 Love takes time.

Thế nào gọi là cảm hóa? Hoàng tử bé hỏi hoài. Cáo bảo: trước khi bạn tạo ra mối liên hệ với tôi, tôi chỉ là một con cáo trong trăm nghìn con cáo khác...Tôi săn gà, tất cả loài gà và người đều giống nhau, đói tôi tệ nhạt. Nhưng nếu cậu cảm hóa tôi, đói tôi sẽ rực nắng. Tôi sẽ nhận ra một bước chân khác hẳn mọi bước chân.

Mình bị tụi nhóc này cảm hóa sau vài ngày, easy come but not easy go! Một mẹ sáu con cả tuần nay, trưa nay bỗng nhiên thấy không thể không selfie với tụi nó. Rất lạ, cái trò selfie í mờ!

Bật cười vì cậu bạn cùng bàn của con, chàng ta đang cầm đồ chơi, máy bay giấy mà chàng vừa loay hoay cả sáng để gấp, cô Hương bảo cắt đồ chơi để ăn nào, và cái mặt ngơ ngác của chàng ngó mình rồi đút tut cái máy bay...vào trong quần :D :D :D

16 Mục tiêu của nền giáo dục Steiner dưới con mắt của phân tâm học

Nếu chúng ta thực cởi mở để nhìn nhận mục tiêu (hay triết lý, outcomes) của nền giáo dục Steiner, và nhìn dưới con mắt khoa học của phân tâm học, chiểu theo góc nhìn giống và khác nhau giữa Jung và Freud, thì có lẽ những phương pháp thực hành rất vi tế mà giáo viên áp dụng trong giảng dạy, từ bậc mầm non đến hết phổ thông là nhằm mục đích mở rộng biên, nới lỏng biên giữa ý thức và tiềm thức cho đứa trẻ; để xóa bỏ những dồn nén trong tiềm thức; để hài hòa giữa tiềm thức và ý thức (từ đó con người sẽ đạt trạng thái hạnh phúc); để ý thức có nhiều cơ hội nắm bắt những ý tưởng sáng tạo bất thần của tiềm thức.

51
x
t

một cái điểm mờ mịt mơ hồ. Cả những khái niệm triết học hay toán học đã định nghĩa thật tường tận mà chúng ta tin tưởng rằng chỉ chưa đựng thuần ý nghĩa đã định rõ, cũng vẫn còn có thêm những ý nghĩa khác. Đó là một hiện tượng thuộc về tâm thần, chính vì thế cho nên không hiểu được hết. Những con số mà chúng ta dùng để đếm không phải chỉ có ý nghĩa mà ta vẫn dùng. Những con số đó cũng còn là những yếu tố thần thoại. (Môn đồ học thuyết Pythagore cho là chúng có tính chất thần linh.) Nhưng chúng ta không nghĩ như thế khi chúng ta chỉ dùng chúng vào mục đích thực tiễn.

Tóm lại, mỗi khái niệm thuộc lĩnh vực ý thức đều

17 Làm người

Ba vị chuyên gia tóc vàng mũi hếch căm cùi trong một căn lán nhỏ xíu giữa rừng, xung quanh là bầy khỉ, vượn, đười ươi đang được cứu chữa để rồi thả lại chúng cho rừng. Bọn khỉ này, đứa thì tình cảm thương mến người cứu chữa, đứa thì hung hăng cắn xé dù đã được chăm nuôi chạy chữa suốt nhiều năm. Cắn hay thương là việc của khỉ, cứu và chăm là việc của người. Quanh ta là tiếng reo ca của lá rừng mỗi lúc thảnh

thoi rời bàn làm việc, tiếng chành chọc của lũ “trẻ con rừng” đang được chạy chữa, và đôi người bạn đồng hành cho chặng đường dài thêm vui.

Làm người cũng chỉ cần một ý nghĩa như vậy để an nhiên, để say mê đi hết một kiếp sống. Để thêm một tám lòng cho gió cuốn đi....

Bài viết từ chị Thảo Nguyễn, trường Thủ Trắng.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=765769115>

Bài viết từ chị Dung, trường Thủ Trắng

<https://www.facebook.com/cao.dung.946?fref=nf>

1 Trí đi học

Ngày quyết định cho Trí đi học tại Thủ Trắng, nhiều người ngăn cản, người thì ái ngại cho quãng đường xa xôi, đong đúc, người thì băn khoăn (có phần mỉa mai nữa) rằng là không biết trẻ 3 tuổi thì cần gì phải chọn lựa chỗ học, học đâu cho tiện là được, ông bà ai cũng lo và bảo mẹ giàn dở, ba im lặng như thái độ những lần không tán thành nhưng không nỡ phản đối... Mẹ cũng đã suy nghĩ nhiều và cũng lo lắng không biết mình có đủ sức đưa đón 2 anh em con và đi làm trên một quãng đường dài (và ngược ngạo nữa), nhưng rồi mẹ vẫn quyết định. Đến hôm nay, sau 2 tháng đi học, mẹ vui mừng vì thấy con mẹ vui hơn, lớn hơn và quan trọng là con đang được tạo mọi điều kiện để lớn lên một cách mạnh mẽ, như một chồi cây đang được vun vén, tưới tắm mỗi ngày để sau này thành một cây xanh vững chãi.

Về chuyện tại sao mẹ chọn Thủ Trắng, nơi dùng phương pháp giáo dục Steiner để nuôi dạy các con, có rất nhiều lý do, nhưng quan trọng nhất, đó là vì mẹ thấy Steiner phù hợp với những gì mẹ hình dung về việc nuôi dạy con, gợi cho mẹ nhớ lại những ký ức tươi đẹp nhất về tuổi thơ của mẹ, những ký ức giúp mẹ lớn lên và thành CON NGƯỜI, và mẹ mong muốn những điều tốt đẹp ấy sẽ đến với con, con trai của mẹ.

Trước đây, khi chăm sóc anh Hai Đức Phát những năm tháng đầu đời, mẹ cũng chưa biết đến Steiner, nhưng những gì mẹ làm theo bản năng của người mẹ (tất nhiên còn nhiều điều còn sai sót), mẹ cảm thấy anh con cũng đã lớn lên một cách lành mạnh, có một tâm hồn trong sáng, trí tưởng tượng phong phú và vẫn giữ được cái nhìn tươi mới của tuổi thơ trước mọi việc. Ngày gặpdì Thảo, người cũng đã trải qua những năm tháng tuổi thơ cùng với mẹ, nói chuyện về Steiner và Thủ Trắng, mẹ thấy môi trường Thủ Trắng sao giống những gì ngày xưa mẹ và các bạn của mẹ đã từng trải qua quá. Các con được nuôi dạy theo đúng nhịp thở của tự nhiên khi được tiếp xúc với những món đồ chơi làm từ nguyên liệu tự nhiên, như những món đồ hàng từ hoa lá, cây cỏ trước đây mẹ từng chơi... Các con được chơi những trò chơi mà từ lâu rồi mẹ không thấy trẻ con thành phố chơi nữa. Ai cũng thắc mắc sao Trí học lớp gì mà lớn nhỏ không đều nhau (các con từ 3 đến 6 tuổi học chung một lớp), ban đầu mẹ cũng nghĩ vậy, nhưng khi quan sát các con chơi, mẹ mới hiểu được lý do tại sao các lớp mẫu giáo Steiner đều như thế. Các con sinh hoạt như trong một nhà, có anh chị, em nhỏ, có lần con té khi chơi nhảy dây, mẹ thấy chị Cún vội đỡ con dậy, phuộc bụi cho con, nhìn thấy mà mẹ úa nước mắt vì thấy các con đáng yêu quá. Con về cứ lúi lo kể chuyện anh Tommy, anh Việt, bạn Phú Thành, bạn Putin, và sau này, chắc là sẽ còn chuyện của em Thủ, em Nai.. nữa, làm cho mẹ cảm thấy yên tâm vì con đang cảm thấy như ở nhà của mình vậy.

Còn 1 điều hấp dẫn mẹ ở Steiner nữa đó là các lớp học của Steiner quá đẹp (theo quan điểm thẩm mỹ của mẹ). Màu sắc phối hợp ăn ý và tinh tế, lúc nào cũng có những bình hoa tươi nhỏ nhắn và duyên dáng trong những góc lớp được chăm chút kỹ càng. Tất cả đồ đạc đều được sắp xếp ngăn nắp, không khí lớp học lúc nào cũng ấm áp. Mẹ của các con lúc nào cũng chạy theo sự duy mỹ mà, nhà cửa lúc nào cũng phải có hoa (có nhiều người bảo mẹ màu mè, tốn kém, mẹ cũng kệ), đồ dùng lúc nào cũng tìm mua những thứ mây tre, gỗ gộc (người ta bảo khác người, khi mà cả thế giới đang chạy theo những vật liệu công nghiệp mang tính tiện dụng mà mình lại xách về nhà những thứ cổ xưa, thô cộn kệ). Vậy nên bây giờ khi gặp được không gian lớp học như ở Thủ Trắng và rộng hơn là ở các lớp học của Steiner, mẹ như bắt gặp được chính không gian trong mơ của mình.

Mẹ thấy con rất được tôn trọng ở Thủ Trắng, người đàn ông 3 tuổi của mẹ được chăm sóc và soạn sửa để trở thành người đàn ông có cái tôi mạnh mẽ nhưng vẫn hòa hợp với thế giới quanh mình. Con không bị áp đặt cái nhìn và quan điểm của người lớn trong vui chơi, con được vẽ những gì con thấy theo cách của con, con được học làm việc nhà, được giúp đỡ cô và các bạn trong các hoạt động của lớp, 1 cách tự nhiên như hơi thở.

Được tự do là chính mình nhưng các con cũng luôn được thiết lập 1 giới hạn để biết đâu là điểm dừng cho những hành động và cư xử của mình. Điều này làm mẹ yên tâm về một nhân cách sẽ được nuôi dưỡng để hòa hợp tốt với thế giới xung quanh, khi mọi thứ ngoài kia đang ngày càng xô bồ hơn, cha mẹ ngày càng chiều chuộng con nhiều hơn và trẻ con ngày càng không biết đâu là điểm dừng cho những đòi hỏi của mình thì những giới hạn ấy sẽ giúp các con phát triển vững vàng hơn. Và tất nhiên, những giới hạn này được thiết lập trên nền tảng của sự yêu thương và tôn trọng, không đòn roi, dọa nạt, mà là sự nghiêm khắc và dứt khoát, điều này ba mẹ và mẹ nghĩ rất nhiều ông bố bà mẹ khác cũng đang loay hoay để thực hiện đúng nhất trong thực tiễn cuộc sống hàng ngày.

Còn nhiều điều để nói về Steiner, về Thỏ trắng, về các con của mẹ vì mẹ cũng đang từng bước học hỏi để trở thành một bà mẹ tốt, nhưng không thể vội được (đúng không cô Thảo). Mẹ vốn là một kẻ chẩn siêng nǎng, vì vậy trước đây cũng không đủ quyết tâm để theo đuổi một kiểu nuôi dạy con cụ thể nào. Bây giờ làm việc với nhiều phương pháp giáo dục trẻ, thấy nhiều người tranh cãi nhau về phương pháp nào là ưu việt nhất, mẹ thì sợ các cuộc tranh luận, nhưng thầm nghĩ trong bụng phương pháp nào cũng hay, cũng có những ưu điểm riêng, là phụ huynh, hãy tinh táo và thả lỏng đầu óc, tình cảm để xem mình và con phù hợp với quan điểm nào nhất, chứ đừng quá chú tâm vào chuyện phương pháp nào có thể mang lại thành công cho con mình nhiều nhất, hay tệ hơn, phương pháp nào đang thịnh hành nhất để theo đuổi.

Thấy các con lớn lên khỏe mạnh và tự tin, đó là niềm hạnh phúc vô bờ bến của ba mẹ, cũng như niềm hạnh phúc mà ngày xưa ông bà nội ngoại của các con đã có khi nhìn thấy ba mẹ trưởng thành.

2 Đô thị hóa và con trẻ

CAO DUNG · 16 THÁNG 1 2016

Đô thị hóa ảnh hưởng đến con trẻ như thế nào Trong xã hội hiện đại, con người khó thiết lập được những mối quan hệ thật sự. Xã hội phát triển, con người ngày càng đông đúc, các mối quan hệ ngày càng nhiều nhưng duy trì và phát triển các mối quan hệ ấy theo chiều sâu dường như không được nhiều người quan tâm. Chúng ta đi trên đường, gặp biết bao nhiêu người xa lạ và không hề để lại một cảm xúc đặc biệt nào. Chúng ta về nhà, có thể ở ngay trong một khu phố hay chung tầng trong một căn hộ chung cư, có thể vẫn không biết nhiều về nhau ngoài những cái gật đầu chào xã giao hằng ngày. Trong công việc, những mối quan hệ được thiết lập dựa trên những tính toán về lợi ích, khi lợi ích đã hết thì quan hệ cũng không được duy trì thường xuyên nữa. Trong gia đình, cha mẹ dành ít thời gian cho con cái, một cách bao mòn mối quan hệ thân thiết nhất của con người. Chính vì những điều này, con người cảm thấy con người không còn quan trọng. Vì bởi có hay không những mối quan hệ xung quanh, chúng ta cũng không thấy điều đó ảnh hưởng lăm đến cuộc sống của bản thân. Và cũng vì sự vội vã của cuộc sống hiện đại mà con người càng khó để tạo dựng và thiết lập những mối quan hệ hữu ích cho mình. Càng ngày càng nhiều những trường hợp trầm cảm vì không thể giao tiếp được với thế giới xung quanh, hay đơn giản hơn, chúng ta ngày càng khó bắt chuyện được với người khác, vì ai cũng vội vã, ai cũng hoài nghi khi bắt đầu một mối quan hệ.

Những điều này ảnh hưởng không nhỏ đến trẻ. Khi người lớn không thấy những người xung quanh mình quan trọng, trẻ con cũng sẽ thấy như thế. Đầu tiên là việc thiết lập mối quan hệ với bạn. Trẻ con cần bạn chơi là nhu cầu tự nhiên như hơi thở. Tuy nhiên khi cha mẹ chúng xem việc mua cho con thật nhiều đồ chơi, cho con xem rất nhiều phim ảnh quan trọng hơn việc tạo môi trường cho con có thêm nhiều bạn, cho con trải nghiệm qua những mối quan hệ với chính bạn bè của chúng thì lúc này vô tình cha mẹ đã làm cho con mất luôn cả nhu cầu có bạn cùng chơi. Khi không có nhu cầu có bạn, trẻ sẽ cảm thấy không quý trọng bạn và thường gặp vấn đề với những mối quan hệ xung quanh mình. Trẻ sẽ thường gây gổ, dễ bị té chay, cô lập trong chính lớp học, môi trường của mình tham gia.

Đô thị hóa dẫn đến việc các phương tiện giao thông ngày càng nhiều và cảm giác an toàn ngày càng ít. Cha mẹ lo sợ mọi lúc mọi nơi, không dám cho con tự do đi lại. Con trẻ hàng ngày đi học, phải chứng kiến cảnh ùn tắc, khói bụi, cảnh chen lấn (ngay cả cha mẹ chúng cũng chen lấn), điều này là những thảm họa đối với sự phát triển của trẻ. Chúng ta đều biết, trẻ con dễ bị ảnh hưởng từ tất cả những thứ xung quanh mình. Nếu những thứ ấy tốt, trẻ sẽ như một cái cây được nuôi dưỡng lành mạnh, nếu những thứ ấy không tốt, điều này sẽ là ngược lại. Con trai nhỏ của tôi hàng ngày phải đi học qua năm bảy điểm đèn giao thông khiến ký ức về con đường đi học của bé chỉ là những chú công an giao thông đang bận rộn phân luồng. Trong đầu óc non

nót tràn đầy hứng thú được lĩnh hội của đứa trẻ ấy, không có hình ảnh của cây cỏ, của chim muông, của thiên nhiên trong lành mà chỉ có những hình ảnh nhón nháo của đám đông hỗn loạn.

Máy móc càng ngày càng thay thế con người trong hầu hết các hoạt động. Người lớn cảm thấy hạnh phúc về điều này nhưng ít ai nghĩ rằng đây chính là những mầm mống cho rất nhiều những khó khăn sau này khi chúng ta muốn hướng đến sự phát triển hoàn thiện cho một đứa trẻ. Cứ thử hình dung, khi cần giặt đồ, bạn chỉ cần nhấn 1 cái nút của máy giặt, trẻ sẽ không thể hình dung được ý nghĩa thật sự của việc giặt đồ là gì. Nếu trẻ được nhìn thấy người lớn giặt đồ qua từng công đoạn, trẻ sẽ thấy sự kỳ diệu của đôi tay khi tất cả những vết ố bẩn sẽ được làm sạch qua những động tác đều đặn, nhịp nhàng. Trẻ sẽ biết ý nghĩa thật sự của công việc và chưa kể đến việc nếu được chứng kiến một người lớn làm việc với phong thái thuần thực, nhịp điệu và tràn đầy niềm vui, trẻ sẽ được thâm vào trong mình nhịp điệu của sức sống, cảm được niềm vui thích và hăng say trong công việc, điều này vô cùng quan trọng trong việc hình thành một con người chân chính và có ích sau này.

1 Bàn về giáo dục của Krishnamutri

Những năm tháng một em học sinh học tập trong trường cần để lại trong em hương thơm và an lành. Điều này chỉ có thể xảy ra khi không có ganh đua, không có uy quyền, khi dạy học và học hành được tiến hành cùng lúc, nơi cả người dạy và người học đều đang tham gia vào hành động học hành.

Ta bình thường khi giống những người khác, cùng những nỗi lo âu, cùng sống cách xa, bạo lực, dữ tợn hay dũng dung, lãnh đạm, Khi muốn có một công việc làm, muôn bám chặt lấy nó, dù làm có hiệu quả hay không, rồi chết trong nó. Không có gì móimẽ, không có gì trong sáng, không niềm vui khi sống, không bao giờ tò mò, mãnh liệt, đam mê, không bao giờ khám phá, chỉ tuân phục. Đó là một lối sống máy móc, một thói quen nhảm chán.

Đừng hỏi: “Hãy chỉ cho tôi cách phải làm như thế nào?” Nếu bạn trông thấy một con rắn hổ mang cực độc, bạn đâu có đứng đó mà hỏi: “Hãy làm ơn bảo cho tôi làm thế nào để thoát khỏi nó”. Bạn chỉ là chạy để thoát khỏi nó. Vì vậy, nếu nhận thấy mình tầm thường, hãy chạy đi, hãy bỏ nó lại, không phải để ngày mai, mà ngay lúc này.

Hãy học về thiền định, bạn phải thấy cái trí của bạn đang vận hành như thế nào? Bạn phải nhìn ngắm, như nhìn ngắm một con thằn lằn đang bò ngang qua, đang bò băng qua bức tường. Bạn thấy cả bốn cái chân của nó, bạn thấy tất cả những chuyển động. Cùng cách như vậy, hãy nhìn ngắm suy nghĩ của bạn. Đừng sửa đổi nó. Đừng kiềm chế nó. Đừng nói rằng: “Việc này khó quá!” Chỉ cần nhìn ngắm, ngay từ bây giờ.

Trước tiên, hãy ngồi yên lặng hoàn toàn, không động đậy. Ngoài một cách thoái mái, bâthéo hai chân, không cựa quậy. Nhắm mắt của bạn lại, và xem thử liệu bạn có thể giữ cho hai con ngươi không chuyển động hay không? Hai con ngươi của bạn luôn luôn chuyển động, hãy giữ chúng hoàn toàn bất động, chỉ để cho vui thôi. Rồi thì, vì bạn ngồi rất yên lặng, hãy khám phá suy nghĩ của bạn đang làm gì? Hãy quan sát nó như bạn đã quan sát con thằn lằn. Hãy quan sát suy nghĩ, cách mà suy nghĩ này rượt đuổi sau một suy nghĩ khác. Thế là bạn bắt đầu học hành, quan sát.

Khi bạn đang quan sát những suy nghĩ của mình, liệu suy nghĩ này có nói: “Đây là một suy nghĩ tốt, đây là một suy nghĩ xấu” hay không? Khi bạn đi ngủ vào ban đêm, khi đi dạo, hãy quan sát suy nghĩ của bạn. Chỉ quan sát suy nghĩ, đừng sửa đổi nó, và bạn sẽ học sự khởi đầu của thiền định. Lúc này hãy ngồi rất yên lặng, nhắm mắt lại và chắc chắn là hai con ngươi không chuyển động gì cả. Sau đó hãy quan sát những suy nghĩ của bạn để học.

Cái trí khoa học rất thực tế, khám phá và nhận biết. Cái trí không bị quy định bởi môi trường, không có những đường chân trời, không có những giới hạn. Nó nồng tung, mới mẻ, tươi trẻ, trong sáng, ngây thơ. Cái trí hồn nhiên, trẻ trung, cái trí rất mềm dẻo, tinh tế, không có những trói buộc.

2 Sóng mạnh mẽ

Vân đê là bạn không thể ôm con trong vòng tay 24 x 7. Không sớm thì muộn, bạn cũng phải cho con ra cuộc đời ngoài kia, một mình và tự lập. Bạn phải chấp nhận sự thật là ngay từ giây phút bạn sinh con ra đời, con đã tách biệt thành một cá thể độc lập. Bạn chỉ giúp con những ngày con chưa biết ăn, biết bò, biết đi.

Những câu chuyện về các bộ tộc xa xưa, khi đứa con trai bước vào tuổi lên 9, hay 10, hay 13 ... phải một mình vào rừng, sinh tồn, thậm chí mang về thú săn, để trở thành đàn ông, ở thời nay, đó là một câu chuyện đầy bi tráng.

Mình, bà mẹ bản thân còn chưa biết làm gà, chặt củi, nên mình cũng chưa thể dạy con sống một mình trong thế giới hoang dã ra sao? Song mình, đã nói chuyện với con về sự thật đang diễn ra như thế! Và dù mẹ biết, mẹ vẫn trả lời khi người ta hỏi đường, vẫn muốn mỉm cười với ai đó trên đường xa lạ. Điều duy nhất bảo vệ con là chính con, phải biết quay trở lại vào sâu bên trong mình để lắng nghe trực giác, vừa phải đọc và học thật nhiều để biết về thế giới chung quanh, Khi một điều xảy ra, luôn luôn, hãy lắng nghe trực giác của mình, và tinh táo tìm ra giải pháp. Có đúng có sai, không sao cả, là trải nghiệm và bài học. Và nếu con là người tốt, con tin vào điều tốt đẹp, điều xấu sẽ không "ngủi" thấy con và tìm đến con, hy vọng thế!

Cho con đi xem ví dụ luôn, xem Big Game - Cuộc săn. Phim phong cách cosmic (kiểu chủ nghĩa anh hùng nên có những đoạn khá phóng đại), violence (đánh nhau cũng tè le, máu me cũng có) và comedy (cực hài, cười ha ha suốt thời). Tuy có bạn Jack đóng vai tổng thống hơi lạc quẻ. Cái cảnh ông Í sững sờ nhìn anh bạn Oskari và nói "không biết ta là ai hả? Ta là ...", muộn buột miệng mà nói "ma cô hả? :P". Ở nước ngoài, phim này PG13 (trên 13 tuổi), ở VN thì không giới hạn. Tuy nhiên, chắc các bạn trai mới thích nha, và cũng lớn loron một chút hãy xem. Nhà mình thì thích. Khi cần thì ta cứ giương vũ khí lên mà phang :))

3 Steiner ở Việt Nam có hay không ư? - Chúng ta phải đi thì mới có đường!

Chia sẻ với các bạn nha. Có lẽ ưu điểm chính của việc học cấp 1 ở trường Steiner (Thỏ Trắng) lại cũng chính là nỗi lo lớn nhất. Chính vì cái ưu điểm là sẽ không có chấm điểm ở bất kỳ giai đoạn nào, nên sẽ không có học bạ, và chưa được công nhận trong hệ thống giáo dục nước ta. Đó lại trở thành điều ba mẹ chúng ta lo nhất, vì dẫu sao, các con vẫn đang sống trong xã hội yêu cầu bảng điểm, bằng cấp ở mọi lĩnh vực.

Song quan điểm của mM là như câu nói của nhà văn Lỗ Tấn ngày xưa "Vốn dĩ trên thế giới này làm gì có đường, người ta đi mãi rồi thành đường thôi". mM đau lòng khi Nhím, đứa nhóc ngoan ngoãn mà phải căng thẳng đến mức đêm ngủ mơ thấy chủ nhiệm, đi chơi tận nước ngoài thả đèn trời chỉ ước "có ít bài hơn". Và với Táo, cậu học trò nhỏ trong một lớp học trong mơ mà còn gạch bài của bạn, xô bàn va vào cô khi cô lỡ nói "Con viết bài cho xong đi, bạn viết xong rồi kia!", thì mM nhăm sê khó chịu nỗi stress cả mẹ lẫn con khi con đi học trường công.

Nếu chúng ta vẫn nói, thôi khỏi học hành gì, mẹ dạy con theo kiểu home-schooling cũng được, nhưng không phải ai cũng có chồng hay ai đó nuôi để chỉ ở nhà dạy con, ai cũng đủ kiên nhẫn và kiến thức để cùng học với con (trong đó có mM). Nếu chúng ta vẫn bức bối, vì đồng kiến thức đang học vào chả để làm gì, ngay cả chúng ta ngày xưa học ít hơn, mà cũng đến 2/3 đến giờ không biết dùng vào cái chi, thì tại sao ta vẫn bám bụng cho con đi học ở hệ thống đó làm gì?

Nếu đã có một con đường, mà ta đã thích, thậm chí đã yêu, tại sao không đi? Nếu không đi, sẽ chẳng bao giờ thành con đường, cho ta, và cho những người khác.

mM chỉ mới có dịp đi thăm một ngôi trường làng của Steiner ở Thái Lan, ngôi trường do 1 bà mẹ yêu con lập ra từ một chỗ trong gara xe ô tô, lúc đầu các con ngồi dưới sàn học. Và đèn hiện tại, ngôi trường vẫn tiếp tục được dựng lên từ những bà mẹ yêu con, từ bàn tay góp công xây trường của các phụ huynh. Trường Steiner được thành lập từ nền tảng là tình yêu trẻ, từ thấu hiểu khả năng của trẻ, những cái khác (cơ sở vật chất, thậm chí tiền bạc) chỉ là phụ thôi. Và người mẹ đó đã nói: "Khi con trẻ cần, mọi điều sẽ tới".

Trở lại thực tế của Steiner Việt Nam, cụ thể là lớp 1 tại trường mầm non Thỏ Trắng. Hiện tại, lớp mới chỉ có 3 bạn đã quyết tâm ghi danh. Chính vì thế, học phí có thể sẽ cao vì chi phí ban đầu trả vé máy bay để cô ở nước ngoài về đào tạo cô giáo, cùng các chi phí cho lớp khác. Về học bạ, hiện tại chưa có trường nào chịu cho các con đăng ký "nhờ" học bạ, nhưng chúng ta sẽ tìm được, nếu chúng ta tin là thế. Ít nhất các bạn lớp 1, vẫn theo trường, thì chúng ta sẽ có các lớp tiếp theo đến hết cấp 1. Với chương trình của Steiner, thì hết lớp 3 là bảo đảm con chúng ta đi đâu cũng "chiến" được hết (theo kinh nghiệm thực tế của trường ở nước ngoài). Và nếu chúng ta tiếp tục đi lên, thì tại sao không thể xây dựng cho con học đến lớp 12 như các trường nước ngoài khác? Túm lại, tương lai tốt đẹp nhất là chúng ta cùng góp sức để các con có một chương trình học Steiner đến tận lớp 12, còn tệ nhất, cũng phải hoàn tất được đến hết lớp 3, hoặc cấp 1. Về học ba, mM nghĩ nó chỉ là vấn đề giấy tờ thôi mà. Còn về khả năng, bảo đảm các con học Steiner không thành thiên tài (nếu sinh ra không để làm thiên tài), thì cũng phát huy được tốt nhất cái gì con có, hay chí ít (bảo đảm) các con là những đứa trẻ hạnh phúc!

Chỉ là vậy, mà mM sẽ con đi học Steiner. Giá mà đã có lớp cấp 2 thì mM cũng cày gấp đôi cho Nhím theo học í.

Các bạn tham khảo thêm:

Web trường: <http://thotrangsteiner.edu.vn/>

Clip giới thiệu sơ về trường: <https://www.youtube.com/watch?v=hoaGptN-qXQ>

Địa chỉ trường: 305/12 Nguyễn Trọng Tuyển, Phú Nhuận. Các bạn có thể tới tham quan và trò chuyện với cô hiệu trưởng @Thao Nguyen để "mặt thây, tai nghe" nha!

Đặc biệt là ngày 27/6 tới đây, sẽ có cô Thanh Cherry, chuyên gia về giáo dục Steiner về nói chuyện. Cô là người Việt sống ở nước ngoài, cô cũng đã chọn trường Steiner cho con, rồi tiếp đó học để làm giáo viên Steiner, và là người góp công xây dựng Steiner ở Việt Nam, cho con trẻ Việt. Sang nước ngoài hỏi về cô là mọi người "phục" cô lắm í, nên ở nhà mình cũng chuộng người Việt mình đi ha!

4 Steiner Việt Nam - Khung chương trình lớp 1

Giáo dục Steiner ở Việt Nam hiện mới có trường mẫu giáo. Năm học này, bắt đầu từ tháng 9/2015, trường mầm non Thỏ Trắng sẽ bắt đầu chương trình lớp 1. Các bạn tham khảo chương trình nha:

HỌC KỲ I:

1. Vẽ nét (Form drawing): 2 tuần (07 - 18/9/2015) (Nét thẳng và nét cong)
2. Tiếng Việt: 6 tuần (21/9 - 30/10/2015) (Phụ âm - Chữ in hoa)
3. Toán: 6 tuần (02/11 - 11/12/2015) (Ý nghĩa của các con số, Đếm số, đếm theo ước lượng)
4. Tiếng Việt: 5 tuần (14/12/2015 - 15/01/2016) (Nguyên âm - Chữ in hoa)
5. Thiên nhiên (Home surroundings): 2 tuần (18 - 29/01/2016) (Đã ngoại khám phá thiên nhiên)

NGHỈ TẾT 2 TUẦN

HỌC KỲ II:

1. Vẽ nét: 2 tuần (15 - 26/02/2016) (Nét đối xứng)
2. Tiếng Việt: 4 tuần (29/02 - 25/3/2016) (Phụ âm và nguyên âm - Chữ thường)
3. Toán: 5 tuần (28/3 - 29/4/2016) (Đếm đến 100, đếm nhảy; Ý nghĩa 4 phép tính cộng, trừ, nhân, chia...)
4. Tiếng Việt: 4 tuần (02 - 27/5/2016) (Phụ âm ghép)

Đây là môn học cho phần Main lesson (Bài học chính) trong 1,5 tiếng vào buổi sáng.

Nội dung, ý nghĩa và phương pháp dạy cụ thể đối với Bài học chính sẽ được cập nhật chi tiết sau.

CHƯƠNG TRÌNH HỌC TRONG NGÀY - LỚP 1 STEINER

7h15 - 8h15: Ăn sáng + sữa chua. Chơi ngoài sân. Vào lớp:

8h15 – 8h45: Sinh hoạt vòng tròn (Vận động, hát, chơi trò chơi...)

8h45 – 10h15: Bài học chính

10h15 – 10h35: Nghỉ giải lao, ăn trái cây

10h35 – 10h50: Học thổi sáo

10h50 – 11h10: Ngoại ngữ

(Tiếng Anh: T2,T4,T6. Tiếng Hoa: T3,T5)

11h10 – 12h10: Thực hành Toán, tiếng Việt

12h10 – 13h10: Ăn trưa, rửa chén.

13h10 – 13h45: Nghỉ trưa

13h45 – 14h15: Vẽ màu nước (T2) Vẽ chì sáp (T3, 5, 6) Nặn sáp ong (T4)

14h15 – 15h15: Nấu ăn: Một số món ăn nhẹ đơn giản (T2, T4), Thủ công: Dệt, may, đan len (T3,T5,T6)

15h15 - 15h45: Quét dọn lớp học (Lau bàn ghế, bảng, quét nhà, cho cá/thỏ ăn...)

15h30 – 16h15: Tưới cây. Chơi trò chơi dân gian ngoài trời. Ra về.

Mình đang xem xét nơi để các em đi dã ngoại cả ngày, 01 lần/ tuần. Khi nào tìm được nơi phù hợp, sẽ đưa ngày dã ngoại vào chương trình.

5 Kể chuyện - Story telling

MINH PHAN LÊ·16 THÁNG 6 2016

KỂ CHUYỆN

Vì sao chúng ta kể những câu chuyện?

Để chữa lành và để dạy dỗ.

Vượt qua những trở ngại, để phán đấu, để giải quyết vấn đề

Để mơ

Tưởng tượng, sáng tạo

Không phải mọi nền văn hóa đều sáng tạo ra bánh xe nhưng mỗi nền văn hóa đều có một lịch sử kể chuyện.

Kể chuyện là một hình thức nghệ thuật phô quát, truyền thống đã xuất hiện trong mọi nền văn hóa như một công cụ truyền thông hiệu quả.

Ở những thời xa xưa, người kể chuyện thường đi từ làng này qua làng khác vào cuối ngày và điều này xác định sự chuyển giao từ ngày sang đêm, khoảng thời gian có một nhịp điệu khác với ban ngày.

Người kể chuyện thường thông minh hay nhạy cảm khác thường và chắc chắn là không giả dối.

Nhịp điệu của ngày và các công việc khác đã chấm dứt và giai điệu của đêm và những điều ước đã thay thế.

Trường học, việc đọc, viết và ánh sáng nhân tạo đã thay đổi điều này.

Báo chí, cho chúng ta một bức tranh về thế giới bên ngoài, đã thay thế những bức tranh và ký ức bên trong.

(Phản đầu tài liệu về Story Telling của cô giáo sỹ dạy Khóa Giáo viên Mẫu giáo - Module III vào tháng 7 này)

Vì thế, các bạn đừng bỏ qua việc kể chuyện cho con nghe nhé! Nhất là những câu chuyện đúng nguyên bản.

Và nếu có thể, hãy đăng ký tham dự hội thảo, học làm giáo viên, tốt hơn nữa là cho con học trường Steiner nhé!

6 Truyện cổ tích - Trí tuệ dân gian

MINH PHAN LÊ·27 THÁNG 6 2016

Bạn chỉ tin vào những gì bạn nhìn thấy?

Vậy bạn sẽ nghĩ gì khi những câu chuyện cổ tích châu Á đều có một vài cốt truyện y hệt nhau. Chuyện Tám Cám có phiên bản tương tự ở Lào và Campuchia. Truyện của Campuchia đọc dễ thương hơn. Truyện của Lào đọc kinh hơn (tả rất kỹ xương chân, xương tay, và cuối cùng là cái sọ có tóc của Cám trong hũ mắm ặc ặc).

Ấn tượng hơn nữa là cốt chuyện y chang của câu chuyện The Two Brothers (Hai anh em) với chuyện Hai anh em mồ côi trong truyện cổ Vân Kiều. Táo nghe đọc truyện cổ Vân Kiều, ngừng lên sung sướng bảo rằng "Truyện này Táo nghe rồi, nhưng vẫn thích nghe lại quá đi!"

Tiếp tục, câu chuyện Ta-lăn Ta-lê (Chàng trăn) của dân tộc Vân Kiều: cô con gái út lấy con trăn (là con Giàng) hạnh phúc. Chị cả ghen tị cũng vào rừng kiếm trăn (trăn thiệt) thế là bị trăn nuốt. Anh Ta lăn đã giết trăn cứu mọi người. Phiên bản này y hệt một câu chuyện cổ châu Phi mM đã đọc hồi nhỏ, với con cá sấu. Phiên bản Vân Kiều kể chuyện duyên dáng và diễn giải nhiều hơn nên đỡ sợ hơn phiên bản châu Phi. Tự hỏi, vì sao chuyện của các dân tộc ít người ở 2 vùng xa lắc nhau lại có thể giống nhau đến thế?

Rồi bạn sẽ phải tin vào một Trí tuệ bao la vượt qua mọi ranh giới, thời gian.

7 Story telling - Kể chuyện phù hợp lứa tuổi

MINH PHAN LÊ·8 THÁNG 7 2016

Notes từ Lớp Đào tạo Giáo viên Mẫu giáo Module III - Tháng 7.2016 - Cô Kathy

Mình thời gian không có nhiều, sẽ cố gắng ghi lại một số điểm chính kéo mình quên mất. Mình là người dịch trong lớp nên cố gắng hiểu, rồi truyền đạt lại (là nhiều khi chúng nó trôi tuột luôn đi, chả biết còn giữ lại được bao nhiêu cho mình), lại càng không có thời gian viết lại vào vở.

Khi nói đến kể chuyện cho trẻ ở Steiner, không chỉ là để giải trí, để cho vui. Cao hơn thế, kể chuyện là một cách để giáo dục (mà cụ tổ Steiner nói giáo dục là dạy cho trẻ thở, hơi thở thể chất và tinh thần), để trị liệu (healing chữa lành). Thế thì, khi kể chuyện, bàn tay cô giáo đưa qua cho dễ thương, giọng cô ồm ồm cho dễ sợ, là bỏ qua ngay và luôn nhé! Chưa hết, nếu kể cho trẻ mẫu giáo, một chuyện cổ tích sẽ được kể đi kể lại, liên tục cố gắng trong 3 tuần, mỗi lần kể một lần y chang, từ ngữ cho đến cách thể hiện. Chán nhỉ? Sao lại phải thế. Bởi vì trẻ học qua sự lặp lại, và sự bắt chước, qua nhịp điệu. Và chính sự lặp lại đó, đủ lâu, mới để cho những hình ảnh đi vào trẻ, sâu tận bên trong. Những điều này đã được cô giảng và cho ví dụ sinh động trong 2 ngày đầu mà vẫn chưa hết được.

Notes này để ghi chép lại một số ý chính trong phần giảng về loại truyện phù hợp cho lứa tuổi.

Lấy ví dụ thế này, một bé 2 tuổi đang ngồi chơi cùng một bé 4 tuổi ở sân chơi cát. Bé 4 tuổi làm một cái bánh sô cô la (dĩ nhiên bằng cát) và trân trọng đưa nó sang cho bé 2 tuổi “Bánh sô cô la nè, ngon không?” Và bé 2 tuổi lập tức lấy cái bánh sô cô la ấy nhét luôn vào mồm. Vì sao? Vì bé 4 tuổi đã phát triển cái gọi là fantasy (tạm gọi là mộng tưởng) để thấy cái cục cát tròn là bánh sô cô la. Còn trẻ 2 tuổi chưa có fantasy sẽ thấy ừ, bánh sô cô la là bánh sô cô la, vậy thì dĩ nhiên là ta phải cướp trên giàn mướp mà ăn chứ để làm gì!

Trẻ từ lúc sinh ra đến 2 tuổi, tâm hồn còn mơ mộng ghê lám. Thậm chí có khi trẻ còn chưa nhận rõ đây là cơ thể mình. Một đứa trẻ trong nôi có thể nắm ngắm nghĩa cái tay, cái bàn chân mình hàng giờ đúng không, rồi nhét vào miệng gặm nhám coi thử đây là cái gì. Có cô bé 2 tuổi cứ đứng hoài, chỉ từng ngón chân của mình và nói “Đây là mình nè, đây là mình nè, đây là mình nè...” Ừa, từng ngón chân, từng ngón tay, rồi cái vai, cái đầu, cái mặt ... tuyệt thay, nó là mình nè, là của mình. Thân thể này, hoá ra là chính mình ư? Phải, đó chính là sự phát triển của trẻ ở tuổi 1, 2. Cho nên, những câu chuyện mà chúng ta kể cho trẻ ở độ tuổi này, là những câu chuyện về đời sống thật xung quanh trẻ, về cơ thể trẻ, những việc làm hàng ngày, những sự thật giản đơn.

Chẳng hạn những bài hát nursery song, 1 chạm ngón chân, 2 chạm bàn chân ... để cảm nhận cơ thể mình. Hoặc mẹ dẫn con và vừa đi vừa nói “Mẹ sẽ dẫn con ra thùng thư nhé, để xem chúng ta có lá thư nào không?” và trên đường đi “a, con ốc sên. Bạn ốc sên bò từ từ trên đường, để lại một vết để đánh dấu đường đi nhé!” hay “a, chiếc lá xanh, đang bay từ cây xuống đất.” Câu chuyện đó, có thể trẻ bắt kể đi kể lại từ ngày này qua ngày khác. Mẹ chán muốn chết, nhưng mà trẻ thích thế. Chỉ cần vây thôi, đơn giản, bình thường, và kể đi kể lại.

Rồi bắt thình lình từ 2.5 tuổi, fantasy (mộng tưởng) của con xuất hiện và phát triển rực rỡ. Mộng tưởng có thể gọi nôm na là việc con có thể tưởng tượng một thứ này thành một thứ kia: một khúc gỗ có thể là một con rồng, hay một cái nhà, hay một con cá, tức là thành bất kỳ thứ gì trên đời. Vậy là những đứa trẻ từ 2.5 tuổi đến tận 5.5 tuổi, có thể chỉ với vài vật dụng thô sơ đã biến thành một sân khấu với đầy đủ lâu đài, hoàng tử, công chúa, cái bánh, cái bàn ... Vì vậy, cha mẹ làm ơn đừng có gạt tan mộng tưởng đó bằng cách nói: “Con dở hơi à, cục gỗ dơ bẩn này mà tha vào nhà làm gì!” Trời ơi, đó là cả một toà lâu đài tráng lệ mờ!

Vậy thì câu chuyện cho trẻ ở độ tuổi này chủ yếu là những chuyện cổ tích (ngắn và tình tiết đơn giản). Có thể là một vài chuyện dân gian, chuyện ngụ ngôn cũng thật giản đơn, một số câu truyện nature story (câu chuyện về thiên nhiên, về cuộc sống xung quanh), một số câu chuyện healing mà ta sáng tác. Những câu chuyện cần có nhiều action (hành động), giản lược description (miêu tả, nhất là “cây đứng trơ trọi như người đàn ông buồn bã” lại càng không) để phù hợp với trẻ độ tuổi này. Tuy nhiên, đơn giản không có nghĩa là xuề xoà, không bao giờ. Từ ngữ, cách diễn đạt phải đẹp, phát âm phải tròn tròn rõ chữ, bởi trẻ tuổi này học qua cách bắt chước. Muốn con ăn nói thế nào, phát âm ra sao, cô và cha mẹ phải làm gương vì con học theo y như thế.

Bắt đầu từ 5.5 tuổi, đột nhiên trẻ lại đánh mất fantasy. Đứa trẻ ngày nào ôm cục gỗ dơ bẩn (theo chúng ta nghĩ) giờ đây có thể trẻ mới “trời ơi, đây là cục gỗ thôi mà, làm sao chơi được gì với nó”. Và đứa trẻ đó trong nhà trẻ bắt đầu có thể gặp khủng hoảng, vì chán, “con biết làm gì bây giờ?” Và điều đó có thể tạo nên một sự ham muốn tột bậc cho phụ huynh là “con tôi đi học được rồi! Con đã qua lứa tuổi mẫu giáo! Hãy dạy con tôi học đọc, học viết ... đi!” Và nếu đứa trẻ lập tức được đẩy vào lò luyện, nhồi nhét chữ, số ... thì chuyện gì xảy ra? Con sẽ từ biệt fantasy và bước luôn ngay vào thế giới intellectual (trí thức), rồi sao nữa, hết! Phải, con sẽ không được hỗ trợ để từ từ chuyển sang imagination.

Imagination, một trong những quyền năng tối thượng của con người, khả năng tưởng tượng ra những hình ảnh bên trong đầu (inner images) không từ cái gì cả (from nothing). Hãy nhẹ nhàng dẫn dắt con trẻ đi từ fantasy sang imagination, bằng những câu chuyện cổ tích có thể phức tạp hơn, nhiều tình tiết hơn, dài hơn. Trẻ đã có thể ngồi im nghe những câu chuyện dài, và đầu óc con nở hoa đầy hình ảnh. Những hình ảnh trong truyện cổ tích, hoàng tử là bản ngã của trẻ, bà mẹ kế độc ác là tính xấu ... Mỗi chúng ta đều vừa có một hoàng tử, một công chúa, một bà mẹ kế độc ác, một con cóc, một nàng tiên ... Và ta đừng dùng trí tuệ để phán xét truyện cổ tích sai rồi, bởi vì phải ở trong tâm thức mơ (dream consciousness) như trẻ, mới có thể hiểu được sự thông thái xa xưa, nơi những câu chuyện cổ, được đến từ những linh hồn siêu nhiên, mang xuồng đây sự thật của toàn vũ trụ.

Tiếp theo đó, truyện thần thoại, truyền thuyết, và một số truyện ngụ ngôn, hãy dành cho trẻ từ lớp 3 nhé.

Dĩ nhiên, mọi phân loại đều chỉ có tính tượng trưng, nó còn phụ thuộc vào mỗi đứa trẻ, từng nhóm trẻ, vào cách hiểu, tiếp thu của chính người giáo viên và cách truyền đạt lại cho trẻ.

Truyện cụ thể, mM sẽ dịch và chia sẻ tài liệu sau nhé! Tạm dừng ở đây.

8 Chuyện cổ tích - Trí thông thái ngàn xưa

MINH PHAN LÊ·9 THÁNG 7 2016

Mỗi dân tộc đều có một câu chuyện kể về "chuyện cổ tích từ đâu đến đây". Dân tộc Việt có không nhỉ, mình tạm thời chua nhớ ra. Cô giáo có kể câu chuyện của người châu Phi, trời ơi là nó hào sảng và hay. Cuối khoá có thời gian, mình sẽ cố nhớ và viết lại cho các bạn kể cho con nhé!

Hôm nay mới được hiểu chuyện cổ tích thật sự là gì? Mình cứ hay dịch đại ví dụ chuyện cổ Andersen, là sai rồi. Chuyện cổ tích không do con người sáng tác, mà do trí tuệ vĩ trụ ngàn xưa đưa xuống (bạn tin hay không là tuỳ nha, không tin thì bạn giải thích cho tui vì sao chuyện cổ tích Vân Kiều mà có chuyện y xì chuyện Hai anh em của truyện cổ Grimm?, và còn nhiều ví dụ rõ ràng khác).

Vì thế, chuyện cổ tích phải được kể chính xác nhất với phiên bản gốc, như ngày xưa anh em nhà Grimm đã đi khắp châu Âu để chép lại những câu chuyện cổ tích dàn bị mai một, từ những người trưởng lão, những người bà. Họ cố gắng chép lại trung thực, chính xác nhất, từ ngữ, giai điệu, nội dung. Và họ xin những người kể chuyện cổ tích hãy kể lại cũng đúng như thế, đừng sửa bất kỳ cái gì, để cho vui, để cho hay. Nếu cảm thấy có chi tiết không phù hợp với mình, thì tốt nhất bỏ qua chuyện đó, đừng kể, đến khi mình hiểu biết hơn, mình chấp nhận được chuyện, hãy kể cho con cháu nghe. Điều này bản thân mình đã trải nghiệm qua vài năm, một ngày, bạn sẽ dần cảm nhận vẻ đẹp, và may mắn, thì bạn sẽ hiểu được trí tuệ siêu nhiên của truyện cổ tích nha. Còn con bạn, nhất là 4 - 8 tuổi, các con sẽ hiểu (nếu các con chưa bị TV, vi tính vật chất hoá tâm trí mơ quỷ giá của lứa tuổi).

Lại vì vẫn đè thời gian, notes này sẽ viết lại thí dụ cho thấy chuyện cổ tích có thể "hiện đại" như thế nào qua câu chuyện Snow White (Bạch Tuyết). Đây là ý nghĩa của các archetypes (tạm dịch nguyên mẫu) của truyện cổ tích.

Bà hoàng hậu đáng yêu, người mẹ đẻ, đã nhận đứa trẻ và chúc phúc cho con với một cái tên khi con đến với thế giới này "là trắng như tuyết". Nhưng một bà mẹ kế đã đến để lấy chỗ của mẹ đẻ.

Người mẹ kế đại diện cho các nguồn lực vật chất mà đứa trẻ cần đối đầu, với chiếc gương của bà mẹ kế đại diện cho bộ não trí tuệ. Chiếc gương chỉ phản ánh những gì chúng ta nghĩ.

Chúng ta khi xuống trái đất này, đều phải thả lỏng sự kết nối của chúng ta với các thế giới tâm linh, và đắm mình hoàn toàn vào sự tồn tại về vật chất. Câu chuyện Bạch Tuyết là một bức tranh của các nguồn lực vật chất cố gắng để áp đặt quyền của chúng lên ta. Người mẹ kế, hình ảnh của các nguồn lực vật chất, đầu tiên là cố gắng để áp đặt lên hệ thống nhịp điệu (thở) bằng cách cột một dây lưng quanh eo của Bạch Tuyết. Ngày nay trẻ em chúng ta không được thở và đã mất cả khả năng thở. Các chú lùn là các tinh linh (thực thể nguyên tố đất, nước, khí, lửa), những thực thể luôn muốn giúp con người, đã cứu sống Bạch Tuyết.

Khi đó, hoàng hậu là bà mẹ kế lại cố đầu độc suy nghĩ của Bạch Tuyết bằng chiếc lược, ngày nay suy nghĩ của chúng ta bị đầu độc với các suy nghĩ quá về trí óc. Một lần nữa các chú lùn lại cứu sống nàng.

Cuối cùng hoàng hậu cố đầu độc hệ thống chuyển hóa của Bạch Tuyết với quả táo, ngày nay hệ thống chuyển hóa của chúng ta bị đầu độc bởi thực phẩm mà chúng ta ăn. Toàn bộ hệ thống 3 yếu tố của con người đang bị vật chất hóa. Lần này những chú lùn không thể cứu sống Bạch Tuyết. Nàng phải hồi sinh bằng chính bản ngã của mình, với biểu tượng là chàng hoàng tử, và nhờ đó tìm lại được con đường về tinh thần thật sự. Bằng cách này Bạch Tuyết là một câu chuyện rất hiện đại về điều đang xảy ra ngày hôm nay và trẻ em hiểu những hình ảnh này.

Song nhiệm vụ của người kể chuyện là hiểu nhưng tuyệt đối không giải thích. Chúng ta cần hiểu được những câu chuyện, nhưng không bị mắc kẹt trong các giải nghĩa và sống trong vẻ đẹp của từ ngữ. Tốt nhất là quên đi và hãy chỉ thả mình vào hình ảnh và nhịp điệu của câu chuyện: "Ngày xưa ngày xưa giữa mùa đông khi tuyết đang rơi là tả như lông chim ngoài trời, Hoàng hậu ngồi bên cửa sổ may vá và khi đang may bà lõ

đâm kim vào ngón tay. Ba giọt máu đỏ rơi xuống tuyết và màu máu đỏ trông quá đẹp trên nền tuyết trắng phau.”

Tất cả những câu chuyện cổ tích đều có những sự thật sâu sắc ẩn trong chúng, giúp cho con trẻ của chúng ta trong việc thấu hiểu cuộc đời. Chuyện cổ tích mang những hình ảnh của các thách thức mà chúng ta phải đối mặt trong cuộc đời và chúng ta phải có sự kiên trì đến mức độ nào để có thể vượt qua các thách thức. Các truyện cổ tích chính là những bức tranh của sự thay đổi và phát triển con người.

Einstein nói rằng nếu chúng ta muốn con cái thông minh, hãy chuyện cổ tích cho trẻ nghe. Nếu chúng ta muốn con cái thông minh hơn nữa hãy kể cho trẻ nghe nhiều chuyện cổ tích hơn nữa.

Trẻ em mở rộng hơn với các trải nghiệm bên trong trong các câu chuyện cổ tích và trẻ em cuốn hút vào tất cả các câu chuyện. Những câu chuyện và hình ảnh xuất hiện lại trong trò chơi của trẻ em. Trong nội tâm của trẻ, các câu chuyện được cảm nhận và chuyển hóa bởi cá tính của từng trẻ vì thế những câu chuyện không bao giờ giống như nhau ở mỗi đứa trẻ khác nhau.

Quá trình như chơi đùa này phát triển ngôn ngữ và trẻ sử dụng lời nói một cách sáng tạo và trẻ em có khả năng diễn đạt trí tưởng tượng của mình vượt qua các trải nghiệm hàng ngày của trẻ. Điều quan trọng là khả năng để chuyển vào các cõi câu chuyện mà trẻ chưa trải nghiệm một cách vật chất. Để có điều này, cần kể chuyện thường xuyên với các câu chuyện và các con rối giúp cho tâm thức mơ mộng của trẻ.

9 Steiner - Lũ học trò nó thích học

MINH PHAN LÊ · 12 THÁNG 7 2016

Một trong những điều khác biệt nhất của những đứa học Steiner, đó là: chúng nó THÍCH HỌC.

Khi nói về một nền giáo dục không có chấm điểm, không tưởng thưởng, không trừng phạt. Lê dĩ ngẫu ai cũng phải buột miệng mà hỏi rằng: “vậy làm sao để bắt chúng nó học.” Ừ thì, chúng nó học vì chúng nó thích học? Nghe thiệt là khó tin! Làm sao mà bắt chúng nó thích học được!

Nghe thật ngược đời, nhưng nếu chúng ta đi ngược lại cội nguồn của mọi thứ. Thì ... vì sao chúng ta học? Học để biết, học để phát triển, học để trải nghiệm, học vì chính bản thân chúng ta. Đúng không ạ? Khi mới sinh ra, đứa con nít bản năng là hào hứng học ăn, học nói, học đứng, học đi ... Dĩ nhiên là nếu để chúng nó tự nhiên, đừng có ép nó ăn, đừng có tập cho nó nói, hay đi đứng khi nó chưa sẵn sàng. Nếu không ép, không la mắng, không vỗ tay vô duyên (chuyện đương nhiên mà, ai cần vỗ tay để thành phản xạ có điều kiện chó!), thì đứa con nít có té lén té xuống, nó cũng sẽ tập cho đến khi nó có được điều nó muốn trong đời.

Thôi quay về chuyện cũ thê, mình cũng đã từng ngồi ngẫm nghĩ làm sao để đứa học sinh Steiner nó thích học, trong cái xã hội hầu như ai cũng sợ, chán, ghét, kinh hoàng sự học? Rồi thì, từ từ, thấy rằng, người giáo viên Steiner, trong lớp làm từng việc một, từ lau cái bàn, ủi cái khăn, quét cái nhà, hết sức conscious (đặt để trọng vẹn tâm thức vào việc mình làm) ... không phải để cho học sinh nó thấy, nó học theo, mà làm vì chính bản thân mình. Khi người giáo viên làm mọi điều với niềm vui ban sơ, thuần khiết từ thưở ban đầu, làm vì mình thích làm điều cần làm, đứa trẻ sẽ cảm nhận điều thật thà giản dị đó. Giáo viên thích, mặc gì nó không thấy hay mà bắt chước. Cô giáo làm toàn tâm toàn ý, now and here, mặc chi nó không đòi làm theo bằng được. Từ chuyện nhỏ xíu mỗi ngày, rồi dần dần đến chuyện to tát hơn, như chuyện làm việc nhà, chuyện học để biết làm việc, học để biết đọc, biết làm toán... ôi thật là vui sướng và mê say.

Đó là còn chưa nói đến rất nhiều điều khác, như cha đẻ của nền giáo dục Steiner đã đưa ra những giai đoạn phát triển của trẻ, rất cụ thể và rất có lý. Có thể một số cái những người vô thần (như tui ngày xưa, thiện tai) sẽ căc cớ “bằng chứng khoa học đâu?” Dạ thưa các bạn, có phải là rất nhiều điều, khoa học ngày nay mới bắt đầu lý giải được hay không, chẳng hạn việc chúng ta đi đâu sau khi chết, hay tế bào ung thư nhất tình yêu thương? Người giáo viên thực hiện theo đúng sự phát triển của trẻ, right thing at the right time (làm điều đúng vào thời điểm đúng), và age appropriate (phù hợp lứa tuổi trẻ) ... cùng rất nhiều điều khác, thì đứa trẻ học trong trường Steiner, cũng tự nhiên như việc thở, việc ăn, lấy gì không thích nhỉ?

Một đứa trẻ đã học trường Steiner, sẽ luôn nhìn mọi điều, mọi thứ với một cái tâm rộng mở, một niềm say mê khám phá vô bờ bến, một niềm vui được tìm hiểu, học hành, vận động ... cho đến cuối cuộc đời. Hầu hết những người giáo viên, những bà tiên đối với mình, khi trả lời câu hỏi “cô nghĩ nền giáo dục Steiner cho cô

điều gì quan trọng nhất?" - "cho tôi tin tưởng vào chính mình, rằng tôi có thể làm được mọi điều mà tôi thích."

Ví dụ cụ thể từ bạn Táo nhà mình nhé, một điều rất nhỏ bé thôi! Hôm nay học làm thủ công, mặc dù với trình dạy của cô, thì chúng mình đứa nào cũng hí hoáy làm, đến quên giờ nghỉ, và ăn trưa vội vàng để vào làm tiếp (mặc dù cô không thích đâu, sinh hoạt phải đúng nhịp điệu mới tốt được), song có bạn vẫn còn lo ngại "lũ trẻ có chịu làm không, nhất là con trai!" Đây, trai đúng là trai, một bạn Táo quay như giặc, khó mà ngồi yên, giờ ngồi đan mê mải làm hoa làm quần áo cho búp bê cho em gái. Cũng may có các cô ở trường dạy ảnh, chứ mM chưa có làm được (học thì chậm, lộn tung phèo phuơng hướng, mà không có thời gian ngồi tập tành). Tôi nay mM về ngồi lui hụi làm sai miết, Táo thương tình ngồi đan giúp. Rồi anh Nhím, 13 tuổi nhé, chưa từng học nữ công gia chánh, thò cái đầu vô hỏi: "Dạy Nhím làm được không? Đẻ Nhím làm mỗi lúc chán, không có việc gì làm! Ước gì ở trường Nhím dạy mấy cái có ích này, Nhím mong mãi mà giờ toàn học thuộc lòng!" Vâng, hoàn toàn tự nhiên, hoàn toàn tự động. Bạn Táo còn tự dung bảo "mình phải tập trung, đan mới không sai heng!" Vì bạn của anh Nhím lên nhà, ngồi mê mải coi Táo đan rồi hỏi chuyện nên Táo trả lời và đan lộn mũi. Bạn anh Nhím cũng là con trai, vào thấy Táo ngồi đan hỏi làm gì đó, rồi mê mải ngồi ngắm. Có lẽ người duy nhất tỏ vẻ kỳ lạ, có chút phê phán là một cô nhìn thấy mM và Táo cầm len, cầm ruy băng đi vào thang máy chung cư lúc về nhà mà thôi. Vâng, ví dụ vô cùng nhỏ nhoi và đơn giản, xin hết ạ!

Hình minh họa: 2 "chân dài" nhà em đang chỉ nhau đan (em thì vẫn đang đánh vật với cuộn len của em huhu)

10 Steiner - Mẹ làm mọi thứ vì mẹ thui

MINH PHAN LÊ·13 THÁNG 7 2016

;) Hình trên là từ khoá trước, học giáo viên tiểu học Steiner, lần đầu làm thủ công cho chính mình. Bản thân luôn vụng về, mù phương hướng. Đan kiểu gì mà đến sư phụ của sư phụ bên Úc, cô Helen huyền thoại mà cũng đến lúc phải thốt lên "Làm sao Minh có thể làm được đến thế này nhỉ?" khi mình lại cười hối lỗi và đưa mó bòng bong ra lần thứ n để cô sửa dùm. Minh vừa dịch vừa học vẫn chịu nổi, song cứ đến giờ thủ công, dù dịch ít hơn nhiều song mình mệt rã và rất muối bệnh. Tuy cô Helen cũng phải nghĩ chắc mình để đó nhưng khi mình mang thành phẩm lên nộp thì cô cũng ngạc nhiên. Minh rất muối nói với cô là, em phải làm cho xong, vì chính em, và em làm thế nào mà nói con của em hãy cố gắng nếu chính em không biết cố!

Cô Helen đã dặn dò mình đầy yêu thương là về nhà hãy tập form drawing (vẽ nét) và đan thật nhiều vào, chơi sáo nữa, sẽ giúp nhiều cho những khiếm khuyết còn đó của mình. Minh muôn lăm, song rồi công việc cứ cuốn mình đi. Và khi khoá này cận kề, mình muôn khóc thét vì sợ mình sẽ thành học sinh cá biệt, và bị kéo lê theo chương trình vì bài cũ chưa thông, bài sau đã học. Tất cả vì sự phát triển của chính bản thân mình thôi.

Trong lớp, như mọi khi khổ sợ vì khiếm khuyết của bản thân, ngày xưa mình nhớ má, nhớ chị, nhớ ba, nhớ cả em trai ... (vì mấy cái này sao nhà mình ai cũng giỏi trừ mình hụ hụ). Ngày nay mình nhớ cả con trai út, vì giờ nó cũng giỏi hơn mình luôn rồi. Cái khóa đầu tiên đó, tôi mình về kề lại, con út nói rất chân thành: "Đέ Táo chỉ cho mM nha!" rồi ngồi lui hụi móc mấy mũi đan cho mẹ, sau đó lại tiếp tục ngồi chỉ vẽ, và ngồi gõ rồi cho mẹ.

Rồi hôm nay cũng y chang vậy, ngồi vừa là vừa nhớ má, nhớ con. Đứng ngay bên cạnh cô Shirley, sư tổ thủ công, lại may vì cô cũng thuận tay trái, cô chỉ cho cách đan bằng tay trái, mà vẫn rồi lên rồi xuống. Tôi về con lại ngồi lui hụi ngồi gõ rồi cho mẹ miết. Ngồi đan cho mẹ nữa, đέ ngày mai lên lớp mẹ có cái mà tập làm thủ nếu chưa kịp đan xong. Tuy nhiên, phần đan len của mẹ thì mẹ vẫn giữ để tự làm. Mẹ phải làm bài của mẹ chứ, chắc chắn rồi.

Nói vậy chứ lâu lâu con ra cầm túi sáo hôm lớp trước mẹ làm rồi khen "mM làm đẹp quá à!", mẹ cũng sướng ti ti.

Kiểu gì thì kiểu, cũng phải có lúc ráng tranh thủ tập đan cho ra hồn mới được.

11 Thuần hóa chính mẹ

Bạn Táo sinh năm 2009, bạn có vẻ ngoài xinh trai, nhưng tính cách thì rất cá biệt. Mặc dù là người đầy tình cảm, không hề bẩn chất xấu, song bạn không giỏi quản lý cảm xúc và có xu hướng bạo lực. Bây giờ nhìn lại, mẹ cũng không nhớ hết những điều kinh khủng bạn đã từng gây nên hồi đó. Song để có ngày hôm nay, chắc chắn mẹ và những người xung quanh bạn đều phải làm rất nhiều, và dĩ nhiên luôn phải bắt đầu và làm nhiều nhất là mẹ. Mẹ bao giờ cũng vừa là thủ phạm vừa là nạn nhân đầu tiên nhất mờ!

Hỗn loạn:

Nói đơn giản như hồi bạn khủng hoảng từ tuổi lên 2, lên 3, mẹ của bạn rất dễ “ăn chưởng” của bạn. Có hôm mẹ bạn đang ngồi dưới sàn nhà, bỗng bạn phóng từ trên giường xuống, và đập tay rất mạnh vào đầu khiến mẹ choáng váng.

Mỗi buổi sáng mẹ gọi bạn thức dậy đi học là một cuộc chiến không hồi kết. Mỗi lần bạn nỗi giận tam bành vì không được như ý là một cơn bão khủng khiếp, đến mức có một đao mẹ ngại không muốn dỗ bạn đi ra ngoài, hay đi chơi chung với mọi người, vì sợ làm phiền. Mẹ cũng đã đi học một số khóa dạy con, đã ứng dụng Kỹ luật không nước mắt và một số phương pháp với bạn, nhưng kết quả thì như muối bỏ bể. Có một vài lần khi bạn đang lên cơn giận dữ, có một cô hay chú nào đó muôn “ra tay nghĩa hiệp” thì mẹ bạn vô cùng sợ, vội can ngăn. Bởi có cô đã nhìn và nghiêm giọng bảo ban thì bị bạn bập thăng luôn vào mặt.

Có người, dĩ nhiên, đã góp ý là mẹ không biết dạy con, là cứ đập cho nó một trận là nó tòm chửi gì. Thậm chí có một người từng là thày chùa còn bảo cứ thuần hóa nó như thuần hóa hổ: con hổ mà nhốt trong chuồng, chẳng chống thì chày sẽ nhụt nhuệ khí và mất tính thú dữ đi. Tuy nhiên, hơn ai hết, mẹ hiểu việc này không có ý nghĩa và hiệu quả. Chỉ cần mẹ một lần đánh bạn, có thể hôm đó vì bất ngờ bạn sẽ chịu thua. Nhưng ngay ngày hôm sau, bạn sẽ đánh lại mẹ với thái độ y như mẹ đánh bạn. Giải quyết thế nào, chẳng lẽ mẹ lại tăng cấp độ đánh con? Là cuộc chiến leo thang không hồi kết sao? Còn nếu mẹ làm biện pháp mạnh liên tục, lâu dài để “thuần hóa hổ”, thì nếu một con hổ mà bị bẻ gãy ý chí thì sẽ trở nên thảm hại như thế nào?

Mẹ và bạn đã loay hoay trong cuộc chiến tranh giành quyền lực dai dẳng đầy lâu, rất lâu. Mẹ cứ hết cứng lại mềm, hết phương pháp này đến bí quyết nọ. Cho đến một ngày mẹ tìm ra phương pháp cuối cùng, của chính mẹ. Đó là hãy thuần hóa chính bản thân con hổ trong bà mẹ hổ.

2. Hỗn loạn - Hỗn loạn yêu thương:

Không khó để mẹ nhận ra rằng, như người ta nói “họa vô đơn chí”, cứ mỗi khi mẹ căng thẳng vì áp lực, bận rộn, thì con lại càng hư, bạn Táo lại càng quậy phá, ngỗ nghịch và bạo lực. Mẹ càng dễ nỗi điên với bạn, mất kiểm soát và có khi mắng, tệ hơn là đánh bạn. Phải thú thật là đã có đôi lúc (tuy không nhiều nhưng vẫn có) mẹ đã tức điên lên mà đánh bạn đến mức không kiểm soát được. Để rồi sau đó, đánh con càng đau thì mẹ càng thấy mình tệ hại nhiều khủng khiếp. Song lời nói ra không lấy lại được, tay đã đánh con không quay lại được, phải không?

Việc đầu tiên mẹ phải học cách kiểm soát con giận của chính mình. Dù phải bắt đầu bằng những biện pháp cơ bản như đeo cái vòng ở bàn tay thuận, và nhắc mình mỗi lần đưa tay lên đánh con, nhìn thấy cái vòng đó thì dừng lại. Tiếp theo là biện pháp để tất cả đó, bước ra ngoài để bản thân bình tĩnh. Và mẹ phải hít thở, hít thở.

Và mẹ dần dần tự nhận ra được con là tấm gương phản chiếu của mẹ. Con hư khi mẹ bạn là vì con bị ảnh hưởng nặng nề từ tâm trạng căng thẳng của mẹ, nên con có những phản ứng thái quá. Con bạo lực vì chính mẹ ứng xử bạo lực với con. Cách mẹ quản lý cảm xúc chính là cách mẹ dạy con quản lý tình cảm của con. Dĩ nhiên còn có nhiều hành động của con là vì con chưa kiểm soát được cái will (ý chí) còn hoang dã của tuổi này. Song nếu mẹ thật sự yêu thương và thấu hiểu, sẽ không bao giờ mẹ mất bình tĩnh hết.

Việc thứ hai, mẹ tập nói ra tình cảm mẹ có đôi với con, bắt đầu từ việc chăm sóc “Mẹ yêu con”. Ban đầu, có thể đến 1 – 2 tuần đầu, câu nói thoát ra khó khăn như một thủ tục đơn thuần. Tiếp theo đó, mẹ bắt đầu nói kèm với rất nhiều cảm xúc và tình cảm. Và dần dần, khi mẹ nói ra câu đó, mẹ có thể cảm nhận cả tình cảm đặt dào từ mẹ tỏa ra, làm yên lòng chính mẹ. Và khi đó, con thường rất tĩnh, rất êm, còn thường cười và áp người vào mẹ.

Việc thứ ba, mẹ tập ôm con, bày tỏ tình yêu mõi khi con nỗi giận. Điều này rất khó, nhất là khi mẹ mệt mỏi và căng thẳng, và trong tình huống cần kíp như buổi sáng đã muộn giờ. Thế nhưng, mỗi khi mẹ dẹp bỏ được sự nóng tính, tự ái của bản thân mình mà quay lại bày tỏ tình cảm, nhất là qua một cái ôm, đó là liều thuốc để con hạ nhiệt nhanh và hiệu quả nhất.

Dĩ nhiên, tất cả những điều trên, mẹ đã làm từng chút một, không tính bằng ngày, mà tính bằng năm. Để thuần hóa chính con hổ trong mẹ, để mẹ biết yêu thương là liều thuốc tốt nhất, là lý do để con với mẹ chung bước với nhau trong cuộc đời này, để mẹ tự sửa đổi bản thân cho tốt hơn, và cùng với đó, con của mẹ sẽ yêu thương, quan tâm, và dần bớt bạo lực hơn. Con đường đó con dài, nhưng mẹ tin một khi đã tìm được hướng đúng, thì hai mẹ con chỉ cần tiếp tục bước về phía trước.

P. S.: ngày xưa có câu “có thể chọn lựa tất cả, chỉ trừ cha mẹ”, giờ mình xin khẳng định câu này sai toé. Bạn đã chọn cha mẹ mình, cũng ngang bằng với việc cha mẹ bạn chọn bạn. Tất cả chúng ta đã chọn nhau, cam kết và thoả thuận để gặp nhau trong đời này, kiếp này, để học với nhau những bài học còn dang dở. mM phải cảm ơn là mình đã có Nhím, và có Táo. Nếu không có các con, đặc biệt là không có các con với hoàn cảnh cứ có con là ba các con biến mất khỏi gia đình (cái này có khi cũng là cam kết, hoặc mM học bài học dở quá cũng có thể), thì mM không ở mức tâm thức này. Dù thế nào, mM xin hứa sẽ học bài học với các con tốt hết sức của mẹ. Bạn Táo giờ đây cũng chưa thành thiên thần (thành thế quái nào được, thành thiên thần thì đã chả ở đây nữa nhỉ?), vẫn còn nhiều lúc có “thói hư tật xấu” (theo cách gọi thông dụng hiện nay), vì thế, hành trình của mM và bạn Táo còn dài, và sẽ còn nhiều chuyện để kể. Xin nói ra kéo mọi người có gặp đúng lúc Táo hứa lại bảo mM “sóng ảo” thì nguy hihi...

Bài này mM đã định viết từ lâu, để chia sẻ và mong trả lời nhiều câu hỏi của bạn bè về mM và Táo. Rất may là bạn Jade Nguyen cần bài vở nên mM được thúc ép để viết bài trên.

Tôi nay đã muộn mà mM vẫn muốn chia sẻ vì mấy hôm nay học trong lớp, mM thấy có 3 mẹ con. 3 mẹ con đó, phần nào rất giống hình ảnh của mM nhiều năm về trước. Hiện tại, mM cũng chưa chắc mình đã lớn lên vượt qua được giai đoạn đó chưa? Nhưng mM rất đau trong lòng khi nhìn dáng vẻ cô đơn của 3 mẹ con, hay khi nghe tiếng khóc của bạn trai nhỏ. mM nhìn thấy nỗi đau đó, nỗi buồn đó, và những mong những bà mẹ đều sẽ vượt qua, những đứa con đều sẽ lớn mạnh như cây cổ thụ, mọi nỗi buồn sẽ qua, sẽ chỉ còn tình yêu ở lại.

12 Healing story - Dingo gian dối (chuyên gia viết)

MINH PHAN LÊ · 15 THÁNG 7 2016

(Các bạn có thể tham khảo chút ít về healing story qua note riêng về vấn đề này. Nguyên đoạn dưới đây mM dịch từ nguyên tác của cô giáo chuyên gia Steiner nhé).

Câu chuyện này được viết dành cho trẻ từ 7 - 9 tuổi (riêng chuyện này cần tuân thủ đúng độ tuổi). Bởi câu chuyện có những chủ đề và phép ẩn dụ khá bạo liệt. Cần phải hỗ trợ để đề cập với trẻ sự nghiêm trọng của hành vi ăn cắp. Câu chuyện này giới thiệu hiệu quả tích cực của việc lắng nghe hiểu biết của bản thân trong hành trình chuyển đổi từ gian dối sang trung thực. Câu chuyện này nếu quá cần có thể dùng cho trẻ từ 5 - 6 tuổi nhưng chắc chắn không phù hợp cho trẻ dưới 4. Vì độ tuổi dưới 4 hiểu việc mượn và việc “mang về nhà để cho mẹ xem”, chứ chưa biết ăn cắp là gì!

Trên những thảo nguyên đầy bụi đỏ ở giữa một vùng đất hoang vu, có một con chó dingo có tên là D nhỏ. Chú là con chó nhỏ nhất trong đàn có rất nhiều anh em. Nhưng trong khi các anh của chú đều có bộ lông màu vàng thì chú có một điều khác biệt ... chú có màu trắng toát.

Bởi vì chú là chú chó út, cũng là chú chó nhỏ bé nhất, và bởi vì chú trông quá khác biệt, chú luôn phải tranh giành để có được cái chú cần. Khi mới sinh ra, chú đã phải học bò, chen lên các anh và xô đẩy để có thể bú chút sữa mẹ. Sau đó, khi chú lớn hơn, chú luôn phải đánh nhau với các anh để có được chút ít từ phần thức ăn ba chú săn được và mang về nhà. Chú cũng phải luôn phải đánh nhau và vật lộn để có được chút xương thừa để chôn làm thức ăn để dành cho những ngày sau.

Và phần lớn thời gian, D nhỏ, chú chó dingo nhỏ nhất và trắng nhất luôn thua trong những cuộc tranh giành với các anh của mình và không bao giờ có thể có đủ thức ăn để ăn. Những trận tranh giành liên tục để có

được thức ăn đã dẫn chú chó nhỏ đến việc tìm cách gian dối. Chú phát hiện ra rằng ăn trộm thức ăn sẽ dễ dàng hơn là đánh nhau để tranh giành lấy nó.

Chuyện đó đã xảy ra như thế này.

Một ngày, D nhỏ đang lăn lộn trong bụi đỏ của vùng thảo nguyên và một trong những người anh của chú đi qua, ngậm một khúc xương lớn. D nhỏ rất ngạc nhiên vì anh ấy không hề nhìn thấy chú. Bởi vì D nhỏ đã được bao phủ hoàn toàn bởi bụi đất nên cậu hoà lẩn hoàn toàn vào những vùng đất đỏ xung quanh.

D nhỏ ngưng không lăn lộn trong bụi đất nữa và bắt đầu đi theo anh mình. Anh cậu mang khúc xương vào một vùng cây và anh ấy đào một lỗ sâu giữa một bụi cây để chôn nó xuống.

Khi anh cậu quay trở lại thảo nguyên, D nhỏ đào khúc xương lên và tha đi chỗ khác để ăn nó một mình.

Ngày hôm sau, D nhỏ lại lăn trong bụi đỏ và chờ người anh kế tiếp mang xương đi chôn. Một lần nữa, chú đi theo người anh đó - lần này là đến một ngọn đồi đầy đá gần vùng đất có những bụi cây. Anh này đào một cái lỗ ở chỗ giữa những hòn đá và đặt khúc xương vào. Khi anh ấy quay trở lại thảo nguyên, D nhỏ đào xương lên và tha đi chỗ khác để ăn một mình.

Thời gian trôi đi, D nhỏ đã tha được nhiều xương hơn mức chú có thể ăn mỗi ngày, vì thế chú tìm chỗ dấu xương cho riêng mình. Chú cũng mất một thời gian để tìm, nhưng cuối cùng, ở một cái hang bên cạnh một bờ sông cạn nước, chú tìm thấy một chỗ đủ rộng để giấu thật nhiều xương.

Và rồi qua nhiều tuần và nhiều tháng, D nhỏ tha ngày càng nhiều xương về hang. Bây giờ chú luôn cài trang rất tốt dưới bụi đỏ của vùng thảo nguyên, chú không chỉ có thể lấy trộm của các anh mà còn của cả cha và mẹ. Chú đang lấy trộm từ cả gia đình mình!

Lúc này trời không còn nhiều mây nữa và đã lâu lăm rồi trời không mưa lấy được một lần. Vùng thảo nguyên ngày càng khô hạn và nhiều bụi hơn, càng nhiều bụi và càng khô hạn hơn. D nhỏ không gấp bát cứ khó khăn nào để cài trang với bụi đỏ, và tiếp tục việc làm gian dối của mình.

Hang của chú chẳng bao lâu đã đầy tối tràn với những khúc xương ăn trộm. D nhỏ quá hạnh phúc vì biết rằng chú sẽ không bao giờ còn bị đói nữa. Tuy nhiên, mọi người trong gia đình chú giờ đây lại trở nên yếu đi. Họ đã bị lấy trộm hết xương của mình, và, vì đã hàng tháng liền không có mưa, thật khó khăn để đi bắt thú và mang thức ăn tươi về để chia cho nhau.

Rồi một ngày, thời tiết đã mang sự thay đổi đến cho vùng đất và cũng là đến cho D nhỏ. Mưa bắt đầu rơi khắp trên thảo nguyên. Bắt đầu mưa vài giọt ở chỗ này rồi chỗ kia. Sau đó, với vài ánh chớp và vài tiếng ào ào của sấm, bầu trời bắt đầu giống như một thác nước lớn từ thiên đường đổ xuống. Có quá nhiều nước đổ xuống thảo nguyên đến mức chẳng bao lâu sau thì vùng thảo nguyên đã giống như một vùng biển bạc tráng xoá, và chỗ bờ sông cạn nước đã đầy nước đến tràn hết các bờ.

D nhỏ leo lên vùng đất cao hơn ngay khi mưa tới. Song chú không thể tìm ra chỗ trú ẩn nào trên các ngọn đồi đầy đá và thế là nước rửa trôi mọi bụi bẩn trên người chú! Giờ chú đã trở lại trắng toát như xưa. Và không có lớp cài trang chú không còn có thể lén đi theo các anh hay tiếp tục những mánh khoé gian dối của mình.

Và cùng lúc đó, khi con sông ngập tràn bờ, rất nhiều nước đã tràn đầy vào cái hang giấu xương của D nhỏ. Tuần kế tiếp, sau khi trận lụt đã rút đi, những khúc xương nằm lại trên nền hang, sạch sẽ. Khi con mưa đã tạnh và mặt trời hiện ra rực rỡ trên bầu trời, những khúc xương cũng trắng lấp loá trong cái lỗ tối đen.

D nhỏ trở về hang và chú nhìn thấy những khúc xương sáng trắng và sạch sẽ. Khi chú nhìn những cái xương - trắng sáng và sạch sẽ và sau đó nhìn lại bộ lông của mình - trắng sáng và sạch sẽ, chú biết trong tim mình rằng đã tới lúc trả lại những khúc xương cho gia đình mình. Đêm đó chú tha từng khúc xương trở về thảo nguyên và rải chúng khắp trên mặt đất.

Buổi sáng hôm sau gia đình chúng tìm thấy những khúc xương rải rác khắp nơi, liền thu lượm chúng lại và cùng chia cho nhau. Họ không bao giờ biết ai đã lấy chúng và chúng đã được mang đi đâu, song điều ấy có vẻ cũng không quan trọng. Tuy nhiên, điều thật sự quan trọng là D nhỏ đã đứng nhìn gia đình chú khi họ đi thu lượm những khúc xương quý giá của họ, và chú nhìn thấy họ chia sẻ cho nhau vui vẻ ra sao. Đột nhiên, nhìn thấy gia đình mình hạnh phúc có vẻ như là điều tốt đẹp nhất trên thế giới này. Phải chăng lớp bụi đỏ cài trang đã che mắt ngăn không cho chú nhìn thấy điều này trước đây?

D nhỏ cũng phát hiện ra là chú giò đã đú lòn và khoẻ mạnh để tự đi săn. Chú không còn là D nhỏ mà đã trở thành một chú chó Dingo to lớn đẹp trai! Thời gian trôi qua, chú đã nhanh chóng đi săn thú về cho gia đình mình, và mang về nhà thức ăn cho các con. Và chú luôn quan tâm để đứa con nhỏ nhất và bé nhất luôn có đủ thức ăn.

13 Steiner - Healing stories (câu chuyện chữa lành)

MINH PHAN LÊ·14 THÁNG 7 2016

Healing story (tạm dịch câu chuyện chữa lành). Từ "chữa lành" chuyên ngữ cho healing chưa phải là từ dịch đúng và đẹp, vì "chữa" nghe vẫn giống như việc phải sửa đổi, cắt bỏ, diệt trừ ..., trong khi healing, theo đúng từ nghĩa gốc của nó là việc "làm cho trở về thể toàn vẹn hoặc cân bằng".

(Lưu ý, note này mình viết ra theo phần hiểu của mình từ bài giảng của cô Kathy dạy khóa đào tạo giáo viên mẫu giáo Steiner, Module 3, cộng thêm cả cảm nhận của riêng mình nhé, phần cảm nhận của mình viết chữ in nghiêng nha. Note cũng còn có nhiều từ tiếng Anh, lý do không phải mình khoe, dĩ nhiên, ai ngu khoe lộ liêu zị, mà vì từ mình dịch nhiều khi chưa bao hàm hết ý, mình viết tiếng Anh cho các bạn dễ tham khảo hơn nha).

Nếu đã nắm vững quy luật vũ trụ, bạn hiểu là không có đúng hay sai, đó chỉ là một khái niệm của chủ nghĩa phân cực. Còn trong một thời khắc nào đó trong vũ trụ này, có thể có một hành động chưa phù hợp với thời điểm nào đó, nơi chốn nào đó. Chẳng hạn, nếu các con chạy giốn rần rần vào giờ nghỉ trưa, đó là một hành động không phù hợp thời điểm (hoặc cả nơi chốn, nếu các cô đưa ra ranh giới là không được chạy giốn trong lớp).

Một phần nhỏ vừa liên quan đến việc kể chuyện (story telling), vừa liên quan đến kỹ luật sáng tạo (creative discipline) của nền giáo dục Steiner, đó là những câu chuyện healing. Ngoài những câu chuyện tuyệt hay có tính chất healing trong kho tàng truyện cổ tích (fairy tales), cô giáo có thể tự sáng tác nên những câu chuyện healing để transform (chuyển hóa) challenging behaviours (những hành vi chưa phù hợp/chưa cân bằng). Cô giáo phải luôn tâm niệm rằng không có đứa trẻ hư hay đứa trẻ ngoan, mà chỉ có hành vi chưa phù hợp hay chưa cân bằng.

Việc sáng tác healing story để có thể thực sự chữa lành còn phải tránh xa không chỉ việc giảng đạo, dạy đời, mà còn tránh luôn cả kiểu chuyện nguyên nhân - kết quả, chẳng hạn "nếu con không nắm chặt tay mẹ, con sẽ bị lạc và sẽ bị bắt cóc". Chúng ta người lớn còn chưa muốn làm theo điều người khác bắt chúng ta làm, dù che đậy khéo léo dưới bất kỳ danh nghĩa nào đi nữa. Vậy thì đừng đánh giá thấp trẻ con, càng nhỏ trẻ càng nhạy cảm với cảm giác của người lớn, với mọi hành vi muốn cải tạo, thúc ép, cưỡng chế hay tương tự như thế.

Và luôn luôn, như trong bất kỳ hoạt động nào của Steiner, phải do right thing at the right time (làm đúng việc vào đúng lúc) và phải lưu ý bảo đảm age appropriate (đúng độ tuổi). Việc trẻ ở độ tuổi nào, phát triển như thế nào (về cả tâm sinh lý và cả tình cảm, linh hồn), thì Steiner có đưa ra vô cùng cụ thể (sẽ tóm lược trong note khác nha, tránh loãng đề tài).

Tương tự, bạn không tập trung vào cái không cân bằng, không phù hợp, mà phải tập trung và điều tích cực (cân bằng, phù hợp, cái mà bạn muốn trẻ làm).

Câu chuyện của bạn chỉ miêu tả chính xác những gì đang xảy ra, sau đó tiếp tục phản ánh bằng hình ảnh điều bạn muốn trẻ trở thành. (Quên hết việc giảng "mo - ran", giảng giải, kể lể ... các thể loại nha - các bà mẹ nói nhiều như tui).

Có thể đưa ra một công thức sơ lược để giúp bạn dễ dàng hơn trong việc viết câu chuyện chữa lành, chẳng hạn như ở hình phía trên. Bạn cần 4 thành tố chính sau đây:

Vấn đề (chẳng hạn hành vi không phù hợp - nhút nhát, hay lo sợ cho đến bát nạt, nói dối..., khi gia đình có chuyện như ba mẹ li dị, có người thân mất ...)

Phép ẩn dụ (thường dùng nhất là hình ảnh ẩn dụ, hình ảnh phải là hình ảnh tưởng tượng)

Câu chuyện/Chuyện phiêu lưu

Giải pháp (đây là yếu tố chính của giáo dục Steiner, bạn phải nêu ra biện pháp thay thế cho hành vi bạn cho là không phù hợp).

Ví dụ: vấn đề là "không chia sẻ", chuyện cổ tích có Ông lão đánh cá và con cá vàng (bà vợ ích kỷ, tham lam), một bạn trong lớp thì nghĩ ra câu chuyện về một đám mây không muốn cho đi những giọt mưa mát lành cho đến khi nó nặng nề không thể bay đi nổi (phép ẩn dụ, hình ảnh ẩn dụ). Hình ảnh ẩn dụ nên chọn những thực vật, động vật mang cá tính tiêu biểu cho vấn đề đó, chẳng hạn kể về cô bé hay cầu nhéo, có thể chọn con cua, về cô bé hay sọt hãi - bông hoa violet, về người bà mới mất - con bướm (chuyển hoá con sâu để thành con bướm). Về câu chuyện, chuyện phiêu lưu, tuổi càng nhỏ, phần này càng cần đơn giản, không phức tạp. Giải pháp luôn là hình ảnh ẩn dụ, cần bô ngay và luôn các câu theo kiểu "và kể ác đã bị trừng phạt", hoặc "thê là đáng đời tên tham lam" ...

Ví dụ bằng câu chuyện cụ thể, mM sẽ xin phép chép lại những câu chuyện cô Kathy đã kể, có thể là một số câu chuyện bài tập của các bạn trong lớp đã được cô góp ý (nếu các bạn cho phép), và tranh thủ dịch những truyện trong cuốn sách Healing story for challenging behaviour, tác giả Susan Perrow (một chuyên gia, cô giáo Steiner), NXB Hawthorn Press, early years series . Tóm lại là vi phạm bản quyền tè le, hy vọng mục đích hơi cao cả có thể cứu rỗi cho lỗi này :P

14 Steiner - Chỉ vì 1 thằng bạo lực???

MINH PHAN LÊ·16 THÁNG 7 2016

Bài này để giải bày ý kiến hoàn toàn cá nhân của mM, ở tư cách phụ huynh Steiner (mình chưa vào làm ở trường nha các bạn).

Đây, sự thực về Táo, mình không giờ muốn "sóng ảo"! Táo là một bạn rất dễ bị gắn mác "bạo lực". Bạn nóng tính, có xu hướng giải quyết xung đột bằng nắm đấm, cái đá. Bạn cá tính, luôn muốn mọi việc theo ý mình, nếu người lớn góp ý bạn phải thế này thế kia, bạn có vẻ kiểu "ùa, mác chi, đó đâu phải là điều tôi muốn!"

mM đã viết nhiều trong notes Thuần hoá chính mẹ, rằng mM đã phải thay đổi rất nhiều, và giúp Táo thay đổi rất nhiều, kết quả đã có rất nhiều, và tiếp tục còn rất nhiều điều để tiếp tục thay đổi. Nó cũng giống như Chuyện cổ tích không bao giờ kết thúc, đó là một hành trình không bao giờ kết thúc của mẹ và con. Vụ này riết rồi cũng quen nên bớt nản, cứ chừa được 1 lớp này thì 1 lớp sâu hơn sẽ nổi lên. Mà bạn Táo thì, đôi khi kể ra nhiều quá, mẹ và cô, hoặc mẹ và những người khác trong nhà, sẽ phải thốt lên: "Sao mà nhiều thế, xử lý cái nào trước đây?" Trung bình 3 tuần cho một hành vi (với 3 tháng để thay đổi nó) lận cơ mà.

Notes này chắc chắn vẫn chưa nói hết được, sẽ chỉ đề cập một khía cạnh thôi. Có gắng nói làm sao ngắn và vẫn đủ phần nào đó.

Ngày Táo mới vào học ở trường Thỏ Trắng (học vài tháng hè để sau đó vào lớp 1), mM đã thở phào và nghĩ "thê là ổn, đã tìm được chỗ cho con hạnh phúc" (kiểu kiểu thế). Tuy nhiên, chỉ sau vài tuần, thì liên tiếp những tin tức không vui ập đến. Nào là cánh tay của cô giáo Thao Nguyen đã đầy vết cắn, vết cào của Táo (vì biện pháp của các cô là sẽ ôm lấy bạn nào mắt bình tĩnh để giúp bạn có tình yêu và bình tĩnh lại). Nào là Táo đánh bạn đến nỗi các bạn còn lại trong lớp đều có lúc về nhà nói với ba mẹ hoặc ba mẹ tận mắt nhìn thấy và "tỏ ra quan ngại" rằng không muốn môi trường học tập của con mình có một bạn bạo lực như vậy, sợ con bị ảnh hưởng. Nào là Táo không chịu nghe lời cô (vụ này có từ thời bé thơ, số liên lạc mẫu giáo có lần mM post lên đã nhận được lời bình "anh ấy chống đối trên mọi mặt trận") ... Nhiều lầm nhó không hết.

Lúc đó, mM cảm thấy thế nào? Cảm thấy muôn bệnh! Lý do, nghĩ ngược chẳng lẽ mình đã chọn sai cho con. Vì sao điều mình nghĩ là tốt nhất lại dẫn đến kết quả như vậy. Mình trò chuyện nhiều với cô, và dĩ nhiên ban đầu cái sự tự ái nó dễ dẫn đến rất nhiều khó khăn cho cả 2 bên. mM không thể hiểu vì sao trước đó, Táo học mẫu giáo ở một trường tư khác, mọi việc không hề tệ hại đến như thế. Mặc dù cô giáo rất hiền, rất dễ thương, không đánh mắng Táo bao giờ, không kỷ luật hà khắc, tuy là cô vẫn rất nghiêm và đã "trị" được Táo. Không có chuyện đánh bạn, đánh cắn cô như thế.

Ngày đầu vào Thỏ Trắng, Táo ngoài chuyện đánh nhau với một vài bạn trai đồng lứa (đánh nhau đến mức đập đầu, bóp cổ ... kiểu thế), còn quất luôn cả bạn gái, và dót luôn em nhỏ. Ôi chao, nghe mà ba máu sáu con của mẹ mìn nổi lên. mM không chấp nhận, một là nói dối, hai là làm đau người khác. Đã có những lúc

mM thấy Táo đánh người khác, mM đã xách cổ Táo lên (đúng kiểu người ta xách gáy con mèo) hoặc đe Táo xuống cứng ngắc cho đến khi Táo hiểu việc bị đòn áp là như thế nào (nghĩ lại kinh dị thật!). Các cô trong trường mà ôm Táo, chỉ có vài cô là ôm nỗi, vì Táo rất khoẻ, tay chân nặng và chắc. Táo có khi giãy mà cô té luôn. Đã có lúc có cô quá bức xúc mà phải nói chắc mM rước Táo về nhà cho Táo bình tĩnh lại đi (tách khỏi các bạn khác, đe chính Táo được lợi).

mM đã suy nghĩ rất lung, vì sao lại thế? Phải chăng vì vào Thỏ Trắng, môi trường Steiner, tất cả là tình yêu thương, như một môi trường nước quá trong, thì mọi thói xấu sẽ hiện rõ mồn một. Khi tất cả mọi thứ đã có thể lảng lại, thì đá sẽ hiện ra? Khi một tầng được chừa lành, bóc ra, thì tầng khác từ sâu bên trong sẽ bộc lộ? mM đã không muốn Táo bị bẻ gãy ý chí, đồng hoá hoặc ngược lại, được cung (vì đẹp trai và thông minh, cái này phải công nhận) thì càng nô nòi thói xấu nêu vào trường công. Song khi vào Steiner, một chiến binh cầm gươm giáo lao vào một ngôi làng chỉ có hoa và bướm, thì chuyện gì sẽ xảy ra? Bà con táo tác chạy loạn, con trẻ học đòi theo bạo lực, trật tự đảo lộn, thế giới đổ nát? Những đứa trẻ khác học theo tính bạo lực để sinh tồn, hay bị tên bạo lực bạo hành liên tục? Nếu cô giáo không xử lý được tên bạo lực, thì đuối cõi hắn ra khỏi trường? Hay vì tình yêu thương phải giữ lại để giúp hắn, thì những đứa trẻ khác hoặc phải chịu đựng, hoặc bị ảnh hưởng, hoặc phải bỏ trường mà đi?

Thật sự, mM trước khi quyết cho Táo vào lớp 1 Steiner, có nghe bạn phản ánh là trên mạng cũng có rất nhiều bài anti (chửi) Steiner ghê lấm, thì đã tìm đọc thử. Hầu hết các bài mM đọc rồi cười, vì mM đã hiểu và vượt qua những cái đó trước khi chọn Steiner. Tuy nhiên, có 1 bài mM đọc rồi bị ám ảnh. Bài của một cô giáo đã vào dạy trường Steiner rồi sau đó ở trợ chung với 2 mẹ con (mẹ là giáo viên, con là học sinh) Steiner. Cô ấy nói sau hơn mười năm, cô ta vẫn không tiêu hoá nổi Steiner. Nào là giáo viên bảo vệ trẻ khỏi công nghệ đến mức nói với trẻ máy photo là do có một thần lùn ngồi ở trong để giúp sao chép giấy tờ, nào là cho trẻ chơi tự do không coi sóc với lý do bảo rằng thiên thần đang trông nom chúng... Song ám ảnh mM nhất là cô ấy kể một câu chuyện về một đứa trẻ chuyên bắt nạt những trẻ khác trong trường, song các cô cứ để tự nhiên. Đứa trẻ đó đặc biệt bắt nạt một đứa trong lớp, đến nỗi đứa bị bắt nạt bị rối loạn tâm lý và ba mẹ sau nhiều lần nói chuyện không được, đành chuyển trường cho con. Rồi lập tức thẳng bắt nạt lại tìm được một nạn nhân khác trong lớp. Nghe quá kinh khủng đúng không?

Quay trở lại chuyện bạn Táo, mM đã xử lý chuyện của Táo như thế nào? Steiner thật sự đã thay đổi cả gia đình mM, không chỉ Táo. mM thay đổi con người mình, thay đổi sinh hoạt gia đình (cả nhà đi ngủ sớm hơn), bỏ TV ra khỏi nhà, có thời gian đã cắt internet ở nhà (bây giờ ở nhà làm việc rồi nên phải mặc lại), đọc truyện cho con nghe mỗi đêm (bây giờ đang chuyển qua kể chuyện), ăn thức ăn sạch, tìm hiểu về tinh thần, tâm linh một cách triệt để. Hơn bao giờ hết, mM hiểu mọi việc phải bắt đầu từ bản thân mình. mM phải làm việc cùng Táo để giúp Táo cân bằng và hoàn thiện. mM phải tìm cách làm việc được với cô giáo, với các phụ huynh khác, với một tinh yêu chân thành, sự cảm thông sâu sắc và lòng biết ơn vô bờ bến (còn gì, khi con mình đánh con người ta như đánh bị gạo!!!). Đẹp bỏ mọi tự ái (kiểu phải có lý do gì thì Táo mới điên lên mà đánh chử, trách Táo chử đã trách con mình chưa v.v....).

Nói cho cùng, rất may mắn, bạn Táo thật sự là người tình cảm, cực kỳ tình cảm, biết lý lẽ và rất thông minh, và có lẽ ai cũng thế, là luôn hướng đến cái thiện. Trả lời vì sao bạn bạo lực, nguồn gốc bạo lực đến từ đâu? Đồng ý là rất nhiều nguồn con bạo lực đến từ mẹ (mẹ là Thiên thượng hoả, màu cam chiến binh, là chiến binh xuyên nhiều đời). Tuy nhiên, có rất nhiều hành vi của bạn không biết đến từ đâu, một số kiểu đánh đấm vô tội vạ, vào chỗ hiểm chẳng hạn... thôi thì đỗ thừa tiền kiếp vại hehe. Bạn Táo cũng có nhiều ký ức bạo lực từ tiền kiếp (thiền timeline thấy thế, và mM cũng đã xin chừa miệt mài theo khả năng), cô giáo coi chiêm tinh cũng thấy nội dung gần như thế. Dĩ nhiên câu trả lời gần như huề vốn, theo kiểu hên xui, trúng đêu thì trúng. Có một số thứ ta thấy được bằng mắt thường, và một số thứ ta chả hiểu vì sao?

Vậy là có trình bày đôi nét về nguyên nhân, triệu chứng, giờ đến biện pháp và phòng ngừa. Xin thưa, biện pháp thì mẹ “tu tập” cho bản thân, rồi hợp tác hết mức với cô giáo, với phụ huynh khác với tinh thần cầu tiến hết mức có thể, rồi tiếp tục “có đêu xử lý đó” với mọi cách đã học được (ví dụ hiện tại là câu chuyện chừa lành, kỷ luật sáng tạo của Steiner). Phòng ngừa thì cũng vậy, môi trường trong lành, nhất quán, không bạo lực tại nhà, mẹ hiền lành, duyên dáng hết sức có thể.

Giờ trả lời câu hỏi, vậy nếu đứng ở vị thế của những phụ huynh khác có con hiền lành bị một thằng bạo lực vào bắt nạt hoặc làm hư con mình (vì khiến con mình học theo tính bạo lực) thì sao? mM chắc đã từng có

chút ít cảm giác này, vì Nhím, anh của Táo thì ngược lại, cực kỳ hiền lành, tốt bụng, bao dung đến có khi nhút nhát. mM đã dạy Nhím theo khả năng của mình các kỹ năng tự bảo vệ tình cảm cho bản thân, làm sao để có lòng tự tin, không cho phép người khác làm đau mình. Và đương nhiên, việc gì thì mẹ cũng phải làm gương trước. Ví thử Nhím bị bạo hành liên tục hay bắt đầu có hành vi xấu vì người bạn không phù hợp đó, chắc mM thôi thì “tránh voi chẳng xấu mặt nào” xin thầy cô đổi chỗ cho con ngồi xa bạn đó ra (song chuyện này chưa từng xảy ra).

Đi thẳng vào câu hỏi, vậy nếu đó là một lớp Steiner chỉ có vài bạn, và con mình đã bị ảnh hưởng mất rồi, mình thì vừa thương Steiner, vừa thích trường, mến cô (chỉ không biết làm sao với mỗi tháng bạo lực kia) thì sao? mM nghĩ đó sẽ là lựa chọn của mỗi bà mẹ vì cách dạy con đúng nhất chính là cách của mình, luôn luôn.

Không có gì là hoàn hảo, kể cả khi triết lý giáo dục Steiner là hoàn hảo, thì khi thực hành, thực hiện cũng không thể nào hoàn hảo. Câu chuyện mà cô giáo kia chia sẻ, về việc trường Steiner đó đã không làm gì cả, mM xin đưa ý kiến của bản thân. Chia sẻ của cô giáo đó là từ cảm giác cá nhân, cũng có thể là có phần sự thật về một vài cô giáo áp dụng máy móc và cực đoan, hình thức mà không bản chất của giáo dục Steiner. Xin thưa, trường Steiner không phải là cái chợ, nơi đứa trẻ muốn làm gì thì làm. Hoàn toàn không! Kỷ luật của Steiner là kỷ luật sáng tạo, mM sẽ tranh thủ thời gian viết notes về đề tài tuyệt vời này. Một đứa trẻ học Steiner được đúng kiểu, sẽ phát triển ý chí và kỷ luật mạnh mẽ, cứng rắn như kim cương, và từ trong bản thân con người. Một trường Steiner đúng mục là nơi mọi cá nhân, mọi đứa trẻ được bảo vệ an toàn, đổi xứng công bằng trong tình yêu thương. Cô giáo có nhiệm vụ bảo đảm cho điều đó được thực hiện.

Cô Kathy khi dạy lớp đào tạo giáo viên Steiner đã chia sẻ nhiều kinh nghiệm thực tiễn sau gần 30 năm dạy mẫu giáo của mình. Một hành vi cần 3 tháng để thay đổi, chỉ sau 3 tháng, đứa trẻ đó có lẽ cần được gặp chuyên gia chuyên sâu hơn. Và trong 3 tháng đó, những đứa trẻ khác trong lớp, có lẽ sẽ phải cùng đồng hành trong một bài học chung để cùng học với đứa trẻ được gọi là bạo lực chẳng hạn, và dĩ nhiên là cả các phụ huynh. Trong trường hợp (và tiếc thay hầu hết), những đứa trẻ bạo lực khó thay đổi là vì môi trường ở nhà không được có tinh thần như ở trường (Steiner chẳng hạn). Các cô giáo kỳ cựu như cô Kathy, cô Helen, có thể một mình quản một lớp vài mươi bé, có khi có bé hơi rối loạn hành vi, tự kỷ nhẹ nữa. Tuy nhiên, nếu như cô giáo chưa tự tin, trường lớp mới thành lập, thì việc có thêm một đứa trẻ có khiếm khuyết nào đó, sẽ là gánh nặng cho cả cô và các bé khác.

Vậy nên, ở vị trí là phụ huynh của đứa con gây vấn đề, mM chỉ có thể hết sức nỗ lực để giúp con hoàn thiện, để bài học dù có phải học cùng thì “bà con” cũng chịu nổi để mà “học” cùng, không từ chối quay lưng.

Nếu sau này mM thực hiện được ước mơ là chung tay cho giáo dục trẻ em, cụ thể như góp sức cho giáo dục Steiner hay cụ thể hơn nữa là cho Thỏ Trắng, luôn luôn, đổi xứng công bằng cho mọi cá nhân là mục tiêu hàng đầu. Mọi thứ đều có tính tương đối, thêm bớt thiệt hơn cho vừa, điều chỉnh cứng mềm cho cân, nó phụ thuộc rất nhiều vào cảm tính mỗi người. Chỉ mong cho tình yêu và minh triết đưa đường dẫn lối được cho mình mà thôi.

P.S.: hiện tại bạn Táo bắt đầu có lúc bạn chuyển sang thái cực đối nghịch, bạn khóc khi bạn biết mẹ nghiêm và bạn không thể nào lấn qua ranh giới (hoặc là nức nở không kiềm nổi hoặc là nước mắt lâ châ rồi phải vội quẹt qua quẹt lại cho hết đi). Mẹ và cô bạn đã trò chuyện để cùng có những biện pháp đặt ra ranh giới và đưa thuốc (healing story chẳng hạn) cho bạn. Mẹ cũng trò chuyện với những người thân khác trong gia đình để trị bạn. Yêu thương và nghiêm khắc phải đi cùng với nhau (gia giảm thì mẹ cũng đang phải học).

Bạn đang có đợt “linh tinh” (không đến mức “khủng hoảng”) mới. Tối nay bạn đi học về, vừa mệt vừa buồn, mẹ cảm nhận được thế. Lúc đầu bạn chỉ than thở và kèo nhèo, lúc về gần đến nhà, ăn no bụng rồi, bạn mới bắt đầu kể rằng hôm nay bạn vừa buồn vừa giận. Rằng các bạn trên lớp bo xì, không chịu chơi với bạn (mM biết tổng lý do ra rồi, nhưng bạn cứ bảo không có lý do nên mM tạm bao đê đáy, không đòi co vụ này nữa). Rằng trong giờ Anh văn, thầy phải bé bạn vào lớp và bạn đã cắn thầy. Sau đó bạn khóc rất to đến mức 2 bạn gái trong lớp cũng khóc theo. Bạn đã xin lỗi thầy lúc bạn cắn, nhưng thầy nói không sao. Song khi vào lớp, bạn S. trong lớp làm gì đó, và lần đầu tiên bạn thấy thầy khóc... Bạn im lặng rồi nói “Bây giờ kẽ lại mà Táo cũng muốn khóc!” rồi đôi mắt to của bạn nó buồn không thể tả, đỏ ửng lên và rung rung. Mẹ chia sẻ cùng bạn rồi cùng bàn rằng, thứ hai vào trường con lại xin lỗi và giúp thầy không buồn nữa nhé! Nói chung là một câu chuyện đẫm nước mắt, có mM không khóc ra nước mắt mà khóc ở bên trong.

Một cái notes tùm lum tè le, chả biết có giúp ích được gì cho ai không?

15 Khoa đào tạo giáo viên Steiner tại Việt Nam

MINH PHAN LÊ · 7 THÁNG 7 2016

Các bạn yêu dấu của mình, có một số bạn hỏi về khoá mình đang học. Hiện tại mình dịch cho lớp, lâu rồi không nói nhiều, giờ lại nói liên tục và với niềm sung sướng quá nên cỗ họng đang sưng to. Nên mình sẽ viết ra đây để các bạn tiện bè tham khảo nhé! Mình viết theo cảm nhận cá nhân mình, sẽ không đúng mục và chính xác được như lời của các cô hay như cô Thanh giảng sơ ngày hôm qua nha!

Thứ nhất, học khoá này để làm gì?

Dĩ nhiên, đầu tiên là để trở thành giáo viên Steiner. Dưng mà làm giáo viên Steiner cũng khó lắm. Vậy thì trước mắt học để biết mình, biết trẻ, để dạy con, mà chưa có con thì để dạy chính mình. Với mình giờ nghiệm ra được thế này, cách tu thân tốt nhất là đi trồng cây (hèm phải đi tu nha, đi tu mà muốn tốt thì cũng phải kèm với trồng cây nữa) hoặc trồng người. Cứ quyết tâm đi làm một người giáo viên Steiner thì cuối đời không khác đi mới lạ.

Thứ hai, vậy học làm giáo viên Steiner là học cái gì?

Lý do chính khiến giáo dục Steiner không phát triển rầm rộ như những nền giáo dục khác (lý do vật chất dễ nhìn thấy nhất), là bởi vì người giáo viên Steiner khó đào tạo lắm. Không phải cứ đi học, thi đậu, là thành giáo viên tốt được. Người giáo viên Steiner ngoài việc học (như khoá căn bản ở Úc là 4 năm liên tục, ở Việt Nam chúng mình còn khó khăn nên chỉ mới học có 6 Module, mỗi Module 2 tuần, chia làm 2 Module/năm), hiểu triết lý đồ sộ và toàn diện của Steiner, còn liên tục học và thực hành mỗi ngày cho chính bản thân, và cho từng đứa trẻ trong nhóm trẻ mình dạy. Giáo trình của Steiner không có sẵn bộ sách giáo khoa, bài giảng mẫu, ồ không. Chỉ có một cái sườn và triết lý, còn lại, mỗi năm người giáo viên phải lại làm việc miệt mài để có một chương trình dạy riêng, phù hợp với mỗi học trò của mình vào năm đó, tiến bộ theo sự phát triển cá nhân của mình vào thời điểm đó, và hoà hợp với sự phát triển của cộng đồng, xã hội vào thời gian đó. Ít nhất là ở lớp 1, học sinh không có vở kẻ ô li, giáo viên không có sách. Tất cả được viết, vẽ phóng khoáng trên giấy bìa. Đến cuối năm, những tờ giấy bìa đó mới được may, đóng lại bằng tay trở thành sách, vở. Nghe có óc hem?

Ồ, cho nên, vào khoá đào tạo giáo viên chúng ta được học gì? Đầu tiên là khái niệm với các bài giảng về triết lý đằng sau nền giáo dục Steiner, nó gồm những gì? Ồ thì có gì đâu, là sự thật mang tầm vũ trụ, đúng ý nghĩa đó luân, nghĩa là chúng ta học về vũ trụ này hình thành như thế nào, các hành tinh xoay vần ra làm sao, rồi con người ta hoài thai từ đâu, sinh ra để làm gì, phát triển theo các thời kỳ, giai đoạn cuộc đời như thế nào. Học chi nhiều vại? Ồ thì để hiểu chính mình chứ làm chi, hiểu từng đứa trẻ, nó cần học để làm gì? Học để phát triển chính con người mình, hiểu để giúp phát triển cho trẻ con, cho toàn nhân loại này (bằng cách không phải đi dạy đời ai hết, mà chỉ hỗ trợ, giúp đỡ cho những đứa trẻ, rồi cái đẹp nó sẽ lan rộng, đừng xoắn).

Hôm qua cô Thanh chia sẻ, vào cái bài giảng đầu tiên cho những người giáo viên đầu tiên, cha đẻ của nền giáo dục này, ông Rudolf Steiner, đã nói “Giáo dục là dạy cho trẻ biết cách thở”. Ồ thở thôi mà, hít vào rồi thở ra. Ồ, có chuyện thở thôi mà giờ mình phải học lại, học thiền, học thở. Mỗi bài học, mỗi ngày học trong trường Steiner phải có hít vào rồi thở ra, học hành rồi vận động, ngồi thật yên lặng nuốt từng lời cô giáo rồi chạy nhảy tung bừng, ở trong lớp rồi ra ngoài thiền nhiên... Nhưng đâu chỉ có thế, là hơi thở tinh thần. Thở sao cho tim mình mở rộng, cho tâm hồn mình hướng lên cao, cho con người mình trở về trong bản thân mình, cũng chính là trở về với Cha Trời, Mẹ Đất, và hoà vào vũ trụ.

Trong khoá học chúng mình được học về sự phát triển của trẻ, tâm lý của trẻ từng độ tuổi, rồi hiểu rõ 12 giác quan (12 lận nha, không có viết lộn đâu). Tiếp đó chúng mình học vẽ (vẽ màu sáp, vẽ màu nước, vẽ chì, và đặc biệt là vẽ phấn trên bảng, cô giáo vẽ bằng phấn trên bảng). Các ban đã nghe về việc vẽ là thiền phải không? Khi cảm nhận việc vẽ được chuẩn bị nửa tiếng, để vẽ 5 phút, rồi dọn dẹp cũng đâu nửa tiếng, nó phê lắm! Nhất là khi bạn cảm nhận tâm hồn mình đang vẽ, cô giáo hướng dẫn các con vẽ màu vàng vui vẻ tung tăng, ôm lấy màu xanh dương đang buồn thế nào (cô kể chuyện nha, tuyệt đối không có giảng blah blah

nha)... Và tất cả từng hành động, từng cử chỉ, từng chi tiết, đều hướng tới tất cả các phần của con người (body - thể chất, soul - tâm hồn, spirit - linh hồn, là tạm dịch như thế, hiểu đúng thì nó còn mènh mông lém).

Học thủ công: đan, học móc, học làm các búp bê, con thú bằng nỉ, dạ. Tất cả phải từ vật liệu thiên nhiên (lụa tơ tằm, vải bông, len từ lông cừu...), nhuộm màu tự nhiên. Những búp bê, con vật phải làm bằng tay, chưa hoàn thiện (chưa rõ mắt mũi, để chừa tự do cho con thỏa sức tưởng tượng, vẽ hồn cho nó chớ). Thầy giáo cũng học luôn, rồi trong lớp bé trai cũng học luôn. Bạn có biết ngày xưa việc đan móc là của đàn ông không? Mà thời buổi này rồi, học lợ mợ đan móc chi vại? Ồ, bạn có biết khi đan móc, não mình sẽ kết nối nơ ron tốt hơn, sáng suốt hơn, tinh nhạy hơn, kiên nhẫn, cẩn thận hơn. Ồ, như con Minh nói như bắn súng, nghĩ nhanh như điện, tới hồi học form drawing làm xâu ỉnh, đan lộn hoài nút này nút kia, tự mình phát hiện ra mình phát triển lèch lạc kinh hòn. Zi á! Bạn Táo giờ bạn đan móc tùng lum hoa hoè, chăn gối tảng mè, tảng em, hào sảng vứt lung tung khắp, mà bạn bót hung hăng, bắn chịu khó hơn hẳn. Nói chung là nhiều khi đừng phân tích nhiều, cứ làm đi rồi biết. Hãy cảm nhận bằng con tim, rồi hiểu tính sau đi. Nên xã hội hiện đại giờ nó lộn xộn, vì nó cứ phải dồn thông tin đầy áp, chưa kịp hiểu chứ nói gì kịp yêu, con người rốt cục trở nên bẩn loạn, mất phương hướng, cô đơn và lạc lõng!

Học thổi sáo, thổi tiêu, chơi đàn lia, đàn hạc, đàn violon, đàn piano ... tròi, nghe thiệt là quý tộc đó mà. Học chi nhiều vậy, mà sang cả lăm, mỗi cấp độ tuổi chuyển qua một loại đàn mới học heng. Piano cấp II mới học nha. Lớp 1, lớp 2 học thổi sáo. Lớp 3 học đàn violon ... Đến cỡ cấp II, tụi học sinh nó cùng nhau tổ chức, chuẩn bị làm hết được cho một buổi hoà nhạc rồi (thì biết may đồ, biết viết nhạc, mỗi đứa chơi 1 nhạc cụ, cần chi ai nữa). Mà học nhiều loại nhạc cụ, vào độ tuổi nhất định, là vì vào thời điểm đó, cái tay nó cần bấm lỗ sáo, hay cái tay nó cần gảy đàn lia, là cho cái thân, cái tâm nó được hỗ trợ phù hợp nhất cho giai đoạn phát triển đó.

Học kể chuyện, kể chuyện chứ không phải đọc truyện nha. Vì sao? Thì thử xíu biết liền chứ gì, tối nay mẹ đừng cầm sách đọc cho con nghe, hãy cố nhớ và bắt đầu nhìn vào mắt con mà kể nguyên câu chuyện ấy. Khó hem? Khó ít hay nhiều thì cũng thấy việc kể chuyện sinh động hẳn và yêu con, thương thân (cực hơn mà) nhiều phải không? Có việc kể chuyện thôi mà chúng tú học mấy buổi rồi, bao nhiêu vấn đề cô nói không hết được? Kể chuyện gì, thể loại nào phù hợp với độ tuổi nào, kể ra làm sao, khung cảnh kể chuyện thế nào, lại còn phải biết cách sáng tác truyện (cấp tốc để giữ yên lũ quây), hay để giúp chuyển hoá một hành vi chưa cân bằng của trẻ v.v... Mà tin mình đi, ngồi nghe cao nhân kể chuyện, già đầu như mình còn muốn ứa nước mắt, vì nó hay quá, nó đẹp quá, nó chạm và mở con tim mình ra quá! Thôi xong, nghĩ mình mà kể chuyện hay thế này, chắc tán trai nó cũng đỗ (ủa, hơi lạc đà, xin lỗi bà con). Thôi để tán trai nhỏ ở nhà trước, trai lớn tính sau đi ha!

Học Eurythmy, nó là cái gì ha? Vừa là một nghệ thuật, vừa là một môn dạy và học trong trường Steiner, vừa là một phương pháp trị liệu. Bạn ưng thì tìm trên mạng cũng ra, lúc đầu nhìn thấy cũng đứng, đi qua đi lại, đưa tay lên đưa tay xuống. Nhưng nếu bạn nhìn bằng trái tim, tâm hồn, khi tiếng đàn piano trầm bổng đưa lên, và cả người vũ công trở thành một nhạc cụ, khi mỗi chuyển động là một âm thanh, một trạng thái thiền, một cử chỉ là một thể hiện của tâm hồn. Ồ, khó tả lăm, được học cùng cao nhân thì cứ thốn thúc thôi. Riêng cái môn này phải học 4 năm riêng mới đi dạy được.Bạn mình chỉ cười ngựa xem hoa, chi vậy, ừ thì ít nhất để đi cho nó khoan thai, cầm tách trà cho nó điệu hạnh, trang trí lớp cho nó chào đón đứa trẻ đến lớp. Giáo viên mầm non là hình mẫu cho trẻ bắt chước, nên phải đẹp, đẹp từ trong tâm hồn đẹp ra phong thái. Xấu quá tội mình, tội cho luôn tụi nhỏ, thiện tai!

Thiệt ra thì nhiều lăm, nhiều kể không bao giờ hết, giống chuyện cổ tích không bao giờ kết thúc á, thiệt! Nói chung là vô đây, bạn được nghe kể chuyện vũ trụ, con người, rồi bạn học hát, học múa, học vẽ, học đan móc, học kể chuyện, học chơi đùa, nói chuyện với CON, với CHÍNH MÌNH, với THA NHÂN ... Cứ mỗi buổi học rồi bạn hơi khác một chút, chắc chắn cuối khoá có người bạn thân lâu ngày gặp sẽ hỏi "Mày ĐƯỢC thế này lâu chưa?" Mà cần gì ai hỏi, bạn biết bạn khác là được rồi.

Thứ ba, học ở đâu, đóng tiền thế nào, liên hệ ai?

Nay giờ mình bay quá, giờ trụ lại xuống đất nè! Hiện tại ở Việt Nam, cụ thể là ở thành phố có 2 khoá, 1 cho mẫu giáo và 1 cho tiểu học. Các bạn vào trang Steiner Việt Nam để có thông tin cập nhật về khoá học, hoặc liên hệ trực tiếp với cô Dung Cao Dung để biết chi tiết cụ thể nha.

Giáo viên dạy các lớp này đến từ nước ngoài, vì giáo viên dạy giáo viên phải là cao nhân thật sự, có hơn 20 năm kinh nghiệm dạy và thực hành giáo dục Steiner. Các cao nhân đối với mình như các bà tiên (vẫn hồn nhiên lảm nha) trong đời thật vậy.

Hiện tại, việc dạy và học ở Việt Nam, vẫn được các cô giáo hỗ trợ rất nhiều, phần lớn nhờ cô Thanh Cherry. Học phí hiện tại là 10 triệu/1 Module. Có bạn thốt lên “sao mắc vậy?” Ủ, mình đi làm lương tháng có 5 - 9 triệu hà. Mà mình không dám nói vậy là mắc đâu. So với các khoá đào tạo kỹ năng gì đó, cũng 1 - 2 triệu/ngày. Số tiền nói trên chắc vừa đủ trang trải chi phí máy bay, ăn ở, đâu đó nếu học đông thì đủ cho địa điểm, học cụ. Những người làm giáo dục Steiner, luôn đầu tiên là chí hướng, lý tưởng vì con người, cần lảm cái đầu money wise để trang trải chi phí và phát triển. Bạn nào có những tố chất này thì cùng góp tay nha.

Mình cũng đã nghĩ đến việc có thể tổ chức 1 - 2 buổi hội thảo, mỗi khi có cao nhân qua giảng cho khoá giáo viên, để các bà mẹ có thể biết thông tin về nuôi dạy con. 1 - 2 buổi thì dễ tham gia hơn ha? Nhưng mà mình thì không biết tổ chức cho lảm, ai có cao kiến thì phụ giúp nha!

Một ngôi trường Steiner thực sự, có đòn cho các con học, có giáo viên dạy ngoại ngữ là người bản xứ, ngay từ lớp 1 là 2 ngoại ngữ, có vườn rộng cho các con chơi hàng ngày, có xưởng thủ công cho các con nặn đất, khắc gỗ. Có từ nhỏ xíu đến tận lớp 12. Ngôi trường trong mơ phải không ạ? Böyle giờ ở thành phố, trường mẫu giáo mới có Thỏ Trắng, Warm Nest mới mở. Mới có lớp 1 (bạn Táo là lứa đầu tiên, sang năm lên lớp 2). Tháng 9 này sẽ có gắng có trường tiểu học (lớp 1, 2, và 3). Những người làm Thỏ Trắng là các bà mẹ, vì muốn con có trường lớp để học nên nỗ lực học và làm. Cứ đi sẽ đến, phải đi mới có đường. Mong là sẽ có nhiều bậc cha mẹ khác cùng góp sức và cùng chung tay nha.

Các bạn tìm hiểu thêm thông tin cứ tìm trên mạng nhé (hình ảnh thực tế của các trường Steiner trên toàn thế giới ít, vì trường không chụp hình, không quảng bá, người tự nhiên nó vại, khổ). Trong các notes của mình cũng có một số bài mình ghi nhận lại sau quá trình đi dự hội thảo, đi học. Có một số bài copy từ cô giáo của Táo. Các bạn có thể vào trang Tho Trang Kindergarten để đọc một số bài dịch nhé (web trường còn đang hoàn thiện, bạn nào rành website có thể giúp thì xin lên tiếng nha).

16 Steiner - V/v quá nhanh, quá nguy hiểm

MINH PHAN LÊ·17 THÁNG 7 2016

Chỉ một buổi học, một phần bài giảng của các sư phụ Steiner, có thể viết ra vài cái notes. Đau lòng là không có thời gian, mà không viết thì sợ quên đi mất. Mấy tối nay, tối nào cũng thức khuya, đổ bệnh mà vẫn ham. Thôi đành :)

Nói về chuyện cổ tích, vì sao nó có ý nghĩa lớn lao như vậy? Vì nó mang ý nghĩa linh thiêng (mắt thường cũng thấy, bao nhiêu là Bụt, là tiên, là thần, và phép màu nhiệm), nó phản ánh chính hành trình của loài người, của con người, của mỗi cá nhân (khác nhau nha, ngẫm kỹ sẽ thấy).

Kể chuyện, tự nó đã là một liệu pháp chữa lành, tiêu sử của mỗi người đã là cả một câu chuyện cổ tích lâm li bi đát hấp dẫn li kỳ vui tươi hài hước (ờ, dĩ nhiên là tuỳ của đứa nào nữa!). Không phải tự dung mà mấy chuyên gia tâm lý lấy được tiền người ta, nhiều nữa đằng khác, chỉ cho cái chuyện người ta đến văn phòng của ông bà, nằm trên một cái ghế, rồi kể chuyện đời mình cho ông bà nghe. Hiện giờ đã có liệu pháp tâm lý hiện đại bậc nhất là những người khủng hoảng có thể chọn câu chuyện cổ tích mà mình thích để đến bàn luận với chuyên gia tâm lý chuyện về liệu pháp này đó nha!

Nghĩ thử mà xem, đời bạn có phải là câu chuyện cổ tích không kia chứ? Có người sinh ra đã gặp khó khăn thách thức, nguy hiểm đến cả tính mạng, chẳng hạn như rót tim thai, nhau thai quấn cổ mấy vòng, sinh ngược ra có một chân vài tiếng đồng hồ, lấy ra tái như quả cà tím. Thời hiện đại thì con người càng bị khổ sở hơn, nào là sinh ra là mẹ bị mổ, bị cắt, con thì bị tách ra khỏi mẹ, bị tiêm thuốc (cả mẹ lẫn con, tuỳ loại). Rồi bé tí đã phải xa mẹ cả ngày, đi học có khi không được cô yêu thương. Mới 3 tuổi đã phải ngồi im trên ghế học hành, cục cựa có khi bị cô ném phán, khẽ tay (òi chao là khổ sở!), không được chơi đùa, không được chạy nhảy, la hét, tưởng tượng, nghịch bẩn, khám phá, hay bất kỳ một trò đùa rò rỉ tự nhiên nào khác (đoạn này ngẫm kỹ nha: ví dụ tại sao con nít mà không được ngọ nguậy, chơi đùa thoả chí, có phải là phản tự nhiên không?).

Rồi ngay cả những đứa được cha mẹ thương, cô thương, nó cũng khùng hoảng như thường. Mà nào có ít, khùng hoảng bé, khùng hoảng lớn, khùng hoảng của riêng nó, khùng hoảng rủ nhau làm chung cho vui như khùng hoảng tuổi lên 3, lên 6, lên 9, lên 12... Lại là hoàn toàn bình thường, tự nhiên tiếp. Ví dụ, lên 3 là khi cái thể I (hay là thể ego) nó bắt đầu xuống và tồn tại trong trẻ. Trước 3 tuổi, nó đâu có biết nó là ai, nó có thể là anh nó, là con chó, con mèo luôn cơ mà, nó đã biết xung con, xung tôi, xung tên nó đâu! Đến 3 tuổi, nó bắt đầu biết mình là ai nên nó cứ "Không!" Cái gì cũng nói "Không!" với người lớn, là nó khẳng định cái tôi của nó đó. Công thêm với việc con thể này, con thể kia, bắt đầu xung tên mình tía tịa lịa.

Khoảng lên 9 - 9.5 tuổi, trẻ lại có đợt nhận thức rõ rệt hơn Tôi là ai với thế giới này? Tôi không còn là một thể chung với thế giới nữa. Tôi tách biệt ra, nên tôi bắt đầu thấy cô đơn. Có đứa trẻ 9 tuổi bắt đầu hỏi "Khi nào thì con chết?" hoặc giả chúng nó dễ dàng đòi bỏ nhà ra đi lăm (đọc truyện về mấy đứa ngỗ nghịch thấy cái này rõ lăm, như chuyện Tom Sawyer của Mark Twain áy).

Giáo dục Steiner hiểu rõ giai đoạn phát triển nên mỗi hoạt động trong lớp đều phải phù hợp với điều này, chẳng hạn khi trẻ dưới 6 tuổi, thường thì trẻ sẽ được chơi các trò chơi, hoạt động buổi sáng trong cùng một vòng tròn, vì chúng vẫn trong trạng thái "we are one" (chúng ta là một).

Còn ở tuổi 9 - 9.5 tuổi (bắt đầu lên lớp 4), trẻ phải đổi mặt với những cảm giác cô đơn khi bản thể của trẻ định hình rõ, trẻ biết mình là cá thể duy nhất trên đời này, tách biệt với thế giới. Khi đó, các hoạt động trong Eurythmy chẳng hạn, sẽ cho cả lớp làm thành vòng tròn, rồi đi thành hình số 8 (hình threshold), rồi số 8 đó tách ra thành 2 vòng tròn riêng biệt (như tôi là 1 và thế giới là 1). Và từ đây, trẻ mới cùng nhau nhìn về một hướng (như nhìn lên cô giáo) trong giờ sinh hoạt chung.

Cuộc đời mỗi người là cả chuyến phiêu lưu đầy thăng trầm. Nếu được nghe kể chuyện từ nhỏ, nếu được cha mẹ và thầy cô yêu thương, thấu hiểu, rằng các khùng hoảng đó là tự nhiên, bình thường như hơi thở, trẻ sẽ được hỗ trợ để vững vàng vượt qua. Sóng lớn thì thuyền to, có mất việc thì mới có cơ hội mà đổi đời chẳng hạn. Khùng hoảng là thời gian để chiêm nghiệm bản thân, để hoặc là vượt lên tầm mới hay là tụt xuống tầm mới là tuỳ. Những đứa trẻ Steiner được thấu hiểu, được làm đúng việc vào đúng lúc, được cư xử phù hợp với lứa tuổi, sẽ biết mình là ai, mình cần gì, sẽ tìm ra giải pháp cho vấn đề chứ không ngoài đó thân thân trách phận, làm anh hùng bàn phím (chắc luôn).

Còn thì, kê đi, cứ "nhanh hơn, sớm hơn, nhiều hơn, bự hơn", kết quả ra sao nhỉ? Tưởng tượng một đứa trẻ chưa bao giờ được thoả sức chạy chơi, la hét, vận động, khám phá, thì sẽ ra sao? Những giác quan của nó sẽ bị phát triển dưới tầm, và chắc chắn đến một lúc nào đó, những năng lượng dồn nén phải bùng nổ. Dân gian ta nói: "trẻ không chơi, già sinh tật" là vậy. Những người thích cảm giác mạnh, thích quá nhanh quá nguy hiểm để cảm thấy được là mình, là một thể hiện của việc này. Bởi vì cái giác quan touch (sờ chạm) của người ấy bị under develop (phát triển dưới tầm) hoặc over develop (phát triển quá mức) không cân bằng ở giai đoạn cuộc đời trước đó.

Một đứa trẻ nó cũng cần được phát triển như người ta xây nhà thôi. Đầu tiên là xây dựng nền móng như một cơ thể vật lý mang ý chí được phát triển mạnh mẽ đúng cách. Rồi sau đó mới xây nền rường cột, tường nhà, là thể tình cảm, là tâm hồn. Có nhiêu đó rồi mới tới lúc tạo nên mái nhà, đổ vào đó những suy nghĩ trừu tượng, óc phán đoán của phần tinh thần (spirit) cũng chính là phần linh hồn của con người đó.

Còn mà chưa chi cái bắt nó học đọc học viết, làm toán làm văn, trời ơi, đặt ịch cái mái nhà lên sàn đất hả. Thích thì cứ làm, nhà có vững không thì ai xây người đó chịu. Khổ cái cả xã hội cùng chịu chung nó mệt cho nhau thôi heng.

17 Steiner - Làm thủ công

MINH PHAN LÊ·22 THÁNG 7 2016

Làm thủ công thì thật sự ra ông bà mình làm từ hồi nào giờ. Tới thời như mình thì cái quên, không làm nữa. Mà cái sự làm, nó mò mang đầu óc ra dũ lăm.

Bây giờ đi học làm giáo viên Steiner á, bắt đầu được sờ vào lại len, nỉ, bông làm từ lông cừu, rồi tự tay làm ra những đồ chơi, đồ vật xinh xẻo theo cách của mình (giả thì gì, đồ ai làm được giống như mình, đúng không), nó cảm động vô cùng.

Bài viết sơ lược về việc làm đồ chơi bằng tay, các bạn có thể tham khảo tại đây:

<https://goo.gl/sLbtGq>

mM xin notes lại sơ lược 3 loại vật liệu được học trong Module 3 - Khóa đào tạo giáo viên Mầm non của Steiner do cô Shirley đứng lớp.

1. Len làm từ lông cừu: đan hay móc, rồi nhồi len cuộn vào làm con vật đồ chơi cho các con.
2. Nỉ làm từ lông cừu: cắt ra các mảnh, rồi ráp lại bằng mũi blanket, sau đó nhồi len vào tạo hình con vật đồ chơi.
3. Len miếng: loại len này mềm, mịn, dùng để tạo hình rất đẹp, chủ yếu để trưng bày, kể chuyện, không phải để trẻ chơi.

Sau đây là một số link để các bạn tham khảo nha, cứ tìm trên mạng là có đầy đủ. Chỉ khở ở Việt Nam không có chỗ bán, phải đặt mua vật liệu ở nước ngoài khá mắc.

Chúng ta cần nghiên cứu tìm nguyên liệu thay thế ở Việt Nam bằng các vật liệu cổ truyền, có sẵn, ha?

Link này giới thiệu về vật liệu len miếng của 3.:

<http://fionaduthie.blogspot.com.au/search/label/tutorials>

Link này hướng dẫn làm phần 2., kèm theo cả câu chuyện luôn (sẽ dịch sau khi có thời gian):

<http://weefolkart.com/felt-boat-tutorial/>

<http://weefolkart.com/seaside-gnomes-kristoff/>

Link này hướng dẫn làm các búp bê, thiên thần từ vật liệu 3. Jade Nguyen nhé, mắt công lấp lánh (cầm kim châm châm châm hoài nó mới cố định thành miếng mà):

<https://www.pinterest.com/pin/283163895296349348/>

<https://www.pinterest.com/pin/448319337883175433/visual-search/?x=94&y=141&w=376&h=562>

Làm tranh từ vật liệu 3. Hôm trước cô Helen có cho coi hình các bạn học sinh Steiner lớp 7, 8 làm tranh tuyệt đẹp luôn, vì cách pha màu rất là vi tế.

<https://www.pinterest.com/pin/448319337883175433/visual-search/?x=94&y=141&w=376&h=562>

18 Here I come

MINH PHAN LÊ·23 THÁNG 7 2016

17.07.2016, khi cùng đi ăn tối để tạm biệt các cô giáo đào tạo Steiner. Nói chuyện với cô Susan, mình đã chia sẻ và tự ngộ ra ngay trong lúc nói với cô. Có thể hiện tại, vì lý do từ chối các hàng sản xuất đa quốc gia, các công ty dược phẩm, cả các thế chế cũ ràng buộc con người ... , các công việc dính đến những quy tắc đi ngược lại sự phát triển mới của bản thân, đã thu hẹp những cơ hội nghề nghiệp mà mình có thể nghĩ đến. Song, đó là sự thu hẹp lại những gì mình đã phát triển vượt qua chúng. Chắc chắn, nếu mình có đủ can đảm buông bỏ để tiến về phía trước, những công việc phù hợp với sự phát triển mới của mình sẽ mở ra. Cứ nghĩ là mình đang ở gần tâm điểm của vòng xoắn threshold, đủ bản lĩnh để bước qua nút thắt, mình sẽ bước về phía bên kia. Đã là game thủ, phải chơi hết mình. Và tận hưởng niềm vui từ trải nghiệm trong từng khoảnh khắc.

19.07.2016, thiền vortex thấy thể tình cảm trong tim mình cứ xô dạt từ bên này sang bên kia, không thoát ra được. Trong thiền, thấy đúng là mình không sợ chết (ngoài sợ mình chết thì con không ai nuôi), không sợ thất bại, tim chỉ nhảy loi choi lên "làm gì làm gì" khi sợ hết tiền.

21.07.2016, thiền thể lý trí thấy tư tưởng bóp nghẹt thể tình cảm và cả các tế bào, là thiếu và khô. Phải thanh lọc những tư tưởng cũ mới có thể bọc vàng kim lý trí được cho tế bào.

22.07.2016, giấc mơ sau khi xin thiền thần về mục đích cuộc đời, thấy hội thảo về giúp cha mẹ giải quyết những vấn đề trẻ con gặp phải.

23.07.2016, thiền trái tim, tim rộng bao la, màu hồng và xanh cực đẹp. Là cả một hồ nước lớn có thể giúp mọi người thanh lọc. Hồ nước ấy chỉ được kích hoạt khi mình làm rất nhiều việc nho nhỏ mà mình đang vui vẻ làm. Cuối buổi thông điệp làm mình bàng hoàng vì sự khóc liệt của nó, như câu chuyện Star Money, phải cho đi hết đến không còn gì, điều ấy sẽ đến.

Nhớ lại tất cả những gì đã thấy trước đó: đã là chiến binh, hãy là chiến binh rộng. Hãy thả mình vào khoảnh khàng, để thực hiện mục đích cuộc đời.

Hi the wide world, here I come.

19 Steiner Verse - Ngày và Đêm

MINH PHAN LÊ·8 THÁNG 1 2016

Ngày nói với Đêm: "Tôi mang đến ánh sáng của Thượng Đế.

Còn bạn mang đến món quà gì?"

Đêm đáp lời: "Tôi mang đến sương mai."

Ngày bảo: "Tôi mang đến những giờ buổi sáng, và những bông hoa!"

Đêm đáp: "Còn hơn thế: Tôi mang lại giấc ngủ ngon lành."

Said Day to Night: " I bring God's light.

Which gift have you?" Night said:"the dew."

"I bring bright hours,"said day,"and flowers!"

Night said "More blessed: I bring sweet rest!"

Chào mừng bạn đến với Steiner :)

20 Steiner - Bảo vệ tuổi thơ

MINH PHAN LÊ·24 THÁNG 12 2015

Những gì đã đem ra trước trẻ khi còn nhỏ sẽ cùng chúng lớn lên cho đến tận khi trưởng thành. Vì thế, luật cuối cùng trong sự phát triển của trẻ là phải bảo vệ tuổi thơ. Bảo vệ tuổi thơ của các con khỏi sự thí nghiệm, khỏi việc thúc ép lớn lên quá sớm, khỏi thức ăn đầy chất kích thích, khỏi mọi thứ làm yếu đi khả năng tưởng tượng của trẻ. Bảo vệ tuổi thơ như đó là nguồn cội của sự khỏe mạnh thể chất, của sức mạnh bên trong, của sự tự khẳng định, của khả năng thích ứng xã hội. Nếu tuổi thơ không được đong đầy bằng niềm vui và sự nồng ấm, những trò chơi tưởng tượng và những trải nghiệm đầy ý nghĩa, thì sẽ có rất nhiều trở ngại chặn lối con đường phát triển vững chãi của các con từ đó về sau.

What is already present in small children grows with them as they mature. So the final law is to protect childhood. Shield it from experimentation, from premature development, from floods of stimuli, from everything that serves to weaken the child's powers of imagination. Protect childhood as a source of physical well being, of inner strength, of self-identity, of social tolerance. If childhood is not filled with joy and warmth, imaginative games and meaningful experiences, many obstacles are placed in the path of sound development.

(Waldorf Steiner)

21 Niềm đam mê sáng tạo - Sách Sal Rachele

MINH PHAN LÊ·27 THÁNG 11 2015

Đâu là điều vui sướng nhất bạn có thể có được trong cuộc đời? Đó là niềm vui của sự sáng tạo. Khi bạn tạo ra bất kỳ điều gì, thật là vui sướng. Mà điều đấy đến từ bạn. Và cũng thật vui khi thấy những người sáng tạo khác cùng tạo nên một hiện thực mới. Bạn sở hữu điều đó. Bạn cảm thấy nó trong cơ thể mình. Mỗi tế bào của bạn nói về nó, khi mà bạn sống trong đam mê. Khi bạn sống trong đam mê của mình, bạn đang trải nghiệm trạng thái của Đáng Sáng tạo trong từng khoảnh khắc.

Khi bạn thức giấc vào buổi sớm mai, cùng với những lời nguyện cầu, những phút tĩnh tâm, hãy cầu xin năng lượng của tình yêu và đam mê sáng tạo. Hãy cầu xin mình có đam mê, sức sống và tâm hồn trong tráng trẻ thơ.

(The Creator)

22 Steiner - Về Chuyện cổ tích cho ngày sinh nhật (sách của Joan Almon)

MINH PHAN LÊ · 20 THÁNG 10 2015

Trong nhà trẻ theo phương pháp Wardorf, khi chúng tôi nghĩ đến sự phát triển của trẻ, chúng tôi sẽ bắt đầu bằng cách đi ngược về thời điểm trẻ được sinh ra và tất cả những điều đã có xung quanh đứa trẻ vào lúc đó. Rudolf Steiner, người sáng lập nền giáo dục Wardorf, đã nói rằng một trong những quy tắc dẫn dắt của nền giáo dục này, là đón nhận đứa trẻ trong sự tôn trọng. Điều này nghĩa là chúng ta cảm thấy tôn trọng từ trái tim mình, tôn trọng thế giới cội nguồn của trẻ cũng như thế giới vật chất mà trẻ đã đến đây. Chúng ta không nói một cách trực tiếp cho trẻ thơ về hành trình vĩ đại mà trẻ đã thực hiện để đến với trái đất. Chúng ta thể hiện nó thường trong các dạng truyện kể, chẳng hạn như câu chuyện kể vào ngày sinh của trẻ.

Mỗi khi tổ chức sinh nhật cho một bé trong nhà trẻ, chúng tôi thường kể một câu chuyện đơn giản và có thể là sẽ bắt đầu như thế này:

Ngày xưa xưa có một đứa trẻ sống trong một ngôi nhà bằng vàng trong một đồng cỏ thần thánh ở một nơi rất xa trên trời. Bao quanh vườn cây đó là một bức tường bằng vàng và trên tường có một cái lỗ nhỏ xíu. Đứa trẻ thích nhìn qua cái lỗ và ngắm nhìn những vườn cây ở trên trái đất. Đứa trẻ ước ao rằng mình có thể chơi đùa trong một vườn cây như thế với những đứa trẻ khác. Cô bé ước ao rằng vào buổi tối cô có thể trở về nhà nơi có một gia đình sẽ chờ đón cô. Có thể là thiên thần của đứa trẻ đã nghe thấy lời cầu nguyện đó và đã nắm lấy tay cô, dẫn cô đi khắp trái đất để tìm ra một gia đình phù hợp nhất với cô. Thiên thần thì thầm với người mẹ “Một người con đang đến”. Người mẹ và người cha đã chuẩn bị mọi điều cho đứa trẻ.

Mặt trăng tròn lên rồi lại mảnh đi, cứ 10 lần như thế, trong lúc mọi người chờ đợi đứa trẻ đến. Rồi thiên thần bỏ vài hạt giống rất đặc biệt vào bàn tay của đứa trẻ - những hạt mầm cho tương lai của cô bé, cho công việc đặc biệt mà cô bé sẽ mang đến trái đất. Khi mọi thứ đã sẵn sàng thiên thần mở cánh cửa vĩ đại của sự sinh ra và mang đứa trẻ đến cho mẹ và cha của cô bé, những người đang rất hạnh phúc để đón nhận cô. Món quà đầu tiên mà họ trao tặng cho cô bé là tên của cô.

Nếu lớp học ở trường mẫu giáo có 20 bé, thì 20 lần trong năm, cô giáo sẽ kể câu chuyện này vào ngày sinh nhật. Và mỗi lần như thế, những đứa trẻ sẽ ngồi im thin thít nghe kể chuyện, như thể các con muôn nói rằng: “Đúng rồi, đó chính là cách mà con đã đến thế giới này.” Đôi khi có đứa trẻ có một điều ước đặc biệt trong trái tim về điều mà con muôn làm trên trái đất. Chẳng hạn năm ngoái cậu bé 6 tuổi đã nói với tôi: “Con biết con yêu trái đất này, Con yêu những hòn đá, con yêu những cái cây và đặc biệt con yêu những con thú. Con chỉ yêu những con thú.” Sau đó cậu nói thêm, bằng giọng nói của một đứa trẻ: “Khi con lớn lên, con sẽ làm việc trong một sở thú.”

Cũng rất thường xuyên, trong những câu chuyện về việc sinh ra, có thể là truyền thuyết hay huyền thoại sẽ đi kèm với hình ảnh của cầu vồng. Mặc dù trẻ em có thể không thật sự biết về cầu vồng khi còn nhỏ, chúng thường nói về cầu vồng trong mối liên quan với sự sinh ra. Chẳng hạn, có một bé trai 4 tuổi, khi ngắm nhìn cầu vồng trên trời với mẹ đã nói: “Ô, mẹ ơi, nhìn kìa! Một cái cầu vồng! Một đứa trẻ đang được sinh ra”. Hay một đứa trẻ khác sống ở Tây Ban Nha, nơi khí hậu rất khô và có rất ít cầu vồng, một ngày đã nói với mẹ: “Mẹ ơi, trẻ con ở Tây Ban Nha được sinh ra thế nào? Ở đây không có cầu vồng.” Cũng rất thường xuyên trẻ nhỏ vẽ cầu vồng, không phải vì ai đó bảo các con hay thậm chí qua câu chuyện mà chúng ta kể cho các con nghe, mà chỉ bởi vì hình ảnh cầu vồng quá sống động trong các con.

(Trích dịch từ sách *Toward creativity and humanity* của Joan Almon)

23 Steiner - Mục tiêu

15 Tháng 6 2015 lúc 22:55

Mục tiêu của giáo dục Steiner KHÔNG biến thành trẻ em thành thiên tài. Mục tiêu của Steiner là giúp trẻ khai mở, phát huy những tiềm năng sẵn có để được là con người tự do và tự tin lựa chọn tương lai của mình,

hạnh phúc với những gì mình CÓ. Nói nôm na là, kể cả con có là người quét rác, lái xe tải, thợ may hay giám đốc ngân hàng đi nữa thì vẫn thấy hạnh phúc với những gì mình có, một loại hạnh phúc nội tại vững bền.

(Thao Nguyen)

Steiner quan niệm mỗi đứa trẻ là một kho báu. Vì thế, bạn chỉ cần "mở ra", chứ đừng "nhồi nhét" vào trẻ.

Điều "buy" mM để mM đã quyết là cho con theo học Steiner, chính là nét mặt hạnh phúc của con cái những thầy cô dạy Steiner, và những đứa trẻ được học Steiner. Quy cho cùng, điều gì là quan trọng nhất trên đời. Có phải là hạnh phúc, biết thế nào là hạnh phúc, và biết làm thế nào để bản thân được hạnh phúc?

24 Steiner - Mục tiêu

MINH PHAN LÊ·23 THÁNG 7 2016

Mục tiêu của giáo dục Steiner KHÔNG biến thành trẻ em thành thiên tài. Mục tiêu của Steiner là giúp trẻ khai mở, phát huy những tiềm năng sẵn có để được là con người tự do và tự tin lựa chọn tương lai của mình, hạnh phúc với những gì mình CÓ. Nói nôm na là, kể cả con có là người quét rác, lái xe tải, thợ may hay giám đốc ngân hàng đi nữa thì vẫn thấy hạnh phúc với những gì mình có, một loại hạnh phúc nội tại vững bền. (Thao Nguyen)

Steiner quan niệm mỗi đứa trẻ là một kho báu. Vì thế, bạn chỉ cần "mở ra", chứ đừng "nhồi nhét" vào trẻ.

Điều "buy" mM để mM đã quyết là cho con theo học Steiner, chính là nét mặt hạnh phúc của con cái những thầy cô dạy Steiner, và những đứa trẻ được học Steiner. Quy cho cùng, điều gì là quan trọng nhất trên đời. Có phải là hạnh phúc, biết thế nào là hạnh phúc, và biết làm thế nào để bản thân được hạnh phúc?

Những kẻ sống an bình trong một thế giới không có những mâu thuẫn và phân biệt là đám trẻ nhỏ. Chúng cảm nhận sáng và tối, mạnh và yếu, nhưng không hề phán xét.

Chúng hồn nhiên vui vẻ cho tới khi... đi nhà trẻ. Ở đó chúng bị buộc phải tuân theo những chuẩn mực của người lớn, người lớn dạy cho chúng phải yêu cái này phải ghét cái kia, chúng phải theo cái mà người lớn bảo theo, tránh cái mà người lớn bảo tránh. "Kể từ thời điểm bước chân vào nhà trẻ, nỗi sầu khổ của con người bắt đầu" (Mr. Fukuoka).

mM sẽ cho Táo được theo học Steiner, nơi con được sống và học hài hoà với thế giới xung quanh và bản thân mình.

(Note của ngày 15.06.2015, 10:55pm, không sửa được form nên copy lại vào đây)

Những kẻ sống an bình trong một thế giới không có những mâu thuẫn và phân biệt là đám trẻ nhỏ. Chúng cảm nhận sáng và tối, mạnh và yếu, nhưng không hề phán xét.

Chúng hồn nhiên vui vẻ cho tới khi... đi nhà trẻ. Ở đó chúng bị buộc phải tuân theo những chuẩn mực của người lớn, người lớn dạy cho chúng phải yêu cái này phải ghét cái kia, chúng phải theo cái mà người lớn bảo theo, tránh cái mà người lớn bảo tránh. "Kể từ thời điểm bước chân vào nhà trẻ, nỗi sầu khổ của con người bắt đầu", (Mr. Fukuoka).

mM sẽ cho Táo được theo học Steiner, nơi con được sống và học hài hoà với thế giới xung quanh và bản thân mình.

25 Steiner (Waldorf) - 1st note, 1st meeting, 1st impression

Rất cảm ơn cô Thảo Nguyên, trường Thủ Trắng đã tạo cơ hội cho nhiều người được học ké lớp học của các cô hoàn toàn miễn phí. Đây là phần trả bài của mM, nghĩa là đã qua xử lý, hiểu bài, và ngôn ngữ của mM, vì thế, không đảm bảo truyền tải hết tinh thần của Steiner nhé! Thầy cô đã cảnh báo về việc này, song mM rất muốn chia sẻ đều nhiều người cùng được biết. Tuy nhiên, các bạn, xin hãy luôn luôn tiếp nhận thông tin với cái đầu tỉnh táo, có đầy đủ hiểu biết của bản thân nhé!

Phương pháp Steiner là phương pháp giáo dục để trẻ phát triển toàn diện hoàn toàn theo sự phát triển tự nhiên của cơ thể theo từng giai đoạn. Không điểm số, không xếp hạng, chỉ là thật nhiều tình yêu thương kèm với sự hướng dẫn, điều hòa (regulate) từ những người chăm sóc (cha mẹ, người giữ trẻ). Phương pháp đã được Ông Rudolf Steiner, người Áo, tạo ra từ cách đây cả trăm năm, và hiện tại rất phát triển ở Châu Âu, một số nước châu Á, như Philippines đã có chương trình đến tận lớp 12.

Có rất nhiều kiến thức mà ngày nay, ngay cả khoa học chính thống, đang phải nhìn nhận lại. Chẳng hạn liệu uống sữa công thức, sữa tách béo các thể loại có thật là tốt hơn sữa tươi nguyên chất (không qua xử lý gì, kể cả đun sôi thanh trùng) hay không, thậm chí là liệu con người có cần uống sữa của con khác (ngoài sữa mẹ mình) hay không? Liệu con người có phải "cầm đèn chạy trước tạo hoả" để xử lý con sốt (là phản ứng tự nhiên của cơ thể để chống lại vi khuẩn, bệnh tật, và nhờ đó hệ miễn dịch mạnh lên, hay cơ thể sẽ thải bỏ chất không cần thiết và trở nên hoàn thiện hơn), để chích vắc xin phòng bệnh (mà phản ứng phụ chắc chắn sẽ có), biến đổi gien thực phẩm để có cái gọi là "to hơn, nhiều hơn, nhanh hơn" hay không?

1. Giai đoạn phát triển của một đứa trẻ thành một người trưởng thành:

Em bé sinh ra thường có đầu rất to so với thân mình (có thể bằng 1/4 kích thước), hơi thở nhanh, tay chân co quắp, khua quào loạn xạ. Sau đó, các phần cơ thể mới dần hoàn thiện. Có thể nói phần cơ thể phát triển xuống (grow down) từ đầu, xuống tim/phổi, rồi đến chân tay. Song phần "nội dung" thì phát triển tinh túc (wake up) từ dưới lên trên: làm (willing, doing), đến feeling, rồi cuối cùng mới đến thinking. Thời gian chia ra là từ 0 - 7 tuổi, 7 - 14 tuổi, 14 - 21 tuổi. Dĩ nhiên, đây chỉ là phần chia ra căn bản, còn tất cả quá trình sẽ phát triển đan xen với nhau.

Vì thế, lưu ý, đừng đánh thức các phần mà grow force (sức sống) chưa tập trung vào, đừng biến các con phải trưởng thành quá sớm, khi các phần nền móng chưa hoàn thiện. Ví dụ như giai đoạn 0 - 7 tuổi, các con cần vận động, mơ mộng thật nhiều để phát triển cơ thể vật lý, làm nền móng cho phần tình cảm, và ý thức suy nghĩ sau này, đừng ép các con học thật tội nghiệp. Tại sao các con đang cất cánh thiên thần bay trên trời cao, thì chúng ta, vốn đã nặng nề lê thê trên mặt đất, lại cố kéo các con xuống lê theo chúng ta?

Mọi việc người lớn làm cho con nhỏ, từ dinh dưỡng, chăm giấc ngủ, cho con chơi, bảo con học phải có tính chất phù hợp với từng giai đoạn phát triển của con. Chẳng hạn các bài học từ 0 - 7 là vận động (trong và ngoài trời) là chính, 7 - 14 phải thật đẹp và tình cảm cho con có thể tiếp thu.

2. Các hình thái - tính khí - tính cách của trẻ:

Có thể chia căn bản trẻ thành 2 loại chính: trẻ đầu nhỏ và trẻ đầu to

Trẻ đầu nhỏ: ăn ít, kén ăn, hệ tiêu hoá yếu (hay đau bụng, hay táo bón), thích ra ngoài chơi, chăm chú vào chi tiết (dễ mất tập trung), khó ngủ

Trẻ đầu to: thích ăn, dễ ăn, cân bằng kém, thích chơi ở trong phòng, nhìn toàn thể (khó mất tập trung), ngủ tốt

Mỗi trẻ cần dinh dưỡng, cách chăm sóc khác nhau để trẻ cân bằng lại.

Có thể còn chia trẻ theo: trẻ earthy (thực tế) - thích xe, động cơ, vọc đât các và mơ mộng (cosmic) - mơ ở đâu đâu, sợ đất cát

Trẻ fantasy rich (giàu hình ảnh, tưởng tượng) và fantasy poor (tưởng tượng kém, mau quên, kể chuyện phải có kèm hình ảnh)

Nên nhớ không có cái nào hay, cái nào dở, nhiệm vụ của người chăm sóc chỉ là giúp con cân bằng hơn.

Đến tuổi 7 - 14, trẻ có thể phát triển thành 4 dạng tính khí sau:

- quyết đoán (lửa)
- bi quan (đất)
- lạc quan (nước)
- nhẹ nhàng, vô tư (khí)

Đến tuổi 14 - 21, sẽ trở thành soul types (tính cách)

3. Sức khoẻ, bệnh tật, dinh dưỡng

Tạo hoá sinh ra con người để khoẻ mạnh, không phải để bệnh. Bệnh là khi cơ thể mất cân bằng. Khi hệ miễn dịch khoẻ, nhờ ngủ đủ, ăn đủ, được yêu thương, cảm thấy an toàn, thì sẽ ít hay không bệnh. Vì trùng, vi khuẩn thì vẫn bay đầy ngoài kia, vẫn đè bạn có bệnh hay không là ở bạn!

Khi con bị hen suyễn, dị ứng, bệnh mãn tính, hay cáu gắt, buồn bã, giận dữ ... hãy nhìn ra xa hơn. Liệu con có ngủ đủ không, có ăn đúng chất, có đi tiêu được chưa, mẹ có yêu thương và bảo bọc con không? Nghĩ đơn giản thế này, nếu con chỉ nhìn thấy trách nhiệm và cảng thẳng, con sẽ sợ hãi "vì sao mình phải ở đây?" chứ không phải tung tăng trong thế giới xinh đẹp này.

Trở lại câu hỏi, vì sao con người là sinh vật duy nhất uống sữa con khác để sống. Sau 1 tuổi, cơ thể không còn sản sinh ra lactase để phân huỷ lactose trong sữa, và việc đun sôi sữa để thanh trùng, lại phá huỷ các enzym vốn có để tiêu hoá sữa. Vì thế, nếu con bị dị ứng, hen suyễn, có thể chính do sữa. Nghiên cứu một nhà khoa học Nhật thực hiện trên mèo với 5 loại sữa: sữa tươi nguyên chất, sữa thanh trùng, sữa bột (công thức), sữa can, sữa đặc. Những nhóm về sau, các thế hệ sau càng bị dị tật bẩm sinh (thận chí vô sinh) sẽ càng nhiều hơn.

Ăn dặm là quá trình chúng ta giới thiệu cho con làm quen bằng mọi giác quan với các loại thực phẩm, là sản vật của thiên nhiên. Hãy từ từ, theo dõi phản ứng cơ thể, và hãy cho con thử mọi thứ.

Lượng đạm chúng ta cần, thật sự rất ít, hãy xem từ gốc, đạm trong sữa mẹ chỉ chiếm 1 1/2 % mà thôi.

Cần tránh các thực phẩm có chứa chất solanine, các night shades, có thành phần giống với chất trong thuốc trừ sâu, đây là một chất độc để cây tự bảo vệ. Hãy tránh cho con ăn càng muộn càng tốt các món khoai tây, cà chua, cà tím, ớt chuông (Đà Lạt).

Cho trẻ đầu nhỏ (Zoom nè): bắt đầu với trái cây có vị ngọt. Đến 1.5 tuổi vẫn chưa cân bằng, tiếp tục cho ăn trái cây khô có vị ngọt (không thêm đường) sau mỗi bữa ăn. Trẻ đầu nhỏ cần giúp con ngủ ngon bằng cách chườm nước nóng (bên dưới).

4. Các cách chữa bệnh tự nhiên:

mM làm phóng viên mảng y tế, càng tìm hiểu càng thấy rằng Đông y vi diệu hơn Tây y gấp nhiều ngàn lần. Một cái có từ khi con người sinh ra, một cái vừa mới đây. Một cái chữa toàn thể, chữa tận gốc, một cái chữa triệu chứng lộ ra ngoài và tức thời. Thuốc nam của Việt Nam ta quá tuyệt vời, chỉ là ta chưa biết, không biết mà thôi. Còn đây là cách chữa tự nhiên, truyền thống mà cô Bella và thầy Jake (Joaquin G. Tan), vừa chỉ trong lớp. Các bạn có thể tìm sách Healing ourselves from medicine - How anthroposopy can save your life của thầy Joaquin G. Tan, có bán trên amazon.com. Phức tạp quá thì về nhà kiếm thầy lang thuốc nam học vài bài cho tiện.

- Phương thuốc hữu hiệu trị bá bệnh: chườm nước nóng

Có thể mua túi chườm nước nóng cho tiên, chưa có thì dùng tạm chai thuỷ tinh đựng nước nóng, dùng khăn bông quấn ra ngoài cho đỡ nóng và lại giữ nhiệt lâu.

Chườm lên bụng 20 - 30' giúp dễ ngủ, có thể chườm cho trẻ từ 1.5 tuổi. Ngay sau bữa tối. Con quá tăng động, dùng 1 khăn mỏng thấm nước trà hoa cúc, áp lên mạn sườn phải (khu vực gan) rồi chườm nước nóng lên. Cứ làm liên tục, có thể cả năm, đến khi các triệu chứng khó ngủ, trằn trọc, đổ mồ hôi trộm ... biến mất hết.

Ho có đờm: chườm 2 - 4 lần/ngày. Kèm thêm khăn mỏng thấm nước gừng (gừng tươi giã nhỏ, bỏ vô nước đun sôi 5 phút), áp vô phần lưng giữa 2 bả vai (phần phổi), rồi chườm nước nóng lên. Ho khan: dùng kèm nước tỏi (đâm, đun nước sôi 5 phút). Ho có hạch ở cổ, chườm nước gừng lên chỗ hạch sưng.

Táo bón: cũng chườm nước nóng lên bụng.

- Dùng thảo dược:

Sốt xuất huyết: dùng cây vú sữa đất (euphorbia hirta): 12 cây cả rễ, rửa sạch, bỏ vào 1 lít nước đun đến sôi, sau 5 phút bỏ xuống. Uống nước đó 30 phút 1 lần, mỗi lần 1 ngụm đầy miệng.

Động kinh: dùng cây ngải cứu (artemisa vulgaris). Lấy 3 nhánh cây (sẽ có nhiều lá), rửa sạch, bỏ vô nước đun đến sôi sau 5 phút. Hoặc bỏ vào bình, đổ nước sôi già vào, hâm 3 phút. Nước đó có thể bỏ tủ lạnh dùng dần (để được 3 - 5 ngày). Mỗi lần uống 1/2 muỗng cà phê. Khi sốt, uống 30 phút 1 lần. Bình thường để trị chứng động kinh hay đơn giản là thanh lọc cơ thể, có thể uống hàng ngày như uống trà, uống 4 lần/ngày.

Phương pháp xử lý sốt: (đọc kỹ hướng dẫn trước khi sử dụng, đừng làm khi chưa tin, và tác giả không chịu trách nhiệm, chịu gì nỗi mà chịu :P)

Nghiên cứu đã cho thấy từ 37 độ C trở lên, cứ tăng 1 độ thì bạch cầu nhân gấp 2 lần. 37 - 38 (x2), 38 - 39 (x4), 39 - 40 (x8), 40 - 41 (x16). Bác sĩ của Victoria cũng đã nói, sốt là khi bạch cầu đánh nhau với vi khuẩn, nên hãy để điều đó xảy ra, chỉ giúp con hạ sốt khi con có dấu hiệu mệt, ngủ li bì, lờ đờ ...

Chia sẻ của thầy Jake là thầy chưa bao giờ cho con uống thuốc hạ sốt, song không có nghĩa là bỏ mặc con sốt, mà phải luôn ở bên con, theo dõi, chăm sóc con sốt của con. Sốt là khi thể I (warmth body), và thể astral (consciousness body) đi vào 2 thể dưới life body và physical body, cơ thể thải hồi ra những gì không phù hợp, để khỏi bệnh, để lớn lên. Điều này có thể giải thích cho sốt mọc răng, sốt xong biết đi, biết bò, thậm chí là sốt xong cao lên cả vài phân :)

Có 2 loại bắt đầu cơn sốt:

- Ớn lạnh: khi đó đắp chăn và chườm nước nóng ở bụng. Khi con ớn lạnh qua đi, nhiệt độ sẽ bắt đầu tăng vọt, bỏ chăn, bỏ chườm nóng, và xử lý như sốt nóng.

- Sốt nóng: sờ vào người thấy rất nóng.

Liên tục kiểm tra nhiệt độ (đo cùng một nơi, hoặc miệng, hoặc nách, hoặc trán, tai...).

Nếu lòng bàn tay, bàn chân lạnh, là hơi ấm chưa lan toả đều. Đây là một trong những nguyên nhân gây động kinh (nơi lạnh, nơi nóng), dĩ nhiên còn do cơ địa cho việc bị động kinh khi sốt. Trẻ đã từng bị động kinh có nhiều nguy cơ bị lại, cần xử lý khác. Tán nhiệt bằng cách tấp/dập nước chảy từ vòi (nhiệt độ thường) lên, từ vai xuống tai, từ đầu gối xuống chân. 10 phút sau, thường lòng bàn tay và lòng bàn chân đã ấm.

Đo nhiệt độ 15 phút một lần. Mỗi trẻ thường có đỉnh nhiệt độ riêng, như con thầy Jake là 40.6 độ C (con gái) và 40.2 độ C (con trai). Thường lên đến nhiệt độ này sẽ không tăng nữa.

Nếu sốt quá cao, con có hiện tượng hoa mắt, thấy đát chao đảo chẳng hạn, thì nhiệt độ bằng cách tấp thêm nước giúp con hạ nhiệt. Nhanh thì lấy cục nước đá áp vào bắp chân (nơi có nhiều cơ bắp) 10 phút là con sẽ hạ nhiệt. Khi con lên cơn động kinh, cách này cũng giúp cơn động kinh qua mau. Con đau đầu, áp đá lên trán.

Buổi tối đi ngủ, sợ nhiệt độ tăng mà mình không biết, lấy chanh (chanh lemon, đoán là chanh nhỏ nhà mình) cắt đôi, áp mặt nước vào lòng bàn chân, mang tất vào, giúp giữ nhiệt độ không tăng.

Tuy nhiên, khi con sốt quá 3 ngày và sốt quá 41 độ C, đây là việc nguy hiểm, không còn là phản ứng cơ thể tự xử lý được, phải đưa con đến ngay bác sĩ. Với đứa trẻ phát triển tự nhiên, ăn tốt (thức ăn sạch), ngủ đủ, vận động, chưa từng chích ngừa như con thầy cô, được yêu thương và cảm giác an toàn đủ đầy (ừm, có thể mình nói là may mắn nữa), thì chưa bao giờ bị.

Trị liệu kèm khi con có kèm các triệu chứng ho và nỗi hạch ở cổ, áp nước gừng nóng (chườm). Ho có đờm, chườm nước nóng ở phổi. Tiêu chảy, cần mang mẫu phân đi xét nghiệm (tránh dịch tả). Sốt hơn 3 ngày, thử máu xem có bị sốt xuất huyết. Nếu sốt xuất huyết, dùng cây vú sữa đát (euphorbia hirta).

Cho con uống nhiều nước vì sốt dễ bị mất nước. Mặc áo có tay (che vai), quần dài để tránh mất nước. Uớt thì thay.

Chỉ cho ăn cháo (nếu con đói), không ép con ăn để tránh sức lực phải phân tán cho tiêu hoá thức ăn thay vì chiến đấu chống vi khuẩn và để thải chất độc.

Nói chung, để hỗ trợ cơ thể, nên thực hiện kèm với việc thanh lọc như ăn nhẹ, tắm hơi, ăn thêm thảo dược như nghệ (lọc gan), quế (hạ đường trong máu)...

Còn về ăn sạch thì là cả một đề tài lớn khác, to be continued :)

26 Steiner - bài hát cho trẻ em - Một cho mặt trời vàng (One for the golden sun)

MINH PHAN LÊ·24 THÁNG 7 2016

Bắt đầu cho phần Các bài hát trong trường Steiner cho trẻ, bằng bài hát rất ý nghĩa One for the golden sun. Bài hát này phù hợp cho trẻ khi bắt đầu vào lớp 1, học chữ số. Các bạn tham khảo thêm ở notes Lớp 1 - Môn Toán nhé. Như mọi khái niệm khác, số đêm được giới thiệu với các em bằng các ý nghĩa sâu sắc của nó trong cuộc sống. Các bạn cứ ngẫm thử về 1, và 2, về 3 và nhiều hơn nữa. Và đương nhiên, các con số được gấp lại trong truyện cổ tích, trong giờ sinh hoạt buổi sáng, trong Eurythmy, cũng như mọi sinh hoạt khác.

Ý nghĩa quá nên tìm hoài cả tuần nay mới ra lời và nhạc minh họa cho các bạn :)

Lời tiếng Anh:

One for the golden sun

Two for the night and day

Three for me for here I find strong limbs, warm heart, and a clear true mind

Four for the seasons slowly turning

Five for the stars so brightly burning

Six for the honey comb on the beehive, bring that sweet, sweet honey to me

1, 2, 3, 4, 5, 6, Seven for the wonders of the sun

(Now backwards faster)

Six for the honey comb on the beehive, bring that sweet, sweet honey to me

Five for the stars so brightly burning

Four for the seasons slowly turning

Three for me for here I find strong limbs, warm heart, and a clear true mind

Two for the night and day

One for the golden sun

Tạm dịch:

Một cho mặt trời vàng

Hai cho đêm và ngày

Ba cho tôi, vì nơi đây tôi có tay chân mạnh, tim ấm và tâm trí sáng suốt.

Bốn cho mùa chậm rãi xoay vần

Năm cho ngôi sao chiếu sáng

Sáu cho sáp ong trong tổ ong,, cho tôi mật ngọt

Bảy cho các kỳ quan của mặt trời

Các bạn tham khảo nhạc ở các link này nhé, tìm các link mp3 chưa ra ạ:

<https://www.youtube.com/watch?v=l6h37NuEAMs>

<https://www.youtube.com/watch?v=ypnLSDfkVAE>

<https://www.youtube.com/watch?v=4RjDroWKme4>

P.S.: Tớ lại chảy nước mắt khi hát câu Three for me for here I find strong limbs, warm heart and a clear true mind. (Có phiên bản là dear heart, nhưng trong sách đào tạo giáo viên và trong tim tớ thích warm heart hơn a.)

27 Tâm linh trong phim ảnh

MINH PHAN LÊ·24 THÁNG 7 2016

Vì sao phim về rồng, tiên, người khổng lồ, quỷ troll, thần lùn gnome ... ngày càng nhiều.

Bởi vì, bạn đang được báo về sự quay trở lại của những điều thần tiên. Nếu bạn là người bảo "Tôi biết, nó phải là như thế!" thì không sao cả, bạn sẽ biết được những điều như thế!. Còn nếu bạn nói: "Tôi chưa biết, và tôi sẵn sàng muốn biết nhiều hơn!" thì vũ trụ sẽ mở ra trước mắt bạn!

Mọi sự đang diễn tiến nhanh hơn, vũ trụ xoay vần nhanh hơn, con người tiến hoá nhanh hơn. Tin tức đang ngập tràn những điều xấu, đùng buồn, khi nước trong hơn thì bạn sẽ được thấy nhiều bụi bẩn hơn. Chỉ cần đùng tập trung nhìn ngó, sợ hãi, bàn tán về điều xấu. Hãy hướng về những điều tốt đẹp, và bạn sẽ thấy rằng điều tốt đẹp cũng đang ngày càng nhiều hơn.

Khi tâm thức càng nhiều người hướng về điều tốt đẹp, cuộc sống sẽ nở hoa, theo đúng nghĩa của nó.

Chúa, Phật, thần tiên ... chưa bao giờ rời bỏ chúng ta, chỉ có ta thôi tin vào họ:)

Bữa nào rảnh rảnh viết về những điều có thật trong các phim thần tiên hỉ?

28 Children songs - I am the Earth

Music and Lyrics by Glyn Lehmann

MINH PHAN LÊ·26 THÁNG 7 2016

I Am The Earth - Words & Music by Glyn Lehmann

I am the river flowing

I am the desert dry

I am the four winds blowing

I am the sunset sky

I am the forest breathing

I am the ocean wide

I am the storm clouds gathering

I am the mountain high

I am the Earth

I am the Earth

I am the Earth

I am the Earth

We are the children growing

You are the place we live

We are the seed you're sowing
We are the life you give
We are the future rising
We will be your voice
We will watch and learn from you
We will make the choice

CHORUS

I am the Earth
You're in our hands
I am the Earth
We're in your care
I am the Earth
Together we stand
I am the Earth
This moment in time we share
I am the river flowing
We are the children growing
I am the desert dry
You are the place we live
I am the four winds blowing
We are the seed you're sowing
I am the sunset sky
We are the life you give
I am the forest breathing
We will be your voice
I am the storm clouds gathering
We will make the choice

CHORUS

We share the future
Stand side by side
One Earth, one people
We'll turn the tide
And in the future
They'll say with pride
One Earth, one people
We turned the tide
Side by side

Side by side

Side by side

<https://www.youtube.com/watch?v=TNtmqStVRo0>

<https://www.youtube.com/watch?v=KAAstWy2jLM>

... Chúng con là trẻ em đang lớn lên

Mẹ là nơi chúng con sống

Chúng con là những hạt giống mẹ gieo

Chúng con là cuộc sống mẹ trao

Chúng con là tương lai đang ngời sáng

Chúng con sẽ là tiếng nói của mẹ

Chúng con sẽ nhìn và học từ mẹ

Chúng con sẽ lựa chọn ...

29 Steiner - Diễn giải truyện cổ tích

MINH PHAN LÊ·30 THÁNG 7 2016

Phản giới thiệu cuốn Interpretation of Fairy Tales – Diễn giải truyện cổ tích của tác giả Roy Wilkinson)

Tính thực tế của những câu chuyện cổ tích nằm ở sự thật là nội dung của chúng miêu tả các trải nghiệm của tâm hồn, các sự thật của vũ trụ, quá trình phát triển của một cá nhân, thế giới các thiên thần nguyên tố (đất, nước, khí lửa – như thần lùn, tiên có cánh, tiên nước, tiên của mùa màng ...), trí tuệ dân gian, và các tượng tượng của sự khai huyền. Những “bản tường thuật” này tuy nhiên không được diễn đạt bằng ngôn ngữ của khái niệm, mà bằng những hình ảnh tượng tượng. Cả một thế giới của kiến thức khoa học tâm linh chứa đựng trong chúng ...

Tuy nhiên, những hiểu biết về các hình ảnh biểu tượng, những hình mẫu nguyên thủy trong truyện cổ tích, người giáo viên nên hiểu và biết rõ, song tuyệt đối không hề đề cập đến khi kể chuyện cho trẻ.

Một số ví dụ: Truyện Hansel và Gretel: “sự hạ thế”, sự đầu thai xuống trái đất

Mẹ Holle: tái đầu thai và nghiệp quả

Bạch Tuyết và bảy chú lùn: sự tiến hoá của con người

Hai chú tí hon (elf) và người thợ giày: những thiên thần nguyên tố giúp đỡ con người

Cô bé quàng khăn đỏ: một bí ẩn của Thiên chúa giáo

(tớ đã từng tìm trên mạng về câu chuyện này, có rất rất nhiều giải thích, từ hiện tượng thiên nhiên – mặt trời lặn như bị nuốt vào bụng, cho đến ý nghĩa tâm linh – trong bụng sói quá tối tăm, ý nghĩa giáo dục – không nghe theo lời mẹ thì thế nào ..., thậm chí có cả diễn giải về tình dục nữa :)

Con ngỗng vàng: hướng dẫn tâm linh Rumpelstiltskin: cái xấu được trả hết (cái này mình cũng chưa hiểu lắm vì chưa đọc nguyên văn cuốn sách)

Người thợ may nhỏ thó can đảm (hay Một đòn chết bảy): nhận thức tâm linh phát triển.

30 Steiner - Tìm “vàng” trong truyện cổ tích Việt Nam

MINH PHAN LÊ·30 THÁNG 7 2016

Mình định để tiêu đề là “Gian nan tìm vàng trong truyện cổ tích Việt” nhưng mà làm thế thì không được. Phải tích cực tin vào tương lai tươi sáng chứ he :)

Notes này chép từ các lời giảng của cô Thanh Cherry trong Module III - Khoá đào tạo giáo viên mầm non.

Trong truyện cổ tích có cái gọi là archetype, tạm dịch là nguyên mẫu, hoặc hình mẫu nguyên thuỷ. Mỗi nguyên mẫu như hoàng tử, công chúa, bà tiên, mụ phù thuỷ, ông vua, cho tới anh thợ may, anh lính, bác thợ giày, ông chủ cối xay, cho đến màu vàng, màu đỏ, màu xanh, hoặc khu rừng, con suối, nước, con quạ, con cóc, các con số như 3 thử thách, 3 đúra con ... đều có ý nghĩa riêng của nó.

Một số ý nghĩa của một số nguyên mẫu (chi là các ý nghĩa chung thường gặp nhất, không phải trong bất cứ truyện nào cũng có thể mà đánh dấu cộp cộp thế này nha các bạn). Các hình mẫu nói riêng đã có ở trong bài giảng về truyện cổ tích của cô Kathy. Ở đây mình chép các hình mẫu mở rộng theo bài giảng của cô Thanh Cherry nhé.

Các hình mẫu nguyên thuỷ (archetype):

Hoàng tử (vị vua trẻ): cái tôi (ego), bản ngã hay đại diện cho tinh thần, nam tính

Ông vua (già): trí thông thái cổ xưa

Vị vua vừa có ý nghĩa là thiên tử (con trời): là cầu nối, người trung gian giữa thế giới tinh thần và thế giới vật chất. Cái này ở châu Á rất rõ nè, vua thường lập đền tế trời đất, rồi nhận thông điệp của đất trời ban xuống cho dân, ví dụ như cây lúa ngày nào, năm nay trồng cây lương thực gì ...

Công chúa: tâm hồn (soul), hay tính nữ

Công chúa bị câm là hình ảnh của sự mỉa mai gọi là speech (khả năng diễn đạt), đây là một sự thể hiện mạnh mẽ của cái tôi. Do đó, phải đợi một anh nhà nghèo có cái tôi mạnh mẽ bằng hành động (action) để khiến cô công chúa nói được. Mô típ này có trong rất nhiều truyện cổ tích nha, cả ta lẫn Tây heng.

Hoàng hậu: sự khôn ngoan của trực giác (intuition)

Một bà mẹ có thể vừa là một bà mẹ ruột thương yêu con, sẵn sàng hi sinh mạng sống vì con, vừa có thể là một bà mẹ ghê độc ác, sẵn sàng hi sinh con vì mình hehe.

Ý nghĩa các con số:

3 - 3 thử thách, 3 hoàng tử, 3 đúra con gái. Bạn có thể liên tưởng đến hình ảnh 3 fold flame, hay trinity - số 3 thần thánh, của mặt trời - mặt trăng - trái đất ...

7 - 7 hành tinh

12 - 12 cung hoàng đạo

Hoàng tử út, hay đúra con út thường là hoàng tử ngốc, thằng khờ, về sâu xa đó chính là biểu hiện của cái tôi (I), hoặc cái phần tinh thần (spirit), thường đến sau cùng, xuất hiện sau rốt, phần mới nhất của con người, còn non nớt, khờ khạo. Do đó, cuối truyện, thường đúra út mới được chiến thắng, lên làm vua, là nói về cái sự chiến thắng trong hành trình tiến hóa của con người vậy.

Anh khờ, chàng ngốc: cũng là hình tượng của người nhiều tình cảm, còn giữ được sức mạnh bên trong của tâm hồn, của tinh thần.

Hoàng tử ếch hay Nàng tiên cúc, hay con gấu trong truyện Bạch Tuyết - Hồng Hoa, cũng giống như Quái vật trong Người đẹp và Quái Vật, là hình ảnh của sự bị ốm bùa (enchanted), một sự phù phép mà chỉ có tình yêu thật sự (true love) mới hoá giải lời nguyền.

Hình ảnh trái táo (ví dụ trong truyện Bạch Tuyết) có ý nghĩa như là kiến thức (bên trong ruột trái táo khi cắt đôi có hình ngôi sao), nó tương tự như trái khế của mình vây (star fruit). Không phải tự nhiên mà có chuyện Ăn khế trả vàng, chứ không phải là Ăn chuối trả vàng, đúng hem?

Các nghề:

Xay bột: như một sự tiêu hoá, ngũ cốc được xay ra thành bột để dễ ăn, dễ tiêu hơn

Người thợ may: sự khéo léo của tay chân

Người thợ giày: việc làm ra giày dép để con người không còn đi đất, như là sự phát triển đến giai đoạn mới của con người. Phần nào giúp mình hiểu vì sao Tấm hay Lọ Lem cứ phải thử giày heng (cái này mình tự suy diễn).

Anh lính, người thợ săn: thường tượng trưng cho hành động, sự dũng cảm, ngay thẳng

Kết thúc có hậu của chuyện cổ tích thật sự thường là: hoàng tử lấy công chúa, và họ trị vì vương quốc an bình, yên vui. Họ sống hạnh phúc đời đời.

Một đám cưới hoàng gia (royal wedding) mà rượu chảy tràn 3 ngày 3 đêm, cả vương quốc đều ăn mừng rộn rã ... là một điều cần có. Nó là sự vinh danh của cái gọi là hạnh phúc thực sự, sự enlightenment của toàn thể con người từ body (thể chất vật chất) đến tinh thần (soul) và cao hơn cả là tinh thần, hay linh hồn (spirit).

Bởi vì thế nên cho dù là anh nhà nghèo, hay nàng Lọ Lem, ở cuối truyện, trước khi được lấy công chúa hay hoàng tử, anh ấy hay cô ấy cần được tẩy bỏ mọi sự nhơ nhem, cần mặc quần áo đẹp. Và khi mặc quần áo đẹp vào thì anh ấy hay cô ấy trở nên xinh đẹp y như một hoàng tử hay công chúa, và đám cưới tung bừng mới diễn ra.

Lại một lần nữa, hãy nghĩ đến hoàng tử, công chúa, hay vẻ đẹp, theo ý nghĩa của nguyên mẫu. Đừng để trí óc phán xét của thế giới vật chất xen vô, theo kiểu: “tại sao phải lấy hoàng tử hay công chúa mới được?”, “tại sao chỉ có hoàng tử hay công chúa mới đẹp, là cô gái nhà nghèo đẹp người đẹp nét vẫn đẹp chứ sao?” ... Bỏ qua, bỏ qua nha bà con! Nói tự đáy lòng mình, tui cũng muôn được làm công chúa xinh đẹp hơn là cô nhà nghèo đẹp nét, thè!!!

Sau đám cưới thì có thể có thêm đoạn: “Sau khi lấy công chúa, anh nhà nghèo trở thành hoàng tử. Và khi nhà vua mất, anh lên làm vua, và trị vì vương quốc.” (dĩ nhiên rồi). Kết thúc chuyện cổ tích là chiến thắng oanh liệt của con người, thì nó phải như thế.

Màu sắc:

Màu vàng, để mình kể cho các bạn nghe, mình vốn rất ghét màu vàng, thế mới khở. Hôm học Module I - Khoa Đào tạo Giáo viên Tiểu học, bọn mình kết thúc bằng vở kịch cả lớp diễn truyện Bạch Tuyết. Bạch Tuyết được cô cho quàng cái khăn lụa màu vàng là mình không thích rồi. Vẫn chưa hiểu rõ ý nghĩa của nó mà. Rồi trong truyện cổ tích toàn là vàng, từ tìm ra vàng, rìu vàng là quý nhất, rồi con chim vàng... Vì sao lại phải là vàng? Bởi vì vàng là biểu tượng của sự thức tỉnh (enlightenment - cái từ này tiếng Anh nó vẫn hay hơn tiếng Việt, tiếng Việt dịch chưa thoát ý được nè). Ví dụ như chuyện Chiếc rìu vàng, cuối cùng bác tiều phu thật thà được ông thần sông tặng cả rìu vàng (thức tỉnh - phần tinh thần spirit), rìu bạc (tâm hồn - soul), và rìu sắt cũ của bác (cơ thể vật chất - body).

Cho nên mình mới đặt tựa đề note này là **Đi tìm vàng** trong truyện cổ tích Việt Nam, hôm đó khi cả lớp cùng làm bài tập, mình thật sự cảm thấy như thế. Chúng mình đi tìm vàng, những câu chuyện cổ tích thật sự của dân tộc mình, những câu chuyện có được những hình ảnh nguyên mẫu của một chuyện cổ tích thật sự.

Không phải là chuyện dân gian (chuyện dân kể cho nhau nghe), chuyện ngôn ngữ, chuyện sự tích, chuyện truyền thuyết, thần thoại... Một nỗi buồn không hề nhẹ là vì sao truyện cổ tích thật sự, chuyện thần tiên của chúng ta lại hiếm hoi như thế!

“Vàng” trong truyện cổ tích Việt Nam:

Cây tre trăm đốt: Đây là một chuyện cổ tích hiếm hoi, đơn giản, vui tươi có thể kể cho các em nhỏ từ 3 - 5 tuổi.

Cây tre có tới trăm đốt, biểu hiện cho nguồn lực sống (etheric, life force) mạnh mẽ, trù phú, dồi dào.

Thạch Sanh - Lý Thông:

Thạch Sanh: anh ấy thật cường tráng, mạnh khoẻ, nhưng mà thật thà quá đúng không, bị lừa hết lần này đến lần khác. Cho đến khi anh ấy tìm được cung tên vàng, cây đòn tích tịch tang...

Ta có nồi cơm nấu ăn hoài không hết: nguồn lực sống dồi dào

Công chúa khi bị bắt về cũng không nói được, cho đến khi nghe được tiếng đàn

Sọ Dừa:

Một chi tiết hay gấp trong truyện cổ tích là một vợ chồng (có thể dân thường, có thể vua, thậm chí là một bà goá) có sự mang thai kỳ lạ. Việc một đôi vợ chồng già, đã qua tuổi về vật chất bình thường có thể sinh con,

mà lại mang thai, nhất là theo cách kỳ lạ, là biểu tượng của việc họ sẽ sinh ra một đứa con có sự phát triển về tinh thần (spirit).

Nước (water of life): là biểu hiện của sự sống, đặc biệt là nước thần, nước trường sinh. Trong truyện này là bà lão uống nước trong sọ người/sọ đứa sinh ra đứa con đặc biệt. Nghe tình tiết “uống nước trong sọ người”, người lớn chúng ta, đặc biệt là người kể chuyện (cô/mẹ) mà ế ẹ, thì con trẻ nó mới ẹ ẹ. Chứ mình hiểu ý nghĩa cái sọ nơi chứa đầu người là cái gì, mà ta kể bình thường như nó là, thì con trẻ nó sẽ không hề thắc mắc gì đâu nha. Song nếu cô hay mẹ vẫn thấy “ghê”, thì tốt hơn không kể, cứ kể trại đi là uống nước trong sọ đứa, cho nó lành nhé!

3 chị em, và chỉ có cô út ngoan hiền, lấy được Sọ Dùa.

Sọ Dùa sau khi có được tình yêu chân thật thì trở lại thành người.

Con gà trống báo hiệu Sọ Dùa trở về là hình ảnh biểu tượng của sự báo tin, báo thức. (Giống con gà trong truyện Mẹ Holle.)

Lọ nước thần:

Con chim mang lọ nước thần đến cho anh nhà nghèo.

Khi cô vợ tăm bắng lọ nước thần thì trở nên xinh đẹp và cô ấy cũng thông minh ra (bạn à, xinh đẹp là một phẩm chất đáng quý ớ).

Con quạ làm điều xấu: mang hình vẽ cô vợ thả vào cung vua để trả thù.

Anh chồng gánh hành đi tìm vợ biểu trưng cho hành động.

Khi hai vợ chồng đuổi được tên vua tham lam ra khỏi cung thì thay hán lên làm vua (làm vua là một chuyện cầm đat tới hihi).

Tấm Cám:

Trong truyện Tấm Cám có rất nhiều vàng nhé, từ con chim vàng anh, đến quả thị vàng.

Riêng quả thị thôi, là có hình tròn như hình ảnh của vũ trụ, màu vàng như mặt trời - sự nóng ấm, sức sống, thơm - cảm giác, tượng trưng cho phần tâm hồn (soul).

Các bạn suy ngẫm thêm và tìm thêm giúp truyện cổ tích Việt Nam cũng như cùng giải nghĩa giúp nha.

Ghi chú: các truyện sau rất tiếc không phải là chuyện cổ tích:

Các chuyện sự tích như Sự tích Chú cuội cung trăng, Sự tích hạt lúa (có thể dùng như chuyện thiên nhiên - nature story để kể trong dịp lễ hội).

Chuyện Cóc kiện trời là chuyện loài vật.

31 Steiner – Lớp 2

MINH PHAN LÊ·1 THÁNG 8 2016

(Theo Waldorf Inspiration - Janet Langley and Patti Connolly - Waldorf Consultants)

“Tôi sẽ không bao giờ quên 5 phút đầu tiên của lớp 2; tôi đứng trước lớp và ánh mắt tôi được đáp lại bởi 18 học sinh đang háo hức, mỗi em đều ngồi thẳng lưng lên và mỉm cười, chờ đợi tôi bắt đầu giảng! Không có giây phút nào cho sự xét đoán – chỉ là “Chúng ta hãy bắt đầu học nào!” Tất cả khoảng thời gian dùng để tạo nên vóc dáng của lớp 1 đã được trả công xứng đáng.

Thay vì giới thiệu một số môn học mới, việc được làm ở lớp đầu tiên và lặp lại ở lớp 3 và các lớp trên nữa, chương trình lớp 2 tập trung vào việc đào sâu các khả năng. Một lần nữa, các block của việc học sẽ luôn phiên giữa các kỹ năng toán và ngôn ngữ, khi các em học sinh tăng cường và mở rộng các khái niệm nền tảng được giới thiệu ở lớp 1: bốn phép tính, kỹ năng đọc và viết. Bạn sẽ không bao giờ được có lại sự xa xỉ để đi sâu thật sâu vào các kỹ năng – vì thế, hãy tận hưởng nó!

(Theo Mrs. Abusaad)

Một học sinh lớp 2 là “... giống như một con bướm vừa mới thoát ra khỏi cái vỏ nhộng cứng cầm tù nó và đậu trên cái lá, chờ cho những cái cánh rực rỡ khô lại và mạnh mẽ lên. Nó thực sự sẵn sàng để cất cánh bay” bởi vì cô bé/cậu bé đã thật sự bước vào chu kỳ 7 năm thứ hai trong vòng đời của sự tưởng tượng và những điều tự hỏi mà Rudolf Steiner mô tả thời kỳ này như là “trái tim của thời thơ ấu” (Waldorf Education – A Parent’s Guide, Giáo dục Waldorf – Một hướng dẫn cho bậc phụ huynh).

Lớp 1 là thời gian để tạo nên nhịp điệu và một cảm giác của sự hợp nhất; còn ở lớp 2 là thời gian để khám phá ra khía cạnh kép (dual – 2 mặt) của bản chất con người khi những cảm xúc của trẻ đã thức tỉnh. Những cảm xúc mạnh mẽ của trẻ về sự đồng cảm và ác cảm có thể là khó chịu cho các bậc cha mẹ, nhưng chúng là những trải nghiệm cần thiết cho học sinh lớp hai cần sống.

Làm thế nào để chương trình giảng dạy Waldorf đáp ứng được những cảm xúc này ở những trẻ từ 7 – 8 tuổi? Chúng ta tìm kiếm những câu chuyện từ mọi nền văn hoá mà diễn tả những cảm xúc này và chia sẻ chúng với các em trong giờ kể chuyện hàng ngày. Chúng ta đặt nền tảng của phần lớn việc học hành trên những câu chuyện này để có được trải nghiệm học hoà hợp và phong phú. Chúng ta chọn các truyện ngữ ngôn loài vật của nhiều nền văn hoá, chẳng hạn như các truyện ngữ ngôn nổi tiếng của Aesop và của Đức Phật, và từ các dân tộc châu Phi và châu Mỹ (người da đỏ châu Mỹ) để hiển thị các tính cách về mặt động vật của con người, cũng được biết đến như những cảm xúc thể thấp, những cảm xúc đấu tranh lẫn nhau. Các câu chuyện nói với những tưởng tượng của trẻ, cho phép chúng tạo nên những bức tranh bên trong về cái đúng và cái sai. Chúng ta không đưa ra kết luận giảng đạo về câu chuyện; thay vào đó, chúng ta để cho trẻ tự làm việc bên trong trẻ về câu chuyện này.

Bên cạnh những câu chuyện ngữ ngôn về loài vật, chúng ta cũng chia sẻ những câu chuyện về những người vĩ đại, những vị thánh và những nam/nữ anh hùng, những người đã vượt qua nguồn gốc, những xu hướng hành động theo bản năng động vật (thú tính) để phục vụ cho những người khác với những dự định vĩ đại nhất. Chúng ta đưa cho trẻ một bức tranh về cách mà những người đàn ông và những người phụ nữ cao quý đã khám phá và diễn đạt lý tưởng cao nhất của loài người: để tạo ra sự hoà hợp với Sự Linh thiêng. Trên ngưỡng cửa của các tri thức khoa học vừa mới tỉnh thức, học sinh lớp 2 được giao cho công việc học tập còn thách thức hơn bao giờ hết, tất cả được thể hiện một cách đầy tưởng tượng và nghệ thuật.

Trong môn ngôn ngữ, thể hiện nghệ thuật như một nghiên cứu thấu đáo về âm học đi đôi với các từ được thể hiện bằng hình ảnh, có được khi chúng ta viết và đọc các phần ngắn của truyện ngữ ngôn và những câu chuyện. Chúng ta học các quy tắc đánh vần khi chúng ta viết, chúng ta làm việc với các dấu chấm câu, ngữ pháp và viết hoa khi chúng ta soạn bài viết của mình, và chúng ta đọc cái mà chúng ta viết. Chúng ta bắt đầu đọc, các “độc giả” với nhau và mỗi bạn đọc một mình, đọc đầu tiên là các bài thơ và các bài đồng dao (các bài đi kèm với trò chơi) mà chúng ta đã thuộc lòng. Việc nói (speech) của chúng ta được tiếp tục khi chúng ta học thuộc lòng các bài thơ trẻ em cổ điển và các bài đồng dao. Vào mùa thu, chúng ta sẽ đi sâu hơn vào việc học viết chữ bằng tay sau khi nghiên cứu các hình dạng chạy? (running forms).

Trong toán học, chúng ta sẽ ôn lại các bài đã học ở lớp 1 và sau đó tiếp tục các kỹ năng toán phức tạp hơn với bốn phép tính dùng các hình dạng theo phương thẳng đứng mà người lớn dùng. Các câu chuyện tưởng tượng sẽ vẫn tạo nên cơ sở cho các ván đề trên. Ghi nhớ các bảng tính nhân (cửu chương) bằng những câu đầy đủ đến lúc này sẽ là điểm chính cần tập trung với các bảng nhân 7, 8, 11 và 12 được chính thức giới thiệu với các em. Đặt giá trị phép tính lên hàng ngàn, kết hợp lại trong phép cộng và phép trừ và phép chia dài đơn giản cũng được đặt kế hoạch cho các em khám phá. Dĩ nhiên, một chế độ “ăn” đều đặn của việc học toán nhầm sẽ được “cho ăn kèm” mỗi ngày.

Chương trình học môn khoa học tiếp tục được trải nghiệm khi chúng ta quan sát và yêu thích bốn mùa qua các bài thu công, bài hát, thơ ca, đi dạo trong thiên nhiên, những câu chuyện và làm vườn. Nhập môn động vật học (zoology) được giới thiệu khi trẻ nghe về các hành vi thuộc về tính cách của rất nhiều loài vật, chăm sóc thú vật của lớp và vẽ, nặn sáp, và sơn thú vật. Chúng ta cũng sẽ thực hiện một số chuyến đi chơi khám phá (field trip) để quan sát và trải nghiệm thiên nhiên.

Wow, một đóng thứ để làm, Thao Nguyen Cao Dung NaDa Phan hi :) ?

32 Steiner - Sự phát triển của trẻ 0 - 3 tuổi

MINH PHAN LÊ · 2 THÁNG 8 2016

Notes từ hội thảo của cô Shirley

Chúng ta có thể nhìn sự phát triển của trẻ theo 4 cách sau đây:

- Incarnation (hiện thân), hiểu nôm na như cách trẻ tạo nên hình hài này trên Trái Đất này. Khi trẻ sinh ra, có nguồn lực từ vũ trụ xuống với trẻ (cosmic force), và giúp trẻ tạo nên cơ thể có 3 phần chính. Đó là phần chân tay (limbs), hay còn gọi là phần ý chí (will), phần làm (doing) - được tạo dựng chủ yếu ở khoảng từ 0 - 7 tuổi. Phần nhịp điệu (rhythmic), phần của hệ tuần hoàn, hay phần thuộc về trái tim (heart), cảm giác - phát triển chủ yếu vào khoảng 7 - 14 tuổi. Phần đầu (head), suy nghĩ - phát triển ở tuổi 14 - 21. Hướng phát triển từ trên xuống.

- Các giai đoạn phát triển (development stages), đây là cách xem xét của nhiều nền giáo dục. Trẻ sẽ trải qua những giai đoạn phát triển, chẳng hạn cụ thể về thể chất, hay chúng ta có thể thấy được, như là biết đi (walking) - gắn với phần limbs (khoảng 1 tuổi); biết nói (speaking) - gắn với phần heart (khoảng 2 tuổi); biết nghĩ (thinking) - gắn với phần head (khoảng 3 tuổi). Hướng phát triển từ dưới lên.

- Vòng tròn xã hội: trẻ mới sinh ra chỉ biết mẹ, biết cha, dần dần biết đến ông bà, họ hàng, rồi đi chơi ra ngoài cửa hàng, giao tiếp với nhiều người hơn, rồi bắt đầu có bạn của riêng mình. Hướng phát triển từ ngoài vào trong.

- Phát triển tự thân: cái tôi, cái bản thể riêng của trẻ. Phát triển từ bên trong ra ngoài.

Để trẻ phát triển tốt và đúng đắn, cần cho trẻ không gian, thời gian phù hợp, để phát triển đúng nhịp độ, tốc độ riêng của trẻ.

Giai đoạn từ 0 - 3 tuổi, trẻ chủ yếu phát triển 4 giác quan thể thấp (lower senses, thấp không phải là thấp cao về sự so sánh hơn thua):

- Movement (vận động, di chuyển): trong đó có khía cạnh mà nhiều nền giáo dục trẻ sớm đều dùng để đánh giá sự phát triển của trẻ như xem xét vận động tinh, vận động thô của trẻ.

- Balance (cân bằng): về cả thể chất, lẫn tình cảm, tinh thần

- Life hay well-being (giác quan về cuộc sống, cảm thấy "ổn"): cần cho trẻ thức ăn lành mạnh, cuộc sống có nhịp điệu, sự an ổn, để trẻ phát triển tốt giác quan này.

- Touch (sờ chạm): mọi người, nhất là trẻ em, đều có khao khát được sờ chạm một cách yêu thương, sự nồng ấm. Trẻ phát triển tốt giác quan này qua việc được ôm áp, vuốt ve, cũng như có môi trường để sờ chạm người khác, và mọi vật xung quanh đúng cách, sẽ phát triển cân bằng, háo hức giao tiếp với người khác, với thế giới. Ngược lại, nếu trẻ không được tạo điều kiện phát triển giác quan này, trẻ sẽ trở nên co cụm, sợ hãi, lo lắng, khó giao tiếp.

Nhiệm vụ của một người lớn được chăm sóc một đứa trẻ, có thể là mẹ, là cha, là ông bà, là người giữ trẻ ... cần nhận thức trẻ là một món quà quý giá được đưa đến cho mình. Cần bảo vệ để trẻ được phát triển đúng cách, có thể làm những điều trẻ cần làm ở cuộc đời này. Hãy cho trẻ thời gian, không gian hợp lý cho sự phát triển đúng cách của trẻ. Hãy yêu thương kho báu mà bạn được trao!

33 Chuyện Tám Cám và Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ·10 THÁNG 8 2016

(Trích Sách Minh Triết Việt Trong Văn Minh Đông Phương - tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

Cảm ơn Ly Phan đã tìm và chép đoạn này trên blog của cô í, mình chỉ lại copy của cô í và để lên đây để các giáo viên Steiner Waldorf Việt Nam hiện tại và tương lai tiện bè tham khảo.

Chuyện Tám Cám là một câu chuyện nổi tiếng trong văn hóa dân gian Việt Nam, vốn được truyền miệng từ đời này sang đời khác. Chuyện Tám Cám có kết cấu rất hoàn chỉnh và mang một nội dung sâu sắc với nhiều tình tiết phức tạp. Những dị bản của loại chuyện như thế này có nhiều ở những nền văn hóa lâu đời của nhân loại và nội dung của chuyện Tám Cám cũng có nhiều chi tiết tương đồng với những câu chuyện cổ tích của các dân tộc khác trên thế giới. Thí dụ như: tình tiết phục sinh từ quả thị trong Tám Cám thì trong "Già Thu gấp tiên", "Tú Uyên Giáng Kiều"....hoặc một số truyện trong "1000 môt đêm lẻ", Chuyện "Nàng Bạch

Tuyệt và bầy chú lùn", chuyện "Cô bé Lọ Lem"...cũng có nhiều nét tương đồng với chuyện Tấm Cám. Nhưng có thể nói, chỉ có truyện Tấm Cám của Việt Nam mới có nhiều tình tiết trong một mạch truyện xuyên suốt, mang tính minh triết liên quan đến lý thuyết và những phương pháp của Dịch học, thông qua những hình tượng của nó, hơn hẳn những chuyện dị bản của những nền văn hoá khác. Điều này chứng tỏ chuyện Tấm Cám của dân tộc Việt có cội nguồn từ rất xa xưa trong lịch sử văn minh nhân loại. Riêng truyện Tấm Cám có nhiều tình huống và chi tiết mang hình tượng văn hoá đặc thù của người Lạc Việt, như: Trâu cau, chiếc rìu, quả thị, nấm vồng..vv..Điều này chứng tỏ nó thuộc loại văn chương bác học và bị khuyết danh vì những thăng trầm lịch sử, chứ không phải là loại văn học bình dân và được sáng tạo và phát triển bởi quần chúng. Sự tồn tại của truyện Tấm Cám trải qua bao thăng trầm của lịch sử Việt, đã chứng tỏ một sức sống mãnh liệt từ ngay trong nội dung câu truyện, vì tính minh triết tuyệt vời của nó trong nền văn minh phương Đông. Từ ngàn xưa cho đến ngày nay, tuổi thơ của bao thế hệ đã đi qua thời thơ áu trong không gian của truyền thống văn hoá Việt do thế hệ trước truyền lại. Đó chính là những chiếc bánh chung, bánh dày, những bức tranh dân gian đầy màu sắc sinh động, những trò chơi trẻ em như "Ô ăn quan", "Chi chi chành chành"...hoặc những câu chuyện đượm màu huyền thoại như: "Thạch Sanh", "Trương Chi, My nương"..... Tất cả hầu như đều mang một ý nghĩa minh triết Việt. Chuyện Tấm Cám cũng là một câu chuyện như vậy. Trong chuyện Tấm Cám, cũng như hầu hết những câu chuyện dân gian Việt, cái thiện luôn thắng cái ác và kẻ ác phải trả giá cho việc làm của họ. Đây chính là sự hướng tới những giá trị nhân bản trong việc giáo dục những thế hệ tiếp nối của nền văn hiến Việt. Câu chuyện Tấm Cám không chỉ mang một triết lý nhân sinh về tính nhân quả gần gũi với giáo lý Phật giáo, mà còn chứa đựng trong đó cả một giá trị minh triết Đông phương. Đó là sự minh triết Việt Dịch. Có thể khẳng định rằng: Hầu hết những di sản văn hoá phi vật thể Việt để lại cho hậu thế đều mang tính minh triết rất sâu sắc. Mỗi câu ca dao tục ngữ đều là một châm ngôn về con người và cuộc sống, về cách xử thế hàng ngày, hoặc đó là những lời khuyên khôn ngoan về các tri thức thiên nhiên, xã hội và con người. Trong những di sản văn hoá độc đáo ấy, chúng ta nếu chịu suy nghĩ và tìm tòi, còn thấy cả những chìa khóa giải mã những bí ẩn của giá trị của nền văn minh Đông phương. Những nội dung của các câu chuyện này đều có một mục đích thống nhất và trùng khớp về những giá trị bí ẩn của văn minh Đông phương, có tính hệ thống. Chứ không phải là những hiện tượng riêng lẻ, ngẫu nhiên trùng lặp. Câu chuyện "Con Tấm. Con Cám" của dân tộc Việt, cũng không ngoại lệ. Chính vì nội dung rất sâu sắc và tính minh triết của câu truyện này, đã khiến cho tác phẩm có một sức sống vượt thời gian, trải hàng ngàn năm thăng trầm của lịch sử Việt. Mở đầu câu truyện, chúng ta thấy cảnh ngộ của Tấm thật là bi đát: Cha mẹ mất sớm và ở với dì ghẻ. Đây là những mâu thuẫn đầu tiên của con người, trong mối quan hệ xã hội. Đôi tượng chính trong câu truyện này là bà dì ghẻ, mẹ của Cám và Tấm, con riêng của chồng bà. Cô Cám chỉ là một cái cớ để câu truyện diễn tiến. Sự tồn tại của ba nhân vật nữ chính và sự bi đát của cô Tấm cho thấy một hoàn cảnh thuần Âm, được biểu tượng bằng ba người đàn bà trong gia đình. Đó chính là tượng của quẻ Thuần Khôn: và địa vị của cô Tấm, trưởng nữ, tượng của quẻ Tốn theo mô tả của kinh Dịch. Mâu thuẫn xã hội là một thực tại và nó phát triển theo quy luật phát triển của lịch sử nhân loại. Mâu thuẫn đầu tiên và sơ khai nhất chính là mối quan hệ gia đình. Hoàn cảnh của cô Tấm trong câu chuyện là một ví dụ. Nếu câu chuyện giải quyết theo hướng người mẹ kế của cô Tấm có ý thức nhân đạo, nuôi cô Tấm như con đẻ của mình. Như vậy, sẽ có Dương (Ý thức thuộc Dương) trong Âm (Ba người đàn bà) thì Âm Dương được cân bằng và câu chuyện bi thương này diễn biến theo chiều hướng khác. Nhưng bà mẹ của Cám lại sống theo bản năng của người đàn bà trong mối quan hệ giữa con mình và con không do mình đẻ ra. Trong giai đoạn đầu, tính thuần Âm chỉ đạo toàn bộ sự diễn tiến và phát triển của câu truyện. Âm càng phát thì mâu thuẫn ngày càng tăng. Chuyện bắt đầu chỉ là con tép, rồi lên con cá. Sau đó, khi mối quan hệ xã hội ngày càng phát triển trong lịch sử tiến hóa của loài người thì nhu cầu về ăn mặc cũng phát triển. Phần Dương trong một hoàn cảnh thuần Âm này chỉ là mơ ước của Tấm với hình tượng ông Bụt hiện lên mỗi khi hoạn nạn. Với những người nghiên cứu về kinh Dịch, chúng ta đều biết rằng: Trong một quẻ 6 hào thì quái Thượng: gồm ba hào trên 4. 5. 6, trên là Dương; quái Hạ: gồm ba hào dưới 1. 2. 3, dưới là Âm, Theo nguyên lý "Dương trên, Âm dưới". Qua ba giai đoạn gian truân trong gia đình và phát triển từ thấp đến cao, chính là ba hào Âm của quái Hạ trong quẻ Thuần Khôn: Ba sự kiện đó là giỗ tép bị tráo (Hào sơ lục), cá bống bị giết (Hào Lục nhị) và sự đau khổ của Tấm khi phải nhặt thóc một cách vô vọng cho ước mơ của mình (Hào Lục tam). Đây chính là hình tượng ba hào Âm cuối của quẻ thuần Khôn. Trong giai đoạn này, đến Hào hai ("Hào Lục nhị") là hào Âm chính vị theo lý Dịch, hình tượng của con cá bống mỗi khi Tấm cho ăn có một câu ca kỳ lạ: Bóng bống bang bang Bóng ăn cơm vàng, cơm bạc nhà ta. Chó ăn cơm hầm, cháo hoa nhà người. Câu ca nổi tiếng này được các bà mẹ Việt truyền từ đời này sang đời khác, qua bao thăng

trầm của giống nòi, khi kể lại câu truyện cho đứa con thơ dại. Mỗi khi đọc bài ca này, mắt mẹ lại ánh lên nhìn vào mặt con, như muốn truyền cảm tình yêu mến ám gia đình mà mẹ là người chở che, bao bọc. Cũng như chuyện thằng Bờm, sự quay cuồng bão tố của không thời gian lịch sử không làm thay đổi một chữ. Ở đây, trong bài ca này của cô Tâm, cũng không hề bị sửa chữa bởi một ý thức hàn lâm ngắn. Tại sao thế nhỉ? Ông cha ta dùng ngoa ngữ chăng? Cơm của Tâm cũng là cơm, lại là cơm của con nhà nghèo, làm sao gọi là "cơm vàng, cơm bạc" được? Đây chính là hình tượng, nhắc nhở hậu thế đừng vội quay lưng với những di sản của ông cha. Mà trong đó, ẩn chứa những giá trị vô giá không thể so sánh với những giá trị vật chất tầm thường. Khi Tâm cưỡi ngựa hồng, mặc áo đẹp, đội nón quai thao, mang hài đi dự lễ hội, thoả mãn ước mơ của mình thì câu chuyện bước sang một cấu trúc khác. Mâu thuẫn của mối quan hệ giữa con người với con người trong gia đình, được chuyển sang mâu thuẫn trong quan hệ xã hội: Mâu thuẫn về danh vọng và quyền lực. Tâm đang ở trong hào Lục tú (Hào Âm chính vị) của quái Thượng, trong quẻ thuần Khôn thuộc Âm (*). Quái Khôn thượng - Hào Lục tú (Hào thứ tư, đếm từ dưới lên. Bắt đầu từ quái Khôn hạ) Quái Khôn Hạ Xã hội loài người liên tục phát triển thì mâu thuẫn xã hội tiếp tục phát triển với những hình thái mới của nó. Qua giai đoạn thuần Âm của ba hào quẻ Khôn hạ, mâu thuẫn xã hội trong gia đình, chuyển sang một hình thái mới là Dương trong Âm của ba hào trong quái Khôn thượng của quẻ Thuần khôn. Diễn biến của câu truyện từ lúc này về sau, không có hình ảnh của ông Bụt (Tính Dương trong quái Khôn hạ thuần Âm). Trong hào Lục tú chính vị, Tâm được tấn phong hoàng hậu chỉ dưới hào Cửu Ngũ là hào của vua. Nếu như lúc Tâm trở về làng, mẹ con nhà Cám phục tùng hoàng hậu, giữ đạo quân thần. Tức là có ý thức trong mối quan hệ xã hội (Thuộc Dương) thì câu truyện có thể chấm dứt ở đây. Và đây cũng là kết thúc của một câu chuyện dị bản tương tự của văn hoá cổ Châu Âu trong câu chuyện Lọ Lem. Nhưng nền văn minh cổ của người Việt đã tiếp tục câu chuyện sâu sắc hơn nhiều, theo đúng tinh thần của Dịch học: Quẻ thuần Khôn chưa đi hết 6 hào của nó và mâu thuẫn xã hội tiếp tục phát triển. Tâm bị mẹ con nhà Cám lừa giết chết, khi đang trèo lên cây cau và biến thành con chim vàng anh. Đây là lần biến hoá thứ nhất của hào Lục Tú. Sự tranh chấp quyền lực - mâu thuẫn trong quan hệ xã hội - vẫn tiếp tục xảy ra và Âm vẫn thắng Dương: Con chim vàng anh hoá thân của Tâm bị giết. Đến đây sự kiện chuyển sang hào lục ngũ, Âm không chính vị. Cám thay chị làm hoàng hậu. Linh hồn của Tâm biến thành cây xoan tiếp tục oán than. Cám tiếp tục truy sát, chặt cây làm khung cùi. Sự kiện tột cùng của hào Thượng lục trong quẻ thuần Khôn và cũng là lúc tính thuần Âm của quẻ Thuần Khôn đạt đến đỉnh cao nhất: Tâm trở thành cái khung cùi và là một công cụ của Cám. Chúng ta cũng nhận thấy rằng: Trong giai đoạn sau được diễn tả thông qua 3 hào thượng của quẻ Thuần Khôn - từ lục tú đến thượng lục - không có hình ảnh của Bụt trong câu chuyện. Linh hồn của Tâm, thuộc Dương trong Âm (Hồn người chết), trực tiếp tham gia diễn biến câu truyện, thay thế cho hình tượng ông Bụt. Nhiều nhà phê bình văn học đã cho rằng: Đây là hình ảnh chịu ảnh hưởng của tư tưởng Phật giáo. Nhưng người viết cho rằng: đây chính là sự minh họa đặc sắc cho tính vi diệu của Dịch học, có sự tương đồng với Phật Pháp. Để chứng tỏ điều này, chúng ta có thể xem lại bản văn sau đây trong kinh Dịch: Hé Từ thượng truyện. Chương V. Tiết 2 viết: Quote

Ngẩng lên xem thiên văn, cúi xuống xét địa lý, cho nên biết cái cớ của sáng tối. Quay về nguyên thuỷ của vạn vật, theo đến cuối cùng, nên biết được bài học về sống chết. Tinh khí hợp lại sinh ra vạn vật. Hồn thoát ra tạo nên sự biến hóa, nên biết được tình trạng của quỉ thần.

Như vậy, qua đoạn trích dẫn trên "Hồn thoát ra tạo nên sự biến hóa", cho thấy tinh thần của Dịch rất gần gũi với giáo pháp của Phật về sự luân hồi, qua hình tượng Bụt. Cho nên, có sự ngộ nhận chuyện Tâm Cám ảnh hưởng của Phật giáo. Điều này cũng giống như sự tích "Đàm Nhất Dạ" với Chủ Đồng Tử, hoặc "Sự tích Cây Nêu", đều có hình ảnh của Đức Phật. Nhưng hình tượng cây Nêu trong "Sự tích cây Nêu" là một giá trị văn hoá phi vật thể thuần Việt: Chỉ có ở văn hoá Việt Nam mới có cây Nêu. Còn những quốc gia ảnh hưởng Phật pháp khác, không có hình tượng này. Điều này cho thấy hình tượng cây nêu là một sản phẩm văn hoá thuần Việt và không có nguồn gốc từ Phật giáo. Nhưng chính tính gần gũi của tư tưởng Dịch học và Phật pháp với những giá trị minh triết trong văn hoá truyền thống Việt, nên trong "Sự tích cây Nêu" đã dùng hình ảnh chiếc áo cà sa của Đức Phật phủ lên cây Nêu. Đây là một biểu tượng sự che chở của Phật Pháp, mang tính mật ngữ cho thấy những giá trị văn hoá Việt trong sự bi tráng của lịch sử giống nòi. Hình ảnh chiếc áo cà sa của Phật, trùm lên vòng tròn phía trên cây Nêu truyền thống, còn cho biết phải đi tìm bản thể vũ trụ - "Thái cực", vòng tròn phía trên cây Nêu truyền thống - trong minh triết của Phật Pháp và Đạo Đức kinh (Đạo giáo). Quay trở lại với nội dung câu chuyện Tâm Cám, chúng ta thấy rằng: Mâu thuẫn đã lên đến tột đỉnh trong quan hệ xã hội của con người. Đó là mâu thuẫn ở đỉnh cao của quyền lực: Tâm và Cám trong sự tranh

giành địa vị Hoàng Hậu. Âm tính đã phát triển đến hào Thượng Lực trong quẻ thuần Khôn. Vì tính thuần Âm, nên mâu thuẫn không được giải quyết. Linh hồn của Tấm vẫn khắc khoải với sự đau khổ, oan trái của mình. Nhưng về lý Dịch thì sự việc phải chuyển hóa. Chiếc khung cùi bị Cám đốt hoá thành tro để chuyển hóa câu chuyện sang một hoàn cảnh mới: Nhất Dương sinh, theo nguyên lý cực Âm sinh Dương của Dịch. Hình ảnh "quả thị" là một biểu tượng tuyệt vời trong trường hợp này. Đây là một loại quả (trái cây) chỉ dùng trong việc thờ cúng của văn hoá truyền thống Việt. Quả thị chỉ có mùi hương (mùi vị thuộc Dương, hình thể thuộc Âm) và không ăn được. Thị ơi! Thị à! Thị rụng bị bà. Bà đẻ bà ngửi, chứ bà không ăn! Các bà mẹ Việt Nam kể lại câu chuyện này, cũng giải thích rằng: Chính vì vậy mà quả thị từ đó về sau không ăn được. Linh hồn của Tấm nấp trong quả thị và phục sinh từ quả thị. Đây là hình tượng của quẻ Phục: Nhất Dương sinh Hào sơ cửu trong quẻ Phục. Nhất Dương sinh. Tấm đã sống lại và ở với bà lão. Như vậy, khi linh hồn cô Tấm nằm trong quả thị và hàng ngày bước ra giúp đỡ việc nhà thì câu chuyện đã đang ở trong hào Nhất Dương, sơ Cửu của quẻ Phục. Khi bà lão rình phát hiện được Tấm và xé bỏ quả thị đi thì cô Tấm hoàn Dương. Cô Tấm sống với bà lão. Đây là hình tượng của hào Cửu Nhị của quẻ Lâm và câu chuyện đang diễn biến trong nội hàm của nó: Ngôi Dương của hào cửu nhị không đặc chính. Tấm còn đang chịu cảnh đói khát quê người. Hào Cửu nhị của quẻ Lâm. Biển l่าน hai. Câu chuyện tiếp diễn khi nhà vua tình cờ vi hành qua hàng nước của bà lão. Một tình tiết rất độc đáo ở giai đoạn này và có lẽ cũng là lời giáo huấn của tiền nhân, chính là hình ảnh của miếng trầu tôm cánh phượng. Trầu cau là một giá trị đặc thù của văn hoá Việt. Trầu tôm cánh phượng chính là hình tượng của một giá trị cao nhất của nền văn hoá đó. Và chỉ có cô Tấm mới thực hiện được điều này. Toàn bộ đoạn này, cha ông ta đã gửi gắm lại cho đời sau một thông điệp: Chính những giá trị văn hoá Việt là tiền đề cho sức sống và sự phát triển của dân tộc Việt. Bởi vậy, những thế hệ tiếp nối nền văn hiến Việt phải có trách nhiệm bảo tồn những giá trị văn hóa Việt. Khi nền văn minh toàn cầu hội nhập thì dân tộc nào có giá trị văn hóa cao cấp, chính là dân tộc được trân trọng trên thế giới. Trở lại với câu truyện Tấm Cám, chúng ta thấy rằng: Nhờ miếng trầu tôm cánh phượng, nhà vua đã đưa cô Tấm trở về hoàng cung và là chính cung hoàng hậu. Câu chuyện đang diễn biến ở hào Cửu Tam. Dương đặc ngôi dương. Nhưng đến đây nếu chúng ta vội cho rằng: 3 hào Âm của quẻ Thuần Khôn đã biến thành ba hào Dương là tượng của quẻ Địa Thiên Thái thì thật sai lầm. Đây chưa phải là quẻ Địa Thiên Thái. Quẻ Địa Thiên Thái trong Dịch học. Một trong những giá trị căn bản của câu chuyện này, chính là ở đoạn cuối của câu chuyện. Về tượng quái thì quẻ Khôn trong Địa Thiên thái và trong quẻ thuần Khôn đều giống nhau. Nhưng là những người đã tìm hiểu về Dịch thì chúng ta sẽ thấy rằng: Ý nghĩa của cùng một quái nhưng ở hai quẻ khác nhau sẽ khác nhau. ....Quái thượng Khôn.....Quái thượng Khôn trong quẻ Thuần Khôn.....trong quẻ Địa Thiên Thái Quái thượng Khôn trong quẻ Thuần Khôn và quái thượng Khôn trong quẻ Địa Thiên Thái, mặc dù giống về hình tượng, nhưng không thể cùng một nội dung. Sự tuần hoàn của tạo hóa khiến mỗi quẻ ở vị trí khác nhau trong vòng tuần hoàn vô tận, sẽ không giống nhau dù giống về hình tượng. Bởi vậy, quái Khôn trong quẻ Thuần Khôn tượng là bà mẹ của Cám, nhưng quái Khôn trong quẻ Địa Thiên Thái thì lại khác hẳn về tính chất. Cho nên, câu chuyện chưa chấm dứt ở đây khi mới đến sự chuyển hóa lần thứ nhất về tính chất của quẻ Lục tú là hào Âm chính vị trong quẻ thượng Khôn. với hình tượng cô Tấm hồi cung lên làm hoàng hậu. Câu chuyện diễn biến đến hình tượng của hào Lục ngũ, Âm không chính vị. Đó chính là sự chuyển hóa tính chất khi những sự kiện diễn biến liên tục ở đoạn cuối. Cám đang làm vợ vua không chính danh vì đoạt quyền của chị, đã chết vì tham vọng vô độ. Cô ta không từ một cách nào để đạt mục đích. Lòng tham đã dẫn đến sự ngu xuẩn, thể hiện bằng hành động tự nhảy vào vạc dầu sôi của chính mình. Hình ảnh cô Cám tự nhảy vào vạc dầu sôi, vì nóng ruột muối nhanh chóng làm đẹp, hòng giữ ngôi vị hoàng hậu, còn cho thấy một giá trị minh triết về lòng tham của con người chính là vạc dầu sôi tự hủy diệt. Đây cũng là điểm tương đồng giữa minh triết Việt với Phật pháp. Chuyển sang hào Lục thượng của quái Thượng Khôn. Tấm lấy muối ướp xác em đura về quê an táng. Bà mẹ Cám tưởng là mắm của con mình gửi về, lấy ăn dần. Bà mẹ Cám ăn thịt con mà không biết. Đây là một hình tượng rất ánh tượng vì tính khủng khiếp của nó. Nhưng về tính minh triết của hình tượng này lại cho thấy: Chính bà mẹ Cám đã giết dần con mình khi xui con lao vào tội ác và những tham vọng quyền lực. Bà mẹ Cám đã ăn thịt chính con bà từ lâu. Đến khi thấy hậu quả tội ác của chính bà thì bà ta cũng chết. Chính vì hình ảnh ánh tượng này lại là sự cảnh tỉnh cho lòng tham của con người nhắc nhở cho thế hệ sau. Và đây cũng chính là một hình tượng được giải mã tuyệt vời nhất cho sự hoán vị Tốn Khôn trong Hậu thiên Lạc Việt so với Hậu thiên Văn vương: Khi bà mẹ Cám, tượng cho quái Khôn trong quẻ thuần Khôn chết và Tấm (trưởng nữ, tượng quái Tốn), chính thức thay thế trong vị trí hoàng hậu làm Mẫu nghi thiên hạ. Đây là một nội dung khác của quái Khôn thì tính chất của quái Khôn mới thay đổi để cuộc đời mở ra với quẻ Địa Thiên thái. Và cũng chính hình

tượng này lại cho thấy vị trí của Tốn (Trưởng Nữ - Tâm) phải thay thế cho quái Khôn - mẹ Cám trong Việt Dịch với "Hậu Thiên Lạc Việt phổi Hà Đồ". Câu truyện Tấm Cám đã sống với nền văn hóa dân tộc Việt trải hàng thiên niên kỷ, còn chứa đựng nhiều nội dung sâu sắc thuộc về nền minh triết Lạc Việt. Nhưng do khả năng người viết có hạn nên không phân tích được hết ý. Hy vọng các bậc cao nhân sẽ tiếp tục khám phá và tìm ra những giá trị đích thực của nó.

34 Chuyện Trê Cóc - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ · 10 THÁNG 8 2016

(trích Minh Triết Việt trong văn minh Đông phương.- Tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

Một trong những câu chuyện kể dân gian Việt Nam đã mô tả có tính tiên tri cho sự phục hồi những giá trị của nền văn hiến Việt, hoàn toàn phù hợp với kết quả tiên tri của bà Vanga: đó chính là câu truyện "Trê Cóc" nổi tiếng trong nền văn hiến Việt.

Câu chuyện kể rằng: Cóc mẹ xuống đầm để trứng và nở ra một đàn nòng nọc. Vợ chồng nhà Trê, không có con, thấy đàn nòng nọc giống mình bèn bắt đem về nuôi. Cóc mẹ trở lại đầm thì không thấy con đâu. Biết Trê lấy cắp con mình, bèn đâm đơn kiện quan Cá Chép. Nhưng quan Cá Chép xử thắng cho vợ chồng nhà Trê, vì thấy nòng nọc giống Trê hơn giống Cóc.

Mẹ Cóc buồn bã thì cụ đồ Nhái khuyên mẹ Cóc không cần phải lo nghĩ nhiều. "Sự phát triển của tự nhiên, đến một lúc một thời điểm thích hợp thì nòng nọc sẽ phát triển thành cóc và trở về với Mẹ Cóc.

Quả nhiên, sau này, khi đàn nòng nọc lớn lên lại trở thành cóc và về với mẹ Cóc.

"Trê Cóc". Tranh dân gian Đông Hồ trong di sản văn hóa truyền thống Việt.

Đây là một câu chuyện mang tính minh triết Việt: Nền văn minh Hán đã Hán hóa những di sản của nền văn hiến Việt từ hơn 2000 năm trước. Bởi vậy, những di sản ấy mang một hình thức bằng văn tự Hán, làm mọi người cứ tưởng nó thuộc về nền văn hóa Hán. Điều này được mô tả trong câu chuyện bằng hình thức giống Trê của đàn nòng nọc.

Đã hơn hai ngàn năm trôi qua, chính sự phát triển tự nhiên - theo quy luật tiến hóa của nền văn minh nhân loại - là điều kiện cần và đủ để thẩm định một chân lý cổ xưa sẽ quay trở lại với con người. Đây chính là nội dung của thầy Nhái Bén khuyên mẹ Cóc cứ yên tâm; quy luật phát triển của tự nhiên sẽ làm đàn nòng nọc tiến hóa thành Cóc và trở về với nguồn cội. Chỉ đến ngày hôm nay, đã hơn 2000 năm trôi qua, khi nền văn minh nhân loại đã phát triển và hình thành những tiêu chí khoa học cho một lý thuyết nhân danh khoa học, mới đủ cơ sở để chứng minh cho nền văn minh Việt chính là chủ nhân đích thực của nền văn minh Đông phương. Đàn nòng nọc, biểu tượng của nền văn minh Khoa Đầu mới trở về với nguồn cội. Sự mở đầu và nội dung của toàn bộ cuốn tiểu luận này, mô tả những giá trị minh triết Việt, chứng minh cho toàn bộ những giá trị của nền văn minh Đông phương thuộc về Việt tộc, một thời huy hoàng ở miền nam sông Dương Tử, mà hậu duệ chính là các dân tộc ở đất nước Việt Nam hiện nay. Cho nên, khi kết thúc cuốn tiểu luận này, chúng tôi cũng xin mô tả một nội dung minh triết của một câu truyện nổi tiếng trong di sản văn hóa truyền thống Việt - truyện "Trê Cóc" - để chia sẻ với bạn đọc một thông điệp của tổ tiên về sự phục hồi những giá trị văn hiến Việt, như là một quy luật tất yếu của sự phát triển trong tương lai của nền văn minh hiện tại.

35 Ngôn ngữ Việt - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ · 10 THÁNG 8 2016

(trích Minh Triết Việt trong văn minh Đông phương.- Tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

Tính phát triển cao cấp trong hệ thống ngôn ngữ Việt

Vấn đề đầu tiên chúng tôi đặt ra trên một nhận thức tổng quát, nhằm xác định rằng: Một ngôn ngữ có khả năng mô tả một cách tinh vi những trạng thái trừu tượng, bao gồm cả các vấn đề cảm xúc tâm lý, tư duy, tâm linh... có khả năng mô tả cả những dạng tồn tại cho đến những trạng thái vận động tinh vi của vật chất. Đồng thời, ngôn ngữ đó có khả năng chuyển đổi tất cả các ngôn ngữ khác ra ngôn ngữ của nó thì đó là một ngôn ngữ có cấu trúc hệ thống cao cấp. Đương nhiên, hệ thống ngôn ngữ đó phải là hệ quả của một nền văn minh phát triển với những mối quan hệ xã hội phức hợp do sự phát triển xã hội. Xét trên cơ sở tiêu chí này thì

tiếng Việt chính là một ngôn ngữ cao cấp trong những hệ thống ngôn ngữ hiện nay. Ngôn ngữ Việt có khả năng chuyển đổi, dịch thuật tất cả các hệ thống ngôn ngữ khác ra ngôn ngữ Việt. Ngôn ngữ Việt có khả năng Việt hóa trong tính hệ thống của nó, tất cả mọi danh từ, thuật ngữ, nội hàm những khái niệm của tất cả các hệ thống ngôn ngữ khác trong lịch sử văn minh hiện nay, kể cả mọi danh từ, thuật ngữ mới nhất mô tả những khái niệm của nền văn minh hiện đại. Căn cứ vào tiêu chí đã trình bày ở trên và đối chiếu ngôn ngữ Việt với các hệ thống ngôn ngữ khác, rõ ràng ngôn ngữ Việt hoàn toàn thỏa mãn và là một hệ thống ngôn ngữ cao cấp. Nhà nghiên cứu Phạm Công Thiện phát biểu: Quote

Chúng ta chỉ cần đọc lại ngôn ngữ Việt Nam và nói lại tiếng Việt Nam và bỗng nhiên nhìn thấy rằng tất cả đạo lý triết lý cao siêu nhất của nhân loại đã nằm sẵn trong vài ba tiếng Việt đơn sơ như CON và CÁI, như CHAY, CHÁY, CHÀY, CHẨY, CHẠY và còn biết bao nhiêu điều đáng suy nghĩ khác mà chúng ta đã bỏ quên một cách ngu xuẩn."

Nội dung của tiểu luận này không nhằm chứng minh cho tính cao cấp trong hệ thống ngôn ngữ Việt, nên chúng tôi chỉ đặt vấn đề để tham khảo. Chúng tôi hy vọng sẽ có dịp chứng minh hệ thống ngôn ngữ rất cao cấp của tiếng Việt trong nền văn minh hiện nay. Và vấn đề được đặt ra chỉ để xác định một hệ quả tiếp theo của hệ thống ngôn ngữ Việt liên quan đến các từ mô tả bát quái. Hệ quả tiếp theo là tính cao cấp trong hệ thống ngôn ngữ Việt phải là sản phẩm của một nền văn minh rất phát triển. Bát quái và hệ thống quẻ vón chỉ là ký hiệu siêu công thức mô tả nội hàm của thuyết Âm Dương Ngũ hành đã được chứng minh thuộc về nền văn hiến Việt, tất yếu hệ thống ngôn ngữ Việt phải ghi lại những dấu ấn của các từ liên quan, mà ngôn ngữ Hán rõ ràng không thể hiện điều này.

4.2. 2. Ngôn ngữ Việt và sự ứng dụng các từ mô tả Bát quái. Chúng tôi cũng xin được bắt đầu từ quái Càn:

CànKý hiệu:Càn trong tiếng Việt ngoài nghĩa chỉ quái Càn trong Bát quái, nó còn là một tính từ rất thông dụng trong ngôn ngữ Việt. Càn trong tiếng Việt mang tính hàm chứa rất nhiều nghĩa tùy theo từ bỏ ngữ mang tính phân loại cho tính chất của khái niệm "càn" như: Càn rõ, càn quấy, càn phá, làm càn, càn quét. Ngoài sự dùng tiếng Càn như một tính từ mà chúng tôi mô tả ở trên, tính chất của quái Càn còn được ứng dụng trong hệ thống ngôn ngữ Việt với nội hàm tương ứng, như sau: 1/ Hình tượng của quẻ Càn/ Trời: Ngôn ngữ Nam bộ: "Thằng đó làm trời (Càn)"; ngôn ngữ miền Bắc: "Thằng đó là ông trời (Càn) con" ... 2/ Càn: cương, kiện. Dùng mô tả tính chất của con người: "Thằng đó "cương" (Bướng, ngoan cố) lắm!" .

KhảmKý hiệu:Từ "Khảm" trong tiếng Việt, ngoài nghĩa chỉ quái Khảm trong Bát quái, còn là một động từ mô tả hành vi làm cho đầy một chỗ khuyết lõm nhỏ. Thường mô tả hành vi của thợ thủ công, như: Khảm xà cừ, khảm ngọc trai, vàng bạc... Thùa khuy trên vạt áo trước đây cũng gọi là "khảm". Đây chính là ứng dụng hình tượng của quái Khảm: Một vạch Dương nằm chèn giữa hai vạch Âm.

CánKý hiệu:Từ "Cán" trong tiếng Việt ngoài nghĩa chỉ quái Cán trong Bát quái, còn là một tính từ mô tả tính chất cản trở. Đây là ứng dụng hình tượng của quẻ Cán/ Núi còn có nghĩa mô tả sự cản trở. Cán trong tiếng Việt mang tính hàm chứa rất nhiều nghĩa tùy theo từ bỏ ngữ mang tính phân loại cho tính chất của khái niệm "cán" như: Lấn cản, cản quá, bị cản, cản trừ, cản bäu...; hoặc đi bị vấp, té ngã bởi vật gì đó, thường được mô tả là "cấn"/ vấp phải vật đó. Thí dụ: "Cán phải hòn đá nêng ngã"...

Chấn

Ký hiệu:Từ "Chấn" trong tiếng Việt ngoài nghĩa chỉ quái Chấn trong Bát quái, còn là một động từ mô tả sự áp ché, ngăn chặn, gầm đồng âm và hoàn toàn đồng nghĩa với từ "trấn". Đây chính từ ứng dụng hình tượng của quái Chấn: Hai hào Âm, đè một hào Dương. Từ "chấn" hay "trấn" rất phổ biến trong tiếng Việt, như: Trấn thủ, trấn giữ, thị trấn, trấn áp...; hoặc: chấn xuồng (Đè xuồng)...

Khôn Ký hiệu:Từ "Khôn" trong tiếng Việt ngoài nghĩa chỉ quái Khôn trong Bát quái, còn là một tính từ mô tả tính chất trí huệ của một sinh vật. Từ "Khôn" là một từ phổ biến trong tiếng Việt, hàm chứa rất nhiều nghĩa, tùy theo từ bỏ ngữ mang tính phân loại cho tính chất của khái niệm "Khôn" như: Khôn lỏi, khôn vặt, khôn ngoan, trí khôn...

Ly

Ký hiệu: Từ "Ly" trong tiếng Việt ngoài nghĩa chỉ quái Ly trong Bát quái, còn là một tính từ mô tả tính chất, trạng thái của sự vật, sự việc. Từ "Ly" trong tiếng Việt mang tính hàm chứa rất nhiều nghĩa tùy theo từ bỏ ngữ mang tính phân loại cho tính chất của khái niệm "Ly", như: Chia ly, ly quê, ly dị, ly tán... Hoặc là danh từ mô tả vật dụng như "cái ly" trong tiếng Nam bộ. Những từ này ứng dụng hình tượng của quái Ly: Rỗng ở giữa được mô tả là "cái ly" và hình tượng hai hào Dương bị ngăn trở bởi một hào Âm ở giữa được mô tả là "chia ly". Trong tiếng Nam bộ, từ "ly" còn một danh từ mô tả con Lân trong tư linh của văn minh Đông phương. Thay vì tiếng phổ biến thường gọi "Long, lân, qui, phượng" thì người Nam bộ gọi là "Long, ly, qui, phượng".

Tốn Ký hiệu: Từ "Tốn" trong tiếng Việt ngoài nghĩa chỉ quái Tốn trong Bát quái, còn là một tính từ mô tả tính chất, trạng thái của sự vật, sự việc. Từ "Tốn" trong tiếng Việt nguyên nghĩa chỉ sự hao tổn nhẹ, kiềm chế, hàm chứa rất nhiều nghĩa tùy theo từ bỏ ngữ mang tính phân loại cho tính chất của khái niệm "Tốn", như: Tốn kém, tổn sức, tổn hao, khiêm tổn, từ tổn, tiêu tổn, tổn tiền, tổn gạo, tổn cơm... Khái niệm "tốn" trong tiếng Việt dùng hình tượng của quái Tốn: Khuyết hầm phần dưới. Tiếng Hán không có từ này, mà nhà nghiên cứu Lân Miên đã mô tả ở trên.

Đoài Ký hiệu: Từ "Đoài" trong tiếng Việt ngoài nghĩa chỉ quái Đoài trong Bát quái, còn hàm chứa nhiều nghĩa liên quan và biến thể của từ "đoài" còn có tính biểu tượng mô tả tính chất, trạng thái của sự vật, sự việc. Từ "Đoài" trong tiếng Việt sử dụng nguyên nghĩa là phuơng Tây (Chính vị quái Đoài ở phuơng Tây), còn phổ biến trong tiếng Việt, như: "Thôn Đông, thôn Đoài"; hoặc "gái thôn Đoài, trai thôn Thượng"... Biến thể của từ Đoài trong tiếng Việt còn mô tả sự lưu luyến, ngóng trông, chờ đợi, hoài niệm, hàm chứa rất nhiều nghĩa, như: "đoài hoài"; "đoài trông", "đoài mong"... Tính biểu tượng trạng thái và phuơng vị của từ "Đoài" trong tiếng Việt từ vị trí của quái Đoài trong sự kết thúc của chu kỳ "Hậu thiên Bát quái phôi Hà đò" với độ số cao nhất là 9 trên Hà đò (Ở Lý học trong cổ thư chữ Hán, quái Đoài mang độ số 7 do phôi hợp với Lạc Thư). Do đó, biến thể của Đoài là sự hoài niệm quá khứ.

6.3 . VÂN ĐỀ ÚNG DỤNG DANH TỪ MÔ TẢ BÁT QUÁI TRONG TIẾNG VIỆT VÀ NGÔN NGỮ VIỆT. Qua sự trình bày của chúng tôi ở phần trên và so sánh với ngôn ngữ Hán trong việc ứng dụng các từ mô tả Bát quái, đã xác định rằng: Trong ngôn ngữ Việt đã phổ biến những từ mô tả Bát quái so với ngôn ngữ Hán. Nền văn minh tự nhận là chủ nhân của văn minh Đông phuơng, nhưng lại không hề chứng tỏ tính phổ biến của các từ mô tả Bát quái trong ngôn ngữ của họ. Đây là một sự kiện nằm trong tính hệ thống đã xác định rằng: Dịch học và thuyết Âm Dương Ngũ hành thuộc về nền văn minh Việt. Và hiện tượng này đã bổ sung một cách sắc sảo cho thấy di sản của nền văn minh Đông phuơng là thuyết Âm Dương Ngũ hành đã ghi dấu ấn trong ngôn ngữ Việt do tính sử dụng phổ biến của các danh từ mô tả Bát quái. Sự kiện này cũng xác định rằng: Ngôn ngữ Việt là một ngôn ngữ đã có từ rất lâu trong lịch sử văn minh nhân loại và là mối liên hệ nhân quả của thuyết Âm Dương Ngũ hành và những ký hiệu Dịch học, siêu công thức mô tả nội hàm của học thuyết này là Bát quái. Trong tiểu luận này, chúng tôi cũng đã xác định rằng: Thuyết Âm Dương Ngũ hành không thuộc về lịch sử văn minh nhân loại nhận thức được. Từ đó dẫn tới một giả thuyết hợp lý và khả năng phát triển minh chứng là ngôn ngữ Việt chính là một ngôn ngữ tối cổ xuất hiện từ nền văn minh cổ xưa và là nền tảng trong lịch sử văn minh đã hình thành nên thuyết Âm Dương Ngũ hành. Từ đó cũng xác định rằng: Một hệ thống ngôn ngữ cao cấp, tất yếu phải có hệ thống ký tự mô tả chữ viết thể hiện ngôn ngữ đó, để lưu giữ và phát triển nền văn minh. Vấn đề được đặt ra đã được nhà nghiên cứu ngôn ngữ Việt cổ Khánh Hoài Đỗ Văn Xuyên, đã chứng minh rằng: Đó chính là hệ thống chữ Khoa đầu mà ông đã mô tả. Tuy nhiên, nhân việc này chúng tôi cần xác định rằng: Những ý kiến cho rằng: Ngôn ngữ Việt có xuất xứ từ ngôn ngữ Hán và là hệ quả của nền văn minh này là một sai lầm rất nghiêm trọng. Những nhận định sai lầm này xuất phát từ nhận thức cục bộ và trực quan khi liên hệ với hệ thống những từ gọi là Hán Việt. Theo thống kê của nhà nghiên cứu Lê Gia thì trên 30.000 từ. Nhưng nếu nhìn từ một cách nhìn tổng quát thì nhận định này hoàn toàn không phù hợp với tiêu chí khoa học cho một giả thuyết hoặc một lý thuyết khoa học. Cụ thể là với nhận định cho rằng: Việt ngữ có xuất xứ từ văn minh Hán phải giải thích được hàng loạt những vấn đề sau đây: Chính nền văn minh Trung Hoa từ hàng thế kỷ nay muốn latin hóa toàn bộ ngôn ngữ Hán những không thực hiện được. Trong khi đó, để gọi là biết đọc, biết viết chữ Hán chỉ cần khoảng 1000 từ phổ thông. 1/ Bản thân từ những từ Hán Việt phát âm hoàn toàn không phải cách phát âm của ngôn ngữ Hán. Vậy thì với 30.000 từ được coi là Hán Việt do tổ chức qui mô quốc gia nào thực hiện trong lịch sử văn minh Đông phuơng? 2/ Trong ngôn ngữ Hán, từng từ mô tả nội hàm khái niệm rất hạn chế. Nhiều từ viết giống nhau, hoặc phát âm giống nhau, nhưng mô tả nhiều nghĩa khác nhau. Trong khi đó, ngôn ngữ Việt mô tả một

cách chi tiết và vô cùng phong phú khi các sự kiện và vấn đề liên quan và có tính hệ thống. Do đó, việc ngôn ngữ Việt có một hệ thống chữ viết cỗ do nhà nghiên cứu Khánh Hoài Đỗ Văn Xuyên chứng minh hoàn toàn phù hợp với tính tất yếu và một chân lý hiển nhiên được mô tả. Phương pháp chứng minh của nhà nghiên cứu Đỗ Văn Xuyên là căn cứ trên những tiêu chí khách quan khoa học cho một hệ thống ngôn ngữ thuộc về một dân tộc chủ sở hữu hệ thống chữ viết đó và đã được chứng minh hoàn toàn phù hợp với những tiêu chí này. Cá nhân nhà nghiên cứu Đỗ Văn Xuyên với phương tiện duy nhất là khả năng tư duy thể hiện ở phương pháp nghiên cứu và chứng minh, không hề có sự hỗ trợ vật chất và phương tiện nào. Ông ta không thể tự tạo ra cả một hệ thống chữ viết cho cả một dân tộc, khi đây là điều mà nền văn minh Trung Hoa với tất cả khả năng huy động được, cho đến ngày nay chưa thể latin hóa ngôn ngữ của họ. Giả thiết trong tương lai họ làm được thì cũng không thể mang tính hệ thống và hoàn chỉnh như ngôn ngữ Việt. Chúng tôi thiết nghĩ, muốn phản biện hệ thống chữ Khoa Đẩu của nhà nghiên cứu Khánh Hoài Đỗ Văn Xuyên, phải chỉ ra được những mâu thuẫn trong hệ thống luận cứ chứng minh của ông. Không làm được điều này thì mọi sự phản bác đều không thể hiện tính khách quan khoa học. Như chúng tôi đã trình bày: Tiểu luận này không phải là một chuyên đề về ngôn ngữ và chữ Việt cỗ. Nên chúng tôi chỉ giới hạn ở cách đặt vấn đề và mối liên hệ trong việc thể hiện danh từ mô tả Bát quái giữa ngôn ngữ Việt và Hán, như một yếu tố xác định trong hệ thống luận cứ nhằm minh chứng cho chủ đề của tiểu luận này.

36 Trò chơi Ô ăn quan và Kim Mộc Thuỷ Hoả Thổ - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ - 10 THÁNG 8 2016

(trích Minh Triết Việt trong văn minh Đông phương.- Tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

4. 5. 3. Thuyết Âm Dương Ngũ hành và trò chơi của trẻ em Việt. Minh triết Việt trong trò chơi "Ô ăn Quan"

Trong văn hóa truyền thống Việt có nhiều trò chơi trẻ em truyền từ đời này sang đời khác. Có thể nói hầu hết những trò chơi này đều mang một ý nghĩa minh triết sâu sắc liên hệ với những nguyên lý của thuyết Âm Dương Ngũ hành. Những trò như: "Lò cò", "Chi chi, chành chành".... mà nội dung của nó, chúng tôi đã trình bày ở trên trong những chủ đề liên quan. Nhưng sẽ là một thiếu sót, nếu chúng tôi không giới thiệu với bạn đọc nội dung minh triết một trò chơi nổi tiếng trong truyền thống văn hóa Việt. Đó là trò chơi "Ô ăn quan". Có thể nói: người Việt Nam dù mọi lứa tuổi, hầu như đều đã qua thời thơ ấu trong trò chơi này. Cũng như những bức tranh dân gian cho trẻ em dán lên tường ngày Tết cho vui cửa, vui nhà, nhưng đều mang một ý nghĩa minh triết sâu sắc liên quan đến một học thuyết còn bí ẩn là thuyết Âm Dương Ngũ hành, thì trò chơi "Ô ăn quan" của trẻ em Việt cũng mang một nội dung minh triết liên quan đến học thuyết này. "Chơi Ô ăn Quan"

Bức danh họa của họa sĩ Nguyễn Phan Chánh sáng tác năm 1931 Trò này được chơi như sau: Trên một hình vẽ gồm 10 ô vuông sắp thành hai hàng, mỗi hàng năm ô, trong một hình chữ nhật. Hai đầu hình chữ nhật có hai nửa vòng tròn. Có hai người chơi ngồi hai bên, đối xứng theo trục dọc của hình. Mỗi bên có 25 quân chia cho mỗi ô 5 quân. Mỗi nửa vòng tròn trong đó có một quan. Quân có thể là hạt nhãn hoặc hòn sỏi, quan có thể là hạt vải hoặc hòn sỏi to hơn. Mô hình trò chơi Ô ăn Quan

Cách chơi: Lần lượt từng người chơi. Mỗi bên khi bắt đầu chơi, chỉ được phép bốc quân ở một trong năm ô phía bên mình và rải đều mỗi ô một quân theo một chiều nhất định (kể cả ô quan). Khi hết quân trên tay thì bốc tiếp ở ô kế đã rải quân cuối cùng và rải tiếp, cho đến khi ngưng trong những điều kiện sau đây:

1/ Ô rải quân cuối cùng sát ngay ô quan (nếu ô quan vẫn còn quân hoặc quan trong đó), vì không được phép bốc ô quan. Mặc dù được phép ăn ô quan.

2/ Ô rải quân cuối cùng mà hai ô kế liên tiếp thuận chiều không có quân để bốc.

3/ Kế ô rải cuối cùng không có quân và ô kế đó có quân, tức cách một ô thì được lấy hết quân trong ô cách ô đó ra ngoài. Kế cả đó là ô quan.

Hai trường hợp trên gọi là "Chưng" và phải nhường cho người kia đi. Trường hợp cuối gọi là "Ăn" và sau đó cũng đến lượt người kia đi.

Tính minh triết liên hệ với nội hàm thuyết Âm Dương Ngũ hành ở trò chơi này là: mặc dù cả hai bên đều còn quân để đi, nhưng ô quan không còn quân (đã rải vào trong quá trình chơi) hoặc quan, vì đã bị "ăn"

trong quá trình chơi thì trò chơi vẫn bị ngưng lại. Người chơi hô: "Hết quan, toàn dân kéo về!". Người nào ăn và còn nhiều quân nhất thì thắng. Trong cách tính điểm thì mỗi quân là một điểm. Nhưng "quan" thì được tính là 10 điểm.

Từ góc nhìn của người viết thì hình ảnh và cách chơi "Ô ăn Quan" đã thể hiện sự liên quan chặt chẽ mối liên hệ căn bản trong nội hàm của thuyết Âm Dương Ngũ hành:

1/ Hai quan nằm trong ô tròn biểu tượng hình và tướng của Âm Dương. Trong đó: Hai nửa vòng tròn hai đầu là biểu tượng của Dương bao hàm Âm. Hình tượng này thể hiện một định đề trong thuyết Âm Dương Ngũ hành: "Dương trước, Âm sau". 2/ Trong khi chơi, được phép ăn ô Quan, nhưng không được phép bốc ô Quan thuộc Dương. Điều này cho thấy sự xác định "Dương tịnh" không được phép bốc và "Âm động", khi được phép bốc các quân trong 10 ô của hình chữ nhật thuộc Âm. 3/ Mười ô vuông trong hình chữ nhật chia làm hai cho thấy Ngũ hành nằm trong sự chi phối của Âm Dương và phân biệt Âm Dương: $5 \times 2 = 10$ (năm Âm Ngũ hành và năm Dương Ngũ hành). 4/ Trong một ô lại gồm năm quân, cho thấy mỗi hành lại là tập hợp của các phần tử trong tập hợp đó và những phần tử này cũng được phân loại theo Ngũ hành. Điều này được thể hiện bằng mỗi ô có 5 quân (Ngũ hành). 5/ Sự vận động của năm quân trong ô biểu tượng cho sự vận động của Ngũ hành. Trong suốt quá trình chơi là thể hiện sự tiêu trổ sinh khắc của Âm Dương Ngũ hành.

6/ Trong lúc chơi, khi không còn quân ở hai ô quan (tức là không có Âm Dương) thì trò chơi bị ngưng - Người chơi hô: "Hết quan, toàn dân kéo về". Nghĩa là: không có Âm Dương thì cũng không có sự vận động của Ngũ hành. Hay nói cách khác: Âm Dương, Ngũ hành là những khái niệm trong một lý thuyết nhất quán, có tính hệ thống và hoàn chỉnh.

Trò chơi trẻ em là một sản phẩm sáng tạo của tư duy trùu tượng. Do đó, tính trùng khớp hoàn toàn trong mối liên hệ chặt chẽ với những nguyên lý, mệnh đề của thuyết Âm Dương Ngũ hành được phục hồi từ nền văn hiến Việt, không thể coi là sự ngẫu nhiên trùng hợp với nguyên lý của Âm Dương Ngũ hành. Điều này chỉ có thể giải thích rằng: chính là do ông cha ta đã đặt ra để lưu truyền trong đời qua thế hệ mầm non, một ý niệm về Âm Dương Ngũ hành và sự diễn biến, liên hệ chặt chẽ của nó: Âm Dương chi phối Ngũ hành. Ngũ hành thuộc Âm và là cái có. Đồng thời, trò chơi "Ô ăn quan" cũng xác định: thuyết Âm Dương Ngũ hành là một học thuyết thống nhất, hoàn chỉnh, có tính hệ thống, tính quy luật và khả năng tiên tri trong trò chơi "Ô ăn Quan" của trẻ em Việt. Trò chơi dân dã của trẻ em Việt hàm chứa những giá trị nội hàm của thuyết Âm Dương Ngũ hành cho thấy tổ tiên ta đã sử dụng những phương tiện giáo dục nhận thức cho những thế hệ tiếp nối về một tri thức kỳ vĩ của nền văn hiến Việt ngay từ khi còn nhỏ. Minh triết Việt trong trò chơi "Kim. Mộc. Thủy. Hỏa. Thổ". Nếu như trò chơi "Ô ăn Quan" là một trò chơi rất phổ biến trong các thế hệ Việt, thì trò chơi "Kim, Mộc, Thủy, Hỏa, Thổ", hầu như lại ít người biết đến. Trong di sản văn hóa truyền thống Việt, những trò chơi trẻ em truyền từ đời này qua đời khác của nền văn hiến Việt, không chỉ duy nhất có các trò: "lò cò"; "Ô ăn Quan"; mà còn nhiều trò chơi có sự liên hệ với nội hàm của thuyết Âm Dương Ngũ hành. "Kim, Mộc, Thủy, Hỏa, Thổ" là một trò chơi và tự danh xưng của nó đã nói lên điều này. Trò này được chơi như sau: Có hai người chơi. Mỗi bên 4 quân được sắp xếp trong một hình chữ thập được cấu tạo do 5 hình vuông như hình dưới đây. Lần lượt từng người chơi, mỗi lần chơi chỉ đi được một quân. Khi nhắc quân đi thì hô: "Kim, Mộc, Thủy,..." . Mỗi tên một hành khi hô thì đưa quân đi lần lượt vào từng giao điểm của hình vuông, không được đi xéo: giao điểm thứ nhất (không tính vị trí của quân) hô: "Kim"; giao điểm thứ hai hô: "Mộc"... tối đa chỉ được 5 nước, đến Thổ hoặc vướng quân đối phương phải ngừng lại. Không được lùi lại, nhưng những bước đi có thể theo nhiều hướng. Nếu quân đối phương đứng ở vị trí thứ 5 thì được ăn (loại ra ngoài). Người nào hết quân thì thua.

Hàm nghĩa của trò chơi này thể hiện sự liên quan Âm Dương Ngũ hành và Lạc thư như sau:

1/ Mỗi bên 4 quân tương tự với sự vận động của 4 chòm sao Âm (Màu đen) và bốn chòm sao Dương (Màu trắng) trong "Lạc thư cửu tinh đồ". .... Hình "Lạc thư cửu tinh đồ". ..... Mô hình Lạc thư điểm 2/ Tên trò chơi và lời hô: "Kim - Mộc - Thủy - Hỏa - Thổ" chính là chiêu tương khắc ngược kim đồng hồ của Ngũ hành bắt đầu từ hành Kim trên Lạc thư cửu cung. Xem hình dưới đây: Đồ hình Cửu cung Lạc thư

Bạn đọc có thể thắc mắc rằng: lời hô trong trò chơi là "Kim, Mộc, Thủy, Hỏa, Thổ" thì Hỏa sinh Thổ là hành kế tiếp. Vậy là tương sinh, sao lại gọi là "Ngũ hành tương khắc?". Người viết xin được giải thích như sau: Trò chơi này trực tiếp dùng danh từ mô tả Ngũ hành trong trò chơi, cho thấy nó liên hệ trực tiếp và là hệ

quả của học thuyết Âm Dương Ngũ hành. Đây cũng chính là sự khác biệt rất rõ ràng và trực quan về sự liên hệ trực tiếp của thuyết Âm Dương Ngũ hành thể hiện trong trò chơi này. Khác hẳn các trò chơi khác, mang tính biểu tượng, như "lò cò", "Ô ăn Quan"....và phải có sự suy luận mối liên hệ giữa các biểu tượng và cách chơi với nội hàm của học thuyết này. Do đó, trò chơi "Kim Mộc Thủy Hỏa Thổ" phải có sự liên hệ nội hàm trực tiếp với những mệnh đề căn bản của học thuyết này. Nội hàm đó chính là tính tương khắc của Ngũ hành trên Lạc Thư. Khi hình tượng của trò chơi dùng 5 ô làm điều kiện chơi. Biểu tượng này trùng khớp với Trung cung độ số 5 của Lạc thư. Mà Lạc thư mô tả tính tương khắc của Ngũ hành trên đồ hình. Xét bốn danh từ mô tả tứ hành thì đã có hai hành liên tiếp khắc nhau, là: Kim khắc Mộc và Thủy khắc Hỏa. Từ đó chúng tôi xác định trò chơi này thể hiện sự tương khắc của Ngũ hành và cách gọi có thể nguyên thủy là "Kim, Mộc - Thổ - Thủy, Hỏa". Nhưng do lưu truyền lâu đời nên bị đọc sai thành: "Kim Mộc Thủy Hỏa Thổ". 3/ Lạc thư cửu cung có 9 ô. Nhưng đồ hình trò chơi dùng năm hình vuông nằm trong chữ thập của trò chơi là sự cô đọng Lạc thư cửu cung (gộp hai cung Âm Dương làm một). Đồng thời mô tả độ số trung cung của Lạc thư là 5. Sự vận động của Ngũ hành trên Lạc thư theo chiều ngược kim đồng hồ (đây cũng chính là chiều vận động của các hành tinh trong Thái dương hệ, thể hiện sự tương khắc của Ngũ hành như sau: Kim khắc Mộc, Mộc khắc Thổ, Thổ khắc Thủy, Thủy khắc Hỏa, Hỏa khắc Kim). 4/ Trò này rất khó chơi. Bí rì rì vì không gian vận động của các quân mỗi bên rất hạn chế. Ban đầu tôi đã đi được ba nước. Mà chỉ đến đêm đến "Thổ" mới được ăn quân đổi phuong. Nhưng chính tính rất khó chơi ấy, đã gây một ấn tượng về ý niệm tương khắc, làm mọi sự ngưng trệ trong thuyết Âm Dương Ngũ hành. Đôi lập với tương sinh là tính thể hiện về lý thuyết cho mọi sự phát triển.

Hình ảnh những trò chơi trẻ em được mô tả trong sách này, đã cho thấy tổ tiên ta rất chú trọng giáo dục thể hệ áu thơ tiếp nối nền văn hiến Việt, để tiếp nối nền văn minh. Những nhận thức căn bản của thuyết Âm Dương Ngũ hành đều được thể hiện trong mô hình trò chơi và cách chơi.

37 Đạo đức và Truyền thống giáo dục Việt với Thuyết Âm dương ngũ hành - Minh triết Việt MINH PHAN LÊ·10 THÁNG 8 2016

(trích Minh Triết Việt trong văn minh Đông phuong.- Tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

4. 6. 1. Ngũ Đức và Ngũ hành.

Trong văn hóa truyền thống Đông phuong, đạo đức cho mỗi con người trong quan hệ xã hội được chuẩn hóa cụ thể bởi năm thành tố là: Nhân, lễ, nghĩa, trí, tín. Năm chuẩn mực đạo đức của văn minh Đông phuong cũng xuất phát từ việc ứng dụng quy luật vũ trụ trong điều hành xã hội được miêu tả trong phạm trù của Ngũ hành. Trong đó: 1/ Đức "Nhân" đứng đầu trong Ngũ đức và là thành tố căn bản có tính quyết định các đức tính chuẩn mực khác, thuộc hành Thổ. 2/ Thổ sinh Kim. Đó là đức "Tín". 3/ Kim sinh Thủy. Đó là đức "Trí". 4/ Thủy sinh Mộc. Đó là đức "Nghĩa". 5/ Mộc sinh Hỏa. Đó là đức "Lễ". Bởi vậy, câu thuật ngữ "nhân, nghĩa, lễ, trí, tín", đọc đúng phải là: "nhân (Thổ), lễ (Hỏa), nghĩa (Mộc), trí (Thủy), tín (Kim)". Đây cũng là chiều tương sinh của Hành đồ từ phải sang trái (Thuận kim đồng hồ).

4. 5. 2. "Tiên học lễ, hậu học văn" và nền giáo dục truyền thống Việt. Truyền thống trong cuộc sống xã hội là người Việt rất ham học. Hình ảnh những bà mẹ quê mót lúa, mò cua, bắt ốc cho con đi học; những người cha đầu tắt, mặt tối, sống trong ống cống, cũng dành dụm để con đi học thành người...không chỉ là những hiện tượng bây giờ mới có, mà là truyền thống của Việt tộc từ ngàn xưa. Từ những di sản truyền thống về việc vinh danh những người tài năng, qua thành ngữ dành cho sự thành đạt, như: "vinh quy bái tổ", hoặc những tấm gương vượt khó để học còn ghi nhận theo truyền thuyết, truyền cổ tích, như: "Trần Minh khổ chuối", "Sự tích các trạng"... không có tiền mua tập vở phải viết trên lá chuối khô, hoặc nghèo không có tiền mua dầu đèn phải dùng đèn đom đóm... Dã sử cũng ghi nhận, những làng hiếu học, dân chúng gom tiền cho những trẻ em thông minh đi học với hy vọng thành tài mang lại vinh quang cho dân làng....Đây là những mục đích cuộc sống ở nơi dân dã. Từ thượng tầng kiến trúc trong kinh điển của Nho giáo, từ hàng ngàn năm trước cũng ghi nhận: Thiên tử trọng hiền hào. Văn chương giáo nhĩ tào. Vạn ban gai hạ phẩm. Duy hưu độc thư cao. Hai câu trên xác định việc học là một ưu tiên hàng đầu được triều đình - nhà nước - khuyến khích: "Thiên tử trọng hiền hào". Hai câu dưới xác định đọc sách là giá trị tinh thần cao cấp nhất trong cuộc sống của con người. Từ lâu, đã có những luận điểm phê phán, cho rằng quan điểm của Nho giáo để cao trí thức và hạ thấp những người lao động chân tay. Nhưng trong câu trên, người viết không thấy việc phủ nhận địa vị của người lao động chân tay. Mà chỉ thấy việc khuyến học cho bất cứ tầng lớp nào trong xã hội. Chăn trâu

đọc sách Tranh dân gian Đông Hồ. Bức tranh dân gian trong truyền thống văn hóa Việt cho thấy tinh thần "duy hưu độc thư cao" không phải chỉ ở tầng lớp trí thức. Cố thư viết: " Ngọc bất trác, bất thành khí. Nhân bất học, bất tri lý". Nhưng mục đích của việc học trong truyền thống dân dã Việt và được sự khuyến khích của triều đình, không phải chỉ để vinh thân, phì gia. Mục đích cuối cùng của giáo dục, thông qua khuyến học là để duy trì và phát triển nền văn minh. Đó chính là một trong những thành tố của triết lý giáo dục Đông phương. Nhưng hình tượng của việc khuyến học và sự sụp đổ của một nền văn minh từ hơn hai ngàn năm trước, khiến nó bị biến tướng và trở thành mục đích cá nhân. Thôi có làm chi cái chữ Nho. Ông Nghè, ông Cống cũng nằm co. Chi bằng đi học làm thầy phán. Tối rượu sâm banh, sáng sữa bò. Thơ Trần Té Xương. Để đạt mục đích duy trì và phát triển nền văn minh trong việc khuyến học thì mục đích đầu tiên của những giá trị văn minh phương Đông, là: "Tiên học lễ, hậu học văn". "Lễ", mà chúng tôi đã trình bày, chính là một trong ba mô thức của hình thái ý thức xã hội, được xác định bởi những quy luật vũ trụ trong "Tam Dương khai thái", thuộc về thuyết Âm Dương Ngũ hành, nhân danh nền văn hiến Việt. Lễ cũng là một thành tố của Ngũ Đức. Lễ chính là hình thức giao tiếp giữa con người với con người, trong mọi mối quan hệ xã hội. Nếu chỉ hiểu về "Lễ" thông qua những hình thức nghi lễ cầu kỳ được quy định của các triều đại phong kiến xưa và nhận thấy sự rườm rà, không thích hợp với cuộc sống hiện đại, rồi từ đó, phủ nhận việc "học Lễ" là một cách nhìn không toàn diện. Đúng là những nghi lễ cầu kỳ trong hình thức giao tiếp trong quan hệ xã hội của những thời đại xa xưa, trong nền văn minh Đông phương, cần phải hiệu chỉnh, hoặc bãi bỏ. Nhưng không thể phủ nhận việc "học Lễ". Nhận xét một cách tổng quát thì người viết cần xác định rằng: Tất cả các sinh vật cao cấp đều có "Lễ" cả. Nhưng chỉ có con người, nhận thức được quy luật tự nhiên và vũ trụ, mới đưa hình thức giao tiếp trở thành một mô thức hình thái ý thức xã hội. Có thể nói: Từ những bộ lạc còn tồn tại ở trạng thái nguyên thủy trong rừng Amadon, cho đến các quốc gia hiện đại, đều có hình thức nghi lễ của họ. Cho nên vấn đề "Tiên học Lễ" chính là học cách giao tiếp giữa con người với con người và con người với cộng đồng, để hòa nhập với cộng đồng và xác định được vị trí của mình trong cộng đồng. Một số triều đại Việt trong lịch sử vẫn có hẳn một bộ chuyên nghiên cứu và thi hành lễ trong xã hội, gọi là Bộ Lễ. Đúng đầu là quan Thượng thư, tương đương bộ trưởng hiện nay. Một thí dụ rất đơn giản trong bài học đầu tiên khi đến trường là học sinh phải chào thầy, cô giáo khi vào lớp. Đây chính là "Tiên học Lễ". Trong ngôn ngữ Việt, Lễ được thể hiện rất rõ qua từ nhân xưng phân biệt vai vế rất phong phú: Anh, em, cậu, cô, chú, bác, ông bà nội ngoại, thím, dì...con, cháu... Và chỉ trong cách xưng hô, người nghe cũng biết được địa vị giữa những người đối thoại. Tức mối quan hệ giao tiếp của họ. Chỉ riêng hiện tượng phong phú về ngôn ngữ khi xưng hô này, cũng đủ để cho thấy sự phát triển rất cao cấp trong hình thái ý thức xã hội và những quan hệ xã hội chặt chẽ, phong phú của nền văn hiến Việt từ hàng ngàn năm trước. Sự xác định của người viết là: Lễ là một thực tế tồn tại theo quy luật tự nhiên, thể hiện hình thức giao tiếp giữa cá thể với cá thể khác trong cộng đồng, xuất hiện dễ nhận thấy ở những sinh vật cao cấp. Con người nhận thức được quy luật tự nhiên đã ứng dụng như một mô thức thuộc hình thái ý thức xã hội. Trong nền văn minh nhân loại, Lễ nhằm điều chỉnh hành vi của con người trong mối quan hệ xã hội. Đó chính là hình thức giao tiếp giữa con người với con người và con người với cộng đồng. Mục đích cuối cùng của Lễ là xác định vị trí con người trong quan hệ xã hội và thiên nhiên. Do đó, trong nền văn hiến Việt, khi nhận thức quy luật tự nhiên được mô tả trong thuyết Âm Dương Ngũ hành, đã coi Lễ như là một mô thức của hình thái ý thức xã hội với mục đích cân bằng và ổn định các mối quan hệ xã hội để phát triển.

38 Ông Táo trong truyền thuyết và phong tục Việt - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ · 10 THÁNG 8 2016

(trích Minh Triết Việt trong văn minh Đông phương. - Tác giả Nguyễn Vũ Tuân Anh)

Cứ mỗi khi năm mới Tết đến, vào ngày 23 tháng Chạp (Tháng 12 Âm lịch), mọi gia đình Việt Nam theo phong tục lại làm lễ cúng Ông Táo về trời. Đây là một phong tục thuần Việt có từ thời Hùng Vương dựng nước và còn giữ lại trong truyền thống văn hóa Việt đến ngày nay. Bằng chứng gián tiếp cho điều này là từ thời Hùng Vương thứ VI, vua Hùng đã chấm giải nhất cho hoàng tử Lang Liêu là người kế vị và bánh chưng, bánh dày do hoàng tử Lang Liêu sáng tạo, được vị vua Hùng Vương cuối cùng của thời Hùng Vương thứ VI ấn chứng và quyết định là lễ vật đặc biệt, dùng cúng tổ tiên trong ngày Tết.

Từ đó, chúng ta dễ dàng suy ra rằng: Ít nhất lễ Tết Nguyên đán của người Việt, có từ trước thế kỷ XV BC - tương đương thời vua Bàn Canh của Ân Thương. Bằng chứng là tục cúng bánh chưng, bánh dày dâng lên tổ tiên trên ban thờ những ngày Tết, còn đến tận ngày nay. Từ đó, mỗi liên hệ hợp lý tiếp theo là tục thờ Ông

Công, Ông Táo về trời vào ngày 23 tháng Chạp, liên hệ đến ngày giáp Tết phải là phong tục của người Việt từ thời xa xưa. Bởi vì, khi nền văn minh Hán tiếp quản được nền văn minh ở Nam Dương Tử, đã Hán hóa những giá trị văn hóa Việt trong hơn 1000 năm và tiếp tục duy trì đến bây giờ, ở vùng đất cũ của Văn Lang xưa, khiến không ít người ngộ nhận tục cúng ông Táo của người Hán. Nhưng tục thờ Ông Công, Ông táo của người Hán chỉ là một tín ngưỡng thuần túy và không mang một nội dung minh triết liên hệ với nó. Ngược lại, truyền thuyết của dân tộc Việt với hình ảnh Táo quân "Hai ông, một bà" và nội dung của nó lại trùng khớp hoàn toàn về nội dung với những giá trị minh triết Đông phương của chính cái mà người ta gọi là có nguồn gốc Hán.

Chúng ta hãy xem lại truyền thuyết có dấu ấn cổ xưa nhất về ông Táo còn lưu truyền trong văn hóa Việt, tóm lược như sau:

Trọng Cao có vợ là Thị Nhi ăn ở với nhau đã lâu mà không con, nên sinh ra buồn phiền, hay cãi cọ nhau. Một hôm, Trọng Cao giận quá, đánh vợ. Thị Nhi bỏ nhà ra đi sau đó gấp và bàng lòng làm vợ Phạm Lang. Khi Trọng Cao hết giận vợ, nghĩ lại mình cũng có lỗi nên đi tìm vợ. Khi đi tìm vì tiền bạc đem theo đều tiêu hết nên Trọng Cao đành phải đi ăn xin.

Khi Trọng Cao đến ăn xin nhà Thị Nhi, thì hai bên nhận ra nhau. Thị Nhi rước Trọng Cao vào nhà, hai người kể chuyện và Thị Nhi tỏ lòng ân hận vì đã trót lấy Phạm Lang làm chồng.

Phạm Lang trở về nhà, sợ chồng bắt gặp Trọng Cao nơi đây thì khó giải thích, nên Thị Nhi bảo Trọng Cao ẩn trong đống rơm ngoài vườn. Phạm Lang về nhà liền ra đốt đống rơm để lấy tro bón ruộng. Trọng Cao không dám chui ra nên bị chết thiêu. Thị Nhi trong nhà chạy ra thấy Trọng Cao đã chết bởi sự sắp đặt của mình nên nhào vào đống rơm đang cháy để chết theo.

Phạm Lang gặp tình cảnh quá bất ngờ, thấy vợ chết không biết tính sao, liền nhảy vào đống rơm đang cháy để chết theo vợ.

Ngọc Hoàng cảm động trước mối chân tình của cả ba người, (2 ông, 1 bà), và cũng cảm thương cái chết trong lửa nóng của họ, ngài cho phép họ được ở bên nhau mãi mãi bên cho ba người hóa thành "ba đầu rau" hay "chiếc kiềng 3 chân" ở nơi nhà bếp của người Việt ngày xưa. Từ đó, ba người ấy được phong chức Táo Quân, trông coi và giữ lửa cho mọi gia đình, đồng thời có nhiệm vụ trông nom mọi việc lành dữ, phảm hạnh của con người. Táo Quân, còn gọi là Táo Công, là vị thần bảo vệ cho cuộc sống gia đình, thường được thờ ở nơi nhà bếp, cho nên còn được gọi là Vua Bếp. Theo tục lệ cổ truyền, người Việt tin rằng, hàng năm, cứ đến ngày 23 tháng Chạp âm lịch, Táo Quân lại cưỡi cá chép bay về trời để trình báo mọi việc xảy ra trong gia đình ở trần gian với Ngọc Hoàng. Cho đến đêm Giao thừa Táo Quân mới trở lại trần gian để tiếp tục công việc coi sóc bếp lửa của mình.

Vị Táo Quân năm ở trong bếp nên biết hết mọi chuyện hay dở tốt xấu của mọi người. Cho nên để Vua Bếp "phù trợ" cho mình được nhiều điều may mắn trong năm mới, người ta thường làm lễ tiễn đưa Ông Táo về chầu Ngọc Hoàng rất trọng thể. Người ta thường mua hai mũ Ông Táo có hai cánh chuồn và một mũ dành cho Táo Bà không có cánh chuồn, ba cái áo bằng giấy cùng một con cá chép còng sống, để làm phuơng tiện cho "Vua Bếp" lên chầu trời. Ông Táo sẽ tâu với Ngọc Hoàng về việc làm ăn, cư xử của mỗi gia đình dưới hạ giới. Lễ cúng thường diễn ra trước 12h trưa, sau khi cúng xong, người ta sẽ hóa vàng đúc lě, nếu có cá sống thì sẽ đem thả xuống sông, hồ, biển hay giếng nước, tùy theo khu vực họ sinh sống.

Càng tiến dần vào trong Nam thì tục cúng ông Táo về trời có một chút thay đổi. Nhưng lễ cúng Táo Quân ở miền Bắc với một nghi lễ không thể thiếu là Cá Chép là mang tính nguyên thủy hơn cả. Qua truyền thuyết của dân tộc Việt truyền lại, chúng ta thấy rằng hình ảnh hai ông một bà - tức một Âm hai Dương hoàn toàn trùng khớp với quẻ Ly trong Bát quái của kinh Dịch.

Quẻ Ly trong Bát quái: Gồm hai hào Dương (Hai ông) và một hào Âm (Một bà) ở giữa. Hình ảnh táo quân: Hai ông, một bà chính là hình tượng của quẻ Ly. Tranh thờ Táo quân. Tranh dân gian Việt Thuộc tính của quẻ Ly trong Bát quái được mô tả thuộc Hỏa ("Ly vi Nhật, vi Hỏa..."). Đây chính là hình tượng của cái bếp trong mỗi gia đình, thuộc hành Hỏa, trong phân loại của thuyết Âm Dương Ngũ hành. Ba vị Táo quân trong phong tục Việt cũng phù hợp với thực tế cái bếp xưa của Việt tộc cũng chỉ có ba miếng đất gọi là: Ông Đầu rau.

Ba ông Đầu rau trong bếp Việt xưa.Nguồn internet

Một trong những nét đặc đáo khi tạo ba ông đầu rau để nấu bếp là: khi nặn ba ông đầu rau, bao giờ người thợ nặn cũng lấy ngón tay án nhẹ vào giữa một trong ba ông này, tạo thành một vết lõm tròn. Và ông đầu rau có vết lõm đó bao giờ cũng đặt vào giữa.Thời hiện đại, nấu bếp với ba ông Đầu rau bằng đất đã thuộc về lịch sử. Xưa nhất cũng là cái kiêng ba chân bằng sắt phổ biến ở thành thị. Ông Đầu rau bằng đất dù ở vùng sâu, vùng xa cũng chắc không còn nữa. Huống chi một vết nhấn tròn giữa một ông đầu rau, chắc chẳng ai còn nhớ. Cho nên, điều mà người viết nói ở đây, may ra chỉ còn trong ký ức của những người cao niên, ở một miền quê xa xôi nào đó.

Ý nghĩa của vết lõm này, chính là dấu hiệu của tính bao trùm mà tiếng cổ Việt ngày xưa gọi là "Cái". Tức Táo bà. Quẻ Ly thuộc Dương, nhưng lại ở phía dưới Hà đồ, nên tính Âm mới bao trùm lên tất cả. Bởi thế tính Âm mới làm "cái" trong ba ông Đầu rau. Chính vì vậy mà quẻ Ly - ngoài ý nghĩa là Hỏa (Lửa), còn là Trung Nữ.

Trong bức tranh dân gian Việt mà các bạn thấy ở trên Táo bà ngồi giữa hai ông thì trong quẻ Ly hào Âm cũng đứng giữa. Quẻ Ly thuộc Hỏa nên biểu tượng cho bếp cũng thuộc Hỏa. Biểu tượng trong truyện dân gian "cả ba người cùng chui trong đồng lửa" đây chính là hình tượng của ba ông đầu rau trong bếp mỗi nhà.

4.4.2. Hệ thống 64 quẻ Hậu thiên trong phong tục cúng Táo Quân của người Việt.

Một hình ảnh gắn liền với lễ Táo Quân chính là con cá chép. Tại sao về trời mà Táo quân lại cưỡi cá chép? Sao không phải là cưỡi chim? Ông cha ta có làm lẩn gì không? Con cá chép thuộc hành thủy. Trong những di sản văn hóa phi vật thể là những bức tranh dân gian Việt, chúng ta thấy tranh đan lợn với một lợn mẹ và năm lợn con. Đây chính là hình tượng của "Thiên nhất sinh thủy. Địa lục thành chi". Chúng ta cũng thấy hình tượng này trong tranh cá chép phuóng Hàng Trống (*): Một con cá mẹ với năm con cá con.

Lý Ngụ vọng Nguyệt Tranh dân gian Hàng Trống

Thiên nhất sinh thủy . Địa lục thành chi.

Cá thuộc hành Thủy, tượng của quẻ Khâm: Và hình tượng Táo quân cưỡi cá chép, chính là biểu tượng của quẻ Hỏa Thủy Vị tê trong kinh Dịch. Đây là quẻ cuối cùng kết thúc một chu kỳ 64 tư quẻ Dịch. Biểu tượng cho chu kỳ tuần hoàn của tạo hoá trong một năm đã kết thúc và chuyển sang một chu kỳ mới và mọi việc vẫn còn tiếp tục để một năm mới tốt lành. Đó là tinh thần của quẻ Vị Té. Quẻ Hỏa Thủy Vị Té. Biểu tượng của Táo Quân (Ly - Hỏa) cưỡi trên lưng cá chép (Khâm - Thủy). Tại sao Ông Táo lại về trời lại là ngày 23 tháng Chạp mà không phải là ngày 30? Ngày này là ngày mà lý học Đông phương cho là ngày Nguyệt Kỵ. Đặc biệt ngày 23, tháng Chạp lại là ngày Đại kỵ. Vậy Táo quân lại chọn đúng ngày này lên trời liệu có sai không?Những kiến thức cổ lưu truyền trong dân gian, chỉ ghi nhận mùng 5, 14, 23 là ngày Nguyệt kỵ và không một lời giải thích. Trong truyền thuyết dân gian Việt thì cho rằng "Đó là những ngày vua đi, nên kiêng ra đường". Thực ra, đây chính là phương pháp phiên tinh ngày, tính theo tháng của phương pháp phi tinh Huyền không trong phong thủy. Ngày của sao Ngũ Hoàng nhập trung theo chu kỳ cửu cung. "Vạn vật qui ư thô", hay nói theo thuyết Âm Dương Ngũ hành thì đây chính là ngày kết thúc chu kỳ của Ngũ hành vào tháng cuối cùng trong năm. Kết thúc chu kỳ Ngũ hành vào ngày 23, đồng thời cũng là kết thúc chu kỳ của 64 quẻ Dịch trong một năm , Hành Thổ thuộc trung cung thuộc ngôi Hoàng cực chi phối Ngũ hành. Theo Lý học Đông phương thì đó là trung cung, thuộc về Hoàng tộc, nên là chọn là ngày của Vua Bếp, Táo Quân về trời.

39 Sự tích Bánh chưng bánh dày - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ.10 THÁNG 8 2016

(Trích Minh Triết Việt trong văn minh Đông phương.- Tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

Bài rất dài, mình chỉ trích những phần đối với mình là quan trọng nhất.

Như vậy, hình tượng cặp bánh chưng, bánh dày của nền văn hiến Việt chính là hình tượng mô tả cặp phạm trù Âm Dương trong thuyết Âm Dương Ngũ hành.Câu nói của người Việt được lưu truyền: "Mẹ tròn, con vuông" thường là để chúc lành cho sản phụ sắp sinh nở sẽ rất khó hiểu về ý nghĩa thực tế: "Mẹ tròn" làm sao sinh "con vuông" được?! Nhưng nếu coi đó là câu tục ngữ mà ông cha lưu truyền cho đời sau sự nhận thức

về vũ trụ, thì đó chính là biểu tượng của Âm Dương với một ước mơ hài hòa Âm Dương thì vạn sự mới phát triển và tồn tại, nên dành để chúc lành cho sản phụ khi sinh nở."Mẹ tròn, sinh con vuông" còn là một nguyên lý của Lý học Đông phương: "Dương trước, Âm sau".Đương nhiên "mẹ" là thực thể có trước là Dương, "con" là thực thể có sau do mẹ sinh là Âm, qua hình tượng vuông tròn của Âm Dương thể hiện ở cặp bánh chung, bánh dày.Bởi vậy, câu tục ngữ "Mẹ tròn, con vuông" còn là một hình tượng mô tả một nguyên lý trong tương quan của thuyết Âm Dương Ngũ hành.Sự ước mơ về tính hài hòa của Âm Dương là nguồn gốc của mọi sự phát triển tốt đẹp (theo ý nghĩa của câu tục ngữ "Mẹ tròn, con vuông") thể hiện vũ trụ quan của người Việt.Theo thuyết Âm Dương Ngũ hành thì khái niệm của cặp phạm trù Âm Dương mang tính so sánh, phân biệt và bao trùm từ sự khởi nguyên vũ trụ sau Thái Cực, cho đến mọi sự vận động, phát sinh, phát triển của vũ trụ. Dương bao gồm: Trời, cha, đàn ông... Âm bao gồm: Đất, mẹ, đàn bà...vv.... mà chúng tôi đã trình bày ở phần trên.Như vậy, hình tượng vuông tròn và tính chất của bánh chung, bánh dày hoàn toàn đầy đủ điều kiện để biểu tượng cho Âm Dương:Bánh dày có màu trắng, không vị của nếp giã thể hiện sự thuần khiết; tính dẻo thể hiện sự thông biến; hình tròn của bánh dày thể hiện sự viên mãn của Thái cực và là Dương khi sinh "Lưỡng nghi". Bánh chung hình vuông là tượng của Âm. Bánh chung, bánh dày còn là biểu tượng của Lưỡng nghi, trong cặp phạm trù Âm Dương. Khi bánh dày tượng cho Thái cực tròn, dày, viên mãn và bánh chung vuông là sự phân biệt với trạng thái khởi nguyên (Tròn).

Mối tương quan của Ngũ Hành và Âm Dương trong cặp bánh chung , bánh dày

Trong sự mô tả và thực tế ứng dụng hệ thống phương pháp luận của học thuyết Âm Dương Ngũ hành mà cổ thư chữ Hán nói đến: sự chuyển hóa Âm Dương sinh ra năm dạng vật chất căn bản được định danh, là: Kim, Mộc, Thủy, Hỏa, Thổ, gọi chung là Ngũ hành. Năm dạng vật chất này tương tác lẫn nhau trong sự chi phối của Âm Dương tạo nên vạn vật.Sự tương tác, vận động của Ngũ hành trong thuyết Âm Dương Ngũ hành rất phức tạp, nhưng khởi thủy từ hai dạng vận động chính là tương sinh và tương khắc được thể hiện ở hình vẽ sau. ....Ngũ hành tương sinh .....Ngũ hành tương khắc Nhìn chung Ngũ hành tương sinh theo quan niệm Lý học Đông phương là nguồn gốc của mọi sự phát sinh và phát triển trong sự chi phối hài hòa của Âm Dương. Ngũ hành tương khắc là nguồn gốc của mọi sự ngưng trệ. Tượng của Ngũ hành khi thể hiện ở màu sắc là: Hỏa màu đỏ; Thổ màu vàng; Kim màu trắng; Thủy màu đen, hoặc xanh dương; Mộc màu xanh lá cây.Xét cấu tạo của chiếc bánh chung gồm bốn vật liệu chính và phai luộc bánh (dụng Thủy) thì có thể khẳng định đó là biểu tượng của Ngũ hành được sắp xếp theo lý tương sinh từ trong ra ngoài: thịt lợn (heo) sắc hồng thuộc Hỏa; sinh Thổ (sắc vàng của đậu xanh); Thổ sinh Kim (sắc trắng của gạo nếp); Kim sinh Thủy (dịch chất của gạo nếp và diệp lục tố của lá dong tạo nên màu xanh trên mặt bánh khi luộc); Thủy dưỡng Mộc (lá dong bọc bên ngoài bánh).Bạn đọc xem hình mô tả dưới đây: Ngũ hành tương sinh trong cấu tạo chiếc bánh chung Hình mô tả thực tế chất liệu bên trong chiếc bánh chung thuộc nền văn hiến Việt. Qua hình tượng mô tả cặp phạm trù Âm Dương của cặp bánh chung, bánh dày và nguyên lý mối tương quan của cặp phạm trù này: "Dương trước (Mẹ tròn), Âm sau (Con vuông) , với Ngũ hành thuộc Âm trong bánh chung vuông và chiềng ngũ hành tương sinh, cho thấy: tất cả những mối liên hệ phát sinh, phát triển sau khởi nguyên vũ trụ là Thái cực thì đều thuộc phạm trù mô tả sự vận động với bốn trạng thái tương tác của Ngũ hành thuộc Âm, nằm trong bánh chung vuông (Âm vuông), so với trạng thái khởi nguyên - Thái cực - là Dương.Chiều Ngũ hành tương sinh, chính là một trong bốn trạng thái tương tác, mà chúng tôi đã mô tả ở trên("Lưỡng nghi sinh Tứ tượng"). Và từ đó, chúng ta có thể có một sự liên hệ hợp lý tiếp theo, là: bốn trạng thái tương tác được mô tả trong kinh Dịch, lại chính là các hình thức tương tác của các trạng thái phân loại theo Ngũ hành. Nhưng trong kinh Dịch từ cổ thư chữ Hán lại không nói đến điều này. Bởi vì trong nội dung kinh Dịch, do tiếp thu không hoàn chỉnh từ văn hiến Việt, không hề thể hiện Ngũ hành như những khái niệm mô tả trạng thái phân loại. Điều này cũng chẳng có gì khó hiểu, khi nền văn minh Hán cũng không thể diễn giải được nội hàm khái niệm Tứ tượng, trong chính bản văn kinh Dịch.Nhưng, hình tượng chiếc bánh chung, bánh dày và chiềng Ngũ hành tương sinh, đã chứng tỏ điều này.

2.2.3. Bánh chung, bánh dày mô tả mối tương quan của Hà đồ - "pháp đại uy nỗ" và xác định giá trị nền tảng của văn minh Đông phương thuộc về văn hiến Việt. Mọi liên hệ nội hàm của bánh chung với Hà đồ và Hậu thiền Lạc Việt.Hình thức bên ngoài của chiếc bánh chung Lễ truyền thống là hai cặp sợi lạt hòng, buộc từng cặp song song và vuông góc với nhau chia bánh chung thành 9 hình vuông. Đây chính là hình tượng của cửu cung Hà đồ, một đồ hình bí ẩn trong văn hóa Đông phương cổ. Người viết xác định hình tượng cửu cung trong cách buộc bánh chung như trên thuộc về Hà đồ, mà không phải Lạc Thư cửu cung, chính vì nội

dung thể hiện vật liệu bên trong chiếc bánh chưng mang hình tượng Ngũ hành tương sinh phù hợp với nội dung của Hà đồ, mà chúng tôi đã trình bày ở trên.

Hình thức bên ngoài của cách buộc bánh chưng lẽ truyền thống và chiều Ngũ hành tương sinh thuận kim đồng hồ của Hà đồ.Nhưng vấn đề chưa dừng lại ở đây.Chiếc bánh chưng với cách sử dụng truyền thống còn xác định một cách hoàn chỉnh mô hình căn để của Lý học Đông phuong là "Hậu thiên Lạc Việt phôi Hà đồ".Bốn sợi lạt hồng dùng để buộc bánh chưng, sau khi bóc bánh, sẽ được đặt xéo hai sợi ở 4 góc và hai sợi ở hai cạnh hình vuông. Người cắt bánh sẽ cầm hai đầu của một sợi dây, kéo và xiết những sợi lạt hồng để chiếc bánh được cắt và chia làm 8 miếng như hình dưới đây. Với cách cắt bánh chưng này, đây chính là 8 phương vị được mô tả bát quái trong thuyết Âm Dương Ngũ hành.

40 Sự tích Chú Cuội - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ·10 THÁNG 8 2016

(Trích bài TRUYỆN SỰ TÍCH CHÚ CUỘI & VỊ TRÍ ĐỐI TỐN KHÔN TRONG HẬU THIÊN LẠC VIỆT
Bùi Anh Tuấn

Thành viên nghiên cứuTrung tâm nghiên cứu Lý học Đông Phương)

Phần dưới diễn giải Kinh dịch rất dài. Mình chỉ xin chép lại truyện cổ tích để các bạn Thao Nguyen Cao Dung NaDa Phan Hong Thanh Nguyen Linh kể cho các con (học trò) nghe nhé!

Trong kho tàng truyện cổ tích Việt, những câu chuyện cổ sinh động giúp cho bao thế hệ trẻ em Việt Nam mở rộng một thế giới tưởng tượng huyền ảo lung linh, mở rộng nhận thức thế giới quan thông qua những hình tượng và nội dung đầy uyên áo. Nhưng đằng sau nội dung của các câu truyện cổ là sự ẩn tàng những minh triết cổ Đông phuong.

Người viết xin trình bày việc hoán vị Tốn – Khôn dựa trên sự giải mã một ẩn ngữ như một thông điệp thông qua câu truyện “Sự tích Chú Cuội” - một câu chuyện nổi tiếng trong kho tàng cổ tích Việt Nam.

Nội dung câu chuyện như sau:

Ngày xưa, có một người tiêu phu tên là Cuội. Một hôm, Cuội vác rìu vào rừng chặt cây kiếm củi. Khi đến gần một con suối nhỏ, Cuội bỗng giật mình trông thấy một cái hang cọp, có có bốn con cọp con đang vờn nhau. Cuội liền xông đến vung rìu bồ cho mỗi con một nhát lăn quay trên mặt đất. Nhưng vừa lúc đó, cọp mẹ cũng về tới nơi. Nghe tiếng gầm kinh hồn ở sau lưng, Cuội chỉ kịp quăng rìu leo thoát lên ngọn một cây cao.

Từ trên nhìn xuống, Cuội thấy cọp mẹ lồng lộn trước đàn con đã chết. Nhưng chỉ một lát, cọp mẹ lảng lặng đi đến một gốc cây gần chỗ Cuội ẩn, đớp lấy một ít lá rồi trở về nhai và morm cho con. Chưa dập bã trầu, bốn con cọp con đã vãy đuôi sống lại, khiến cho Cuội vô cùng sững sốt. Chờ cho cọp mẹ tha con đi nơi khác, Cuội mới lẩn xuống tìm đến cây lạ kia đào gốc vác về.

Trên đường về, gặp một ông lão ăn mày nằm chết, Cuội liền bút ngay má lá nhai và morm cho ông già. Morm vừa xong, ông lão đã mở mắt ngồi dậy. Thấy cây lạ, ông lão liên hồi chuyện. Cuội kể lại đầu đuôi. Nghe xong, ông lão nói:

- Đây chính là cây "cải tử hoàn sinh" đây. Trời cho con để giúp thiên hạ. Con hãy trồng ở vườn phía Đông và chăm sóc cho cây. Nhưng nhớ đừng tưới bằng nước bẩn mà cây bay lên trời!

Nghe lời ông lão, Cuội về nhà trồng cây ở góc vườn phía đông và ngày nào cũng tưới bằng nước giếng trong.

Từ ngày có cây thuốc quý, Cuội cứu sống được rất nhiều người. Hễ nghe nói có ai nhắm mắt tắt hơi là Cuội mang lá cây đến tận nơi cứu chữa.Một hôm, Cuội qua sông gặp một con chó chết trôi. Cuội vớt lên rồi lấy lá trong mình ra cứu chữa cho chó sống lại. Con chó quấn quít theo Cuội, tỏ lòng biết ơn. Từ đây, Cuội có thêm một con vật tinh khôn làm bạn.

Một lần khác, có một phú ông ở làng bên hót hải chạy đến tìm Cuội, xin Cuội cứu cho con gái mình vừa chết đuối. Cuội vui lòng theo về nhà, lấy lá chữa cho. Chỉ một lát sau, mặt cô gái đang tái nhợt bỗng hồng hào hẳn lên, rồi sống lại. Thấy Cuội là người cứu sống mình, cô gái xin làm vợ chàng. Phú ông cũng vui lòng gả con cho Cuội.

Vợ chồng Cuội sống với nhau thuận hòa, êm ám. Bỗng một hôm, trong khi Cuội đi vắng, có bọn giặc đi qua nhà Cuội. Biết Cuội có phép cải tử hoàn sinh, chúng chơi ác. Giết vợ Cuội, rồi moi ruột người đàn bà vứt xuống sông. Khi Cuội trở về thì vợ đã chết từ bao giờ, mớm bao nhiêu lá vẫn không công hiệu, vì thiếu bộ ruột.

Thấy chủ khóc, con chó lại gần xin hiến ruột mình thay vào ruột vợ chủ. Cuội chưa từng làm thế bao giờ, nhưng cũng liều mượn ruột chó thay ruột người xem sao. Quả nhiên người vợ sống lại và vẫn trẻ đẹp như xưa. Thương con chó có nghĩa, Cuội bèn nặn thử một bộ ruột bằng đất, rồi đặt vào bụng chó, nó cũng sống lại. Vợ với chồng, người với vật lại càng quấn quít với nhau hơn xưa.

Nhưng cũng từ đây, tính nết vợ Cuội tự nhiên thay đổi hẳn. Hễ nói đâu là quên đó, làm cho Cuội lầm lúc bực mình. Đã không biết mấy lần, chồng dặn vợ:

"Có đái thì đái bên Đông,

Đừng đái bên Tây, cây dông lên trời!".

Nhưng vợ Cuội, vừa nghe dặn xong đã quên biến ngay.

Một buổi chiều, chồng còn đi rừng kiếm củi chưa về, vợ ra vườn sau, không còn nhớ lời chồng dặn, cứ nhầm vào phía Tây gốc cây quý mà xả. Không ngờ chị ta vừa xả xong thì mặt đất chuyển động, gió thổi ào ào. Cây đa tự nhiên bật gốc, lững thững bay lên trời.

Vừa lúc đó, Cuội về đến nhà. Thấy thế, Cuội hốt hoảng, chạy đến toan níu cây lại. Nhưng cây lúc ấy đã rời khỏi mặt đất lên quá đầu người. Cuội chỉ kịp móc rìu vào rễ cây, định lôi cây xuống. Nhưng cây vẫn cứ bay lên, không một sức nào cản nổi. Cuội cũng nhất định không chịu buông, thành thử cây kéo cả Cuội bay lên đến cung trăng.

Từ đây Cuội ở luôn cung trăng với cả cái cây quý của mình. Mỗi năm cây chỉ rụng xuống biển có một lá. Bon cá heo đã chực sẵn, khi lá xuống đến mặt nước là chúng tranh nhau đớp lấy, coi như món thuốc quý để cứu chữa cho tộc loại chúng. Ngày nay, mỗi khi trăng sáng, nhìn lên mặt trăng, người ta thấy một vết đen rõ hình một cây cổ thụ, có người ngồi dưới gốc. Mọi người bảo: Đây là hình chú Cuội ngồi gốc cây đa....

41 Nữ Oa và trời - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ · 10 THÁNG 8 2016

Thưa vâng, truyện này của dân tộc Lạc Việt.

Dưới đây là những diễn giải theo Kinh Dịch. Còn các chi tiết khác trong truyện thì có thể hiểu giản đơn song sâu sắc hơn nhiều. Ví dụ như chi tiết Nữ Oa đã tạo ra con người bằng cách lấy đất nặn theo hình dáng của mình rồi hàn hoi ám thổi vào. Đó có gì khác với việc con người được tạo ra chính từ hình ảnh của Creator (Đáng Sáng tạo) và mang theo hơi ám linh hồn?

(Đoạn dưới đây trích Minh Triết Việt trong văn minh Đông phương.- Tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

Trong những di sản văn hóa truyền thống còn lưu truyền ở Nam Dương Tử, thuộc về nền văn minh Lạc Việt từ hơn 2000 năm trước, có một câu truyện thần thoại từ ngàn xưa, gọi là "Sự tích Nữ Oa và trời". Câu chuyện có nội dung tóm lược như sau:

Thần nước Cộng Công và thần lửa Chúc Đồng đánh nhau. Thần nước thua trận bèn húc đầu vào núi Bát Chu, khiến cột trời đổ gãy. Trời nghiêng về phía Tây Bắc, đất lệch về phía Đông Nam. Nước từ trên trời đổ xuống, gây ngập lụt khắp nơi. Bà Nữ Oa bèn xuống biển lấy đá Ngũ sắc để vá trời và lấy cát Lư đốt thành tro ngăn nước, đem lại bình yên cho thế gian.

Qua nội dung truyền thuyết nói trên, người viết nhận xét thấy có một sự liên quan khá chặt chẽ đối với xuất xứ của Bát quái Tiên thiên và Hậu Thiên như sau: Xét sự sắp xếp của 8 quái trong Tiên thiên ở hình vẽ trên

(tương truyền do vua Phục Hy phát hiện - 6000 năm BC) thì quẻ Càn (trời) ở trên; Khôn (đất) ở dưới, ứng với đoạn đầu của truyền thuyết: Khí nhẹ và trong bay lên thành trời; khí nặng và đục tụ xuống thành đất.

Xét đồ hình Bát quái Hậu thiên Văn Vương như hình vẽ sau đây: Hậu thiên Văn vương theo cỗ thư chữ Hán

Theo truyền thuyết thì trong Hậu thiên Bát quái, Chu Văn Vương đưa quẻ Càn (trời) về phía Tây Bắc. Nhưng ứng với truyền thuyết thì sự nghiêng lệch của trời đất lại do cột trời đổ gãy. Cột trời có tên là "Bát Chu", hiểu theo một nghĩa khác thì "Bát Chu" nghĩa là không phải nhà Chu làm trời lệch sang phía Tây Bắc. Qua hình vẽ dưới đây, bạn đọc sẽ thấy trong hình Hậu thiên, quẻ Càn (Trời) lệch về phía Tây Bắc. Phía trên thay thế vị trí quẻ Càn (Trời) là quẻ Khảm (thuộc Thủy, nước) ứng với truyền thuyết: Nước từ trên trời đổ xuống gây lụt lội khắp nơi. Chi tiết khác nhau duy nhất theo truyền thuyết thì đất lệch về hướng Đông Nam; nhưng ở hình Hậu thiên Bát quái Văn Vương thì quẻ Khôn (tượng Đất) lệch về phía Tây Nam. Đây chính là một mâu thuẫn cho việc tìm những bí ẩn của văn hóa Đông Phương. Nếu ta theo truyền thuyết đưa quẻ Khôn (Đất) về vị trí Đông Nam và quẻ Tốn đang ở phía Đông Nam về vị trí Tây Nam của quẻ Khôn, thì sẽ mang tính đối xứng qua tâm của hình Hậu thiên Bát quái. Qui luật đối xứng (cân bằng Âm Dương) là nguyên lý căn bản của Lý học Đông phương. Bạn đọc xem hình vẽ dưới đây: Hậu thiên bát quái Lạc Việt

Đã sửa vị trí Tốn, Khôn theo truyền thuyết

"Đất lệch về phía Đông Nam" Truyền thuyết này xác định: Hậu thiên Bát quái không phải do Chu Văn Vương làm ra, qua hình tượng "Cột chống trời Bát Chu". Tức không phải do nhà Chu làm ra Hậu thiên Bát quái. Người viết xin một lần nữa lưu ý bạn đọc là: chúng tôi không coi việc giải mã như là một luận cứ nhằm chứng minh luận điểm của chúng tôi. Việc mô tả một truyền thuyết dân gian liên quan đến cấu trúc đồ hình Hậu thiên Bát quái, chỉ nhằm chứng tỏ tính minh triết trong văn hóa dân gian Việt liên quan đến một mâu thuẫn biếu kiến nổi tiếng của Lý học Đông phương với khả năng phục hồi lại những giá trị đích thực của nền văn minh này. Nội dung minh triết đó, hoặc trực tiếp mang lại sự kiến giải khác hẳn nội dung kiến giải của các nhà nghiên cứu Hán Nho; hoặc đưa đến một giả thuyết đúng được minh chứng trên cơ sở tiêu chí khoa học cho một lý thuyết, hoặc giả thuyết nhân danh khoa học được coi là đúng.

42 Lý giải về Tứ bát tử - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ - 10 THÁNG 8 2016

Thao Nguyen mình phải kể cho trẻ nghe các câu chuyện Sơn Tinh - Thuỷ Tinh, Chử Đồng Tử, Thánh Gióng, vấn đề là ở lớp nào, Lớp 2 hay Lớp 3?

Lý giải về Tứ bát tử

Lao Động

Trong tư duy của người Việt, con số bốn mang tính ước lệ và có ý nghĩa lớn. Việc chọn lấy 4, trong toàn thể của một tập hợp là chọn lấy những gì tiêu biểu nhất, độc đáo nhất và có tính thời đại. Tứ bát tử cũng là một tập hợp như vậy.

Lý giải về Tứ bát tử

Trước hết, nói về con số bốn (tứ). Trong tư duy của người Việt, con số này mang tính ước lệ và có ý nghĩa lớn. Tứ (bốn) là một hằng số được dùng để khái quát về một phạm trù nào đó. Ví dụ: Tứ trấn, An Nam tứ đại tài, Tràng An tứ hổ, Sơn Tây tứ quý, Mỗ-La-Canh-Cót tứ danh hương v.v.. Có thể thấy rằng mọi cơ cấu giá trị vật chất tinh thần nhiều khi được bắt đầu bằng "bộ tứ". Và việc chọn lấy 4, trong toàn thể của một tập hợp là chọn lấy những gì tiêu biểu nhất, độc đáo nhất và có tính thời đại. Tứ bát tử cũng là một tập hợp như vậy.

Thánh Tản Viên

Theo các nhà nghiên cứu (Lê Đức Thịnh 2001, Trần Ngọc Thêm 2001), Thánh Tản Viên được coi là vị thánh được nhắc tới đầu tiên. Trong tâm thức dân gian của người Việt, Tản Viên là vị thánh biểu đạt cho

những khả năng to lớn và vĩnh viễn của cộng đồng trong lao động sáng tạo ra nguồn của cải vô tận và trong chiến đấu chống thiên tai (lũ lụt) để bảo vệ cuộc sống chung.

Tuy nhiên, đã có hai quan niệm và cách giải thích nguồn gốc của vị Thánh này. Các học giả thời phong kiến (các sử gia, các nhà trước tác) cho Tản Viên là "hạo khí anh linh của trời đất sinh ra" (Kiều Phú, trong Lĩnh Nam chích quái), hoặc cho "Tản Viên là 1 trong 50 người con của Lạc Long Quân, Âu Cơ theo cha xuống biển" (đúng ra thì phải là chắt

khoảng đời thứ 19). Các tác giả Lịch triều Hiến chương (Phan Huy Chú) và Việt sử Thông giám cương mục ... cũng đều có những quan niệm tương tự. Trong khi đó theo quan niệm của mọi người, được thể hiện qua các bản thần thích thần phả ở các làng trong vùng Truyền thuyết Sơn Tinh, Thủy Tinh (Hà Tây, Hà Nội, Vĩnh Phú) thì Thánh Tản Viên lại là người có thực, xuất thân từ tần lớp nghèo khổ trong dân chúng. Chàng tên thực là Nguyễn Tuấn, có tài "hô phong hoán vũ", dũng cảm, được Hùng Vương

kén làm rể, gả con gái Mỹ Nương. Sau đó, Thủy Tinh vì không được chọn, đã nổi giận đem binh đến đánh, xảy ra các cuộc chinh chiến trong nhiều năm trời. Rốt cuộc, Thủy Tinh luôn là kẻ bại trận... Quan niệm này phù hợp với những quan niệm chung đã có về các thánh bất tử trong tâm thức dân gian, bởi vì chính quan niệm ấy đã tạo nên một

hình tượng "Thánh Tản Viên" có tính nhất quán và hoàn chỉnh.

Thánh Gióng

Thánh Gióng là một vị Thánh quá quen thuộc với nhân dân ta. Truyền thuyết này gắn bó và lưu truyền với mọi thế hệ người Việt. Thông qua một câu chuyện một đứa trẻ kì lạ, lên 3 rồi mà chẳng biết nói cười gì cả. Vậy mà khi giặc Ân từ phương Bắc tới thì cậu bé tầm thường kia bỗng nhiên đổi khác, đứng dậy nói năng hết sức dũng dạc và mau chóng lớn thành một tráng sĩ. Vị tráng sĩ này cười ngựa sắt, đội nón sắt, cầm gậy sắt ... một mình xông ra giữa trận tiền. Đánh tan giặc Ân, vị anh hùng bỏ lại tất cả, một mình một ngựa bay thẳng lên trời. Trong tâm thức của người dân đất Việt, Thánh Gióng là hào khí của bản hùng ca hoành tráng từ ngàn xưa vong lại. Niềm tự hào, kính trọng về

sức mạnh đoàn kết của dân tộc trong việc chống giặc ngoại xâm, bảo vệ đất nước. Bên cạnh đó, còn là bản tình ca tuyệt đẹp về tinh mẫu tử, về trách nhiệm của mỗi con người đối với tổ quốc. Chủ Đồng tử

Huyền thoại Chủ Đồng tử (Chủ Đạo Tổ) là câu chuyện của Đạo Giáo, Đạo Thần Tiên, một tín ngưỡng vốn du nhập từ bên ngoài vào nước ta từ rất sớm. Cốt lõi huyền thoại cũng như tín ngưỡng Chủ Đạo Tổ là tín ngưỡng Đạo giáo mang màu sắc tín ngưỡng dân gian thuần Việt. Chủ Đồng Tử chính là người đi tiên phong trong cuộc thụ phép thần tiên để tế độ và truyền dạy cho người khác.

Chủ Đồng Tử đi vào tâm thức dân gian không chỉ là người con hiếu thảo, nhân ái, mà còn là biểu tượng của một chí hướng phát triển cộng đồng: mở mang khai phá đồng bằng trũng lầy thành cánh đồng tốt tươi, trồng dâu, nuôi tằm, dệt vải và phát triển các ngành nghề khác, đặc biệt nghề buôn bán. Chủ Đồng Tử và Tiên Dung đã mở một hướng mới cho sự phát triển dân tộc, tạo nên sự giao lưu giữa dân tộc và cộng đồng bên ngoài. Thánh Mẫu Liễu Hạnh

Trong những huyền thoại của dân tộc, dân gian vẫn tin rằng Liễu Hạnh là con gái của Ngọc Hoàng; vì phạm lỗi bị đầy xuồng trần gian. Trong hệ thống điện thần Việt Nam, Liễu Hạnh là một trong tứ bất tử, là vị thánh của tín ngưỡng tú phủ, mà bản chất của nó là tín ngưỡng thờ Mẫu, một tín ngưỡng có cội nguồn lâu đời và độc đáo của Việt Nam.

Trong tiềm thức của nhân dân, Liễu Hạnh là một vị thần, một biểu tượng của khát vọng tự giải phóng, nhất là phụ nữ muốn thoát khỏi sự ràng buộc của xã hội, của lễ giáo phong kiến, khát vọng vươn tới đạt được những ước vọng của hạnh phúc gia đình. Đó cũng là ý thức hệ nhân sinh của người dân Việt Nam đã được ký thác niềm tin vào biểu tượng người mẹ. Từ Đạo Hạnh, Nguyễn Minh Không, Liễu Hạnh và quá trình hội nhập vào Tứ bất tử:

Theo nghiên cứu của TS Nguyễn Xuân Diện, trước kia, khi Liễu Hạnh chưa xuất hiện (giáng thế) thì Từ Đạo Hạnh hoặc Nguyễn Minh Không là một trong Tứ bất tử. Khi Liễu Hạnh "giáng sinh" vào khoảng thế kỷ

XVI cũng chính là lúc ý thức hệ Nho giáo ở nước ta đang đi vào con đường suy thoái. Thực trạng xã hội loạn lạc, chiến tranh giết tróc, làm cho nhân dân vô cùng cực khổ, khao khát cháy bỏng về một cõi tâm linh an lạc,

siêu thoát.

Liễu Hạnh “giáng thế” đáp ứng nhu cầu thỏa mãn tâm linh của moi giai tầng trong xã hội, phù hợp với tâm thức dân gian Việt Nam. Nếu so với Từ Đạo Hạnh, Nguyễn Minh Không thì sự phụng thờ Liễu Hạnh bắt nguồn sâu xa từ trong tín ngưỡng thuần Việt của tâm thức dân gian, rồi lại xâm thực và hòa đồng vào tín ngưỡng Tứ phủ, nên tín ngưỡng này mang nhiều hơi hướng thời đại, cập nhật và phù hợp với thực tại.

Từ đó đến nay, tín ngưỡng Tam phủ rồi Tứ phủ luôn luôn là một trong những trung tâm tín ngưỡng của tâm thức dân gian. Ảnh hưởng của tín ngưỡng Mẫu Liễu Hạnh mang tính bao trùm, có phạm vi rộng lớn hơn so với ảnh hưởng của Từ Đạo Hạnh, Nguyễn Minh Không là điều đã khẳng định trong dân gian.

Qua thời gian, cùng với sự xuất hiện những yếu tố mới, mang tính thời đại về tư tưởng, triết lý, quan niệm thì niềm tin, tín ngưỡng, quan niệm về Tứ bát tử có sự thay đổi, dẫn đến việc Thánh Mẫu Liễu Hạnh thay thế Từ Đạo Hạnh, Nguyễn Minh Không, đứng vào hàng Tứ bát tử như là một tất yếu.

Quỳnh Chi (TH)

43 Truyền thuyết Con Rồng Cháu Tiên - Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ · 10 THÁNG 8 2016

(Trích Minh Triết Việt trong văn minh Đông phương.- Tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

Thao Nguyen Chi có bản đẹp truyện này (truyện tranh), khá dài. Vấn đề tiếp tục phải cân nhắc là cho trẻ mấy tuổi?

Đây là một truyền thuyết độc đáo của Việt tộc, mô tả thời kỳ lập quốc qua một nội dung đầy huyền thoại. Nhưng chính truyền thuyết này lại hàm chứa sự tích hợp nhiều nội dung rất độc đáo và bí ẩn. Một trong những nội dung quan trọng ẩn chứa chính là mô tả Lạc thư, Hà đồ và mối liên hệ tương quan giữa các nguyên lý, mệnh đề căn bản thuộc thuyết Âm Dương Ngũ hành, liên quan đến nội dung của tiểu luận này. Truyền thuyết "Con rồng, cháu Tiên" được hầu hết người Việt thuộc lòng, nên chúng tôi xin được trình bày tóm tắt như sau: Kinh Dương Vương đi tuần ở Động Đinh Hồ, gặp bà Vụ Tiên sinh Lạc Long quân, Tổ phụ Lạc Long Quân thuộc giống Rồng lấy Tổ mẫu Âu Cơ thuộc giống Tiên, sanh được một bọc chứa 100 trứng, nở thành 100 người con trai. Tổ phụ đưa 50 người con xuống biển. Tổ mẫu đưa 50 người con lên núi, lập nước Văn Lang và người con cả lên ngôi vua là Hùng Vương thứ nhất. Nước Văn Lang chia làm 15 bộ.....

Đây là hình ảnh biểu tượng được thần thoại hóa, ngoài ý nghĩa trực tiếp mô tả giai đoạn đầu lập quốc, nhưng trong đó còn gác gác những ý tưởng của cha ông truyền lại cho đời sau về nguồn gốc Lạc thư – Hà đồ và thuyết Âm Dương Ngũ hành, khẳng định sự kỳ vĩ của nền văn minh Văn Lang, niềm tự hào của người Lạc Việt. Hình ảnh biểu tượng này được lý giải và trình bày như sau:

1/ Cái bọc trứng là sự thể hiện tính bao trùm của vũ trụ với sức mạnh kỳ vĩ trong đó chứa đựng tri thức của một nền văn minh mà sự phát xuất nguyên thủy của nó chính là Thái cực. Tượng của Thái cực là hình tròn, đồng thời là Dương khi phân biệt Âm Dương.

2/ Một trăm quả trứng (tức là 100 vòng tròn): Đó là tổng độ số của Lạc thư, Hà đồ, gồm: Độ số của Lạc thư là 45; độ số của Hà đồ là 55; tổng độ số của Lạc thư, Hà đồ đúng 100 vòng tròn. Trong đó có 50 vòng tròn đen thuộc Âm, tương ứng với 50 người con trai theo Tổ mẫu Âu Cơ và 50 vòng tròn trắng thuộc Dương, tương ứng với 50 người con trai theo Tổ phụ Lạc Long Quân.

3/ Lạc thư thuộc Dương (cái có trước) với độ số Dương 25 so với độ số Âm là 20; nhưng thể hiện lý tương khắc thuộc Âm. Hà đồ thuộc Âm (cái có sau) với độ số Âm là 30 so với độ số Dương là 25. "Trong Âm có Dương, trong Dương có Âm" là nguyên lý bản cǎn của lý học Đông phương; tương ứng với 50 người con theo Mẹ (Âm) lên núi (Dương). Và 50 người con theo Cha (Dương) xuống biển (Âm).

* Âm thuộc hình thể nên những người con theo Mẹ lên lãnh đạo đất nước Văn Lang.* Con số 50 (50 người con theo Cha và 50 người con theo Mẹ), lại chính là số "Đại diễn" trong phương pháp bốc Dịch. Cùng với quẻ "Bát thuần Càn" trong tranh thờ Ngũ hổ, điều này còn cho thấy sự liên hệ giữa ký hiệu Bát quái với thuyết Âm Dương Ngũ hành từ thời cổ xưa. Hoàn toàn không phải là hai sự phát triển khác nhau giữa Chu Dịch với thuyết Âm Dương Ngũ hành và hòa nhập vào đời Hán, như các nhà nghiên cứu hiện đại mô tả.

Trong truyền thuyết “Con Rồng, cháu Tiên” thì

* Rồng là biểu tượng của sức mạnh vũ trụ.

* Tiên là biểu tượng của sự thông thái, sáng suốt thuộc về tri thức của con người.

* Sự kết hợp Rồng Tiên là hình ảnh biểu tượng của sự kết hợp giữa tri thức con người và sức mạnh vũ trụ; bắt nguồn từ sự nhận thức của con người với sự vận động của vũ trụ, mà tiền đề căn bản của nó là thuyết Âm Dương Ngũ hành với Lạc thư Hà đồ.

* Sở dĩ 100 trứng không nở ra 50 con trai (Dương) và 50 con gái (Âm), vì Lạc thư Hà đồ thuộc giá trị tinh thần nên được hình tượng bằng con trai (Dương). Con số 15 bộ hành chính của nước Văn Lang, chính là tổng độ số của ma phương Lạc thư khi cộng ngang, dọc, chéo. Đây là sự vận dụng những qui luật vũ trụ trong việc điều hành đất nước.

44 Truyện ngụ ngôn Hổ và Mèo, Trí khôn của ta đây và Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ·10 THÁNG 8 2016

Thao Nguyen Cao Dung NaDa Phan Nguyen Linh Hong Thanh Theo các dẫn giải rất dài này thì có lẽ 2 truyện này chúng ta có thể dùng cho trẻ lớp 2 (vì chúng nằm trong thể loại ngụ ngôn đúng hem?)

Tác giả: Thiên Đồng - Bùi Anh Tuấn

Thành viên nghiên cứu Phong thủy Lạc Việt

Trung tâm Nghiên cứu Lý học Đông Phương.

Trong tác phẩm, công trình nghiên cứu như: “Thời Hùng Vương qua truyền thuyết và huyền thoại”, “Tìm về cội nguồn Kinh Dịch”; “Thời Hùng Vương và bí ẩn Lục thập hoa giáp”; Tính minh triết trong tranh dân gian Việt Nam” của nhà nghiên cứu Nguyễn Vũ Tuấn Anh, ông đã lấy những câu truyện cổ tích, truyền thuyết và huyền thoại để làm cảm hứng cho sự giải mã và phân tích những bí ẩn của nguyên lý học thuật cổ Đông Phương (gọi tắt là Lý Học Đông Phương) thuộc nền văn hiến Việt trải gần 5000 năm lịch sử. Sự giải mã phân tích ấy, mặc dù ông không coi là bằng chứng chứng minh cho những sự liên quan, nhưng cũng đặt ra nhiều chiêm nghiệm thú vị.

Lấy cảm hứng theo cách tiếp cận và giải mã của nhà nghiên cứu Nguyễn Vũ Tuấn Anh và được sự hướng dẫn gợi ý của ông, người viết xin đưa ra đây thêm một vài trường hợp trong kho tàng truyện cổ tích Việt Nam, để trả lời câu hỏi: “Phải chăng những di sản văn hóa dân gian Việt là những chiếc chìa khóa giải mã những hiện tượng bí ẩn của Lý Học Đông Phương?”

Xin tham khảo qua hai câu truyện cổ tích sau đây.

Câu truyện thứ nhất: Hổ và Mèo

“Ngày xưa, muông thú đều tôn Mèo là Thầy, vì Mèo rất tài giỏi, dạy cho muông thú các môn võ nghệ để phòng thân và tồn tại. Như trâu biết húc, gà biết mổ và đá, ngựa biết chạy và lùi, gặt kẻ thù nguy hiểm thì biết đá hậu... Khi ấy Hổ chưa biết ngón nghệ võ nào, thấy muông thú đều được học thì cũng muốn lăm, ngặt nỗi không biết làm sao, bèn tìm cách học lén khi những con thú học với Mèo. Mèo một lần bắt gặp, Hổ thay thế xin:

- Xin Thầy thương tình mà truyền cho các ngón nghệ võ nghệ phòng thân.

Nghe thế Mèo đồng ý nhận Hổ làm học trò mà ngày ngày truyền dạy võ nghệ, truyền tất cả các ngón nghệ. Mỗi lần học, Hổ lại nài nỉ:

- Thầy còn tuyệt nghệ nào xin truyền hết đi.

Thế là Mèo lại truyền môn “ra oai” bằng những chiêu gầm gừ, gầm rống và xù lông làm đối phuóng khiếp vía kinh hải.

Ngày qua ngày, Hổ đã học được hết tất cả các môn võ nghệ. Muông thú đều sợ hãi và đều thất bại dưới móng vuốt của Hổ mỗi khi tỉ thí. Tính tham lam và cao ngạo lên cao, nhìn lại thấy chỉ còn Mèo là Hổ chưa tỉ thí và nghĩ Mèo quá nhởn thó so với Hổ, nếu thắng Mèo nữa thì sẽ là Chúa tể muôn loài. Vậy là Hổ thắng thùng thách đấu với Mèo.

Mèo nghe tin ấy không tỏ vẻ sợ hãi hay ngạc nhiên. Đến ngày thi đấu, Mèo đến, Hổ đã chờ sẵn. Không nói không rằng, Hổ liền bắt ngò tấn công Mèo. Mèo biết trước, nhanh nhau né tránh và trèo thoăn thoắt lên cây cao. Hổ bị bắt ngò nên tức lầm, ở dưới gốc cây gầm rống vang cả núi rừng. Mèo ở trên cây cười và bảo:

-Meo mèo mèo meo, ta còn võ trèo, ta chẳng dạy cho.

Hổ càng tức điên, nhưng cõi bình tĩnh, nhai lại Mèo, nghiên răng nói:

-Meo mèo mèo meo, ta bắt được Mèo ta ăn cả cút!

Từ ấy, Hổ tuy mạnh mẽ nhưng lại không biết leo trèo, cũng từ ấy dòng dõi nhà Mèo đều phải đào hố và giấu phân của mình."

Câu chuyện kết thúc với hình ảnh một con hổ dưới gốc cây đang ầm úr trước con mèo trên cành cây. Dường như nội dung duy nhất chuyển tải của câu truyện, xét trên quan niệm truyền thống ngàn đời của người Việt Nam, là muốn nhắc nhở người đời rằng phải biết “tôn sư trọng đạo”, “uống nước nhớ nguồn”. Điều này dường như đã đủ đối với bao nhã quan xã hội nhân văn. Nhưng lạ lùng thay, khi bằng nhã quan của lý thuyết Âm Dương Ngũ Hành thuộc nền Văn Hiến Việt thì sự trùng khớp mang tính ngẫu nhiên thú vị.

Trong mười hai cung Địa Chi, người xưa quy định, Dần Mão thuộc mùa Xuân, thuộc Mộc, câu chuyện kết thúc với hình ảnh gồm 3 yếu tố Hổ - Dần, Mèo - Mão và Cây - Mộc, một sự trùng khớp với quan niệm Dần - Mão - Mộc thuộc Đông phuơng. Khi quán xét thêm ba yếu tố này trên nguyên lý Hậu thiên Lạc Việt phổi Hà Đồ trong 24 sơn hướng Bát trạch Lạc Việt sẽ thấy như sau:

Mão trụ tại phuơng chính Đông thuộc Dương Mộc, độ số là 3 Dương trên Hà Đồ và quái Chấn chủ quản chính Đông phuơng. Hình ảnh con Mèo trèo lên cây cao trùng khớp với Mão trụ ở Đông phuơng và cây cao to đã phát triển là Dương Mộc. Vì ý nghĩa Mèo có khả năng trèo lên cây cao to lớn trong câu chuyện nên có thể chứng tỏ sự biểu đạt ý nghĩa của việc gắn kết mật thiết hiến nhiên Mão - Mộc, chính Đông phuơng.

Còn lại là hình ảnh con Hổ ngồi dưới gốc cây, vì không học được khả năng leo trèo. Hổ là Dần, thuộc phuơng Đông Bắc âm Mộc thuộc thứ phuơng, độ số là 8 Âm trên Hà Đồ. Hổ và Mèo tạo thành sự đối lập Âm Dương rõ rệt trong cùng hành Mộc, Mão - Mèo đại diện cho chính Đông phuơng dương Mộc, Hổ - Dần đại diện cho thứ phuơng Âm Mộc. So với sự tương quan Hổ - Dần, Mão - Mèo thì Dần đứng hàng thứ 3 trong 12 địa chi, cũng tương ứng với sơn Dần là sơn Dương và Mão đứng hàng thứ 4 trong 12 địa chi, tương ứng với sơn Mão Âm trong 24 sơn Bát Trạch Lạc Việt. Theo nguyên lý “Âm đi lên, dương đi xuống”, “Âm cao dương thấp” thì Mão - Mèo là Âm thể hiện trong câu chuyện Mèo có khả năng trèo lên cao, Hổ - Dần thuộc Dương thể hiện trong câu chuyện là không học được khả năng trèo lên cao và phải ngồi ở dưới gốc cây, ở dưới thấp.

Câu truyện Hổ và Mèo kể chuyện Hổ đi học võ nghệ để có được khả năng và sức mạnh, đó là muốn nhấn mạnh sức mạnh và tri thức, cũng như sức mạnh của tri thức. Lạ lùng thay sự trùng lắp ý nghĩa này khi xét trong Mệnh Cung Bát Trạch truyền bao đời nay thì 2 cung Tri Thức và Sức Khỏe nằm liền nhau Tri Thức thuộc Cấn âm Mộc, cung có Dần ở, Sức Khỏe (Sức Mạnh) thuộc Chấn dương Mộc, cung có Mão trụ.

Có sức khỏe chưa chắc đã mạnh, điều này chắc chắn đúng và được thể hiện ngay trong nội dung câu truyện, Mèo không thể thắng được sức mạnh vô biền của Hổ nên đã nhanh nhau trèo lên cây. Đây là sự thể hiện của sức mạnh trí tuệ linh hoạt khi tri thức chỉ là phương tiện để nhằm mục đích đạt được cái cao hơn.

Vậy cái cao hơn là gì? Câu truyện chắc hẳn không chỉ chuyển tải ý nghĩa đạo lý “tôn sư trọng đạo” mà ở chiều sâu còn gửi gắm hàm ý thâm trầm hơn khi quán xét theo lý Dịch.

Sách “ Nhập môn Chu Dịch dự đoán học” của tác giả Thiệu Vĩ Hoa, trang 46 có đoạn:

“Tượng Chân

Chân là sấm, là đế vương, là con trai cả, là chủ, là tổ, là tông, là ông, là chư hầu, là bách quan, là kẻ sĩ, là chồng, là hành nhân, là đồ vật chính, là vương thần, là quân tử, là trẫm thứ ngũ cốc, là tiền đồ rộng lớn, là đường băng phẳng, là cỏ dại, là cây thấp, là lăng, là ngựa, là hưu lộc, là cái lòn, là gót chân, là ngón cái, là dày, là đậm vào, là trống, là ra, là sóng, là ban đầu, là bên trái, là dần dần, là đi, là làm, là khởi đầu, là bôn ba, là sóng lại, là phán chán, là dơ lén, là kính trọng, là cấm, là đầu, là uy, là nhân nghĩa, là kinh sợ, là nói, là cười, là kêu, là âm thanh, là lời cáo, là vui, là kẽ giữ, là xuất chinh.”

Cùng trích từ sách “Nhập môn Chu Dịch dự đoán học” của tác giả Thiệu Vĩ Hoa, trang 47 có viết:

“Tượng Cán

Cán là núi, là đá, là cát, là miếu thờ, là môn đình, là cung thất, là thành trì, là nhà trọ, là ngõ hẻm, là đường tắt, là huyệt, là gò đồi, là thung lũng, là khô, là thiều nam, là quân tử, là hiền nhân, là người thâm trầm, là đế tử, là tiểu nhân, là cô đơn, là trẻ thơ ngây, là chúa, là lỗ mũi, là tay, là ngón tay, là lưng, là ngày cuối tháng, là đêm, là đuôi, là da, là hổ, là báo, là chuột, là ngôi sao nhỏ, là ngày kết thúc, là gỗ nhỏ, là quả to, là ngô, là hoa lệ, là ngừng, là thận trọng, là tiết lẽ, là chấp chính, là dẫn dắt, là chọn lấy, là cầu tìm, là đưa dắt, là nạp vào, là nắm lấy, là nhiều, là dày, là trung thành thật thà, là tích đức, là biết nhiều, là tin, là nhớ đến, là nhỏ là xấu hổ, là nghỉ, là nhàn, là ở, là thô, là đê phòng, là ngôi thứ.”

Hình ảnh Mèo trên cây và Hổ dưới đất đại diện cho quẻ Chân bên trên và Cán bên dưới, xét theo cảm ứng tượng quẻ. Theo nội dung và hoàn cảnh câu chuyện thì trong nhiều nghĩa của tượng Chân thì nghĩa là tổ, là quân tử, là nhân nghĩa là phù hợp với nội dung và hoàn cảnh câu chuyện, vì mèo là người dạy cho muôn loài võ nghệ, đem cái tri thức, kiến thức, sở học của mình mà giúp cho muôn loài tồn tại và tiến triển và chỉ có người có cái tâm bao dung rộng lớn đây nhân nghĩa mới làm được điều đó luôn cả đối với học trò, dù biết trước sẽ là phản đồi. Điều này rõ ràng hơn khi nghĩa của quẻ Cán là hổ, là đế tử, là tiểu nhân, là cầu tìm, là tích đức. Hổ đã tìm đến để cầu học với Mèo và được Mèo truyền thụ võ nghệ, là truyền thụ tri thức, nhưng Hổ lại không chịu tích đức, không hiểu ra được điều nhân nghĩa mà luôn dùng vũ lực, oai danh, những điều đã học được để đe dọa trấn áp thiên hạ, muôn loài, một khi tham vọng lợi ích, quyền lực che mờ cả lý trí thì sẵn sàng quay trở ngược lại đánh người thầy, phản thầy một cách thẳng thừng. Tham vọng của kẻ nghịch đòn càng cao, càng mờ mắt vì danh, vì lợi, vì quyền hạn thì tất yếu dẫn đến những hành động bỉ ổi xuất phát từ tư tưởng hèn kém mà mọi việc hạ cấp hay ti tiện nào cũng có thể làm, đó là:

“-Meo mèo mèo meo, ta bắt được Mèo ta ăn cả cút!”

Rõ ràng và đích thật, đây là hạn tiểu nhân. Quẻ Cán bao gồm hai nghĩa song song là “tiểu nhân” và “quân tử”, nhưng cũng hàm chứa nghĩa “tích đức”, do vậy tiểu nhân hay quân tử chỉ khác nhau một chữ “Đức” mà thôi.

Khi lấy hai tượng Chân chồng lên Cán thì được quẻ Lôi Sơn Tiểu Quá, một sự trùng lặp lại hiện ra so với nội câu truyện, khi xét nghĩa quẻ sau đây:

Trích từ sách “Chu Dịch dự đoán học” của tác giả Thiệu Vĩ Hoa, trang 52:

“Tiểu quá, Quá túc là vượt qua. Có thể vượt qua điều thường tình mới đủ sức làm việc lớn.”

Hổ muốn thi oai, muốn làm chúa tể muôn loài, nghĩa là muốn mưu cầu việc lớn, nhưng Hổ không thể vượt qua được điều rất bình thường là thu phục lòng muôn loài, không chịu tích đức, không hiểu ra được cái tuyệt chiêu tối thượng cần phải cầu học là Nhân Nghĩa, do vậy mà Hổ phải chịu thất bại trước Mèo, trước sức mạnh linh hoạt của tri thức, của lòng Nhân Nghĩa. Và Mèo được muôn loài tôn và trọng không phải vì tài nghệ hay sức mạnh võ biền mà là vì cái tâm Nhân Nghĩa truyền thụ đạo học.

Trích từ sách “Dịch học ngũ linh”, tác giả Cao Từ Linh, NXB Văn Hóa Thông Tin, trang 678 có đoạn:

Lời quẻ

“Tiểu Quá, hanh lợi, trinh, khả tiểu sự bất khả đại sự, phi điêu di chi âm, bất nghi thượng, nghi hạ, đại cát” (Quá nhưng việc nhỏ, hanh thông hợp đạo chính thì lợi, có thể làm việc nhỏ, không thể làm việc lớn. Con chim bay để tiếng kêu lại, không nên lên cao mà nên xuống thấp, được vậy thì đại cát.)

Hổ không thể đánh bại được Mèo đã thể hiện cái “không thể làm việc lớn”. Vì Tiêu Quá là vượt qua những việc nhỏ, những chuyện thường tình thế sự thì mới có thể nghĩ đến việc lớn hơn. “bất nghi thượng, nghi hạ đại cát” ý chỉ người nào việc này mà tùy theo khả năng của mình vậy.

Phải chăng câu chuyện ngoài việc muốn chuyển tải ý nghĩa nhẫn nhú rằng tri thức của nền văn minh phương Đông chỉ truyền lại cho những ai học được điều Nhân Nghĩa và nền tảng của tri thức phương Đông này lấy Nhân Nghĩa làm chủ đạo, mà còn chuyển tải hàm ý xác định tính chất hai cung Cán và Chấn là hai cung Tri Thức và Sức Khỏe (sức mạnh) trong Mệnh cung Bát Trạch, muốn nhấn mạnh núi tri thức phương đông là phương tiện hướng đến một sức mạnh lý trí linh hoạt của Đông phương dựa trên nền tảng Nhân Nghĩa sâu sắc.

Truyện thứ 2, tựa: Trí khôn ta đây!(hay là sự tích bộ lông vằn của hổ, hàm răng trên bị khuyết của trâu)

“Một con cọp từ trong rừng đi ra, thấy một anh nông dân cùng một con trâu đang cày dưới ruộng. Trâu cặm cụi đi từng bước, lâu lâu lại bị quất một roi vào mông. Cọp lấy làm ngạc nhiên. Đến trưa, mở cày, Cọp liền đi lại gần Trâu hỏi:

- Nay, trông anh khỏe thế, sao anh lại để cho người đánh đập khổ sở như vậy?

Trâu trả lời khẽ vào tai Cọp:

- Người tuy nhỏ, nhưng người có trí khôn, anh ạ!

Cọp không hiểu, tò mò hỏi:

- Trí khôn là cái gì? Nó như thế nào?

Trâu không biết giải thích ra sao, đành trả lời qua quýt:

- Trí khôn là trí khôn, chứ còn là cái gì nữa? Muốn biết rõ thì hỏi người ấy!

Cọp thong thả bước lại chỗ anh nông dân và hỏi:

- Trí khôn của anh đâu, cho tôi xem một tí có được không?

Anh nông dân suy nghĩ một lát rồi nói:

- Trí khôn tôi để ở nhà. Để tôi về lấy cho anh xem. Anh có cần, tôi sẽ cho anh một ít.

Cọp nghe nói, mừng lầm.

Anh nông dân toan đi, lại làm như sực nhớ ra điều gì bèn nói:

- Nhưng mà tôi đi khỏi, lỡ anh ăn mất trâu của tôi thì sao?

Cọp đang băn khoăn chưa biết trả lời thế nào thì anh nông dân đã nói tiếp:

- Hay là anh chịu khó để tôi buộc tạm vào gốc cây này cho tôi được yên tâm.

Cọp ưng thuận, anh nông dân bèn lấy dây thừng trói cọp thật chặt vào một gốc cây. Xong anh lấy rơm chát chung quanh Cọp, rồi châm lửa vừa đốt vừa cầm gậy nện Cọp túi túp và quất:

- Trí khôn của ta đây! Trí khôn của ta đây!

Trâu thấy vậy thích quá, bò lăn ra mà cười, không may hàm trên va vào đá, răng gãy không còn chiếc nào.

Mãi sau dây thừng cháy đứt, Cọp mới vùng dậy ba chân bốn cẳng chạy thẳng vào rừng không dám ngoái nhìn lại.

Từ đó, cọp sinh ra con nào trên mìn cũng có những vằn đen dài, vốn là dấu tích những vết cháy, còn trâu thì chẳng con nào có răng ở hàm trên cả.”

Câu truyện cổ tích này được truyền khẩu từ bao đời nay, đã làm cho biết bao tâm hồn trẻ thơ, luôn cả những người lớn lấy làm thú vị vì cách giải thích một nguyên do lông cọp bị vằn và hàm răng trâu không có hàm trên, qua đó cũng diễn đạt ý nghĩa sâu hơn của câu truyện là trí khôn chỉ có ở con người và trí khôn không phải là điều gì lớn lao lầm mà chỉ đơn giản là việc ứng xử với thiên nhiên với môi trường xung quanh một cách linh hoạt. Đây là điều thật lý thú và thú vị đem đến từ câu chuyện.

Điều này chỉ dừng lại ở đây thôi thì sẽ không còn gì đáng nói, nhưng bất ngờ thay đằng sau nó dường như chuyển tải một bí ẩn khác, khi nhìn dưới nhãn quan Lý học Đông phương.

Câu truyện vốn vẹn chỉ có 3 nhận vật: Cọp, Trâu và Người, trong đó Người và Cọp là hai nhân vật chính, còn Trâu là nhân vật phụ, nhân vật trung gian. Điều trùng hợp ở đây là Cọp và Trâu là hai hình tượng trùng lặp với Sửu và Dần khi liên hệ trên 24 sơn Bát Trạch Lạc Việt, cung Cán, thuộc phương Đông Bắc, Âm Mộc trên Hà Đồ phổi Hậu Thiên Lạc Việt.

Bát quái mệnh cung từ cỗ thư chữ Hán

Bát quái mệnh cung Lạc Việt

Nội dung chính của câu truyện kể về việc Hổ thắc mắc muốn hiểu biết trí khôn là gì. Lạ lùng thay, ngay trên Bát quái mệnh cung được lưu truyền bao đời nay, cũng như đồ hình Bát Quái mệnh cung được một môt Phong thủy gia người Đài Loan công bố thì cung Tri Thức lại ở ngay cung Đông Bắc, gồm 3 sơn Sửu – Cán – Dần. Và theo sự phục hồi trên cơ sở Hậu Thiên Lạc Việt phổi Hà Đồ thì Sửu – Cán – Dần thuộc phương Cán âm Mộc, vẫn là phương Đông Bắc. Tri Thức là Trí Khôn là khả năng cao cấp nhất chỉ có con người mới có được, và yếu tố con người xuất hiện trong câu truyện không phải là dư thừa hay không hợp lý khi trong cỗ thư có câu:

“Thiên sinh ư túy, địa sinh ư sửu, nhân sinh ư dần”

Tạm dịch là trời sinh ra ở hội túy, đất sinh ra ở hội sửu và người sinh ra ở hội dần. Vì vậy vấn đề “trí khôn là cái gì? ở đâu?” được giải quyết trong phần cuối câu truyện xảy ra giữa Cọp và Người, hình ảnh của Dần và Nhân.

Sự trùng lặp Trâu - Cọp với Sửu – Dần và nội dung câu truyện giải thích trí khôn là gì với tương đương nghĩa của tính chất cung Đông Bắc là Tri Thức là một sự trùng hợp tuyệt vời, có thể là một bí ẩn chuyển tải trong kho tàng truyện cổ tích của người Việt, trong văn hóa của người Việt lưu truyền một cách vô thức qua bao thế hệ, có thể đây là một thông điệp ngàn đời muốn nhắn nhủ rằng chủ nhân đích thực của nền văn minh phương Đông là con Rồng cháu Tiên với nền văn hiến 5000 năm huyền vĩ.

Hai câu truyện “Hổ và Mèo” và “Trí khôn của ta đây” trùng lặp với sự giải mã theo cơ sở Lý học Đông phương, xác nhận hai phương Chấn và Cán là hai cung Sức Khỏe và Tri Thức mà qua đó chủ nhân đích thực của nền văn minh phương Đông muốn nhắn gửi một điều sâu thẳm rằng tri thức Đông phương là sức mạnh linh hoạt và biến chuyển (qua hình ảnh Mèo và Người) không dễ bị áp chế bởi sức mạnh vô biên (hình ảnh Hổ) và nền tảng của nền văn minh ấy là đạo lý Nhân Nghĩa sâu sắc.

Có thể đây không phải là một chứng minh, nhưng ít ra cũng là một cách nhìn đầy thú vị của riêng người viết, khi liên hệ những yếu tố của kho tàng văn hóa Việt với tri thức Lý học Đông phương nhằm tạo một sự hứng khởi trên con đường nghiên cứu khám phá trong biến bờ Lý học Đông phương huyền vĩ. Không dám cho rằng là đúng khi tính bao hàm của cơ sở Lý học Đông phương quá rộng lớn so với sự nhận thức hạn hưu của con người.

Tp HCM, tháng 3-2010

Thiên Đồng

45 Truyện cười Thày đồ tham ăn và Minh triết Việt

MINH PHAN LÊ · 10 THÁNG 8 2016

Trích Sách Minh Triết Việt Trong Văn Minh Đông Phương - tác giả Nguyễn Vũ Tuấn Anh)

Thuyết Âm Dương Ngũ Hành trong câu chuyện “Thày đồ tham ăn”. Có thể nói hầu hết người Việt Nam đều biết câu truyện này. Câu chuyện kể lại như sau: Có một thày đồ dạy chữ trong làng. Một hôm thày được gia đình học trò cho một đĩa bánh rán tẩm mật. Ăn hết bánh, thày mật còn nhiều trên đĩa thày thèm. Nhưng trước mặt học trò không lē cú liếm mật thì còn gì là thể thống người thày nữa. Thày bèn nghĩ ra một mèo. Thày nói:

- Nay các con. Sau này các con lớn lên thành lương đống của triều đình, sẽ phải qua thi cử ngặt nghèo. Những sĩ tử đi thi qua nhiều bài khó và những câu hỏi mèo khắt khe để thử trí thông minh. Nay thầy tập cho các con và thử trí thông minh của các con để các con sau này quen với những câu hỏi khó.

Đám học trò chú ý nhìn thầy. Thầy lè lưỡi liếm vòng quanh đĩa mật và giơ lên hỏi:

- Cái gì đây?

Đám học trò ngạc nhiên.

- Hic! Thé mà cũng không biết! Đây chính là ngôi Thái Cực.

Nói xong thầy lại lè lưỡi liếm ngang chiếc đĩa và giơ lên:

- Cái gì đây?

Đám học trò lại ngạc nhiên.

- Thái cực sinh lưỡng nghi. Thầy dỗng dạc bảo. Xong thầy lại lè lưỡi liếm dọc chiếc đĩa.

- Cái gì đây? Biết học trò mình có thể có thắc mắc, nên thầy nói ngay:

- Lưỡng nghi sinh tú tượng. Thầy gắp giọng nói tiếp:

- Còn đây là "Tú tượng biến hóa vô cùng". Nói xong thầy lè lưỡi liếm sạch cái đĩa.

(Nxb Nguyễn Du in năm 1956 , hoặc 1958).

Nghe xong câu chuyện, ai cũng cười ông thầy giáo tham lam, lợi dụng chữ nghĩa thâm thúy, cao xa của Thánh hiền, chỉ để làm một việc rất tầm thường là liếm sạch cái đĩa.Câu chuyện truyền từ đời này sang đời khác, trong văn hóa truyền thống Việt không biết tự bao đời, mang lại tiếng cười vui vẻ cho con người nơi thôn xóm đến tận bây giờ.Nhưng, cũng như bao di sản văn hóa truyền thống Việt, ngoài tác dụng trực tiếp gây cười , như câu chuyện cười dân dã trên đây thì hầu hết đều ẩn chứa một giá trị minh triết sâu xa, mô tả những giá trị đích thực những bí ẩn của nền văn hóa Đông phương.Câu chuyện cười dân gian Việt mà người viết trình bày ở trên có một câu kết gây hài, có vẻ như gần giống với đoạn trong Hết từ Thượng của Chu Dịch, mô tả sự khởi nguyên vũ trụ, nhưng khác phần cuối. Hết từ trong Chu Dịch viết: “Thái cực sinh lưỡng nghi, lưỡng nghi sinh tú tượng, tú tượng sinh bát quái” và đã được những nhà nghiên cứu Hán Nho lý giải một cách mơ hồ, như đã trình bày ở trên. Nhưng trong câu chuyện cười dân gian Việt Nam nói trên, qua chuỗi liên kết những di sản văn hóa truyền thống Việt, mà người viết đã lần lượt trình bày ở các phần trên, thì câu này lại được miêu tả là:“Thái cực sinh lưỡng nghi, lưỡng nghi sinh tú tượng – Tú tượng biến hóa vô cùng”.Và chính câu kết với sự khác biệt của câu truyện dân gian Việt này, so với chính văn trong kinh Dịch, được coi là có nguồn gốc Hoa Hạ, đã cùng với những di sản văn hóa truyền thống Việt khác, làm nên một nội dung minh triết nhất quán, hợp lý do tính đồng đẳng, trong toàn bộ chuỗi khái niệm mô tả quá trình phát sinh, phát triển từ thực trạng sự khởi nguyên của vũ trụ, được miêu tả bắt đầu bằng khái niệm “Thái cực” , mà chúng tôi đã lần lượt trình bày ở phần trên..Với một nội hàm mới từ minh triết Việt, mô tả nội dung câu trên của Hết từ, nhưng khác hẳn phần cuối, đã góp phần là một trong những yếu tố quan trọng quyết định tính khoa học của thuyết Âm Dương Ngũ hành và xác định học thuyết này mô tả một thực tại toàn bộ lịch sử vũ trụ, từ sự khởi nguyên cho đến mọi hiện tượng và sự kiện liên quan đến thiên nhiên, cuộc sống và con người.

Bài viết từ chị Linh, trường Thỏ Trắng

<https://www.facebook.com/nguyenlinh3980>

Bài viết từ Mai Trang, trường Thỏ Trắng

<https://www.facebook.com/mtht616>

Bài viết từ chị Minh, học viên khóa ...

<https://www.facebook.com/nguyetminh.arc?fref=nf>

Bài viết từ Ánh, học viên

<https://www.facebook.com/anh.lv.3>

Bài viết từ Trinh Huynh,

<https://www.facebook.com/hndtrinh?fref=nf>

Bài viết từ Lan Nguyen,

<https://www.facebook.com/profile.php?id=804269599&fref=nf>

Bài viết từ Summer, học viên khóa đào tạo giáo viên mầm non Steiner tại HN.

<https://www.facebook.com/muihech18>

1 Một ngày ở Mầm non Steiner

SUMMER · 27 THÁNG 5 2016

* Em dịch từ <http://simplehomeschool.net/a-day-in-the-life-of-a-waldorf-kindergarten/>

* Đây là một lớp mầm non giản dị theo phong cách homeschooling. Các lớp mầm non như thế này chỉ kéo dài từ sáng tới đầu giờ chiều, với ý nghĩa rằng trẻ con cần có sự cân bằng giữa thời gian ở lớp và ở nhà, và các em cần ít nhất vài tiếng trong ngày để kết nối gia đình, thực hiện các hoạt động trong gia đình.

Lời tựa từ Jamie: Không hẳn là một ngày homeschool tiêu biểu, nhưng bài này cho ta một cái nhìn hữu ích về một lớp học thơ áu theo phương pháp Waldorf, mà chủ yếu lấy không khí gia đình làm nền tảng. Rất nhiều chương trình homeschool phổ biến được mở ra từ triết lý này, và tôi rất cảm kích khi Sarah đã chia sẻ với chúng ta. Hãy thưởng thức!

Hôm nay là một “Ngày nấu súp”, ở lớp mầm non Waldorf của tôi. Trợ lý của tôi và tôi đã tới sớm để mặc tạp dề và chuẩn bị cho ngày hôm nay. Một chậu đầy nước đã được đặt trên bàn. Bàn chải chà rau cũng được đặt gần đó.

Một chiếc thớt bằng gỗ, bát gỗ và “dụng cụ cắt nhám” đã được đặt trước mỗi chiếc ghế.

Vào 8:10, các giáo viên tập trung để đọc bài xướng buổi sáng. Chúng tôi kết thúc bài xướng với câu nói của Rudolf Steiner, “Đón nhận trẻ em với sự lòng tôn kính, dạy các em bằng tình yêu, và hãy để các em lớn lên trong tự do.” Chúng tôi đã sẵn sàng bắt đầu ngày mới!

Vào 8:15, bọn trẻ bắt đầu đến, mỗi em tự hào mang tới một loại rau để thêm vào “súp đá” của chúng tôi. Lucy mang một củ khoai tây, Aidan mang một củ cà rốt. Frances mang cây súp lơ, và Max là một củ cải đường. Phải cần cả một ngôi làng để có thể thực hiện món súp đá này!

Mỗi em tìm thấy một biểu tượng trên móc của mình – đó có thể là một chú thỏ, một quả táo, mặt trăng, hoặc một con sóc. Các em treo áo khoác, cởi bỏ giày đi bên ngoài và đeo vào một đôi dép mềm được giữ ở trường.

Sau đó bọn trẻ mặc một chiếc tạp dề nhỏ và tới chiếc bàn nơi tôi đang ngồi để giúp chúng cắt rau. Chúng tôi nói chuyện vui vẻ khi cắt rau củ. Tôi ngân nga câu hát, “Súp đá, súp đá, nấu một nồi súp đá,” khi đang làm việc.

Khi mỗi đứa trẻ làm xong, các em mang bát của mình đầy những rau củ đã được cắt nhỏ cho trợ lý của tôi, cô ấy sẽ thêm chỗ rau đó vào cái nồi lớn trên bếp. Và giờ là thời gian để chơi!

Giờ chơi

Chơi tự do là hoạt động chính của buổi sáng ở trường mầm non Waldorf, và bọn trẻ không lãng phí thời gian chút nào. Một bộ ba mặc áo choàng lụa và vương miện, người đứng đầu tuyên bố “Ta là vua, nhà ngươi là hiệp sĩ, và ngươi là giám mục!” Chúng nhảy xuống để chiến đấu với rồng.

Một cậu bé lôi ra một khúc gỗ, và ngay sau đó những trẻ khác xếp hàng để lần lượt được nhảy lên khúc gỗ đó.

Một đôi khác lôi ra hai tấm gỗ, và bắt đầu bọc chúng bằng lụa và vải chơi, buộc lại bằng kẹp gỗ để tạo ra một ngôi nhà bé nhỏ ấm áp.

Hai giáo viên đã hoàn thành việc chuẩn bị bữa trưa, trong lúc đó có hai bé giúp sắp bàn ăn.

Vào 9:30 tôi hát:

Tích tắc tích tắc đồng hồ quả lắc, đồng hồ đang nói gì thế? Giờ thu lượm đồ chơi và dọn dẹp đã tới rồi.

Bọn trẻ dần dừng việc chơi lại, và bắt đầu gấp lụa, đặt các vỏ sò và sỏi đá trở lại các giỏ, và chuyển tấm gỗ trở về vị trí cũ.

Sinh hoạt vòng tròn

Trong sinh hoạt vòng tròn, tôi dẫn dắt cả lớp qua một loạt những bài hát về mùa màng, các bài thơ, những câu chuyện và động tác. Bọn trẻ bắt chước theo tôi. Ngày nào chúng tôi cũng lặp lại nội dung của một sinh hoạt vòng tròn trong hai tuần, cho tới khi bọn trẻ thuộc lòng các bài hát và câu chuyện, tự nhuần nhuyễn và vui thích với bài vòng tròn.

Chúng tôi kết thúc giờ sinh hoạt vòng tròn bằng bài xướng sau:

Giờ mặt trời đã ngủ yên, Những ngôi sao tỏa sáng trên cao, Trong tổ âm bầy chim đã đi ngủ, Tìm đường ốc sên trở về nhà. Trẻ con sẽ không đi chơi nữa, Giờ là lúc nghỉ ngơi và chúng ta thật êm ám trong nhà.

Giờ nghỉ ngơi

Bọn trẻ nằm trên một tấm thảm để nghỉ ngơi. Tôi bế một bé trong lòng và ngồi ở một chiếc ghế tựa, và nhẹ nhàng gẩy chiếc đàn lyre dịu dàng. Những âm thanh nhẹ nhàng trong quãng pentatonic khiến cho không khí trở nên thư giãn và yên tĩnh.

Khi tất cả đã nghỉ xong, một con rối bằng lụa, “nàng tiên đánh thức”, tới chỗ bọn trẻ đang nghỉ ngơi, tưng bừng một, thơm vào má chúng và nói với chúng rằng đã tới lúc đi ra ngoài chơi.

Giờ chơi ngoài trời

Chúng tôi chơi ngoài trời mỗi ngày – dù mưa hay nắng, tuyệt roi hay bùn lội. Sóng ở Maine tôi đã học được rằng chúng ta có thể thưởng thức việc chơi ngoài trời cho dù đó là ngày lạnh nhất nếu mỗi trẻ được trang bị trang phục phù hợp.

Vào mùa đông nghĩa là cần mặc quần áo dài bằng len nhiều lớp, khoác một chiếc áo jacket, một chiếc mũ len ấm áp và găng tay cách điện. Vào mùa xuân (hoặc ở Maine là “mùa bùn lội”) nghĩa là phải mặc áo mưa và ủng đi mưa mỗi ngày.

Ở sân chơi, một nhóm trẻ em đào hầm trong một hộp cát, những em khác trèo lên một cái cây, một số thì xây nhà cổ tích, hai em khác thì ngồi trên những tảng đá lớn và bàn về các kế hoạch. Tôi thì cởi lá cây.

Vào 11:15, tôi hát, “Tới đây tới đây đi theo đi theo cô nào!” Lũ trẻ xếp hàng như những chú vịt con đằng sau tôi trong khi tôi dẫn đường trở về lớp học ấm áp và dễ chịu của mình.

Bọn trẻ treo áo khoác, đi giày trong lớp vào và tìm chỗ ngồi trong dãy ghế tròn mà trợ lý của tôi đã giúp sắp sẵn. Giờ là lúc kể chuyện!

Giờ kể chuyện

Cũng như sinh hoạt vòng tròn, tôi sẽ kể một câu chuyện giống nhau mỗi ngày trong vòng hai tuần. Hôm nay bọn trẻ được nghe truyện “Mother Holle,” một câu chuyện cổ tích Grimm.

Trong suốt một năm, bọn trẻ sẽ nghe nhiều các câu chuyện cổ tích, chuyện dân gian và chuyện thiên nhiên (đôi khi được minh họa bằng những con rối), mà chúng luôn lắng nghe với một sự tập trung say mê, không bao giờ chán khi được kể lại.

Giờ ăn trưa

Giờ là lúc ăn trưa! Chúng tôi ngồi ở bàn ăn, thắp một ngọn nến và đọc bài xướng:

Đất đã cho chúng ta những thức ăn này, Mặt trời đã giúp chúng chín và ngon, Đất yêu quý và Mặt trời yêu quý, Chúng ta sẽ không bao giờ quên ơn

Và cuối cùng chúng tôi thưởng thức món súp đá của mình, đã được ninh trên bếp cả ngày. Một cô bé may mắn tìm thấy viên đá trong bát súp của mình và cầm nó để ước một điều ước. Sau đó em truyền cho người bên cạnh, và tất cả chúng tôi đều ước một điều ước với viên đá kỳ diệu đó.

Sau bữa trưa, hai bé giúp dọn dẹp bát đĩa, trong khi những trẻ khác thay quần áo để trở ra ngoài.

Tạm biệt

Vào 1:00, phụ huynh đã tới. Các em, giáo viên và phụ huynh tập trung thành một vòng tròn lớn, nắm tay nhau và hát:

Tạm biệt, các bạn yêu quý Tạm biệt, các bạn yêu quý Giờ là lúc mà chúng ta Đi con đường của mình Tạm biệt, các bạn yêu quý Tạm biệt, các bạn yêu quý

Chúng ta sẽ xem buổi ngày mai của chúng tôi, gọi là “Ngày làm bánh!”

2 Cẩn thận với những lời khen ngợi!

SUMMER·26 THÁNG 7 2016

Bài hay quá, mình dịch từ: <http://www.waldorfhomeschoolers.com/five-reasons-to-stop-saying-good-job>

Đạo qua một sân chơi, tới thăm một trường học, hay tham dự bữa tiệc sinh nhật, có một câu nói mà chúng ta rất hay được nghe đi nghe lại là: “Giỏi quá!” “Tốt lắm!” Ngay cả các em bé còn rất nhỏ cũng được khen ngợi khi đập hai tay vào nhau (“Vỗ tay giỏi quá!”). Nhiều người trong chúng ta thốt ra những lời đánh giá này nhiều tới mức mà nó gần như đã trở thành một thói quen.

Rất nhiều sách và báo đưa ra lời khuyên và phản đối việc trông cậy vào sự trùng phạt, từ đánh đòn tới cách ly bằng vũ lực. Thậm chí đôi khi chúng ta được yêu cầu cần phải xem xét lại việc mình vẫn “mua chuộc” trẻ con bằng sticker (hình dán ngộ nghĩnh) hay đồ ăn. Nhưng bạn sẽ khó mà có thể tìm thấy một từ ngữ tiêu cực nào về cái phương pháp được gọi một cách hoa mỹ là “khuyến khích tích cực” này.

E rằng có thể bị hiểu nhầm, xin lưu ý quan điểm ở đây không phải là đặt nghi vấn về tầm quan trọng của sự hỗ trợ và khuyến khích trẻ, hay sự cần thiết phải yêu trẻ và ôm trẻ, giúp trẻ cảm nhận tốt về chính bản thân mình. Tuy nhiên, khen ngợi, lại là một câu chuyện hoàn toàn khác. Đây là lý do tại sao.

1. Thao túng trẻ

Giả sử bạn cho trẻ một phần thưởng bằng lời nói để khuyến khích hành vi của một bé hai tuổi khi bé ăn mà không làm đổ, hay một bé năm tuổi khi bé lau dọn sạch đồ chơi của mình. Ai được hưởng lợi từ điều này? Liệu khi nói với trẻ rằng con đã làm rất tốt có thể gây ít tác động lên nhu cầu cảm xúc của trẻ hơn là lên sự tiện lợi của người lớn?

Rheta DeVries, một chuyên gia giáo dục tại trường Đại học Northern Iowa, nhắc tới việc đó như là một sự “kiểm soát ngọt ngào”. Nó rất giống với việc sử dụng những phần thưởng hữu hình – hay sự trùng phạt – đó là một cách tác động lên trẻ để khiến trẻ tuân theo mong muốn của chúng ta. Nó có thể có hiệu quả (ít nhất trong chốc lát), nhưng nó hoàn toàn khác với việc chúng ta thực sự cộng tác với trẻ – ví dụ, bằng việc trao đổi với trẻ về điều gì có thể khiến một lớp học (hay một gia đình) hoạt động suôn sẻ, hay những người khác bị ảnh hưởng như thế nào bởi những việc chúng ta làm – hay không làm. Cách tiếp cận thứ hai không chỉ mang tính tôn trọng hơn mà còn hữu ích hơn trong việc giúp trẻ trở thành những người biết quan tâm.

Lý do sự khen ngợi không có hiệu quả trong thời gian ngắn là bởi trẻ nhỏ luôn khao khát sự tán thành của chúng ta. Nhưng chúng ta có trách nhiệm không được khai thác sự phụ thuộc đó của trẻ cho sự tiện lợi của chính chúng ta. Sử dụng câu nói “Giỏi quá!” để củng cố hành vi của trẻ khiến cho cuộc sống của chúng ta dễ dàng hơn một chút chính là ví dụ về việc lợi dụng sự phụ thuộc của trẻ. Trẻ có thể cũng trở nên cảm thấy bị thao túng bởi việc này, dù chúng không lý giải được tại sao.

2. Tạo nên những kẻ “nghiện lời khen”

Chắc chắn không phải là mọi lời khen đều được tính toán để kiểm soát hành vi của trẻ. Đôi khi chúng ta khen ngợi trẻ chỉ bởi vì chúng ta thực sự hài lòng với những gì trẻ làm. Tuy nhiên, thậm chí sau đó, điều đó trở nên gần giống với việc sử dụng thủ thuật để thao túng hành vi của trẻ. Thay vì giúp tăng cường sự tự tin trong của trẻ, lời khen ngợi có thể làm tăng sự phụ thuộc của trẻ vào chúng ta. Chúng ta càng nói nhiều những câu như “Mẹ thích cách mà con làm...” hay “Làm (giờ) tốt lắm”, trẻ càng trở nên dựa dẫm vào sự đánh giá hay quyết định của chúng ta về điều gì là tốt hay xấu, thay vì trẻ học cách để đưa ra phán xét của chính mình. Điều đó dẫn tới việc trẻ sẽ đánh giá giá trị của mình theo cách có thể khiến chúng ta hài lòng và bối rối thêm nhiều lời khen hơn nữa.

Mary Budd Rowe, một nghiên cứu viên tại Đại học Florida, phát hiện ra rằng các học sinh được giáo viên khen ngợi quá nhiều trở nên do dự hơn khi trả lời, có nhiều khuynh hướng trả lời câu hỏi theo tông giọng (“hmmm, số bảy ạ?”). Chúng dường như rút lại ý tưởng ngay khi đoán được người lớn sẽ không đồng ý với mình. Và chúng ít có thể kiên trì làm những nhiệm vụ khó hay chia sẻ ý tưởng với các học sinh khác.

Nói ngắn gọn, “Giỏi lắm!” không trán an trẻ; mà rót cuộc, nó khiến cho trẻ cảm thấy ít chắc chắn hơn. Thậm chí điều đó có thể tạo ra một vòng luẩn quẩn khi chúng ta hoang phí lời khen ngợi, thì trẻ càng cần chúng, và rồi chúng ta lại khen ngợi nhiều hơn. Điều đáng buồn là một số trẻ này sẽ lớn lên và trở thành người mà luôn cần có ai đó vỗ nhẹ vào mình khích lệ và nói với rằng điều mình làm là đúng. Chắc chắn đây không phải là điều chúng ta cần cho con cái mình.

3. Đánh cắp sự hài lòng yêu thích của trẻ khi làm được điều gì đó.

Ngoài vấn đề trẻ nêu bị phụ thuộc nói trên, thì một đứa trẻ hoàn toàn xứng đáng được nhận niềm vui thích khi hoàn thành việc gì đó, xứng đáng được cảm nhận hân diện về thứ mà bé học được cách làm. Bé cũng xứng đáng có quyền quyết định khi nào thì cảm nhận như thế. Dù vậy, mỗi khi chúng ta nói “Giỏi quá!”, chúng ta đã sai khi khiến trẻ về việc phải cảm nhận như thế nào.

Để chắc chắn mà nói, thì có những thời điểm mà đánh giá của chúng ta là phù hợp và sự hướng dẫn của chúng ta là cần thiết – đặc biệt với những trẻ mới chập chững và những bé chưa tới tuổi đi học. Nhưng sự đánh giá giá trị liên miên là không cần thiết và cũng không hữu ích cho sự phát triển của trẻ. Không may, chúng ta hầu như không nhận biết được rằng “Giỏi quá!” cũng chỉ là một sự đánh giá giống như là “Tệ quá!”. Điểm đáng chú ý nhất của một phán xét tích cực không phải là nó tích cực, mà nó là một sự phán xét. Và con người, bao gồm cả bọn trẻ, không thích bị phán xét.

Tôi yêu những khoảnh khắc khi con gái làm được điều gì đó lần đầu tiên, hay làm tốt hơn những lần trước đây. Nhưng tôi luôn cố gắng hết sức cưỡng lại phản xạ muốn nói rằng “Tốt lắm!” bởi tôi không muốn làm giảm bớt sự vui vẻ của bé. Tôi muốn con chia sẻ sự vui thích với mình, chứ không phải nhìn tôi và chờ nghe một sự phán xét. Tôi muốn con kêu lên “Con đã làm được rồi!” (bé thường hay làm vậy) thay vì hỏi tôi một cách không chắc chắn rằng “Con làm có tốt ko?”

4. Đánh mất sự quan tâm thích thú của trẻ.

Bằng cách nói “Con vẽ giỏi lắm!”, bạn có thể khiến cho trẻ tiếp tục vẽ chừng nào mà bạn còn đang theo dõi và khen ngợi. Nhưng, Lilian Katz – một trong những chuyên gia hàng đầu về giáo dục sớm, cảnh báo rằng, “một khi không còn được theo dõi và chú ý nữa, rất nhiều trẻ không muốn thực hiện lại nữa.”. Thực vậy, một nghiên cứu khoa học ấn tượng đã chỉ ra rằng chúng ta càng thưởng công nhiều cho ai khi làm gì đó, họ càng mất đi sự thích thú với việc làm đó. Họ chỉ thích thú để nhận phần thưởng. Mỗi quan tâm giờ đây không phải là ở việc vẽ, đọc, nghĩ, hay sáng tạo nữa – mà mỗi quan tâm là để nhận được phần thưởng, cho dù là một cây kem, một cái sticker, hay một câu ngợi khen “Giỏi lắm!”

Trong một nghiên cứu thực hiện bởi Joan Grusec tại trường Đại học Toronto, những trẻ mà luôn được khen ngợi khi thể hiện sự hào phóng có xu hướng ít hào phóng hơn. Mỗi lần chúng được nghe khen ngợi “Chia sẻ tốt lắm!”, hay “Mẹ rất tự hào vì con đã giúp đỡ,” chúng trở nên ít ham thích với việc chia sẻ hay giúp đỡ hơn. Chúng dần nhận ra những hành động này không phải là điều tốt đẹp có giá trị mà chúng có quyền được làm, mà chỉ là gì đó mà chúng phải làm để tiếp tục có được phản ứng ngợi khen từ người lớn. Sự hào phóng dần dần kết thúc.

Sự khen ngợi có là động lực cho trẻ không? Chắc chắn rồi. Nó thúc đẩy trẻ hành động để tiếp tục nhận được khen ngợi nữa. Chao ôi, lời khen là cái mà chúng ta phải trả cho trẻ để trẻ có thể làm gì đó...

5. Làm giảm thành tích

Như thế vẫn chưa đủ tệ khi một câu “Làm tốt lắm” có thể làm xói mòn khả năng độc lập, sự hài lòng, sự thích thú, nó còn có thể cản trở mức độ thực hiện việc gì đó của trẻ. Những nhà nghiên cứu tiếp tục thấy rằng những trẻ được khen ngợi khi làm tốt một nhiệm vụ sáng tạo có xu hướng ngần ngại với nhiệm vụ tiếp theo – và chúng không làm tốt như những trẻ không được khen từ lúc đầu.

Tại sao lại xảy ra điều này? Một phần bởi vì lời khen tạo ra sự hài lòng phải “Tiếp tục làm tốt nữa” làm ngáng đường tiến trình thực hiện điều gì đó của trẻ. Một phần bởi vì sự thích thú của chúng trong việc làm

của mình có thể bị giảm sút. Một phần bởi vì trẻ trở nên ít muốn nhận rủi ro hơn một khi chúng luôn nghĩ về việc làm thế nào để tiếp tục giữ cho những lời khen ở lại với mình. Mà rủi ro lại là một điều kiện tiên quyết cho sự sáng tạo.

Nói chung, “Giỏi lắm!” là tàn dư của một phương pháp tâm lý muốn hạ thấp giá trị cuộc sống con người thành những hành vi có thể nhìn thấy hay đo lường được. Không may, phương pháp đó tảng lờ đi những suy nghĩ, cảm xúc, và những giá trị đằng sau hành vi của con người. Ví dụ, một trẻ chia sẻ bữa ăn với bạn như là một cách để nhận được lời khen, hay như là một cách để chắc chắn rằng bạn sẽ không bị đói. Sử dụng lời khen cho việc chia sẻ của trẻ đã làm mất đi những động lực đằng sau đó. Tệ hơn, nó còn thúc đẩy một động lực không mong đợi đó là khiến trẻ luôn săn tìm những lời khen ngợi trong tương lai.

Một khi chúng ta bắt đầu nhìn nhận sự khen ngợi theo đúng bản chất – và những ảnh hưởng của nó – thì sự tuôn trào những câu đánh giá liên tục này từ người lớn khiến cho chúng ta cảm thấy khó chịu như nghe tiếng móng tay cào xước lên bảng vậy. Chúng ta bắt đầu ủng hộ cho một đứa trẻ khiến giáo viên hay bố mẹ cảm giác về chính mặt ngọt của họ bằng cách lảng xăng quanh họ và nói (cũng với giọng ngọt ngào như thế), “Khen ngợi tốt lắm!”

Tuy nhiên, đó không phải là một thói quen dễ bỏ. Nó có thể rất khó, ít nhất là vào lúc đầu, để ngừng khen ngợi; nó có thể cảm thấy như thể bạn đang trở nên lạnh lùng hay cố che dấu điều gì đó trong lòng. Nhưng điều đó sẽ sớm trở nên rõ ràng, cho thấy rằng chúng ta khen ngợi bởi chúng ta cần phải nói hơn là bởi trẻ cần phải nghe. Khi nào mà chúng ta thấy như thế, thì là lúc mà chúng ta xem xét lại những gì mà mình làm.

Những gì mà trẻ cần là sự hỗ trợ vô điều kiện, tình yêu mà không kèm theo ràng buộc. Điều đó không những khác hẳn sự khen ngợi – nó còn trái ngược với sự khen ngợi. “Giỏi lắm!” là có điều kiện. Nó giống như khi chúng ta chú ý, thừa nhận và khen ngợi khi con thú biết nhảy qua cái vòng.

Tuy nhiên, chúng ta cần chú ý, quan điểm ở đây là rất khác biệt với quan điểm chỉ trích của một số người rằng chúng ta cho trẻ quá nhiều khen ngợi, hay là chúng ta khen ngợi một cách quá dễ dàng. Họ khuyên rằng chúng ta phải trả nêu hà tiện hơn với những lời khen ngợi và đòi hỏi rằng trẻ phải “cố gắng và kiềm” được lời khen. Nhưng vấn đề thực sự ở đây không phải là trẻ luôn mong chờ được khen ngợi cho mọi việc chúng làm. Chính chúng ta đã luôn muốn lôi kéo, khích trẻ bằng một cách nhanh chóng, thao túng trẻ với những phần thưởng thay vì giải thích và giúp đỡ chúng phát triển những kỹ năng cần thiết và những giá trị tốt đẹp.

Thế thì đâu là hành xử đúng đắn? Nó phụ thuộc vào từng tình huống, nhưng dù chúng ta quyết định nói gì, xử xự như thế nào, nó phải là kết quả của bản chất thực sự, là kết quả của tình yêu dành cho trẻ chứ không phải sự áp đặt với những gì chúng làm. Khi nền tảng đó là sự hỗ trợ, tình yêu vô điều kiện, thì những câu như “Tốt lắm!” không cần thiết; còn khi không có sự hỗ trợ hay tình yêu vô điều kiện đó, thì lời khen “Tốt lắm” cũng chẳng giúp được gì.

Nếu chúng ta khen ngợi những hành vi tích cực để ngăn cản những hành vi không đúng đắn, điều này dường như cũng không có hiệu quả lâu dài. Ngay cả khi nó có tác dụng, thì cũng không thể nói rằng giờ trẻ đã “tự mình hành xử”; chính xác hơn là lời khen đã khiến trẻ hành xử. Hành động đúng đắn của chúng ta là làm việc với trẻ, tìm ra lý do vì sao trẻ hành động như thế. Chúng ta có thể cần phải xem xét lại đòi hỏi của chính mình hơn là chỉ xem xét cách nào khiến cho trẻ tuân lệnh. (Thay vì sử dụng lời khen “Tốt lắm!” để cho một bé bốn tuổi ngồi yên lặng trong lớp học hay một bữa ăn gia đình, có lẽ chúng ta nên tự hỏi liệu có hợp lý không khi mong chờ một em bé tuổi đó làm vậy.)

Chúng ta cũng cần phải cho trẻ tham gia vào tiến trình đưa ra quyết định. Nếu một trẻ làm điều gì đó mà ảnh hưởng tới người khác, thì sau đó ngồi xuống với trẻ và hỏi, “Con nghĩ chúng ta nên làm gì để giải quyết vấn đề này?” dường như sẽ hiệu quả hơn việc mua chuộc trẻ bằng lời khen hay đe dọa trẻ. Nó cũng giúp một đứa trẻ học cách giải quyết vấn đề và dạy trẻ rằng ý tưởng và cảm xúc của bé là quan trọng. Tất nhiên, quá trình này cần thời gian và sự kiên nhẫn, sự quan tâm và lòng can đảm. Ném ra một lời khen “Tốt lắm!” khi đứa trẻ hành động theo cách mà chúng ta xem là phù hợp chẳng mang lại điều gì nói trên, mà nó chỉ giải thích được tại sao chiến lược “đối phó” với trẻ lại phô biến hơn là chiến lược “làm việc, cộng tác” với trẻ.

Và chúng ta có thể nói gì khi trẻ làm điều gì đó ấn tượng? Hãy xem xét ba giải pháp có thể như sau:

Không nói gì cả.

Một số người khẳng định một hành động có ích cần phải được “cứng cối” bởi vì vô tình hay cố ý, họ tin rằng đó hành động đó xảy ra là một sự may mắn. Nếu trẻ về cơ bản xấu xa, thì chúng phải được đưa ra một lý do giả tạo khi trở nên tử tế (tức là, để nhận được phần thưởng khen ngợi). Nhưng nếu chẳng tìm thấy bằng chứng cho thuyết hoài nghi đó – và rất nhiều nghiên cứu khoa học chỉ ra rằng nó không có căn cứ – thì lời khen không cần thiết chút nào.

Nói những gì mà bạn nhìn thấy.

Một câu nói đơn giản, không mang tính đánh giá (“Con đã tự đi giày được” hay chỉ là “Con đã làm được rồi”) cho trẻ biết rằng bạn đã chú ý. Nó cũng khiến trẻ tự hào về những gì mình làm. Trong các trường hợp khác, một sự mô tả phức tạp có thể có ý nghĩa. Nếu con bạn vẽ một bức tranh, bạn phải đưa ra ý kiến phản hồi mà không phải sự phán xét về những gì mà bạn chú ý: “Ngọn núi này thật là to lớn!” “Chàng trai, chắc hẳn là con đã dùng rất nhiều màu tím hôm nay!”

Nếu một đứa trẻ làm gì đó thể hiện sự quan tâm hay hào hiệp, bạn có thể nhẹ nhàng thu hút chú ý của trẻ tới kết quả của hành động của con đối với người khác: “Hãy nhìn mặt của Abigail! Bạn ấy dường như rất vui khi con đưa cho bạn ấy phần ăn của con.” Đây hoàn toàn khác biệt với lời khen, khi sự nhấn mạnh được đưa vào việc bạn cảm thấy như thế nào về sự chia sẻ của con.

Nói ít hơn, và hỏi nhiều hơn.

Thậm chí những câu hỏi còn tốt hơn những lời mô tả nói trên. Tại sao phải nói với con phần nào của bức tranh gây ấn tượng với bạn khi mà bạn có thể hỏi con rằng con thích gì trong đó nhất? “Phần nào khó vẽ nhất?” hay “Con đã làm thế nào để tìm ra cách vẽ cái chân đúng kích cỡ?” Dường như những câu hỏi này nuôi dưỡng sự thích thú của con vào việc vẽ. Còn nói “Tốt lắm!”, như chúng ta thấy, chính xác là có tác dụng ngược lại.

Điều này không có nghĩa rằng tất cả những lời khen ngợi, tất cả những lời cảm ơn, tất cả những biểu đạt về sự vui thích là có hại. Chúng ta cần phải xem xét động cơ của lời nói của mình (một sự biểu lộ thực sự về lòng nhiệt huyết tốt hơn là một mong muốn thao túng hành vi trong tương lai của trẻ) cũng như tác dụng thực tế của việc làm như vậy. Những phản ứng của chúng ta có giúp trẻ kiểm soát tốt hơn đối với cuộc sống của trẻ hay không – hay trẻ chỉ luôn ngược nhìn chúng ta và chờ đợi lời khen? Những việc đó có giúp con trở nên thích thú hơn với những gì con làm với quyền của mình không – hay khiến cho con trở nên chỉ muốn vượt qua điều gì đó để nhận được một cái vỗ tay khen ngợi.

Vấn đề ở đây không phải là học thuộc lòng một kịch bản mới, mà là cần phải giữ trong đầu chúng ta mục tiêu lâu dài cho trẻ và xem xét tác động của những gì chúng ta nói. Tin xấu là việc sử dụng sự “khen ngợi tích cực” thực sự không tích cực như chúng ta nghĩ. Còn tin tốt là giờ chúng ta không phải đánh giá để khuyến khích trẻ nữa. :)

3 Chuyện cổ tích: Thức ăn chừa lành cho tâm hồn trẻ

SUMMER · 26 THÁNG 7 2016

Truyện cổ tích là sự hàn gắn tâm hồn của trẻ...

<http://www.waldorfhomeschoolers.com/fairy-tales>

Truyện cổ tích có một giá trị to lớn và không thể thay thế trong đời sống của một đứa trẻ. Truyện cổ tích giáo dục, nuôi dưỡng và giải phóng những xúc cảm của trẻ. Chuyện cổ tích cho trẻ một cách thức độc đáo giải quyết những tình huống khó xử trong đời sống bên trong của trẻ.

Hoàng tử, người thợ may, chủ cối xay, bạch tuyết – tất cả những hình ảnh này thể hiện những mặt khác nhau trong chính bản chất của chúng ta. Nói cách khác, trong chúng ta có hình ảnh của một hoàng tử, một người thợ may, một chủ cối xay và một nàng bạch tuyết. Sự phản chiếu này khiến cho chúng ta yêu thích những nhân vật trong truyện cổ tích. Có một sự thông thái trong những tính cách này, sâu sắc hơn nhiều so với truyện ngụ ngôn hay những gì có thể tìm thấy trong phân tâm học.

“Trong nghệ thuật và sự mộng tưởng của truyện tích có một sự thông thái sâu sắc, sự thông thái đó có sức mạnh thức tỉnh trẻ khỏi sự “mê muội” của cuộc sống thường ngày. Sức mạnh hàn gắn cũng được ẩn chứa trong từng truyện cổ tích. Tác dụng quan trọng nhất của truyện cổ tích là chúng kích thích cảm nhận rằng

con người là một thực thể có tiến trình phát triển, đấu tranh, trong sự biến chuyển, và rằng đằng sau tất cả những lực lượng tiêu cực – người không lồ và thàn lùn, phù thủy và yêu tinh, là một thế giới tốt đẹp của những vị thần thiện của con người.” ~ Frederick Hiebel

Các bậc bô mẹ thường bày tỏ quan ngại về những chi tiết bạo lực, thậm chí máu me trong các truyện cổ Grimm. Ngày nay, chúng ta thường thấy những truyện này được biên soạn lại, loại bỏ hay làm nhẹ đi những yếu tố này. Việc này dẫn đến một loại hình tước đoạt đi giác quan cuộc sống của trẻ tương tự như ảnh hưởng của thuốc giảm đau và có thể làm thui chột đi giác quan đó. Tại Trường Waldorf, những truyện cổ tích nguyên bản là một phần quan trọng trong giáo trình của giáo dục sớm (mầm non) và lớp một.

Trong một câu truyện cổ tích thực sự, như những truyện được sưu tầm bởi anh em nhà Grimm, con người phải trải qua những thử thách và khổ đau và chấp nhận rằng những hành động của mình là một phần trong việc chứng minh bản thân xứng đáng với phần thưởng kết thúc cuộc hành trình, cho dù phần thưởng đó là được cưới công chúa hay được trao một vương quốc. Họ đối mặt với những điều xấu xa và vượt qua nó.

Trẻ em trải nghiệm sự tham lam của con chó sói và sự xấu xa của phù thủy khá khác biệt so với những gì người lớn chúng ta trải nghiệm. Trẻ trải nghiệm những phẩm chất này mang tính nguyên mẫu hơn về cuộc sống (những hình ảnh này là tượng trưng, là nguyên mẫu của một ý nghĩa sâu sắc đằng sau), trong khi vẫn chưa đồng nhất chính mình hay mang tính cá nhân vào những đau khổ hay sự chịu đựng trong truyện. Trẻ tin tưởng rằng sẽ có một kết cục hạnh phúc hay rằng điều tốt đẹp sẽ chiến thắng điều xấu xa.

“Truyện cổ tích là nền tảng trong việc dạy học ở trường mầm non, lớp một và lớp hai của trường Rudolf Steiner. Truyện cổ tích dân gian của các quốc gia khác nhau và từ thời cổ đại, như những truyện sưu tầm bởi Grimms, được xem như là giáo dục căn bản. Ngoài ra còn có các môn học khác – vẽ, tô màu, viết, đếm, eurythmy, được dạy trong các lớp tiểu học.” ~ Waldorf Schools: Mẫu giáo và Những năm học đầu đời

Những câu truyện đó cung cấp vững chắc đòn sống đạo đức của trẻ, để rồi, sau khi những bức tranh này đã ngự trị trong trẻ rất nhiều năm như những hạt mầm, sức mạnh này và sự dìu dắt này giúp trẻ đối mặt với mọi thách thức mà cuộc sống mang tới.

Truyện cổ tích đã có từ rất lâu đời!

“Mỗi người cần có một cánh đồng cho những hoạt động của đời sống bên trong, cho ý chí, cảm xúc, và cuối cùng là cho tâm hồn của mình. Trẻ con cần có một cánh đồng cho những hoạt động để xây dựng sức mạnh tâm hồn mình cũng như những người lớn. Nếu tôi không trao cho trẻ hình ảnh dưới ngôn ngữ của chuyện cổ tích, thì tâm hồn của trẻ sẽ được lấp đầy bởi những câu chuyện vô ích của những mảnh đất hẹp. Ô tô, tiền bạc là nhân vật chính; hay những mẩu chuyện tầm thường và thiếu trí tưởng tượng của những đoạn hội thoại thường ngày sẽ chế ngự cánh đồng trong tâm hồn trẻ, một cánh đồng đầy cỏ dại.” ~ Helmut von Kugelgen .

Truyện cổ tích chứa đầy những HỨA HẸN.

Đó là sức mạnh của truyện cổ tích.

Sự yếu đuối CÓ THỂ trở nên mạnh mẽ...

Điều xấu xa CÓ THỂ trở thành điều tốt...

Cái xấu CÓ THỂ trở nên đẹp đẽ...

Mỗi và mọi con người có thể vươn lên tới TIỀM NĂNG ĐÍCH THỰC và khả năng phát triển của mình. Ngay cả một đứa trẻ nhỏ bé nhất cũng có thể nhận ra điều này và hân hoan chờ đón khai hoàn trong tương lai.

Các giáo viên Waldorf có được sự hiểu biết và được truyền cảm hứng bởi quan điểm của Rudolf Steiner về trật tự vũ trụ. Họ hiểu rằng trẻ con tạo cho bản thân chúng một thế giới rất giống với thiên đường. Việc chơi của chúng giống như một giấc mơ... Nhưng rồi thì trẻ cũng phải thức tỉnh từ trạng thái mơ màng này tới thế tỉnh cá nhân của mình. Khi tâm hồn của đứa trẻ chơi trong trạng thái mơ màng, trẻ không có gấp phải sự cảm dỗ hay nguy hiểm nào. Nhưng tại thời điểm tâm hồn trẻ trở nên tỉnh thức tới ý thức bên trong của mình, trẻ bắt đầu đánh mất thiên đường. Khi đó một giai đoạn mới bắt đầu – một giai đoạn đấu tranh với những trở ngại mà ngăn cản sự khám phá cá tính của chính trẻ. Đứa trẻ tuổi này rất muốn khám phá cá tính của mình

và các câu chuyện cổ tích đáp ứng được sự mong muốn này như thế không có gì khác có thể thay thế. Nó giúp trẻ mở mình ra với thực tế của thế giới xung quanh, dịu dàng và nhẹ nhàng mà không bị shock.

Trong suốt những câu chuyện cổ Grimms, có những chàng ngốc được viện đến rất nhiều, nhưng những gì mà các câu chuyện cho thấy là rằng thậm chí người “đơn giản” nhất cũng có tài năng của riêng mình, khiến họ gặt hái được thành công trong cuộc sống. Và sự thông thái đó không bị lệ thuộc vào trí thông minh của đầu óc. Đó cũng là một ý nghĩa tương tự trong các câu chuyện của Đức và Balan, các thành viên thuộc giới thượng lưu thường khá là gian dối và phải được dạy một bài học do sự thiếu lòng từ bi của họ. ~Kerr Herbert

4 “Kỷ luật yêu thương”

SUMMER·9 THÁNG 8 2016

* Là những ghi chép tổng hợp vừa của mình và vừa của những gì mình học, đọc được :)

Kỷ luật là gì?

Trong tiếng anh, từ “kỷ luật” – “discipline”, bắt nguồn từ một từ Latin nghĩa là “hướng dẫn, hiểu biết.”

Như vậy, kỷ luật có nghĩa là việc hướng dẫn, trao cho ai đó sự hiểu biết để có thể tuân theo quy định, ranh giới được đặt ra. Kỷ luật hoàn toàn không liên quan gì tới các biện pháp trừng phạt hà khắc. Khái niệm “Kỷ luật” cũng mềm mỏng như là “thương yêu” vậy. Vậy thì phải áp dụng “kỷ luật thương yêu” như thế nào?

Thường chúng ta hay để mình bị rơi vào hai thái cực: hoặc là kỷ luật quá khắt khe, cứng nhắc, hoặc là quá “nâng niu” con tới mức nuông chiều. Đôi khi chúng ta phát hiện ra rằng mình vừa trót “áp đặt” con quá mức, và ngay sau đó chúng ta “nuông chiều” con để cảm thấy bớt áy náy. Chúng ta quát mắng con bởi vì chính cái tôi của mình bị tôn thương khi không được như ý, sau đó “cái tôi” lại cảm thấy ăn năn hối lỗi nên chúng ta lại “nuông chiều” nó (cái tôi) bằng cách làm gì đó để “chuộc” lại cái lỗi vừa rồi. Như thế có phải chúng ta, các bậc cha mẹ, hành động hoàn toàn vì mình, chứ không phải vì con và cho con?

Giải pháp vẫn là chúng ta cần phải học một cách nghiêm túc và sâu sắc để hiểu được con cái của mình: các giai đoạn phát triển của con, đặc điểm của từng giai đoạn, tương ứng với đó là cách thức giáo dục cho từng giai đoạn. Nhưng đó sẽ là một câu chuyện rất dài. Tạm thời ở đây, chúng mình bàn về “kỷ luật yêu thương” cho trẻ nhỏ nhỉ :)

Đối với trẻ nhỏ từ 0-7 tuổi, kỷ luật có nghĩa là tạo ra một nhịp điệu sống và sinh hoạt, khoanh vùng những ranh giới vô hình. Trong ranh giới đó, chúng ta bảo vệ con được an toàn. Trong nhịp điệu đó, chúng ta tạo cho con được những thói quen, hướng dẫn con cách hành xử đúng.

Điều đáng nói ở đây là, tất cả những thông điệp mà chúng ta muốn truyền tải để hướng dẫn con học theo kỷ luật, ranh giới mà mình đặt ra, là những thông điệp gửi đến “ý chí” của con. Mà “ý chí” thì chỉ có thể nói chuyện bằng “ý chí”. Như thế có nghĩa là, chúng ta không nói suông với con rằng: “con tháo giày ra và xếp ngay ngắn trước cửa nhé!”, hay ngay cả “chúng mình tháo giày ra và xếp ngay ngắn trước cửa nhé!”. Thay vào đó, chúng ta tự tháo giày của mình, và đặt ngay ngắn trước cửa. Lúc nào cũng như vậy, ngày nào cũng như vậy, đó chính là “nhịp điệu” của “kỷ luật ngắn nắp”. Hành động đó của chúng ta thể hiện một cách mạnh mẽ ý chí của chúng ta, ý chí cần phải làm như vậy. Ý chí đó đi thẳng vào ý chí của trẻ mà không cần phải dùng lời giải thích nào cả.

Cũng như thế, việc bắt con chào hỏi hay khoanh tay “ạ” trước khi được nhận cái gì đó quả thật là hết sức ...giả tạo. Trẻ miễn cưỡng làm theo yêu cầu của người lớn, bởi vì nếu không, rất có thể sau đó sẽ là một cái liếc xéo, một lời la rầy, một sự xấu hổ. Nếu chúng ta không muốn con lớn lên trở thành người ...nói một điều nghĩ một nẻo, thì chắc chắn là nên chấm dứt ngay hành động ép buộc con phải lễ phép hay tỏ ra biết ơn. Nếu thực sự muốn con lễ phép, chỉ cần bố mẹ lễ phép là được. Chúng ta hãy chào hỏi, cảm ơn, và khi trong lòng chúng ta thực sự khiêm nhường và biết ơn, trẻ cũng sẽ như vậy.

Việc thiết lập một nhịp điệu rõ ràng và kiên định không những giúp trẻ con cảm thấy luôn được an ủn và yên bình, nó còn hoàn toàn giải quyết được nhu cầu của chúng ta về kỷ luật. Khi mọi thứ ngày nào cũng diễn ra như thế, thì không có câu hỏi cho sự lựa chọn khác. Cuối cùng điều chúng ta sẽ gặt hái được là sau khi chơi, chúng ta sẽ dọn dẹp; sau khi ăn, chúng ta sẽ rửa tay... mà không có tranh cãi gì cả.

Đối với trẻ ở tuổi này, chúng ta không nên đưa cho trẻ những lựa chọn trong những vấn đề quan trọng thuộc về kỷ luật và ranh giới. Sẽ không có câu hỏi “con thích tắm hay không?” “con mặc áo khoác hay không?” “con ăn cơm ở nhà hay ăn ở ngoài?”. Khi cho trẻ quá nhiều lựa chọn, trẻ dễ bị phân tán, bởi vì thực sự trẻ không thể quyết định được điều gì là tốt cho mình điều gì là không. Dẫn dắt đứa trẻ tới việc hiến nhiên mà trẻ phải làm mang lại hiệu quả hơn. Đặc biệt nếu chúng ta có thể dẫn dắt trẻ bằng sự thú vị và vui thích, ví dụ như vừa hát vừa vui vẻ rửa tay, điều đó sẽ gọi mời trẻ tham gia. Và thực sự ở tuổi này, trẻ THÍCH được làm theo giống như người lớn, trẻ thích được bắt chước. Trong những trường hợp không thể “dẫn dắt” trẻ một cách từ từ bằng sự vui thích, một sự kiên quyết “KHÔNG” có lẽ là cần thiết trong tình huống nguy hiểm. Và điều đó không có gì là áp đặt cả. Nếu như chúng ta hướng dẫn trẻ làm gì đó bằng cách chính mình làm điều đó mà không cần giải thích, thì việc ngăn không cho trẻ làm gì đó cũng vậy. Sẽ là hết sức bối rối và quá tải thông tin cho trẻ khi cứ liên hồi giải thích về tại sao phải làm việc này và tại sao không (dù đôi khi nó là cần thiết khi ta muốn dạy trẻ). Bởi vì, ở đây đơn giản là “Không, bởi vì Mẹ là mẹ, và mẹ quyết định như vậy”. Không thương lượng và không dùng các hình thức thưởng phạt với trẻ nhỏ.

Tóm lại, nếu chúng ta muốn trẻ hành động, hãy hành động; nếu chúng ta muốn trẻ cảm nhận và suy nghĩ như nào, hãy cảm nhận và suy nghĩ như thế; nếu chúng ta muốn nói “không”, đơn giản hãy thể hiện kiên định và vững vàng điều đó bằng ý chí mà không dùng đến những lời than phiền hay mắng mỏ. Và một lần nữa, NHỊP ĐIỆU chính là giải pháp cho tất cả. :)

5 Tâm nhìn cho gia đình

SUMMER 12 THÁNG 8 2016

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé :-))

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 1 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf!

Hôm nay tôi muốn bạn đưa ra được tầm nhìn (vision) cho đời sống gia đình của bạn. Trong những năm tháng áu thơ trước khi đến trường, trẻ cần sống trong một môi trường phát triển lành mạnh, một môi trường tạo điều kiện cho trẻ mở mang, đơm hoa. Chừng nào mà chúng ta duy trì được một môi trường lành mạnh như thế, trẻ sẽ luôn luôn học hỏi và không ngừng lớn lên.

Trong những năm thơ áu đó, con của bạn luôn luôn học hỏi từ môi trường – từ không gian xung quanh, con người, và những nhịp điệu.

Bạn có thể từng nghe thấy rằng một trong những mục tiêu chính của Mầm non Waldorf là mô phỏng lại đời sống gia đình ám áp dưỡng dục con người. Điều đó đúng đấy! Sự sắp đặt, các mối quan hệ, nhịp điệu và các hoạt động, sự ám áp của những vật liệu trong lớp mầm non Waldorf – tất cả đều được làm thủ công cẩn thận để có cảm giác giống như một mái ấm xưa cũ.

Tại sao lại là “xưa cũ”? Bởi những nhịp điệu, thói quen truyền thống xưa trong gia đình rất gần gũi đối với trẻ nhỏ. Mỗi liên hệ với tự nhiên, những nhịp điệu của các hoạt động truyền thống, điệu ngân nga bận rộn nhưng êm ái duy trì một gia đình lành mạnh, tất cả đều gìn giữ một không gian cho trẻ nhỏ. Chúng cho trẻ một nền tảng lý tưởng để chơi, làm việc, và tương tác với người lớn.

Tất cả chúng ta những người áp dụng homeschooling cần có sự cân bằng giữa hương vị cũ kỹ đó với đời sống thật, và cân bằng trong việc chúng ta là ai – một cá nhân độc lập với một bậc cha mẹ. Dành trọn những ngày tháng của mình với vai Mẹ Ingalls hay một giáo viên Waldorf sẽ không khiến bạn xa rời việc tận hưởng đời sống của gia đình mình đâu!

Và vâng, với vai trò là một người mẹ, BẠN đã tận hưởng đời sống gia đình của mình nhiều như thế nào thực sự rất, rất quan trọng!

Vào tháng tới tôi sẽ đăng bài vào mỗi ngày với những bước cụ thể và bạn có thể sử dụng để bắt đầu việc homeschool theo hướng Waldorf cho tuổi thơ áu của con bạn. Thật tuyệt khi thử những điều mới lạ với một tâm trí rộng mở, và thật tuyệt khi thực sự chứng kiến các con bạn đáp lại những ý tưởng mới lạ như thế

nào. Nhưng vào cuối ngày, những gì bạn chọn để thực hiện phải thực sự phù hợp với gia đình mình. Bạn là giáo viên tốt nhất cho các con của bạn.

Tầm nhìn của bạn cho đời sống gia đình sẽ giúp bạn không trêch khỏi mục tiêu của mình khi khám phá vùng lãnh thổ mới. Nó sẽ giúp bạn quay trở lại với dòng chảy chính khi tất cả mọi thứ bị phá vỡ. Nó sẽ nhắc bạn về điều gì là quan trọng nhất nếu như bạn bị lạc lối trong những chi tiết. Nó sẽ giúp bạn đưa ra được những quyết định sáng suốt nhất cho gia đình bạn trong suốt cuộc hành trình homeschool của bạn.

Làm thế nào để tạo ra tầm nhìn cho gia đình bạn:

1. Cân nhắc văn hóa mà bạn muốn xây dựng trong gia đình bạn. Điều gì là quan trọng nhất đối với bạn? Bạn thích làm gì cùng với nhau? Bạn muốn chia sẻ gì với các con? Bạn muốn đời sống hàng ngày của bạn trông như thế nào và cảm nhận như thế nào?

2. Viết ra bất cứ từ hay cụm từ nào đến trong đầu mà bạn muốn miêu tả về đời sống gia đình mình (ngay cả khi chúng không miêu tả đời sống gia đình bạn vào thời điểm này).

3. Bắt lấy ý nghĩ về tầm nhìn của bạn. Bạn có thể thảo ra trong nhật ký của mình, rồi viết một câu tuyên bố về sứ mệnh chuẩn hơn, rồi vẽ hay tô màu, và chọn ba từ mang tính dẫn dắt, hay tạo ra một tấm bảng viết về tầm nhìn. Hãy làm bất cứ thứ gì để giúp cho bạn quay trở lại với tầm nhìn của mình như là một nền tảng gia đình trong tương lai.

(còn nữa)

6 Nuôi dưỡng mối quan hệ với con

SUMMER·12 THÁNG 8 2016

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé :)

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 2 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf! Hôm nay tôi muốn bạn hãy nuôi dưỡng mối quan hệ với con mình.

Tất nhiên các mối quan hệ không thể được xây dựng chỉ trong một ngày, và hy vọng rằng bạn đã đặt mục tiêu này từ khi con bạn được sinh ra. Nhưng tôi nghĩ sẽ hữu ích khi có một lời nhắc rằng mối quan hệ của bạn là yếu tố quan trọng nhất trong việc homeschooling.

Sự kết nối của bạn với con mình như thế nào?

Bạn dùng những cách nào để thể hiện tình yêu, niềm vui, và sự ấm áp trong gia đình mình?

Khi bạn cảm thấy kết nối khó khăn, bạn làm gì để khiến cho mối quan hệ trở lại đường ray?

Tạo ra một thói quen nuôi dưỡng mối quan hệ sẽ giúp bạn rất tốt cho dù bạn đang homeschooling một bé trước tuổi đi học hay một học sinh lớp chín. Và đó là một trong những bước mà bạn không thể bỏ qua và rồi thì lại mong đợi tất cả những thứ khác sẽ diễn ra suôn sẻ. Mối quan hệ của bạn là thành phần quan trọng nhất trong một môi trường có thể nuôi dưỡng trẻ lớn lên và tiếp tục học hỏi.

Làm thế nào để nuôi dưỡng mối quan hệ với con:

1. Nghĩ về một điều mà bạn có thể làm vào ngày hôm nay để kết nối với con của bạn. (Here are some ideas.) <http://lavendersbluehomeschool.com/connection-part-2/>

2. Nghĩ về một điều mà bạn có thể làm vào mọi ngày từ bây giờ trở đi để có thể kết nối với con của bạn...

3. Nếu bạn đang tranh đấu với sự kết nối ngay bây giờ, hãy cố gắng đọc bài đăng này this back post. <http://lavendersbluehomeschool.com/connecting-when-its-difficult/>

7 Bảo vệ không gian và thời gian cho con chơi sáng tạo

SUMMER·12 THÁNG 8 2016

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé :)

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 3 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf!

Hôm nay tôi muốn các bạn bảo vệ không gian và thời gian cho việc chơi sáng tạo trong nhà mình.

Hãy nghĩ về vai trò của việc chơi qua tưởng tượng trong đời sống của trẻ. Đây là cách chơi khi mà con bạn sáng tạo ra một thế giới nhỏ của chính mình bằng việc giả vờ và tưởng tượng.

Con bạn có đủ thời gian để chơi và chỉ chơi không?

Bạn có ưu tiên việc chơi không giới hạn (choi mờ) đối với các hoạt động đã được cấu trúc hay được hướng dẫn?

Con của bạn có bao giờ có cơ hội để được buồn chán đôi lúc và sau đó vượt qua nó để chuyển sang trạng thái đổi nghịch bằng một số cách sáng tạo và độc đáo, để có được sự vui vẻ hay không?

Chơi là trung tâm của tuổi thơ theo phương pháp Waldorf. Chơi là công việc của trẻ và là phòng thí nghiệm học hỏi của trẻ. Đó là phương tiện của trẻ để khám phá thế giới, tiêu hóa và hiểu được ý nghĩa của những gì học được, và trải nghiệm sự sáng tạo con người có bẩm sinh trong trẻ. Chơi là một khuynh hướng trọng tâm ở con người bởi nó quan trọng đối với sự phát triển một cách phù hợp: phát triển về vật lý, xã hội, nhận thức, và cảm xúc, tất cả đều phụ thuộc vào việc chơi.

Rất nhiều những gì mà chúng ta trao cho trẻ nhỏ trong thế giới hiện đại bị cấu trúc một cách thái quá và giới hạn sự tự do của chúng trong việc chơi. Trẻ nhỏ phải dành rất nhiều tháng ngày của mình trong những bài học, những hoạt động hình thức, trong các lớp học, hay ngồi trước màn hình truyền thông giải trí. Rất nhiều đồ chơi và vật liệu nghệ thuật dành cho trẻ nhỏ ngày nay chỉ là những thứ thúc đẩy việc chơi một cách giới hạn và khoa trương. Hãy ăn cái nút này! Cắt vào đường này và đặt nó ở đây! Chơi một trò chơi máy tính về âm thanh! Những hoạt động này làm câm lặng những đứa trẻ. Tôi không gọi ý rằng bạn cần phải che chắn cho con khỏi tất cả các văn hóa hiện đại. Tôi chỉ nghĩ rằng thực sự là quan trọng cần phải cho trẻ rất nhiều khoảnh khắc cho việc chơi lành mạnh.

Sáng tạo ra một thế giới tưởng tượng, chuyển hóa những vật dụng trong trí tưởng tượng, bắt chước công việc của người lớn, diễn lại các câu chuyện, giả tưởng và tạo ra các trò chơi với bạn... các hoạt động này là những công việc tự nhiên của tuổi ấu thơ và chúng nâng trẻ lên cao.

Làm thế nào để bảo vệ không gian và thời gian cho việc chơi sáng tạo:

1. Chắc chắn rằng lịch trình thói quen hàng ngày của bạn có một khoảng thời gian tốt dành cho việc chơi.
2. Để cho con bạn chơi nhiều nhất có thể với mọi đồ chơi, dụng cụ và nguyên liệu nghệ thuật có tính mở và đơn giản. Đồ chơi và các hoạt động của con bạn có chỗ cho sự sáng tạo không? (Chúng ta sẽ quay lại chủ đề này trong bài đăng sắp tới.)
3. Ưu tiên thời gian chơi hơn các hoạt động mà có thể nghe như là chơi nhưng thực ra không phải, như những bài học hay các hoạt động nhóm. Bạn không cần phải ở nhà mọi lúc, nhưng khi mà bạn chọn ở nhà bạn có thể thấy đó là lựa chọn tốt!
4. Hãy nhớ rằng chơi là một cách để cho trẻ xả hơi, thư giãn, và xử lý những gì chúng học được và trải nghiệm được. Vì thế nếu như trẻ đã ở trong một môi trường được cấu trúc (như là một lớp học, cuộc dạo chơi tới một bảo tàng, ra ngoài cho những việc vặt, thời gian kể truyện thư viện, v.v...) thì việc cho trẻ rất nhiều thời gian để chơi và sau đó xả hơi, là còn quan trọng hơn.

8 Nhịp điệu hóa công việc của bạn

SUMMER 19 THÁNG 8 2016

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé :)

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 4 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf! Hôm nay tôi muốn bạn mang nhịp điệu vào công việc của mình.

Trẻ nhỏ thường chừm đắm vào việc chơi tưởng tượng một cách tốt nhất khi mẹ (hay bố hay giáo viên...) đang vui vẻ làm việc gần đó. Bằng cách làm việc như thế; tôi không có ý là loại hình công việc mà hầu hết chúng ta phải làm để kiếm tiền (như là ngồi trước máy tính hay nghe điện thoại), ý tôi là công việc mang tính nhịp điệu, công việc chăm sóc ngôi nhà việc thủ công tạo ra những thứ xinh đẹp. Làm thủ công và việc nhà là những việc có thể làm ở gần trẻ nhỏ - chúng gìn giữ không gian cho trẻ chơi gần đó, và chúng cho trẻ cái gì đó để có thể tham gia và bắt chước.

Hãy nghĩ về những công việc mà bạn có thể làm để giữ cho ngôi nhà luôn sống động.

Việc giữ cho mái ấm luôn trong trật tự và nuôi dưỡng gia đình giờ đây không phải là nhiệm vụ chính, nhiệm vụ chi phối của chúng ta như của phụ nữ ngày xưa, nhưng chúng ta vẫn cần phải dành nhiều thời gian và nỗ lực để có thể giữ cho ngôi nhà luôn sống động. Một trong những cách để chúng ta có nhiều thời gian hơn, có sự linh hoạt, và có lựa chọn trong công việc nhà là chúng ta cần phải quyết định sắp xếp xem làm thế nào để giải quyết được tất cả, và chúng ta còn có rất nhiều mối quan tâm khác lôi kéo mình.

Tôi rất lo ngại nếu tôi không dành cả ngày thứ Hai mỗi tuần để giặt tất cả quần áo và đồ vải lanh bằng tay. Tôi đặc biệt lo ngại khi tôi không dành cả ngày thứ Ba mỗi tuần để hò bột và là chõ quần áo và vải đó. Hơn nữa, khi tôi không có thói quen hàng tuần cho công việc giặt là (và đặc biệt việc gấp và cát đi), thì nó sẽ vượt ra ngoài tầm kiểm soát và trở thành nguyên nhân gây nên gánh nặng.

Những thói quen đơn giản làm tất cả những nhiệm vụ hàng ngày và hàng tuần thực sự có thể giải phóng thời gian và năng lượng của chúng ta cho những việc khác.

Những thói quen lặp lại này có lợi ích to lớn cho bọn trẻ của chúng ta bởi chúng cho phép trẻ được tham gia cùng với nhịp điệu của ngôi nhà.

Con bạn sẽ cảm thấy rất an toàn khi biết rằng bạn luôn gấp rất nhiều quần áo sau giờ ngủ trưa (hay là việc gì đó) và bé sẽ cảm thấy thú vị hơn khi tham gia bởi nó là một thói quen rất thoải mái và đoán trước được.

Làm thế nào để mang nhịp điệu vào công việc:

1. Lập một danh sách tất cả những việc vặt trong nhà hàng ngày và hàng tuần.
2. Lập một kế hoạch cho từng việc sẽ xảy ra như thế nào (một thói quen hàng ngày và hàng tuần).
3. Cho con bạn tham gia nhiều nhất có thể vào kế hoạch (nếu như đây là điều mới đối với bạn, đừng lo lắng, chúng ta sẽ quay trở lại điều này trong bài đăng tới.)

9 Thiết lập một thói quen cho giờ ngủ

SUMMER 19 THÁNG 8 2016

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé :))

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 5 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf!

Hôm nay tôi muốn bạn bắt đầu thiết lập một thói quen cho giờ ngủ.

Hãy nghĩ về lúc đi ngủ ở nhà bạn đã diễn ra như thế nào.

Bạn có làm theo một thói quen không?

Thời gian trước giờ ngủ khiến cho bọn trẻ của bạn bị kích động hay được thả lỏng thư giãn?

Đó có phải là thời gian dành cho sự kết nối hay thời gian làm xao nhãng?

Mọi người đều cần giấc ngủ diễn ra một cách tốt nhất – nhất là đối với trẻ nhỏ mỗi ngày đều đang lớn lên và học hỏi rất nhiều, việc ngủ rất là quan trọng. Nhưng bạn biết đấy, rất nhiều những đứa trẻ miễn cưỡng phải

đi ngủ! Thiết lập một thói quen cho giờ ngủ có thể khiến cho khoảng thời gian này trở nên một trải nghiệm tích cực cho tất cả.

Một thói quen nuôi giỗng giấc ngủ cho các bé gồm có:

- Sẵn sàng đi ngủ nhưng cũng...
- Đủ thời gian để chậm rãi thư giãn thả lỏng khỏi các hoạt động trong ngày
- Nhiều sự chăm sóc ân cần và tràn đầy kết nối
- Nhiều gợi ý làm dấu hiệu cho cơ thể và bộ não rằng giờ là lúc chậm lại và thư giãn
- Một câu chuyện nhẹ nhàng để đi vào giấc ngủ
- Một thói quen kiên định cho tất cả mọi thủ tục

Một thói quen ổn định thực sự tạo nên một sự rất khác biệt, ngay cả việc lặp lại bài hát ru của bạn, và nó cho bạn đủ thời gian để thực sự kết nối với giờ ngủ.

Đối với nhiều gia đình, giờ ngủ có thể là bước đầu tiên để tạo ra nhịp điệu trong ngôi nhà. Một nghi thức giờ ngủ ấm cúng có thể giống như điểm neo cố định mà bạn sử dụng để giữ vững con thuyền và từ đó bạn có thể mang tới nhiều hơn nữa những nhịp điệu cho đời sống gia đình bạn.

Làm thế nào để thiết lập một thói quen cho giờ ngủ:

1. Hình dung ra một nghi thức cho giờ ngủ một cách ám áp, dễ chịu, và có kết nối cho các bé của bạn: Điều gì cần được thực hiện trước giờ ngủ (đánh răng v.v..)? Điều gì giúp cho trẻ thư giãn và cảm thấy an toàn? Bạn có thể làm gì để gia tăng sự kết nối và sự ám áp? Bạn sẽ làm gì để đưa ra một dấu hiệu luôn diễn ra trước giờ ngủ (một bài hát, bài thơ, thấp một ngọn nến, lời cầu nguyện, v.v...)? Bạn có kể một câu chuyện hay đọc nó?

2. Liệt kê tất cả các bước với mọi chi tiết theo trình tự. Nếu như bạn còn thấy mới lạ với thói quen này, tôi thực sự khuyên là hãy viết chúng ra!

3. Giờ hãy làm tốt nhất có thể một cách kiên định và nhẫn nại cho thói quen này tới khi nó trở thành một nguyên tắc luôn có trong gia đình bạn.

10 Hãy ra ngoài mỗi ngày

SUMMER 19 THÁNG 8 2016

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé:)

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 6 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf!

Hôm nay tôi muốn khuyến khích bạn ra ngoài mỗi ngày với con mình. Mỗi ngày quanh năm.

Ra ngoài trời mỗi ngày là một thói quen lành mạnh và đó là lý do vì sao trong trường mầm non hay nhà trẻ Waldorf trẻ con đều chơi ở ngoài cho dù thời tiết như thế nào hay vào mùa nào trong năm. Bọn trẻ có một kinh nghiệm trực tiếp về những gì diễn ra mỗi mùa và các cảm giác như thế nào khi nóng, lạnh, nắng, mưa, gió, và tuyêt.

Chúng ta đều biết rằng sẽ rất là giống như giam hãm trẻ nhỏ nếu như không cho chúng cơ hội ra ngoài trời. Khi được hoạt động thể chất trẻ sẽ nhanh lớn, và chúng cần phải vận động cơ thể khá nhiều và thường xuyên. Chúng có rất nhiều năng lượng cần được đốt cháy. Và còn điều này nữa chỉ có ra ngoài trời mới giúp hệ thần kinh của trẻ được điềm tĩnh, yên ổn. (Mặc dù đối với trẻ nhạy cảm thì một thời gian lâu dưới ánh nắng mặt trời trực tiếp hay nhiều gió có thể là quá kích thích – giống như những thứ khác chúng ta luôn tìm kiếm sự cân bằng, hơi thở vào và hơi thở ra).

Toàn bộ chương trình khoa học Waldorf từ những năm đầu cho tới lớp hai xoay quanh việc học về tự nhiên. Trước khi trẻ tới trường bạn thực sự không cần phải “dạy” bắt cứ thứ gì về tự nhiên cả. Một sự trải nghiệm trực tiếp trong tự nhiên quan trọng hơn nhiều. Khi trẻ ở ngoài trời chúng mài dũa những kỹ năng quan sát và

trải nghiệm mà không thể dạy được bằng cách khác. Chúng cũng xây dựng mối liên hệ với tự nhiên một cách mạnh mẽ hơn rất nhiều so với bất cứ bài học mô phạm nào về sinh thái học.

Thời gian ngoài trời cũng nuôi dưỡng khả năng chơi sáng tạo. Thiên nhiên cung cấp một môi trường tuyệt vời cho việc chơi tương tự bởi nó đầy những “đồ chơi” có tính mờ như bã thông, gậy, và đá tự nhiên ở sông. Có vô vàn những cơ hội để tạo ra không gian chơi qua việc đào một con sông trên bãi cát, dựng pháo đài với những cành cây, xây những ngôi nhà cổ tích với vỏ sò và hoa, và nhiều thứ nữa. Thế giới tự nhiên đầy cảm hứng và sự gắn kết mà không cần phải viện đến năng lượng (nguồn điện) nhân tạo nào.

Nhớ rằng sự khác biệt làm nên khả năng có thể ra ngoài trời mọi ngày là việc chuẩn bị quần áo phù hợp. Giữ cho con bạn luôn được ấm áp là việc rất quan trọng để năng lượng của chúng được dành cho quá trình sinh trưởng. Khoảng thời gian mà bạn dành ở ngoài trời mỗi ngày và các hoạt động bạn chọn sẽ phụ thuộc nhiều vào mùa nào, khí hậu mà bạn sống, và thời tiết mỗi ngày. Bạn có thể nghĩ về việc này khi bạn lên kế hoạch cho nhịp điệu của bạn vào mỗi mùa. Có thể trong mùa đông bạn muốn đi bộ mỗi ngày sau bữa trưa khi lúc đó trời ấm nhất nhưng trong mùa hè bạn muốn chơi ngoài trời cả sáng và trở về sau bữa trưa khi mặt trời đã tới đỉnh đầu. Chỉ có điều hãy chắc chắn bạn phải ra ngoài trời!

Làm thế nào để có thể ra ngoài trời mỗi ngày:

1. Nghĩ về các cách mà bạn có thể để có nhiều thời gian hơn cho việc ra ngoài trời. Liệu bạn có thể đi bộ mỗi ngày? Bạn có muốn bắt đầu làm vườn năm nay hoặc sắp xếp cho nhóm chơi của bạn gặp nhau ở công viên? Về việc thực hiện các dự án nghệ thuật, các bài học của con lớn của bạn, hay thậm chí việc chuẩn bị bữa tối ngoài trời?

2. Đầu tư quần áo tiện nghi cho mọi thời tiết trong mọi mùa. Bạn cần phải có gì cho việc chơi vào mùa hè chơi với nước và bùn đất ngoài vườn? Còn về việc giữ ấm và tránh nước trong mùa đông? Mù đặc biệt quan trọng cho trẻ nhỏ - mũ chống nắng trong mùa xuân hè và mũ giữ ấm trong mùa thu đông.

3. Hãy đặt ưu tiên cho việc ra ngoài trời! Đặt ít nhất một khoảng thời gian ngoài trời trong nhịp điệu hàng ngày của bạn và duy trì việc đó.

11 Hát với con

SUMMER 19 THÁNG 8 2016

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé :))

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 7 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf!

Hôm nay tôi muốn bạn bắt đầu việc hát!

Có rất nhiều lý do để hát với trẻ con. Đây là một trong số đó vừa xuất hiện trong đầu tôi:

Con của bạn yêu giọng mẹ

Hát là một khả năng biểu cảm cơ bản của con người

Hát cùng nhau là một công việc tuyệt vời để ghi nhớ trước khi học đọc viết

Hát truyền cảm hứng cho sự vận động

Hát mang lại nhiều sự ấm áp, niềm vui, và sự kết nối trong gia đình

Hát là một cách nhẹ nhàng nhưng hiệu quả khi cần sự chuyển đổi trong các hoạt động

Bạn có thể dùng các bài hát để đẩy mạnh nhịp điệu hoạt động của mình và tạo ra trạng thái cho các hoạt động khác nhau

Bạn có thể sử dụng các bài hát để nhẹ nhàng gây chú ý hay định hướng con

Bạn có thể sử dụng các bài hát để khiến con bình tĩnh và thả lỏng

Hát là sự giáo dục âm nhạc tốt nhất cho trẻ nhỏ

Hát mang lại năng lượng và sự vui vẻ cho công việc của ngôi nhà

Nếu việc hát còn là mới lạ đối với bạn, hay cứ thử nó xem sao. Bắt đầu bằng việc học một bài hát một lần. Hãy xem nó cảm thấy như thế nào và con bạn phản ứng với nó ra sao. Nếu bạn cần được động viên nhiều hơn, hãy thử bài đăng này về việc hát với con singing with children.

Nếu bạn đã hát một cách thoải mái rồi, những năm đầu đời là một khoảng thời gian tuyệt vời để xây dựng những tiết mục bài hát theo mùa, bài hát khi làm việc nhà, và các bài hát cho nhịp điệu sinh hoạt của bạn.

Có thể là bây giờ hoặc sau này trong những năm con học mẫu giáo, bạn có thể thích có một thời gian đặc biệt mỗi ngày để ngồi với nhau hát những bài hát, chơi trò chơi ngón tay, hay các hoạt động khác. Đây thường được gọi là giờ sinh hoạt vòng tròn và nó có thể bắt đầu rất đơn giản! Sinh hoạt vòng tròn có thể là một cách dễ thương để bắt đầu buổi sáng hay nó thể là một hoạt động thú vị vào chiều muộn mùa đông khi mặt trời đã lặn mà bọn trẻ vẫn còn luân chân luân tay.

Làm thế nào để hát với con:

1. Hát bất cứ bài hát nào bạn thích với con trong ngày. Để học những bài hát mới, bạn có thể muốn xem các đĩa CD ở thư viện (hãy thử tìm ở các mục âm nhạc cho trẻ hay âm nhạc dân gian).

2. Chọn những bài hát mà giúp cho bạn đánh dấu những hoạt động khác nhau và sự chuyển đổi các hoạt động trong ngày. Ví dụ, bạn có thể có một bài hát cho việc dọn dẹp và một bài hát để cầu nguyện trước bữa ăn.

3. Qua thời gian bạn có thể học những bài hát để thích ứng với từng mùa. Bộ các bài hát của blog này là một gợi ý tuyệt vời để bắt đầu (songs section of this blog), và tôi cũng rất thích quyển sách này nữa (songbooks by Mary Thienes-Schunemann)!

<http://lavendersbluehomeschool.com/category/songs/>

<http://www.naturallyyoucansing.com/>

12 Sóng chậm lại một chút

SUMMER 19 THÁNG 8 2016

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé:)

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 8 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf!

Nhiệm vụ hôm nay là làm cuộc sống chậm lại cho thực sự phù hợp với con người. Cuộc sống hiện đại thường chạy đua với tốc độ của công nghệ, chứ không phải với tốc độ mà loài người nên có. Đặc biệt không phải là tốc độ của trẻ con.

Tốc độ của đời sống gia đình bạn hiện giờ như thế nào?

Tôi nghĩ sẽ hữu ích khi đơn giản hóa mọi việc bằng bất cứ cách nào có thể khi con bạn vẫn đang trong giai đoạn những năm đầu đời. Một cuộc sống tập trung vào trái tim của bạn với rất nhiều thời gian chơi và với những thói quen nhịp điệu hàng ngày là điều tuyệt vời cho những năm đầu đời của con bạn. Trong một vài năm tới nếu bạn quyết định homeschool con trong độ tuổi đi học bạn sẽ vui khi mình đã dành những năm đầu đời của con nuôi dưỡng một đời sống gia đình chậm rãi. Trong một cái nhìn lớn hơn, dành bảy năm đầu đời để tạo ra một ngôi nhà an ổn và một đời sống gia đình là một sự đầu tư tuyệt vời và đáng giá. Chúng ta những người lớn thường quen với một nền văn hóa bận rộn và tốc độ cao – đa chúc năng, hi sinh giấc ngủ, kéo dài ngày và giờ làm việc với những ánh sáng nhân tạo, truyền thông, không chú ý tới nhịp điệu của tự nhiên và nhu cầu của cơ thể chúng ta, và những nhu cầu và sự kích thích không ngừng. Những nguyên nhân này gây áp lực và quá tải đối với người lớn, và tôi nghĩ rằng trẻ nhỏ đặc biệt cần phải được bảo vệ.

Tất cả mọi thứ mà chúng ta đã thảo luận tới giờ – kết nối với nhau, bảo vệ thời gian cho việc chơi, đi ra ngoài trời, nuôi dưỡng thói quen cho giấc ngủ - cần thời gian để hoàn thiện. Cần một sự quyết tâm để mang

một số trật tự và nhịp điệu vào trong đời sống gia đình bạn. Đối với một số bố mẹ, có thể cần một sự quyết tâm để nói “không” với những thứ khác mà chiếm quá nhiều thời gian trong ngày.

Nhu cầu dành cho trẻ nhỏ tốn khá nhiều thời gian và không thể vội vã được. Những bé ở độ tuổi đầu đời cần thời gian để học những điều cơ bản để tự chăm sóc mình (cách để mặc quần áo và đánh răng), cách để trở thành một thành viên của gia đình, và cách xử lý trong những tình huống xã hội. Cần thời gian để học cách buộc dây giày, trèo trên xích đu, cầm ăn miếng snack, ngồi vào bàn ở nhà hàng, giải quyết một vấn đề với bạn, và hàng loạt những thứ khác. Chúng cần thời gian để chơi, ra ngoài trời, và nghỉ ngơi mỗi ngày. Và chúng đặc biệt cần nhất việc có những mối quan hệ gắn kết chặt chẽ với bố mẹ chúng.

Những mối quan hệ thực sự thì cần có thời gian. Bạn có thể gọi cho một người bạn tốt vài tháng một lần để nói chuyện và gắn kết, nhưng với con thì bạn không thể làm như thế. Con cần bạn đầu tư cho mối quan hệ đó mỗi ngày để cảm thấy một sự kết nối mạnh mẽ.

Chắc chắn là bạn có thể thấy phiền khi mọi việc trong ngày đều cần nhiều thời gian hơn là bạn tưởng. Mặc áo khoác và đi giày vào để ra ngoài, cho con ăn tất cả các bữa chính và bữa phụ và dọn dẹp, trầm tĩnh con lại để chuẩn bị ngủ giấc trưa hay nghỉ ngơi, đi bộ sang hàng xóm, tắm rửa... tất cả những khoảnh khắc đơn giản này trong ngày của con thực sự cần rất nhiều thời gian. Rất dễ có thể hết một ngày rồi và bạn cảm thấy như mình chẳng làm được việc gì!

Nhưng thực sự, mỗi và mọi thời điểm này trong ngày là một cơ hội. Đó là một cơ hội để kết nối và để dạy dỗ. Đó là một cơ hội chỉ là để được ở với con bạn trong khoảng thời gian rất ngắn và đáng giá này của thời thơ ấu. Đó là một cơ hội cho đứa con bé bỏng của bạn để có một thời thơ ấu chậm rãi, lớn mạnh, và kỳ diệu. Hãy trân trọng và tận hưởng khoảng thời gian mà bạn có với con này.

Làm thế nào để chậm lại đời sống cho phù hợp:

1. Nghĩ về tốc độ của đời sống gia đình bạn. Nó có chậm rãi và lớn mạnh không? Nó có phù hợp với tầm nhìn (vision) mà bạn đặt ra trong bước đầu tiên không? Nếu không...
2. Đánh giá mọi hoạt động nằm ngoài các hoạt động cho gia đình bạn. Thực sự rõ ràng về điều gì giúp ích cho gia đình bạn và điều gì không - và loại bỏ bất cứ thứ gì trong mục thứ hai.
3. Thời gian bạn dành cho các việc vặt là bao nhiêu? Xem xét xem liệu bạn có thể cắt giảm hay kết hợp các việc.
4. Nghĩ về thời gian bạn dành cho máy tính (hay điện thoại) là bao lâu trong ngày. Kiểm tra email và truyền thông xã hội trong ngày có thể khiến bạn cảm thấy bị phân tán và kéo bạn xa khỏi tốc độ ổn định của cuộc sống. Bạn có cần một số ranh giới cho chính mình không?
5. Bạn có thể đổi mới với nhiều áp lực khi con ở những năm đầu đời và bắt đầu phải thực hiện các bài học, hoạt động, hay một chương trình chuẩn bị trước khi bước vào lớp học. Hãy làm tốt nhất để có thể xây dựng cộng đồng với những bố mẹ cùng chí hướng để bạn có được sự hỗ trợ cho lựa chọn của mình. Ngay cả một người bạn tốt hay một nhóm online cũng có thể tạo ra một sự khác biệt lớn trong việc giúp bạn luôn tỉnh táo khi bạn chọn không đi theo con đường bận rộn chính thống (trường học thông thường).

(Font chữ hôm nay làm sao thía nhỉ??)

13 Dành ưu tiên cho những bữa ăn vui vẻ

SUMMER 2016 THÁNG 8

* Đây là một trong loạt 30 bài đăng cho một “chương trình” hướng dẫn homeschooling con theo cảm hứng Waldorf, mà mình dịch từ: <http://lavendersbluehomeschool.com/30-days-to-waldorf-inspired-preschool-at-home-2/> (cố gắng mỗi ngày 1 bài nhé :))

Xin chào mừng đến với Ngày thứ 9 của 30 ngày homeschooling con theo cảm hứng phương pháp Waldorf!

Hôm nay chúng ta hãy nói về việc ưu tiên thời gian cho những bữa ăn vui vẻ.

Trong truyền thống, các gia đình thường dành thời gian ngồi với nhau cả ba bữa ăn mỗi ngày. Đó là thời gian để chậm lại, để nghỉ ngơi và cũng là để kết nối với nhau. Ở Mỹ, dường như các gia đình hiện đại quá

bận rộn để có thể làm việc dù một lần mỗi ngày, nhưng nỗ lực để thực hiện theo hướng này đã là một điều tốt!

Các bữa ăn có thể trở thành thời gian cho:

- lòng kính trọng và lòng biết ơn (cầu nguyện trước bữa ăn, biết ơn đồ ăn và thời gian dành cho nhau)
- nuôi dưỡng mối quan hệ (cười đùa và nói chuyện cùng nhau)
- xây dựng những thói quen tuyệt vời (về việc ăn uống, cách thức thực hiện, và việc lắng nghe nhau)
- học các kỹ năng xã hội và nghệ thuật đối thoại
- học rất nhiều các kỹ năng khác như sắp bàn ăn, quét nhà, hay cắt gọt hoa quả - ưu tiên các mối quan hệ hơn những việc bận rộn

Nói một cách khác, các bữa ăn là thời gian quan trọng trong một ngày để các bé học hỏi và kết nối.

Là những phụ huynh dạy con ở nhà, chúng ta có một cơ hội tuyệt vời để chia sẻ tất cả các bữa ăn cùng nhau với trẻ. Chúng ta cũng cần phải chú ý tới việc tạo ra những nghi thức dễ thương trong giờ ăn với các bé. Bằng cách đầu tư nỗ lực và thời gian trong việc này đối với trẻ nhỏ, chúng ta sẽ gặt hái được rất nhiều lợi ích khi trẻ lớn lên sau này.

Làm thế nào để dành ưu tiên cho những bữa ăn vui vẻ:

1. Cố gắng cho các bé ăn bữa chính và bữa nhẹ vào những thời điểm tương đối như nhau trong các ngày. Hãy để những thời gian này là những “điểm neo” trong nhịp điệu hàng ngày của bạn.
2. Hãy thực hiện những nghi lễ thú vị trong giờ ăn – có thể có hát những bài hát đặc biệt hay đọc lời cầu nguyện đặc biệt, một bộ bàn ăn đáng yêu, thắp một ngọn nến, hay dành thời gian cho mọi người chia sẻ về những điều yêu thích trong ngày.
3. Hãy cho con bạn tham gia vào các khâu chuẩn bị bữa ăn. Hãy để trẻ học cách sắp bàn, cùng chuẩn bị bữa chính và bữa phụ, lau bàn, và rửa bát.
4. Dành nhiều thời gian cho việc chuẩn bị và thưởng thức bữa ăn, để cho mối quan tâm của bạn được đặt vào sự kết nối những mối quan hệ và đồ ăn lành mạnh, chứ không phải là luôn luôn vội vã.

Bài viết từ chị Chíp Chíp, trường Thỏ Trắng

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100004036821601&sk=notes>

Chị có rất nhiều bài viết, thông tin thú vị và hình ảnh thực tế sinh động.

1 TÍNH KHÍ

CHÍP CHÍP.25 THÁNG 4 2016

Các nhà triết học Hy Lạp và là cha đẻ của y học hiện đại xem cơ thể con người là một sự cân bằng giữa bốn chất dịch: máu, đờm, mật đen và mật vàng. Một người bệnh là do sự mất cân bằng trong chất dịch của chính mình. Và đây là cơ sở điều trị y tế vào thời Trung Cổ

- Máu liên quan tới người có tính cách sôi nổi và đầy năng lượng. Đây là người có cuộc sống phong phú và đầy nghệ thuật
- Đờm tạo ra một người biếng nhác và có phần chán ngắt
- Mật đen tạo ra một con người trầm cảm và buồn bã
- Mật vàng tạo ra một con người giận giữ và có tính cáu bốc lửa.

Những nhân tố trên là một cái nhìn rất đơn giản về tính khí một con người. Tuy nhiên con người phức tạp hơn và đa dạng hơn nhiều. Mặc dù việc phân loại này không hoàn toàn đúng trong khi chúng ta áp dụng trong từng các nhân bởi trong cá nhân mỗi người tính khí được trộn lẫn đa dạng. Vì vậy có thể nói rằng 1 trong 4 tính khí sẽ chiếm ưu thế, và song song tồn tại có khi là cả 3 tính khí còn lại mặc dù nó yếu thế hơn. 4 tính khí đó là:

TÍNH LỬA – THUỘC VỀ NGƯỜI HAY NÓNG GIẬN

TÍNH KHÍ – THUỘC VỀ NGƯỜI LẠC QUAN

TÍNH NƯỚC – THUỘC VỀ NGƯỜI CÓ CÓ PHẦN CHÁN NGẮT

TÍNH ĐẤT – THUỘC VỀ NGƯỜI CÓ THIÊN HƯỚNG TRÀM CẨM VÀ BUỒN BÃ

Tính khí của mỗi con người nó là một yếu tố có phần di truyền từ thế hệ trước, nó giống như là có sẵn trong bản thân con người. Tuy vậy khi trẻ còn nhỏ do tiếp nhận mọi thông tin từ môi trường mà chưa có chọn lọc vì vậy đánh giá tính khí của một đứa trẻ e rằng có thể không chính xác vì đứa trẻ đó ảnh hưởng rất nhiều bởi yếu tố bên ngoài. Vậy hãy chờ khi đứa trẻ khoảng 7-9 tuổi là thời gian để quan sát tính khí đứa trẻ để đồng hành cùng đứa trẻ và phát triển theo chiều hướng tính khí của đứa trẻ chưa dừng cò thay đổi đứa trẻ mà hãy giúp chúng đồng hành cùng tính khí. Bài viết này mình dựa trên những gì tìm hiểu về tính khí và hi vọng bố mẹ sẽ có trải nghiệm về tính khí của mình để đồng hành với con tốt hơn chứ không phải đánh giá tính khí của trẻ dưới 7 tuổi nhé mọi người. Đối với tính khí cần phải được quan sát rất cẩn thận, đặc biệt với trẻ em vì nó sẽ liên quan mật thiết tới giáo dục trẻ. Ví dụ Napoleon được nhận xét là người có tính đất nhưng ông cực kỳ hay giận giữ (bài giảng của Steiner). Trong giáo dục điều quan trọng không phải cân bằng tính khí mà đứa trẻ đi về đúng hướng phù hợp với tính khí của đứa trẻ. Vậy khi đọc xong 1 loại bài về tính khí thì mỗi người hãy nghĩ về những câu hỏi:

- Tự đánh giá mình thuộc tính khí nào?
- Với tính khí đó sẽ ảnh hưởng tới gia đình và người thân như nào?
- Vậy mình cần phải thay đổi như thế nào?

Nói đôi chút về bản thân mình nhé. Mình thuộc loại tính lửa. Mình nhớ ngày xưa lâu lăm rồi có lần có 1 ông thầy đông y bắt mạch và nói mình rằng: Cô có rất nhiều hỏa trong người, đôi lúc hỏa nó bốc lên đầu cô ngút ngát lúc đó cô dễ sợ lấm. Ừ lúc đó mình cũng chả để ý làm nhưng nhưng chỉ thấy ông ấy nói rất đúng vì mình rất dễ tức giận và khi tức giận thì cũng đáng sợ lấm. Giờ thì mình chiêm nghiệm cũng nhiều rồi và cũng nghiên cứu về tính khí có phần phù hợp. Bài hôm nay mình chỉ tổng hợp về Tính lửa thôi nhé vì nó hơi dài.

TÍNH LỬA – THUỘC VỀ NGƯỜI HAY NÓNG GIẬN

Thường là có ngoại hình thấp, mập, cổ hoi ngắn, dáng đi chắc chắn

Ánh mắt nhanh nhẹn, hoạt bát. Nói rõ ràng. Ngủ rất ít, thậm chí chả cần ngủ nhiều vì chơi là không buồn ngủ.

Luôn vui vẻ với mọi người, thích ăn đồ cay; Thích chơi thể thao với những động tác khoáng đạt và có sự cân bằng rất tốt

Trang phục thì thích một phong cách rất riêng và nổi bật.

Luông thích khám phá thế giới và nghĩ tới tương lai

Hay sử dụng từ mệnh lệnh, ngôn ngữ chỉ huy. Khá tự tin nhưng khá bảo thủ, ngang bướng và cố chấp.

Có xu hướng thích tranh luận. Thích chỉ huy, dễ tức giận và cũng khá hiếu chiến.

Hay đổ lỗi cho người khác về những lỗi làm của mình. Ví dụ khi bị té chǎng hạn luôn tìm lí do khác để biện minh đó không phải là lỗi của mình nhưng khi té xong có khi lại tự hào về vết thương.

Khi được giao một nhiệm vụ nào đó thì lao vào làm ngay lập tức và cố gắng làm bằng được. Luôn muốn chứng tỏ bản thân mình mạnh mẽ. Thường đáp ứng rất tốt hoàn cảnh mới và tìm kiếm cảm giác mạnh.

Đôi lúc hay khoe khoang mình. Thực dụng. Luôn tin rằng mình đúng và rất bướng bỉnh.

Khi vẽ hay sử dụng màu sắc mạnh mẽ, vẽ những thứ rất mạnh mẽ như núi lửa, vách đá dựng đứng.

Tóm lại người tính lửa là người rất hay giận dữ nhưng lại dễ quên không để bụng, rất mạnh mẽ và cứng rắn và không sợ bất kỳ điều gì. Hướng ngoại và rất quyết đoán, mạnh mẽ và khá ồn ào. Luôn muốn những thách thức lớn, muốn làm mọi thứ bằng được. Hay làm mọi thứ ngược lại với lời nói. Muốn tự mình ra quyết định. Tuy nhiên lại rất bảo thủ và ngang bướng. Một đứa trẻ có tính khí lửa thì dễ bị chủ quan thiếu tự chủ. Và đôi khi nó luôn muốn làm theo bản năng của mình để đạt được mục tiêu

Vài lời khuyên cho tính lửa:

Khi trẻ có tính khí này thì rất dễ tức giận, màu điển hình của tính khí này là màu đỏ.

Những đứa trẻ này thích hợp làm lãnh đạo vì bản thân chúng luôn muốn lãnh đạo người khác.

Đứa trẻ này thích chơi nhạc cụ là trống

Những đối lập, khó khăn luôn phải được đưa ra với những đứa trẻ này.

Vậy nên khi đứa trẻ chuẩn bị giận dữ thì bố mẹ cố gắng nhận ra và ngay lập tức nhở trẻ làm 1 trọng trách gì đó để trẻ ngưng cơn giận dữ.

Nếu trẻ giận dữ mà đập phá đồ đạc, ảnh hưởng tới người khác hãy đưa trẻ ra khỏi môi trường làm trẻ tức giận, tốt hơn hết là chỗ nào yên tĩnh và chú ý không nói gì cả (nếu càng nói trẻ sẽ càng tức giận hơn mà thôi). Hãy để sau 1 đêm trẻ bình tĩnh lại rồi mới nói chuyện đã xảy ra, rồi để cho trẻ tự đưa ra hướng giải quyết vấn đề. Với tính khí này thì phạt sẽ phản tác dụng, nó càng làm trẻ chống đối bát nản hơn.

Và bố mẹ hay phải luôn luôn là người mạnh mẽ và cứng rắn trước đứa trẻ này. Đứa trẻ phải luôn tin tưởng vào bố mẹ nếu không bố mẹ sẽ mất dần vai trò trong mắt đứa trẻ. Đối với đứa trẻ này bố mẹ hay giáo viên phải xứng đáng với sự tin tưởng và kỳ vọng ở chúng. Nếu bố mẹ hay giáo viên mà đe dọa thì chúng sẽ nghĩ như vậy là thiếu công bằng với chúng và như vậy việc giáo dục chúng trở nên khó khăn hơn.

TÍNH KHÍ – THUỘC VỀ NGƯỜI LẠC QUAN

Nghe tên thôi là đủ biết người này tính khí như nào rồi đấy nhé.

Dáng thường là mảnh khảnh, rất duyên dáng ưa nhìn. Đi nhẹ, thường đi nhón gót chân.

Ánh mắt vô cùng sống động, nhìn vào mắt như nhảy múa vậy. Nói hùng hồn với ngôn từ rất hoa mĩ bồng bảy

Luôn vui vẻ với mọi người và có rất nhiều bạn. Thường xuyên thay đổi bạn thân.

Thích ăn những đồ ăn gặm nhấm, thích những món ăn được chuẩn bị độc đáo.

Rất thích các trang phục sặc sỡ, thích vô cùng đồ mới.

Rất thích đọc sách.

Thái độ rất dễ thương, hiểu biết và dễ thông cảm với mọi người.

Có khung hướng thay đổi, hời hợt, thiếu kiên nhẫn và không đáng tin cậy nhưng tốt bụng, thân thiện.

Khi vẽ thường có nhiều màu sắc rất hài hòa. Tranh vẽ rất đẹp nhưng không có chiều sâu.

Khi bị té ngã luôn tự hỏi vì sao mình bị ngã và khóc. Tuy nhiên lại quên rất nhanh.

Thích nghi với môi trường mới rất nhanh và nhanh có nhiều bạn mới. Đôi lúc 1 sự kiện đã chuẩn bị trước nhưng không thực hiện được thì người có tính khí này cũng chẳng buồn bã mà sẽ nghĩ ran gay một sự lựa chọn khác thay thế

Tuy nhiên người này thường có trí nhớ rất nghèo nàn, hiểu động, hay nói chuyện riêng trong lớp học. Phòng, bàn học thường rất lộn xộn. Trong mọi tình huống rất háu táu.

Khi có một nhiệm vụ mới được giao để hoàn thành thì coi nó là mới mẻ và dễ dàng để làm nhưng đến cuối cùng dễ bỏ cuộc.

Tóm lại đây là người lạc quan, hướng ngoại, náo nhiệt, sôi nổi, táo gáo, luôn thể hiện tình cảm nhưng sống khá hời hợt, thiếu kiên trì, bốc đồng và bất cẩn. Luôn nói nhiều hơn nghe, dễ kết bạn nhưng cũng dễ thay đổi bạn thân. Người này thường không phải là người đáng tin cậy nhưng người này có một sức lôi cuốn người khác một cách kỳ lạ. Người này có óc hài hước, luôn làm người đối diện vui vẻ nhưng đặc biệt chả thèm quan tâm tới cảm xúc vui buồn của người khác. Nhưng trong mọi hoạt động dễ biến thành vô tổ chức (ví dụ có khi đang trong giờ học nhảy bổ ra khỏi bàn khi nhìn thấy một cái gì mới). Người tính khí này rất hay thay đổi ngay cả trong những việc quan trọng.

Vài lời khuyên cho tính khí này:

Tính khí này đại diện là màu vàng

Đứa trẻ thuộc tính khí này rất thích chơi sáo, rất thích tính nhân.

Lớn lên có thể chuyện dàn sang tính đất hoặc chuyển dàn qua tính nước.

Tính khí thích hợp với các công việc xã hội vì giao thiệp tốt.

Người có tính khí này thích hợp với công việc mang tính nghệ thuật.

Nếu con thuộc tính khí này thì phải đưa nó vào hoạt động đối ứng với các đứa trẻ khác. Tất cả mọi thứ muôn đứa trẻ làm tốt thì cần phải đánh thức được tình yêu trong đứa trẻ này.

Khi đứa trẻ mắc lỗi thì phải lập tức nhắc nhở nhưng nói chuyện bằng thái độ thân thiện ngày lập tức. Điều này khác biệt hoàn toàn với đứa trẻ tính lửa vì đứa trẻ tính khí rất dễ quên, nếu để lỗi làm lại hôm sau mới nhắc thì nó đã quên mất chả nhớ gì.

Khi giáo dục đứa trẻ này thì nên đứa ra những gì sống động, giới thiệu một cách thú vị với hình ảnh bắt tay và thường xuyên thay đổi cho mới. Luôn dùng nhiều cách khác nhau để giới thiệu với đứa trẻ.

Ba mẹ phải luôn luôn cứng rắn nhưng phải vô cùng thân thiết với đứa trẻ này. Đứa trẻ này cần phải nhìn thấy sự nhẹ nhàng uyển chuyển ở ba mẹ nhưng phải chắn chắn không bao giờ thay đổi. Tóm lại phải đánh thức tình yêu nơi đứa trẻ, và luôn giáo dục qua một con đường gián tiếp đầy chất thơ :v.

TÍNH NƯỚC – THUỘC VỀ NGƯỜI CÓ CÓ PHẦN CHÁN NGẮT (3)

Dáng người thường to lớn, chắc nịch và tròn trịa

Ánh mắt thường khép hờ, luôn có cảm giác mệt mỏi.

Cách nói rõ ràng, hợp lý nhưng có phần nặng nề. Người này thường ít nói.

Thường có một người bạn thân và sống rất chân thành.

Thích những thức ăn có hình vuông. Ăn hoàn 1 món không chán.

Trang phục thì luôn hướng tới phong cách cổ điển, không thích sự sặc sỡ.

Người này có trí nhớ liên quan tới từ ngữ rất tốt.

Tỉ mỉ, có trật tự. Phòng, bàn học luôn có trật tự ít khi thay đổi. Mộ thứ luôn gọn gang.

Tuy nhiên trí tưởng tượng không được tốt. Tranh vẽ không đẹp, nhảm chán và thường ít khi hoàn thành một bức tranh nào đó.

Thường có 1 thói quen cố định và ít thay đổi. Ví dụ có một người bạn mới được vài tháng rồi nhưng có khi vẫn gọi tên bạn cũ.

Khi gặp một sự kiện gì bị hủy thì cảm thấy cũng không vấn đề gì lắm. Sẽ không quên đâu nhưng cũng không tức giận gì cả.

Khi bị té ngã thì thường ít than vãn nhưng sẽ tự trách mình, ít khóc, đứng lên và tiếp tục chơi tiếp.

Người này luôn nhanh chóng xin lỗi cho bất kỳ sai lầm đã xảy ra, sẽ hi sinh hạnh phúc riêng của mình để đảm bảo cho người khác được vui vẻ.

Họ rất ít khi tức giận với mọi người. Thậm chí đôi lúc ai đó làm họ tức giận họ sẽ lui vào một góc nào đó để khóc và cố gắng không xúc phạm người khác, dùng những từ ngữ xúc phạm tổn thương người khác.

Khi có một nhiệm vụ mới được giao để hoàn thành thì thường xem xét, cân nhắc cẩn thận, lên kế hoạch thời gian rất tỉ mỉ.

Thương người này luôn có các nói đại loại như: Chúng ta thực sự làm được điều này; Chúng ta có thể gặp rắc rối; Tôi nghĩ rằng; Có lẽ; Có thể... Hay nói những câu so sánh.

Tuy nhiên họ là người lắng nghe tuyệt vời, chu đáo tuyệt vời. Họ luôn chú ý lắng nghe và luôn cố gắng cung cấp thông tin phản hồi để hỗ trợ những rắc rối của mọi người thay bằng chỉ trích hoặc tư vấn.

Tóm lại người có tính khí nước là người hướng nội, hiền lành, điềm tĩnh, dễ bảo, cực kỳ đáng tin cậy, trung thành. Luôn cố gắng làm vừa lòng người khác để người khác cảm thấy thoải mái là họ vui. Họ thích cuộc sống yên tĩnh và ổn định, không dễ gì chia sẻ suy nghĩ của mình với mọi người. Họ rất ít khi tức giận với mọi người. Người này rất chu đáo, sợ sự phán xét, không muốn làm phiền người khác và họ ghét xúc phạm hay làm tổn thương người khác. Khi gặp những việc tương tự họ đã làm trước đó thì họ rất tự tin; Nhưng khi gặp những tình huống mới thì họ thiếu quyết đoán, không tự tin. Tuy nhiên học thiếu đam mê, không thích những cảm giác mạnh như tính lửa và họ thường dựa vào người khác để thực hiện một công việc nào đó nhưng khi đã nhận thì hoàn thành rất tốt.

Vài lời khuyên cho tính khí này:

Tính khí này đại diện là màu xanh dương

Đứa trẻ thuộc tính khí này rất thích chơi piano, rất thích tính cộng.

Tính khí thích hợp với công việc liên quan tới các con số vì làm tính toán rất tốt.

Tính khí này thích hợp với những công việc được lặp đi lặp lại: kế toán, đầu bếp...

Do trí tưởng tượng nghèo nàn, không được tốt cho nên giáo viên hay ba mẹ hãy giúp trẻ đưa ra những ý tưởng để giúp trẻ trong trí tưởng tượng (Ví dụ khi trẻ vẽ có thể gợi ý trẻ quan sát xung quanh). Luôn khuyến khích, động viên trẻ đưa ra những ý tưởng và cùng giúp trẻ đưa ra những ý tưởng khi xây dựng một chương trình nào đó.

Giáo viên hay bố mẹ hãy đánh thức trẻ dạy bằng cách liên kết trẻ với càng nhiều trẻ cùng độ tuổi càng tốt bởi không trẻ sẽ thu mình khó có bạn mới.

Kích thích đứa trẻ bởi sự quan tâm của người khác, sử dụng chiến thuật gây sốc. Luôn nói chuyện trực tiếp rõ ràng và đúng đắn tượng đang hướng tới

Khi đứa trẻ mắc lỗi thì phải lập tức nhắc nhở ngay. Đưa ra những lời khuyên giúp đứa trẻ này.

Người thuộc tính khí này đạt được tốt nhất nếu ba mẹ hay giáo viên hướng tới cho trẻ nghiêng về lợi ích của người khác bởi trẻ luôn nghĩ tới người khác, luôn muốn làm người khác hạnh phúc.

2 HIỀU BIẾT VỀ CON NGƯỜI

CHÍP CHÍP.17 THÁNG 5 2016

Cơ thể con người được chia thành:

- Physical body (1)
- Etheric body (2)
- Astral body (3)
- Ego (4)

(mình sẽ để nguyên dạng tiếng anh của Steiner vì dịch ra rất khó và không hết nghĩa được chứ không phải mình cao siêu tiếng anh giè nhá:v)

Cây cối thì chỉ có (1) và (2); Con vật thì có thêm (3) nhưng ở thấp. Chỉ có con người mới có đầy đủ từ (1) đến (4), và (4) chính là để phân biệt sự khác nhau giữa người và vật.

Tương ứng với nó thì các giai đoạn của trẻ được chia thành: 0t - 7t; 7t - 14t và 14t - 21t . Và mỗi giai đoạn thì được tương ứng như sau:

1. Khoảng 0t - 7t: Physical birth - Tương ứng (1). Khi trẻ từ 0-7t thì trẻ tiếp nhận mọi thông tin từ môi trường (kể cả xấu và tốt).

2. Khoảng 7t – 14t: Birth of Etheric Forces - Tương ứng (2). Khi này trẻ bắt đầu xây một bức tường xung quanh mình mà không muốn người khác bước vào; Trẻ bắt đầu tiếp nhận thông tin một cách có chọn lọc.

3. Khoảng 14t - 21t: Birth of Astral Forces - Tương ứng (3). Trẻ bắt đầu muốn tung ra ngoài để chinh phục thế giới, để thay đổi thế giới (mình hay gọi là tuổi dậy thì á)

0-7t thì lại được chia nhỏ ra thành: 0-3t; 3-5t và 5-7t nữa nhé

- 0-3t là thời kỳ trẻ học thông qua bắt trước
- 3-5t trẻ có 1 trí thông minh mộng tưởng tuyệt vời,
- 5-7t thì trẻ vẫn có trí thông minh mộng tưởng nhưng theo một cách cao hơn

(thôi hết giờ hôm khác nói rõ hơn 3 thời kỳ của 0-7t nhé, cũng hay ho lắm :p

Những hiểu biết của mình về #pp_Steiner chia sẻ với mọi người nhé. Ôi mình cứ quan niệm “If you can’t explain it simply, you don’t understand it well enough” – Einstein :p. Zì lên mong đợi xá

Hiểu sao viết vậy :v

0-3 tuổi (hèm nghiên cứu kỹ vì Chíp đã qua rồi):

Trẻ học được thông qua bắt chước thuần túy. Trẻ chưa có trí thông minh mộng tưởng. Thời kỳ này sự yêu thương của mẹ, sự an toàn, sự an ổn, sự an ủi là vô cùng quan trọng với trẻ để sức sống trong cơ thể trẻ phát triển mạnh mẽ và lớn lên. Giai đoạn này trẻ thực sự chưa cần đồ chơi mà mẹ là quan trọng nhất. Giai đoạn này sức sống của mẹ và trẻ gắn liền với nhau, trẻ rất cần sức sống của mẹ để lớn lên, để phát triển cơ thể vật lý mạnh khỏe nhất.

Trẻ có thể bắt chước mọi thứ xung quanh mình, trẻ học được thông qua bắt chước vì vậy mẹ và mọi người xung quanh trẻ nên chuẩn mực từng cử chỉ động tác để trẻ bắt chước.

Giai đoạn này trẻ thu nhận mọi thứ từ môi trường và chưa có cá tính, mẹ và trẻ có sức sống rất gần nhau, trẻ rất cần sức sống của người lớn để phát triển

Thời kỳ khủng hoảng và chuyển tiếp giai đoạn:

Biển hiện đầu tiên mà hay thường thấy và mn hay gọi đây là gọi : Khủng hoảng tuổi lên 3. Tuy vậy mỗi trẻ khác nhau, có trẻ sớm hơn và có trẻ muộn hơn (như Chíp mãi tới 4t mình mới thấy chứ trước ngoan 1 cách dễ sợ :v). Lúc này trẻ rất khó tính, rất hay nói không, rất mè nheo, cái gì cũng muốn làm ngược lại. Thực tế lúc này trẻ bắt đầu hình thành cái tôi, trẻ cảm nhận giờ trẻ với mẹ không phải là một nữa, cái gì trẻ cũng muốn thể hiện cái tôi của mình chứ trẻ không phải hư mè nheo như người lớn hay nghĩ.

Nếu trẻ có khung khoảng như vậy thì làm bm nên mừng vì điều đó, đừng có đàn áp trẻ vì đồng nghĩa với việc đàn áp cá tính, cái tôi của trẻ => trẻ không được diễn tả cảm xúc thật của mình để sau này mất dần cái tôi và lớn lên đôi lúc ít phản kháng bởi cái tôi mới hình thành đã bị đàn áp rồi còn đâu.

Tất nhiên không diệt cái tôi nhưng phải hướng dẫn trẻ để trẻ thoát khỏi những cơn bùng nổ tâm lý đó. Có thể hát nhưng không nên giải thích một mồi luân thường đạo lý với trẻ :v. Tuy nhiên khung khoảng mà kéo dài quá thì không phải là khung hoảng nữa mà có khi chỉ là thói quen do trẻ luôn được đáp ứng => không tốt cho trẻ.

3 tuổi - 5 tuổi: Trí thông minh mộng tưởng (TMMT) rất dồi dào

Đây phải nói là thời kỳ duy nhất trong đời người có được TMMT. Chơi là quan trọng với trẻ vô cùng, quan trọng như việc đi làm của người lớn vậy. Vì vậy thời kỳ này phải tạo mọi điều kiện cho trẻ được chơi tự do, đồ chơi giản dị và mở để trẻ phát triển TMMT. Để tự trẻ chơi, tự trẻ sáng tạo mà người lớn không can thiệp trừ khi thật nguy hiểm, trừ khi trẻ nhờ sự trợ giúp.

Tuy vậy thời kỳ này trẻ chơi chỉ để mà chơi, chơi chưa có mục đích và trò chơi trẻ sẽ thay đổi liên lục chỉ trong vòng vài phút.

Trong khi trẻ chơi thì nhìn sẽ rất lộn xộn, cứ để vậy cho trẻ chơi xong mới cùng trẻ dọn. Bởi vì nếu trẻ đang chơi mà cứ dọn dàn trẻ sẽ không cảm thấy thoải mái, sự tưởng tượng cũng theo đó giảm đi bởi trẻ bị bất an.

Cùng độ tuổi nhưng trẻ thu nhận mọi thứ khác nhau theo từng tính cách của trẻ vì vậy trẻ sẽ biến hiện ra khác nhau. Người lớn đừng cố gán bất kỳ điều gì cho trẻ, hãy để trẻ là chính trẻ, để trẻ tự quyết định trò chơi của mình trong mọi tình huống.

Thời kỳ này trong nhà có ít vải với màu sắc trung tính là thích hợp với trẻ vô cùng. Ở nhà mình vải thì đôi lúc bạn ấy trùm lên trên cái võng để làm một cái hầm bò tới bò lui, đôi lúc trải ra làm biển với đầy vỏ sò vỏ ốc, đôi lúc khoác lên người làm áo choàng...Nói chung sự sáng tạo là vô biên giới. Giờ trẻ chơi như vậy thì mẹ có thể đọc sách, đan lát, viết lách...

5 tuổi - 7 tuổi: Vẫn là trí thông minh mộng tưởng nhưng phát triển ở mức sao hơn, lúc này trẻ chơi có mục đích, chơi 1 nhóm, có bàn luận hẳn hẵn (hôm nào ngâm cứ xong viết tiếp nhá)

3 LỚP 1 ƠI LỚP 1

CHÍP CHÍP 15 THÁNG 7 2016

Có một bài xướng (ở Steiner gọi là Morning Verse) mà mình rất thích:

The healthy social life is found
When, in the mirror of each human soul,
The whole community finds its reflection
And when, in the community,
The virtue of each one is living.

Đại ý là:

Xã hội có được lành mạnh
Khi, trong tấm gương của mỗi người,
Cả cộng đồng nhìn thấy mình phản chiếu.
Và khi trong cộng đồng,

Đức tính của mỗi cá nhân được thể hiện.

Đây là bài xướng mà mỗi sáng cô giáo và trẻ đều đọc để bắt đầu ngày học mới ở lớp 1 theo pp Steiner. Mới đầu mình luôn hờ hững với nó bởi trong tâm thế đi học chỉ để biết thôi nhưng cứ dành thời gian suy ngẫm, càng ngẫm thì càng thấy mọi thứ nó không chỉ đáng suy nghĩ mà đáng được học tập. Biết là khó nhưng hãy cứ bắt đầu từ mình để cộng đồng nhìn thấy mình phản chiếu. Minh tin là như vậy.

Hôm qua gặp 1 chị bạn khá thân, khá nói khố xưa xửa xưa, nói chuyện 1 hồi thì cũng quay lại chủ đề con cái, bà có đứa con chuẩn bị vào lớp 1 vậy là mènh lại huyên thuyên về lớp 1 khi thấy con bé đang đi học mặc dù nó ao ước: Được về với cái em 5t để học mầm non. Vậy thì lớp 1 theo pp Stei đại khái như này nè:

Ừ mà nói lớp 1 thì ôi thôi nó hay lăm í. Chỉ một chữ cái thôi mà có những 3 ngày để cảm nhận để các bạn ấy đam mê:

Ngày đầu tiên các bạn ấy được kể một câu chuyện như cỗ tích í do tự cô nghĩ ra để gắn với chữ cái sẽ học; Ví dụ học chữ S thì có thể cô sẽ kể truyện cô thích có một dòng sông và cô vẽ 1 bức tranh bằng giấy, 1 bức tranh lên bảng; Rồi sinh hoạt vòng tròn cô sẽ dẫn các bạn đi theo chữ S chặng hạn nhưng cô sẽ chặng nói vội đây là chữ S đâu :p

Ngày thứ 2 cô cho các bạn ấy chơi các trò chơi với hình thù dòng sông đó. Ví dụ có thể các bạn vẽ trên cát một dòng sông; Ví dụ các bạn có thể dùng bát cát để chơi với dòng sông đó. Rồi cứ thế cô nhắc lại chuyện hôm qua xíu rồi cô kể tiếp phần 2 của câu chuyện với 1 chữ khác...

Đến tận ngày thứ 3 các bạn ấy mới biết phát âm chữ S và viết như nào cơ. Rồi cô lại tìm rất nhiều các bài thơ có dòng sông, cô nghĩ rất nhiều câu mà có chữ S liên tục cho thật vui thật nói cho trẻ lười thì càng tốt

....

Việc học toán nó hay nó kỳ diệu lăm luôn nhưng từ từ mình sẽ nói nhé. Vậy lên mình muốn chờ đợi cho bạn ấy được hưởng trọn sự kỳ diệu ấy khi vào lớp 1 có phải hay hơn là học ngay từ mẫu giáo không.

Đừng vội phán xét này kia, đừng vội chê trách một nền giáo dục, hãy cứ thay đổi mình trước và mình tin rằng xã hội sẽ dần thay đổi để không còn những đứa bé bị áp lực như bây giờ.

4 Cỗ tích cho 5-6 tuổi

CHÍP CHÍP·23 THÁNG 8 2016

Trẻ 5- 6 tuổi thì cỗ tích có nhiều thách thức hơn, nhân vật chính sẽ có những trở ngại cần vượt qua khi gặp phải. Vài điều đó nuôi dưỡng tâm hồn đứa trẻ trong giai đoạn này.

Và đây là danh sách những truyện trẻ 5-6t có thể nghe kể. Chỉ một lưu ý nhỏ nếu ở lớp cô đã kể thì về nhà bố mẹ không nên kể nữa: Có thể một vài chi tiết lời kể khác nhau làm trẻ rối trí; Có thể trẻ đã nghe cô quá đù và không cần nghe thêm nữa.

1. Hoàng tử éch - Grimms
2. Bà Chúa Tuyết - Grimms
3. Cô bé quàng khăn đỏ - Grimms
4. Những nhạc sĩ thành Bremen - Grimms
5. Bảy con quạ - Grimms
6. Bạch Tuyết và 7 chú lùn - Grimms
7. Bảy con thiên nga - Grimms
8. Hansel và Gretel - Grimms

9. Con ngỗng vàng - Grimms
10. Ông chúa - Grimms
11. Nàng công chúa ngủ trong rừng - Grimms
12. Đồ bỏ xó - Grimms
13. Hoàng tử lừa - Grimms
14. Ngôi nhà trong rừng - Grimms
15. Cô dâu đích thực - Grimms

Và tất cả bạn sẽ tìm thấy trong trang này, truyện gần với trí tuệ cổ xưa nhất.

http://www.grimmsstories.com/vi/grimmm_truyen/list

5 Ngày đầu tiên trẻ đi học lớp 1 hãy kể cho bé truyện cổ tích: Cậu bé và triết khóa vàng

Cô bảo ngày đầu tiên trẻ đi học lớp 1 hãy kể cho bé truyện cổ tích: Cậu bé và trước khóa vàng. Nhớ là chỉ kể 1 lần duy nhất thôi và không hỏi trẻ bất kỳ điều gì. Cô hỏi mọi người ý nghĩa của truyện đó, nhưng hãy để 1 đêm suy nghĩ nó đã, hãy để truyện đó đi vào giấc ngủ.

Rồi mình thì nghĩ là chìa khóa giống như đứa trẻ vậy và cái hộp giống như lớp học và cô giáo, để đứa trẻ đó háo hức khám phá hay không thì phụ thuộc vào người giáo viên rất nhiều.

Ôi những cái ý nghĩa của Steiner đưa ra nó thật vĩ đại, có lẽ mình chỉ có thể nói được chữ vĩ đại mà thôi:

- Chìa khóa là người giáo viên và đứa trẻ là cái hộp bí mật;
- Mỗi đứa trẻ có một tài năng và sự đẹp đẽ riêng. Giáo viên hãy mở 1 cách chậm rãi vì có đến 12 năm để mở khóa của đứa trẻ.
- Giáo viên có vai trò lôi những gì tốt đẹp, đẹp đẽ bên trong đứa trẻ, luôn tâm niệm đứa trẻ là một kho báu
- Giáo viên phải yêu từng đứa trẻ, yêu kho báu của chúng vì tình yêu của giáo viên sẽ mở kho báu của từng đứa trẻ.

Kể chuyện vào một thời điểm thích hợp sẽ nuôi dưỡng tâm hồn đứa trẻ. Ước mình sẽ gìn giữ truyện này cho tới khi nó vào lớp một và hi vọng nó sẽ có 1 lớp 1 như thế, có một giáo viên như thế. Mình sẽ học cách sống chậm lại, thật chậm thôi. Cảm ơn cô đã mang tới cho mình một tâm hồn mới, một nhận thức mới, nó như mạnh nước ngầm dần thấm rồi thấm sâu thật sâu. Mình yêu những ngày qua, yêu và trân trọng từng phút giây đó và mong chờ, mong chờ

#Steiner#

6 Tìm lối thoát cho giáo dục

Người Việt vẫn đang quay cuồng tìm lối thoát cho GDVN và cho chính đứa con của mình. Mình cũng đã từng như vậy, cũng quay cuồng đọc sách, cũng quanh cuồng vào hội nọ nhóm kia và chỉ khi mình đọc quyển “Brain rules - John Medina” thì mình mới từ từ nghiêm lại, dần rút khỏi hội nọ nhóm kia, sống chậm lại và để con mình tận hưởng thế giới xung quanh một cách đáng yêu nhất có thể. Đọc Brain rules lại nhớ tới câu nói của Albert Einstein “Muốn con bạn thông minh hãy đọc cho chúng nghe những câu chuyện cổ tích, muốn con bạn thông minh hơn nữa hãy đọc nhiều hơn nữa cho chúng nghe những câu chuyện cổ tích” và John Medina cũng nói thay vì dạy những con số đầy khô khốc cho trẻ nhỏ thì hãy cho con bạn một nhà máy Sôcola ngay trong chính căn nhà của con bạn giống như trong truyện “Charlie và nhà máy Sôcola”.

Với trẻ nhỏ hơn 7t thì trẻ nhỏ và vũ trụ là một, mình tin là như thế, mình tin tưởng với một người mẹ trải nghiệm cùng đứa bé 4t. Một đứa bé 4t ấy có thể nói chuyện với gió, nó luôn cảm nhận mùi của gió, màu của gió, âm thanh của gió, và nó có thể cảm nhận vô số những thứ từ vũ trụ mà người lớn bằng lí trí thì không thể nào cảm nhận được.

- Hôm nay gió chua me ơi. Gió bảo gió hơn buồn một tí.

- Gió hôm nay màu hồng đẹp lấm ím. Gió bảo gió đang rất vui, gió bảo...

- .....

Ở có những giác quan mà con người luôn bỏ qua, chưa từng quan tâm và chính điều đó đang làm những giác quan đó mất dần, mất hẳn khi bạn trẻ lớn lên như chúng ta. Chúng ta đã quên đi rằng trong 1 cơ thể con người có tận những 12 giác quan, và giác quan nào cũng thực sự cần được quan tâm, cũng cần được nuôi nấng và phát triển. 12 giác quan ấy theo thời gian trưởng thành của một đứa trẻ, và chính chúng ta là người giúp cho giác quan của những đứa trẻ ấy phát triển lành mạnh nhất:

1. The sense of Touch

2. The sense of Life

3. The sense of Movement

4. The sense of Balance

5. The sense of Smell

6. The sense of Taste

7. The sense of Sight

8. The sense of Warmth

9. The sense of Hearing

10. The sense of Word

11. The sense of Idea

12. The sense of Ego

Chả biết dung tiếng việt sao cho rõ nghĩa 12 giác quan này nhưng từ từ sẽ nói 7 giác quan còn lại mọi người thực sự hay bỏ qua và nó thực sự quan trọng ra sao.

7 GIÁC QUAN NỀN TẢNG

The sense of Touch: Giác quan xúc giác

The sense of Life: Giác quan cuộc sống

The sense of Movement: Giác quan vận động

The sense of Balance: Giác quan cân bằng

Sở dĩ vì sao gọi là giác quan nền tảng vì 4 giác quan này cần tập trung phát triển khi bé 0-7t. Và có mối liên hệ mật thiết giữa 4 giác quan này với 4 giác quan cuối cùng. Khi 1 người thực sự lớn lên nếu gặp vấn đề “The sense of Word” thì người ta sẽ quay ngược lại hỏi về thời ấu thơ liệu giác quan vận động có gặp vấn đề gì hay không, tương tự như vậy có mối quan hệ như vậy giữa Touch và Ego, giữa Life và Idea, giữa Balance và Hearing (từ từ rồi mình sẽ nói mối liên hệ này). Vậy từng giác quan một sẽ quan tâm, nuôi dưỡng ra sao:

Trong phần nhỏ này mình chỉ viết về giác quan cuộc sống theo những gì mình biết vì các giác quan kia chỉ cần đọc lên là biết cần phải làm những gì rồi.

Giác quan cuộc sống: Nôm na đó là ý nghĩa của sự hạnh phúc cho dễ hiểu. Và giác quan này được Waldorf Steiner xếp vào đó là giác quan nền tảng. Và để quan tâm, nuôi dưỡng nó cảm giác hạnh phúc của một đứa trẻ thì cần phải:

- **Sự ấm áp:** Steiner rất quan tâm tới việc giữ ấm cho 1 đứa trẻ 0-7t, nó giống như việc ông bà ngày xưa vậy. Giống như việc nếu bạn mặc 1 cái áo khoác ấm áp vào ngày lạnh lẽo thì bạn sẽ dùng năng lượng trong cơ thể để phát triển, còn nếu bạn không sử dụng áo khoác thì bạn sẽ dùng năng lượng của cơ để để giữ ấm cho cơ thể thay vì để phát triển. Một trào lưu hiện đại đang dần chối bỏ điều này nhưng mình tin vào điều này là cần thiết, một đứa trẻ luôn luôn phải có một bàn chân thật ấm thì mới là đủ ấm áp, và mình luôn nghĩ hãy để trẻ dùng năng lượng này để phát triển cơ thể của nó từ bên trong hơn là để giữ ấm cho cơ thể. Từ lúc có bầu

mình có được nghe rất nhiều điều có ích từ ông Cung Khắc Lược, mình luôn tin những gì ông hướng dẫn, và trong ông có nói khi bàn chân đứa trẻ bị lạnh tức là nó bị lạnh, đừng bao giờ hỏi trẻ có bị lạnh hay không vì chúng chưa có kết nối với điều đó, điều này giống hệt như Steiner luôn nhấn mạnh trẻ 0-7t chưa có kết nối với sự nóng lạnh

- Nhịp điệu hàng ngày của trẻ: Cái này được nhận thấy rất rõ ở các trường mầm non theo pp Steiner, và khi đến những năm tiểu học ở Steiner thì nhịp điệu cho trẻ cũng luôn được chú ý trong giờ học toán, giờ học chữ, trong mọi hoạt động. Nhịp điệu có mặt ở khắp mọi nơi trong cuộc sống hàng ngày mà chúng ta luôn luôn gặp, cái gì có sự sống thì cái đó có nhịp điệu của nó: Hít vào thở ra; nhịp đập của trái tim; vòng quanh của trái đất... Trong các bài học của Waldorf luôn tuân theo nhịp điệu để mỗi cá thể có khả năng cân bằng trong cuộc sống tốt hơn và có ý chí mạnh mẽ hơn.

- Ngoài ra còn ăn, ngủ đúng giờ và đủ giấc cũng góp phần rất lớn trong việc phát triển giác quan cuộc sống. Ăn sao cho hạnh phúc chứ không phải là nhồi nhét, ăn theo nhu cầu của từng đứa trẻ, món ăn sao cho hấp dẫn đứa trẻ để có thể đánh thức 5 giác quan cũng vô cùng quan trọng. Ngủ đúng giờ, ngủ đủ giấc để ban đêm cơ thể vật lý hoàn toàn để nghỉ ngơi để đứa trẻ có thể sống với thế giới thần tiên trong giấc mơ cũng là điều cực kỳ tốt.

#Giácquang#Steiner#

8 KHI NÀO CON BẠN SẴN SÀNG CHO LỚP 1

Con mình sinh cuối năm vậy nên mình luôn trăn trở với việc nếu như cứ sinh năm 2011 thì 2017 là đã đi học, và hắn là nó sẽ khá non nớt so với các bạn đầu năm, chưa kể là mình luôn thấy nó bé bỏng. Ừ thì giờ mình đã có những điều đỡ suy nghĩ hơn rồi và cũng hi vọng giúp cho các bạn trong cộng đồng PEE. Zì lên ở Úc luôn theo tháng sinh chứ không theo năm như ở VN mình

Đầu tiên phải nói về sự trưởng thành vật lý đã, có nghĩa là cơ thể đã phát triển tương đối đầy đủ: Khi răng sữa thay cái đầu tiên có nghĩa là cơ thể vật lý của trẻ đã sẵn sàng cho lớp 1; Khi trẻ lấy tay phải của mình vòng qua đỉnh đầu chạm được vào tai trái thì nghĩa là bé đã sẵn sàng cho lớp 1; Trẻ rất thích lộn vòng vì cơ tay trẻ đã phát triển; Trẻ đủ tuổi vào lớp 1 sẽ thấy xương hàm phát triển dài ra, hốc mắt nhỏ hơn, 2 môi khớp lại với nhau.

Trẻ nhỏ rất hay vẽ tranh, và nhìn tranh cũng có thể biết được. Khi trẻ mẫu giáo vẽ nhà thường hay là những ngôi nhà lơ lửng trên cây, còn trẻ lớp 1 vẽ ngôi nhà ở dưới đất và trẻ thường xuyên vẽ nhà vì ngôi nhà giống như cơ thể trẻ vậy, trẻ đang tự khám phá bản thân, và trẻ rất hay vẽ cây nữa.

Đặt biệt giai đoạn này trẻ sẽ hình thành tính khí (có 4 loại tính khí: lửa, khí, đất và nước – nói sau nha). Còn nhỏ hơn 7t sẽ chưa hình thành tính khí mà do yếu tố môi trường tác động vào làm trẻ có khi buồn, có khi vui, có khi bức tức nhưng chưa phải là tính khí đứa trẻ. Và sau 7t đặc biệt ba mẹ hay giáo viên phải quan sát thật kỹ tính khí đứa trẻ để giúp trẻ hòa hợp với tính khí của mình chứ không phải là thay đổi tính khí đó, và chính ba mẹ là người phải hoàn thiện tính khí của chính mình để phù hợp với đứa trẻ.

9 Lời cảm ơn cuối năm

Hết năm rồi nhỉ, 1 năm trôi nhanh, nhanh đến nỗi chưa kịp ngừng ngoài đầu lại thì năm cũ đã trôi qua. Hơn 4 năm mẹ là bạn của em, trải qua biết bao vui buồn, biết bao những sự thay đổi nhưng mẹ hiểu rằng mình đang đi rất đúng con đường để làm em hạnh phúc hơn. Giờ em có thể ngồi tỉ mỉ chơi trong 1 lâu đài (em bảo thế) bằng tất cả chăn gối, bằng cái võng, bằng cái khung treo quần áo; Giờ em có thể ngân nga hát rồi cử động tay chân theo nhịp điệu 1 cách ngộ nghĩnh và đáng yêu; Giờ mẹ đã không còn ngồi lọ mọ hàng đêm đến gãy cả lưng để làm này làm kia cho em nữa vì em đã làm chủ được các trò chơi do chính em tạo ra, có chăng chỉ là mẹ biến thành 1 cô bé 4t cùng em chơi bán hàng, chơi trốn tìm theo cách của em... Ừ mẹ cảm ơn ngôi trường Thỏ Trắng của em, cảm ơn các cô đã yêu thương em từng ngày, cảm ơn từng bạn bè quanh em đã cho em những niềm vui bất tận để mỗi chiều em về em lại lì lắc kể:

- Hôm nay Chíp hơi buồn 1 tí vì bạn tình yêu của Chíp nghỉ học mất
- Hôm nay Chíp vui vui vì bạn tình yêu bảo Chíp: Bạch Tuyết, Bạch Tuyết hoài thôi
- Hôm nay em Tôm cắn tay con rồi cô TL lấy đá chườm cho con là hết đau thôi.

- Hôm nay cô kể chuyện chúa Giesu đầy mẹ.
- Hôm nay cô M bảo cô M hơi mệt tí cho nên không kể chuyện được. Mà buồn cười lắm mẹ ơi, cô M bảo là cô M có em bé trong bụng đấy
- .....

Nhiều lắm những niềm vui khi em được học ở Thỏ Trắng, mỗi sáng chờ em tới lớp mẹ chỉ chúc em đi học thật vui vẻ thôi mà không lo lắng gì hết. Mẹ tin tưởng ở tình yêu của các cô để mỗi chiều em lại than thở: Sao mẹ đón Chíp sớm vậy, để Chíp chơi 1 tí nữa đi. Có lẽ ông Steiner nói đúng em thuộc về nơi ấy, bởi hành trình mẹ và em đến với TT thật bất ngờ, nó như 1 món quà đến với mẹ và em vậy.

Nếu ai đó hỏi trong năm nay điều gì đến với bạn như 1 món quà thì mẹ sẽ không ngần ngại trả lời: Đó là em của mẹ được học ở Thỏ Trắng.

Nếu ai đó hỏi điều gì tốt đẹp nhất với mẹ trong năm qua thì mẹ sẽ không ngần ngại mà trả lời: Đó là em của mẹ được học ở Thỏ Trắng.

Mẹ luôn mong rằng Thỏ Trắng sẽ mãi mở rộng hơn nữa để nhiều những em bé được làm em bé hạnh phúc thực sự; Mẹ cầu mong phương pháp Waldorf Steiner được mở rộng trên khắp VN để các em bé VN thực sự được hạnh phúc theo cả nghĩa đen và nghĩa bóng. Ước mẹ có 1 niềm tin mãnh liệt rằng điều cầu mong của mẹ sẽ thành hiện thực.

Một năm cũ qua đi, 1 năm mới đang sắp tới, đây là lời cảm ơn của mẹ và em tới gia đình Thỏ Trắng, và chúc Thỏ Trắng sớm hoàn thành mơ ước của mình trong năm 2016 để có nhiều em bé được hạnh phúc như em của mẹ.

10 Học vẽ nét trước khi học chữ

Ông bảo hãy cho trẻ học vẽ nét (Form Drawing) trước khi học chữ. Đầu tiên là đường thẳng, sau đó là đường cong vì nó là khởi đầu của chữ viết và cao hơn nữa là khởi đầu của kiến trúc. Và hãy cho trẻ thực hành vẽ nét trong cả năm, mỗi ngày chỉ khoảng 10' thôi để trẻ cảm nhận được chuyển động của cơ thể mình chứ không phải vẽ đúng vẽ đẹp... Ông nói nhiều lần mà thôi hãy cứ từ từ.

Chỉ biết rằng mình đang là đứa trẻ 7t để học theo cách của ông, ngày nào cũng thực hành vẽ nét, từng chút, từng chút một, hôm kia thấy đường tròn méo xẹo, hôm qua thấy đỡ méo hơn tí và ngày hôm nay lại tròn hơn tí nữa. Ở mình biết cách thả lỏng cơ thể theo chuyển động hơn, biết cách thư giãn cho đôi tay hơn và quả thật 35 năm chưa từng biết vẽ 1 cái cây, 1 bông hoa thì hôm nay đang từng bước, từng bước mình đã có thể vẽ được những con vật này. Ước chặng cân đối đâu, chặng giống lầm đâu, màu còn chưa biết tô cho hài hòa nữa nhưng mình tin sẽ tiến bộ nhanh thôi. Ước, mình sẽ còn vẽ nét, vẽ nữa vào mỗi tối, vẽ như để thư giãn để cảm nhận chuyển động của cả cơ thể mình để mình có thể làm điều mà 35 năm qua mình đã từng nghĩ mình không thể.

Giờ nó đang là niềm đam mê mỗi tối của mènh đây. Không điện thoại, không tivi, mỗi tối cảm thấy cuộc sống có ý nghĩa hơn, cảm thấy thư giãn hơn, yêu đời hơn.

#Steiner1#

11 Huyên thuyên về những giấc mơ

Mẹ thích mỗi buổi sáng nó dậy nó lại huyên thuyên về các giấc mơ không đầu không cuối của nó. Đôi lúc là nó được cưỡi con ngựa trắng có cách đẹp tuyệt vời ông cụ nó yêu mến; Đôi lúc là được ngập tràn trong cánh rừng hoa; Đôi lúc là người bạn đáng yêu của nó; Đôi khi lại là những điều vẫn vơ đang yêu là 1 giọt sương đọng trên lá... Mẹ thích những bức tranh của nó, thích những chú lùn của nó, thích những câu chuyện tự nó vẽ tự nó kể...

Có những đứa trẻ mê siêunhân tới mức đồ đạc gì cũng là siêunhân, ra đường cũng là siêunhân, giơ kiém lên thẳng vào mặt người khác cho giống siêunhân... Bởi những đứa trẻ đó đã được xem hoạt hình và đóng khung các hình ảnh đó vào trong não. Não của đứa trẻ còn non nớt lắm, nó chưa đủ để kết nối những cảnh như vậy và trẻ từ 0-6t tiếp nhận mọi thứ từ môi trường xung quanh, bắt cứ cái gì trẻ nhìn thấy đều ghi nhận hết vào não trẻ mà chúng chưa thể xử lý để loại bỏ thông tin như người lớn.

Mình vẫn thường hay nói với bạn bè khi có con nhỏ rằng làm ơn hãy đừng cho trẻ xem bất kỳ chương trình gì trên tivi vì thật sự không tốt cho trẻ dù là những phim hoạt hình của Disney hay chẳng nữa. Hãy để trẻ tưởng tượng 1 nàng Bạch Tuyết da trắng như tuyết tóc đen như gỗ mun trong trí tưởng tượng của em rồi em có thể vẽ chứ không phải hình ảnh trên bộ phim kia, hãy dùng ngôn ngữ thật uyển chuyển để trẻ có thể vẽ được trong đầu mình, bằng đôi tay mình theo trí tưởng tượng mà em nhận được thay bằng em không tưởng tượng mà bê nguyên xi hình ảnh trong bộ phim hoạt hình kia.

Mình nhớ khi học lớp 6 mình mượn được 5 tập của truyện Nghìn lẻ một đêm, mình mê mẩn đọc ngày đêm, mê tới mức đêm bặt đèn chui vào chăn để đọc, mê tới mức mơ có tiền để mua bộ truyện đó... Rồi khi mình lớn mình đã có tiền để mua nhưng truyện đó mình không còn thấy hay và mê mẩn nữa. Vậy tại sao tuổi thần tiên của con không đọc cho con nghe những câu chuyện cổ tích thần tiên? Bất kỳ đứa trẻ nào được nuôi dưỡng trong môi trường thần tiên thì vẫn cứ tin vào thế giới cổ tích với ngập tràn hình ảnh thần tiên để nuôi dưỡng những ước mơ thật ngộ nghĩnh. Con mình cũng vậy, bạn ấy có một ước mơ bé bỏng là lớn lên sẽ gặp Bạch Tuyết dù là BT ở nơi xa lăm. Ừ, ước mơ ấy nuôi dưỡng tâm hồn em mà, có sao đâu. Hãy để tâm hồn em bình yên mơ ước như vậy để tránh xa cuộc sống vốn xô bồ nghiệt ngã của người lớn, hãy kể với các em những câu chuyện cổ tích mỗi tối thay bằng ngồi xem tivi hay điện thoại là những hình ảnh ấy sẽ bao mòn tuổi thơ em. Hãy để em sống với thế giới thần tiên nhất có thể giống như em luôn muốn giữ gìn rằng thật trắng tréo để còn gửi tặng cô Tiên răng nữa. Bởi thực sự thì khát vọng thần tiên chẳng sống với em được lâu, nó chỉ vài năm ngắn ngủi để rồi em cũng nhìn ra thực tế phũ phàng, và vì vậy mẹ cố gắng gìn giữ lâu nhất có thể giống như Rudolf Steiner nói.

P/s: Ngôi nhà của 7 chú lùn trong trí tưởng tượng của em. Ừ với em thì mỗi chú là 1 ngôi nhà, và có cả bà phù thủy không lồ che lấp cả ngôi nhà

12 Bài tập quan sát

Ngày 1 quan sát cây trong vòng 5', vào giờ nào cũng được

Ngày 2 cũng giờ đó, cũng cái cây đó nhưng hãy nhắm mắt lại nghĩ về những gì đã quan sát hôm qua rồi mở mắt ra nhìn lại xem mình đã bỏ sót gì.

Ngày 3, ngày 4 cũng như ngày 2

Ngày 5 hãy vẽ lại những gì đã quan sát được rồi làm thơ về nó.

....

Đơn giản chỉ là quan sát thôi, đừng mang cảm xúc của mình vào trong đó. Đây đơn giản vậy thôi mà chợt nhận ra rằng chưa bao giờ mình quan sát cái gì như thế cả.

Chợt nhận ra rằng bao lâu nay mình chưa từng quan sát cái gì cho kỹ cho chu đáo cả (trừ thằng giặc con). Chợt nhận ra rằng mình đã bỏ qua rất nhiều thứ từ nhịp điệu cuộc sống rất đổi giản đơn hàng ngày. Chợt nhận thấy mình sống chậm lại nếu làm mọi thứ như vậy. Chợt thấy yêu cuộc sống này đến lạ khi sống chậm rãi hơn. Chợt nhận thấy mình làm được nhiều thứ hơn mình có thể... Chợt thấy yêu đời đến lạ.

Hãy nhắm mắt lại để tưởng tượng thôi cũng được biết bao điều đáng yêu mình nhìn thấy hôm qua. Thú vui buổi trưa là tập tành như một đứa trẻ cảm nhận về thế giới xung quanh là đây. Ừ thì 35 đang là trải nghiệm của đứa trẻ lên 7 mà. Đúng sao mà đúng.

#Steiner1#

13 ÂM THANH CUỘC SỐNG

Cúp điện, mọi thứ im lặng, không ồn ào, ít tiếng nói tự nhiên thấy yên bình đến lạ :p

2 mẹ con đốt nến rồi em nhìn thấy bóng mình khổng lồ ở trên tường, em chơi với người khổng lồ đó chán chê rồi em quay ra làm bướm, làm ốc sên, làm chim, làm ong, em nhờ mẹ làm bông hoa khi nở khi xòe để bướm ong có thể bay lượn... Mẹ chợt nhận ra rằng mọi thứ tự nhiên đến với em sẽ làm em vui và hạnh phúc hơn. Yêu đến lạ.

2 mẹ con em lại mang ghế ra ban công ngồi, chợt nghe thấy tiếng gió xào xạc bên tai, chợt nghe thấy tiếng lá khẽ đung đưa theo gió. Không còn tiếng ồn ào của âm thanh tivi của nhà hàng xóm vọng ra, không còn tiếng karaoke nghe chói tai nhức óc. Lúc đó chỉ là âm thanh cuộc sống mới yên bình làm sao. Yêu đến lạ.

Rồi trong ánh nến bập bùng mẹ đọc em nghe Sáu con chim thiên nga. Em như ngừng thở để lắng nghe thì phải. Mẹ luôn thấy không khí ấy mỗi khi mẹ đọc truyện hay kể chuyện cho em nghe. Yêu đến lạ

Mẹ chợt nhận ra rằng trẻ con bây giờ khổ thật bởi luôn bị tra tấn những thứ âm thanh không đáng có để rời giác quan âm thanh cũng bị giảm sút đáng kể. Mẹ thì luôn cố gắng nhiều nhất có thể để tránh xa thứ âm thanh ấy để em nói chuyện với gió, để em tự nói chuyện một mình, để em đang lạc vào thế giới thần tiên...Và mẹ luôn trân trọng và gìn giữ cho em những giờ phút đang giá áy nhiều nhất có thể. Trẻ con tự nghĩ ra nhiều thứ mà người lớn không thể bởi vì em có sự kết nối với vũ trụ. Ừ, mẹ tin vào điều đó từ lâu rồi chứ không phải đến khi biết đến Steiner. Có lẽ mẹ tin vào điều đó cho nên mẹ thấy con đường mẹ và em hợp với pp của ông hơn.

Một buổi tối thật đáng giá với em làm mẹ lại nhớ lại ngày xưa ngày xưa ở quê hay cúp điện lăm, ở đó chả có tivi nhiều như bây giờ, ở đó mẹ thực sự cảm nhận được nhiều thứ ở thiên nhiên để bây giờ mẹ luôn thấy tiếc cho em và trẻ em bây giờ. Tự nhiên thèm cảm giác cúp điện mỗi tối để tránh xa những âm thanh tạp nham từ cuộc sống hiện đại.

14 ĐAM MÊ VÀ TUỔNG TƯỢNG

Mẹ vẫn tin rằng thay vì cung cấp cho nó rất nhiều kiến thức thì hãy cho nó một đam mê, đam mê gì cũng được miễn cứ là đam mê. Và tuổi thơ của nó quan trọng phải là cảm nhận âm thanh cuộc sống. Ừ, nhiều người hỏi mẹ vậy mẹ áp dụng phương pháp gì cho nó thì mẹ chẳng trả lời được chỉ biết rằng mẹ luôn hướng tới trí tưởng tượng cho nó bằng mọi giác quan mà mẹ có thể làm.

Đôi khi mẹ bất chợt nhìn nghiêng rồi bảo: Ôi khi mẹ nhìn nghiêng mẹ thấy mũi Chíp nhô ra thật dài; Ôi cha mẹ cao hơn Chíp mẹ nhìn từ trên xuống toàn thấy tóc của Chíp đen ơi là đen áy...Chẳng biết có phải mẹ cứ huyên thuyên thế không mà mó cảm nhận không gian rất tốt để truyền tải mọi thứ thiên nhiên xung quanh vào trong các bức tranh của nó.

Đôi khi trên đường mẹ lại bảo: Chíp có nhìn thấy gió/ Mẹ đang nghe tiếng gió thổi vi vi bên tai mẹ...Chẳng biết có phải vậy không nhưng nó hay huyên thuyên với gió lăm: Mẹ ơi mẹ có nghe thấy gió nói không mẹ/Mẹ ơi Chíp thấy gió có vị chua ơi là chua. Gió bảo rằng gió đang buồn lăm vì vài điều buồn nho nhỏ

Khi đang nấu ăn mẹ hay bảo: Ôi chu choa tôi nấu gì mà thơm dữ vậy ta/Bạn Chíp thử đoán xem nhé/Nào giờ bạn Chíp nhảm mắt lại đi để tôi đút cho bạn Chíp bạn đoán thử nhé...Chẳng biết có phải vậy không mà mũi nó rất thính khi có bất kỳ mùi lạ nào. Và nó hay tận hưởng thiên nhiên bằng cách hít hà như thế để đôi lúc là nó thấy gió chua, nó thấy không khí mát lạnh...

Và mẹ tạo điều kiện cho nó vẽ bởi đơn giản mẹ thấy trẻ con truyền mọi suy nghĩ cảm xúc của mình trong từng nét vẽ. Nó vẽ như bao trẻ con khác thôi nhưng mọi nét vẽ của nó đều có chủ đích hẳn hơn nếu chịu khó nghe nó nó mà không phán xét:

- Bức tranh đầu đó là nó bảo chiều nhuộm đỏ bầu trời, nhuộm đỏ cả căn nhà của Chíp đây mẹ
- Bức tranh thứ 2 nó bảo dì với con mèo của dì trong căn nhà của dì đây mẹ. Hôm đây là buổi chiều cho nên trời hơn màu vàng 1 tí đây mẹ.
- Bức thứ 3 thì nó muốn có một ngôi nhà với thảm cỏ xanh muốt và tất nhiên ngôi nhà màu hồng vì nó bảo nó thích màu hồng lăm.

Ôi tranh của nó thì nhiều vô kể, mẹ thì luôn trân trọng và lắng nghe từng bức của nó, chỉ lắng nghe thôi mà không phán xét gì cả. Mẹ nghĩ 6 năm đầu đời của nó như vậy là đủ chẳng cần gì nữa cả và nếu nó có thắc mắc gì mẹ sẽ giải thích cho nó thật cẩn cẽ mà thôi.

15 PHÁT MINH

- Đố mẹ biết màu tím trộn với màu hồng thành màu gì?

Màu tím trộn với màu hồng là màu gì ta? Mẹ chẳng biết luôn ấy

- Mẹ suy nghĩ đi giống hôm trước Chíp trộn màu đỏ với màu trắng í

Mẹ suy nghĩ mãi chả ra gì cả luôn í. Mà Chíp thử chửa nó thành màu gì nhỉ?

- Vậy mẹ đã nhìn thấy hoa hồng tím bao giờ chưa?

À hoa hồng tím mẹ nhìn thấy rồi. Ô mà nó có liên quan gì nhở?

- Thì màu tím với màu hồng thành HOA HỒNG TÍM ấy mẹ không biết à :v

P/s: Cả tôi nhặt nhặt đủ thứ còn trân trọng mòi mẹ: Chíp mòi mẹ tới dự tiệc sinh nhật của các em Chíp. Mẹ có sẵn lòng không? :v

16 SỰ AN ỒN

2 tuần vừa qua nó rất dễ bị kích động, dễ tức giận, ít nói chuyện về lớp học về bạn tình iu... Mẹ cảm giác do cô đi học cho nên xuống lớp dưới học chung bạn ấy thực sự không cảm thấy an ủn cho lắm, vì vậy mẹ càng nhẹ nhàng hơn quan tâm hơn thôi và cố gắng kiềm chế hơn thôi :v

Hôm qua trở về lớp cũ tự nhiên tôi về như con sáo cứ hót không ngừng rồi bầu:

- Hôm nay lớp Chíp vui lắm, vui ơi là vui.

- Có một sự kiện cho nên Chíp xin cô bức tranh về tặng mẹ. Mà chỉ có sự kiện gì mới được xin thôi nhé.

- Sự kiện đó là Chíp từ lớp dưới về lớp cũ của mình chứ còn gì nữa.

Vậy lên mẹ học được một điều rằng dưới 7 tuổi đừng phán xét gì khi trẻ có bất kỳ hành động gì cả mà phải quan sát xem môi trường xung quanh ntn để bạn ấy như vậy. 0-7t bất kỳ thứ gì môi trường xung quanh trẻ cũng dễ tác động đến trẻ vì trẻ tiếp nhận mọi thứ từ môi trường. Thay vì cố gắng thay đổi hành vi của trẻ thì hãy quan sát và tìm cách thay đổi để trẻ luôn an tâm và an toàn.

P/s: Nay thì mèo, nay thì diều, nay thì nhà, nay thì nó mặc dù nó bầu: Chíp gì mà già mà xấu dữ :v. N

17 NUÔI DƯỠNG ĐAM MÊ?

Mình có đứa em du học ở Nga, khi về nước nó mới kể rằng ôi bọn nước ngoài nước nào cũng vậy toàn hỏi toán em không vì chúng nói có được học ngày học đêm như mình đâu chí, em giống như ngôi sao sáng về toán học ấy nhưng em chả biết gì: Có đứa hỏi em là nghe nói con gái Miền Tây dễ thương lắm mà có biết không thì lúc đó em còn chả biết Miền Tây ở đâu cơ; Rồi em chả biết nấu ăn, chả biết chơi một nhạc cụ gì, chả biết nhảy, chả biết văn hóa của nơi mình sống ra sao nữa...Đại khái nó kể cái gì nó cũng không biết trừ môn toán được cho là siêu nhân.

Từ khi nó học Thỏ Trắng là từng ấy thời gian mẹ bỏ công ra nghiên cứu tại sao môi trường của TT lại khác lạ so với các ngôi trường khác, mẹ không muốn hỏi bất kỳ ai mà muốn tự mình tìm ra lời giải đáp bởi mẹ muốn có cái nhìn khác quan nhất chứ không phải cái nhìn của người khác. Và rồi mẹ quyết định học bởi tò mò, tò mò và rồi mẹ thực sự thuyết phục. Không phải bởi những thành tựu ai đó học ở Waldorf thu nạp được, không phải vì nó có nhiều kiến thức. Nhưng mẹ thấy nếu nó học ở đó nó sẽ có một đam mê, đam mê gì thì tùy từng đứa trẻ nhưng mẹ tin chắc rằng pp này mẹ cảm nhận đứa trẻ đó sẽ thành người tự do và có một đam mê.

Mẹ hỏi trên 10 người bạn mà mẹ cảm nhận có những suy nghĩ giống mẹ: Nếu như học xong lớp 1 mà con vẫn chưa biết đọc thì bạn sẽ phản ứng ra sao? Cả bắng đầy người đều trả lời mẹ là phải xem xét lại mặc dù những gì mẹ học được mẹ nói lại thì tất cả đều bị thuyết phục rằng đó là pp giáo dục rất hay, đáng được quan tâm :3. Và mẹ biết con đường mẹ dẫn nó đi sẽ gặp vô vàn khó khăn bởi sẽ gặp rất nhiều trở ngại phía trước, bởi pp này rất khó chấp nhận ở VN khi mà mọi trẻ được đóng khung, được mặc đồng phục nhưng mẹ tin rằng nó sẽ là đứa trẻ hạnh phúc và có đam mê do chính nó lựa chọn và chỉ nó mà thôi.

P/s: Bức tranh này mẹ hì hục tập vẽ mất khá nhiều thời gian. Đầu tiên là định vẽ nó và bạn tình yêu nhưng vẽ mãi vẽ hoài thì bạn tình yêu nhón hơn nó nhiều quá vậy lên mẹ đổi thành chị tình yêu của nó. Nó rất thích nhưng nó với nó bức tranh chưa được hoàn hảo theo ý nó vậy là nó hỏi mẹ: Chíp có thể vẽ thêm vào bức

tranh của mẹ được không mẹ? Tất nhiên mẹ biết điều gì sẽ xảy ra rồi :v. Đơn giản trẻ con nhìn thế giới bằng đôi mắt khác người lớn vậy lên mẹ luôn học cách lắng nghe và cảm nhận nó để hiểu nó hơn.

18 MỖI TUẦN 1 TRUYỆN: NỒI CHÁO ĐƯỜNG – GRIMMS

Truyện này để kể cho bé 3-4t thì tốt nhất theo #Steiner nhé. Kể sẽ tốt hơn rất nhiều đọc, nội dung ngắn, không nhiều tình tiết gay cấn, li kỳ. Thường để kể một truyện (kể nhé) thì mình phải đọc trước nhé, đọc kỹ và dùng ngôn ngữ thật hay ho để trẻ học ngôn ngữ chứ không phải kể tóm lược đây zị lên mỗi tuần 1 truyện cũng là nhiều lầm rồi :v.

Lúc mà đến "Nồi ơi, nấu đi" hoặc " Nồi ơi, ngưng lại" cứ ngân dài ra như hát í đam bảo bé sẽ mê tí thò lò cho mà xem:

NỒI CHÁO ĐƯỜNG – GRIMMS

Ngày xưa ngày xưa có một cô gái nhà nghèo, tính tình nết na, cô sống một mình với người mẹ già. Một ngày kia trong nhà hết cả đồ ăn, cô đi vào trong rừng thì gặp một bà cụ già, bà hiểu nỗi buồn của cô và tặng cô một cái nồi nhỏ, cô chỉ cần nói:

- Nồi ơi, nấu đi!

Tức thì nó nấu cho một nồi cháo đường ngon lành. Nếu cô nói:

- Nồi ơi, hãy ngưng!

Thì nó lập tức ngưng ngay không nấu nữa. Cô gái mang chiếc nồi về cho người mẹ già ở nhà. Từ đó trở đi hai mẹ con không phải sống trong cảnh nghèo khổ, túng đói nữa. Họ luôn có cháo đường để ăn, muôn ăn bao nhiêu cũng có.

Một ngày kia cô gái đi vắng. Bà mẹ ở nhà nói:

- Nồi ơi, nấu đi!

Thế là nồi nấu, và khi bà mẹ đã no, bà muôn nó ngưng nhưng bà không biết phải nói như thế nào. Cháo cứ được nấu hoài, cháo tràn khỏi nồi mà nồi vẫn cứ nấu tiếp, cháo tràn khắp bếp, lan khắp căn nhà thứ nhất, rồi tràn sang căn nhà thứ hai, lan ra khắp mặt đường, hình như nồi muôn nấu để cả thế gian ăn cho no mới thôi. Tình cảnh thật nguy ngập, chỉ còn một căn nhà cuối phố là chưa bị ngập, trong lúc mọi người còn đang lúng túng thì cô gái về, cô chỉ nói:

- Nồi ơi, hãy ngưng!

Tức thì cháo không trào nữa, nồi ngưng nấu. Ai có đi phố thì tha hồ mà ăn cháo.

19 RẬN VÀ BỌ CHÓ - GRIMMS

Rận và bọ chó cùng nhau nấu bia bằng vỏ trứng. Rận té ngã vào lửa và bị chết thiêu. Bọ chó lăn ra khóc thương bạn. Cánh cửa buồng hỏi bọ chó:

- Tại sao anh lại khóc, anh Bọ chó?

- Vì Rận bị chết thiêu.

Và thế là Cánh cửa bắt đầu kêu kẽo kẹt. Chồi ở trong góc nhà hỏi:

- Tại sao lại kẽo kẹt thế, anh Cánh cửa?

- Tôi không kẽo kẹt sao được

Rận bị chết thiêu,

Bọ chó thương khóc.

Thế là chồi vung túi phia quét. Một chiếc xe lăn qua thấy vậy hỏi:

- Tại sao anh lại vung tui, anh Chồi?

- Tôi không vung tui sao được

Rận bị chết thiêu,

Bọ chó thương khóc,

Cửa kêu kẽo kẹt.

Lúc đó chiếc xe nói:

- Thế tôi phải chạy nhỉ?

Rồi xe chạy băng băng. Đống phân thấy xe chạy qua liền hỏi:

- Tại sao lại chạy, anh Xe?

- Tôi không chạy sao được

Rận bị chết thiêu,

Bọ chó thương khóc,

Cửa kêu kẽo kẹt.

Chồi vung tú phía.

Đống phân nói:

- Thế tôi phải bùng cháy nhỉ?

Rồi Đống phân rực cháy. Cây đứng cạnh đó hỏi:

- Tại sao lại bùng cháy thế, anh Phân?

- Tôi không cháy sao được

Rận bị chết thiêu,

Bọ chó thương khóc,

Cửa kêu kẽo kẹt.

Chồi vung tú phía.

Xe chạy băng băng.

Cây nói:

- Thế thì tôi phải đung đưa nhỉ?

Rồi cây đung đưa mạnh tới mức lá cây rụng hết. Một cô gái mang bình đi lấy nước, thấy thế hỏi:

- Tai sao lại đung đưa thế, anh Cây?

- Tôi không đung đưa sao được

Rận bị chết thiêu,

Bọ chó thương khóc,

Cửa kêu kẽo kẹt.

Chồi vung tú phía.

Xe chạy băng băng.

Đống phân bùng cháy.

Cô gái nói:

- Thế tôi phải đập vỡ bình đỉ nhỉ?

Rồi cô gái đập vỡ cái bình. Dòng suối thấy thế hỏi:

- Tại sao lại đập vỡ cái bình thế, cô gái?

- Tôi không đẹp sao được

Rận bị chét thiêu,

Bọ chó thương khóc,

Cửa kêu kẽo kẹt.

Chồi vung tứ phía.

Xe chạy băng băng.

Đồng phân bùng cháy.

Cây rung rung đưa.

Suối nói:

- Ái chà, thế thì ta phải chảy nhỉ?

Rồi nước suối chảy, mỗi lúc một mạnh hơn và cuốn theo tất cả: cô gái, cây, đồng phân, xe, chồi, cửa, rận và bọ chó.

p/S: Cười đau cả bụng

20 HOÀNG TỬ ÉCH/VUA ÉCH (cho 4-6t)

Thứ 7 quyết định vẽ bức tranh để kể chuyện cho nó nghe. Không đẹp nhưng đủ tổng thể của 1 câu chuyện là được rồi :v. Không cần phải vẽ đẹp, không cần phải hát cho hay nhưng cần phải có ngôn từ đẹp và mượt mà để kể (hội tụ đủ yếu tố của mẹ mìn: hém biết vẽ, hém biết hát mà ơn giời ngôn ngữ không quá tệ :p).

Buồn cười nhất là mẹ vừa vẽ xong nó đã bảo: Mẹ vẽ ngôi nhà cây đúng không mẹ? Ngày xưa í Chíp lạc vào rừng rồi Chíp gặp nhà cây này đầy mẹ, lúc đó chưa có mẹ chưa có ba đâu :v (Chuẩn của Steiner nhó, mẹ chưa từng kể cho nó nghe chuyện có ngôi nhà cây bao giờ). Ôi càng lúc càng chiêm nghiệm nhiều thứ hay ho lắm ấy luôn.

P/s: Đây nhé thì truyện nhé mn. Lưu ý kể chuyện đừng tóm tắt nhé, kể sao cho trong đầu bé phải tưởng tượng thật chi tiết những gì mình kể để có thể bé vẽ lại nữa: Ví dụ Sát bên cung điện nhà vua là khu rừng lớn rậm rạp âm u. Bên gốc cây thùy dương cổ thụ của khu rừng có một cái giếng...

Vua Éch

Truyện cổ Grimm

8.1/10 - 990 phiếu

Từ thời xa xưa lắm rồi, khi chuyện ước nguyện còn có hiệu nghiêm, một ông vua có mấy cô con gái, cô nào cũng xinh đẹp cả. Nhưng cô út xinh đẹp lộng lẫy đến nỗi mặt trời tuy đã trông thấy nhiều cảnh đẹp mà vẫn phải ngạc nhiên mỗi khi chiếu vào mặt nàng.

Sát bên cung điện nhà vua là khu rừng lớn rậm rạp âm u. Bên gốc cây thùy dương cổ thụ của khu rừng có một cái giếng. Vào những hôm trời oi bức, công chúa thường vào rừng, ngồi chơi bên bờ giếng nước trong mát. Để cho đỡ buồn tẻ, công chúa thường lấy một quả cầu vàng tung lên để bắt chơi. Đó là đồ chơi mà nàng quý nhất.

Một hôm, quả cầu vàng tung lên lại không rơi vào tay nàng mà rơi trượt xuống đất rồi lăn thẳng xuống giếng nước. Công chúa nhìn theo, nhưng quả cầu đã biến mất. Giếng sâu đến nỗi không ai nhìn thấy đáy. Lúc ấy công chúa liền òa lên khóc. Nàng khóc mỗi lúc một to, khóc mãi không nguôi. Trong khi nàng đang than khóc như vậy, bỗng có người nào đó nói:

- Công chúa ơi, có chuyện chi mà nàng kêu khóc đến nỗi đá nghe cũng phải động lòng thương?

Nàng nhìn quanh xem tiếng nói vang từ đâu tới, chợt thấy một con Éch nhô chiếc đầu to tướng và xấu xí lên khỏi mặt nước. Nàng bảo:

- Chà, tưởng ai! Hóa ra là cái giềng vẫn bì bõm dưới nước lâu nay! Tôi khóc nhớ quả cầu vàng của tôi, nó rơi xuống giềng mất rồi.

Éch an ủi:

- Công chúa cứ yên tâm, đừng khóc nữa. Chắc chắn tôi sẽ có cách giúp công chúa. Nhưng nếu tôi lấy được quả cầu ấy lên cho công chúa thì công chúa mất gì cho tôi nào?

Nàng nói:

- Chú Éch thân mến, tùy chú, chú muốn lấy gì của tôi thì lấy: quần áo, châu báu, cả đến mũ miện bằng vàng tôi đang đội đây cũng được.

Éch đáp:

- Quần áo, châu báu của công chúa, cả chiếc mũ miện bằng vàng công chúa đội tôi cũng chẳng thích. Nhưng nếu công chúa thương yêu tôi, cho tôi làm bạn tri âm, bạn lúc vui chơi, được ngồi cạnh công chúa bên chiếc bàn xinh xinh của nàng, cùng ăn chung với công chúa ở chiếc đĩa xinh xinh bằng vàng của nàng, cùng uống chung với công chúa ở trong chiếc cốc xinh xinh của nàng, được ngủ trong chiếc giường xinh xinh của công chúa. Nếu công chúa hứa với tôi như vậy thì tôi sẽ lặn xuống tìm bằng được quả cầu vàng lên cho công chúa.

Công chúa nói:

- Ủ, được, ta hứa với Éch, ta sẽ làm tất cả những điều Éch muốn, miễn Éch lấy lại được cho ta quả cầu vàng.

Hứa như vậy nhưng trong thâm tâm nàng nghĩ là con Éch ngớ ngẩn kia ăn nói thật vớ vẩn. Hạng éch ngồi đáy giềng thi nhau với đồng loại kêu ồm ộp suốt ngày thì làm bạn tri âm với người thế nào được.

Éch thấy nàng bằng lòng bèn ngụp đầu lặn xuống dưới đáy giềng. Chỉ một lát sau nó đã ngoi lên, mõm ngoạm quả cầu ném lên cỏ. Thấy lại đồ chơi đẹp đẽ của mình, công chúa rất mừng. Nàng cùi xuống nhặt lên, rồi chạy ngay đi. Éch gọi với theo:

- Đợi tôi với, đợi tôi với! Nàng hãy đem tôi đi cùng, tôi làm sao mà chạy nhanh như nàng được?

Éch cố lấy hết sức để gân cổ lên kêu ồm ộp gọi với theo cũng vô ích! Công chúa vội vã chạy về nhà nên chẳng nghe thấy gì cả. Chỉ một lát sau là nàng quên hẳn con Éch tội nghiệp kia. Éch ta đành nhảy xuống giềng của mình.

Hôm sau vua, công chúa cùng quần thần đang ngồi bên bàn ăn, công chúa đang ăn trên chiếc đĩa xinh xinh của mình thì nghe thấy có tiếng nhảy lạch bạch, lạch bạch ở những bậc thang bằng cẩm thạch. Lên tới nơi, Éch gõ cửa gọi:

- Công chúa, công chúa trẻ đẹp nhất ơi, mở cửa cho tôi vào!

Nàng chạy nhanh ra, định xem ai gọi cửa. Mở cửa ra, nàng thấy Éch đang ngồi. Nàng vội đóng sầm cửa, trở lại ngồi bên bàn ăn, lòng đầy hồi hộp lo sợ.

Thoáng nhìn, vua biết ngay trong ngực công chúa đang đánh liên hồi. Vua hỏi:

- Con cưng của ta, có điều gì làm con sợ hãi thế? Phải chăng có một người không lồ đứng ngay trước cửa định bắt con đi?

Nàng đáp:

- Thưa cha không ạ. Đó không phải là người không lồ mà là một con Éch ghê tởm!

- Éch muôn gì ở con?

- Trời, cha yêu dấu! Hôm qua, khi con ngồi chơi bên bờ giềng thì quả cầu vàng của con rơi xuống giềng nước. Vì con khóc lóc mãi nên Éch lặn xuống mò quả cầu lên cho con. Nhưng cũng vì Éch đòi con phải hứa hẹn với nó, con có hứa với nó rằng nó sẽ là bạn tri âm của con, nhưng lúc ấy con nghĩ chắc nó chẳng bao giờ nhảy nổi lên cạn được. Hiện giờ nó đã ở ngoài cửa và muốn vào với con.

Đúng lúc ấy có tiếng gõ cửa lần hai và có tiếng gọi:

Công chúa trẻ nhất ơi,

Mở cửa cho tôi vào!

Nàng chẳng nhớ hay sao,

Bao điều nàng hứa hẹn,

Bên bờ giếng mát trong?

Công chúa trẻ nhất ơi,

Mở cửa cho tôi vào!

Lúc đó, vua nói:

- Con đã hứa thì phải giữ lời hứa chứ. Con cứ ra mở cửa mời Éch vào.

Công chúa ra mở cửa, Éch liền nhảy theo nàng sát gót tới bên ghế nàng ngồi. Éch nói với nàng:

- Nàng hãy nhắc tôi lên chỗ nàng ngồi!

Công chúa choáng váng, lưỡng lự mãi, sau vua phải ra lệnh cho nàng làm. Nhưng vừa mới lên ghế, Éch lại đòi lên bàn. Ngồi trên bàn rồi, Éch nói:

- Nào, nàng đãi chiếc đĩa vàng xinh xinh của nàng lại gần tôi để chúng ta cùng ăn.

Công chúa đành phải làm theo, nhưng ai cũng thấy rõ ràng là miễn cưỡng. Éch ăn ngon lành, nhưng công chúa ăn miếng nào vào cũng như muôn tắc lại ở cổ.

- Tôi ăn no nê rồi, giờ thấy người đậm ra mệt mỏi. Khênh tôi vào buồng nhỏ xinh của nàng, rũ giường trải lụa cho ngay ngắn để chúng ta cùng lên giường ngủ.

Công chúa òa lên khóc, sợ con Éch da lạnh nhợp nháp mà nàng không dám sờ đến. Thế mà nó lại sẽ ngủ trên chiếc giường xinh đẹp, sạch sẽ của nàng. Công chúa làm vua nổi nóng. Người nói:

- Ai đã giúp con trong cơn hoạn nạn thì sau đó con không được phép khinh thường họ.

Lúc đó, công chúa lấy hai ngón tay nhắc Éch lên, đặt vào một xó nhà. Khi nàng lên giường nằm, Éch nhảy tới bảo:

- Tôi mỏi mệt. Tôi muốn được ngủ trên giường êm như nàng. Nàng hãy đưa tôi lên, nếu không tôi mách vua cha.

Công chúa tức lầm, nhắc Éch lên rồi lấy hết sức ném Éch vào giường, lòng nghĩ thầm:

- Giờ thì mày yên thân nhé, đồ Éch ghê tởm!

Nhưng khi nó rơi xuống thì không phải Éch nữa mà hóa thành một vị hoàng tử có đôi mắt xinh đẹp và dẽ thương. Theo ý muốn của vua cha, chàng thành người bạn tri âm và người chồng yêu dấu của nàng. Lúc đó, chàng kể lại cho nàng nghe, chàng bị một mụ phù thủy độc ác phù phép, không có ai ngoài nàng có thể giải thoát được chàng khỏi giếng. Hai người định hôm sau sẽ về nước của hoàng tử. Họ ngủ một mạch cho đến sáng, khi mặt trời đánh thức họ dậy thì có một cỗ xe đến, xe thang tám ngựa trắng, buộc xích vàng, đứng sau là người thị vệ của ông vua trẻ - bác Heinrich trung thành. Trước kia, khi thấy chủ mình bị biến thành Éch, bác Heinrich trung thành rất buồn, buồn đến nỗi bác đã đánh ba vòng đai sắt quanh tim để tim khỏi bị đau buồn mà vỡ ra. Cỗ xe rước ông vua trẻ về nước. Bác Heinrich trung thành đỡ chàng và nàng công chúa lên xe, rồi đứng ở phía sau xe. Bác vui mừng khôn xiết vì thấy phép yêu đã được xóa bỏ.

Khi họ đã đi được một đoạn đường dài thì hoàng tử nghe thấy ở đằng sau có tiếng kêu rắc rắc như có gì gãy. Chàng liền quay lại hỏi:

- Bác Heinrich hình như xe gãy?

- Thưa chàng, không phải xe đâu.

Đó là tiếng rạn của vòng đai tim.

Khi chàng hóa Éch giếng chìm,

Tim tôi đau đớn, buồn phiền xót xa.

Đọc đường lại có tiếng kêu răng rắc hai lần nữa. Hoàng tử cứ ngỡ là xe gãy, nhưng thực ra đó chỉ là tiếng nứt tung của những vòng đai sắt quanh tim bác Heinrich trung thành, nó nứt tung ra vì hoàng tử đã được giải thoát và hạnh phúc.

21 Morning Verse

Có một bài xướng (ở Steiner gọi là Morning Verse) mà mình rất thích:

The healthy social life is found
When, in the mirror of each human soul,
The whole community finds its reflection
And when, in the community,
The virtue of each one is living.

Đại ý là:

Xã hội có được lành mạnh

Khi, trong tấm gương của mỗi người,

Cả cộng đồng nhìn thấy mình phản chiếu.

Và khi trong cộng đồng,

Đức tính của mỗi cá nhân được thể hiện.

Đây là bài xướng mà mỗi sáng cô giáo và trẻ đều đọc để bắt đầu ngày học mới ở lớp 1 theo pp Steiner. Mới đầu mình luôn hững hờ với nó bởi trong tâm thế đi học chỉ để biết thôi nhưng cứ dành thời gian suy ngẫm, càng ngẫm thì càng thấy mọi thứ nó không chỉ đáng suy nghĩ mà đáng được học tập. Biết là khó nhưng hãy cứ bắt đầu từ mình để cộng đồng nhìn thấy mình phản chiếu. Minh tin là như vậy.

Mình có một đứa cháu gái đang học lớp 9, để chuẩn bị cho những ngày thi cuối cấp nó học như điên, học đến mức bị ngất do quá sức. Từ khi nó còn khá nhỏ, từ khi mình thay đổi tư duy mình đã luôn nói chuyện trong tâm thế một người bạn để nó hiểu rằng: Học là hạnh phúc, chứ không phải điểm số. Ấy vậy nhưng tiếc rằng mình quá xa con bé khi xung quanh nó luôn là ganh đua điểm số, khi mà xung quanh nó chỉ rặc những suy nghĩ học sao cho điểm cao để có thể đỗ vào trường mọi người cho là danh giá...Ấy vậy lên nó miên mài học như một con vẹt con, học thuộc cả những bài văn dù lòng nó chả muốn vì nó bảo nếu không thì văn con được điểm 0 và con không thể đỗ cấp 3...

Mình có đứa em ra trường cũng học xây dựng như mình loay hoay mãi cũng chả xin được việc ra hồn, ấy rồi sống tạm bợ học tiếp bằng 2. Học xong bằng 2 vẫn với công việc tạm bợ và học tiếp cao học để có ước mơ đổi đời. Ấy nhưng rồi học xong cứ là một mớ bằng cấp vát xó chả để làm gì bởi những kỹ năng cơ bản nó không thể có để tồn tại ở bất kỳ đâu. Giờ thì nó đang loay hoay mở một cửa hàng tạp hóa với sự trợ giúp mọi thứ từ gia đình và mình biết rằng nếu cứ trợ giúp như thế thì mãi mãi nó không thể thành công.

Ôi đang buồn vì chả thể nào khuyên bảo đứa cháu học ít đi, học ngu tí thôi cũng được con ạ. Ôi, GDVN sao ngày càng đáng sợ. Phải tìm cách thoát khỏi vũng lầy này cho chính con mình và những đứa cháu thân yêu của mình trước đã.

22 Trước khi ngủ

1. Điều gì đến với bạn như một món quà?

2. Điều gì làm bạn thích nhất hôm nay?

Cô bảo mỗi tối trước giờ đi ngủ hãy làm 2 điều này, mới đầu nhớ về ngày hôm nay, rồi lùi dần ngày mai, và sau đó lùi dần về quá khứ. Ủ, bài học tưởng như đơn giản với 2 câu hỏi thôi mà nó là 1 bài học vô cùng ý nghĩa, nó cho mình rất nhiều cơ hội chiêm nghiệm và còn cho mình vô số những câu giải đáp.

Nhớ lại lúc đi học cô bảo làm thế nào để nuôi dưỡng giác quan của trẻ. Bạn hãy suy nghĩ về những điều này:

1. Bản thân trẻ có thay đổi cách đây 100 năm không (thời #Steiner xây dựng lên chương trình học). Trẻ thế kỷ 21 như thế nào và áp dụng với trẻ thế kỷ 21 thì ra sao?
2. Trẻ đến với trái đất với những câu hỏi khác nhau như thế nào? Giáo viên phải làm như thế nào?
3. Giáo viên cần nghiên cứu trẻ thế giới đang lớn lên như thế nào? Trẻ ở các vùng khác nhau thì sẽ khác nhau như thế nào? Trẻ ở thành phố khác trẻ nông thôn như thế nào?
4. Nhịp điệu cuộc sống quá nhanh, quá hối hả như hiện nay ảnh hưởng tới trẻ như thế nào?
5. Cuộc sống quá nhiều áp lực sẽ ảnh hưởng tới 12 giác quan của trẻ như thế nào?

Khi bạn đọc được những điều này hãy đừng vội tìm mọi cách trả lời các câu hỏi này. Bạn hãy chậm lại, hãy cứ thực hiện 2 bước của câu hỏi đầu và rồi 1 lúc nào đó bắt chót bạn sẽ dần giải đáp được những thắc mắc cho bản thân mình và cho con của mình.

Mình luôn cố gắng trước giờ đi ngủ làm vậy và rồi hôm trước cúp điện bất chợt mình mới nghĩ ra rằng:

Trẻ em thành phố giác quan âm thanh đang bị ảnh hưởng rất nghiêm trọng. Xung quanh trẻ luôn chỉ là âm thanh chết: tiếng động cơ, tiếng tivi, tiếng loa đài. Trẻ thực sự thiếu đi âm thanh của cuộc sống, và có lẽ cần phải nuôi dưỡng một cách cẩn thận hơn để trẻ có thể cảm nhận được tiếng gió thổi, tiếng lá cây xào xạc, tiếng sóng biển rì rào, tiếng chim hót líu lo, tiếng ve kêu râm ran...Ôi hơi dài để dành cho bài sau nhé:p

23 Tôi tự học

"Phản động muôn học rút thời gian, học mau, học tắt...Họ chấp thời gian. Dù bậc thông minh đến đâu đi chăng nữa thì không thể chấp thời gian trên con đường học hỏi....

Tưới cây, người ta cũng tưới từ từ, và phải có thời gian, nước mới có thể thấm nhuần gốc rễ. Có thời gian, trái mới chín, hoa mới trổ. Thiếu thời gian cái học của con người chỉ được có bè rông, kém bè sâu, hây cũng chỉ có được nước sơn bóng loáng bên ngoài mà thôi. Chấp thời gian là phản văn hóa."

"Con chiên ăn cỏ đâu phải để nhả cỏ, mà là để biến thành bộ lông mướt đẹp. Con tằm ăn dâu, đâu phải để nhả dâu, mà là để nhả tơ. Học mà không tiêu hóa được khác nào con chiên nhả cỏ, con tằm nhả dâu. Người ta rồi cũng chẳng khác nào cái máy thu thanh, chỉ lặp lại những gì người khác nói...Một xã hội mà con người chỉ là bộ máy thì sứ mạng của văn hóa đến ngày tận cùng rồi, mà tinh thần loài người rồi cũng đến lúc diệt vong: có xác mà không có hồn. Học mà đưa con người tới tình trạng ấy, thì đừng học có hơn không?"

Trích: Tôi tự học _TGNDC

Sách đã viết lâu lắm rồi đến giờ sao mình thấy nó đúng, đúng đến từng câu, từng chữ. Mấy ngày nay do đứa cháu mới học lớp 9 thi chuyên cấp thôi mà bị stress tới mức ngất lại càng thấy lo lắng hơn. Đúng là mình đang thực sự là một cái máy thu thanh không hơn không kém. May sao vẫn còn tìm thấy một con đường con nó để nó học mà có thể tiêu hóa, để nó học bằng sự đam mê, để nó không còn là cái máy thu thanh, và quan trọng là nó học mà không chấp thời gian.

24 Đọc sách

Đọc sách hay thì không nên mượn. Sách mượn mà không trả cái đó là thiếu liêm sỉ :v

Sách hay không phải luôn luôn là những sách bát tận mới được. Đôi khi quyển sách chỉ cần khuê gợi được ở ta những ý nghĩ đột ngột, lạ lùng và mới mẻ, đọc xong ta không khỏi bâng khuâng hoài nghi.

Sau cùng ta cũng nên đọc những sách có tư tưởng đối lập để dùng làm sách gối đầu giường. Bởi vì nó cho ta suy nghĩ nhiều hơn, vì chính họ đã giúp ta nhìn thấy rõ nhược điểm và bắt buộc ta phải tìm bằng chứng cho lập trường tư tưởng của ta.

Tôi tự học - TGNDC

PPGD của Mont, Shi, Reggio hay Steiner cũng như việc đọc sách vậy. Mình cứ hay làm theo cách ấy và thấy trong muôn vàn cái pp thì luôn tìm được cái đẹp trong pp đó vậy. Mình luôn đi tìm bằng chứng thêm cho những khát khao để bảo vệ cho những tư tưởng mình tiếp nhận được. Có thể hôm nay đúng nhưng ngày

mai chưa chắc đã đúng. Ngày xưa người ta tin con người tiến hóa lên từ vượn nhưng rồi giờ người ta đang bị lung lay cái thuyết đó thôi. Có lẽ GD con phải xuất phát từ trái tim của người mẹ trước đã, một trái tim yêu thương, 1 trái tim đọc sách, 1 trái tim trải nghiệm, 1 trái tim biết chiêm nghiệm.

Mình đã từng nói chuyện với không biết bao người về PPGD con, thực tế thì có những người chưa từng đọc Trí tuệ thẩm thấu của Mont nhưng vẫn dạy con theo truyền miệng khí thế vậy lên mới có ngày hôm nay PPGD của Mont đang được biến tướng khí thế :3, có những người chưa từng đọc 1 trang sách của Steiner nhưng phản đối rất khủng khiếp. Ở kỳ lạ lắm luôn :v

Và cuối cùng cùng nghe Thomas Jefferson nói nhá.

25 Bài hát em chào

Cá tôi hát, đánh răng cũng hát, hát lúc to lúc nhỏ để vừa đánh răng vừa hỏi: Chíp hát nhỏ thế mẹ có nghe thấy không :p

Em chào mặt trời,

Em chào trái đất,

Em chào hoa lá,

Em chào nơi nơi,

Em chào chim muông,

Em chào ong bướm,

Em chào cô giáo,

Em chào bạn bè,

Và em chào em.

Muốn mẹ hát cùng mà mỗi lần mẹ cất tiếng oanh vàng thỏ thẻ thì lại câu nhặng bầu: Sao Chíp dạy hoài mẹ không hát đúng vậy :v. Rồi kiên nhẫn bảo mẹ rằng: Giờ Chíp đọc chậm từng từ, Chíp đọc trước mẹ đọc xong nha :v. Cơ mà đến lúc hát vẫn cứ bầu mẹ hát không đúng....

Sau một hồi câu thì tự bảo: Ừ thôi mẹ hát theo cách của mẹ cũng được, mỗi người ai cũng có quyền riêng của mình :v.

Ở trường TT các bài hát luôn được gắn với thiên nhiên, trân trọng thiên nhiên rất ý nghĩa. Mỗi bữa ăn các bạn đều nắm tay nhau cùng hát cảm ơn cây lúa, cảm ơn thức ăn đã nuôi sống mình. Ừ chỉ cần vậy thôi là hạnh phúc, cuộc sống của bạn ấy nuôi đầy ắp tiếng hát, luôn đầy ắp tiếng thơ, luôn đầy ắp tình yêu...Mẹ chỉ mong sao tuổi thơ đi mầm non của bạn ấy như vậy là quá mãn nguyện rồi. Và để đôi lúc bạn ấy lắng nghe tiếng sáo của các anh chị lớp 1 và phán xét: Các anh chị thôi bài Marry has a little lamb giống mẹ đây :p.

P/s: Đây là những lúc vui thôi còn những lúc buồn thì cũng khổ với nó. Như hôm qua khóc tức tưởi chỉ vì mẹ vẽ Nàng tiên cá thì phải tóc dài, Nàng tiên cá thì phải này phải kia...

26 TÂM TRÍ - TRÁI TIM - BÀN TAY

Mẹ đang dần học không phán xét người khác, dần học em cách nhìn sự việc theo đôi mắt trẻ thơ. Ừ khó thật nhưng mẹ vẫn đang làm từng ngày.

Hôm qua 2 mẹ con chơi trò cái bóng trên tường, mẹ phải khó khăn lắm mới di chuyển được tay. Còn em thì đơn giản lắm, em làm mọi thứ theo em muốn, em uyên chuyển hơn mẹ bởi tâm hồn em còn thánh thiện lắm, bởi em điều khiển tay em bằng trái tim mình, một trái tim tràn đầy hạnh phúc và yêu thương

Mẹ còn bất ngờ hơn nữa khi em hát bài Sinh hoạt vòng tròn bằng các cử động tay. Dù bằng cách nào đi chăng nữa thì rõ ràng thiên nhiên đã được đưa vào em trong từng bài hát. Càng tìm hiểu mẹ càng yêu phương pháp giáo dục của Steiner hơn và vì sao #giáodục_Steiner lại là: TÂM TRÍ - TRÁI TIM - BÀN TAY.

Mẹ còn nợ mn rất nhiều bài viết về pp này để mọi người hiểu rõ hơn nó, để biết đâu sẽ tốt hơn cho bạn bè quanh em. Mẹ vẫn còn nợ về bài tính khí, bài vẽ nét, bài thời khóa biểu của lớp 1 sẽ học như nào... Ừ mẹ hứa mẹ sẽ từ từ viết để mọi người hiểu hơn vì sao #PPGD_Steiner lại gọi là: : TÂM TRÍ - TRÁI TIM - BÀN TAY.

P/s: Hôm qua nói chuyện 1 xíu với cô Thảo cô động viên: Ôi bạn trẻ nhìn mình bao dung lắm vậy cho nên đừng lo mình vẽ xấu :v. Ở đúng vậy thật em luôn luôn bao dung, luôn trầm trồ trước mỗi bức tranh mẹ vẽ, em luôn dành cho mẹ sự khen ngợi: Mẹ vẽ gì mà tuyệt vời vậy mẹ. Ôi mẹ vẽ tuyệt vời quá, bao giờ Chíp mới vẽ được như mẹ:p. Mẹ ơi đây là hươu mẹ hươu con hả mẹ, nó giống mẹ và Chíp nhỉ.

27 MỘT THẾ GIỚI CHÂN, THIỆN, MỸ.

“Tôi ấn tượng với sự thật rằng một cái cây được phát triển càng chậm ngay lúc đầu thì khi lớn lên lôi bên trong của nó càng vững chãi, và tôi tin điều này cũng đúng với con người. Chúng ta không mong muốn nhìn thấy những đứa trẻ phát triển sớm, sai những bước dài trong những năm đầu đời khi còn là chồi non để rồi cho ra một thân gỗ rỗng ruột dễ bị gãy đổ, mà ngược lại, sẽ tốt hơn nếu chúng phát triển chậm rãi ban đầu tựa hồ như đang phải đấu tranh với nhiều khó khăn, và để sau đó được vững chắc và toàn vẹn. Những cái cây này tiếp tục đâm nhánh với tốc độ nhanh chóng gần bằng với một cây cổ thụ già cỗi.” - Henry David Thoreau

Thực tế, đó cũng là một nền giáo dục nhưng được thể hiện dưới các hình thức khác nhau trong những độ tuổi khác nhau của trẻ. Giống như mũi tên và cung tên vậy. Nếu bạn muốn mũi tên bay về phía trước, ban phải kéo dây cung ngược về sau. Hoặc một hình ảnh khác của con sâu hóa thành chú bướm xinh đẹp. Chúng ta không thể bắt lấy con sâu và kéo đôi cánh của nó ra. Chúng ta phải để con sâu có thời gian nhả tơ kéo kén và dần dần bung kén ra thành con bướm tung bay tự do dưới ánh mặt trời.

Giáo dục trẻ em tương tự như thế. Nếu chúng ta tôn trọng quy luật phát triển của trẻ, chúng ta sẽ cho trẻ bắt đầu chậm rãi hơn giống như trong một cái kén để trẻ có thể trải qua tất cả những khoảnh khắc của tuổi thơ, và dần dần bắt đầu phát triển tự do và sải đôi cánh bước vào thế giới hiện đại, sẵn sàng và vững chãi.

Trường Waldorf đầu tiên được thành lập ở Đức vào năm 1919. Những người công nhân trong nhà máy thuộc lá Waldorf-Astoria được nghe bài nói chuyện của Rudolf Steiner, nhà khoa học, nhà giáo dục nổi tiếng lúc bấy giờ. Khi ông nói về giáo dục, những người công nhân xúc động sâu sắc và thịnh cầu ông mở một ngôi trường cho con cái của họ. Ông tập hợp một nhóm người có thể trở thành giáo viên trong ngôi trường đó và giảng họ nghe những bài giảng nền tảng về bản chất của con người, bản chất và sự phát triển của trẻ, cũng như phương thức để xây dựng một nền giáo dục có khả năng nuôi dưỡng và đáp ứng nhu cầu của trẻ ở từng giai đoạn phát triển.

....

Khi đứa trẻ đến với Trái Đất này, em hy vọng tìm thấy nơi đây một thiên đường, một nơi thật xinh tươi. Có ba điều một đứa trẻ hy vọng có được khi em có mặt trên trái đất này: Rằng em sẽ tìm thấy trái đất nơi mà cuộc sống TỐT, ĐẸP và CHÂN THẬT. Không may là những đứa trẻ của chúng ta thường bị thất vọng. Thế nhưng tất cả còn tùy thuộc vào người lớn chúng ta, những người yêu thương con em mình hết mực và sẽ phải làm hết sức có thể để mang đến cho các em một thế giới tốt, đẹp và chân thật.

.....

Khi tổ chức sinh nhật cho những đứa trẻ trong trường mẫu giáo, chúng tôi thường kể cho chúng nghe một câu chuyện giản dị như sau: “Có một đứa trẻ sống trong một ngôi nhà bằng vàng trên một đồng cỏ ở trên thiên đường cách đây rất xa. Trên đồng cỏ có một bức tường bằng vàng và trên tường có một cái lỗ nhỏ xíu. Đứa trẻ đưa mắt nhìn vào cái lỗ và nhìn thấy những khu vườn trên trái đất. Đứa trẻ đó ước rằng cô có thể được chơi với những đứa trẻ khác trong khu vườn này. Cô bé ước ao rằng khi tối đến trở về nhà, cô có một gia đình ở đó đang mong chờ mình. Có lẽ điều ước đó đã được một thiên thần nghe thấy, thiên thần đó nắm lấy tay cô bé và dẫn cô một vòng đến những gia đình có thể đang mong đợi một đứa bé trên trái đất. Họ cùng thì thầm với người mẹ rằng: “Đứa bé đang đến”. Người bố và người mẹ đã chuẩn bị sẵn sàng mọi thứ để chào đón sự chào đời của đứa trẻ. Thời gian trôi qua, mặt trăng lúc tròn lúc khuyết, đến lần thứ mười trong khi tất cả mọi người đang chờ đợi ngày đứa bé chào đời. Lúc đó, vị thiên thần đặt vào tay cô bé những

hạt mầm đặc biệt cho tương lai của cô, cho một nhiệm vụ đặc biệt mà cô bé sẽ thực hiện, một món quà đặc biệt mà cô đem đến trái đất. Khi mọi thứ đã sẵn sàng, vị thiên thần mở tung cánh cửa chào đón đứa bé đến với bố mẹ mình, người mà đang rất hạnh phúc chào đón đứa con của mình. Món quà đầu tiên mà họ tặng cho đứa trẻ đó cho bé một cái tên.

Khi trường của bạn có 20 đứa trẻ, ví dụ như vậy, vậy là 20 lần trong năm bạn sẽ phải kể cho chúng nghe câu chuyện đó. Mỗi lần như vậy, bọn trẻ ngồi lắng nghe rất chăm chú và như thể muốn nói với tôi rằng “Đúng rồi, đó là cách mà con đến với thế giới này đây”. Thỉnh thoảng đứa trẻ có ước muốn đặc biệt cho những gì chúng làm cho thế giới này. Ví dụ năm ngoái, một cậu bé sáu tuổi nói với tôi rằng: “Cô biết không con rất yêu quý trái đất. Con yêu những viên đá và những loài động vật. Và con yêu cây cối, đặc biệt rất yêu những con thú” Sau đó cậu bé kể nhiều hơn, bằng giọng nói trẻ thơ “Khi nào lớn con sẽ làm việc trong một sở thú cô ạ.”

Thường thì những câu chuyện về sự ra đời, có thể là những truyện thần thoại hay truyền thuyết, đều chứa hình ảnh cầu vòng. Mặc dù trẻ con không nhận thức được điều này, rằng, khi chúng còn nhỏ, chúng hay nhắc đến cầu vòng trong những câu chuyện về sự ra đời. Ví dụ, một lần cậu bé bốn tuổi nhìn thấy cầu vòng trên bầu trời bên ngoài cửa sổ liền nói với mẹ cậu, “Mẹ ơi nhìn kia! Cầu vòng! Một đứa trẻ vừa chào đời!”. Tôi biết một cậu bé khác sống tại Tây Ban Nha, một nơi rất khô và cầu vòng rất ít khi xuất hiện, một ngày kia cậu nói với mẹ: “Mẹ ơi, ở Tây Ban Nha, những đứa trẻ được sinh ra như thế nào? Nơi này không có cầu vòng.” Bon trẻ rất thường hay vẽ cầu vòng, không phải vì người lớn bảo chúng vẽ, cũng không phải vì chúng tôi kể chuyện cho chúng, mà vì hình ảnh cầu vòng luôn tồn tại mạnh mẽ trong tâm trí chúng.

Một người mẹ thường hay có giấc mơ về đứa trẻ sơ sinh sắp ra đời. Ngày nọ, một người mẹ dẫn đứa con bốn tuổi đến gặp tôi và kể về một giấc mơ khi cô ấy mang thai đứa con trai của mình. Trong giấc mơ đó, cô nhìn thấy con cô như một nguồn ánh sáng mặt trời rực rỡ và trong giấc mơ cậu bé bắt đầu lớn lên và càng ngày càng sáng càng rực rỡ hơn. Sau khi cậu bé lên sáu tuổi, cô mơ thấy cậu bé được cho vào một cái hộp và từ đó ánh sáng đó bắt đầu mờ dần. Cô ấy hiểu ra một điều rằng khi con cô đến tuổi đi học, ánh sáng trong con cô sẽ bắt đầu tắt dần. Người mẹ bắt đầu đi tìm ngôi trường cho con nơi mà cho phép ánh sáng đó được phép tỏa sáng lớn hơn. Dần dần cô tìm thấy trường Waldorf và cuối cùng gửi con đến học. Không lâu sau đó chính cô cũng trở thành một giáo viên của trường.

Hình ảnh đứa trẻ bị bỏ vào hộp khi bắt đầu đi học dường như là một hình ảnh rất đúng với những gì chúng ta đang làm trong việc giáo dục trẻ em mà tôi nhìn thấy. Đứa trẻ mới bước vào trường mẫu giáo sẽ vô cùng háo hức để học, mong muốn khám phá thế giới sống, nhưng thay vào đó chúng được giao sách bài tập và sự nhận thức của chúng ngày càng bị thu hẹp. Chúng được đặt trước màn hình vi tính và nhận thức của chúng sẽ ngày càng trở nên thu hẹp hơn cho đến một ngày chúng ta bắt đầu cảm thấy rằng chúng đang nhìn thế giới từ bên trong chiếc hộp.

(Trích trong tác phẩm TOWARD CREATIVITY AND HUMANITY - Joan Almon. Người dịch: Nguyễn Thị Thùy Linh)

P/s: Mới đầu mình vô cùng cảm phục chị trước quyết định cho đứa con chị đang học lớp 2 để bắt đầu vào học lại lớp 1 theo pp Steiner. Mặc dù khi ấy lớp 1 của Thỏ Trắng chỉ là 1 nhóm homeschooling, chẳng có trường, chẳng có học bạ, chỉ là 1 lớp học bé xíu với 5 đứa trẻ. Ừ, giờ thì mình đã hiểu sau khi học Module1 của khóa tiểu học. Từ cảm phục trước quyết định dũng cảm ấy của chị thì mình chuyển sang tin rằng đó là quyết định vô cùng sáng suốt của chị. Và nó càng cho mình quyết tâm cho con mình học như con chị dù chỉ là homeschooling. Bởi suy cho cùng bằng cấp cũng chẳng là gì khi đứa trẻ ấy không có đam mê, không có hạnh phúc. Giống như: Một xã hội mà con người chỉ là bộ máy thì sứ mạng của văn hóa đến ngày tận cùng rồi, mà tinh thần loài người rồi cũng đến lúc diệt vong: có xác mà không có hồn. Học mà đưa con người tới tình trạng ấy, thì đừng học có hơn không.

28 ĐAU TAY

-Chíp đau tay lấm, Chíp mỏi nhừ cái tay đây này. Mẹ lấy giúp Chíp.

- Ôi cái tay Chíp nó bị đau à. Ủ vậy chắc cái tay này cần phải nghỉ ngơi rồi. Giờ Chíp nằm im nhé, từ giờ đến tối Chíp đừng chơi gì để cái tay nó nghỉ ngơi nhé.

- Ok Chíp đi nghỉ đây :v

.....

Chưa đầy 1 phút sau anh ta tí tưởn bầu:

- Ồ tự nhiên tay Chíp nó hết đau rồi. Chíp có thể dọn đồ chơi mẹ không cần phải giúp Chíp đau :v

...

Nói chuyện tích cực là cách hữu hiệu nhất với trẻ con. Nhưng thật không dễ dàng, cứ học từ từ, từ từ suy nghĩ sẽ ứng phó được với mỗi đứa trẻ. Mới đau mẹ mìn cũng nào là: Ôi Chíp chơi Chíp dọn chử. Chíp không dọn thì Chíp sẽ chả được chơi nữa đâu.v.v.Tất nhiên nói thế ảnh sẽ lý sự: Thì Chíp đau tay sao Chíp dọn. Thì lần sau Chíp chơi trò khác không chơi trò này nữa :v

29 MỖI TUẦN 1 TRUYỆN (3-5t) TRUYỆN THỨ 3: CẬU BÉ BÁNH GÙNG - NGA

Ngày xưa ngày xưa có một người phụ nữ tí hon và một người đàn ông tí hon. Một hôm người phụ nữ tí hon đang ngồi trên ghế bập bênh, đan một chiếc khăn cho chồng. Khi kim đan đi vào – lách cách – lách cách cô hát một bài hát nhỏ.

Bánh gừng, bánh gừng đó là những thứ cần cho tôi.

Bánh gừng, bánh gừng tôi sẽ có một vài thứ cho trà của tôi.

Người phụ nữ tí hon quyết định nướng một chiếc bánh gừng với hình thù một chú bé. Bà đã nhào bột, nặn hình, và bà dùng nho khô để làm mắt, bạc hà để làm răng, và dùng đường xay để làm tóc chú bé bánh gừng. Rồi bà cho chú bé vào lò nướng, cho đến khi mùi thơm lan toả khắp nhà, bà bèn mở chiếc lò nướng để nhắc chú ra thì bỗng nhiên ....

Chú bé bánh gừng nhảy vọt khỏi chiếc khay lò nướng.

“Dừng lại, dừng lại, chú bé bánh gừng bé nhỏ kia!” người phụ nữ tí hon hét lên. “Tao muốn ném thử mày!”

“Không!” chú bé bánh gừng nói. “Tôi có thể chạy khỏi bà! Chạy đi, chạy đi, nhanh nhất mà bà có thể! Không thể đuổi được tôi đâu, tôi là cậu bé bánh gừng!”

Chú bé bánh gừng chạy cho đến tận ngoài cửa, nơi mà chú bé nhìn thấy người đàn ông tí hon.

“Dừng lại, dừng lại, chú bé bánh gừng bé nhỏ kia!” người đàn ông tí hon hét lên. “Tao muốn ném thử mày!”

“Không!” chú bé bánh gừng nói. “Tôi có thể chạy khỏi người phụ nữ tí hon và tôi cũng có thể chạy khỏi ông! Chạy đi, chạy đi, nhanh nhất mà ông có thể! Không thể đuổi được tôi đâu, tôi là cậu bé bánh gừng!”

Và rồi chú bé chạy mất!

Chú chạy cho đến tận chuồng lợn.

“(Éc Éc) – Dừng lại, dừng lại, chú bé bánh gừng bé nhỏ kia! Tao muốn ném thử mày!” con lợn kêu lên.

“Không!” chú bé bánh gừng nói. “Tao có thể chạy khỏi người phụ nữ tí hon, tao cũng có thể chạy khỏi người đàn ông tí hon và tao cũng có thể chạy khỏi mày! Chạy đi, chạy đi, nhanh nhất mà mày có thể! Không thể đuổi được tao đâu, tao là cậu bé bánh gừng!”

Và rồi chú bé chạy mất!

Chú chạy cho đến tận một ngôi nhà. Và phía trước ngôi nhà là một con chó.

“Dừng lại, dừng lại, chú bé bánh gừng bé nhỏ kia! Tao muốn ném thử mày!” con chó sủa lớn.

“Không!” chú bé bánh gừng nói. “Tao có thể chạy khỏi người phụ nữ tí hon, tao cũng có thể chạy khỏi người đàn ông tí hon, tao có thể chạy khỏi con lợn và tao cũng có thể chạy khỏi mày! Chạy đi, chạy đi, nhanh nhất mà mày có thể! Không thể đuổi được tao đâu, tao là cậu bé bánh gừng!”

Và rồi chú bé chạy mất!

Chú bé chạy cho tới tận một cánh đồng của các chú bò.

“Moooooooo! Dừng lại, dừng lại, chú bé bánh gừng bé nhở kia! Tao muốn ném thử mày!” đàn bò kêu lên.

“Không!” chú bé bánh gừng nói. “Tao có thể chạy khỏi người phụ nữ tí hon, tao cũng có thể chạy khỏi người đàn ông tí hon, tao có thể chạy khỏi con lợn, tao cũng có thể chạy khỏi con chó và tao cũng có thể chạy khỏi chúng mày! Chạy đi, chạy đi, nhanh nhất mà mày có thể! Không thể đuổi được tao đâu, tao là cậu bé bánh gừng!”

Và rồi chú bé chạy mất!

Chú bé chạy cho tới khi gặp dòng sông. Và bên cạnh dòng suối là một con cáo.

Con cáo cất tiếng chào: “Chào cậu bé bánh gừng“

Cậu bé bánh gừng liền trả lời: “Xin chào! Tao có thể chạy khỏi người phụ nữ tí hon, tao cũng có thể chạy khỏi người đàn ông tí hon, tao có thể chạy khỏi con lợn, tao cũng có thể chạy khỏi con chó, tao có thể chạy khỏi đàn bò và tao cũng có thể chạy khỏi mày! Chạy đi, chạy đi, nhanh nhất mà mày có thể! Không thể đuổi được tao đâu, tao là cậu bé bánh gừng!”

“Nhưng” con cáo liền nói, “Tôi sẽ chẳng đuổi theo cậu đâu. Và tôi cũng không muốn ăn thịt cậu!”

Cậu bé bánh gừng liền bảo: “Chạy đi, chạy đi, nhanh nhất mà mày có thể! Không thể đuổi được tao đâu, tao là cậu bé bánh gừng!”

Thấy vậy, con cáo liền nói: “Vậy cậu chạy đi, tôi sẽ chẳng đuổi theo cậu đâu. Nhưng – tôi chỉ muốn hỏi cậu một câu thôi”

Cậu bé bánh gừng hỏi: “Cái gì cơ?”

Con cáo liền hỏi: “Cậu đã tìm ra cách nào vượt qua con suối này mà không bị ướt chưa? Ý tôi là, nếu mà cậu dính nước, cậu sẽ nhão nhoẹt ra mất, phải không?”

Cậu bé bánh gừng không nói gì, nhưng có vẻ cậu phải suy nghĩ thêm về điều này.

Con cáo liền nói: “Tôi có một ý kiến này”

Cậu bé bánh gừng liền hỏi: “Cái gì cơ?”

Con cáo nói: “Tôi sẽ bơi qua con suối này, ngay bay giờ. Nếu cậu muốn, cậu có thể bám vào đuôi của tôi, tôi sẽ chở cậu qua”

Cậu bé bánh gừng lấy làm tin tưởng liền nói: “OK”, và cậu bám vào đuôi con cáo. Con cáo bắt đầu lội qua suối.

Được vài bước, con cáo liền nói: “Này cậu bé bánh gừng ơi, nước càng ngày càng sau. Tôi chỉ sợ cậu sẽ ướt mất. Tại sao cậu không chèo lên cao hơn một chút trên lưng tôi nhỉ?”. Cậu bé bánh gừng nhìn quanh, quả là nước lên cao thật, cậu nói: “Gruhahh, nước thật là sâu, ok” và cậu bé trèo lên lưng con cáo.

Được vài bước nữa, con cáo lại cất giọng nói: “Này cậu bé bánh gừng ơi, nước càng ngày càng sau. Tôi chỉ sợ cậu sẽ ướt mất. Tại sao cậu không chèo lên cao hơn một chút nữa trên đầu tôi nhỉ?”. Cậu bé bánh gừng nhìn quanh, quả là nước lên cao thật, cậu nói: “Gruhahh, nước thật là sâu, ok” và cậu bé trèo lên đầu con cáo.

Được vài bước nữa, con cáo lại cất giọng nói: “Này cậu bé bánh gừng ơi, nước lại càng sâu hơn nữa rồi. Tôi chỉ sợ cậu sẽ ướt mất. Tại sao cậu không chèo lên cao hơn một chút nữa trên mũi tôi nhỉ?”. Cậu bé bánh gừng nhìn quanh, quả là nước lên cao thật, cậu nói: “Gruhahh, nước thật là sâu, ok” và cậu bé trèo lên mũi con cáo.

Và rồi con cáo dùng chiếc lưỡi thật dài của mình – SHLLLURP! – nuốt trọn cậu bé bánh gừng vào trong miệng nó!

P/s: Nếu có thể bạn hãy viết thành 1 giai điệu có thể ngâm nga theo cách riêng của 2 mẹ con, có nhịp điệu để kể cho trẻ bởi trẻ học ngôn ngữ qua những thứ đáng yêu như thế. Truyện thường có những câu nói lặp đi lặp lại như thế sẽ thích hợp với lứa tuổi 3-5t).

30 Nghe và hát

Trong pp Steiner chú trọng lăm vào việc nuôi dưỡng giác quan âm thanh của đứa trẻ, trường mầm non hoàn toàn không có tiếng tivi loa đài, lên đến cấp 1 cũng không. Trẻ nuôi được nuôi dưỡng giác quan qua những bài hát, lúc nào cũng hát, trước giờ ăn cũng hát, vẽ cũng hát, sinh hoạt vòng tròn cũng hát, nặn sáp ong cũng hát, kể chuyện cũng hát, trước giờ đi ngủ cũng hát...Hát đến mức mà bạn ấy thắc mắc rằng: Ô me ơi sao lúc nào cũng hát mà đánh răng lại không hát? :v

Lên đến cấp 1 cũng hát, cái gì cũng hát, cũng đọc thơ. Bắt đầu trẻ được học thổi sáo, mà học để cảm nhận âm thanh chứ không phải nhìn sáo và dạy trẻ đâu là đồ rê...Trẻ học hát trước khi học thổi sáo, tự nó thấm vào trẻ và khi nghe cô thổi 1 lần có những trẻ thổi được ngay, nhưng có những trẻ phải nhìn cử động tay cô để thổi (mẹ mìn của nó nằm trong số nà :3). Ừ mà đơn giản mà thật khó, muốn thổi được phải hát được, thổi bằng 1 tay thì dễ đến thổi 2 tay thì chả dễ chút nào cả.

Từ ngày đi học từ nhiên mẹ thấy mình nuôi dưỡng giác quan của em tốt hơn :v. Mẹ cứ nghêu ngao hát cả ngày cho thuộc còn tập thổi sáo, nấu cơm cũng hát, lau nhà cũng hát, làm gì cũng hát...Có những lúc em bảo: Mẹ hát ít thổi Chíp điếc tai rồi :v. Ấy nhưng em luôn là khán giả trung thành của mẹ. Em luôn nhắc nhở mẹ: Mẹ hát đoạn này sai rồi, phải là "lamb" chứ không phải "lem", rồi những đoạn mẹ bí thì mẹ lại quay sang hỏi em: Đoạn này hát sao Chíp nhỉ?. Song kiếm hợp bích mà lại. Rồi mẹ lại bảo em làm khán giả trung thành nghe mẹ thổi sáo...

Ừ, càng học thổi sáo càng ngấm càng thấy vì sao đến tận lớp 3 các em mới chuyển qua nhạc cụ khác như piano, violin...để học chuyên sâu, để lúc đó các em lựa chọn nhạc cụ phù hợp với tính khí của mình nữa.

Hãy cứ hát với con khi có thể, hát hay không bằng hay hát, hãy cứ dùng ngôn ngữ thơ ca để nói chuyện cùng con nhé. Một bài hát hát đi hát lại những 3 tuần để nuôi dưỡng giác quan âm thanh của em chứ đừng chạy theo số lượng nhé. Cuộc sống sở thành phố đã quá ồn ào, đi trên đường thổi cũng đủ làm giác quan âm thanh giảm lăm rồi, ở nhà nào thì tiếng tủ lạnh, tiếng máy giặt, tiếng tivi, loa đài...đủ cả. Thiên nhiên quanh trẻ là hầu như không có, cảm nhận âm thanh từ thiên nhiên lại càng hiếm (thậm chí là không có). Bởi vậy bố mẹ mới cố gắng tha lôi con cuối tuần về với thiên nhiên. Vậy những dịp như thế tốt nhất hãy để con cảm nhận âm thanh của thiên nhiên. Để con thực sự thả lỏng để lắng nghe âm thanh của gió, âm thanh của cây, âm thanh của tiếng sóng, bất kỳ âm thanh gì của tự nhiên nhất có thể.

#PPSteiner_giacquanamthanh

31 Lớp học trộn độ tuổi 3-6

Bạn hỏi rằng con mình học lớp chòi mầm hay lá nói thật mình ú biết lớp gì :v. Ở lớp con mình có đủ tuổi cả, từ 3-6t, bạn ấy gọi lớp bạn ấy là Thỏ Trắng. Mình thích lớp TT bạn ấy qua lời kể của bạn ấy lắm. Lớp bạn ấy giống như 1 gia đình nhỏ bé vậy mà ở đó cô luôn làm gương cho các bạn ấy. Lớp bạn ấy giống như một xã hội thu nhỏ vậy, 1 gia đình thu nhỏ vậy, ở đó có em, có anh chị...Mà lớp bạn ấy buồn cười lăm luôn qua lời bạn ấy kể...Ví dụ dạo này đang chủ đề em Tôm

- Em Tôm là 1 đội còn con với các bạn là một đội.
- Ôi 1 mình em Tôm chơi thổi hả con?
- Chỉ 1 mình em Tôm thổi, ai bảo em Tôm toàn đánh con với các bạn thổi à.
- Ủ thì mẹ nghĩ rồi em Tôm sẽ thay đổi thổi.
- Em Tôm bảo với con em Tôm không bao giờ thay đổi hết đâu mẹ. Em bảo em sẽ đánh con hoài, xong em còn đỗ cho con đánh em nữa.
- Mẹ nhìn bức tranh này đi, em Tôm cứ chạy lung tung không nghe lời ai hết gì cả, xong rồi em Tôm chạm vào bông hoa độc khổng lồ này nè, bông hoa này độc lăm, em Tôm động vào em Tôm chết luôn đấy. Đây là mộ em Tôm bên cạnh bông hoa độc khổng lồ này. Mẹ có nhìn thấy số không, đây là ngày em Tôm chết đấy. Ủ, mà hôm qua em Tôm đi biển chạy ngã xuống biển may có cô Tiên cứu đây mẹ...

....

Lớp bạn ấy được chơi theo cách của các bạn ấy, được không ăn khi bạn ấy không muốn, được trò chuyện ôm hôn cô...Lớp bạn ấy cô không bao giờ can thiệp vào trò chơi của các bạn mà để các bạn ấy xử lý các rắc

rối của chính các bạn ấy. Lớp bạn ấy có 1 cái nhà cây nhỏ để chiêu chiêu các bạn ấy có thể leo 1 cái cây nhỏ...Lớp các bạn ấy thực sự các bạn ấy được làm trẻ thơ, được nhìn bằng con mắt trẻ thơ và được tự do, được tôn trọng, được yêu thương và bao bọc. Ai đó mà hỏi mình vậy không học gì cả à? Thành thực mà nói thì mình thấy được học rất nhiều đây chứ: Học để yêu thương, học cách tôn trọng nhau, học cách chơi cùng nhau, học cách tự giải quyết mâu thuẫn, học lời ca tiếng hát...Quan trọng nhất các bạn ấy học để cảm nhận cơ thể mình để cùng phát triển hoàn thiện cơ thể vật lý cho đến khi bạn ấy sẵn sàng cho lớp 1.

Ừ mà nói lớp 1 thì ôi thôi nó hay lầm í. Chỉ một chữ cái thôi mà có những 3 ngày để cảm nhận để các bạn ấy đam mê:

Ngày đầu tiên các bạn ấy được kể một câu chuyện như cổ tích í do tự cô nghĩ ra để gắn với chữ cái sê học; Ví dụ học chữ S thì có thể cô sê kể truyện cổ thích có một dòng sông và cô vẽ 1 bức tranh bằng giấy, 1 bức tranh lên bảng; Rồi sinh hoạt vòng tròn cô sê dẫn các bạn đi theo chữ S chặng hạn nhưng cô sê chặng nói vội đây là chữ S đâu :p

Ngày thứ 2 cô cho các bạn ấy chơi các trò chơi với hình thù dòng sông đó. Ví dụ có thể các bạn vẽ trên cát một dòng sông; Ví dụ các bạn có thể dùng bát cát để chơi với dòng sông đó. Rồi cứ thế cô nhắc lại chuyện hôm qua xíu rồi cô kể tiếp phần 2 của câu chuyện với 1 chữ khác...

Đến tận ngày thứ 3 các bạn ấy mới biết biết phát âm chữ S và viết như nào cơ. Rồi cô lại tìm rất nhiều các bài thơ có dòng sông, cô nghĩ rất nhiều câu mà có chữ S liên tục cho thật vui thật nói cho trẻ lười thì càng tốt

....

Việc học toán nó hay nó kỳ diệu lầm luôn nhưng từ từ mình sê nói nhé. Vậy lên mình muôn chờ đợi cho bạn ấy được hưởng trọn sự kỳ diệu ấy khi vào lớp 1 có phải hay hơn là học ngay từ mẫu giáo không.

P/s: Đây thì em Tôm trên môt em í đây. Tôi nghiệp em Tôm ghê luôn vì cả lớp tẩy chay luôn í

32 NỘI TẠI

Tự nhiên nhỏ nước bọt àm àm, nhỏ vào cả mặt mẹ. Mẹ chỉ nhìn em và nói: Mẹ không thích Chíp làm thế với mẹ tí nào cả.

Vậy là em quay ra nhỏ bọt ra đường, tí nữa thì vào mặt ai đó :3

- Chíp đang rất muôn nhỏ nước bọt à?
- Chíp mới khám phá ra, Chíp rất muôn.

- Ủ mẹ đồng ý là Chíp muôn nhưng mình mà nhỏ vào mặt người khác thì người đó tức giận lầm. Chíp chờ về đến nhà Chíp chọn 1 chỗ nào không có người, không có sách truyện rồi Chíp nhỏ nước bọt đến khi nào chán thì thôi nhé.

....

Vậy là về em chạy ngay ra ban công, nhỏ khí thế, nhỏ khắp mọi nơi, nhỏ xong cười chán chê rồi chạy vào bảo mẹ: Chíp chán chê rồi mẹ.

P/s: Mẹ học được rằng khi trẻ làm điều gì đó là trong nội tại trẻ muôn thế, thực tế với trẻ nước bọt chả có gì là xấu xa cả vậy cho nên đừng phán xét mà hãy cho em được làm thỏa thích tự nhiên em sê ngưng. Ủ những bài học ấy luôn đơn giản nhưng luôn làm mẹ phải suy nghĩ.

33 Toán Steiner lớp 1

Hôm trước dẫn 4 đứa trẻ đi ăn, đại khái chúng nó rất tinh thần là đi ăn phải góp tiền, đứa nhiều đứa ít. Rồi chúng nó kiểm kiểm đếm đếm, ăn xong còn dư tiền rồi tính toán toán...Cãi nhau loạn cả lên, lại còn sợ tiền bị rơi quay lại tìm rất cực khổ. Sau đó thì lại quay ra cãi nhau rất gay cấn: Bà bảo bà góp bằng này sao bây giờ lại thiếu...Sự việc khá nghiêm trọng vì chúng biết giải quyết sao :v. Một đứa học lớp 1, một đứa lớp 2, một đứa lớp 3 và thằng oắt con nhà mènh. Ờ thì hóa ra không phải mất tiền, không phải thiếu tiền mà chúng nó không biết thực hành toán học cho cuộc sống là gì mặc dù toán chúng nó cộng trừ khá giỏi :3.

Tự nhiên lại liên kết các dạy toán mà mình đã học. Học toán luôn được học tổng thể mới tới chi tiết. Khi học các phép cộng luôn là một câu chuyện như là chia bánh cho các thành viên trong gia đình, như là đi bán cùu, như là phân chia số hạt đậu sao cho đều nhau...Đại khái toán cứ gắn liền với cuộc sống, rất là hữu dụng chứ không như toán của mình cứ công trừ khí thế nhưng ra thực tế chúng nó chả biết tính sao. Rồi tới quy luật toán cho trẻ lớp một ví dụ số chẵn, số lẻ, đếm ngược đếm xuôi...tất cả đều bằng trò chơi vòng tròn hết. Trẻ học toán bằng toàn bộ chuyển động cơ thể mình, bằng cả trí óc và trái tim. Ủ, vậy chẳng hay hơn là cách học sinh mình vẫn hay học toán đó sao???

P/s: Ờ nói thì nói vậy chứ bọn trẻ dạy cho mình biết rằng mình phải nhìn bắng cách nhìn của bọn nó. Ví dụ có đứa góp 20k, đứa 50k, đứa 10k..., rồi ăn xong thừa muôn chia mà không biết chia sao. Mình phải giúp với chia kiểu của người lớn ai góp nhiều thì mình trả lại nhiều thì chúng không đồng ý mới bảo: Giờ tiền thừa cô chia đều ra 4 phần cho con ai cũng được một phần giống nhau mới được :v. Đây trẻ con chẳng phải là rất hay đó sao, chẳng tham si sân giè cả :v

34 CHUYỆN CÁI QUẦN

Mẹ mua cho nó 2 cái quần giống nhau mà chỉ khác màu thôi, cơ mà nó nhất quyết không chịu mặc cái quần màu rêu. Nó bấu:

- Mẹ cho chị Bụp đi Chíp chả thích nó tí tẹo nào.
- Chíp không thích tí nào luôn cơ á. Mà cho mẹ biết lí do để lèn sau mẹ không mua nữa.
- Chíp không thích là không thích thôi. Đơn giản vậy thôi
- Ok, vậy Chíp không thích là quyền của Chíp.

....

Khổ nỗi con mẹ tiếc của :v cứ dụ nó mặc lại hoài mà lần nào cũng từ chối. Lựa hôm đẹp giờ con mẹ với thủ thi:

- À mẹ đem cất cái quần này đi rồi gửi cho chị Bụp nha. Mà mẹ muốn biết lí do trước khi cất được không Chíp?

- Nó có màu xám mà Chíp thì không thích màu xám giống mẹ. Đơn giản vậy thôi :p

- À giờ thì mẹ hiểu rồi hóa ra Chíp không thích màu xám. Nhưng Chíp nhìn lại nhé, giờ mẹ đi lấy màu xám để Chíp so xem có giống màu quần không nhé.

....À hóa ra không giống tẹo nào vì quần này màu rêu cơ mà. Vậy giờ Chíp còn ghét quần nữa không nhở, có mặc nữa không?

P/s; Đây đối phó với ánh mệt phết chứ chả chơi. Bao ngày tháng mới hiểu nỗi ánh í chử chả đùa. Oi giờ đỡ tiếc của cái quần hơn 100 của mẹ mìn :v

35 Rèn luyện ý chí

Trong Tôi tự học 1 trong những nguyên tắc làm việc áy là Nguyên tắc thứ 2: Đẻ làm việc có hiệu quả là làm việc đều đều, không gián đoạn thời gian ngày nào cũng làm việc tầm 15' chẳng hạn, ngày nào cũng làm đúng giờ đó. Đó là 1 thói quen tốt cho những ai muốn làm việc lớn và đó cũng là một phương pháp để rèn luyện ý chí.

Lại nhớ tới trong phương pháp rèn luyện ý chí mạnh mẽ cho trẻ ở #lop1_Steiner. Hãy dựa vào tính khí của một đứa trẻ để giao nhiệm vụ cho đứa trẻ đó trong suốt một học kỳ để rèn luyện cho đứa trẻ đó 1 ý chí mạnh mẽ.

Ở nhà cũng vậy, đừng quá tham tham mà ôm đodom mong muốn cho con cái gì cũng biết làm nhưng cái gì cũng dở dang, dang dở. Hãy giao cho con một việc gì con thích và làm trong cả một năm học, vào một giờ nhất định, làm một cách đúng đắn để cho đứa trẻ áy sau này lớn lên có một ý chí mạnh mẽ. Nói thì đơn giản vậy nhưng để làm trong một năm cũng chẳng hề dễ dàng gì.

Ví dụ nhà mình mới thấy nhé: Sau giờ ăn cơm bạn ấy được giao nhiệm vụ dọn nồi cơm vào đúng chỗ quy định nhưng có nhiều hôm đùa thú lí do: Nào thì hôm nay cơm còn lại hơi nhiều cho nên hơi bị nặng với Chíp; Nào thì tự nhiên hôm nay tay Chíp nó cứ mỏi rã rời; Nào thì Chíp vừa mới rửa tay giờ cầm vào nồi nó do bẩn hết tay Chíp thì sao...Vậy mới nói làm vài việc nhỏ cũng dễ nhưng làm được cả năm vào đúng giờ ấy, quy trình như thế là một khó khăn cho một đứa trẻ chứ chả đứa. Vậy cho nên mình cũng chả ôm đóm mong cái gì con cũng làm được, chỉ cần một năm bạn ấy làm được 3 việc đúng giờ, đúng quy trình đã là cả một vấn đề rồi í chứ. Cứ nuôi con từ tốn lại, chậm lại thôi cũng học được khéo điêu hay, đời có gì là vội :v

36 Tội nghiệp trẻ con thời nay

Chúng nó lớn lên như cây cỏ, mọi sự giáo dục của chúng nó đều giao hết cho cả nhà trường bởi bố mẹ chúng nó chẳng có thời gian, chẳng có kiến thức mà dạy chúng nó...Buổi tối thú vui duy nhất của gia đình chúng nó là xem tivi. Chúng nó, lớp 3, lớp 2, lớp 1, 5 tuổi, 4 tuổi, 3 tuổi, 2 tuổi cũng có, chúng nó chẳng được bố mẹ chơi cùng bao giờ cả, cứ tự chơi ở trong con hẻm nhỏ. Chúng nó thèm được vẽ, thèm được chơi đất nặn, thèm những trò chơi đồ hàng lăm nhưng bố mẹ chúng nó chả bao giờ cho chơi những trò đấy cả. Chúng nó cứ xếp hàng mỗi buổi chiều mình đi về để được xin vào chơi, vậy là thứ 7 hay CN mình không đi đâu là nhà như cái chợ vỡ. Chắc chả bao giờ chúng nó được bố mẹ chơi cùng đồ hàng như vậy lên chúng nó mòi mình ăn khí thế, hỏi khí thế...:v.

Ồ, thấy chúng nó đáng thương vô cùng, vẽ gì cũng sợ vẽ sai cả, làm gì cũng lầm lết...Nói chung không nhìn thấy sự tự tin trong ánh mắt chúng nó :'. Ồ mà kể ra chúng nó còn hạnh phúc hơn chán vài đứa trẻ ở mấy nhà đối diện, những đứa trẻ chưa bao giờ được ra ngoài chơi, những đứa trẻ 9h tối mới về tới nhà trong bộ đồng phục nhau nhĩ, những đứa trẻ lớp 3 rồi mà không biết đi xe đạp, những đứa trẻ mà chỉ ngồi nghịch đất là ba nó đá phốc nó 1 cái, những đứa trẻ béo ục ịch không biết làm gì chơi gì ngoài học :'

Viết rồi mà vẫn muốn nói lại :3

Nhớ khi xưa còn nhỏ hay nghe câu: Vì tao là bố máy/ Vì tao là mẹ mà/Con cái là không được cãi cha mẹ...Nghe đến nhảm cả tai, bắt con cái phải phục tùng vô điều kiện, rồi con có cãi lại, chồng đối lại ấy là bảo con hư, con mất dạy... Ồ, chả chủ - nô thì là gì đấy. Haizz, thôi thì chuyện ngày xưa của bất kỳ gia đình nào trong VN, nhưng còn ngày ngay, haizz cũng đáng buồn không kém.

1. Nhớ bé hàng xóm mới 5t, chuẩn bị vào lớp 1 ấy vậy là bị bắt tập viết khí thế, viết trong nước mắt, viết trong ám úc, rồi thì bị nhốt ở người sân máy tiếng đồng hồ vì không viết. Mình mới bảo: Ôi chị nhốt nó thế nó ức chế tâm lý, chỉ phải cho nó viết với niềm vui thích chứ không càng lúc nó càng ghét, rồi chỉ đừng nhốt nó như thế nữa...Chị ấy bảo là: Nhà cô có 1 đứa cô mới làm như thế chứ nhà tôi có tận 5 đứa. Rồi ngày hôm sau lại tiếp tục đánh, tiếp tục nhốt. Nghe tiếng khóc mà thấy não lòng ghê gớm.

2. Một đứa bé 3,5t đang mải chơi với bạn thế là đái ra quần. Ôi cha, mẹ nó thấy được mẹ nó đánh nó roi tâ rồi bắt xin lỗi rồi rít. Xin lỗi á, nó có quái lỗi gì đâu mà xin, thế mẹ nó mải đang xem 1 bộ phim rất sến để nó chơi rồi đái ra quần sao. Mình lên tiếng thì mẹ nó bảo ngay: Bọn này cứ phải đánh mới được, mà không đánh nó hư ngay...Thôi thì mènh cũng pochieu toàn tập luôn. Mình có bảo sao nó cũng có lý do hết, chả thay đổi được trừ khi nó tự thay đổi mà thôi

3. Mà Miu thúi nhà mình chửi ai, sợ mẹ một phép, mẹ hổ chính công của VN chửi chả xa lạ gì. Bảo mụ đọc sách á, chờ đến kiếp sau nhá cưng bởi mụ còn đang bận tối đi tán dọc với bà con chòm xóm, lấy thời gian đâu để mụ đọc... Mà không đọc thì lấy đâu ra kiến thức bi giờ. Ôi giờ, chị mènh đấy,....

4. Rồi lại nhớ đến 1 chị tâm sự: Con chị ngoan lăm nhé, bố mẹ nói cứ nghe rầm rắp, không bao giờ cãi 1 tiếng. Mỗi tội là chửi cô giúp việc nhem nhem. Ồ thì đúng rồi, quan hệ mẹ - con là chủ - nô thì quan hệ con - giúp việc cũng rìa. Mình có mở miệng: Ôi như thế liệu có ổn không chị, sao lại có thể đánh chửi người giúp việc thế được...Ôi kệ nó mà em, giúp việc thôi ấy mà. Ôi giang ơi????

5. Đến nhà một đứa em chơi thấy 1 miếng ăn là 1 cái đe, một cái điện thoại, 1 người nhảy múa...Như một cái chọ, đứa bé thì khóc nắc từng hồi..Mình mới bảo: Ôi đọc sách đi em, thời đại nào còn ép con ăn khùng khiếp như vậy nữa. Chu kỳ dinh dưỡng của 1 đứa trẻ là 1 tuần cơ cơ mà, ngày hôm nay nó không ăn cá mai nó ăn cũng được...Đang thao thao bất tuyệt bà mẹ ra làm câu làm mình tắt điện: Ủ chu kỳ dinh dưỡng của mày giỏi quá con mày mới như thế :v.

Ở thế mỗi người một quan điểm mà, trong ánh mắt nhiều người mèn vốn là bà mẹ dở hơi, dạy con những thứ dở hơi, nghĩ những thứ dở hơi mà...Thây kệ chứ, mình nghiệm ra là không thể thay đổi người khác mà, mèn cũng chả định thay đổi ai, nói đê nghe, không nghe cũng chả sao sát. Mình chọn cách đọc sách rồi chiêm nghiệm. Ở chỉ biết là trong quan hệ mèn với giai mìn đang từng bước từng bước bỏ cái quan hệ CHỦ - NÔ đi, mình coi bạn ấy là người bạn, thực sự trưởng thành đê nói chuyện chơi đùa cùng bạn ấy, mình có thể cho bạn ấy ăn ót, nhảy dây, trèo thang...khi bạn ấy muốn, mình có thể chơi đá bóng với bạn ấy, có thể đê bạn ấy vẽ khắp mặt mình... Ở thì nhiều lầm miến sao bạn ấy vui, miến sao mình từng ngày bỏ cái quan hệ CHỦ - NÔ kia...

37 Làm đất nặn bằng sáp ong

Mình dạy con phải trân trọng đồ ăn, dù bất kỳ đồ ăn gì thì cũng phải vất vả mà có. Vậy nên đê làm đất nặn bằng bột mì cho con cũng luôn là trân trồ, bởi thực sự đó là đồ ăn, nhưng thực sự lúc đó không còn cách nào khác :3. Bất chợt học được cách làm sáp nặn bằng sáp ong thì mừng như vớ được vàng :v. Vậy là giờ đỗ phải áy áy, đỗ phải suy nghĩ nữa.

Đôi lúc bất chợt thấy fb của mình là những cảnh bố mẹ săn sàng lấy rau củ đê cho con làm dụng cụ tô vẽ tùng lum, đôi lúc bố mẹ cát rất nhiều trái cây đê con có thể chấm màu vẽ, đôi lúc nhuộm gạo đê chơi...Tất nhiên mình cũng chả phản đối nhưng mình không chọn cách đó. Chỉ biết rằng mình luôn dạy con trân trọng những gì thuộc về thiên nhiên.

Lan man mãi thì quay lại chủ đê sáp ong nhá: Bạn hấy mua 150gr sáp ong+20gr mõ cùu; Bạn có thể quay bằng lò vi sóng; Bạn có thể cắt nhỏ sáp ong đun nhỏ lửa; Vậy là bạn có sáp đê con chơi rồi đấy :p. Sáp này mỗi khi chơi bạn hấy ngâm nó 1 lúc lâu trong nước nóng thì tự nó sẽ mềm ra hoặc là bạn cứ bóp tay nhiều thì tự nó mềm ra. Về cơ bản thì sáp này chơi thích hơn rất nhiều đất nặn vì nó có độ cứng nhất định tốt lắm cho cơ tay của trẻ. Và nhân thê mình đang tìm màu trộn với sáp ong ai có màu nào tự nhiên mà rẻ mà lị an toàn :v cho mình cái tên với nhé :v

38 Vượt khó

Chợt thấy buồn, chợt thấy vu vơ.

Trong quyển sách Brain rules có 1 đoạn đại khái là mỗi đứa trẻ sinh ra có 1 cái gen đã định sẵn rồi (tên gì mà quên mất tiêu), nhưng đứa trẻ nào có cái gen đó thì nó dễ dàng vượt qua những khó khăn, những vấp váp và cả những cái không hay, và ngược lại nếu không có gen đó.

Nhớ ngày xưa cấp 1, cấp 2 chả có đi học thêm, học bán trú như giờ. Buổi chiều bố mẹ đi làm rồi cả lũ cứ tụ tập chơi cùng nhau, đến giờ đi học thì chả thèm đi xe mà đi bộ, đi thật sớm đê còn tha thẩn ở đồng ở ruộng, đê còn chơi đủ trò đóng kịch, đê còn ngồi giữa cánh đồng bát ngát xanh và ăn trộm đồng đồng...Không học thêm là thê nhưng kiến thức về mọi thứ có lẽ hơn rất nhiều trẻ con bây giờ bởi giờ chúng nó như những con gà công nghiệp có mỗi việc học và ăn...

Rồi lên đến cấp 3 từ già đến trẻ tiêm nhiễm vào đầu những đứa trẻ phải tìm cách học đê đỗ đại học, bắt đầu từ đó học như điêng cuồng, thêm ném khắp mọi nơi, đại khái hình như lớp 11 gì đó thì học xong kiến thức sách giáo khoa lớp 12 từ lâu rồi. Mình vẫn nấm ngoài luồng đó, mình ghét dành buổi chiều buổi tối của mình đê đi học thêm và hình như mình cũng chả biết SGK học khi nào, chỉ biết là đến lớp chỉ luyện các bài tập trong bộ luyện thi gì đó đến giờ cũng quên luôn. Nhớ lại hết cô rồi thầy thuyết phục mình phải đi học thêm, thuyết phục cả bố mẹ mình cũng chả đi. Đại khái mình trở thành rất lập dị so với xung quanh, đại khái cũng rất cô đơn, đại khái cũng luôn bị nhìn với ánh mắt chả ra gì, đại khái dự tính là trong lớp có 4 đứa không đỗ đại học trong đó có mình, đại khái những ngày tháng đó mình cũng chả có bạn bè...May sao có lẽ mình thuộc dạng có cái gen kia cho lên cù quan niệm: Ai nói gân tai người í nghe.

Rồi cứ thử nghĩ nếu 1 đứa trẻ mới cấp 1, cấp 2 đã chịu như thế liệu chúng có vượt qua không nhỉ? Nếu không thì lại bán trú, lại ròng rã học thêm vào cái thời gian lê ra đê chúng nó chơi mà khôn lớn. Cứ thử nghĩ sắn tối thằng con cũng đi học rồi không cho đi học thêm có sao không nhỉ? Nghĩ đến bất giác cũng rùng mình. Ủ nếu cảm giác của nó giống mẹ nó cấp 3 chắc cũng gay go phết bởi nó còn bé lăm chừ có 15 tuổi đâu giống mẹ nó đâu. Một đứa cháu thôi chuẩn bị thi cấp 3 mà căng thẳng tới mức lúc nào cũng có cảm giác đau tim, vãi cả người. Ủ, thời giờ chúng nó khổ quá, chúng nó chả còn được tận hưởng thiên nhiên như bố

mẹ chúng nó ngày xưa, chúng nó chỉ có học ngày học đêm và bên ngoài cũng chả còn an toàn cho chúng nó tận hưởng... Ôi sao thấy tương lai lũ trẻ con giờ nó mờ mịt thế chứ lị.

39 CHUYỆN XÌ MŨI

4 tuổi nó vẫn chả biết xì mũi, đi đâu người ta cũng bảo: 4t mà chưa biết hì mũi cơ à; lẽ ra 2t biết hì rồi chứ... Mẹ thì chả phải rồi tinh lén làm gì cứ AQ cho đời vui, đi chơi xa là vác theo cái hút mũi cũng chả thúc nó phải biết xì. Tuy nhiên mẹ vẫn cố í cho nó nhìn mỗi lần mẹ xì mũi. Vậy rồi bỗng một ngày nó chạy lại bảo mẹ: Mẹ lấy giấy giữ một bên mũi cho Chíp xì mũi.

Mẹ vẫn nghĩ mỗi đứa trẻ đến với thế giới này theo cách rất riêng và mẹ chả có đồng phục nó nó làm gì, nó sẽ chỉ là một đứa duy nhất trên đời mà thôi. Giờ thì mẹ chả bao giờ có thấy con người ta biết cái này thì có về dạy nó cái đó nhưng mẹ sẵn sàng trả lời những thắc mắc của nó ở bất kỳ đâu, cái nào mẹ hem biết thì mẹ bảo mẹ hem biết để mẹ suy nghĩ hiểu rồi mẹ sẽ trả lời. Cứ vậy cuộc sống của mẹ và nó đơn giản đi nhiều, chả vì những câu của mọi người mà cuồng quyt tít mù. Học cách AQ thấy đời đáng yêu biết bao nhiêu.

Người ta cứ đi trách GDVN thế nọ thế chai nhưng thực tế thì giáo viên và bố mẹ hãy là người thay đổi đầu tiên chứ đừng đi trách ai cả. Mình cứ tự nghĩ chương trình lớp 1 ở VN chả có gì là sai, có sai thì ở chính giáo viên và bố mẹ mà thôi.

Nếu như cũng là dạy chữ A nhưng giáo viên đừng chép y nguyên trên bảng và dạy đứa bé như con vẹt mà hãy sáng tạo chữ A theo cách của riêng mình thì có gì sai đâu; Nếu như giáo viên đừng bắt mấy đứa trẻ luyện nét thanh nét đậm mà chỉ cần đứa trẻ viết rõ ràng thì có gì sai đâu; Nếu như những buổi chiều giáo viên hãy tổ chức chơi cùng đứa trẻ chứ không phải ngồi i 1 chỗ rồi làm bài tập thì có gì sai đâu; Nếu như cùng là dạy 1+1=2 thì hãy kể những câu chuyện rất đời thường đi chợ mua thì có gì sai đâu; Nếu như...; Và nếu như giáo viên hãy chịu đọc sách, hãy chịu thay đổi tư duy thì có đứa trẻ hạnh phúc không. Cái chính nó là ở con người chứ chẳng phải là nền GD này kia

Nếu như bố mẹ đừng nuôi những giấc mộng không thành của mình để dồn cả vào con thì có phải vui không nào. Mình có quen thân vài đứa em hay bàn chủ đề về con cái nó mới bảo: Vậy chị không định hướng gì cho con chị sao?. Ư tất nhiên là trẻ đến thế giới này như tờ giấy trắng tinh mà, phải định hướng chứ nhỉ, nhưng mình thì thấy chỉ cần con mình có đam mê và là người Việt từ tết đã là khó lăm rồi. Kiến thức ư, nếu chỉ cần có đam mê thì cái gì muốn biết là biết liền, giờ thế giới phẳng tung mà. Rồi bạn ấy lại bảo: Chị có muốn con chị đi du học không? Ư, nếu mình nói không thì là vô lý, muốn lăm chứ nhưng mình vẫn tin vào chữ tuy duyên. Mình không vì ước mơ đó mà bắt con học đủ thứ trên đời, mình vẫn mong bằng cách nào đó truyền đam mê cho con thôi là đủ, và nếu hội tụ đủ duyên thì điều đó át xảy ra thôi. Sau này mình vẫn hi vọng dù con có là 1 thợ cắt tóc thì chỉ cần con có đam mê là đủ, dù con chọn bất kỳ thứ gì cũng cần phải có đam mê chứ không phải như mình cho đến giờ dù công việc không đến nỗi tệ nhưng không nhìn thấy đam mê. Mình vẫn cứ thấy rằng người Việt lúc nào cũng than thở rằng chương trình học ở VN nặng nề với đứa trẻ quá nhưng chính bố mẹ đang tiếp tay cho điều đó mà thôi. Một đứa trẻ có chịu nổi không khi sáng học chương trình của GDVN chiều thì học chương trình của Tây, Mỹ, Úc...tùm lum thứ, chưa kể rằng tối chúng nó lại được bố mẹ vác đi học nào là tiếng Anh, tiếng Hoa, võ, nhạc... Thực mà nói thì đã có lúc tí nữa mình cũng đã quay cuồng nhưng may sao mình kịp thời dừng lại khi mới bắt đầu, và mình thực sự cảm thấy làm cho con cảm thấy yên ổn và hạnh phúc.

40 NHỮNG CƠN GIẬN DỮ

Tuần nay em rất dễ tức giận, tức giận nhiều lắm. Mẹ vẫn cố gắng tìm hiểu nguyên nhân và rồi tự an ủi mình ừ chắc em sắp chuyển qua giai đoạn 2.1/3 cho nên thế :v.

Ừ nếu có mỗi mẹ và nó thôi thì những cơn tức giận ấy nó dễ kiềm soát hơn, nó dễ kết thúc hơn bởi bao giờ cũng vậy nếu mẹ mà biết trước chuẩn bị có con bùng nổ thì mẹ cố gắng đánh lạc hướng bằng cách này hay cách khác. Đôi lúc ko đánh lạc hướng được thì mẹ để tự em cho hỏa bốc hết, em có thể khóc, em có thể hét... Rồi khi em bình tâm lại em sẽ bảo: Mẹ bế Chíp. Lúc đó mẹ chỉ ôm em thôi rồi tối mẹ sẽ kể cho em nghe một câu chuyện về loài vật về hoa lá cành do mẹ tự nghĩ ra... Chỉ vậy thôi chứ mẹ không nói gì cả

Ư, nhưng nếu không chỉ có mẹ và em thì con bùng nổ của em nó sẽ dữ dội hoi nhiều lầm bởi ai cũng thêm vào 1 câu, bởi ai cũng xúm lại nói, bởi ai cũng ai nói quá nhiều. Đấy như hôm qua đây chỉ vì thế mà tay mẹ thế này đây...

Nhưng không sao, mẹ tin rằng em sẽ luôn tự nhận ra 1 bài học trong mỗi lần bùng nổ như thế, mẹ tin em chẳng có gì sai khi em có quyền giận dữ...Nhưng thực sự mẹ cũng phải kìm néo lầm luôn bởi em cắn, em cào, em đáy, em xô.

41 TAM SAO...

Bà chị dâu chạy sang kể rằng đứa bé 6t mới bị bắt cóc ở hẻm bên cạnh. Ở thì bà í chả nói sai rồi nhưng vẫn bán tín bán nghi, vẫn nghĩ rằng đứa bé ấy chắc đang ở nhà ai đó bởi mình vẫn cứ nghĩ bắt cóc chả dễ dàng gì nhưng cũng phải cẩn thận. Vậy là tối đó các con hẻm xung quanh đó không một đứa trẻ nào ra chơi nữa, mình cũng hẻm có dám, trong lòng phát phồng lo âu vô cùng. Cứ nghĩ nếu thế thật chắc từ nay tuyệt đối hẻm cho thằng ranh con ra ngoài hẻm chơi nữa mặc dù trước đây nó ra chơi lúc nào mình cũng có mặt 100%.

Vậy rồi sáng hôm sau phải qua hẻm có đứa bé bắt con hỏi cho rõ sự tình. Hóa ra nó trốn vào nhà hàng xóm đánh bài mà không ai tìm ra. Vậy mới bảo chưa nhìn thấy thì chả có gì dám khẳng định là đúng cả. Thời đại nhiễu loạn thông tin ghê gớm luôn. Từ lâu chả bao giờ đọc mấy trang báo lá cải nữa bởi mở ra toàn chém với chả giết. Có chăng hãy cứ làm gì là mình thấy an toàn nhất thôi vậy cho nên chả bao giờ đi về sau 9h tối nữa cả, cũng chả bao giờ để nó thơ thẩn ở ngoài hẻm 1 mình, đi đâu cũng nắm chặt tay...

42 BỆNH NGÔI SAO

Nó học ở trường cũ bỗng mắc bệnh ngôi sao, cái gì nó cũng cho mình là giỏi nhất, cái gì nó cũng mong được người khác khen, cái gì nó cũng muốn làm hơn người khác mặc dù lúc đó nó mới 3,5t...Mẹ thấy không ổn tí nào mới quyết định chuyển trường bởi mẹ không thích trẻ con đã sớm nhiễm vào trong người bệnh thành tích như thế. Chuyển trường đã gần 1 năm nó vẫn còn chưa hết bệnh ngôi sao :3, cũng chỉ bởi trường cũ khen nó nhiều quá, lúc nào cũng khen nó giỏi nhất, lúc nào cũng để nó làm mẫu hết, lúc nào cũng mặc bệnh thi thố hết...Nhớ ngày tổng kết năm học nó đc gọi cái gì mà học sinh xuất sắc mới chả tiêu biểu, nhớ lại nó có vẻ rất phấn khởi với phần quà của nó nhiều hơn các bạn mà phát hoảng, nhớ lại bài phát biểu chia tay của 1 chị lớp 5t mà phát hoảng...May sao mẹ đã tìm lại được tuổi thơ cho nó ở 1 ngôi trường không có khen thưởng. Và mẹ mong sao nó hết bệnh ngôi sao thật nhanh :v, mong sao cả những năm tiểu học của nó không có bệnh thành tích thi thố mà người VN rất hâm mộ.

Đôi lúc bô mẹ luôn cho con cái thi thố ở 1 cuộc thi nhỏ nào đó dù là chỉ nhỏ rất nhỏ thôi. Đôi lúc học sinh mới học lớp 1 thôi mà đã thi thố đủ kiểu: Nào thì là vở sạch chữ đẹp, nào thì là thi hùng biện, nào thì là thi này thi kia...Đừng tưởng rằng trẻ con mới tí tuổi thôi chả biết gì, thi để cho vui thôi mà, thi thì hiển nhiên sẽ có thắng có thua rồi chứ chả thẻ nào thi chỉ để vui được. Rồi sao nỗi, có những đứa trẻ được khen có khi mắc bệnh ngôi sao, rồi những đứa trẻ chả được khen thậm chí có cô giáo còn luôn nói rằng bé rất chậm so với các bạn sẽ mặc cảm lắm lắm...Những điều đó tưởng nhỏ thôi nhưng ảnh hưởng tới một đứa trẻ nhiều nhiều lắm luôn. Vậy nên cứ mong sao ở VN bỏ những cuộc thi thố rất chi là vớ vẩn đi, áy chỉ mong sao bố mẹ đừng cho con thi hết cuộc thi này tới cuộc thi khác để có thắng có thua.

P/s: Lan man cho 1 buổi sáng thằng con đòi thi với con mẹ xem ai nhanh hơn :3

43 Sách hay

Sách hay không phải luôn luôn là những sách bất tận mới được. Đôi khi quyển sách chỉ cần khuê gợi được ở ta những ý nghĩ đột ngột, lạ lùng và mới mẻ, đọc xong ta không khỏi bâng khuâng hoài nghi.

Sau cùng ta cũng nên đọc những sách có tư tưởng đối lập để dùng làm sách gối đầu giường. Bởi vì nó cho ta suy nghĩ nhiều hơn, vì chính họ đã giúp ta nhìn thấy rõ nhược điểm và bắt buộc ta phải tìm bằng chứng cho lập trường tư tưởng của ta.

Tôi tự học - TGNDC - Một quyển sách đáng đọc cho tất cả mọi người, cho những ai đang làm bم để có thêm thông tin trong sự nghiệp "trồng con"

Ứ thì quan điểm đối lập để chiêm nghiệm và càng phải tìm hiểu thêm chứ có cần phải ném đá không nhở. Chỉ cần đọc tiêu đề thôi nhưng thực chất bên trong viết gì cũng chả biết vậy là quay ra ném đá không thương tiếc, ném một cách khủng khiếp luôn. Mọi thứ chả phải tuyệt đối đúng đến suốt đời, biết đâu ngày mai, ngày kia...chân lý vốn cho là đúng lại là sai.

P/s: Viết đi viết lại ưng chii để khoe em nó làm được cuối tuần :v. Suy nghĩ cứ lêch lạc :v cho nên em nó cứ lêch lạc

44 Sự phát triển của trẻ

Có một dạo nó hay cúi xuống cả tô canh để húp, lấy cả đũa và thìa để ăn ở tô canh chung. Mẹ cứ hay nói: Chíp làm thế thì chả ai còn dám ăn canh nữa đâu. Ấy nhưng nói vậy thôi nhưng mẹ lại vẫn ăn cho nên nó sẽ chả thấy kết quả gì...

Hôm nọ nó mới kể với mẹ như này:

- Em Tôm đang ăn canh của mình mà đỗ cả chén canh của mình vào tô canh của mọi người mẹ ạ.
- Cô M. mới bảo rằng: Chắc tô canh này mình không ăn được nữa rồi. Chắc mình phải nhờ cô T. làm 1 tô canh khác thôi.
- Mà cô T. chỉ nấu được canh trứng thôi mẹ ạ. Tô canh kia nấu khó mất thời gian lắm.
- Chíp sẽ không cúi xuống uống tô canh nữa đâu mẹ.

Vậy là có vẻ em đã không còn làm như vậy nữa. Ấy mới nói có những thứ nói ra rả chả có tác dụng gì bởi trẻ học được thông qua hoạt động thực tế. Ấy mới nói có những đứa trẻ luôn nói bậy bởi chúng học được từ người lớn và chúng cũng chả nghĩ là xấu. Ấy mới nói trẻ rất hay có những hành động mà người lớn cho là không ngoan nhưng thực tế thì đâu đó trẻ tiếp nhận từ môi trường...Vậy mới nói mầm non cần lăm sự chuẩn mực của ba mẹ, của thầy cô, của mọi người xung quanh để mà học tập qua bắt chước.

Vậy bàn chút về #Anthroposophy_Steiner# nhé:

0-7 tuổi: Trẻ học được thông qua bắt trước, trẻ tiếp nhận mọi thứ từ môi trường xung quanh. Việc giáo dục thời kỳ này đặc biệt nhấn mạnh việc học thông những hoạt động thực tế của trẻ. “Trẻ được học trong một môi trường lớp học giống như ở nhà, mà ở đó các cá thiết bị được làm từ tự nhiên. Một môi trường như thế theo lý thuyết giáo dục của Waldorf là tốt cho sự phát triển về thể chất, cảm xúc, cũng như trí óc của đứa trẻ. Những trò chơi ngoài trời cũng được áp dụng một cách rộng rãi trong trường học với mục đích là để cung cấp cho đứa trẻ những sự trải nghiệm của tự nhiên, thời tiết và mùa trong năm. Trong những ngôi trường Waldorf thì việc phát triển khả năng ngôn ngữ của trẻ là thông qua những bài hát, bài thơ hay trò chơi vận động. Những điều này bao gồm cả thời gian kể chuyện hàng ngày của giáo viên. Dụng cụ đồ chơi được làm từ những nguồn tự nhiên có thể biến đổi cho những mục đích khác nhau. Những con búp bê của trường Waldorf thường được làm một cách đơn giản để trẻ có thể sử dụng và cũng có khả năng sáng tạo cũng như trí tưởng tượng của nó. Trường học Waldorf không khuyến khích nhà trẻ và học sinh các lớp tiểu học sử dụng những thiết bị điện tử như là tivi, máy tính hay băng đĩa nhạc vì họ tin rằng những điều này là không có lợi cho sự phát triển của đứa trẻ trong những năm đầu này. Sự giáo dục cũng nhấn mạnh những trải nghiệm sớm cho trẻ thông qua những hoạt động hàng ngày trong cuộc sống bao gồm lễ hội”

(Hôm nào mình sẽ có bài tổng kết về việc bạn nhà mình đã học được những gì từ ngôi trường mang triết lý giáo dục Steiner nhé. Nói thực mình bằng lòng lầm bởi con mình học được nhiều thứ vô kể, kể ra thì nó lan man lầm luôn vậy cho nên dành cho bài khác :v)

7-14 tuổi: Trẻ vẫn tiếp nhận mọi thứ từ môi trường nhưng có chọn lọc cho riêng mình. rong những năm này việc giáo dục nhấn mạnh việc phát triển cuộc sống tình cảm, cảm xúc nghệ thuật của đứa trẻ thông qua những cách biểu hiện và thị giác khác nhau đối với nghệ thuật.

14-21 tuổi: Trẻ gần như bộc lộ mọi thứ sau 14 năm. Nó gần trẻ là một hình tròn thì mũi tên đứa ra phía ngoài hình tròn vậy.

Rồi chu kỳ đó lặp lại 7 năm một lần cho đến tận khi người ta già. Vậy cho nên mới nói người già giống như một đứa trẻ vậy...

Giáo viên của trường Waldorf sử dụng khái niệm của 4 tính khí để giúp cho việc phân tích, hiểu, liên kết với cách cư xử cũng như tính cách của đứa trẻ dưới sự dạy dỗ của họ. Bốn tính cách: nóng giận, phớt lờ (lạnh lùng), sầu muộn và lạc quan được coi như đặc trưng cho bốn tính cách của con người và mỗi bản tính có phương thức riêng để trao đổi và liên lạc với thế giới bên ngoài.

45 Harvard u? Những con “Zombie” xuất chúng

TRẠM ĐỌC - READ STATION 14 THÁNG 4 2016

Ai chẳng muốn vào Harvard! Những ngày gần đây, người dân Việt Nam lại được dịp hân hoan khi 1 học sinh trường Ams được Harvard cho học bổng tới 7 tỷ đồng.

Trái với niềm hoan hỉ tột độ khi một nước thế giới thứ ba có người được lọt vào tháp ngà Harvard, William Deresiewicz, từng là giáo sư Anh Văn 10 năm trường đại học danh tiếng Yale, một người không xa lạ gì với các trường đại học tinh hoa và “những con cừu xuất sắc” (Excellent Sheep), đã mang lại cho chúng ta một cái nhìn cận cảnh về “cuộc chạy đua điên rồ” đến các trường Top và những suy tư của ông về “một nền giáo dục đúng nghĩa” trong bài viết được Read Station chuyên ngữ này.

Những pháo đài học thuật này tuyển sinh một cách bí hiểm ra sao? Số phận của những “hồ sơ xuất chúng” nhất được định đoạt thế nào? (Bật mí, nếu bạn chỉ có 5 hoạt động ngoại khóa trên CV hoặc điểm tổng kết 8.5/10 thì khả năng bị loại của bạn là rất lớn.)

Và trái ngược với những gì chúng ta vẫn nghĩ về những sinh viên giỏi giang và hanh tiến này, tác giả mô tả cuộc đời của họ cũng nhuốm màu bi thảm như mọi học sinh bình thường khác: học xong cũng chẳng biết “tiếng gọi” đời mình là đâu.

Cuốn sách đi kèm với bài viết này, *Excellent Sheep: The Miseducation of the American Elite and the Way to a Meaningful Life*, không phải là một cuốn sách tầm thường. Từ khi ra mắt năm 2015, cuốn sách đã làm mưa, làm gió từ các văn phòng hiệu trưởng đại học, những nhà làm giáo dục trăn trở với sự chuyển mình của đại học trong thế kỷ 21, đến chính các học sinh sinh viên - những người trực tiếp trải qua cuộc chạy đua.

Hi vọng, với việc dịch bài viết này, dự án sẽ giúp bạn và bố mẹ của bạn có một cái nhìn phản biện, bớt ảo tưởng hơn về các trường đại học tinh hoa ở Mỹ - nơi các học sinh và phụ huynh giàu có Việt Nam hiện nay đang tìm mọi giá để lao đầu vào.

Bài viết của WILLIAM DERESIEWICZ, trên tờ News Republic

Đừng gửi con bạn đến Ivy League: Các đại học hàng đầu nước Mỹ đang biến con cái chúng ta thành zombie.

Vẫn nhớ mùa xuân năm 2008, tôi dành thời gian phần lớn trong ngày cho một công việc tại uỷ ban tuyển sinh Đại học Yale. Chúng tôi lúc đó, gồm ba cán bộ tuyển sinh, một thành viên ban chủ nghiệm, và tôi - đại diện khoa, đang xét duyệt hồ sơ từ khu vực phía đông bang Pennsylvania. Các thí sinh được chấm điểm từ 1 đến 4 dựa vào một chuỗi các số liệu và mật mã - điểm bài thi chuẩn hóa SAT, điểm trung bình năm (GPA), xếp hạng lớp học (class rank), một điểm số đánh giá thư giới thiệu (letter of recommendations), vài mật mã chú thích cho những trường hợp đặc biệt như con ông cháu cha (legacies), hay một học sinh có xuất thân/hoàn cảnh khác biệt (diversity cases).

Nhóm được điểm 1 là chắc chắn được nhận, điểm 3 và 4 thì chỉ có thể nhận trong điều kiện đặc biệt - chẳng hạn một vận động viên cấp quốc gia, hoặc một “DevA” (thí sinh thuộc loại ưu tiên nhất trong hạng mục “phát triển trường” (development case) - có nghĩa là con của một nhà tài trợ rất giàu có). Nhiệm vụ của chúng tôi là ra quyết định chọn ai giữa những học sinh được điểm 2. Những chiếc tó lớn đựng đồ ăn vặt được đặt quanh phòng để duy trì năng lượng cho ban tuyển sinh cả ngày.

Trợ lý của chúng tôi, một chàng trai trẻ khoảng chừng 30 tuổi, đọc và giới thiệu về từng thí sinh bằng những thuật ngữ của phòng tuyển sinh mà cô gắng lầm tôi mới theo kịp được. “Bộ khung ngon” (Good rig): bảng điểm đẹp hứa hẹn một học sinh thành công trên con đường học vấn. “Ed level 1”: cha mẹ có trình độ giáo dục không vượt quá phổ thông - “hoàn cảnh khó khăn đây”. “MUSD”: một nhạc công triển vọng. Những cô cậu nào mà có từ năm đến sáu thành tích hoạt động ngoại khoá - những “kẻ khoe khoang” (the “brag”) - thường gấp rắc rối rồi, vì năm, sáu với chúng tôi vẫn là chưa đủ. Chúng tôi lắng nghe, đặt câu hỏi, bình luận vài thứ, rồi biểu quyết chọn hay không chọn.

Với rất nhiều thí sinh tài năng để chọn, chúng tôi thường tìm những đứa trẻ có thứ gì đó đặc biệt hơn, “PQs” (personal qualities) - phẩm chất cá nhân - thường được thể hiện qua những bài luận và thư giới thiệu. Những thí sinh mà đơn giản chỉ có lý lịch và các con số thường bị từ chối: “không có gì đặc biệt”, “không phải là một người làm việc nhóm”, “trông có vẻ nửa vời”. Một thanh niên khác có số lượng thành tích hoạt động ngoại khoá nhiều đến phát rồ và nộp tới 9 lá thư giới thiệu thường sẽ bị đánh giá là “quá dữ dội”. Mặt khác, lý lịch và các con số rõ ràng là thứ không thể thiếu. Tôi được kể rằng những thí sinh thành công thường hoặc “giỏi toàn diện” (well-rounded) hoặc “siêu dị” (pointy) - nổi bật và đáng chú ý chỉ ở một lĩnh vực - nhưng nếu giỏi theo kiểu dị, chúng phải thực sự rất dị: một nhà soạn nhạc có đĩa ghi âm gây ấn tượng cho cả hội đồng nghệ thuật, một nhà khoa học chiến thắng trong một cuộc thi cấp quốc gia.

“Siêu nhân”, James Atlas gọi tên chúng - là hình mẫu những học sinh cực kỳ thành đạt và tài năng của các đại học tinh hoa hiện nay. Hai bằng đại học, một môn thể thao, một nhạc cụ, vài tiếng nước ngoài, hoạt động từ thiện ở ngóc ngách xa xôi nào đó trên thế giới, một vài sở thích cá nhân ném vào cho cân bằng và toàn diện: Chúng đã tinh thông tất cả mọi thứ, cùng với một sự tự tin đến bình tĩnh khiến bạn bè cùng trang lứa và cả những người trưởng thành đều phải kính sợ. Một giáo viên ở một trường đại học hàng đầu từng yêu cầu các sinh viên của mình học thuộc lòng 30 câu thơ của Alexander Pope - một nhà thơ thế kỷ thứ 18. Gần như đứa nào cũng nhớ chính xác đến từng dòng. Đó quả là một điều kỳ diệu, cô tâm sự, cứ như là quan sát bầy ngựa nối đuôi nhau chạy vòng tròn vậy.

Những đứa trẻ đáng ghen tị này quả nhiên là những kẻ thắng cuộc trong cuộc đua mà chúng ta đã vẽ ra cho chúng từ thời thơ ấu. Song, qua những gì tôi đã quan sát ở các học sinh của mình, lắng nghe hàng trăm người trẻ viết thư và trò chuyện cùng tôi những năm gần đây, sự thực hoàn toàn khác xa. Hệ thống giáo dục tinh hoa của chúng ta đã thiết kế ra những người trẻ thông minh, tài năng, và đầy động lực, đúng, nhưng đồng thời cũng đầy lo âu, sợ hãi, lạc lõng, vô định, với sự tò mò tri thức ít ỏi, nhận thức về mục đích và đam mê bị kiềm chế: mắc kẹt trong cái bong bóng của đặc quyền, ngoan ngoãn đi theo một con đường định sẵn, xuất sắc trong những gì chúng làm nhưng chẳng hiểu tại sao lại làm nó.

Khi tôi nói về nền giáo dục tinh hoa, tôi đang nói đến những trường đại học danh giá như Harvard, Stanford, Williams hay các trường có tỉ lệ chơi gay gắt khác, nhưng tôi cũng đang nói đến tất cả những thứ đang góp phần tạo nên nó - các trường trung học tư và công; thị trường không ngừng lớn của các gia sư và dịch vụ tư vấn giáo dục, các khoá học chuẩn bị cho kỳ thi chuẩn hoá; thậm chí là ngay chính bản thân hệ thống tuyển sinh - thứ đậm đà hăm doạ như một con rồng dữ tợn trước ngực của trưởng thành; những trường đại học cao học và cơ hội việc làm tại các công ty tên tuổi sau khi tốt nghiệp; cha mẹ và cộng đồng, chủ yếu là ở tầng lớp thượng-trung lưu - những người đã và đang tìm mọi cách để đẩy con mình vào họng của cỗ máy này. Nói ngắn gọn là, toàn bộ hệ thống giáo dục tinh hoa của chúng ta.

Tôi, không ai khác, chính là người trong cuộc. Giống như rất nhiều đứa trẻ ngày nay, tôi bước vào con đường đại học lờ đờ như một kẻ mộng du. Chọn nơi nào danh giá nhất nhận bạn vào; sau đó những gì đợi chờ chúng ta sẽ là địa vị, của cải, và thành công. Còn những câu hỏi như thế nào mới thức sự là giáo dục và tại sao bạn cần nó - tất cả đều không được quan tâm hay nhắc đến. Chỉ tận sau 24 năm dành thời gian ở Ivy League - học đại học và lấy bằng tiến sĩ ở Columbia, mười năm giảng dạy tại Yale - tôi mới bắt đầu đặt câu hỏi về việc hệ thống đã làm gì những đứa trẻ và làm sao để chúng thoát khỏi nó, nó đã ảnh hưởng thế nào đến xã hội của chúng ta và làm sao chúng ta có thể triệt phá nó.

Một người phụ nữ trẻ từ một trường đại học khác viết cho tôi thế này về người bạn trai của cô học ở Yale:

“Trước khi vào đại học, anh ấy dành phần lớn thời gian đọc sách và sáng tác truyện ngắn. Ba năm sau, anh ấy trở nên bất an đến đau khổ, lo lắng về những điều mà bạn bè cùng trường tôi chẳng bao giờ để ý đến, như là nỗi hổ thẹn khi phải ăn trưa một mình và việc không rõ anh ấy đã “networking” đủ chua. Không ai ngoài tôi biết rằng anh ấy giả vờ mình biết nhiều bằng cách lướt qua chương đầu và chương cuối của tất cả những cuốn sách anh nghe đến tên, cố gắng ăn sống nuốt trôi những bài giới thiệu sách thay vì đọc sách thật. Anh ấy làm thế không phải vì không ham mê tri thức, mà là vì xã hội nơi anh sống đề cao khả năng có thể nói về những quyển sách hơn là việc thực sự đọc chúng.”

Tôi đã dạy rất nhiều người trẻ tuyệt vời trong suốt thời gian ở Ivy League - những đứa trẻ thông minh, chín chắn, sáng tạo mà hẳn là một vinh hạnh để nói chuyện và học hỏi. Nhưng phần lớn đường như hài lòng với một gam màu trong những dòng kẻ mà hệ thống giáo dục đã vẽ ra cho chúng. Rất hiếm ai nhiệt huyết với

các ý tưởng. Rất ít ai coi đại học như là một phần của kế hoạch dài lâu cả đời để khám phá tri thức và phát triển bản thân. Ai ai cũng ăn mặc như luôn sẵn sàng để được phỏng vấn bất cứ lúc nào.

Nếu nhìn sâu dưới bề mặt của sự hoàn hảo tự tin không tì vết này, những gì bạn thấy sẽ là một mức độ lớn đến độc hại của những nỗi sợ, những phiền muộn, của sự trống rỗng, vô định, lạc lõng và tách biệt. Một khảo sát quy mô lớn trên các sinh viên năm nhất gần đây tìm ra rằng các phản hồi về sức khoẻ tinh thần của sinh viên đã tụt xuống mức thấp nhất trong lịch sử 25 năm khảo sát.

Các yêu cầu tuyển sinh giờ đây ngặt nghèo đến nỗi những đứa trẻ được nhận vào các trường đại học tinh hoa chưa bao giờ trải nghiệm điều gì ngoài thành công. Viễn cảnh về việc không thành công làm chúng sợ hãi và mất phương hướng. Cái giá của thất bại, dù chỉ là tạm thời, không chỉ là một ván đề thực tiễn, mà còn là ván đề sống còn. Thành tích trở thành một lời chối bỏ tàn bạo với mạo hiểm. Bạn không được phép mắc lỗi, nên bạn sẽ tránh mọi khả năng có thể gây ra lỗi. Một lần, một sinh viên ở Pomona nói với tôi rằng cô ước gì có một cơ hội để suy nghĩ về những gì mình đang học, chỉ tiếc là cô không có thời gian.

Tôi hỏi cô đã bao giờ nghĩ về chuyện không đạt điểm A trên lớp chưa. Và cô nhìn tôi như thể tôi vừa đưa ra một gợi ý vô duyên và bất lịch sự.

Có một vài ngoại lệ: những đứa trẻ bằng mọi cách, dù phải chống lại dòng chảy xô đẩy của xã hội, cố gắng đạt được một giáo dục đúng nghĩa. Nhưng những gì trải qua thường khiến chúng cảm thấy mình không khác gì lũ lập dị. Một sinh viên từng kể với tôi rằng một người bạn của cô đã bỏ Yale vì cảm thấy như ngôi trường đang “bóp chết một phần trong bạn mà bạn vẫn gọi nó là tâm hồn”.

“Hoàn vón”: đó là cách nói mà bạn vẫn thường nghe thấy ngày nay khi mọi người nói về đại học. Thứ mà có vẻ như chẳng ai quan tâm đó là “hoàn” ở đây nên là làm gì? Chúng ta nên làm gì để 4 năm đại học không vô nghĩa? Có phải nó chỉ đơn giản là kiếm được nhiều tiền hơn? Có phải mục đích duy nhất của giáo dục là giúp bạn kiếm một công việc? Nói một cách ngắn gọn, đại học có ý nghĩa gì?

Ý nghĩa đầu tiên của đại học đó là dạy bạn cách nghĩ. Nó không đơn giản chỉ là phát triển các kỹ năng tư duy chuyên biệt cho mỗi ngành học. Đại học là cơ hội để bạn đứng ra ngoài thế giới trong vài năm, tách biệt bản thân giữa các giá trị truyền thống của gia đình và tiếng gọi cấp bách của công ăn việc làm, để chiêm nghiệm mọi thứ từ xa.

Song, học cách nghĩ mới chỉ là bước đầu. Có một điều quan trọng bạn cần nghĩ đến: xây dựng một nhân cách. Khái niệm này nghe có vẻ kỳ lạ. “Chúng tôi đã dạy chúng,” David Foster Wallace nói, “rằng nhân cách là thứ mà các anh phải có.” Chỉ bằng cách kiên lập một sự giao tiếp, một sự kết nối giữa tâm trí và trái tim, giữa kiến thức và trải nghiệm, bạn mới có thể trở thành một cá nhân, một sinh vật độc nhất - một tâm hồn. Công việc của đại học là dẫn dắt bạn để bắt đầu hành trình này. Những quyển sách, những ý tưởng, những tác phẩm nghệ thuật, những kiệt tác của tư duy, thông qua đó bạn sẽ nhận ra cách những bộ óc lớn đang tìm câu trả lời theo cách riêng của họ.

Đại học không phải là cơ hội duy nhất để học cách nghĩ, nhưng nó là cơ hội tốt nhất. Có một điều chắc chắn: Nếu bạn vẫn chưa bắt đầu làm nó cái lúc mà bạn đã tốt nghiệp, khả năng cao là bạn sẽ không làm nó sau này. Phần lớn bốn năm của bạn sẽ lãng phí nếu đại học chỉ thuần túy chuẩn bị cho sinh viên ra trường đi làm.

Các trường đại học tinh hoa thường tự mẫn rằng họ đang dạy học sinh cách nghĩ, nhưng những gì họ làm chỉ là đào tạo sinh viên các kỹ năng phân tích và hùng biện - những kỹ năng cần thiết để thành đạt trong kinh doanh và nghề nghiệp. Tất cả mọi thứ đều là kỹ nghệ - sự phát triển của chuyên môn hoá - và tất cả mọi thứ cuối cùng đều được giải thích bằng các thuật ngữ chuyên môn.

Các đại học tôn giáo - các đại học khu vực mà chẳng ai biết đến tên - thường làm tốt hơn trên phương diện này. Quả là một bản cáo trạng cho Ivy League và đồng bọn: rằng những trường đại học chỉ đứng bậc bốn trên bảng xếp hạng học thuật, tuyển vào những học sinh có điểm SAT thấp hơn học sinh của họ đến vài trăm điểm, lại đem đến một nền giáo dục tốt hơn, nền giáo dục với ý nghĩa đúng nhất của nó.

Ít nhất thì các trường đại học tinh hoa đều rất khắt khe và chất lượng trong vấn đề học thuật, không ư? Không nhất thiết. Nếu là các ngành khoa học thì thường là như vậy. Nhưng ở các ngành khác? Không nhiều

lắm. Có một vài ngoại lệ, hẳn nhiên, nhưng các giáo sư và sinh viên đã ngầm ký kết một "hiệp ước không gây hấn".

Sinh viên được các học viện coi như là "khách hàng" và thường được thoả mãn nhiều hơn là thách thức. Các giáo sư thường được trả thưởng nhờ các công trình nghiên cứu, vậy nên họ luôn cố gắng dành càng ít thời gian trên lớp càng tốt để tập trung cho đề tài nghiên cứu của mình. Chính sách đãi ngộ giáo viên kiểu này đang chống lại chính công việc giảng dạy, và các trường đại học càng danh giá, khuynh hướng này càng mạnh. Kết quả là những bài làm hiện nay dù chất lượng kém hơn nhưng lại được điểm cao hơn.

Đúng là thanh niên ngày nay giao tiếp và tham gia xã hội nhiều hơn là thanh niên vài thập kỷ trước, đúng là họ dễ thích nghi với các xu hướng sáng tạo và khởi nghiệp hơn. Nhưng nó đồng thời cũng đúng, ít nhất là ở các trường đại học danh giá, rằng nếu ngay cả những khát vọng này duy trì được tới lúc ra trường - một cái "nếu" lớn lao - họ thường giới hạn sự kiến tạo của mình trong nhận thức eo hẹp về điều gì tạo nên một cuộc sống giá trị: sự giàu có, thành tích, và thanh thê.

Trải nghiệm, bản thân nó, đã bị giảm xuống chỉ còn là một phương tiện để viết bài luận đại học. Từ việc học đến trải nghiệm, tất cả đều được biến thành thứ hàng hoá cho hồ sơ tuyển sinh, bước tiếp theo sau những con số và thành tích đẹp là tìm kiếm những trải nghiệm có thể đem ra sản xuất thành bài luận. Thời báo New York báo cáo rằng giờ đây đã có những trung tâm làm ăn phát đạt từ việc sản xuất các mùa hè chuẩn-bị-cho-bài-luận. Song, thứ làm chúng ta rùng mình nhất là sự nồng cạn của những hoạt động này: một tháng du lịch vòng quanh nước Ý để học về thời kỳ Phục hưng, "cả một ngày" làm việc với một band nhạc. Cả một ngày cơ đấy!

Tôi nhận ra được một điểm chung từ những hoạt động thiện nguyện. Tại sao những học sinh đó lại phải cần đến những nơi như Guatemala (một quốc gia ở Trung Mỹ) để làm các dự án cứu trợ, thay vì những nơi rất gần như Milwaukee hay Arkansas (một thành phố và một bang của nước Mỹ)? Khi các bạn đang ở Mỹ, tại sao ai cũng phải đi bằng được đến New Orleans? Có lẽ đó chẳng phải điều đáng ngạc nhiên gì, khi bọn trẻ được dạy để nghĩ về việc tình nguyện, sự giúp đỡ người khác như là thứ để phục vụ cho lợi ích bản thân chúng - đúng vậy, một thứ để làm đẹp hồ sơ. "Thành công bằng cách làm việc tốt" trở thành một khẩu hiệu.

Nếu có một khái niệm, mà qua đó ý nghĩa của trách nhiệm xã hội được truyền đạt tại các ngôi trường danh giá, thì đó là "leadership" - kỹ năng lãnh đạo. "Harvard là nơi dành cho những nhà lãnh đạo" là một câu nói sáo rỗng của dân khu Cambridge. Trở thành một học sinh thành đạt đồng nghĩa với việc bị thôi thúc để nghĩ về bản thân như là một thủ lĩnh tương lai của xã hội. Nhưng những gì các đại học này nghĩ khi nói đến khả năng lãnh đạo không gì hơn là việc leo lên hàng top. Tạo dựng mối quan hệ ở một công ty luật có tiếng, trở thành một giám đốc, một CEO, leo lên đỉnh của bất cứ hệ thống cấp bậc nào bạn tham gia. Tôi không nghĩ với những con người ở các đại học tinh hoa thì leadership có ý nghĩa gì cao hơn, hay bất cứ ý nghĩa gì khác.

Điều mỉa mai là sinh viên ở các đại học tinh hoa được nói rằng họ có thể trở thành bất cứ thứ gì họ muôn, nhưng phần lớn cuối cùng đều chọn trở thành những thứ na ná nhau. Như vào năm 2010, khoảng 1/3 số sinh viên tốt nghiệp từ các trường đại học hàng đầu đều đi làm trong các công ty tài chính hoặc tham vấn tài chính, kể cả Harvard, Princeton, và Cornell. Những ngành nghề còn lại đã biến mất khỏi tầm nhìn của họ: từ quân sự, chính trị bầu cử, đến phần lớn các chuyên ngành học thuật, kể cả khoa học cơ bản.

Mọi người sẽ coi bạn là 1 kẻ hào hoa nếu bạn bỏ học từ một trong các trường danh giá và trở thành một Mark Zuckerberg tiếp theo, nhưng lại được coi là lố bịch nếu bạn làm một nhà hoạt động xã hội. "Thứ mà Phó Wall nhận ra," Ezra Klein nói, "đó là các đại học đang sản xuất một lượng lớn những sinh viên ra trường dù ưu tú nhưng hoàn toàn bối rối. Những đứa trẻ sở hữu một mã lực tư duy khổng lồ, một đạo đức nghề nghiệp tuyệt vời, và không có tí khái niệm nào về việc chúng sẽ làm điều gì tiếp theo."

Với phần lớn các đại học danh giá, hệ thống đang làm rất tốt việc của nó. Số lượng các hồ sơ nộp tuyển tiếp tục tăng lên, các nguồn tài trợ ngày càng phong phú, học phí tăng dù đem đến nhiều lời phàn nàn nhưng không hề có dấu hiệu xuống dốc trong kinh doanh. Còn việc nó có đang hoạt động tốt với những người khác không thì lại là một câu hỏi khác.

Chẳng phải lố bịch khi ta khẳng định rằng những trường đại học như Harvard là những pháo đài kiên cố của đặc quyền, nơi mà những người giàu gửi con em họ để học cách đi cách đứng, cách nói năng và suy nghĩ

như một người giàu. Chẳng phải chúng ta đều biết điều này rồi sao? Chúng không được gọi là các đại học tinh hoa không vì ý nghĩa cả. Nhưng kết quả là chúng ta lại thích giả vờ theo một cách khác: rằng dù sao thì chúng ta vẫn đang sống trong thời đại của chế độ trọng dụng nhân tài (meritocracy).

Biểu hiện của công bằng xã hội được thể hiện qua hệ thống chính sách chạy bên dưới khâu hiếu: “sự đa dạng” (diversity). Và đa dạng thực sự thể hiện điều gì khác hơn ngoài một cuộc cách mạng xã hội? Princeton, dù đã từng không nhận sinh viên nữ mãi cho tới năm 1961 - cũng là năm mà trường chỉ có duy nhất một sinh viên Mỹ gốc Phi - giờ đây có một nửa số sinh viên là nữ và chỉ có một nửa sinh viên là da trắng. Song, đa dạng về giới tính và màu da đã trở thành vỏ bọc cho phong trào phả bỏ nạn phân biệt chủng tộc - thứ cuối cùng lại đem đến rất nhiều tiền cho các trường. Các trường đại học tinh hoa vẫn đang phụ thuộc vào bộ mặt đạo đức họ có được từ cải cách giáo dục những năm 1960, khi họ quyết định một bước tiến táo bạo trong việc tháo bỏ cơ chế giáo dục chỉ phục vụ cho tầng lớp quý tộc da trắng.

Sự thật là chế độ trọng dụng nhân tài của chúng ta chưa bao giờ thực sự giải quyết được vấn đề thiên vị. Ghé thăm khuôn viên các trường đại học danh giá, bạn sẽ rung động trước cảnh tượng “âm lòng” khi nhìn những đứa trẻ là con của các doanh nhân và chính khách da trắng đang học và chơi đùa bên cạnh những đứa trẻ khác là con của các doanh nhân và chính khách da đen, châu Á, hay Mỹ Latinh. Sinh viên ở Stanford nghĩ rằng chúng đang được học và sống trong một môi trường đa dạng nếu như một người đến từ Missouri và người khác đến từ Pakistan, hoặc nếu một người thì chơi cello và người kia thì chơi khúc côn cầu. Chẳng bận tâm rằng bố mẹ của chúng đều toàn là bác sĩ và giám đốc ngân hàng.

Điều đó không có nghĩa là không có một vài ngoại lệ, nhưng nhìn chung là vậy. Sự thật là, nhóm người yêu thế và khó khăn nhất trong xã hội chúng ta là tầng lớp lao động và những nông dân da trắng - những đối tượng gần như chẳng bao giờ xuất hiện ở một trường đại học danh giá của chúng ta. Cái “đa dạng” mà trường nói đến là tất cả những gì bạn đã thấy: những sinh viên với nhiều màu da và xuất xứ từ những gia đình thượng lưu và trung lưu đến đây học và chung sống với nhau.

Đừng tự lừa phỉnh bản thân nữa: Trò chơi tuyển sinh đại học này không phải là để tầng lớp hạ lưu và trung lưu tìm cách vươn lên trong xã hội, và cũng chẳng phải để tầng lớp thượng lưu cố gắng duy trì vị trí của họ. Nó là để xác định các vị trí của hệ thống cấp bậc bên trong chính tầng lớp thượng lưu. Tại những vùng ngoại ô và thành thị giàu có nơi mà chủ yếu trò chơi này đang được cạnh tranh, vẫn đề không phải bạn có được nhận vào một trường đại học tinh hoa hay không. Mà vấn đề là bạn đi học ở ngôi trường tinh hoa nào. Đó là cuộc chạy đua giữa Penn và Tufts, không phải là Penn với Penn State. Chuyện một thanh niên sáng dạ có thể đi học ở Ohio State (một trường thường), trở thành một bác sĩ, có nhà ở Dayton, và có một cuộc sống khá giả chẳng có gì đáng kể. Kết quả như vậy vẫn là quá xoàng để nghĩ đến.

Hệ thống đang ngày càng làm gia tăng sự bất công, khoảng cách giàu nghèo, làm ì ạch sự dịch chuyển của xã hội, bảo vệ duy trì những đặc quyền, và tạo ra một tầng lớp tinh hoa tách biệt hoàn toàn khỏi cái xã hội mà lẽ ra họ phải lãnh đạo. Những con số là không thể chối cãi. Năm 1985, 46% sinh viên năm nhất tại top 250 trường đại học danh giá đến từ một phần tư số dân có thu nhập cao nhất. Đến năm 2000, con số này là 55%. Vào năm 2006, chỉ có khoảng 15% số sinh viên của những ngôi trường cạnh tranh nhất đến từ nửa nghèo nhất của dân số. Trường càng danh giá, xu hướng bất bình đẳng giữa các sinh viên được chọn càng cao. Các đại học công lập cũng chẳng khác gì các trường đại học tư là mấy. Như năm 2004, 40% số học sinh được nhận từ các trường công danh giá nhất đến từ những gia đình có thu nhập từ 100,000\$ trở lên.

Lý do chính cho xu hướng này rất rõ ràng. Không phải là vì học phí tăng (dù đó cũng là một yếu tố), mà là do kinh phí không ngừng tăng để sản xuất ra một đứa trẻ thích hợp để cạnh tranh trong trò chơi tuyển sinh này. Càng nhiều chướng ngại vật, số tiền bỏ ra càng đắt đỏ để mua “bệ phóng” giúp con bạn vượt qua những yêu cầu tuyển sinh đó.

Những gia đình giàu bắt đầu bỏ tiền để mua cho con họ một con đường đến với các trường đại học tinh hoa từ khi đứa trẻ mới sinh ra: học nhạc, học thể thao, du lịch nước ngoài (thông qua các chương trình “làm phong phú trải nghiệm”) - quan trọng nhất, hẳn nhiên, là học phí đắt đỏ trả cho các trường tư hoặc sinh hoạt phí ở các trường công top đầu.

Bài thi chuẩn hóa SAT đáng nhẽ ra được dùng để đánh năng lực, nhưng thực ra nó là thứ để đánh giá khả năng thu nhập của cha mẹ.

Ngày nay, ít hơn một nửa các học sinh giỏi nhưng gia đình thu nhập thấp có ý định đăng ký vào đại học.

Vấn đề không phải là không nhiều các học sinh nghèo nhưng giỏi và đủ tư cách để được chọn. Các trường không thể chỉ trả cho tất cả những học sinh nghèo này được - họ cần có một lượng lớn những học sinh có thể trả toàn bộ học phí và nguồn tài trợ thì không bao giờ là đủ cho tất cả mọi trường hợp - thậm chí còn không rõ là họ có muốn hay không.

Do vậy, khó có thể là do trùng hợp tình cờ khi bất bình đẳng trong thu nhập ngày càng tăng, hoặc sự chuyển dịch xã hội của Mỹ đang thấp hơn gần như tất cả các quốc gia phát triển khác. Các đại học tinh hoa không chỉ bất lực trong việc đảo nghịch xu hướng bất bình đẳng trong xã hội; chính sách của họ thậm chí chủ động thúc đẩy nó.

Có điều gì tôi có thể làm, rất nhiều bạn trẻ từ các trường danh giá đã viết thư hỏi tôi, để tránh việc trở thành một cục "shit" hạng nhất được bao vây bởi những đặc quyền? Tôi không có một câu trả lời thỏa đáng. Bạn không thể đơn giản nghĩ ra một cách để đồng cảm với những người có hoàn cảnh khác mình khi bạn chẳng biết gì về họ cả. Bạn cần tiếp xúc trực tiếp với họ, và nó phải dựa trên nguyên tắc bình đẳng: không phải trong bối cảnh "tình nguyện", không phải với tinh thần "cố gắng", và cũng chẳng phải như cách bạn "mua một cốc cafe cho một thành viên ban cố vấn đại học để làm quen và hỏi thông tin cá nhân của họ".

Thay vì tình nguyện, tại sao không thử làm công việc của những người bạn muốn giúp đỡ? Điều đó sẽ cho bạn rất nhiều nhận thức sâu sắc về cuộc sống của những con người này. Tại sao không thử làm công việc bồi bàn để tự thân nhận ra việc này khó khăn đến đâu, cả về thể chất lẫn tinh thần? Bạn thực sự không hề thông minh như những gì mọi người vẫn nói về bạn; bạn chỉ thông minh hơn ở một vài khía cạnh thôi. Ngoài kia có rất nhiều những con người thông minh nhưng không đến các trường đại học danh giá, hoặc thậm chí bất cứ đại học nào - chủ yếu là vì lí do giai cấp.

Tôi đang không ảo tưởng khi nói rằng việc bạn đi học ở đâu thực sự không quan trọng. Nhưng chúng ta có những lựa chọn. Vẫn có những trường đại học công rất tốt ở khắp các vùng trên cả nước. Hệ thống giáo dục ở đó chủ yếu chú trọng vào cá nhân, và thực sự đem đến một môi trường đa dạng về xuất thân kinh tế xã hội, cùng với tất cả những trải nghiệm đáng giá nó có thể đem đến.

Tờ báo U.S News and World Report cung cấp những con số phần trăm tỉ lệ các sinh viên năm nhất đứng trong top 10 ở trường trung học của họ. Với 20 trường đại học top đầu, con số này thường cao hơn 90%. Tôi sẽ rất lo lắng nếu đi học ở một ngôi trường như vậy. Các sinh viên quyết định chất lượng của các buổi tranh luận trong lớp; họ định hình các giá trị và kỳ vọng của bạn, dù tốt hay xấu. Một phần cũng là vì chất lượng sinh viên mà tôi vẫn khuyên học sinh tránh xa Ivy và đồng bọn của chúng. Những sinh viên ở các trường ít danh giá hơn thường thú vị hơn, to mò hiếu học, cởi mở hơn, và ít thích cạnh tranh hay ít được thiên vị hơn.

Nếu có một nơi nào đó mà đại học vẫn là đại học - nơi mà giảng dạy và nhân văn vẫn đi chung với nhau - thì đó là các đại học liberal arts (các trường đại học khai phóng). Những trường này thường nhỏ, không phải một nơi hợp với tất cả, và thường khá cô lập, cũng là một thứ không phải dành cho tất cả. Lựa chọn tốt nhất có lẽ là các trường bậc hai (các trường dưới top 50 nhưng trên top 100) như là Reed, Kenyon, Wesleyan, Sewanee, Mount Holyoke, và các trường khác. Thay vì cố gắng cạnh tranh với Harvard và Yale, các trường này duy trì lòng trung thành của mình với những giá trị giáo dục đích thực.

Không biến thành một cục "shit" sống trong đặc ân cả đời là một mục tiêu đáng ngưỡng mộ. Nhưng cuối cùng thì vấn đề cốt lõi đó là hoàn cảnh đã không cho chúng ta một lựa chọn nào khác. Thời khắc đã đến, không chỉ đơn giản là cải cách cả hệ thống từ trên xuống dưới, mà là tìm một lối thoát cho chúng ta để cùng nhau tiến đến một xã hội kiểu mới.

Hệ thống giáo dục cần phải hành động để giảm nhẹ sự phân chia giai cấp, chứ không phải mô phỏng và tái sản xuất nó. Cuộc cách mạng chúng ta cần làm bây giờ nên dựa trên giai cấp chứ không phải sắc tộc. Sự ưu tiên cho con ông cháu cha và các vận động viên cần bị loại bỏ. Điểm SAT nên được xem xét cùng với các nhân tố kinh tế xã hội của học sinh.

Các trường đại học nên chấm dứt vấn nạn nhòi-nhét-vào-hồ-sơ bằng cách đưa ra giới hạn số hoạt động ngoại khoá bạn trẻ có thể liệt kê ở đơn xin học của chúng. Họ nên đề cao các trải nghiệm công việc thiện nguyện

mà những học sinh thu nhập thấp vẫn thường làm khi ở trung học mà những đứa trẻ thành đạt chẳng bao giờ mó đến. Họ phải từ chối chuyện thiên vị với những cơ hội mà họ có thể tận dụng từ sự giàu có của cha mẹ học sinh. Và tất nhiên, họ nên dừng lại việc hợp tác với tờ U.S News (Trang xếp hạng các trường đại học ở Mỹ).

Nhìn chung, họ cần phải suy nghĩ lại khái niệm của việc trọng dụng nhân tài. Nếu các trường muốn đào tạo một thế hệ những nhà lãnh đạo tốt hơn so với chúng ta đang có hiện nay, họ phải tự hỏi bản thân xem những phẩm chất gì nên được thúc đẩy.

Chọn học sinh từ điểm GPA và số lượng hoạt động ngoại thường có lợi cho những học sinh tuân thủ biết nghe lời hơn là những bộ óc độc lập và sáng tạo.

Song, sự thay đổi cần đi sâu hơn là chỉ cải cách hệ thống tuyển sinh. Nó có thể giải quyết vấn đề thường thường, nhưng không thể giải quyết vấn đề bức bối hơn của bất công. Vấn đề nằm trong chính Ivy League. Chúng ta đã ký kết sự đào tạo tầng lớp lãnh đạo cho một vài trường đại học tư nhân. Dù họ có khẳng định hành động vì lợi ích chung như thế nào đi nữa, họ luôn đặt quyền lợi của mình lên trước. Liệu ham muốn tiền tài trợ từ cựu học sinh của Harvard có phải là một lí do chính đáng để cứ duy trì mãi mãi hệ thống giai cấp như thế này?

Tôi đã từng nghĩ rằng chúng ta cần tạo ra một thế giới nơi mà tất cả những đứa trẻ đều có cơ hội ngang nhau để được học ở Ivy League. Nhưng tôi đã nhận ra rằng thứ mà chúng ta thật sự cần là tạo ra một xã hội mà con em chúng ta KHÔNG CẦN phải học ở Ivy League, hay bất cứ trường tư nào, để có một giáo dục tốt.

Đó là nền giáo dục công chất lượng cao, được cấp tiền từ ngân sách công, cho quyền lợi của tất cả mọi người: thứ đã thúc đẩy mạnh mẽ sự phát triển của giáo dục công lập sau những năm chiến tranh.

Tất cả mọi người đều có cơ hội như nhau để có thể tiến xa nhất xứng đáng với nỗ lực và tài năng của họ - bạn biết đó, chính là giấc mơ Mỹ. Tất cả mọi người đều nên được trải nghiệm nền giáo dục khai phóng mà các trường liberal arts đang tạo ra để có được một tâm trí rộng mở, một tâm hồn giàu có.

Chúng ta đã nhận ra rằng nền giáo dục chất lượng và miễn phí từ tiểu học đến phổ thông là một quyền con người. Chúng ta cũng nên nhận ra - như cách mà chúng ta đã từng và rất nhiều quốc gia khác đang - rằng điều đó cũng đúng với giáo dục đại học. Chúng ta đã từng có chế độ quý tộc. Chúng ta đã từng có chế độ nhân tài. Giờ là lúc cần có được một nền dân chủ.

P.S: Để mắt thấy tai nghe cuộc tranh luận này, bạn có thể xem thêm Video dài 1h45' của tác giả bị "luộc" tại chính trường Harvard, với "ban chất vấn" là những đại diện cốt cán của trường như Homi K. Bhabha, Director of Humanities Center; Rakesh Khurana, Dean of Harvard College; Diana Sorensen, Dean for the Arts and Humanities; Fawwaz Habbal; Executive Dean for Education and Research, Harvard School of Engineering and Applied Sciences...

Ảnh: @Harvard

Hãy nghe chính tiếng nói từ những người trong cuộc như các sinh viên, giảng viên, trưởng khoa của Harvard...để xem liệu "căn bệnh ung thư" mà William Deresiewicz nói đến có thực sự tồn tại hay không.

Phản in đậm là do người đọc nhấn mạnh.

46 Em yêu Đà Lạt

Em yêu Đà Lạt lắm bởi với em Đà Lạt rất mát mẻ và có rất nhiều hoa. Em cứ rủ rì rì với mẹ là mình lên Đà Lạt sống đi rồi em lí giải rằng: Mẹ lên trên đó đi làm cũng được rồi Chíp sẽ học trường khác; Rồi thì là biệt thự bỏ hoang đầy đáy mình cứ vào đó ở có mất tiền đâu...Em buồn từ hôm qua tới giờ để thương nhớ Đà Lạt :p. Em có một tình yêu đặc biệt với hoa lá, thiên nhiên, em có thể nói chuyện với cả cây cả buổi sáng chỉ để thủ thỉ với cây về chuyến đi Đà Lạt. Em bảo cây không được đi cho nên cây buồn lắm để Chíp kể cho cây nghe mới được. Và em là đứa trẻ đặt câu hỏi không ngót cho những chuyến đi:

- Nay triệu cháu con chung tình nước non.- Non là gì hả mẹ? Sao người ta cứ thích nói tắt vậy hả mẹ?

- Mẹ kể cho em mấy chục lần về truyền thuyết núi Langbiang rồi nhưng em vẫn không chán. Em thích được nghe về truyền thuyết chàng Lang và nàng Biang, em thích nghe truyện về thằng Cù Làn và em cũng muốn được như thằng Cù Làn nữa...Nói chung em thích cái mới, thích những khám phá mới của riêng mình dù đôi lúc là một từ mới mà thôi.

- Người dân tộc Lạch vẫn còn sống hả mẹ? Sao ngày xưa người ta lại chết bây giờ người ta lại sống?...Ngày xưa đi Buôn Mê Thuột có người dân tộc nào đâu thì người ta chết còn gì nữa? Vậy mẹ nhớ lần sau đi BMT thì nhớ dắt Chíp vào sâu trong chỗ dân tộc sống nhé mẹ.

- Em kiên nhẫn vạch từng cái lá để hái được quả dâu chín mọng; Em ngửi từng bông hoa nhưng tuyệt nhiên em không hái nó bởi em biết rằng đó là điều không nên; Em được quan sát cả Đà Lạt khi đứng trên đỉnh Langbiang nhưng em vẫn còn buồn vì em được leo núi quá ít

- ....

Chỉ cần em bắt gặp một từ mới, 1 sự việc em mới gặp là em hỏi tới tấp: Em thắc mắc về con vắt, con Cù Làn, suối vàng suốt bạc, em thắc mắc mỗi khi ai đó dùng từ mà hơi tắt một xíu, em thắc mắc đủ điều...Nói chung em là đứa hay hỏi, hỏi cho tới khi nào mẹ trả lời đủ thỏa mãn em mới thôi. Ví dụ dẫn em vào ngôi biệt thự thời pháp mẹ mới trầm trồ: Ôi quả là không hổ danh kiến trúc của Pháp; Áy vậy là em quay sang thắc mắc: hổ danh là gì hả mẹ?...

Mẹ luôn muốn có những chuyến đi để em được khám phá với thiên nhiên như này vậy thôi là đủ em nhỉ. Chuyến đi lần này thực sự không là nhiều bởi lần này mẹ hơi say xe 1 tí cho nên hơi mệt mỏi một tí nhưng mẹ vẫn hi vọng sẽ có những trải nghiệm nhiều hơn cho em. Mỗi ngày mẹ cố gắng thay đổi dám buông bỏ hơn để em thực sự khôn lớn theo cách của chính bản thân em, mẹ đã không còn sợ sệt đủ thứ trên đời nữa, không giải thích với em quá nhiều khi em mắc lỗi nữa bởi mẹ vẫn tin vào rằng từ 0-6t trẻ luôn cảm nhận được càn khôn của vũ trụ.

47 NHÂN MỘT NGÀY CÁI TAY BỊ CẮN

Em Tôm cắn nó tóe máu ở ngón tay, có vẻ nó rất đau thì phải, tối nó vẫn đau rồi nó kể mẹ nghe, mẹ chỉ lảng nghe mà không nói gì cả, mẹ tin rằng đó là cách trải nghiệm hay nhất cho nó. Tối trước giờ đi ngủ mẹ mới hỏi:

- Bàn tay Chíp còn đau nhiều nữa không con?

- Vẫn còn máu đỏ này mẹ nhìn thấy không.

- Ừ mẹ thấy rồi đây, đau lắm con nhỉ. Mà Chíp khóc nhiều lắm không?

- Nhiều chử sao không nhiều. Cô láy đá chườm cho bớt đau đây mẹ. Đá lạnh buốt à.

- Ừ lạnh thế cho bớt đau con ạ. Mà Chíp có thấy vết sẹo trên tay mẹ không. Chíp nghĩ rằng Chíp cắn mẹ như thế mẹ có đau không nhỉ?

- Mẹ ơi từ nay con không làm thế nữa đâu. Con đâu biết là đau đâu. Xin lỗi mẹ nha.

- Ừ mẹ tha lỗi cho Chíp từ lâu rồi cơ, từ hôm Chíp cắn mẹ í. Mẹ tin vào lời hứa của Chíp - một cậu bé lịch lâm đấy (chả là đang thích được là cậu bé lịch lâm :v)

.....

Giờ mẹ gần như không can thiệp vào khi nó đang chơi với bạn nào đó, mẹ để nó xử lý mọi vấn đề, mẹ luôn đứng ở xa quan sát mọi hoạt động của nó và nếu nó có hành động gì đó chưa đúng của nó mà thôi. Mẹ luôn tin rằng trẻ con phải học qua quan sát và trải nghiệm chứ không hề nghe người khác nói. Nó có thể đánh nhau với bạn đó là điều không tránh khỏi, nó có thể có hành động chưa đẹp đó là điều khó tránh khỏi...Nhưng mẹ tin chỉ cần mẹ luôn là hình mẫu cho nó học theo thì nó dần sẽ thay đổi; Và mẹ tin nó cần phải có bài học như hôm nay thì nó sẽ thay đổi mỗi khi nó làm người khác đau; Và mẹ tin nó thực sự tốt hơn sau những trải nghiệm do chính nó rút ra chứ không phải do mẹ hướng dẫn nó.

Còn nhớ ngày xưa khi nó thích ăn ót mẹ cho nó thử luôn vậy là chả bao giờ nó còn bêng mảng tới trái ót; Còn nhớ ngày xưa mẹ có tình để 1 ấm nước đủ nóng với nó cho nó trải nghiệm để rồi sau đó thấy ấm nước

nóng là nó tránh xa; Còn nhớ có những lần mẹ cho nhịn đói chỉ vì quyết định không ăn của nó để nó hiểu cảm giác đói...

P/s: Nhân thể khoe bộ vòng của nó :v

48 Chuyện phụ huynh

Mấy chục năm rồi mới vào một ngôi trường tiểu học, mấy chục năm rồi mới vào lại 1 lớp tiểu học. Có chút ngỡ ngàng, phòng học trang trí cực kỳ hoa hòe hoa sói ở cuối lớp học, vài đứa trẻ đang được bố mẹ đút cho ăn, vài đứa trẻ mang 1 cái cặp to đùng lê trên cầu thang, vài đứa trẻ gục xuống bài ngủ gật... Có quá sờm hay không khi 1 đứa trẻ 7h đã phải bắt đầu bài học mới chứ không phải là vận động bằng các trò chơi? Đừng vội trách chương trình này kia, đừng vội phán xét cả 1 chương trình mà hãy bắt đầu bằng phụ huynh và những giáo viên. Bởi không chính những đứa trẻ phải gánh hậu quả không hề nhỏ

Nếu như phụ huynh có dân trí hơn (dân trí ở đây chả phải là bằng cấp gì mà hãy đọc sách để khai dân trí thôi là đủ); Nếu như PH hãy bớt xem những phim giải trí ngớ ngẩn buổi tối đi; Nếu như PH hiểu rằng trẻ cần phải được ngủ sớm và đủ để có một ngày học hành vui vẻ; Nếu như PH đừng quá đặt áp lực lên vai đứa trẻ; Và nếu như PH dạy sớm hơn để có 1 bữa sáng đúng nghĩa với con mình chứ không phải là những thức ăn nhanh vội vàng trước cổng trường...

Nếu như GV hãy biến lớp học thành nơi để trẻ có thể cùng cô vui mà học chứ đừng là những trang trí nhìn mà thấy sợ cho cả 1 năm học không hề thay đổi; Nếu như GV đừng ngồi than thở rồi tay kè kè cái điện thoại; Nếu như GV thực sự là những người bạn của bọn trẻ thì lớp học sẽ vui bao nhiêu; Và nếu như GV hãy đọc sách thật nhiều thật nhiều cùng khai dân trí thì có lẽ bọn trẻ đã không như ngày hôm nay.

Đừng đổ lỗi cho hệ thống, đừng ngồi than trách xã hội. Hãy tự nhìn mình và hãy thay đổi chứ nếu không tương lai bọn trẻ chả biết sẽ đi đến đâu. Học nhiều để làm gì khi không có bất kỳ một kỹ năng sống nào. Tri thức ngày nay dễ vô vàn, chỉ cần có 1 đam mê thì chẳng có gì là không thể. Mình có nhớ rằng ở Phần Lan khi là giáo viên mầm non hay tiểu học thì anh phải là tiến sĩ thì phải, phải học rất nhiều tâm lý học để hiểu được bọn trẻ rồi lên trung học đại học thậm chí không cần nữa thì phải. Hiểu được bọn trẻ con chẳng hề dễ dàng, đồng hành cùng bọn trẻ thì càng khó. Mình lại nhớ trong Tôi tự học mình cũng rất tâm đắc khi nói về sự học tiểu học, trung học rồi đại học.

Lại nhớ cách đây 1 năm chứng kiến 1 cô bé bán nước ven đường nhưng mình cảm giác cô bé đó sẽ thành công khi cô bé đó luôn cười, luôn cúi đầu chào khách, luôn chăm chút cái bảng ghi thông tin, luôn thay đổi đôi lúc là một bông hoa, đôi lúc là những câu nho nhỏ rất dễ thương. Và quả đúng đến hôm nay mình ngoài cô bé đó là thêm vài cô bé nữa cũng vẫn nụ cười ấy, cũng vẫn cái cúi chào ấy, cũng vẫn những thứ dễ thương ấy. Ừ, hãy dấn thân, hãy thay đổi chứ đừng khu khu ôm 1 đống bằng đại học, thạc sĩ rồi sắp tới là tiến sĩ chỉ để nhận đồng lương còm cõi vài triệu. Mình vẫn tin hãy trao đam mê, kỹ năng sống cho đứa trẻ vậy thôi thì đứa trẻ đó sẽ thành công và hạnh phúc rồi dù nó có chọn bất kỳ con đường nào đi chăng nữa.

49 Sáng chủ nhật

Cả sáng chủ nhật mẹ làm gì thì làm chứ em tỉ mẩn với trò chơi mới này. Về cơ bản em có những sáng tạo nhất định, em tự cắt, tự tô vẽ, tự dán thành bức tranh như này (mẹ có giúp em duy nhất cắt cho em cái đầu cho nó tròn vì em nhòe rất chân thành :v). Có một điều mẹ thấy em có những tiến bộ rất lớn, em kiên nhẫn hơn, em vẫn còn bực mình xíu khi cắt mãi không được hình tròn nhưng em đã không cáu nhặng lên nữa, em đã biết nhờ mẹ rất chi lịch sự phải phép.

Đấy ai bảo không đổi thoại được cùng em một đứa cái gì cũng lí sự, cái gì cũng cãi. Chỉ cần mẹ hiểu tính em hơn, chỉ cần mẹ kiên nhẫn dần con bực mình lại thì mẹ sẽ khác. Ừ cũng có thể sự chuyển giao giai đoạn của em đã xong cho nên em đã không còn những con cáu giận kinh hoàng.

Mẹ thì vẫn tin rằng đừng cố tìm cách kìm lại cảm xúc của một đứa trẻ mà phải cần hiểu tính của một đứa trẻ qua mỗi giai đoạn để đồng hành cùng nó.

Mẹ thì vẫn tin rằng nếu cố kìm nén cảm xúc của đứa trẻ và nó sẽ chất chứa trong lòng đứa trẻ rồi vô tình nó sẽ là úc chế đi vào tiềm thức của một đứa trẻ sẽ vô cùng nguy hiểm

Vậy cho nên mẹ luôn cho em có quyền được sai, quyền được là chính mình và rồi dần dần mẹ cùng em điều chỉnh những cảm xúc tiêu cực

....

Chuyện của nó làm mẹ nhớ lại ngày xưa có một bà cô họ đã sai làm trong quá trình nuôi dạy đứa con mình. Vì là giáo viên, vì luôn muốn con phải ngoan theo cách của VN và phải học giỏi mà đứa bé đó không hề được sống là mình, được sống đúng với tính khí của nó. Vậy rồi khi xa gia đình nó như một con chim sổ lồng và trở thành một đứa hoàn toàn khác mà trường nó còn phong cho nó một danh hiệu rất đại ca. Bố mẹ nó không hề hay biết bởi khi về quê nó vẫn chín chu như xưa và chỉ khi mình nói: Vậy cô có biết ở trường nó có tên là T. trộc hay không. May sao nó vẫn có thời gian để thay đổi để không bị sa lầy thêm tiếp nhưng bà mẹ ấy nuôi nhắc nhở mình trong quá trình đồng hành cùng con

50 Nước mía

Sau khi xem xong ảnh nước mía ảnh quyết định không uống nước mía nữa nhưng có vẻ thèm lăm thì phải. Hôm qua đi đường ảnh nói dу nài:

- Mẹ có ngửi thấy mùi gì không mẹ?
- Không mẹ chả ngửi thấy gì í. Chíp ngửi thấy mùi gì à?
- Mùi nước mía đây. Mà sao đi qua chỗ nước mía mẹ cứ đi chậm vậy, Chíp có uống đâu :v người ta lại do lăm mẹ. Mà tôi về mẹ mua mía cho Chíp ăn nha.

....

- Mẹ có biết cái nước chị uống gọi là nước gì không mẹ?
- Gọi là trà sữa trân châu đây con? Mà nó cũng giống như Coca vậy ấy Chíp.
- Vậy à. Nhưng Chíp chưa uống bao giờ cả. Chíp muốn thử xem nó độc như nào :p

....

- Mẹ có muốn thử không?...Sao mẹ lại nhăn mặt thế, nó không ngon nó độc hả mẹ?
- Mẹ không thích nước này tí nào vậy nê mẹ nhăn mặt thôi.
- Ủ Chíp cũng chả thích, chả ngon nhưng Chíp muốn thử xem độc như nào thôi.
- Vậy á, vậy Chíp thử rồi Chíp thấy sao?
- Nó độc lăm lần sau Chíp không uống nữa đâu :p

p/s: Nói zì thôi chứ làm 1 hơi hết 1 ly

51 Thức ăn là chú lính chì dũng cảm

Mẹ luôn gọi thức ăn là các chú lính chì dũng cảm luôn để động viên em ăn. Và nhân thě em đang bị ốm rồi kết hợp với 5 ngày lễ 30/4 đi chơi em ăn chay :v, và chả ăn 1 tí rau nào thì câu chuyện cũng đầy hấp dẫn:

- Bây giờ Chíp tưởng tượng Chíp chỉ có 1 chú lính chì cơm là ngón tay mẹ nhé. Giờ thì có tận 10 con vi khuẩn nè (mẹ chụp các ngón tay khác bao vây ngón tay vi khuẩn kia lại). Giờ thì 10 con vi khuẩn đang tấn công chú lính chì. Điều gì xảy ra nhỉ?
- Ôi tội nghiệp chú lính chì quá mẹ ơi. Thôi giờ Chíp ăn rau đây. Giờ thì có 10 chú lính chì rau bao vây con vi khuẩn nha mẹ (làm y chang tui :p). Mà chú lính chì có kiém hả mẹ. Chú tấn công vi khuẩn cách nào mẹ?
- À có thě chú sẽ thuyết phục vi khuẩn: Bạn ơi đừng tấn công bạn Chíp nữa nhé bạn ấy ốm rồi bạn ấy rất mệt mỏi đây. Tôi nghiệp bạn Chíp lăm luôn ấy.
- Có thě có những con vi khuẩn chẳng chịu chịu nghe chú lính chì khuyên bảo thì các chú lính chì sẽ đoàn kết lại cùng đuổi những chú vi khuẩn ấy đi để không cho vi khuẩn ấy có cơ hội tấn công Chíp.

- Cũng có thể các chú lính chì phải dùng tới vũ lực đấy Chíp. Nhưng quan trọng 1 điều các chú ấy luôn tìm cách bảo vệ Chíp khỏi những con vi khuẩn. Nếu mình ăn đa dạng nhiều thứ thì sẽ có rất nhiều chú lính chì dũng cảm đấy con. Hôm nay Chíp cùng kể xem mình có bao nhiêu chú lính chì nhé.

- Một là lính chì cõm nè, 2 là lính chì ra nè, 3 là lính chì trứng nè,..., 10 là lính chì chuối nè, 11 là lính chì nước nè...

P/s: Và hôm nay mẹ con ẻm chủ đề lính chì thôi :v

52 Luyện học sinh giỏi

Mình cũng trăn trăn trở vãi cả ra luôn. Chả phải bọn trẻ bi giờ ngày xưa lớp 6 đã luyện những dạng cao siêu dư này để đi thi học sinh giỏi nà. Rồi cục đế làm gì thì đến giờ 35 cái tuổi đầu cũng không biết. Mà nhớ lại để chứng minh được cái bài hình học phẳng mệt óc phết chứ chả choi. Hic bọn trẻ giờ khổ thật, chả trách gái nhà mình bị đau tim vì ôn thi lớp 9.

Ước gì được như pp Steiner để lên lớp 12 chúng nó làm tốt nghiệp bằng 1 projec cho cuộc đời của chúng nó: Có đứa thích vẽ thì cứ vẽ để làm tốt nghiệp; Có đứa muốn đóng 1 cái tủ thật xinh xắn độc đáo thì cứ đóng để làm tốt nghiệp; Có đứa muốn là đạo diễn hay diễn viên thì chúng nó tự thiết kế tự làm 1 bộ phim ngắn đấy chính là để tài tốt nghiệp; Có đứa thích đan móc thuê thua thì cứ làm thật nhiều sản phẩm đấy chính là tốt nghiệp ấy nha... Hãy cứ chỉ cần cho đứa trẻ 1 đam mê, một nhiệt huyết mà thôi đừng bắt bọn trẻ như những con rô bốt.

Lại hót nhớ ngày xưa khi mở đầu SGK là lời tựa như này:

CÁC EM HỌC SINH THÂN MÊN

Chắc các em thấy quyển sách này được in đẹp đẽ, tranh vẽ và bài soạn công phu, khiến các em vui thích ham học.

Các em hãy giữ gìn nâng niu nó:

- Tay các em có sạch sẽ, các trang sách mới không bị các bết bẩn của mực, bụi bặm hoặc mồ hôi.
- Nên lật mở các trang cho thong thả, đừng để sách bị ai giằng co làm rách nát hoặc cuộn góc. Nếu cần đánh dấu trang thì dùng một miếng giấy cứng nhỏ, đừng gấp nát trang sách.
- Sách này còn dùng co các niên học sau, cho các em đến sau mượn, vậy các em đừng để ai vẽ gạch bậy bạ. Các em đừng ghi chú gì vào sách. Nếu cần lấm thì chỉ ghi rất nhẹ tay bằng bút chì để sau này tẩy đi.
- Trong này, các em nên để sách cho ngắn nắp, đừng vát bừa bãi, cũng đừng ấn nhét bừa bãi dày cặc khi đi học, mà phải để cho ngay ngắn, turom tất, như thế sách mới lâu hỏng.

....

Yêu sao mà yêu đến thế

53 Chiều đón gió

Chiều đón nó, mây xám giăng đầy trời, gió bắt đầu lớn, mẹ mới đọc:

Gió thổi mát vi vu.

Tung bay đôi tai tó.

Nó lập tức bấu: Mẹ im lặng nào con đang nói chuyện với gió :v. Con mẹ im miêng ngay lập tức :3

.....

- Mẹ có nghe thấy gió nói gì không?

- Ôi mẹ chả nghe thấy gì cả.

- Gió bảo là gió rất yêu thành phố này :p. Gió bảo là gió đang rất hạnh phúc.

.....

Vừa về đến nhà thì trời đổ mưa ầm ầm, nó lị bảo: Mình may nha mẹ, mình không nhanh là bị ướt rồi. Vậy rồi nó ra cửa ngắm mưa rồi tự nói với mình:

- Mưa bong bóng bập bùng
- Mưa biến thành những chiếc vương miện bé xíu
- Mưa ơi mưa nhớ mẹ mưa quay về hả mưa? Mưa hạnh phúc lấm hả mưa? (chả là mẹ hay kể nó nghe truyện: Sự tích giọt nước mưa).

.....

Tối ăn cơm xong mẹ cho nó ra tắm mưa 5'. Nó vui như té tết, nó hí ha hí hửng, nó ngủ cũng ngon hơn. Đời đơn giản vậy thôi nó nhỉ :p

P/s: Ước thì hãy dạy bọn trẻ yêu thiên nhiên, hãy dạy bọn trẻ coi thiên nhiên là người bạn rất thân. Chỉ có vậy lớn lên chúng mới bảo vệ thiên nhiên mà thôi. Không thể đưa ra cho bọn trẻ khẩu hiệu bảo vệ thiên nhiên khi chúng chả yêu thiên nhiên, chả trân trọng thiên nhiên được.

54 **Làm sao để con tập trung**

Bạn mình hỏi làm sao để con tập trung bây giờ, nó sắp vào lớp 1 rồi không tập trung làm sao học được bây giờ. Đơn giản mà cũng thật khó, có một nguyên tắc mà ở GDVN hình như không biết rằng trẻ con khả năng tập trung chỉ khoảng được 10' thôi, và vào lớp 1 là thời kỳ chuyển giao giữa mầm non và cấp 1 vậy cho nên trẻ cầm lấm được đưa các trò chơi vào lớp 1. Vậy để mình nói về lớp 1 theo pp Steiner nó như này nhé:

1. ĐẦU TIÊN LÀ GIỜ HỌC LIÊN QUAN TÓI TRÍ ÓC

Buổi sáng khi trẻ tới lớp cô luôn đứng ở cửa lớp chào các bạn thật ấm áp, thật vui vẻ rồi sau đó có trẻ có giờ gọi là giờ sinh hoạt vòng tròn những tận 40' cơ. Ở đó cô cùng các bạn cùng tạo ra 1 vòng tròn đẹp ơi là đẹp, ở đó các bạn được chơi những trò như: Tổ chim bồ câu, chơi trò chơi với các con số, chơi trò chơi với những chữ cái xinh đẹp, chơi trò chơi với mưa nắng....40 phút ấy đủ để các bạn thức tỉnh và cũng để hít vào để sau đó là thở. Vậy có đứa trẻ nào từ chối chơi được cơ chứ :v

Sau đó thì những ngày đầu năm học được học vẽ nét trước khi học viết chữ, cũng chỉ khoảng 10' thôi không hơn không kém, bởi các bạn có tập trung được lâu đâu.

Rồi cô lại kể chuyện, truyền về thế giới thần tiên nhưng lại luôn gắn với các bài học chính, cũng chỉ khoảng 10' thôi không hơn không kém, bởi các bạn có tập trung được lâu đâu.

Tiếp đó thì có thể vài hoạt động liên quan tới những gì cô kể, cũng chỉ khoảng 10' thôi không hơn không kém, bởi các bạn có tập trung được lâu đâu.

Rồi hôm nào học toán việc đầu tiên cô cũng kể chuyện cho các bạn nghe. Ví dụ như: có một bác nông dân làm được miếng bánh rồi bác cắt thành 12 phần, rồi bác để phần cho vợ cho con, rồi phần còn lại bác mang ra chợ bán, đang đi trên đường bác lại gặp một cụ già ăn xin đang rất đói bác liền cho 1 miếng bánh....Cứ thế mỗi đoạn các em lại biết cộng trừ thêm bớt. Cũng chỉ khoảng 10' thôi không hơn không kém, bởi các bạn có tập trung được lâu đâu.

.....

Sau đó các bạn được nghỉ giữa giờ để nạp thêm năng lượng, đôi lúc là một ly sữa, đôi lúc là 1 cái bánh mè làm, đôi lúc là một ly nước trái cây và vài miếng bánh nho nhỏ. Ở đó cô cùng các bạn quây quần bên 1 cái bàn nhỏ để kể cho nhau nghe vài chuyện thú vị. Đây cô luôn là bạn các bạn, vậy các bạn không yêu cái lớp học ấy sao được cơ chứ.

2. VÀ GIỜ THÌ LÀ GIỜ HỌC LIÊN QUAN TÓI TRÁI TIM

Ở đó, các bạn được học hát, những bài hát thật ngắn, thật ngọt ngào, những bài hát được hát cùng cô và các bạn chứ không phải hát một mình. Bởi lẽ trẻ lớp 1 chưa thực sự sẵn sàng để hát một mình

Ở đó, các bạn được học thổi sáo phù hợp với tuổi của mình, học sáo chỉ để bạn cảm nhận âm thanh thôi chứ không phải học những thứ cao siêu gì. Có bạn cảm nhận tốt, có bạn cảm nhận chưa tốt nhưng không sao cả cô luôn là người qua sát các bạn để lưu ý cần giúp đỡ ai. . Đây cô luôn là bạn các bạn, vậy các bạn không yêu cái lớp học ấy sao được cơ chứ.

Ở đó, các bạn được thả hồn vào nghệ thuật như vẽ màu nước, vẽ chì sáp, nắp sáp. Cũng chỉ khoảng 10' thôi không hơn không kém, bởi các bạn có tập trung được lâu đài.

3. VÀ BUÔI CHIỀU LÀ GIỜ HỌC LIÊN QUAN TỚI BÀN TAY

Là những giờ thực hành liên quan tới đôi tay, bởi bàn tay luôn được ví là khói óc thứ 2 mà. Lớp 1 thì các bạn được làm 1 con vật nho nhỏ bằng len, có khi đến vài tuần với xong. Ở đó các bạn tự khâu cho mình cái túi đựng sáo với những đường khâu phù hợp với các bạn thôi và những họa tiết trên túi là những gì các bạn đã học ở giờ học chính. . Cũng chỉ khoảng 10' thôi không hơn không kém, bởi các bạn có tập trung được lâu đài.

Rồi buổi chiều cô cùng các bạn chơi vận động như cô cùng nhảy dây với các bạn, cô cùng chơi mây trò như Rồng rắn lén mây, mèo bắt chuột...chẳng hạn. Các bạn được xả hết năng lượng, được vui chơi bát tận mà không phải ngồi cầm cuộn học và viết. Bởi buổi chiều nhịp điệu cơ thể không thích hợp với việc học những kiến thức học thuật.

....

Chỉ vài dòng nhỏ thôi thì trả lời được câu hỏi của bạn mình và nhiều người trăn trở rồi nhé. Bởi vậy càng lúc mình càng yêu những gì mình đang được học và càng mong con mình, cháu mình, bạn trẻ xung quanh mình được học như thế. Và có lẽ những đứa trẻ ấy luôn được mong chờ mỗi buổi sáng để đến trường để được học và được chơi. Vài điều mình viết đây thì chưa thể diễn tả được hết những gì mình đã học, nhưng vậy thôi đủ để bạn thấy con bạn cần được học như thế thay vì học một cách nhảm chán như bây giờ :p

55 CHUYỆN ĂN

- Chíp không ăn 3 thứ bao giờ (ví dụ cơm + nước mắm + thịt). Chíp chỉ ăn 2 thứ lần thôi.

Ừ thì nguyên tắc nó tự đặt ra đấy, mà cơ bản cơm lúc nào nó cũng tự trộn nước mắm mới khô :v. Thôi thì kê nó. Tự nhiên sáng nay lao xuống chỗ mẹ đang chuẩn bị đồ ăn nhao nhao:

- Mẹ nấu gì đấy. Mẹ nấu gì mà thơm zữ cho Chíp ăn sáng ở nhà :v

Ôi thôi vậy là trưa tôi hẻm có cơm ăn rồi đấy. Vậy là ngồi ăn ngon lành 1 bát cơm trộn với xì dầu. Lị còn bẫu mẹ: Mẹ nhớ bảo cô con ăn rồi nha không cô lại bảo con ăn sáng nữa :v

Lị nhớ chuyện có hôm dở chứng:

- Thôi Chíp chả ăn canh bí đỏ đâu. Chả ngon tẹo nào

- Hôm nay Chíp không ăn canh bí đỏ à. Ủ, kê Chíp nhé.

(tại thời điểm đó mà cứ dùn lí lẽ để giải thích bà lǎng nhǎng rau tốt, phải ăn, là phản tác dụng cực. Càng giải thích chúng nó càng không thích ăn càng chống trả quyết liệt cho mà xem :3)

Ăn cơm với mắm xong rồi thì mẹ rủ: Ô có ai chơi trò bí đỏ đi máy bay không nhỉ?. Nhắc đến máy bay thì khỏi bàn nhé, nhảy cẳng lên liền :v.

- Bây giờ mẹ là bí đỏ, Chíp là chú tiếp viên nhé

- Dạ

- Chú tiếp viên ơi giúp Bí Đỏ với ạ. Cháu không lấy được đồ gì hết

- Cháu đứng lên ghế mà lấy :v

- Cao quá cháu không với tới cháu ạ.

- Cháu thử nhảy chồm lên xem :p

- Cháu thử rồi vẫn không được cháu ạ. Bí Đỏ thấp quá cháu ạ.

- Vậy hả Bí Đỏ. Đề chú giúp Bí Đỏ nha. Tại lúc nhỏ cháu không ăn rau mà chỉ ăn thịt thông phải không nào.
- Vâng chú ạ. Lúc nhỏ cháu cứ bảo ra không ngon cháu chẳng ăn chú ạ. Mà cháu ơi ăn rau sẽ tốt lắm cháu nha. Một lúc sau tun tút ra bầu: Thôi Chíp ăn canh bí đỏ đây. Chíp thay đổi ý định rồi. Chíp thấy rau rất ngon rồi mẹ ạ :p

P/s: Chá là trước đây mẹ sáng tác cho nó vài câu chuyện về: Bí đỏ, bí xanh, rau riếp :v.v.

56 Một câu trên bảng lớp 1

Chị em nó rủ nhau chơi học, tất nhiên con chị sẽ làm cô giáo và thằng em sẽ làm học trò. Cười ra nước mắt:

- Nào em nào cho cô biết cái gì có cánh mà không bay? Cô xin mời em lớp trưởng.
- Máy bay đang nằm dưới đất kia có cánh mà đang không bay :v
- Sao em ngu ngốc vậy. Con gà có cánh mà không biết bay.

....

- Em muốn cô lấy roi đánh không. Ngồi im trật tự

....

- Này cả lớp vỗ tay khen bạn lớp trưởng giỏi nào.

Đây là những gì 1 con bé lớp 1 học được ở trên trường đấy nha. Sao cứ nhắc tới học là máu sôi lên thế hem biết. Lí phải nói về câu đó trong lớp 1 theo pp Steiner quá đi mất :v

Thứ 2 đầu tuần nào cô cũng ghi lên bảng 1 câu đó bằng câu thơ. Cô chưa hỏi gì cả, cứ chỉ ghi lên bảng và đọc cho các em thôi vì đầu lớp 1 các em hem biết chữ :v

Sáng thứ 3 cô bắt đầu hỏi xem bạn nào biết câu trả lời chưa. Bạn nào viết rồi thì sẽ lên thì thầm vào tai cô. Sau 1 lượt cô gọi các bạn trả lời đúng lên cạnh cô. Chỉ vậy thôi rồi ngày mai cô lại chờ những câu trả lời của bạn khác.

Sang thứ 4 cũng lập lại ngày thứ 3. Nếu cuối buổi vẫn còn nhiều bạn chưa biết thì cô nhở 1 bạn nào đó gợi ý cho các bạn còn lại nhưng nhớ đừng có nhắc tới câu trả lời cho các bạn mà chỉ là gợi ý thôi nhé.

Thứ 5, thứ 6 cũng vậy. Rồi thứ 6 gần như với sự giúp đỡ của bạn bè bên cạnh thì hầu như ai cũng đứng lên bên cạnh cô cả.

Đây chỉ 1 câu đó thôi mà tính nhân văn đây áp biết bao, suy nghĩ cho bọn trẻ biết bao. Ở đó bọn trẻ học cách giúp đỡ nhau, ở đó bọn trẻ đang xây dựng tính cộng đồng, ở đó có những trẻ chậm hơn vẫn có thời gian để suy. Hôm học đến đoạn này thôi thì chỉ biết à ô than phục khi 1 pp luôn nghĩ tới mọi đứa trẻ trong lớp học, và đương nhiên những đứa trẻ thiếu tự tin sẽ dần tự tin hơn, những đứa trẻ nhanh hơn sẽ luôn phải suy nghĩ ra những câu gợi ý để giúp đỡ bạn mình. Vậy thì còn gì tuyệt vời hơn nữa chứ :p

57 Trẻ con cười

Theo một thống kê: Trẻ con cười 1 ngày khoảng 120 lần và đó thực sự là nụ cười làm trẻ mẫn nguyện hạnh phúc; Trẻ cười để phát triển để nuôi dưỡng em. Trong khi người lớn cười 1 ngày chỉ khoảng 10 lần và rất tiếc đó là những nụ cười xã giao mà thôi.

Vậy hãy giúp trẻ và giúp bạn cười thật nhiều mỗi ngày nhé bạn ơi. Bởi câu này quá hem sai: Một nụ cười là 10 thang thuốc bổ mờ.

Kết hem rồi lại quên:

- Mẹ ơi có phải hôm qua là Phật Đản không mẹ.
- Ủ đúng rồi Chíp.
- Sao mình không lên chùa thắp hương rồi mua quà sinh nhật cho Phật mẹ
- À, ừ....

- Năm sau nhớ nha mẹ, nhớ đi thăm hương nha mẹ. Mà Phật có cần quà sinh nhật không mẹ.

- À mẹ cũng không biết nữa

- Nhưng mà Chíp cần đây. Mẹ ơi hay ngày Phật Đản mẹ tặng Chíp một đôi dép nhé :p

Ồ (mẹ cười như phát rồ). Anh đang chờ đợi món quà 1/6 là đôi dép mà có vẻ mong ngóng từng ngày luôn ấy. Thôi kệ ảnh chờ đợi, ảnh cần phải học cách chờ đợi.

58 Cân nặng

Để khỏi phải trả lời hàng tá những câu hỏi về độ phì nhiêu của ảnh thì khi ai hỏi ảnh bao nhiêu tuổi mẹ thường giả nhời: Dạ 4t rồi ạ.

Ấy nhưng ảnh thì lại rất đang tự hào về tuổi 4,5t của mình. Gặp ai ảnh cũng lanh chanh: Chíp 4,5t rồi đây. Có vẻ cái mốc 4,5t của ảnh là cái mốc mà bạn Cát Anh được đi công viên cho nên ảnh quan trọng lắm thôi, kiểu như là ảnh đã nhón lắm rồi, nhón đến mức lại được ối thứ trọng đại ấy.

Giống hôm qua mẹ mới đề nghị: Tôi nay Chíp muốn tự chiên trứng cho món trứng của mình không? Ồi cha ơi vậy là mừng hơn mọi người được gặp Obama zì :Mẹ ơi có phải con 4,5t lớn rồi thì được nấu ăn hả mẹ?. Rồi thì về đến nhà ảnh chả chơi chả làm được gì khác ngoài ngồi chờ đợi mình được tự chiên trứng.

Sự kiện vĩ đại đây nhá. Lần đầu tin mẹ hướng dẫn anh cách sử dụng bếp ga, lần đầu tiên mẹ hướng dẫn cách tránh dầu bắn vào người...Có những niềm vui nhỏ nhặt vậy thôi nhưng nó là ký ức tuổi thơ của ảnh mãi ảnh chả bao giờ quên.

Ừ lại nhớ hôm qua ảnh vui lắm, ảnh kể hôm qua có 1 bà tới học cùng ảnh vui ơi là vui, bà chỉ nói tiếng anh thôi không biết nói tiếng Việt, ảnh được làm 1 cái cần câu dài ơi là dài bằng lá chuối để tối phải lập tức gọi điện cho dì để khoe, ảnh và em Tôm tranh nhau quả giề mẹ quên béng tên rồi để tối mực em Tôm cắn phật vào tay ảnh đau ơi là đau để anh kết luận không nên làm người khác đau như vậy...Rồi sáng nay sân trường ngập tràn lá chuối, đất sét, lá cây để ảnh lại có dịp chơi vui thật là vui. Vậy thì tại sao không cho con học ở 1 lớp học nhiều niềm vui như vậy nhỉ?

P/s: Ai ở quận 2 chuẩn bị Thủ Trắng chuyển sang đó đây nhanh lên kéo hết chỗ như bây giờ. Mẹ yêu Thủ Trắng lắm chỉ mãi mong sao ảnh được học mãi những ngôi trường như vậy thôi

59 Sáng

Sáng sớm đang phơi quần áo, mẹ có gắng nghêu ngao hát như bà điên rồi bất chợt có đàn chim bay ngang qua, mẹ nói rõ to để đánh thức nó dậy: Ồi trời, 1 đàn chim đang thăng cánh bay đẹp vô cùng là đẹp. Thằng chó con bật dậy như lò xo :v. Ồi choa nhưng nó ra đến nơi thì đàn chim đã khuất dạng. Dự là chuẩn bị sấm sét đúng đùng giữa ngày trời trong xanh gió mát :3. Nhưng may quá có 1 cái máy bay đi ngang qua. Vậy là chủ đề máy bay để đánh lạc hướng cơn giận dữ.

Đây trẻ không bao giờ mè nheo nêu như mẹ thực sự hiểu trẻ. Đánh lạc hướng là cách tốt nhất để trẻ thoát ra 1 mớ hỗn loạn trẻ đang phải đương đầu. Nhận ra những cơn bùng nổ tâm lý cũng là cách để mẹ có thể kiểm soát được tình hình.

60 Trân trọng tự nhiên

Đơn giản vậy thôi mà hầu như người VN không ai từng được dạy rằng phải trân trọng những gì tạo hóa đã tạo ra. Đơn giản vậy thôi sao không dạy bọn trẻ để chúng trân trọng thiên nhiên quan mìn... Nó chính là điều sống còn của chính bọn trẻ sau.

Có lẽ vì vậy mà mình gần như loại bỏ toàn bộ những kiến thức 17 năm đã học được với đầy những kiến thức cao siêu mà chả giúp gì nhiều trong cuộc sống để học lại từ đầu để đồng hành cùng bọn trẻ.

Lúc nhỏ bọn trẻ chỉ cần được hòa mình cùng thiên nhiên để yêu tùng nhánh cây, yêu tùng ngọn cỏ, yêu tùng con giun, yêu tất cả những thứ quanh mình thôi là đủ. Để rồi khi đủ lớn, khi đủ 1 tình yêu với thiên nhiên em sẽ biết chọn điều gì, chọn kiến thức gì để học, và cuối cùng là một đam mê với nó. Mọi thứ được tạo hóa sinh ra thì đều có nhiệm vụ của nó thôi, và con người có nhiệm vụ duy nhất sống hòa bình với nó. Hãy nhớ chỉ cần thiếu ong khoảng 10 năm thì trái đất sẽ diệt vong

61 Giấy khen

Đâu đâu cũng tổng kết năm học, ngập tràn giấy khen và quà, ngập tràn các màn múa hát tung bừng nỗi... Còn mình nếu có duyên để đồng hành cùng bọn trẻ trong lớp 1 thì có lẽ sẽ chẳng có tất cả những điều trên.

Mình sẽ ngồi họp cùng phụ huynh để phụ huynh và mình cùng diễn vở nhạc kịch ngắn thôi mà thời gian tập cũng chỉ 1h thôi với tất cả đạo cụ được dựng lên từ lớp học của các em. Ở đó ai có thể hát thì hãy hát, ai có thể thổi sáo thì tập thổi sáo, ở đó không quá cầu kỳ nhưng mình tin rằng các em sẽ thực sự phấn khích và tò mò. Chỉ đơn giản vậy thôi nhưng là sự gắn kết của tất cả mọi người lại với nhau, và ở đó cũng là dịp để mọi người hiểu nhau hơn.

Rồi sau đó thì tổ chức cho các em 1 chuyến đi chơi xa ơi là xa, có toàn bộ phụ huynh tham gia thì tốt. Ở đó các em được hòa mình cùng thiên nhiên, ở đó các em hiểu nhau hơn và các phụ huynh luôn có sự kết nối cùng con và cùng các phụ huynh khác.

Đây là một ảnh mà lớp học mình học cũng đã làm như vậy. Đơn giản vậy thôi nhưng ngập tràn ý nghĩa với các em hơn bằng cách em ngồi để nghe những bài diễn văn lê thê, khen bạn A nhưng bạn B chẳng được khen... Các em còn nhỏ lắm, các em chẳng cần phải hơn thua bởi những tờ giấy khen như vậy đâu

62 NÓ NÓI ĐÓI

Bác nó, cô nó rất hay tranh thủ lúc mẹ hẻm có mặt để cho nó uống nước ngọt (coca, C2...). Mẹ thì luôn tì tê với nó không nên uống mấy nước đó, nhưng tất nhiên thỉnh thoảng mẹ vẫn cho nó uống vì mẹ nghĩ nếu cấm quá nó sẽ lén lút uống và nói dối. Thậm chí bác nó, cô nó còn dụ nó uống rồi bầu sẽ không nói với mẹ, nhưng tất nhiên nó sẽ luôn kể với mẹ nó uống như thế nào, và tất nhiên mẹ không la nó mà lại chỉ tì tê nói với nó không nên uống mà thôi.

Bỗng tự dung hôm trước nó bầu: Chị Thảo uống C2 mà Chíp không uống đây mẹ, Chíp thèm lắm nhưng Chíp cố nhìn đáy. Chu choa mẹ ngạc nhiên vô cùng sao nó lại có thể nhịn được cơ chứ. Ấy nhưng tối mẹ vẫn thường cho nó được đi tàu vũ trụ đi hết Mặt Trăng rồi tới Sao Hỏa như là để động viên tinh thần nó vậy :p

Nhưng hóa ra nó uống :3. Nghe cô nó nói mẹ cũng chả nói gì, chỉ nhìn nó với ánh mắt rất buồn thỉ :v. Mẹ im lặng chẳng nói gì, và có vẻ nó hảm chịu được:

- Mẹ sao mẹ không nói hoài vậy.
  - À tại mẹ đang buồn 1 tí, trái tim mẹ hơi bị tổn thương 1 tí.
  - Chíp chỉ uống 1 ngụm thôi tại Chíp thèm quá.
  - Ủ, Chíp uống nhưng Chíp lại kể với mẹ Chíp không uống dù Chíp rất thèm.
  - Con xin lỗi lần sau con không làm thế nữa, con không nói dối nữa đâu.
- ....
- Mẹ ơi mẹ nói đi mà, mẹ tha thứ cho Chíp đi mà.
  - Mẹ với Chíp luôn thành thật với nhau nỗi? Mẹ chẳng bao giờ nói dối Chíp nỗi? Mẹ thì chỉ lo cho sức khỏe của Chíp thôi bởi mẹ con mình hứa với nhau sẽ sống với nhau thật lâu mà. Mẹ thì lo rằng Chíp nói dối thế lần sau Chíp nói thật mẹ lại cứ nghĩ rằng Chíp nói dối thì gay go lắm nỗi?
  - Mẹ để Chíp lắng nghe Tim mẹ nhé. Tim nói rằng tha thứ cho Chíp rồi, Chíp hứa với bạn Tim Chíp không làm bạn ấy buồn nữa đâu. Mẹ tha thứ cho Chíp đi mà.
  - Ok, mẹ tin vào lời hứa của Chíp, 1 chàng trai luôn có gắng thực hiện lời hứa. Bây giờ mình cùng hát cho hết buồn buồn nha.

P/s: Chuyến du hành cả nó đây, ôi choa có bài phỏng vấn luôn nha

63 Trình diễn rối

64 Khóc và cười

Chơi àm àm rồi thì té, thằng em khóc có vài tiếng là lại cười phór lớ. Khổ nỗi con chị mắc bệnh chị chăm sóc thái quá :v, hối há đi tìm dầu gió, hót hải bế cưng nụng để an ủi thằng em dù nó ú khóc :v.

Kết quả trước sự chăm sóc thái quá là cái lung đổ lù vì được chăm sóc quá nhiều dầu gió. Khóc vắng trời, khóc nức nở, khóc nhảy tung tung vì nóng quá...Con chị ra sức dỗ dành, lau lụng, bế ấm...Điều đó chỉ làm thằng ranh khóc nhón hơn mà thôi :v

P/s: Quan sát mà cười ú nhặt được miệng. Vui phết, chỉ cần ngồi nguyên 1 chỗ nhìn được khói điều hay ho.

65 VỀ HỌC TOÁN CHO LỚP 1

Ngày đầu tiên học toán chẳng phải là cô viết lên bảng để giảng giải $1+1=2$, ngày đầu tiên cô kể cho một câu chuyện về các 4 chú lùn đào kim cương với 4 tính cách đại diện ngầm cho 4 phép tính và 1 ông vua rất anh minh (truyện nà khi nào có thời gian tớ sẽ biên lại chi tiết luôn nhá vì rất dài).

Ngày hôm sau có thể để trẻ vẽ các thần lùn, vua theo tưởng tượng của chúng, rồi hôm sau nữa cùng làm những chú thần lùn và vua như ảnh, rồi có thể cho trẻ đóng thành các chú thần lùn...Nói chung là chơi vì lớp 1 rất cần mang trò chơi vào lớp học để trẻ khỏi bỡ ngỡ khi mới từ mầm non lên.

Giờ sinh hoạt vòng tròn thì cùng chơi các trò chơi với con số để trẻ tự tìm ra quy luật chứ ít khi cô giải thích. Ví dụ như học quy luật 1, 3, 6... thì có thể cho trẻ xếp thành vòng tròn rồi cô ở giữa sẽ đếm theo 1,3,6,...36, đến bạn thứ 36 thì ngồi xuống và tiếp tục như vậy cho đến khi chỉ còn 1 bạn thôi. Hoặc như có thể có trò chơi từ 1 đến 20 thì chơi trò cậu bé Jack lên cây đậu thần thì đếm từ 1 đến 20 và lúc tụt xuống thì đếm ngược từ 20 đến 1. Hoặc như là chơi đậm chân từ 1 đến 12 theo xuôi rồi ngược lại...Nhiều lắm luôn để trẻ học bằng toàn bộ cơ thể 1 cách thật tự nhiên

Trên bàn của trẻ thì luôn có những vỏ sò, sỏi, ốc...để trẻ có thể học đếm, học sáng tạo xep những con chữ trong giờ học chính chẳng hạn.

Giờ học hình khối thì trẻ được chơi những trò chuyển động tạo ra những hình đó với những nhịp bước đều nhau để trẻ cảm nhận hình bằng chính toàn bộ cơ thể mình

Dạy trẻ tính nhẩm thì cô luôn kể những câu chuyện liên quan tới cuộc sống thật (như bài nói về bác nông dân chia bánh thành 12 phần chẳng hạn). Hoặc có thể sáng tạo ra những câu thơ ngắn, những bài hát ngắn về các con số và kể chuyện cho trẻ nghe bất kỳ giờ nào kể cả giờ nghỉ giải lao

Không những vậy cô luôn nghĩ ra những trò chơi nho nhỏ để trẻ không thấy nhảm chán trong quá trình học như câu cá, như chơi tưởng tượng với các con số, thậm chí trẻ có thể nghĩ dùng tay chân mình làm thành các con số theo ý của trẻ nữa...

Và rồi cuối cùng mới là dạy tới các phép tính. Giờ học số lượng thì luôn là những giờ học với những thứ rất thật như thử đoán số hạt đậu cô đỗ ra và rồi cùng xếp lại thành những cụm như 5, 10...Nó không chỉ là học về số lượng mà còn giúp trẻ có khả năng phán đoán nữa...

P/s: Một chút nhỏ bài viết về học chữ chưa phải là tất cả để thấy mình yêu cách học này tới cỡ nào. Khi nào thực sự có thời gian mình sẽ chia sẻ hết những trò chơi liên quan tới số và những gì mình thu lượm được nữa.

Tự nhiên sáng đọc bài viết này và so sánh cách bạn trẻ học ở VN lị muốn viết. Hi vọng 1 ngày không xa bạn trẻ sẽ không phải là cỗ máy học mà không hiểu bản chất gì

#Toán_Lop1_Steiner

<https://www.facebook.com/permalink.php...>

66 GIỚI TÍNH???

- Tại sao ti của con gái to còm của con trai bé tí hả mẹ?

- À tạo hóa sinh ra người phụ nữ có 1 thiên chức đặc biệt và vô cùng quan trọng là phải nuôi con bằng sữa mẹ cho nên ti người phụ nữ phải to đẻ chửa sữa cho các em bé. Ngày xưa Chíp mới sinh ra bé tí tẹo teo rồi 1 năm liền Chíp bú mẹ mà lớn đầy.

- Vậy con nằm trong bụng mẹ con chui ra bằng cách nào được?

- Chíp ở trong bụng mẹ 9m10d cơ đầy, trong 9m ấy đi Chíp cứ nằm trong bụng và Chíp đi làm cùng mẹ. Rồi một ngày Chíp thật sự đủ lớn đẻ có thể ra ngắm nhìn mọi thứ và thực sự muốn được ra khỏi bụng mẹ. Và hôm ấy mẹ rất đau bụng, Chíp chưa nói được nhưng cứ đạp vào bụng mẹ liên hồi ấy, mẹ đau bụng vô cùng, đau dữ dội. Rồi mẹ vào bệnh viện, bác sĩ giúp mẹ & Chíp đẻ Chíp có thể ra khỏi bụng mẹ.

P/s: Nói mới hỏi đến đó thôi. Ơn giời :v :p. Phải chuẩn bị sẵn sàng cho câu hỏi giới tính thui

67 Bệnh của bố mẹ

Bố mẹ VN mắc bệnh nói nhiều quá, hướng dẫn bọn trẻ nhiều quá, sợ nhiều thứ quá...

Đơn giản vậy thôi mà các mẹ ở ngoài cứ hướng dẫn ra rả. Trẻ thấy đầy quá thì trẻ sẽ bỏ bớt ra thôi, trẻ thấy không thích thì trẻ không làm...Vậy nhưng có đứa sờ vào thì mẹ lại bẩn là bẩn, có đứa hém thích thì mẹ ép cho giống mọi người...Haizz mình ở ngoài nghe còn thấy điên, thậm chí có người lăn xả vào làm hộ con.

Nhin thấy 1 đứa bé tầm lớp 2 mẹ nói nhiều quá nó điên nó hém thèm làm, vắt toet xuống :3. Lị nhớ ngày xưa mèn đang quét nhà mà bố mẹ cứ nói hoài mèn cũng vắt toet xuống ứ quét nữa :p

68 Choi

Choi, mẹ chẳng mấy khi mua đồ chơi cho nó. Nhưng mẹ & nó lại luôn tìm thấy những niềm vui những trò chơi như này.

Đơn giản chỉ là những chiếc lá mà 2 mẹ con hì hục nhặt ở công viên buổi chiều lá rụng, đơn giản chỉ là sự yêu thích của mẹ lan truyền sang cho nó.

Mẹ cũng không có cầu kỳ để làm những hình dạng này kia mà mẹ muốn trí tưởng tượng của nó có thể làm bất kỳ thứ gì nó muốn. Đơn giản vậy thôi và nó có cả một bông hoa loa kèn, đơn giản vậy thôi mà nó có cả bộ ấm trà để độc ấm...Nó có thể tỉ mẩn chơi với những cái lá xinh xắn này cả buổi tối, khi thì làm đồ ăn, khi thì là những cái ly, khi lại là những con cá...Nhưng các anh họ nó thì không có hứng với những điều đó bởi chưa bao giờ các anh được mẹ chơi với nó những cái lá như vậy.

Vậy mới bảo trẻ 0-7t luôn học mọi thứ từ môi trường chúng nhìn thấy. Trẻ em là vậy, làm bạn với chúng nó đơn giản lắm, chỉ cần cười với chúng nó thật chân tình, chỉ cần nhìn chúng nó thật trìu mến, chỉ cần chơi với chúng nó như là chúng nó thôi...Nhưng hiểu được chúng nó không hề đơn giản, chỉ đơn giản khi người lớn thực sự hiểu được từng giai đoạn trẻ phát triển như nào và cần gì thôi

P/s: Nay thì cho ai chưa đọc

69 a

Nhờ chàng ấy mà giờ mẹ biết rất nhiều về đạo Hindu, về thần Murugan, về thần khỉ Hanumam, về dòng sông thiêng gồm những gì của người Ấn...

Nhờ chàng ấy mà giờ mẹ biết động được hình thành ra sao, và rồi theo thời gian sẽ như thế nào...

Chàng ấy rất quan tâm tới những đền cao siêu thần thánh vượt ngoài khả năng hạn hẹp của mẹ mìn, chàng ấy rất quan tâm tới cái gì gọi là cấu tạo của bất kỳ cái gì đó...Và cứ thế mẹ đang cùng chàng ấy học được khói điếu, hiểu được khói điếu về thế giới xung quanh...Và rồi chúng mình lại hứa với nhau sang năm sẽ đi Thánh địa Mỹ Sơn cho chàng thỏa lòng mong ước.

Chàng ấy đạo này rất hay suy luận, suy luận cực kỳ logic:

- Mẹ oi có phải tiền giấy được làm từ giấy còn tiền đồng xu được làm bằng đồng không mẹ? (chả là đi Malay người ta sử dụng xu nhiều lắm)

- Em Na sinh tháng 3, Chíp sinh tháng 11 sao em Na lại gọi Chíp là anh?

.....

P/s: Chàng ấy chỉnh trang góc chụp cho mẹ đẹp lắm luôn. Cả ty năm mẹ mới có cái ảnh đây

70 CHO NHỮNG AI CÓ CON CHUẨN BỊ VÀO LỚP 1 NHÉ.

Con mình sinh cuối năm vậy nên mình luôn trăn trở với việc nếu như cù sinh năm 2011 thì 2017 là đã đi học, và hắn là nó sẽ khá non nớt so với các bạn đầu năm, chưa kể là mình luôn thấy nó bé bỗng. Ừ thì giờ mình đã có những điều đỡ suy nghĩ hơn rồi và cũng hi vọng giúp cho một ai đó. Vì lên Úc luôn theo tháng sinh chứ không theo năm như ở VN mình

Đầu tiên phải nói về sự trưởng thành vật lý đã, có nghĩa là cơ thể đã phát triển tương đối đầy đủ: Khi r่าง sữa thay cái đầu tiên có nghĩa là cơ thể vật lý của trẻ đã sẵn sàng cho lớp 1; Khi trẻ lấy tay phải của mình vòng qua đỉnh đầu chạm được vào tai trái thì nghĩa là bé đã sẵn sàng cho lớp 1; Trẻ rất thích lộn vòng vì cơ tay trẻ đã phát triển; Trẻ đủ tuổi vào lớp 1 sẽ thấy xương hàm phát triển dài ra, hốc mắt nhỏ hơn, 2 môi khớp lại với nhau.

Trẻ nhỏ rất hay vẽ tranh, và nhìn tranh cũng có thể biết được. Khi trẻ mẫu giáo vẽ nhà thường hay là những ngôi nhà lơ lửng trên cây, còn trẻ lớp 1 vẽ ngôi nhà ở dưới đất và trẻ thường xuyên vẽ nhà vì ngôi nhà giống như cơ thể trẻ vậy, trẻ đang tự khám phá bản thân, và trẻ rất hay vẽ cây nữa.

Đặt biệt giai đoạn này trẻ sẽ hình thành tính khí (có 4 loại tính khí: lửa, khí, đất và nước – nói sau nha). Còn nhỏ hơn 7t sẽ chưa hình thành tính khí mà do yếu tố môi trường tác động vào làm trẻ có khi buồn, có khi vui, có khi bực tức nhưng chưa phải là tính khí đứa trẻ. Và sau 7t đặc biệt ba mẹ hay giáo viên phải quan sát thật kỹ tính khí đứa trẻ để giúp trẻ hòa hợp với tính khí của mình chứ không phải là thay đổi tính khí đó, và chính ba mẹ là người phải hoàn thiện tính khí của chính mình để phù hợp với đứa trẻ.

71 a

Chết dở, con chị đã quên băng quyển sách năm ngoái nó thích mất rồi, và giờ thì thằng em nó lại đang mê mẩn bởi trong sách có rất chi nhiều các vị thần trong Thần thoại Hy Lạp.

Khổ mạ cũng đã từng đọc quyển Thần thoại Hy Lạp mà khó nhớ nhăn, tên đã khó nhớ nội dung dây mơ dây má còn khó gấp vạn lần ấy vậy mà nó cứ lảng nghe và khi gấp sách lại nó vẫn còn tiếc rẻ sao mà ít dữ vậy.

Động chạm tới thần thánh là đúng chỗ ngứa của nó thè phải, nó phải gọi điện và oanh vàng thỏ thẻ mượn chị nó đọc trước mà trong lòng không khỏi lo lắng lỡ chị HV không cho mượn thì biết phải làm sao hả mẹ :v.

Giờ mới chợt nhận ra có sự liên kết chặt chẽ dù là Thần Thoại Hy Lạp, Kinh Thánh hay Sứ thi của người Hindu... Và rồi chợt nhật bản thần nghĩ tới #PPGD_Steiner. Hèm biết sao giờ tất cả cái gì đọc được cũng đều chiêm nghiệm thành một triết lí giáo dục mà mình đang vô cùng tâm đắc thật tâm đắc. Và rồi thấy chợt buồn bởi có lẽ trái đất đang ở Thời kỳ Bán thần và chẳng mấy nữa nếu không thay đổi thì sẽ thành Thời kỳ Sát lăm rồi.

Càng lúc càng thấy yêu và tin vào con đường 2 mẹ con đang đi và càng lúc càng thầm cảm ơn nó đã đến bên mẹ mìn này để mẹ học được biết bao nhiêu thứ hay ho mà tuổi trẻ mẹ chưa kịp khám phá. Thôi thì cù thế từ từ bước đi thê thôi nhé và hãy tin vào một tương lai thật hay ho phía trước. Hãy cù tin và hi vọng bởi có niềm tin là có tất cả mà.

P/s: Viết cho một buổi sáng đầy nắng

72 Thích học

Đừng có nói lũ trẻ con thích học, mình cũng thích chết đi được, chỉ nghĩ tới đi học mà thôi.

Mình bắt gặp những câu nói như:

- Có lẽ con em nó hợp với Stei hơn bởi có sự tự do chứ không giống Mont. Ô hay nhỉ, Stei hay Mont đều tự do cả mà, chỉ là mình chưa từng nhìn ra nó mà thôi.

- Stei em thấy toàn thấy thiên về âm nhạc, nghệ thuật thôi. Ô vậy thì bạn hãy xem TKB của bọn trẻ con cấp 1 đi xem nào: Lớp 1 chúng nó có thể làm được cái túi đựng sáo bằng chính đường kim mũi chỉ của

chúng nó, lớp 2 chúng nó có thể làm được một cái gối, lớp 3 chúng nó có thể đẽo gỗ và làm ra sản phẩm từ gỗ..., và tận lớp 12 chúng nó đã có thể làm bát cù thí nghiệm gì, chúng nó nặn thạch cao như sinh viên kiến trúc của mình vậy.

- Stei sao thấy nó nữ tính vậy chị. Đừng vội kết luận khi chưa từng hiểu vì sao tường cho trẻ mẫu giáo lại màu hồng, cho cấp 1 màu ánh vàng và cấp 2 màu ánh xanh...Dù một chi tiết nhỏ thôi, bộ quần áo mặc trên người của cô giáo cũng phải nghĩ làm sao tốt cho sự phát triển của trẻ cơ mà.

- Rồi thì sao lại cầm công nghệ vậy chị, nghe ca nhạc cũng tốt mà...Ôi chỉ là không nên sử dụng âm thanh chêt cho bọn trẻ thôi chứ lớp 4 chúng nó đã có cả dàn nhạc của chính chúng nó cơ mà.

...

Nói thì nói hoài không hết, chỉ biết rằng mình yêu Steiner mất rồi. Yêu và miệt mài giải đáp vì sao lại là thế

73 Giáo trình Steiner

Ai cũng hỏi từ chị có giáo trình cho em tham khảo với không, này thì đọc nhé:

"Giáo trình của Steiner không có sẵn bộ sách giáo khoa, bài giảng mẫu, ô không. Chỉ có một cái sườn và triết lý, còn lại, mỗi năm người giáo viên phải lại làm việc miệt mài để có một chương trình dạy riêng, phù hợp với mỗi học trò của mình vào năm đó, tiến bộ theo sự phát triển cá nhân của mình vào thời điểm đó, và hoà hợp với sự phát triển của cộng đồng, xã hội vào thời gian đó. Ít nhất là ở lớp 1, học sinh không có vở kẻ ô li, giáo viên không có sách. Tất cả được viết, vẽ phóng khoáng trên giấy bản. Đến cuối năm, những tờ giấy bản đó mới được may, đóng lại bằng tay trở thành sách, vở"

74 MỖI TUẦN 1 TRUYỆN (3-5t) HAI CHÚ TÍ HON

Xưa có bác thợ già, chẳng tội tình gì mà làm ăn cứ ngày một sa sút, gia sản cuối cùng còn lại là miếng da chỉ vừa đủ đóng một đôi giày. Tối bác ngồi đo cắt, định sáng hôm sau sẽ khâu thành giày. Vốn tính phúc hậu, cắt xong, bác yên trí lên giường, mới đặt mình xuống bác đã ngáy o o.

Sáng hôm sau, bác tính ngồi vào chỗ làm thì thấy đôi giày đã đóng xong đẽ ở trên mặt bàn. Bác lấy làm lạ, chẳng hiểu tại sao nó lại làm như vậy.

Cầm giày lên ngắm bác thấy giày đóng thật đẹp, đường kim mũi chỉ cẩn thận, sạch sẽ, không lỗi chỗ nào, sạch đẹp như một công trình của thợ cẩn.

Ít lâu sau có người đến hỏi mua. Khách hàng thấy đôi giày đẹp quá nên trả đắt hơn giá bình thường. Bác thợ giày lấy tiền ấy mua được miếng da đủ đóng hai đôi giày. Tối bác ngồi đo cắt, định để sáng hôm sau tinh táo sẽ khâu. Nhưng cũng giống lần trước, bác không phải mất công khâu, lúc bác dậy thì cả hai đôi giày đã xong.

Giày đẹp nên chẳng thiếu gì người muốn mua, họ trả bác nhiều tiền đến nỗi bác đủ tiền mua da đóng bốn đôi giày khác. Tối cắt da xong lên giường ngủ, sáng hôm sau bác lại thấy cả bốn đôi đã xong.

Câu chuyện cứ như thế tiếp diễn, tối bác đo cắt thì sáng sau thành giày. Chẳng mấy chốc bác trở nên khâm khá, cuối cùng trở thành một người giàu có.

Một buổi tối, sắp đến ngày Chúa giáng sinh, bác lại ngồi cắt giày. Trước lúc đi ngủ bác nói với vợ:

- Minh nghĩ thế nào, hôm nay ta thức đêm rình xem ai đã giúp mình nhiệt tình như vậy.

Bác gái cũng đồng tình. Hai người che đèn rồi lẩn vào góc nhà, nấp sau đóng quần áo treo ở đó để rình.

Đúng nửa đêm có hai người tí hon, nom rất dễ thương, mình trần như nhộng đến ngồi bên bàn thợ giày. Họ kéo đồng da đã cắt lại, rồi hối hả gò, khâu, mấy ngón tay nhỏ xíu đưa kim tuốt chỉ nhanh thoắt làm cho bác thợ giày phải ngạc nhiên, tró mắt ra mà nhìn. Hai người tí hon cặm cụi mải miết làm việc cho tới khi khâu xong mới ngừng tay, để giày lên bàn rồi nhảy đi mót hút.

Sáng hôm sau bác gái bảo chồng:

- Té ra mấy chú tí hon đã làm giúp nhà mình. Chúng ta phải tạ ơn mấy chú ấy cho phai lẽ. Các chú ấy thật là tội nghiệp, đi đi về về như thế mà manh áo che thân chẳng có, đành chịu rét mướt... Ông có biết không, hay

để tôi khâu cho mỗi chú một cái áo sơ mi, một cái áo khoác, một cái áo vét và một cái quần nhé. Tôi đan cho mỗi chú một đôi bít tất nữa. Còn mình hãy đóng cho mỗi chú một đôi giày nhỏ.

Bác trai nói:

- Thế thì tôi ưng quá đi chứ!

Đến tối thì quà tặng làm xong. Hai người để quà tặng lên bàn, chỗ mọi ngày vẫn xếp da giày đã cắt, rồi lại nấp rình xem liệu hai chú tí hon sẽ làm gì với đồng quà ấy. Đúng nữa đêm lại chú tí hon nhảy vào, định bắt tay ngay vào việc. Nhưng các chú chẳng thấy da cắt sẵn mà chỉ thấy chòng áo quần nhỏ nhắn xinh xắn. Thoạt đầu hai chú hết sức ngạc nhiên, nhưng rồi hai chú lộ vẻ hết sức vui mừng. Chỉ trong nháy mắt các chú đã mặc xong quần áo, xỏ giày. Thích quá, các chú lấy tay vuốt vuốt quần áo và hát:

Diện vào lịch sự hẵn lên,

Hỏi còn ai bảo là anh thợ giày.

Hai chú bước thấp bước cao, nhảy múa vui mừng, các chú nhảy cả lên bàn, lên ghế. Sau đó vừa đi vừa nhảy múa kéo nhau ra cửa biển mắt. Từ hôm ấy không thấy các chú lại nữa. Còn bác thợ giày sống sung túc, có đồng ra đồng vào, suốt đời bác mọi việc đều trôi chảy tốt đẹp.

75 a

Nhớ khi xưa chia sẻ bài này bị không ít những lời góp ý và túm lại là không chấp nhận được hành động của nó. Lúc đó mẹ luôn tin mình làm thế là đúng, và cho đến giờ khi càng hiểu về Stei hơn mẹ vẫn tin là mẹ đúng. Mẹ luôn ôm nó thật chặt mà không nói gì cả một khi cơn tức giận của nó đã bốc lên bởi mẹ biết mọi lời nói đều vô nghĩa, bởi mẹ biết càng nói càng làm cơn tức giận của nó dữ dội hơn mà thôi...

Cho đến giờ nó vẫn chưa hết những cơn nghiến răng ken két nhưng đã giảm đi rất nhiều rồi, và mẹ vẫn tin con đường này là đúng dù bị gặp biết bao lời chỉ trích.

Ừ, đây mẹ hiểu rằng mình đang đi trên con đường tìm được trạng thái cân bằng để mà được khai sáng. Mẹ đã đúng với một đứa tính cực kỳ dễ tức giận như nó dù rằng từ khi nó sinh ra mẹ chưa bao giờ bạo lực với nó, chưa từng mắng nó và tuyệt nhiên không hề có bạo lực xung quanh nó. Mẹ vẫn biết con đường còn dài và mẹ đang dần học cùng nó và cùng đồng hành trên bước đường đi của nó.

76 Sự tích mưa

Mùa mưa nó lại càng mê mẩn mưa hơn, lại được sinh hoạt vòng tròn liên quan tới mưa nữa càng làm các sự kiện liên quan tới mưa là 1 sự kiện lớn. Nó hỏi về mưa, về sấm sét và mẹ có 2 truyện phục phụ nó. Hi vọng sẽ dành cho nhiều em bé:

1. SỰ TÍCH MƯA (truyện này mẹ nhớ đã từng đọc ở đâu đó về bài thơ này nhưng mẹ biến thể thành của nó để nó mê hơn

Ngày xưa ngày xưa, rất lâu rồi khi đó Trời và Đất còn sống chung, Trời là chồng và Đất là vợ. Họ sống với nhau thật hạnh phúc trong một ngôi nhà chung. Thời gian thầm thoát trôi họ cùng sinh một em bé và đặt tên là Nước. Từ ngày có Nước gia đình nhỏ bé đó càng hạnh phúc hơn, ngôi nhà ấy không bao giờ dứt tiếng cười.

Thời gian thầm thoát trôi, rồi một ngày cha Trời nghe lời rủ rê của chị Gió cứ nhởn nhơ dạo chơi khắp nơi, bỏ mặc mẹ Đất và Nước ở nhà ngóng trông mòn mỏi, bỏ mặc những lời khung của mẹ Đất, mẹ Đất trở lên mệt mỏi và mẹ không thể chờ đợi được sự trở về của cha Trời nữa. Mẹ Đất và cha Trời quyết định chia tay để cha Trời có thể thực hiện được ước mơ đi mãi của cha Trời và không cản ngăn ước mơ của cha Trời nữa. Rồi từ đó mẹ Đất và cha Trời xa mãi, xa mãi cho tới ngày nay không bao giờ còn có thể gặp nhau được nữa.

Nước ở lại cùng mẹ với những nỗi nhớ thương cha Trời tha thiết. Và rồi mỗi khi nhớ cha Trời, Nước lại hóa thành hơi Nước, bốc hơi lên trên cao thành những đám mây để dạo chơi, để cho bớt nỗi nhớ cha Trời. Khi nhớ mẹ, nước lại biến thành những giọt nước mưa về để áp ôm mẹ. Và cứ thế, mỗi khi nhớ ba nước lại bốc hơi biến thành những đám mây, và rồi Nước lại hóa thành những giọt mưa quay về bên mẹ.

2. SÂM & SÉT

Có một cậu bé mây tên Dương và 1 cô bé mây tên Âm, họ là những người bạn thân thiết quần quýt nhau mãi không rời, họ dạo chơi khắp bầu trời bao la rộng lớn. Đôi lúc vào ngày trời đầy mây xám tối tăm, khi ấy cậu bé mây Dương và cô bé mây Âm chạy nhảy khắp chốn, họ bất thình lình va chạm vào nhau rất mạnh bởi mây xám che kín tầm nhìn của họ, bởi gió thật to, và lúc đó Chíp sẽ nghe thấy tiếng ầm rất to, tiếng ầm ấy có tên là Sám, và sau tiếng ầm ấy đôi lúc sự va chạm quá mạnh tạo ra 1 ánh sáng chói lòa, ánh sáng ấy người ta gọi là Sét.

77 Tập vẽ

Vẫn nhớ, vẫn ấn tượng hôm học mà thực hành vẽ hình con ốc sên: Vẽ bằng giấy, vẽ bằng tay trái, vẽ bằng tay phải trên không khí, kíp bút vào chân trái, kẹp bút bằng chân phải để vẽ, vẽ từ trong ra ngoài, vẽ từ ngoài vào trong. Ôi choa cảm nhận được đầy đủ các trạng thái của cảm xúc sướng gì đâu. Ờ có lẽ bọn trẻ sẽ sướng hơn nữa khi được học theo cách này nhở. Vậy thì sao không cho con sướng mà cứ phải nắn nót tò tùng chữ khổ sở vậy nhở???

Ông bảo hãy cho trẻ học vẽ nét (Form Drawing) trước khi học chữ. Đầu tiên là đường thẳng, sau đó là đường cong vì nó là khởi đầu của chữ viết và cao hơn nữa là khởi đầu của kiến trúc. Và hãy cho trẻ thực hành vẽ nét trong cả năm, mỗi ngày chỉ khoảng 10' thôi để trẻ cảm nhận được chuyển động của cơ thể mình chứ không phải vẽ đúng vẽ đẹp... Ông nói nhiều lắm mà thôi hãy cứ từ từ.

Chỉ biết rằng mình đang là đứa trẻ 7t để học theo cách của ông, ngày nào cũng thực hành vẽ nét, tùng chút, tùng chút một, hôm kia thấy đường tròn méo xẹo, hôm qua thấy đỡ méo hơn tí và ngày hôm nay lại tròn hơn tí nữa. Ờ mình biết cách thả lỏng cơ thể theo chuyển động hơn, biết cách thư giãn cho đôi tay hơn và quả thật 35 năm chưa từng biết vẽ 1 cái cây, 1 bông hoa thì hôm nay đang từng bước, từng bước mình đã có thể vẽ được những gì mình mong muốn. Ủ chǎng cản đối đâu, chǎng giống lầm đâu, màu còn chưa biết tô cho hài hòa nữa nhưng mình tin sẽ tiến bộ nhanh thôi. Ủ, mình sẽ còn vẽ nét, vẽ nữa vào mỗi tối, vẽ như để thư giãn để cảm nhận chuyển động của cả cơ thể mình để mình có thể làm điều mà 35 năm qua mình đã từng nghĩ mình không thể.

78 Chia sẻ của một mẹ

Chia sẻ của 1 mẹ cho Thỏ Trắng cho con. Đi đi bạn, 2h đủ để bạn ra 1 quyết định sáng suốt nhứt

"Đối với mình, cấp 1 là quá trình quan trọng nhất của mỗi đứa trẻ. Trẻ bắt đầu với những con chữ đầu tiên, hình thành sự ham mê khám phá thế giới bên ngoài qua những con chữ mình học được. Dĩ nhiên tùy theo hoàn cảnh và định hướng gia đình, có bé được theo học trường quốc tế từ nhỏ, có bé đến trường công gần nhà... và Mình thì chọn Thỏ Trắng cho Yumi, hi vọng mỗi ngày đến lớp với Con sẽ tràn ngập niềm vui 😊😊😊😊

Trường mới ở q2 hơi xa so với nhà nhưng mình vẫn ráng 'đu' theo 😊😊😊😊 Trường rộng gần 2000m2 phủ đầy cây xanh, cứ tưởng tượng cảnh mấy đứa nhỏ lùi hùi đi trồng rau, nằm bò lăn đọc sách trên thảm cỏ, được vui đùa với bạn thỏ... là ở nơi mô Mình cũng ráng chờ Con đi hết... Vì có thể 'cực' hơn mỗi ngày Con đến lớp, nhưng yên tâm hoàn toàn khi Con học vui vẻ, được hòa mình vào thiên nhiên hít thở không khí trong lành, ăn những bữa cơm dinh dưỡng Sạch... Mẹ tự nhủ 'phải cố lên thui' 😊😊😊😊

Chọn trường cấp 1 cho Con thường phải tìm hiểu trước cả năm, vì nếu xác định cho bé học trường công thì nên cho học trước chữ :) để đỡ áp lực mẹ & con. Bạn nào quan tâm mai có thể đến tham dự buổi chia sẻ kinh nghiệm học lớp 1 của Thỏ Trắng nha. Muốn đăng ký thì gửi mail như link bên dưới ^_^

Kê, mát 2 tiếng để tìm hiểu cho Con, cũng xứng đáng ha 😊😊😊😊😊

<1/7...>

79 Mọi trường giáo dục không áp lực ở Phần Lan

"Hãy học hỏi Phần Lan, quốc gia có nhiều trường tốt nhất và nền giáo dục ở đó có nhiều điểm khác biệt với Mỹ", Howard Gardner, chuyên gia giáo dục của Harvard từng khuyên người Mỹ.

Theo lời khuyên của Gardner, William Doyle, người giành được học bổng Fulbright khóa 2015-2016 và là giảng viên về truyền thông giáo dục tại Đại học Đông Phần Lan, đã đăng ký học cho con trai 7 tuổi vào trường tiểu học Joesuu. Và ông Doyle đã không phải thất vọng. Chỉ mới 5 tháng, gia đình ông đã được trải nghiệm hệ thống giáo dục "tuyệt vời và không áp lực".

Một buổi tối, ông Doyle hỏi con trai về những gì cậu bé đã làm vào giờ thể chất hôm đó và nhận được câu trả lời: "Chúng con được đưa vào rừng với một tấm bản đồ và la bàn. Chúng con phải tìm đường ra".

Từ lâu, Phần Lan đã được biết đến là quốc gia phương Tây giành được điểm cao nhất trong các cuộc thi toàn cầu. Ngoài ra, Phần Lan còn đứng vị trí thứ nhất trong các bảng xếp hạng toàn cầu, ví dụ là nước có tỷ lệ biết chữ nhiều nhất.

Ở Phần Lan, trẻ em không được học chính thức cho đến khi 7 tuổi. Cho đến lúc đó, nhiều trẻ em được gửi vào lớp chăm sóc ban ngày và học qua các trò chơi, bài hát và trò chuyện. Hầu hết trẻ em đi bộ hoặc đạp xe đến trường cho dù còn rất nhỏ tuổi. Thời gian học ở lớp ít và dường như không có bài tập về nhà.

Các trường ở Mỹ đang cắt giảm giờ nghỉ của trẻ. Trái ngược với Mỹ, cứ mỗi một tiếng, học sinh Phần Lan luôn có 15 phút chơi tự do ngoài trời. Không khí trong lành, thiên nhiên và hoạt động thể chất thường xuyên được coi là năng lượng cho việc học. Theo châm ngôn Phần Lan: "Không có thời tiết xấu, chỉ có quần áo không đủ".

Theo quy định, trẻ sẽ có 15 phút nghỉ giải lao ngoài trời sau mỗi tiếng học trong lớp.

Phần Lan không lãng phí thời gian và tiền bạc vào các bài kiểm tra tiêu chuẩn dày đặc nhưng không đem lại kết quả. Thay vào đó, trẻ em được đánh giá mỗi ngày qua quan sát trực tiếp, đăng ký và các câu đố. Trong lớp, trẻ được vui chơi, cười đùa và mơ mộng cả ngày. Người Phần Lan luôn nói: "Hãy để trẻ em là trẻ em", "Công việc của một đứa trẻ là chơi đùa", "Trẻ em học tốt nhất qua việc chơi".

Không khí lớp học luôn là ấm áp, an toàn, tôn trọng và hỗ trợ. Không có một bài học được viết trước hay những yêu cầu chuẩn mực như đi trên một đường thẳng hay ngồi thẳng lưng. Một sinh viên kiêm giáo viên Trung Quốc học ở Phần Lan đã làm ông Doyle ngạc nhiên: "Trong trường học Trung Quốc, bạn sẽ cảm thấy như đang ở trong quân đội. Còn ở đây, bạn cảm thấy mình là một phần của một gia đình tuyệt vời".

Ở Phần Lan, giáo viên là những chuyên gia đáng tin cậy và được ngưỡng mộ nhất sau bác sĩ. Họ phải có bằng thạc sĩ về giáo dục và chuyên môn trong nghiên cứu và giảng dạy. "Nhiệm vụ của người lớn là bảo vệ trẻ em khỏi các chính trị gia. Chúng ta phải có trách nhiệm đúng đắn và yêu cầu những nhà kinh doanh tránh xa khỏi môi trường giáo dục", một chuyên gia giáo dục Phần Lan về trẻ nhỏ đã trao đổi với ông Doyle.

Các trường học ở Phần Lan được đầu tư và trang bị kỹ lưỡng: các giáo viên có trình độ, uy tín cao, và chuyên nghiệp; quy mô lớp học vừa phải; giáo trình phong phú và chính xác; hoạt động thể chất thường xuyên; rất ít hoặc không có các bài kiểm tra tiêu chuẩn không đem lại kết quả; không có thời gian và năng lượng bị lãng phí hay độc hại. Học sinh được đánh giá hàng ngày từ giáo viên; không khí lớp học an toàn, hợp tác, ấm áp và tôn trọng dành cho trẻ.

Người Phần Lan luôn nói rằng: "Hãy để trẻ em là trẻ em", "Công việc của một đứa trẻ là chơi đùa", "Trẻ em học tốt nhất qua việc chơi".

Vào một ngày cuối tháng 11/2015, ông Doyle nghe thấy một tiếng động mạnh bên ngoài cửa sổ văn phòng giảng viên và gần khu vui chơi ngoài trời. Ông đã ra đó để tìm hiểu.

Sân chơi tràn ngập trẻ em. Chúng đang thưởng thức những bông tuyết đầu tiên của mùa đông. Người phụ trách giờ giải lao, một giáo viên đặc biệt, trong bộ áo khoác bảo hộ màu vàng hỏi ông: "Ông nghe thấy chứ?". Và rồi cô tự hào trả lời: "Đó là âm thanh của hạnh phúc".

Quỳnh Linh (theo smh.com).

<http://vnexpress.net/tin-tuc/giao-duc/moi-truong-giao-duc-khong-ap-luc-o-phan-lan-3436636.html>

Group thảo luận Anthroposophy

1 YÊU CẦU KHI BẮT ĐẦU MỘT THREAD MỚI VÀ KHI COMMENT

"Anthroposophy is a path of knowledge, to guide the Spiritual in the human being to the Spiritual in the universe. It arises in man as a need of the heart, of the life of feeling; and it can be justified only inasmuch as it can satisfy this inner need. He alone can acknowledge Anthroposophy, who finds in it what he himself in his own inner life feels impelled to seek. Hence only they can be anthroposophists who feel certain questions on the nature of man and the universe as an elemental need of life, just as one feels hunger and thirst." -- Rudolf Steiner, Anthroposophical Leading Thoughts #1 (http://wn.rsarchive.org/.../GA.../English/RSP1973/GA026_a01.html).

Theo tinh thần trên, mỗi thread phải là nơi để những người tham gia học hỏi thêm về một đề tài hoặc câu hỏi nào đó được đặt ra bởi người post đầu tiên tạo thread. Đề tài đó phải nằm trong Anthroposophy (bao gồm các nhánh ứng dụng như giáo dục Waldorf) hoặc là một đề tài cụ thể trong cuộc sống mà người tạo thread hy vọng kiến thức Anthroposophy sẽ giúp làm sáng tỏ. Đề tài đó có thể là một câu hỏi, hoặc là một đoạn quote của Steiner mà người đó tâm đắc muốn chia sẻ hay đang có khúc mắc muốn thảo luận, hoặc là một khám phá mới khi đang nghiên cứu Anthroposophy. Nếu là một đoạn quote thì phải ghi rõ nguồn rõ ràng để những người khác có thể đọc thêm về tài liệu đó để hiểu rõ thêm đoạn quote.

Đối với những người tham gia thảo luận, hãy cố gắng làm cho mỗi thread là một nơi để học hỏi nghiêm túc. Hãy cố gắng làm cho mỗi comment là một ý kiến đóng góp về đề tài đang bàn. Nếu bạn quote từ tài liệu nào, nên ghi nguồn rõ ràng nếu có thể để giúp người khác dễ tra cứu. Hạn chế những comment chỉ gồm một smiley hay một dấu hiệu gây xao nhãng gì đó (bạn có thể "like" tùy thích), và tuyệt đối tránh những comment đàm kích.

Để giúp cho diễn đàn được hiệu quả, thread và comment đi ngược với tinh thần trên có thể sẽ được xóa.

"Anthroposophy is a path of knowledge, to guide the Spiritual in the human being to the Spiritual in the universe.". Rudolf Steiner mở đầu "Anthroposophical Leading Thoughts" bằng câu nói như vậy.

Đây là một diễn đàn để mỗi thành viên có thể chia sẻ và thảo luận về những tài liệu và khám phá của mình trong quá trình tìm hiểu và nghiên cứu Anthroposophy. Được lập ra bởi Rudolf Steiner đầu thế kỷ 20, Anthroposophy là nền tảng cho giáo dục Waldorf, biodynamic farming, three-fold social order, Anthroposophical medicine, the Christian Community of religious renewal, và các phong trào kêu gọi đổi mới xã hội khác.

2 Vấn đề chuyên ngữ

Minh muôn đưa ý kiến riêng về chuyện ngôn ngữ, tiếp nối từ một đoạn đối thoại ở dưới. Với kinh nghiệm của người đã từng làm một ít công việc dịch thuật, mình thấy rằng việc "phải" đọc Anthroposophy bằng tiếng Anh có thêm một lợi điểm cho người đọc đó là người đọc giữ được cơ hội -- từ việc tra cứu từ điển từng từ trong một đoạn nào đó -- tự hiểu tài liệu gốc, chứ không qua lăng kính của người dịch. Khi còn đi dạy tiếng Anh ở Việt Nam, mình cũng khuyến khích người học luôn dùng từ điển Anh-Anh thay vì Anh-Việt, cũng vì lý do tương tự.

Vì lý do trên, và nhiều lý do khác, trong nhóm này bọn mình chủ yếu đi từ tài liệu bằng tiếng Anh ("gốc" hết mức có thể, vì có lẽ đa số bọn mình không thông thạo tiếng Đức đủ (*)) tuy rằng những bàn luận thì bằng tiếng Việt. :)

Nói như vậy *không* có nghĩa việc chuyên ngữ tài liệu Anthroposophy ra tiếng Việt là không cần thiết. Trách nhiệm lên những ai đang nỗ lực làm công việc này là rất nặng nề, vì công việc đòi hỏi rất nhiều kinh nghiệm về Anthroposophy cùng khả năng ngôn ngữ rất tốt. Nên theo mình, tuy có nhu cầu nhưng nó không cần là việc bức bách để có nguy cơ dẫn tới làm vội khi chưa đủ khả năng.

Nếu có hứng thú và khả thi, về lâu dài bạn mình có thể cùng nhau lập một dạng như từ điển Anh-Việt dành cho các thuật ngữ trong Anthroposophy, nhưng không chỉ đưa ra thuật ngữ tương đương mà kèm thêm giải thích cần thiết; mình có thể để nó trong một File trong group, và sẽ dần dần thêm vào theo thời gian.

(*) Nếu ở đây có bạn nào vừa nghiên cứu Anthroposophy vừa thông thạo tiếng Đức để có thể đưa những "insights" cần thiết thì lại càng quý.

Trinh Huynh Ngay cả dịch từ Đức sang Anh, hai ngôn ngữ khá gần nhau, cũng đã mất đáng kể ý của Steiner ở nhiều trường hợp. Bản thân mình cũng đã có vài trải nghiệm cá nhân, may mà có những lúc quen người trong Anthroposophy biết tiếng Đức nhờ giải thích giùm. Nhưng tất nhiên là vì đã có bản dịch tiếng Anh nên mình mới biết tới Anthroposophy, nên việc dịch là rất hữu ích.

Lan Nguyen Ví dụ: Các thuật ngữ sau đây các bạn tìm hiểu Anthroposophy ở Việt Nam chuyển ngữ như thế nào:

- Fourfold/threefold (human being)

- Spiritual/spirituality/spiritualism -- khi dùng "tâm linh" hình như dễ làm liên tưởng đến những cái khác? Spiritualism của Anthroposophy là một khoa học, và đi vào những cái *rất* gốc rễ của bản chất con người, chứ không phải là tôn giáo (nên không thể so sánh chẳng hạn với Phật giáo) cũng không phải như tin vào đồng bóng hay cúng kiến / hay một số "phong trào" khác. Chuyển ngữ thế nào để không gây hiểu lầm?

Nguyen Linh Minh cũng có cùng suy nghĩ như vậy với Lan, trong sách ông dùng rất nhiều Spiritual... hiện tại chưa có từ TV nào phù hợp để sử dụng

Thao Nguyen Cảm ơn Lan rất nhiều. Mình ủng hộ việc lập ra một dạng từ điển Anthroposophy tiếng Việt. Nên bắt đầu như thế nào đây?

...

3 Về Anthroposophy

Cái lớn nhất làm cho mình gắn bó với Anthroposophy là nó cho mình phương tiện để tự tìm hiểu mọi vấn đề về con người, cuộc sống. Bạn không cần đọc nhiều về Steiner để bắt đầu tìm hiểu về cuộc sống, thật chất nếu am hiểu chỉ một vài cuốn sách cơ bản của ông (<http://www.rsarchive.org/Basics/>) thì toàn bộ những gì Steiner đã nói hay chưa nói về con người và vũ trụ đều có thể tự nghiên cứu ra được. Steiner đặc biệt nói như vậy với cuốn "Philosophy of Freedom" (mặc dù cuốn này khá là khó đọc).

Đó theo mình là cái quý báu nhất của Anthroposophy: chỉ cần am hiểu vài cuốn sách và với sự tinh táo, nghiêm túc trong nghiên cứu, thì toàn bộ bí ẩn về con người và vũ trụ (mà khoa học đương đại cứ đưa hết giả thiết này đến giả thiết khác) hoàn toàn nằm trong tầm tay của bạn. Đó chính là một khía cạnh quan trọng của khái niệm Tự Do trong Anthroposophy. Một người Tự Do đúng nghĩa thì phải tự do ngay cả trong kiến thức mà mình có, có thể tự kiểm chứng nó, tự suy luận về nó. Và đó có lẽ cũng là cái Đẹp nhất trong Anthroposophy: mọi vấn đề trong vũ trụ bản chất đều cùng một gốc rễ.

Mình lấy ví dụ, chẳng hạn về vấn đề đang rất nóng là ăn chay. Có rất nhiều trường phái khác nhau về vấn đề này, nhưng một người sống với các quan điểm của Anthroposophy thì sẽ có cái nhìn vững chắc về vấn đề này. Đây có thể là một đề tài riêng nên ở đây mình chỉ nói vấn tắt. Con người KHÔNG phải là động vật bậc cao. Vai trò của con người đối với động vật về bản chất không khác gì vai trò của con người đối với cây cỏ, đối với toàn bộ thiên nhiên. Vì vậy nếu một người vì lí lẽ môi trường hay nhân đạo mà không ăn động vật thì cũng không nên ăn gì. Nghe có vẻ quá đáng nhưng nếu mọi người quan tâm thì nên để dành cái này qua thread riêng. Mình chỉ nói thêm là theo Anthroposophy, việc ăn chay sẽ có ích nhưng phải tùy người và tùy hoàn cảnh.

Một vấn đề cũng đang nóng khác là vấn đề nữ quyền (feminism). Nay giờ theo mình đa số đang hiểu sai về nữ quyền. Đại khái người ta cho rằng bình đẳng nam nữ nghĩa là, ví dụ, Clinton nên đi làm tổng thống, hoặc là nữ nên đi đá banh. Mình không nói những việc này là xấu, mình chỉ nói đó không phải là cách hiểu đúng hay nên có của phong trào nữ quyền. Trong Anthroposophy, mỗi con người bao gồm cả chất nam và chất nữ (masculine and feminist attributes). Phong trào kêu gọi nữ quyền đúng nghĩa, phải là kêu gọi phục hồi sự tôn trọng bản chất nữ tính trong mỗi con người, bất chấp người đó nam hay nữ (đơn giản nhất là chồng giúp vợ

nấu bếp, hoặc là ủng hộ người vợ ở nhà chăm lo cho gia đình nếu người vợ muốn chứ không phải cứ kêu gọi nữ phải đi làm để bình đẳng). Nếu mọi người quan tâm thì cái này cũng nên để dành thread khác. Mình xin tạm dừng ở đây.

Trinh Huynh Minh quote đoạn đối thoại sau để bổ sung cho đoạn đầu trong cái post. Đoạn đối thoại này diễn ra năm 1922.

(April 1922 in The Hague) Walter Johannes Stein asked Rudolf Steiner, "What will remain of your work in thousands of years? " Rudolf Steiner replied: "Nothing but The Philosophy of Freedom," and then added: "But everything is contained in it. If someone realizes the act of freedom described there, he finds the whole content of Anthroposophy"

Hai Van 5 cuon sach co ban can doc. Neu khong phien anh co the chia se cho nhom tham khao va thao luan them dc khong a?

4 5 cuốn sách cơ bản về Anthroposophy

The Five Basic Books

Rudolf Steiner intended these carefully written volumes to serve as a foundation to all of the later, more advanced anthroposophical writings and lecture courses. You can read about them here, then buy the books to read and study at home.

THEOSOPHY. AN INTRODUCTION TO THE SUPERSENSIBLE KNOWLEDGE OF THE WORLD AND THE DESTINATION OF MAN by Rudolf Steiner. The book begins with a beautiful description of the primordial trichotomy; body, soul, and spirit. A discussion of reincarnation and karma follows. The third and longest chapter of the work (74 pages) presents. In a vast panorama, the seven regions of the soul world, the seven regions of the land of spirits, and the soul's journey after death through these worlds. A brief discussion of the path to higher knowledge is found in the fifth chapter.

Buy this Book from Amazon.com!

Có rồi.

PHILOSOPHY OF FREEDOM by Rudolf Steiner. Steiner's most Important philosophical work deals both with epistemology, the study of how man knows himself and the world, and with the issue of human freedom. In the first half of the book Steiner focuses on the activity of thinking in order to demonstrate the true nature of knowledge. There he shows the fallacy of the contemporary idea of thinking, pointing out that the prevailing belief in the limits to knowledge is a self-imposed limit that contradicts its own claim to truth. The possibility for freedom is taken up in the second half of the book. The Issue is not political freedom, but something more subtle; freedom of the will. There are those who maintain that man's thoughts and actions are Just as determined as a chemical reaction or a honey bee's behavior. Steiner points again to the activity of thinking, from which arises the possibility of free human action.

Buy this Book from Amazon.com!

Có rồi.

KNOWLEDGE OF THE HIGHER WORLDS AND ITS ATTAINMENT by Rudolf Steiner. Rudolf Steiner's fundamental work on the path to higher knowledge explains in detail the exercises and disciplines a student must pursue in order to attain a wakeful experience of supersensible realities. The path described here is a safe one which will not interfere with the student's ability to lead a normal outer life.

Buy this Book from Amazon.com!

CHRISTIANITY AND OCCULT MYSTERIES OF ANTIQUITY by Rudolf Steiner. An Introduction to esoteric Christianity which explores the ancient mythological wisdom of Egypt and Greece. The work shows how this wisdom underwent a tremendous transformation into a historical event in the mystery of Golgotha.

Buy this Book from Amazon.com!

OCCULT SCIENCE, AN OUTLINE by Rudolf Steiner. This work of nearly 400 pages begins with a thorough discussion and definition of the term “occult” science. A description of the supersensible nature of man follows, along with a discussion of dreams, sleep, death, life between death and rebirth, and reincarnation. In the fourth chapter evolution is described from the perspective of initiation science. The fifth chapter characterizes the training a student must undertake to become an initiate. The sixth and seventh chapters consider the future evolution of the world and more detailed observations regarding supersensible realities.

Buy this Book from Amazon.com!

5 Một bài verse

Dwelling in silence on the beauties of life,

Gives the soul strength of Feeling.

Thinking clearly on the truths of existence,

Brings to the Spirit the light of Will.

-- A meditative verse by Rudolf Steiner

Mình tình cờ biết và đọc bài trên hôm qua. Lúc đọc cảm thấy rất cảm động.

6 Thảo luận cuốn “The Foundations of Human Experience”

Có ai quan tâm muốn cùng đọc và thảo luận cuốn “Foundations of Human Experience” không? (Ebook có upload lên nhóm). Đây là tập hợp những bài giảng đầu tiên của Steiner cho những giáo viên Waldorf đầu tiên, được cho là tài liệu cần đọc cho những ai muốn hiểu giáo dục Waldorf, và hiểu sâu thêm về Anthroposophy. Mình mới đọc xong lecture 2, và thấy rất hay, và đi vào khá là sâu trong Anthroposophy.

Nếu đủ người tham gia thì mình sẽ làm 1 cái “study group”, là như vậy. Tui mình sẽ thay phiên nhau tóm tắt từng đoạn trong đó. Mỗi lần tới đoạn tiếp theo thì ai đó xung phong sẽ tóm tắt đoạn đó (dùng tiếng Anh cho những chữ chưa dịch được) và post như 1 comment trong 1 cái thread dành riêng, và nhóm sẽ tham gia thảo luận đoạn đó (và các đoạn trước). Tùy thời gian và cuộc sống cho phép mà 1 đoạn có thể mất nhiều ngày của người xung phong để hiểu đủ và tóm tắt, nhưng không cần hoàn hảo vì những người tham gia thảo luận sẽ bổ sung những ý quan trọng còn thiếu. Sẽ có lúc ý của đoạn này cần đọc đến các trang sau mới hiểu, nhưng những ý nào cần nắm bắt được trong đoạn đó để đọc tiếp thì chúng ta có thể thảo luận để hiểu hơn được. Cũng sẽ không có áp lực thời gian -- tốc độ của 'study group' sẽ do các thành viên quyết định và chậm mà chắc thì hay hơn đi nhanh. Khi nào nhóm cảm thấy "sẵn sàng" thì qua tiếp đoạn tiếp theo.

Ai muốn tham gia thì lên tiếng nhé. Nếu đủ, mình nghĩ 5 người chẳng hạn, chúng ta có thể bắt đầu.

7 Body, soul, và spirit (three-fold human being) và physical body, etheric body, astral body, và ego (four-fold human being)

Các khái niệm body, soul, và spirit (three-fold human being) và physical body, etheric body, astral body, và ego (four-fold human being) có lẽ là cơ bản và quan trọng nhất trong Anthroposophy. Hai cách nhìn này về

một con người luôn đi đôi với nhau. Bằng quan sát thực tiễn và logic (mà ai cũng có thể kiểm chứng bằng logic và feeling của mình), Steiner giới thiệu các khái niệm này trong:

- chương 1 của Theosophy (www.rsarchive.org/Books/GA009/) và
- chương 2 của Occult Science (www.rsarchive.org/Books/GA013/English/)

Trong three-fold human being:

- Phần "body" của con người bị giới hạn bởi thế giới tự nhiên, trong đó có phần quyết định bởi di truyền. Phần này là phần tạm thời, sẽ chết đi.

- Phần spirit chính là phần vĩnh cửu của một con người, chính là phần tiến hóa của con người đó. Đây chính là phần lèo lái một con người vượt qua những giá trị tức thời và vươn tới các giá trị vĩnh cửu, như Tình Yêu và Tự Do. "Universal Love" và Freedom là hai giá trị quan trọng nhất trong Anthroposophy.

- Phần soul là phần đóng vai trò trung gian giữa body và spirit, giữa những cái tức thời và những giá trị vĩnh cửu. Ý nghĩa của một kiếp người thể hiện qua việc phần soul giúp phần spirit tiến hóa đến gần hơn bao nhiêu các giá trị vĩnh cửu đó. Để làm được việc này phần soul dùng phần body làm phương tiện. Ví dụ: khi một người giúp một người khác xa lạ mà không đòi hỏi sự ghi nhận tức là người đó đang làm theo "Universal Love" (khi còn mong muốn sự ghi nhận là còn bị ràng buộc một phần vào sự tức thời).

Mình có nói thêm về những điểm này trong bài viết này <https://astrivingmonisticthinker.wordpress.com/2016/05/30/approaching-the-mystery-of-existence/>

Có ai muốn chia sẻ thêm những suy nghĩ về các khái niệm này không?

Một câu hỏi nhỏ: các khái niệm trên đã có ai dịch ra tiếng Việt chưa?

Trích bài viết ở link trên

Approaching the Mystery of Existence

When I look deeply into myself, I realize that all the fruits of my life would be meaningless to me if I cease to exist upon my death. Money, fame, and even passions, even though they may sustain me now, what are their real meanings to me if I shall die any way? Since every human being belongs to mankind, the meaning of one's life for one's self is a part of the meaning of that life for the world. A life full of passions and selfless deeds can be very meaningful for the society and for the world, for the fruits of that life are carried on by the world even after the person's death, but is there any part of it really meaningful for the person living it at all, as he shall no longer exist any way?

Therefore, if I want to hold strongly to my faith that my life must have some meaning for myself, then it follows that I must hold as strongly to another faith that I am immortal.

However, with a sane mind, I cannot yet find any strong evidence in this world that human beings are immortal. All I see are lives followed by deaths. Except that, mankind lives on.

So a question is, is there any way to connect an individual human being to mankind as a whole so that a life meaningful to the world is also meaningful for the person living it?

And yes there is, and it is the following. It is the realization that my existence is in fact not confined only to my physical body, but it is carried on within mankind, and forever that will be, as long as I am still holding on to my faith. My faith implies that my real body, my so-called spirit, extends far beyond my physical body, and my spirit permeates the world, so to speak. And a single life, or a so-called incarnation, is meaningful to me to the extent of how further it brings my spirit to permeate further into the world, into mankind. This is what I believe is the essence of the evolution of individual human beings: the evolution of human spirits.

Therefore my life is meaningful to me as much as it is meaningful to the world, for I am in the world. But what is the point of this knowledge implied by the faith? It is this: this knowledge gives me a powerful force to do good deeds to the world without expecting any thing in return. In other words, this is the force of Love. And this love is not one tied by blood, such as parental love, or by any kind of grouping, such as nationalism, but thanks to this knowledge, it is the Universal Love springing forth in Freedom.

Contemplation on the meaning of life gives me the force of Love in Freedom. And then when I look up to history, I behold the One who taught mankind this very Love in Freedom. He was the first One teaching mankind doing so. Since what I have found concurs with His teaching, I feel compelled to embrace the teaching from Him, and from those sent by Him. And when I open my heart to His teaching, I find in it an infinite, life-giving source of wisdom that sustains my faith, my Freedom, and my Love. He is Jesus Christ.

(And Jesus answered:) "Whoever is not born anew from the heights cannot see the Kingdom of God." — Gospel of St. John 3:3

Indeed. One shall sooner or later perish, unless one lets the force of Love in Freedom be the driving force of one's lives on Earth — that is, when one is "born anew from the heights". When one does so, one's existence then belongs to the eternity — to "the Kingdom of God".

And that is a story of how the force of Love in Freedom may spring forth in the human beings.

A very important note: Christ's teaching has not always been understood in the light of Love in Freedom. The only known systematic and scientific path of approaching Christ's teaching in the spirit of what this article attempts to touch on is through Anthroposophy (meaning "wisdom of the human beings"), founded by Rudolf Steiner in the late 19th century. Anthroposophy provides the foundations for Waldorf education, biodynamic farming, three-fold social order, and many other movements calling for social renewal. The following book is strongly recommended as a starting point for studying Anthroposophy and for a deep treatment of Freedom and Love:

The Philosophy of Freedom, Rudolf Steiner, 1984.

8 Tù điển Anthroposophy

Theo một thread ủng hộ việc lập tù điển Anthroposophy và cùng nhau cải tiến, trong khi chưa biết cách nào hay hơn, mình tạm thời tạo file google doc này. Ai có link này cũng có thể sửa chữa theo ý muốn. (Google có lưu lại hết tất cả version của file nên khi cần có thể quay về version trước nếu hư hỏng). Mong mọi người đừng share link cho người ngoài nhóm vì mình không muốn ai cũng có thể vô sửa chữa (có thể download file riêng và share ra ngoài nếu bạn muốn).

Khi sửa chữa hay thêm từ, hãy giữ format cho thống nhất, để nhìn gọn gàng (như một tù điển!).

Mình tạm thời để vài từ có sẵn để bắt đầu. Nhưng ai cũng có thể xóa hay sửa chữa nếu muốn. Mọi người có thể thảo luận vào thread này trước khi sửa chữa hay thêm.

Nếu ai có ý kiến gì khác cho format thì hay đóng góp vô thread.

<https://docs.google.com/document/d/1J1CLpC1jPZCGpPfBLEOR2qzq7sI5ftBn6EhUcrF74Ww/edit>